

Kallelse/Ärendelista

Sammanträde med Kommunstyrelsen,

onsdag 1 november 2023

Tid: Kl 08:30

Plats: Konferensrum Vänersborg

Benny Augustsson
Ordförande

Johanna Gustafsson
Sekreterare

Förhinder för ordinarie ledamot att delta vid sammanträdet anmäls till Johanna Gustafsson, 0521 -72 25 92, johanna.gustafsson@vanersborg.se

Ledamöter

Benny Augustsson (S)
Madelaine Karlsson (S)
Kenneth Borgmalm (S)
Anders Strand (SD)
Göran Nilsson (SD)
Torbjörn Moqvist (SD)
Henrik Harlitz (M)
Lena Eckerbom Wendel (M)
Stefan Kärving (V)
Mats Andersson (C)
Bo Carlsson (C)
Magnus Ekström (KD)
Göran Svensson (MBP)
Cecilia Prins (L)
Anna-Karin Sandberg (MP)

Ersättare

Ann-Marie Jonasson (S)
Jonathan Svensson (S)
Anneli Guilotte (S)
Dan Nyberg (S)
Joakim Sjöling (S)
Mathias Olsson (SD)
Jimmy Lindqvist (SD)
Roger Karlsson (SD)
Ann-Helen Selander (M)
Piotr Gabrys (M)
Robin Danielsson (M)
Gunilla Cederbom (V)
Elisabeth Johansson (KD)
Thomas Larsson (MBP)
Jonas Sjöblom (MP)

Övriga närvarande

Budgetekonom Ewa Lundqvist
Utvecklingsledare Anna-Helena Wiechel
Utredare Louise Edgren
Utvecklingsledare Sofie Hagström

2023-11-01

Utvecklingsledare Anne Elfving
Verksamhetschef Lovisa Wagnervik
Utvecklingsledare Eva Nolblad
Mark- o Exploateringsingenjör Linda Hansson
Miljöstrateg Hedvig Särg
Utvecklingsledare Pål Castell
Verksamhetschef Ida Svanberg
Ekonomichef Thomas Sannemalm
Kommunsekreterare Johanna Gustafsson

2023-11-01

Inledande formalia

- Mötets öppnande
- Upprop
- Val av justerare – förslag Göran Nilsson
- Eventuella beslut om närvarorätt
- Eventuella beslut om yttranderätt
- Anmälan om jäv

	Ärendelista	Dnr	Sida
1	Information vid kommunstyrelsens sammanträde 2023-11-01	2023/20	5 - 109
2	Kommundirektörens information	2023/48	
3	Ordförandeinformation	2023/21	110 - 111
4	Uppdrag utredning för Norra Sanden	2021/351	112 - 118
5	Svar på motion om investeringar och förvaltning av solceller	2023/733	119 - 123
6	Lokalförsörjningsunderlag/behovsinventering 2025-2034	2023/41	124 - 147
7	Samråd - Nya slussar i Trollhättan	2023/856	148 - 276
8	Styrdokument för etablering av förnybar energi	2023/666	277 - 283
9	Konstprogram för åren 2024-2026 för Vänersborgs kommun	2023/898	284 - 297
10	Ansökan från samhällsbyggnadsnämnden om 800 tkr till projektet Kommunvärdar i Vänersborgs kommun 2024	2023/870	298 - 305
11	Preliminärt förlusttäckningsbidrag 2024 för Vattenpalatset Vänerparken AB	2023/933	306 - 310
12	Omfördelning av budgetram från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden för Frigghallen	2023/889	311 - 335
13	Beslut om omfördelning av investeringsbudget 2023 mellan exploateringsprojekt Källeberg och Skaven Öxnered etapp 2	2023/931	336 - 341
14	Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om tilläggsbudget till serviceenheten	2023/897	342 - 347
15	Beslut om tilläggsanslag till socialnämnden mot bakgrund av generella statsbidrag till äldreomsorgen	2023/934	348 - 354
16	Köp av del av fastigheten Frode 3	2023/932	355 - 409
17	Beslut om uppdragsavtal Halle- och Hunneberg AB	2023/561	410 - 419

2023-11-01

18	Hysesavtal för fastigheten Krickan 1	2023/886	420 - 446
19	Meddelandelista till kommunstyrelsens sammanträde	2023/22	447 - 448
20	Delegeringslista till kommunstyrelsens sammanträde	2023/23	449 - 451

Tänk på allergiker och använd inte produkter som ger upphov till stark doft, t.ex. parfym eller rakvatten.

2023-10-25

Dnr:
Kommunstyrelsen
2023/20

Handläggare
Beredningssekretariatet
Johanna Gustafsson
Johanna.Gustafsson@vanersborg.se
Telefonnummer

Information vid kommunstyrelsens sammanträde 2023-11-01

Omvärldsanalys

Utvecklingsledare Anna-Helena Wiechel
Budgetekonom Ewa Lundqvist
Utredare Louise Edgren
Utvecklingsledare Sofie Hagström
Utvecklingsledare Anne Elfving
Verksamhetschef Lovisa Wagnervik
Utvecklingsledare Eva Nolblad

Workshop – Nya styr och ledningsmodellen

Utvecklingsledare Anna-Helena
Utredare Louise Edgren
Utvecklingsledare Sofie Hagström
Utvecklingsledare Anne Elfving
Verksamhetschef Lovisa Wagnervik
Utvecklingsledare Eva Nolblad

Styrdokument för etablering av förnybar energi

Miljöstrateg Hedvig Särög
Mark- o Exploateringsingenjör Linda Hansson
Utvecklingsledare Pål Castell

Konstprogram för åren 2024–2026 för Vänersborgs kommun

Verksamhetschef Ida Svanberg
Utvecklingsledare Pål Castell

Nulägesbeskrivning

Agenda 2030 och Kommunens kvalitet i korthet

Vänersborgs kommuns resultat 2022

	1
Inledning	2
AGENDA 2030	2
Vänersborgs kommuns Agenda 2030 resultat 2022	2
Den sociala, ekonomiska och ekologiska hållbarheten	3
Den sociala hållbarheten	4
Den ekologiska hållbarheten	4
Den ekonomiska hållbarheten	4
Positiva och negativa trender	5
Mål 1 Ingen fattigdom	5
Mål 4 God utbildning för alla	6
Mål 5 Jämställdhet	7
Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	8
Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	9
Mål 10 Minskad ojämlikhet	10
Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna	11
DEN KOMMUNALA KVALITETEN	13
Hur går det för kommunerna i Sverige?	13
Barn och unga	13
Stöd och omsorg	14
Samhälle och miljö	14
KKiK resultat 2022 för Vänersborg	14
Förändringar från föregående år	15
Negativa avvikelser	15
Aktivitetstillfällena för barn och unga på biblioteken minskar	15
Andelen elever i årskurs 6 i kommunala skolor som har godkänt i matematik minskar	16
Andelen gymnasieelever med indraget studiestöd på grund av frånvaro ökar	16
Positiva avvikelser	17
Inskrivna barn per årsarbetare i förskolan minskar	17
Andelen fossiloberoende fordon i kommunorganisationen ökar	18
Kvalitet i korthet ur ett vardagslivsperspektiv	19
Barn och unga	19
Vuxna	20
Extra behov av försörjning eller omsorg	20
Resurser till verksamheterna	21

Inledning

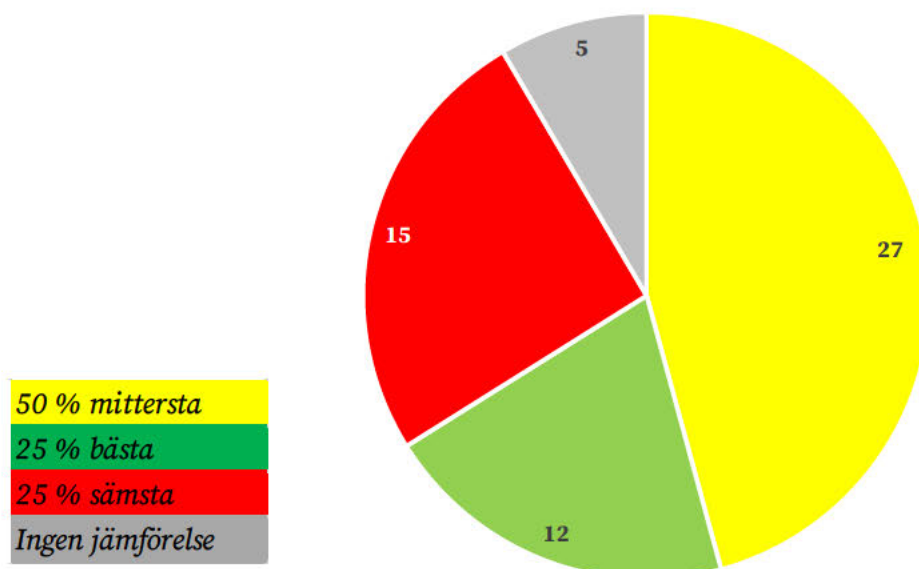
I detta kapitel ges en nulägesbeskrivning baserat på ett urval av nyckeltal från databasen KOLADA. Databasen är en tjänst från RKA (rådet för kommunala analyser) och syftar till att ge underlag för jämförelse och analys i kommunsektorn. Kolada inrymmer drygt 6 000 nyckeltal från ett stort antal myndigheter. I tjänsten "jämföraren" har RKA utformat färdiga urval av nyckeltal för olika verksamhetsområden i kommunen, däribland Agenda 2030 och Kommunens kvalitet i korthet (KKIK). Det är utifrån dessa urval som nulägesbeskrivningen utgår.

Agenda 2030

Vänersborgs kommun deltar, tillsammans med flertalet kommuner och regioner, i Glokala Sverige. Projektet syftar till att öka kunskap och engagemang kring Agenda 2030. Agenda 2030 för hållbar utveckling innehåller 17 globala mål. Dessa är integrerade i kommunens styrning och arbetet leds av en politisk samverkansgrupp. En sammanställning av de 17 målen och de nyckeltal som Sveriges kommuner och regioner har tagit fram för att följa utvecklingen av dem finns i databasen Kolada. Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) har till uppgift att kontinuerligt se över nyckeltalslistan och utveckla den. Detta leder till att listan justeras över tid. För närvarande ingår 59 nyckeltal.

I jämförelse med resultatet från föregående års nulägesbeskrivning har Vänersborg ökat med två gröna placeringar, minskat med fyra gula placeringar samt ökat med en röd placering. Skillnaderna mellan åren beror på justeringarna i nyckeltalen. 2021 saknades jämförelse för fyra nyckeltal. I år var antalet fem. Vänersborg har förbättrat sina resultat i 18 fall, försämrat i 11 och bibehållit i 23 (inga nya data).

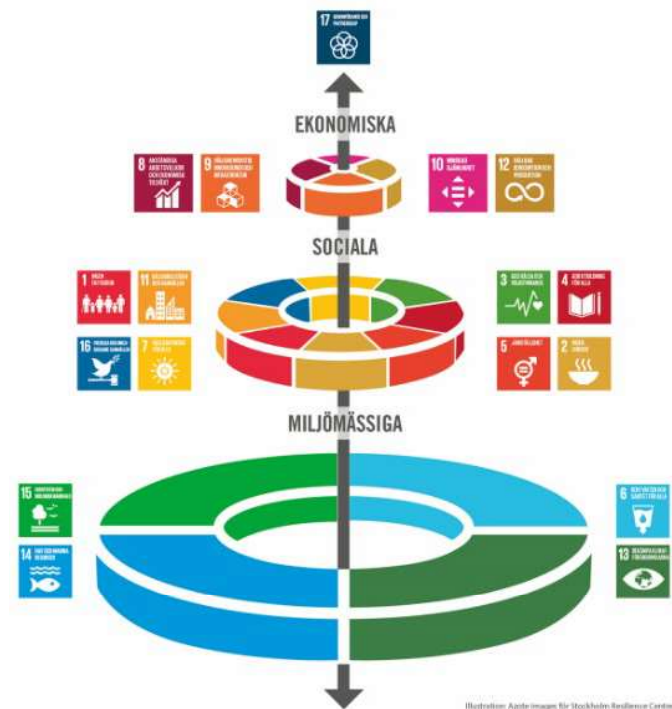
Vänersborgs kommuns Agenda 2030 resultat 2022

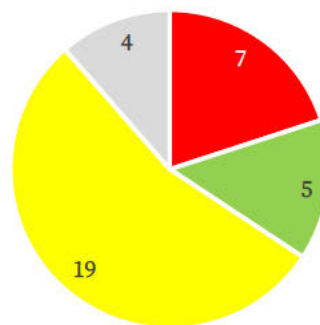
Den sociala, ekonomiska och ekologiska hållbarheten

De globala målen för hållbar utveckling är integrerade och odelbara, vilket dels betyder att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat, dels att framgång krävs inom alla mål för att vi ska lyckas med genomförandet. Detta hindrar inte de globala målen från att till exempel åskådliggöras uppdelade utifrån de ekologiska, ekonomiska och sociala dimensionerna som ingår i begreppet hållbar utveckling. Det ger information om utvecklingen inom respektive dimension.

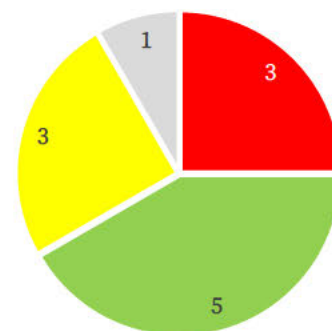
Genom att koppla de globala målen till verksamheter på den lokala nivån, konkretiseras de. Kommunernas grunduppdrag är direkt eller indirekt kopplade till delmål i Agenda 2030, varför de globala målen med fördel kan kopplas till och integreras i de kommunala målen.

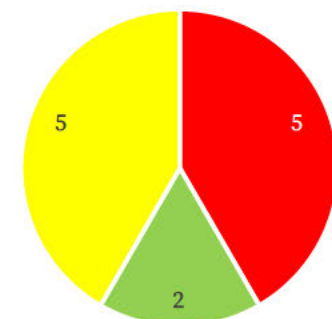
Den sociala hållbarheten

Den ekologiska hållbarheten

Den ekonomiska hållbarheten

Positiva och negativa trender

Nedan har ett antal av dessa övergripande nyckeltal¹ lyfts fram där Vänersborgs kommun antingen har en negativ trend, med påtaglig negativ avvikelse jämfört med andra, eller positiv trend, med påtaglig positiv avvikelse jämfört med andra.

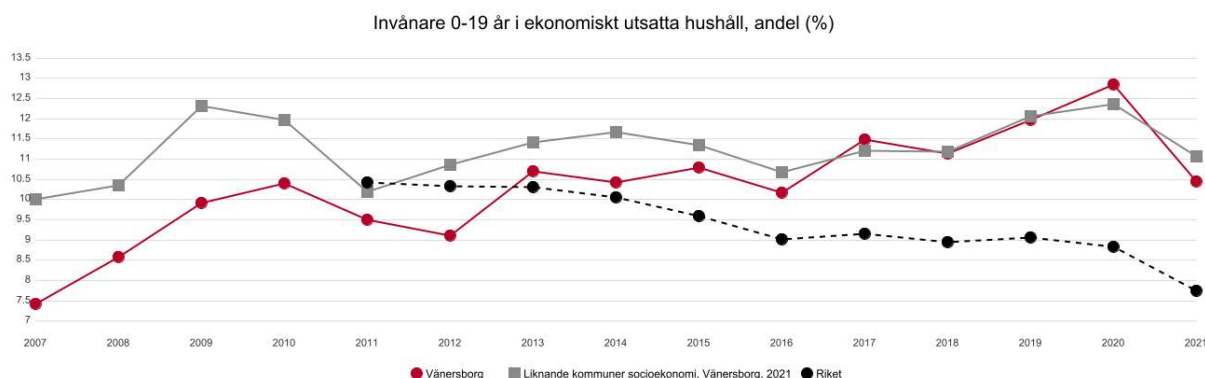

Mål 1 Ingen fattigdom

Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bl.a. även brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet.

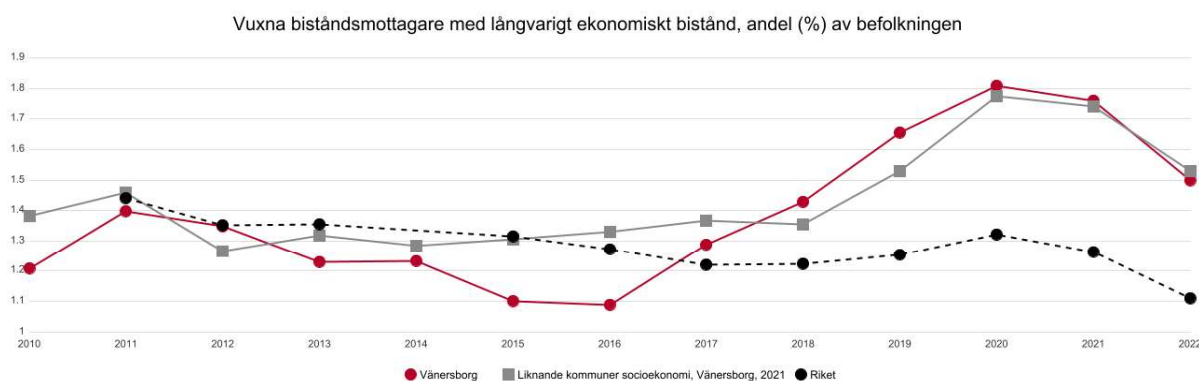
Detta mål följs upp av två nyckeltal; Unga invånare i ekonomiskt utsatta hushåll och Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd. I båda fall avviker Vänersborg negativt i jämförelse med rikets snitt och trenden är negativ.

Rikssnitt för andelen unga i ekonomiskt utsatta hushåll är 7,8 procent, medan de i Vänersborg är 10,4 procent (2021). Vänersborg befinner sig här bland de 25 procent kommuner med högst andel invånare 0–19 år i ekonomiskt utsatta hushåll. Nationellt har andelen ekonomiskt utsatta barn minskat över tid. Det mönstret är inte lika tydligt i Vänersborg, även om en minskning skett mellan åren 2020 och 2021. Snarare har trenden sedan 2013 varit en allt större negativ avvikelse från riket. I jämförelse med kommuner med liknande socioekonomisk struktur, indikerar senaste utfallet i Vänersborg en positiv avvikelse. Lägst andel har Täby på 2 procent, högst andel har Hällefors på 20,9 procent.

Rikssnitt för andelen vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd är 1,11 procent medan de i Vänersborg är 1,5 procent (2022). Även här hamnar Vänersborg bland de 25 procent kommuner med högst andel vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd. Sedan 2015 har Vänersborg haft en ökande negativ avvikelse från riket, som minskade vid senaste utfallet. Lägst andel har Vellinge på 0,13 procent, högst har Filipstad på 3,06 procent.

¹ 24 av de övergripande nyckeltalen har underkategorier knutna till sig.

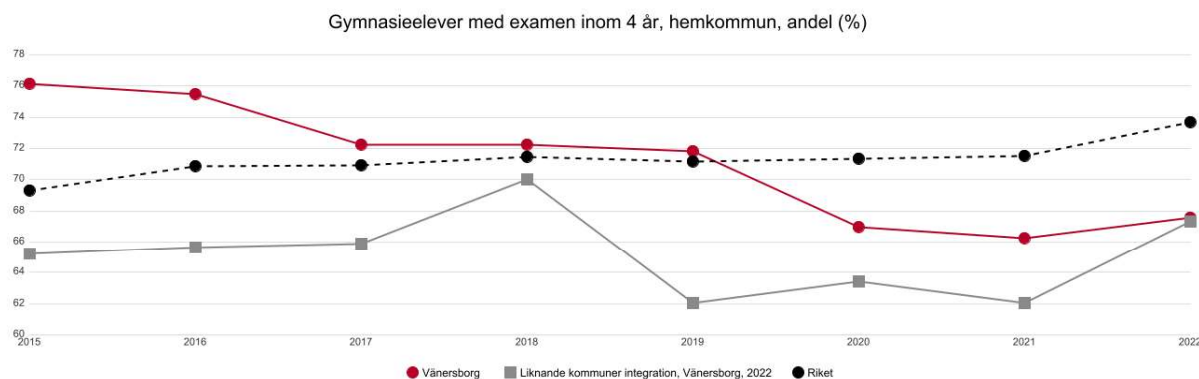

Mål 4 God utbildning för alla

Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Detta mål följs upp av sex övergripande nyckeltal. Vänersborg ligger i nivå med rikssnitt, alternativt har värden som följer rikssnitt över tid, i de flesta avseenden. En allt större andel barn är inskrivna i förskolan och allt större andel ungdomar är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar två år efter slutförd gymnasieutbildning.

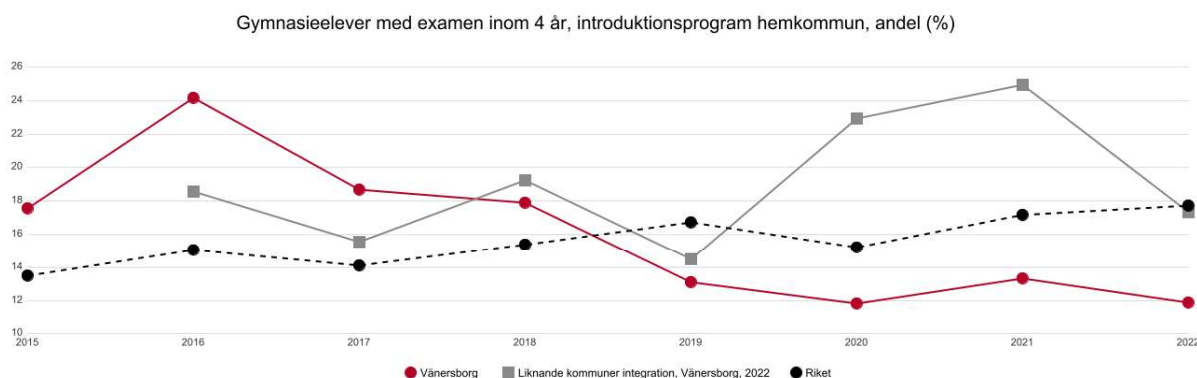
Dock ses en negativ trend vad gäller andelen gymnasieelever (hemkommun) med examen inom fyra år, med en påtaglig negativ avvikelse (67,5) ifrån rikssnitt (73,7). Cirka hälften av alla gymnasieelever som bor i Vänersborg går i kommunalförbundets gymnasium. En fjärdedel går i annan kommuns gymnasieskola, knappt var tionde i fristående gymnasieskola i Vänersborg och 15 procent i fristående gymnasieskola i annan kommun.

Nyckeltalet är en sammanvägning av tre nyckeltal; examen inom yrkesprogram, högskoleförberedande program samt introduktionsprogram. För elever på yrkesprogrammen har andelen med examen ökat (nuläge 81,7) och hamnar ovanför rikssnittet på 78,8. För elever på högskoleförberedande program har andelen sjunkit något till 84,1, vilket är under rikssnittet (85,7). I båda fallen hamnar Vänersborg bland de 50 procenten i mitten. Lägst andel har Sorsele med 36,4 procent, högst har Bengtsfors med 91,4 procent.

Av de 101 eleverna som påbörjade IM-programmet på gymnasiet för fyra år sedan, har dock endast 11,9 procent, eller 12 personer, tagit examen på gymnasiet inom

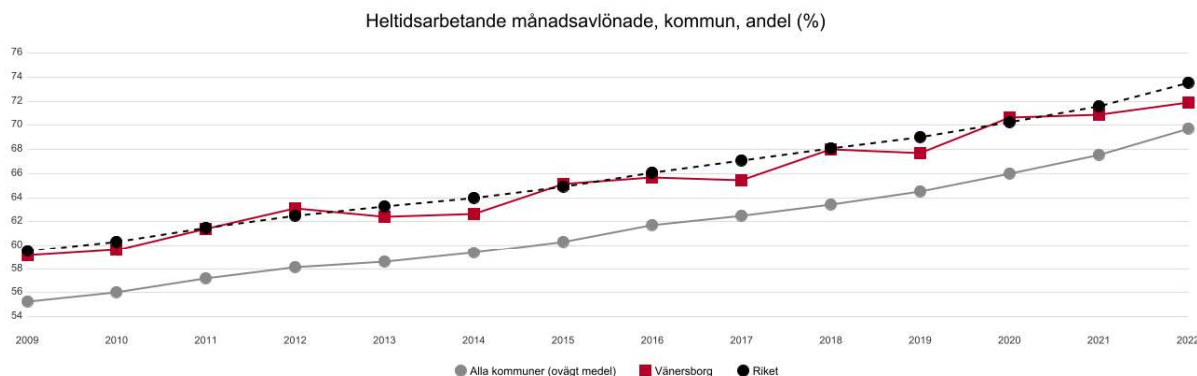
fyra år. För 2022 års resultat utgjorde de 101 eleverna på IM-programmet 22 procent av alla folkbokförda elever som påbörjade gymnasiet för fyra år sedan. Lägst andel med examen har Gislaved med 5,3 procent, högst andel har Bengtsfors med 66,7 procent.

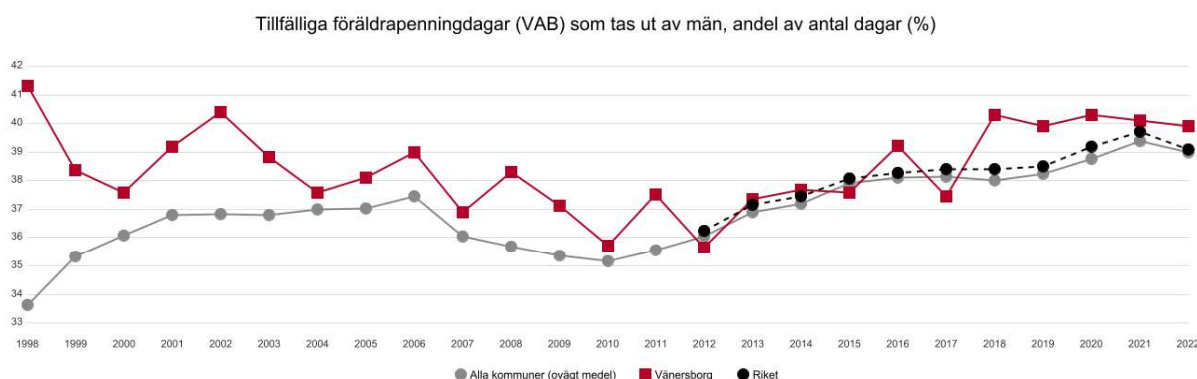
Mål 5 Jämställdhet

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

Detta mål följs upp av fyra övergripande nyckeltal. I Vänersborg är andelen heltidsarbetande kommunalanställda hög och har ökat under lång period. Särskilt inom området kultur och fritid samt inom äldreomsorgen, har Vänersborg förhållandevis höga resultat.

Under lång period togs en relativt stor andel av de tillfälliga föräldrapenningdagarna (VAB) ut av män. De senaste åren har andelen legat relativt stabilt i Vänersborg och övriga Sverige har knappt in. Lägst andel har Arvidsjaur på 26,9 procent, högst har Ljusnarsberg på 45,4 procent. Samtidigt har andelen föräldrapenningdagar som tas ut av män ökat i Vänersborg.

Trenden har dock följt övriga Sverige, varför Vänersborgs resultat till största del legat bland de 50 procenten i mitten. Kvinnors medianinkomst som andel av männens är genomgående hög i Vänersborg och har en positiv trend. 2021 utgör den 81,2 procent. Det gör att Vänersborg hamnar bland de 25 procenten med högst andel. I Haparanda är siffran högst; 89,7 procent. I Markaryd är den lägst med 72 procent.

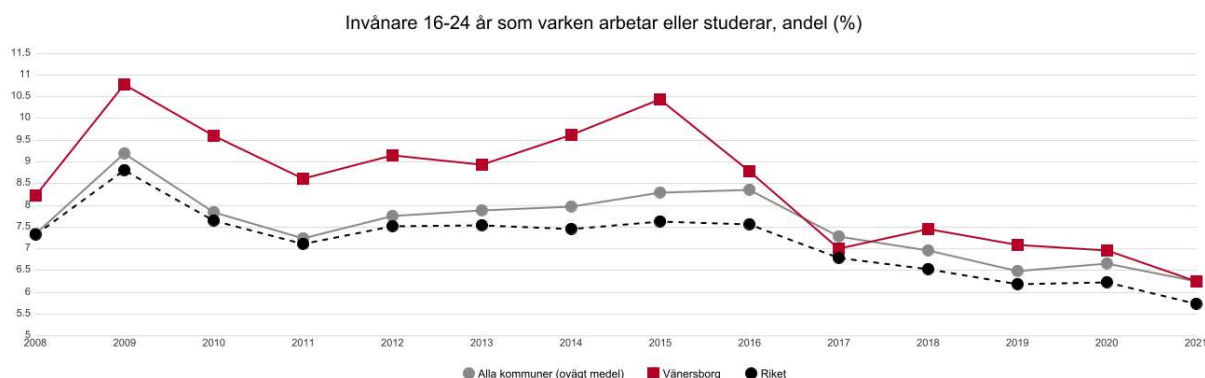

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Detta mål följs upp av fyra övergripande nyckeltal. Andelen förvärvsarbetande har följt den nationella trenden genom åren. Det senaste utfallet (2021) landade på 78,8 procent. Detta var förvisso en ökning från föregående år, men ledde i jämförelse med riket i övrigt på en förflyttning till de 25 procenten med lägst andel förvärvsarbetande invånare 20–64 år. Lägst andel har Eda på 66,5 procent, högst har Habo med 88,5 procent.

Ungdomsarbetslösheten, det vill säga unga 16–25 år som varken studerar eller arbetar, har länge legat över rikssnitt, men har sedan 2015 kraftigt minskat och ligger nu betydligt närmare rikssnittet.

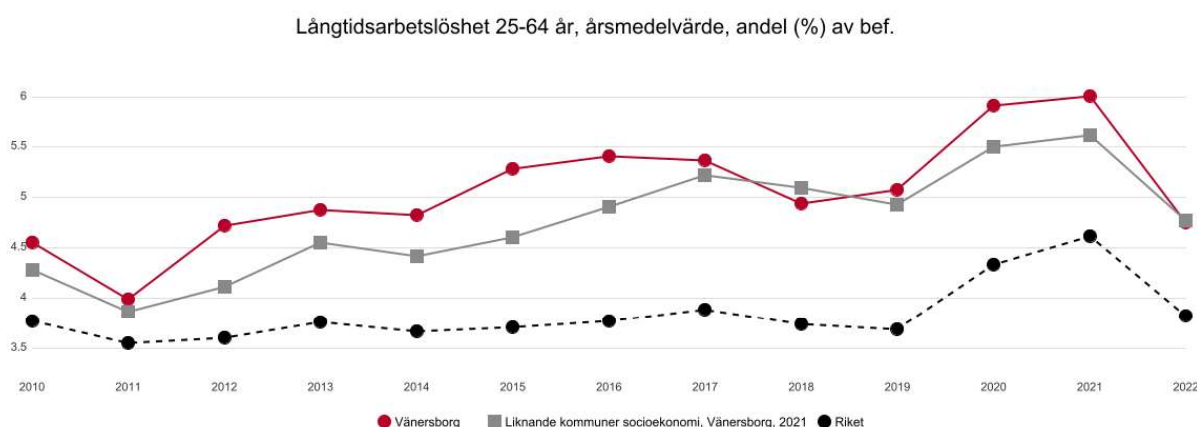

Långtidsarbetslösheten i Vänersborg är högre än rikssnitt (4,8 procent, riket 3,8 procent). Denna negativa trend, där Vänersborgs resultat legat mellan 1,1 och 1,6 procentenheter högre än rikssnitt, har pågått under det senaste decenniet. Det är dock ett positivt trendbrott. Senast Vänersborg hade så låga siffror var 2014.

Vänersborgs långtidsarbetslöshetsnivåer har legat högre än liknande kommuner av samma storlek, andra pendlingskommuner nära större stad, länets genomsnitt, Fyrbodal och liknande kommuner ekonomiskt bistånd.

Kommuner med liknande integrationssituation som Vänersborg, det vill säga utifrån invånarantal, antal asylsökande, antal kommunmottagna och utrikes födda från länder utanför EU/EFTA har däremot en genomgående högre andel långtidsarbetslösa jämfört med Vänersborg.

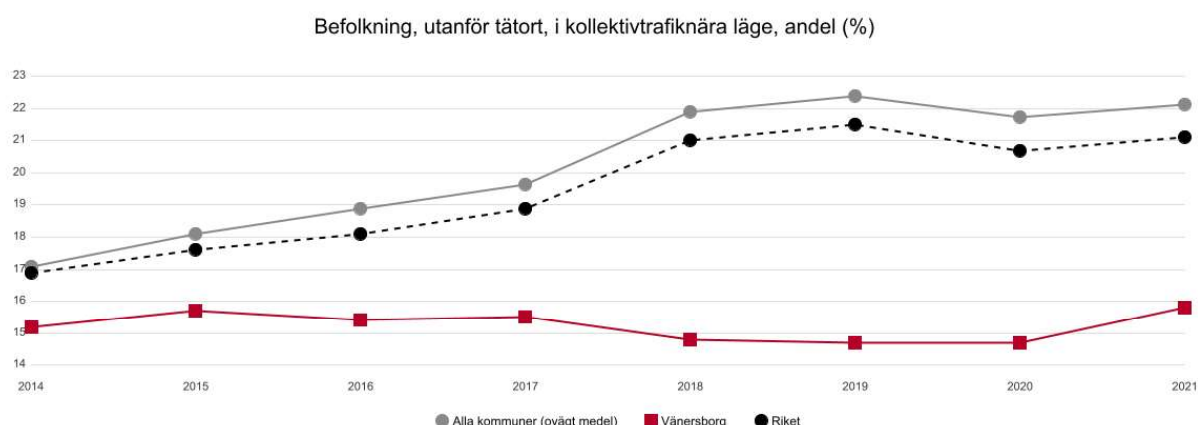
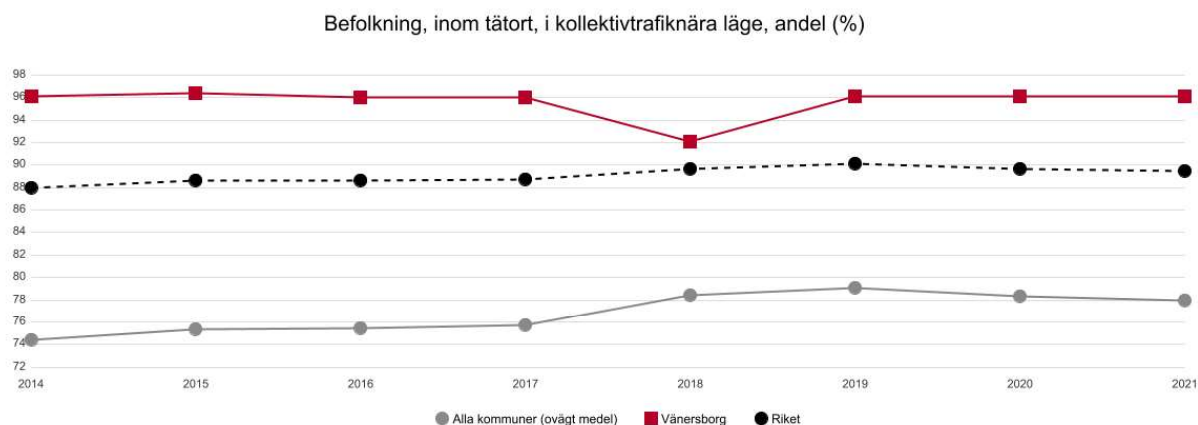
Den jämförelsegrupp som mest liknade Vänersborgs utveckling är kommuner med samma socioekonomiska struktur, det vill säga ohälsotal, utrikes födda, utbildningsnivå, förvärvsarbete och medianinkomst samt andel unga respektive äldre i befolkningen.

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.

Detta mål följs upp av tre övergripande nyckeltal. Vänersborg har goda resultat på samtliga. Fyra av fem har tillgång till kollektivtrafik inom 500 meter från sin bostad, vilket är i nivå med rikssnitt. Det är främst inom tätorterna som hållplatserna är nära (96,1 procent). För befolkningen utanför tätort har 15, 8 procent nära hållplatsen. Andelen har legat ganska stadigt runt 15 procent sedan 2014. Rikssnittet har dock under samma period ökat från 17 till 21 procent.

I Pajala har 1,3 procent av befolkningen utanför tätorten tillgång till en hållplats nära hemmet, i Sundbyberg har 100 procent detsamma.

Företagsklimatet är gott. Företagens bedömning av den kommunala servicen i myndighetsutövningen är 75 av 100, vilket dels är en stadig ökning (64/100 år 2012), dels i linje med såväl riket som alla kommuners ovägsda medel. Av de 13 områden som betygsätts gavs bemötande och miljö- och hälsoskydd jämförelsevis höga betyg, medan markupplåtelse gavs lägre.

Slutligen är bredbandstäckningen i kommunen god. Över 85 procent har tillgång till bredband. Den har legat strax över alla kommuners ovägsda medel under överskådlig tid, stadigt. Högst har Sundbyberg på 99,7 procent, lägst har Torsås med 50,8 procent.

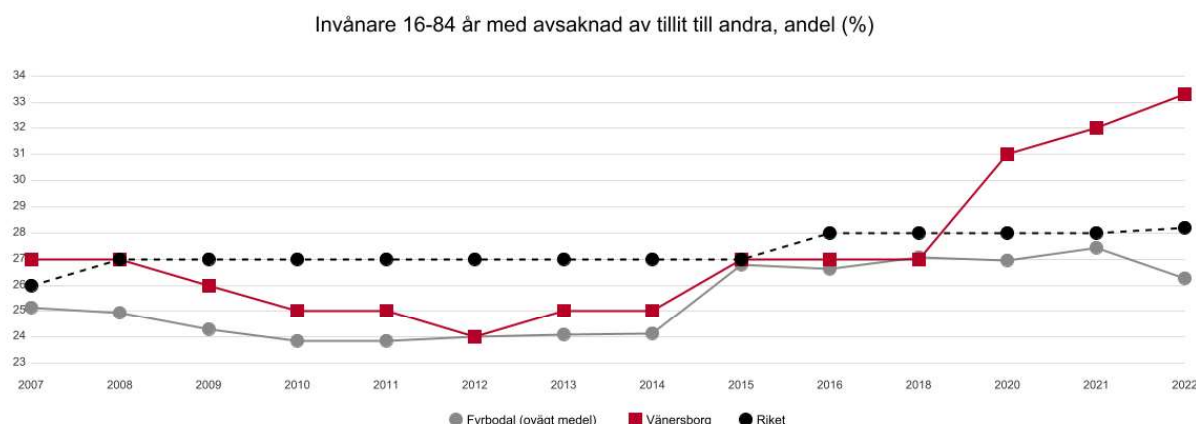
Mål 10 Minskad ojämlikhet

Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

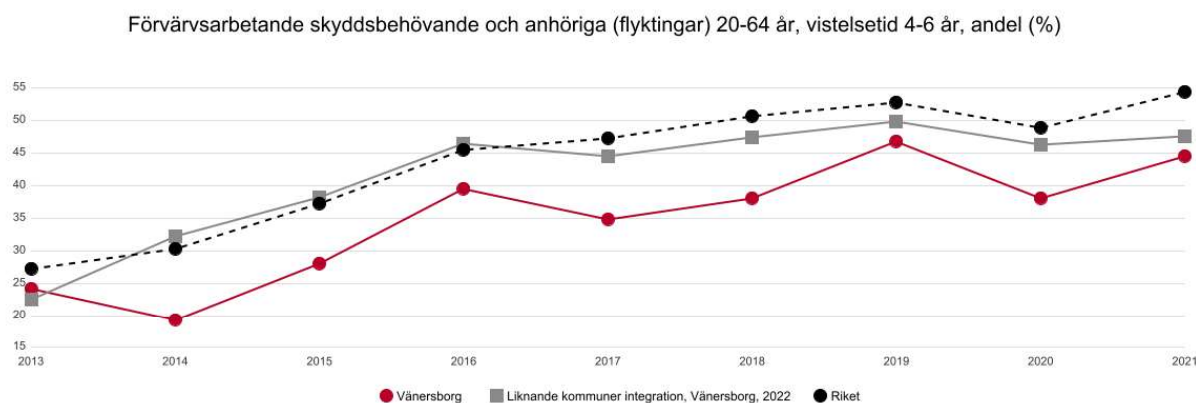
Detta mål följs upp av tre nyckeltal. På två av dessa uppvisar Vänersborg låga resultat och negativa trender.

Tilliten till andra har påtagligt minskat. 2012 uppgav 73 procent att de kände tillit, 2022 hade andelen sjunkit till 67 procent. Nedan visas de omvända siffrorna, det vill säga andelen invånare med avsaknad av tillit till andra. Som referens används Fyrbodal.

Utvecklingen för de 14 medlemskommunerna har följts åt fram till trendbrottet 2018, där Vänersborgs tillitsnivåer påtagligt avvek från övriga.

Andelen flyktingar som är förvärvsarbetande har förvisso stadigt ökat sedan 2014, men ligger klart under (44,5) rikssnittet (54,5). Vänersborgs resultat har också genomgående legat under medel för liknande kommuner ur ett integrationsperspektiv.

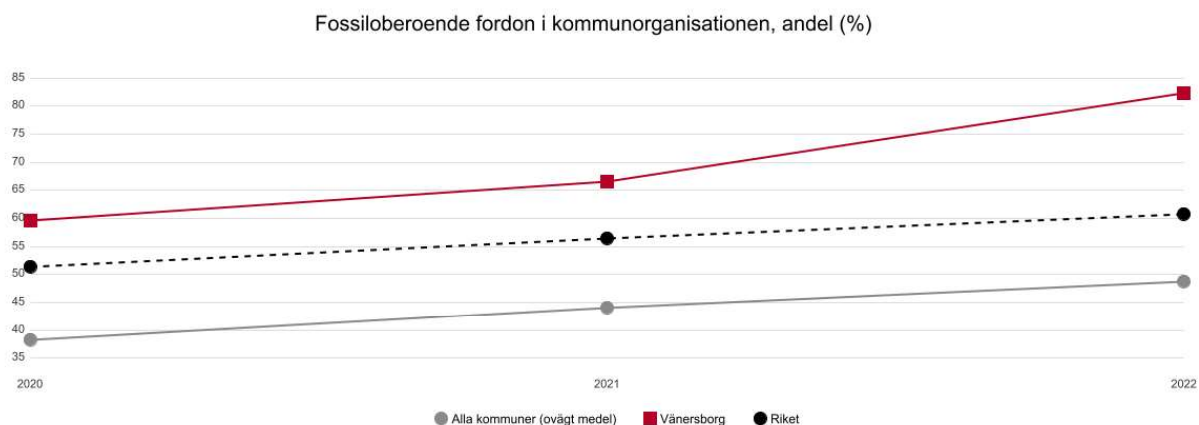
Andelen brukare inom LSS som upplever att de får bestämma om saker som är viktiga sjönk under pandemiåren. Senaste utfallet kan vara tecken på ett positivt trendbrott, med en ökning på fyra procentenheter, till 76 procent. Högst andel nöjda har Ydre med 100 procent. Lägst har Jokkmokk med 36 procent.

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Detta mål följs upp av sju övergripande nyckeltal. Industrin i Vänersborg släpper ut en förhållandevis hög andel växthusgaser jämfört med riket, till skillnad från jordbruket, uppvärmningen, el och fjärrvärme samt arbetsmaskiner. Andelen fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, liksom personbilar är hög i Vänersborg och trenderna är positiva. Andelen fossiloberoende fordon i kommunorganisationen har under flera år succesivt ökat och en troligt bidragande orsak till det är Fyrbodals budkavle som undertecknades 2014 om att Vänersborgs kommun år 2030 ska ha en fossiloberoende och energieffektiv fordonsflotta.

Men även andelen fossiloberoende personbilar i kommunen som geografisk plats ökar och Vänersborg hamnar bland de 25 procenten med högst andel. Högst andel av alla har Solna på 41,6 procent. Lägst har Sorsele med 7,2 procent.

Den kommunala kvaliteten

Vänersborgs kommun deltar i nätverket KKiK (Kommunens kvalitet i korthet).

Kommunerna tar fram och jämför resultat mellan varandra inom tre fokusområden: Barn och unga, Stöd och omsorg och Samhälle och miljö. Materialet är en nyckeltalssamling som ska ge en övergripande bild av kommunen när det gäller tillgänglighet, trygghet, delaktighet, effektivitet och kommunen som samhällsutvecklare.

Jämfört med utfallet vid föregående års nulägesbeskrivning, har Vänersborg minskat tre gröna placeringar och fem gula. Vänersborg har ökat med två röda placeringar.

Rådet för kommunala analyser (RKA) har utformat kortfattade rapporter till medlemskommunerna där de plockat ut ett antal nyckeltal som i jämförelse med övriga kommuner sticker ut på ett negativt eller positivt sätt. Rapporten är en vägledning, som behöver kompletteras med egna värderingar och avvägningar, baserat på fakta och annan kunskap inom verksamheterna, i kommunens egen analys.

Hur går det för kommunerna i Sverige?

RKA ger årligen en presentation med resultatanalys av nyckeltalen från KKiK. Här följer ett utdrag av presentationen.

Barn och unga

Skolresultaten för eleverna i årskurs tre är sämre i år än före pandemin. Det finns också stora skillnader mellan flickor och pojkar och mellan kommungrupper. Lägst resultat har lågpendlingskommuner och landsbygdskommuner. Data saknas för pandemiåren.

För eleverna i årskurs nio var resultaten bättre under pandemiåren 2020 och 2021 med större andel behöriga till gymnasiet än åren dessförinnan. Nu efter pandemin är resultaten på ungefär samma nivå som tidigare. RKA menar att pandemin kan ha påverkat bedömningen av betyg.

RKA konstaterar att föräldrarnas utbildningsnivå har stor påverkan på elevernas behörighet till gymnasiet. För elever som har föräldrar med förgymnasial utbildning har 54,4 procent behörighet, och andelen elever med föräldrar med låg utbildningsnivå utgör ca 20 procent av elevunderlaget.

Andelen unga som tar examen från kommunalt gymnasium sjunker. Det gäller både flickor och pojkar. Hos elever som gått fristående gymnasium ökar andelen, trots att elevernas föräldrars utbildningsnivå samt andelen elever med utländsk bakgrund är relativt lika fördelade. Det som skiljer är andelen nyinvandrade elever där en högre andel går i kommunala gymnasium.

Deltagande i idrottsföreningar sjunker. Trend på riksnivå där tillfällena blir färre över tid. Med längre tidsserie kan man se att trenden pågått länge. Killar deltar i större utsträckning än tjejer.

Stöd och omsorg

RKA ser en svag försämring i brukarnas bedömning av hemtjänsten för 2022. Kvinnor är generellt mindre nöjda med män. Störst variation syns bland delfrågorna, i synnerhet kring information och delaktighet. Det är också delfrågorna som ger viktig information tillbaka till verksamheterna.

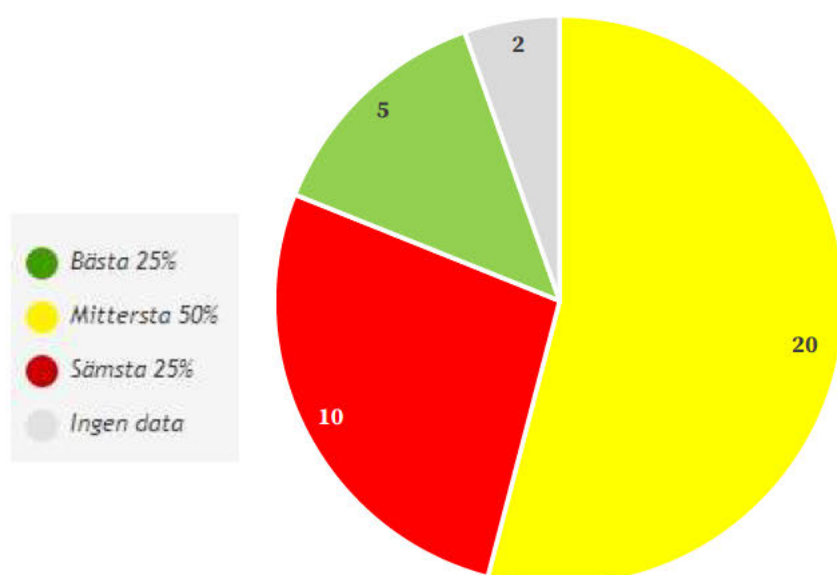
Samhälle och miljö

Kvinnor är mer nöjda i sin bedömning av kommunens bemötande än männen, enligt medborgarundersökningens resultat. Det avviker från andra attitydmätningar, där män generellt är mer nöjda. De lokala variationerna är stora. Svarsfrekvensen blir att lägre, vilket gör att resultaten ska tolkas med försiktighet.

Vad gäller arbetsmarknadsverksamhet och SFI ser RKA att resultaten vad gäller att klara av kurser försämras. Frågan är om detta är positivt eller negativt. SFI är ett sätt att lära sig svenska, men många har möjlighet att lära sig svenska i arbetet, vilket leder till att antagandet att en del personer kan ha slutat på kurserna för att de fått arbete. Arbetsmarknadsverksamhetens resultat är positiva.

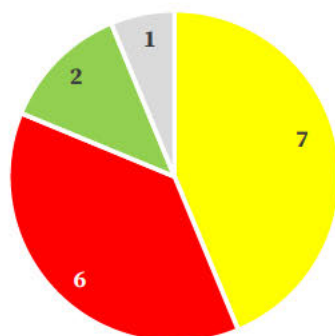
Andelen fossiloberoende fordon ökar stadigt. Antalet dagar det tar att få bygglov ökar.

KKiK resultat 2022 för Vänersborg

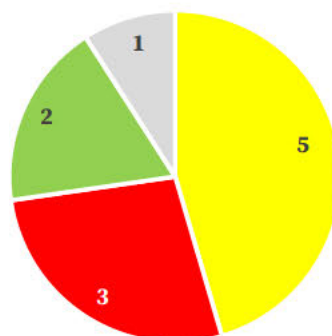

Stöd och omsorg

Barn och unga

Samhälle och miljö

Förändringar från föregående år

Vänersborgs resultat vad gäller barn och unga är i jämförelse mot övriga Sverige något sämre för 2022 än 2021. Kommunen har ökat en röd placering och minskat med en gul.

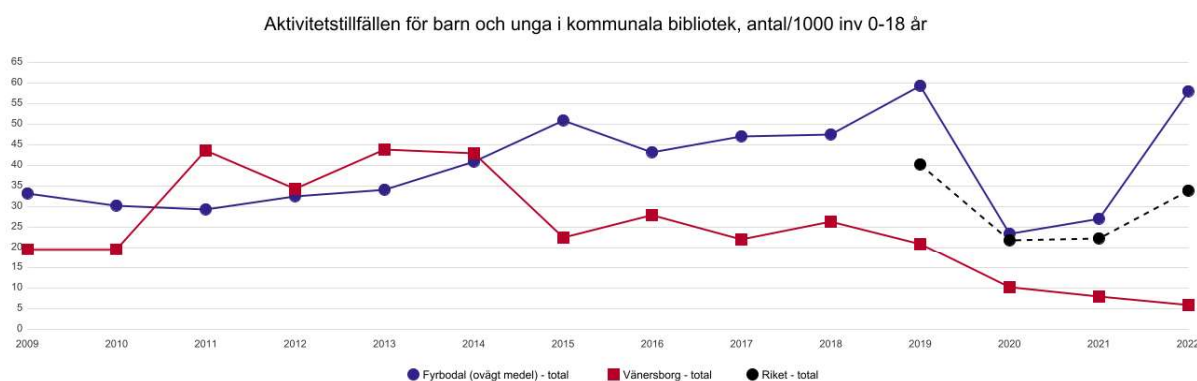
Vad gäller stöd och omsorg har Vänersborg minskat två gröna och ökat med en röd placering. Vad gäller samhälle och miljö har Vänersborg minskat med två gula och ökat med två röda.

Negativa avvikelser

RKA lyfter tre nyckeltal där Vänersborg har resultat som är sämre än andra samtidigt som trenden är negativ.

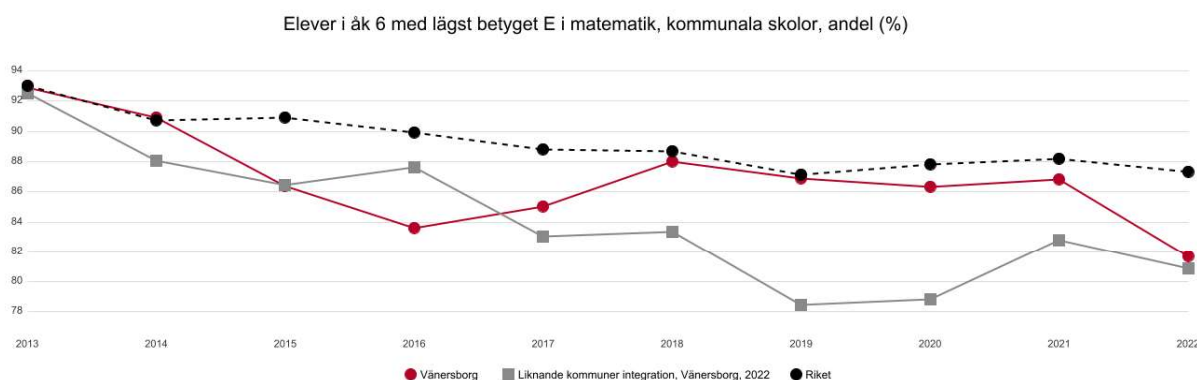
Aktivitetstillfällena för barn och unga på biblioteken minskar

Vad gäller antalet aktivitetstillfällen för barn och unga i kommunala bibliotek har Vänersborgs trend det senaste decenniet och avviker nu påtagligt ifrån riket (5,9/33,8). Fyrbodals har ett genomsnittligt antal aktivitetstillfällen på 58, vilket är en påtaglig ökning från de föregående två åren, men i linje med 2019 års utfall. Detta förklaras förmodligen med pandemirestriktionerna. Varför Vänersborgs kommun enbart hade 53 aktivitetstillfällen för barn och unga 2022, kan snarare förklaras av att huvudbiblioteket renoverats och hållits stängt. Antalet aktiviteter skiljer sig markant mellan de olika kommunerna i landet. Lägst antal aktivitetstillfällen hade Lilla Edet på 3,9, högst hade Dorotea på 676,1.

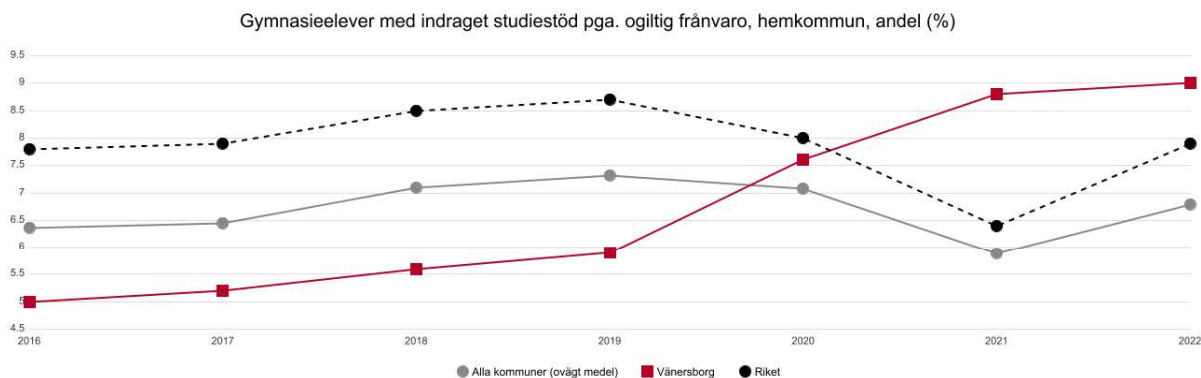
Andelen elever i årskurs 6 i kommunala skolor som har godkänt i matematik minskar

Senaste utfallet klarade i genomsnitt 81,7 procent av eleverna i årskurs 6 sin matematik i Vänersborg. Även om diagrammet visar att den nationella trenden är negativ, är utfallet i Vänersborg påtagligt lägre (rikssnitt 87,3). I jämförelse med kommuner med liknande invandringssituation (antal asylsökande, andel utrikes födda exklusive EU/EFTA samt antal kommunmottagna i flyktingmottagandet), har Vänersborg efter några år av positiv avvikelse, rört sig närmare dess genomsnitt. Det negativa resultatet gäller både för pojkar (82,2) och flickor (81).

Andelen gymnasieelever med indraget studiestöd på grund av frånvaro ökar

Gymnasieskolorna i Sverige rapporterar in information om ogiltig frånvaro till Centrala studiestödsnämnden (CSN). Den senaste rapporten visar att nästan 10 procent av eleverna i de svenska gymnasierna fick indraget studiebidrag under senaste läsåret. Det är den högsta siffran någonsin. I Vänersborg är senaste utfallet påtagligt högre än rikssnittet (9.0/7,9). Generellt har pojkar högre ogiltig frånvaro, i Vänersborg är frånvaron bland flickor 7,8 procent, och 10 procent bland pojkarna. Ett skäl som anges till de höga siffrorna generellt är förbättrad rapportering av ogiltig frånvaro.

Positiva avvikelser

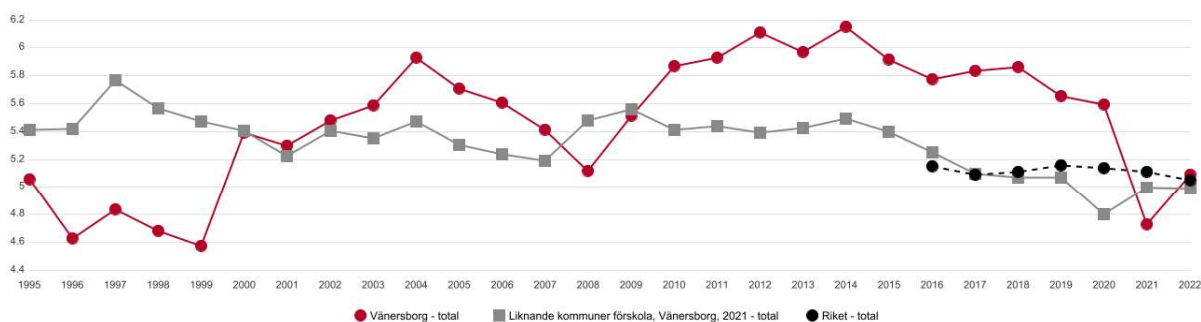
RKA lyfter två nyckeltal där Vänersborg har positiva avvikelser. I första hand har rådet valt ut nyckeltal där trenden är positiv och kommunen sticker ut jämfört med andra. Men de har också i vissa fall tagit med nyckeltal där trenden inte är entydigt positiv, men där värdet generellt sett är bättre än kommungenomsnittet de senaste åren. som är sämre än andra samtidigt som trenden är negativ.

Inskrivna barn per årsarbetare i förskolan minskar

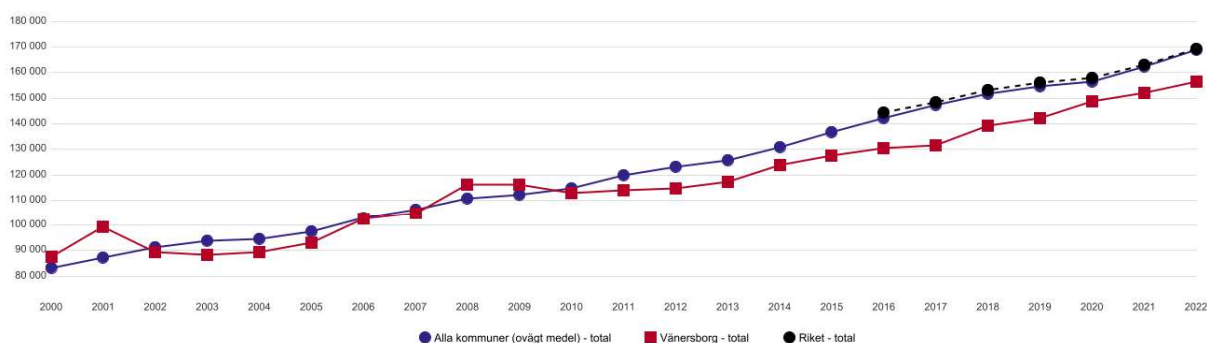
Vänersborg hade 2021 goda resultat i antalet barn per årsarbetare i förskolan. Siffran (4,7) var i paritet med 1990-talets utfall. För 2022 har antalet ökat något (5,1), vilket är i nivå med rikssnitt.

Samtidigt är också kostnaden för förskolan förhållandevis låg i Vänersborg. Senaste siffran var cirka 156 400 per inskrivet barn. Dyrast barnomsorg har Övertorneå med över 219 400 kronor/barn. Lägst hade Munkfors med drygt 128 300 kronor/inskrivet barn.

Personaltäthet, inskrivna barn per årsarbetare i förskolan, lägeskommun, antal

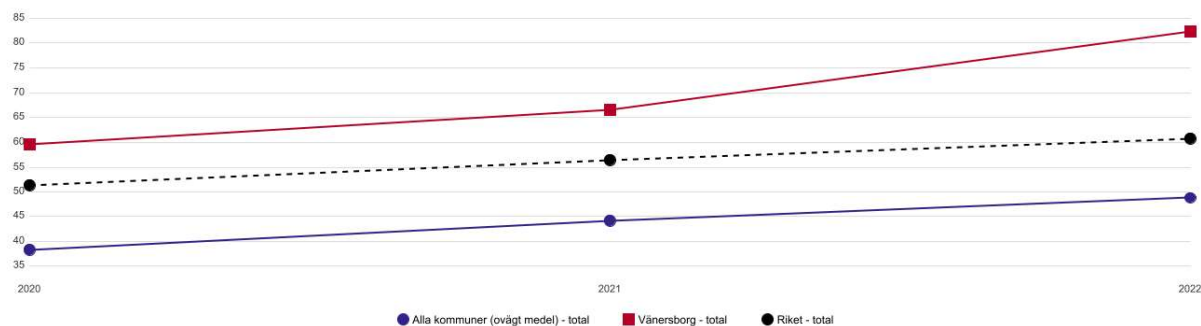
Kostnad förskola, kr/inskrivet barn

Andelen fossilberoende fordon i kommunorganisationen ökar

Vänersborg har en hög andel fossilberoende fordon i kommunorganisationen och andelen ökar. För närvarande utgör 82,3 procent av fordonsflottan av fossilberoende fordon.

Fossilberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)

Kvalitet i korthet ur ett vardagslivsperspektiv

Ett sätt att illustrera den kommunala kvaliteten är genom att dela upp de olika nyckeltalen utifrån vilken målgrupp som verksamheterna riktar sig till. Här ser vi nyckeltalens resultat inom varje område och sorterat utifrån målgrupp.

Färgerna indikerar var Vänersborg placerar sig i relation till övriga kommunsverige, i enlighet med tidigare jämförelser. Är skillnaden på kvinnors resepektive mäns svar sådana att utfallet ger Vänersborg olika placeringar, illustreras det med symbolerna ♀ ♂, med placeringsfärg.

Förklaringar

= negativ egen utveckling

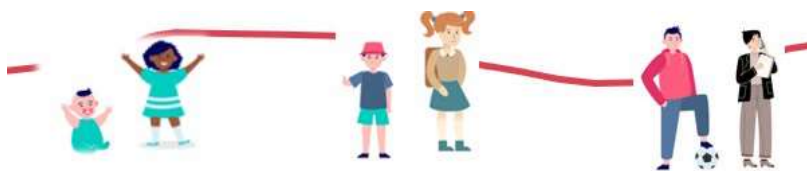
= positiv egen utveckling

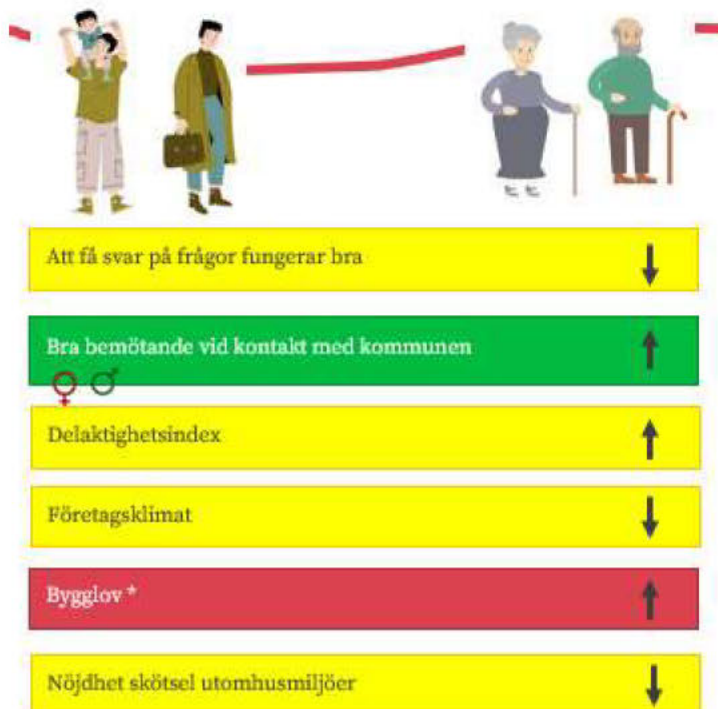
= oförändrad utveckling

* Eftersläpning 1 år.

Barn och unga

Vuxna

Extra behov av försörjning eller omsorg

Resurser till verksamheterna

Ekonomiska

Kostnad äldreomsorg	↑	Kostnad gymnasieskola/kom	↓
Kostnad IFO	↓	Kostnad grundskola/kom	↓
Kostnad funktionsnedsättning	↓	Kostnad förskola	↓

Natur- och miljö

Insamlat avfall *	↓
Ekologisk mat *	↓
Fossilfria fordon	↑

Personella

HME	→
Sjukfrånvaro	↓
Heltid	↑

Anna-Helena Wiechel
Utvecklingsledare
Kommunstyrelseförvaltningen
Annahelena.wiechel@vanersborg.se

A photograph of a carousel with ornate golden and blue decorations. Several people are swinging on yellow seats, suspended by chains. The scene is set against a clear blue sky. The people are in various poses, some looking towards the camera, others looking away. The carousel's structure is visible at the top right, featuring intricate golden carvings and a blue background with a white building illustration.

Vänersborgarna

Befolkningsutveckling, prognos och levnadsförhållanden

Vänersborgs kommun

BEFOLKNING OCH GEOGRAFI	2
Vänersborgs befolkning	2
Befolkningsprognos	3
Flyttmönster.....	4
Delområden.....	5
Folkmängd.....	6
Åldersstruktur	6
Befolkningsprognos	7
Bostäder och flyttmönster	7
Bostadsbyggande.....	7
Upplåtelseformer	8
Flyttmönster	9
Sammanfattning	12
ARBETE OCH STUDIER.....	13
Utbildningsnivå	13
Behörighet till gymnasium och högskola	14
Sysselsättning	15
Förvärvsarbete	15
Personer utan sysselsättning.....	16
Arbetsmarknad och pendling	16
Företag och arbetsgivare i Vänersborg	16
Pendling.....	17
Sammanfattning	18
LIVSVILLKOR.....	19
Inkomster	20
Låg ekonomisk standard i Vänersborgs kommun – hur hög är den?	20
Olika transfereringar	22
Hälsa	24
Den självskattade hälsan.....	24
Ohälsotal	26
Delaktighet och socialt kapital	28
Valdeltagande	28
Socialt deltagande	29
Tillit	32
Sammanfattning	33

Inledning

En befolkningsprognos är en beräkning av hur stor befolkningen kommer att bli i framtiden. Som prognoser alltid är, det vill säga förutsägelser om kommande utveckling grundad på iakttagbara fakta, är de behäftade med en viss osäkerhet. Ingen vet med säkerhet hur det blir. En befolkningsprognos har många användningsområden. Planering av förskolor, skolor och äldreomsorg är några exempel. Befolkningsprognoser görs årligen i Vänersborgs kommun.

Årets beskrivning av Vänersborgs befolkning innehåller, förutom antal, åldersfördelning och prognosticerad utveckling också en närmare beskrivning av var och hur folk bor, hur den lokala arbetsmarknaden ser ut samt centrala socioekonomiska aspekter. De socioekonomiska aspekterna har valts ut då de på ett eller annat sätt har betydelse för det kommunala välfärdsuppdraget, för den framtida planeringen och som grund för vidare analyser och insatser. Genom att använda sig av statistiska centralbyråns områdesindelning RegSo, kan kommuner på ett överskådligt sätt upptäcka geografiska samband mellan olika socioekonomiska förutsättningar, som i sin tur får betydelse för hur kommunen väljer att utveckla och förändra samhällsbygget.

Befolkning och geografi

Förändringar i befolkningens mängd, åldersstruktur och geografiska spridning är avgörande för hur kommunen planeras och hur resurser ska prioriteras. Befolkningsmängden och hur befolkningen är uppbyggd baseras på hur många som föds, dör och flyttar till och från kommunen. Detta får sen konsekvenser för hur kommunens service bäst byggs upp, med planering av skolor, seniorboenden och liknande. Geografiska skillnader inom befolkningen i olika delområden blir även vägledande för vart satsningar på kommunal service och annat ska göras.

Kommunens bostadsplanering har även den en påverkan på hur befolkningen utvecklas. I Vänersborg finns en efterfrågan på bostäder och därför stimulerar bostadsbyggande befolkningstillväxt. Till exempel öppnar nya bostäder för att personer från andra kommuner flyttar till Vänersborg och fler har möjlighet att flytta till en egen eller större bostad vilket kan göra det möjligt att bilda familj.

Statistiken i avsnittet är dels hämtad från SCB:s Statistikdatabas, dels består den av analyser från befolkningsprognosen, framtagen av Sweco 2023.

Vänersborgs befolkning

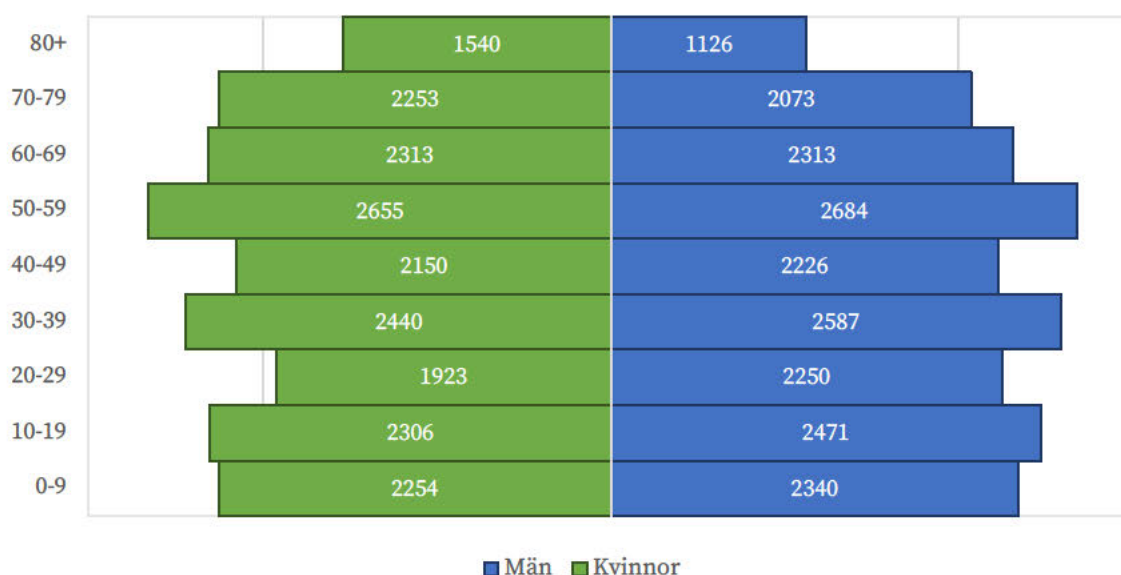
I mars 2023 passerade Vänersborgs kommun 40 000 invånare. Vänersborgs kommun har en aningen äldre befolkning än rikssnittet. Gruppen 50–59 är större än gruppen 30–39, i riket är förhållandet tvärtom. I övrigt har kommunens befolkningspyramid samma struktur som rikets.¹

Folkmängd Vänersborg 2022		
Åldersgrupp	Antal	Andel
0–19	9371	23,5%
20–64	21 268	53,3%
65–79	6599	16,5%
80+	2666	6,7%
Totalt	39 904	100%

¹ [Befolkningspyramid för Sverige \(scb.se\)](https://www.scb.se/statistik/10000/10000a/befolkning/befolkningpyramid-för-sverige)

Figur 1 Befolkningspyramid, Vänersborg 2022

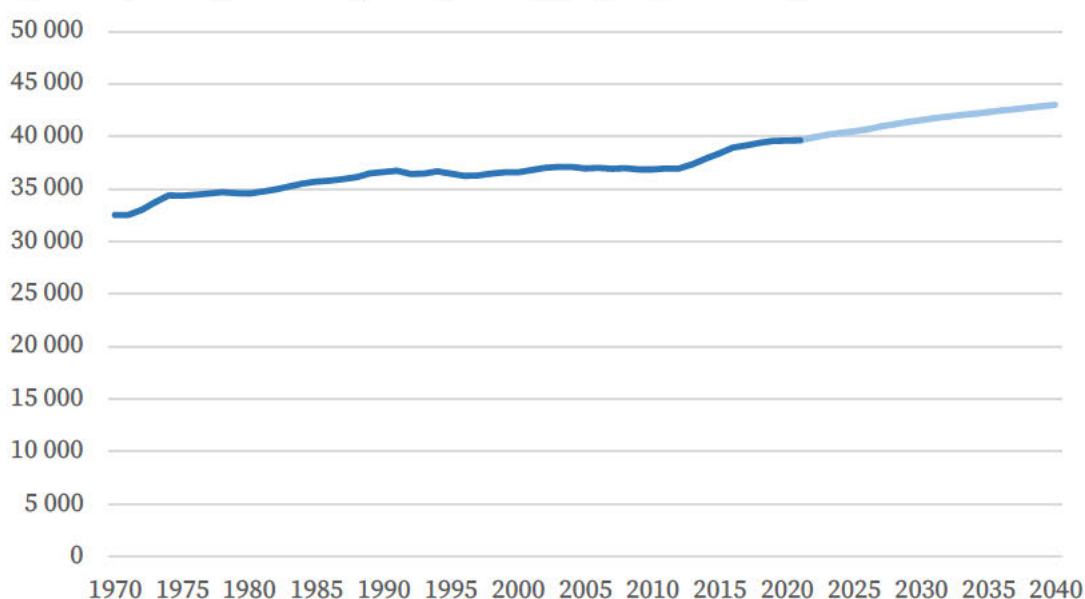

Befolkningsprognos

Under slutet av 1900-talet stod befolkningsutvecklingen i Vänersborgs kommun relativt still, med en svag ökning från år till år. Från 2013 och framåt kan man se att befolkningsutvecklingen har varit större, och en fortsatt befolkningstillväxt förutspås i befolkningsprognosen.

Vänersborgs kommuns befolkningsprognos har tagits fram av Sweco under våren 2023. Prognosen baseras på antaganden om befolkningens utveckling gällande nativitet, mortalitet samt flyttrisker och bostadsbyggande. Prognosen sträcker sig från 2023 till 2040 och visar på en positiv befolkningsutveckling. Från Vänersborgs ca 40 000 invånare i årsskiftet 2022/2023 beräknas kommunen växa med ca 3000 invånare till 2040. Den positiva befolkningsutvecklingen är främst baserad på inflyttning som i sin tur är kopplat till bostadsbyggande.

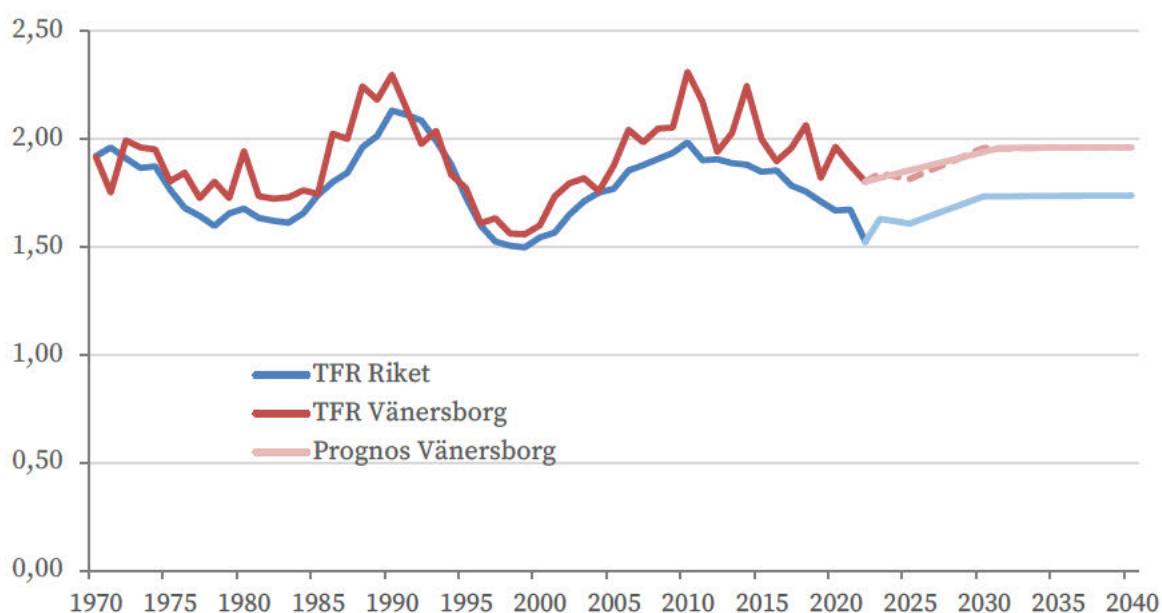
Figur 2. Befolkningsutveckling och befolkningsprognos, Vänersborg

Fruktsamheten i Vänersborgs kommun har sedan 70-talet varit lite högre än rikssnittet, i prognosen utgår man från att den ligger lite över rikssnittet även fortsättningsvis. Trots detta är födelsenettet i kommunen för närvarande negativt, fler personer dör än vad som föds. Flyttnettot är däremot positivt och har varit det de senaste åren. Läs mer om det i kommande avsnitt,

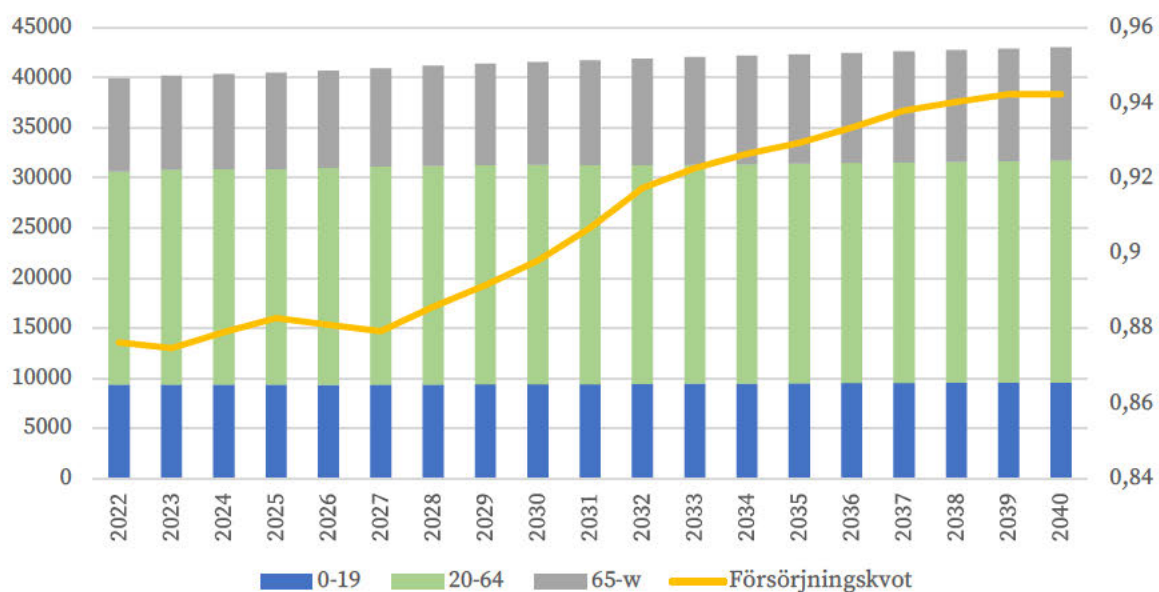
Flyttmönster.

Figur 3. Summerad fruktsamhet och prognos

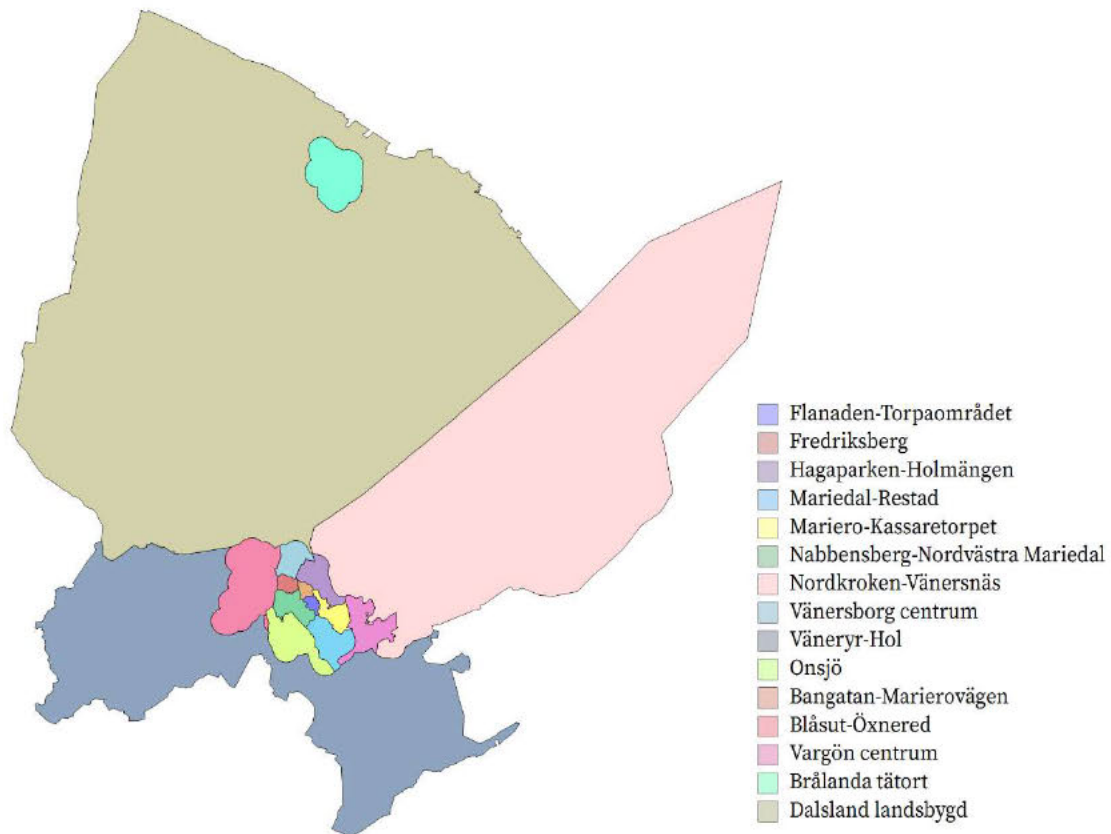
Gällande åldersfördelning visar prognosen en allt äldre befolkning. Seniorer är den grupp som ökar mest i storlek och den största ökningen sker i ålderskategorin 80+. Antalet vuxna i arbetsför ålder kommer även att öka men enligt prognosen kommer inte antalet barn att öka särskilt mycket. Den äldre befolkningen påverkar kommunens försörjningskvot, som är summan av antal personer 0–19 år och antal personer 65 år och äldre dividerat med antal personer 20–64 år. Enligt prognosen kommer kommunens försörjningskvot gå från 0,88 2022 till 0,94 till 2040.

Figur 4. Åldersstruktur och försörjningskvot, 2022–2040

Delområden

RegSo är en riksomfattande områdesindelning som är beständigt i tid och används för att jämföra förutsättningar inom kommuner, till exempel för att följa upp socioekonomisk segregation. Alla kommuner är uppdelade i ett antal RegSO-områden.² I omvärldsbevakningen används de olika delområdena i RegSo för att kunna jämföra statistik i de olika delarna av kommunen. I Vänersborgs kommun ingår 15 RegSo-områden:

² [RegSO - Regionala statistikområden \(scb.se\)](https://scb.se/regso)

Folkmängd

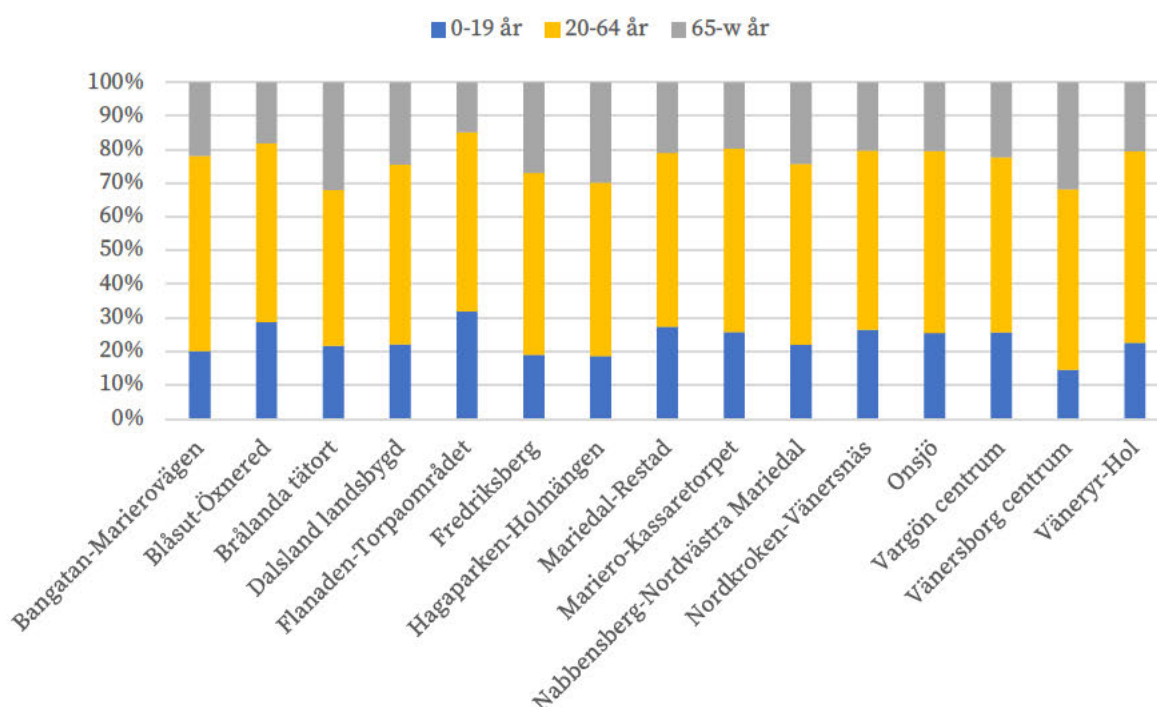
Eftersom RegSo-områdena varierar i storlek är det svårt att jämföra befolkningsmängden mellan de olika områdena. Men det RegSo-området som har flest invånare är Dalslands landsbygd, det är även det största geografiska området. Därefter kommer Vänersborgs centrum. Om man i stället tittar på antal invånare per kvadratkilometer har Flanaden-Torpa samt Bangatan-Marierovägen högst befolkningstäthet, de är även de minsta områdena geografiskt.

Delområde	Folkmängd
Bangatan-Marierovägen	2177
Blåsut-Öxnered	3463
Brålanda tätort	1567
Dalsland landsbygd	5502
Flanaden-Torpaområdet	3278
Fredriksberg	1382
Hagaparken-Holmängen	2228
Mariedal-Restad	1834
Mariero-Kassaretorpet	1528
Nabbensberg-Nordvästra Mariedal	1750
Nordkroken-Vänersnäs	3117
Onsjö	2797
Vargön centrum	3037
Vänersborg centrum	4524
Väneryr-Hol	1720
Totalt	39 904

Åldersstruktur

Åldersstrukturen i de olika delområdena är relativt jämn med ca 25% barn/unga (0–19 år), 55% vuxna (20–64) och 20% seniorer (65+ år). I några områden finns dock åldersgruppsandelar som sticker ut. Till exempel är gruppen barn/unga större i Flanaden-Torpaområdet, Blåsut-Öxnered samt Mariedal-Restad. Gruppen vuxna är särskilt stor i Väneryr-Hol och Bangatan-Marierovägen. Flest seniorer bor i Vänersborgs centrum, Brålanda tätort och i området Hagaparken-Holmängen. Vänersborgs centrum har lägst andel barn/unga, Brålanda tätort har lägst andel vuxna och Flanaden-Torpaområdet har lägst andel seniorer.

Figur 6. Åldersfördelning delområden RegSo, 2022

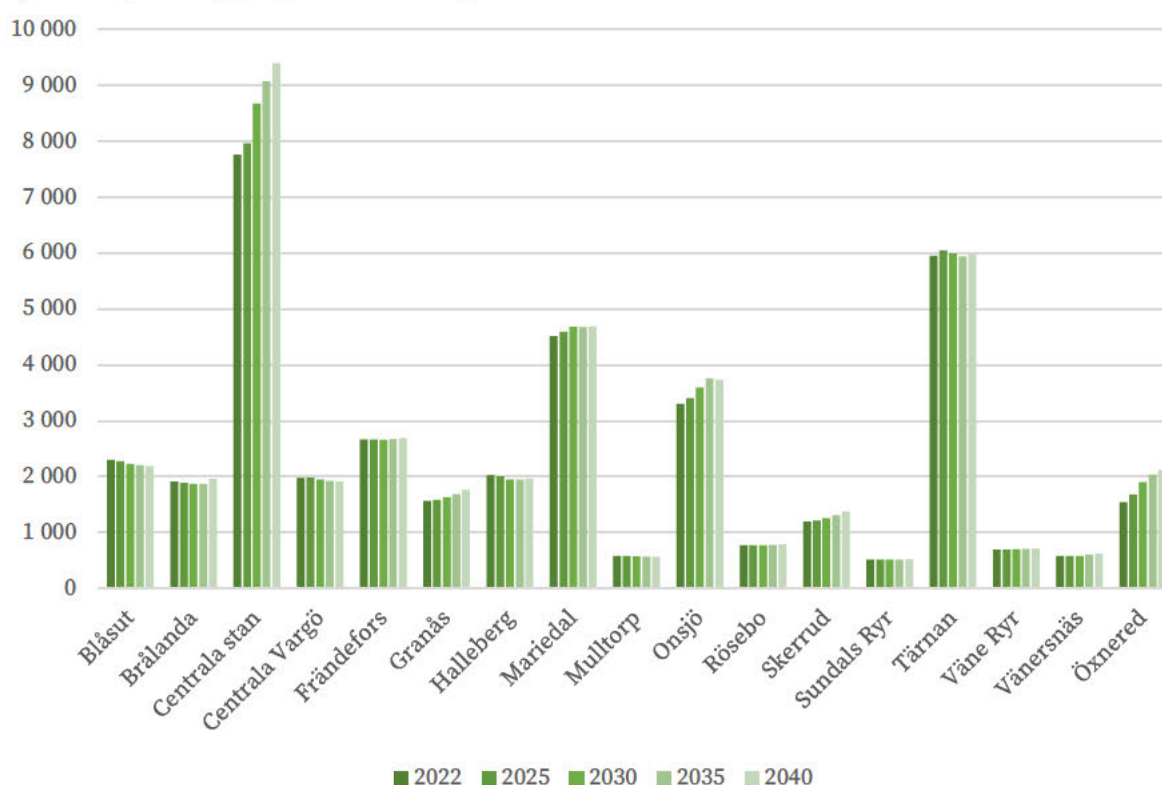

Befolkningsprognos

Befolkningsprognosen går också att dela upp på delområdesnivå. I prognosarbetet så används dock inte RegSo utan uppdelningen görs i stället på kommunens utbildningsområden, som Barn- och utbildningsförvaltningen använder i sin skolplanering.

I delområdesprognosen kan man tydligt se att befolkningsutvecklingen centreras till de områden där det planeras nya bostäder. Man kan se i diagrammet nedan att de områden som växer mest är Öxnered, Onsjo och centrala stan där också Sanden ingår.

Figur 7. Befolkningsprognos utbildningsområden, 2022-2040

Bostäder och flyttmönster

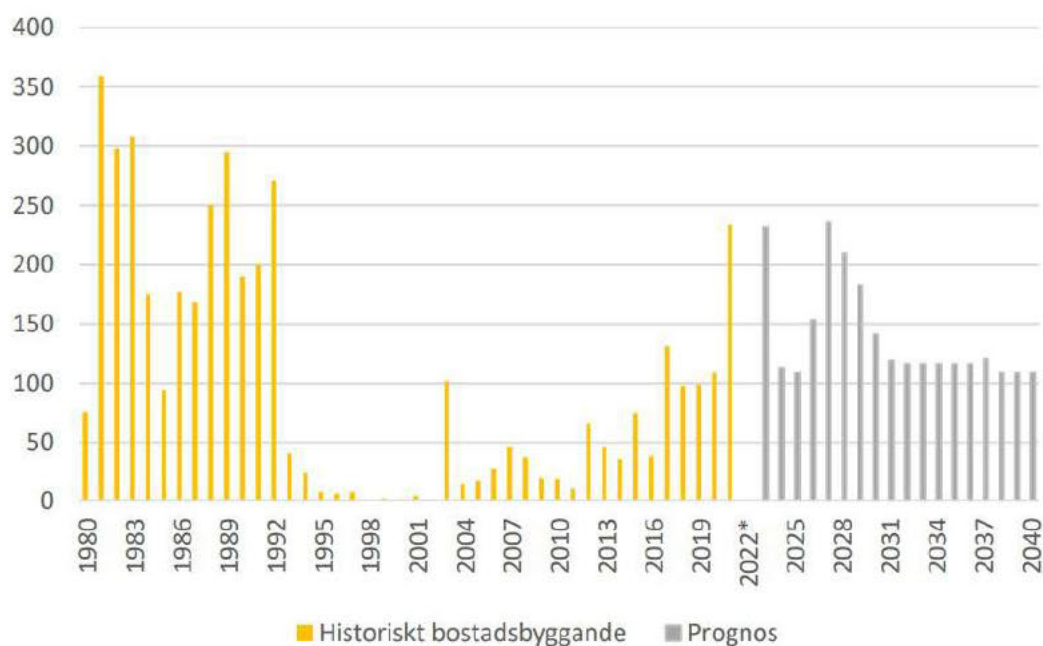
Bostadsbyggande, upplåtelseformer och flyttmönster påverkar kommunens demografi. Om det finns lediga bostäder, hur utbudet ser ut och om det finns något intresse av att flytta till eller inom kommunen påverkar både befolkningsutvecklingen och åldersstrukturen. Generellt ser åldersstrukturen olika ut i de olika upplåtelseformerna, till exempel bor det fler barn i upplåtelseformen äganderätt än hyresrätt. Vilka det är som flyttar till och från kommunen påverkar givetvis också befolkningssammansättningen.

Bostadsbyggande

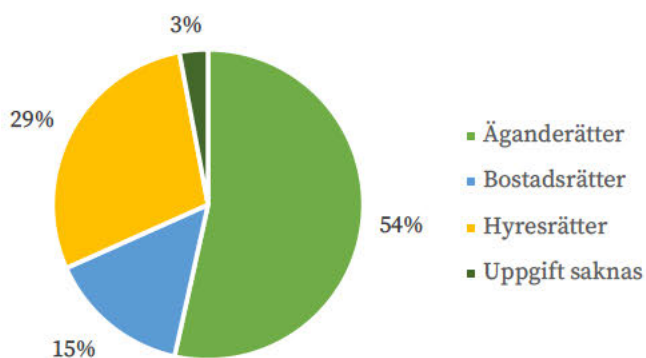
Bostadsbyggandet i kommunen har varierat kraftigt de senaste 40 åren. Bostadsbyggandet låg på en hög nivå under 80-talet för att sedan minska drastiskt under 90-talet. Efter millennieskiftet har bostadsbyggandet sakta ökat och enligt den bostadsprognos som gjorts i samband med befolkningsprognosen kommer bostadsbyggandet att plana ut på en relativt hög nivå fram till 2040.

Figur 8. Historiskt bostadsbyggande 1980–2021 och bostadsprognos 2023–2040

Upplåtelseformer

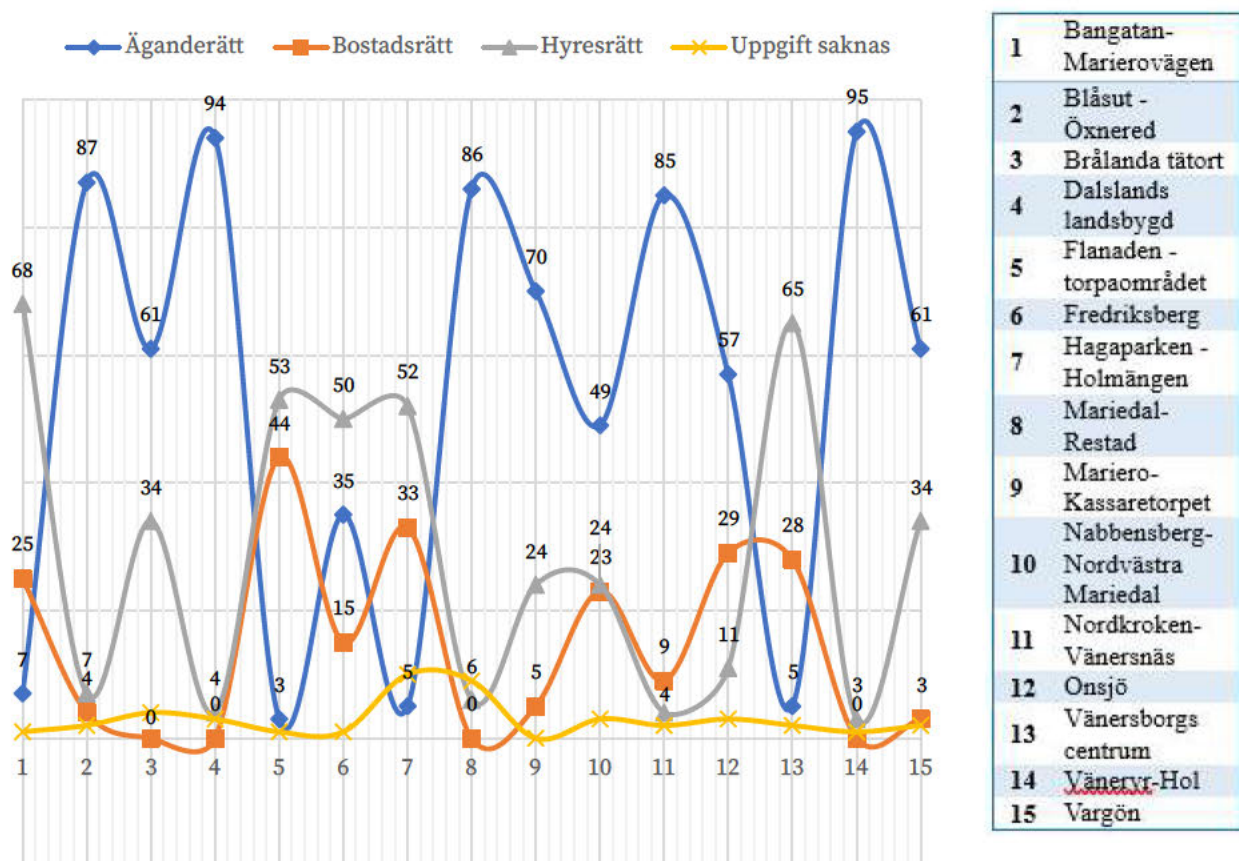
Vänersborgs kommun har följande fördelning av bostadsformer.

Äganderätter dominerar, därefter kommer hyresrätter. 15 procent av beståndet är bostadsrätter.

Fördelningen av de olika boendeformerna ser ut på följande sätt i de olika delområdena.

Källa: Upplåtelseformer Vänersborgs kommun 2022, SCB Statistikdatabasen

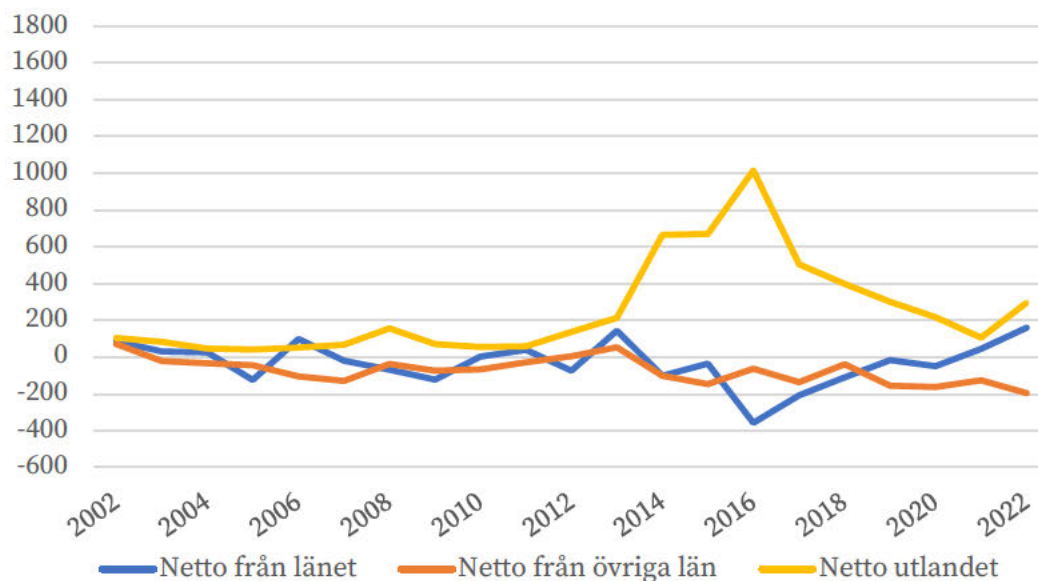
Vissa områden domineras helt av äganderätter (Dalslands landsbygd 94 %, Väneryr-Hol 95 %), andra områden har mer blandad bebyggelse (Fredriksberg, Onsjo, Nabbensberg – Nordvästra Mariedal). Högst andel hyresrätter har Bangatan – Marierovägen (68 %).

Flyttmönster

Vänersborgs kommun har haft ett positivt flyttnetto sedan 2011 där de flesta som flyttat till kommunen har flyttat från utlandet. I diagrammet kan man tydligt se att många flyttade till Vänersborg under det stora flyktingmottagandet 2015–2016. De senaste åren har allt fler flyttat till Vänersborg från övriga Västra Götaland. Generellt har kommunen mycket utbyte av befolkning med Trollhättan, Göteborg, Uddevalla och Mellerud. Från och till dessa kommuner vinner respektive förlorar Vänersborgs kommun många invånare.

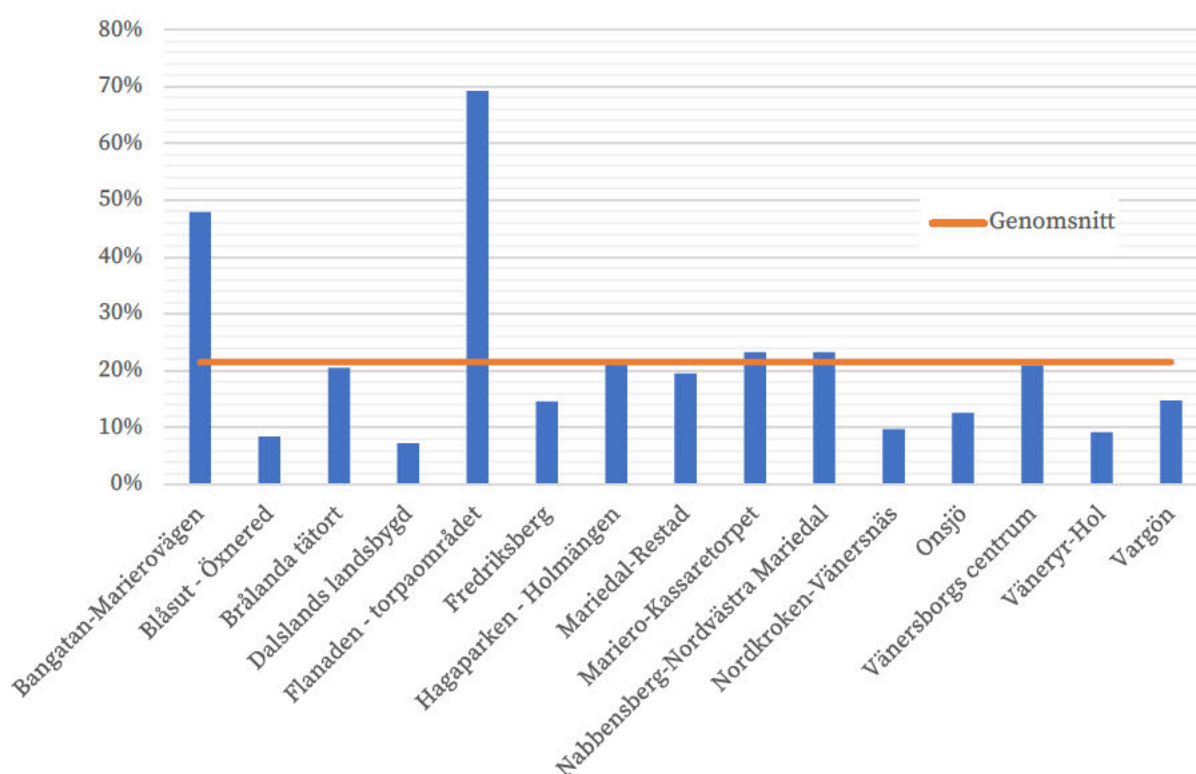
Figur 9. Flyttnetto Vänersborgs kommun, 2002–2022

Om man ser till vart personerna som flyttat till Vänersborg från andra länder bosätter sig kan man se en variation mellan de olika delområdena. Flest har flyttat till Flanaden-Torpaområdet samt Bangatan-Marierovägen. I resten av kommunen är det mer jämnt fördelat även om några områden sticker ut med väldigt låg andel personer med utländsk bakgrund.

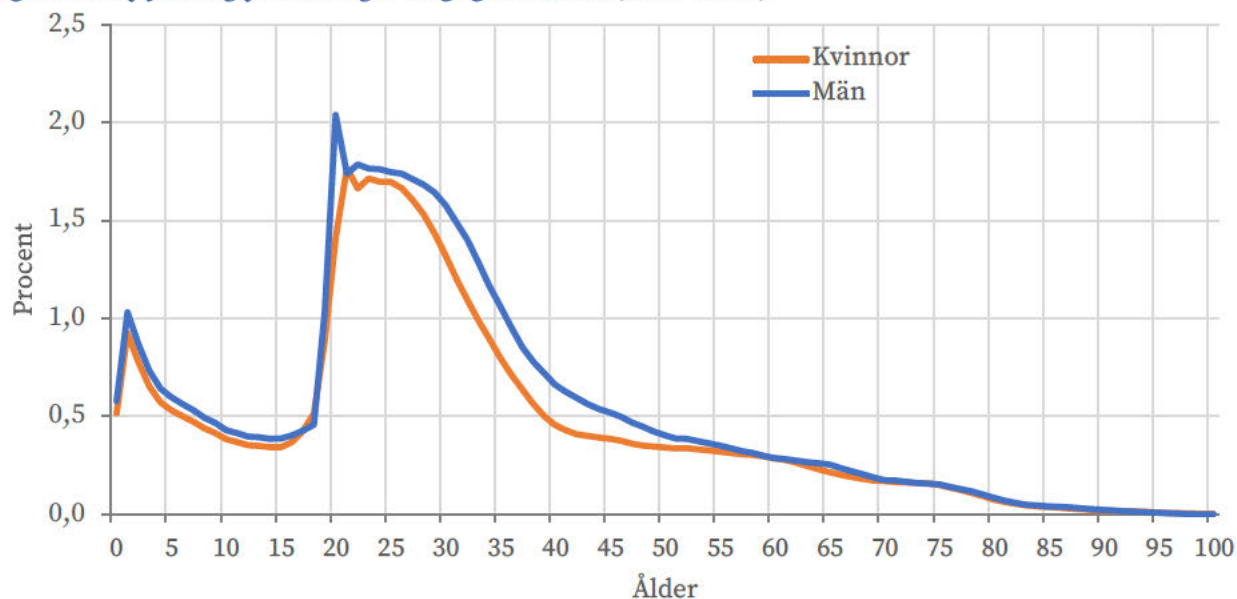
Fördelningen av befolkningen med utländsk härkomst varierar från mellan 7,3 och 69,2 procent i kommunens delområden. I genomsnitt har 21 procent av befolkningen i Vänersborg utländsk bakgrund (utrikes födda med två utrikes födda föräldrar samt inrikes födda med två utrikes födda föräldrar). Det är en lägre andel än Sverigemedel på 26,9 procent.

Figur 10. Andel med utländsk bakgrund, fördelning i områden 2022

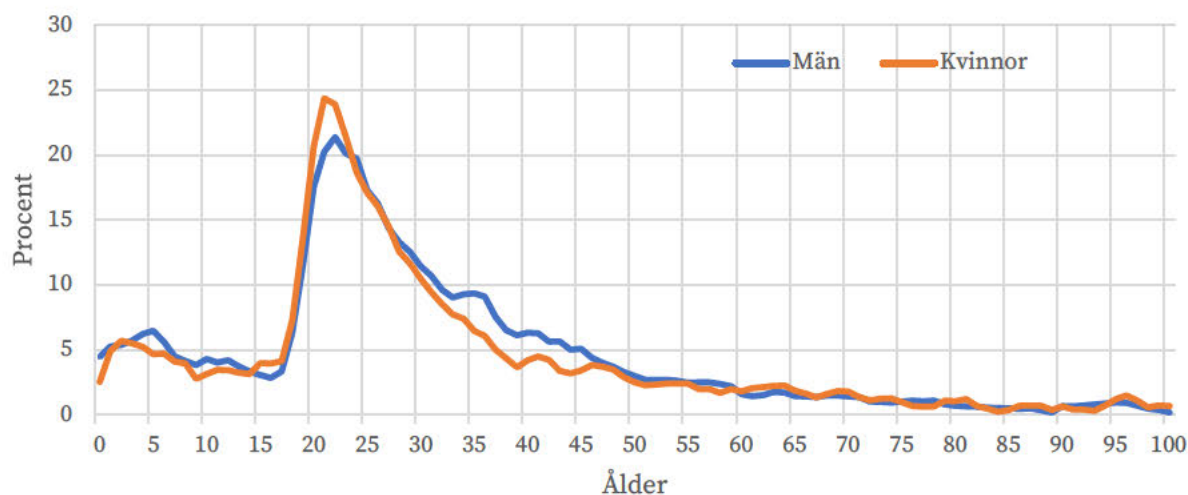
Gällande åldersfördelningen för de som flyttar kan man generellt se att personer mellan 20 och 35 år är mest rörliga. I början av 20-årsåldern flyttar många för att studera eller påbörja arbetslivet. I Vänersborg kan man se att de som flyttar till kommunen framför allt är unga vuxna och småbarnsfamiljer. De största åldersgrupperna är 20–35 och 0–5 år. Längre upp i åldrarna blir invånarna mindre rörliga.

Figur 11. Inflyttningsfördelning 5-årigt genomsnitt (2018–2022)

Diagramförklaring: Diagrammet visar hur åldrarna är fördelade bland de som flyttar till kommunen, i grupperna kvinnor och män. Till exempel är drygt 2 procent av alla män som flyttar till kommunen 20 år och ungefär 1,6 procent av männen är 30 år.

Figur 12. Utflyttningsrisk 2020–2022

Diagramförklaring: Diagrammet visar utflyttningsrisk i olika åldrar uppdelat på män och kvinnor. Till exempel så är det beräknat att 24 procent av alla 22-åriga kvinnor som bor i Vänersborg flyttar från kommunen.

Sammanfattning

Sedan 2013 har Vänersborgs kommun haft en tydligt positiv befolkningsutveckling och under mars 2023 passerade Vänersborgs kommun 40 000 invånare. Årets befolkningsprognos visar på en fortsatt befolkningstillväxt och landar på ca 43 000 invånare år 2040. Prognosen är starkt kopplad till planerat bostadsbyggande i kommunen. Efter millennieskiftet har kommunens bostadsbyggande sakta ökat och enligt den bostadsprognosen kommer bostadsbyggandet att plana ut på en relativt hög nivå fram till 2040.

Den positiva befolkningsutvecklingen grundar sig främst på inflyttning. Vänersborgs kommun har haft ett positivt flyttnetto sedan 2011 där de flesta som flyttat till kommunen har flyttat från utlandet men de senaste åren även fler börjat flytta till Vänersborg från andra kommuner i länet. Gällande åldersfördelning visar prognosen en allt äldre befolkning där den största ökningen sker i ålderskategorin 80+.

I delområdena skiljer sig folkmängd och åldersstruktur. De områden som beräknas växa mest är de områden där det planeras nya bostäder, så som Öxnered, Onsjö och centrala Vänersborg där Sanden inkluderas.

Arbete och studier

Utbildningsnivå och sysselsättningsgrad påverkar invånarnas möjligheter och förutsättningar i hög grad. Typ av utbildning och utbildningsnivå avgör till stor del vilka typer av arbeten som är möjliga att få. Sysselsättning via förvärvsarbete eller utbildning ger möjligheter till olika typer av inkomster eller studielån och kan både ge olika ekonomisk standard och möjligheter i livet.

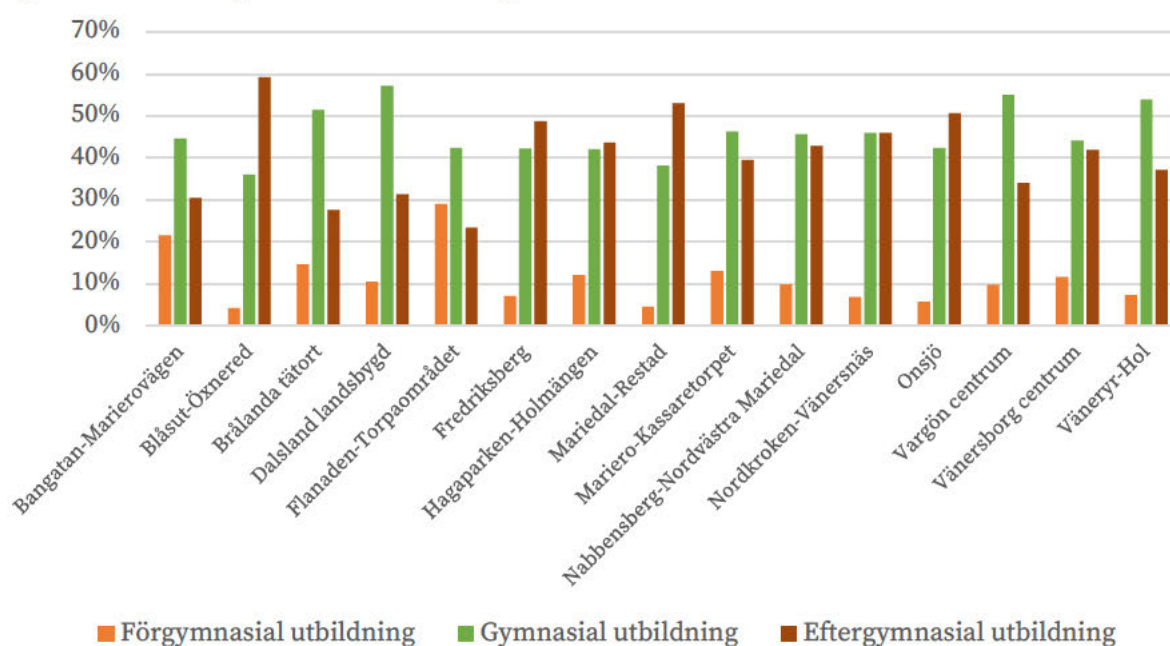
Arbetsmarknad och pendling ger även inblick i vart Vänersborgarna jobbar och vilket behov av transporter som finns.

Statistiken i avsnittet är dels hämtad från SCB:s Statistikdatabas, Västdatabasen, Kolada.se och UC.se.

Utbildningsnivå

Generellt skiljer sig utbildningsnivåerna mellan de olika delområdena och även mellan könen, detta illustreras i diagrammen nedan. I Blåsut-Öxnared, Mariedal-Restad, Onsjö och Fredriksberg har en hög andel av invånarna eftergymnasial utbildning. I Flanaden-Torpaområdet och Bangatan-Marierovägen är det relativt många som endast har förgymnasial utbildning. Generellt har kvinnor i högre utsträckning en eftergymnasial utbildning än män inom Vänersborgs kommun.

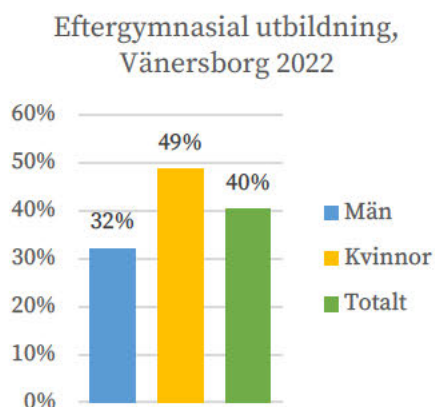
Figur 13. Utbildningsnivå delområden RegSo 2022

Källa: Utbildningsnivå i delområden RegSo, åldersgrupp 25–64, SCB Statistikdatabasen

Om andelen med eftergymnasial utbildning jämförs med övriga Västra Götaland kan man se att kvinnorna ligger nära, dock lite under, regionsnittet för kvinnor som är 53%. Däremot är utbildningsnivån för män märkbart lägre jämfört med Västra Götalands 40 % eftergymnasial utbildning i gruppen män. Givet detta ligger kommunen under regionsnittet i utbildningsnivå som ligger på 47%.

Källa: Andel eftergymnasial utbildning i åldersgrupp 25–64, SCB Statistikdatabasen

Behörighet till gymnasium och högskola

Totalt var 85,3 procent av eleverna i årskurs nio behöriga till yrkesprogram år 2022, 85,5 procent av pojkarna, 85 procent av flickorna. 2021 var behörigheten 89,5 för flickorna och 84,3 för pojkarna.

Andelen elever som är behöriga till gymnasiet skiljer sig mycket mellan de olika delområdena. Bland de områden där data finns tillgänglig är behörigheten lägst i Flanaden-Torpaområdet och strax därefter kommer Bangatan-Marierovägen. I dessa delområden är ungefär 65 % behöriga till gymnasium i jämförelse med Blåsut-Öxnered där 100% var behöriga till gymnasiet år 2021.

Det ser lite annorlunda ut när man i stället jämför andel behöriga till högskola, där ligger Dalslands landsbygd som minst i storleksordningen, följt av Vargön och Onsjö. Detta beror på att man antingen inte fått godkänt i, eller valt bort att genomföra de gymnasiekurser som krävs för högskolebehörighet. Högst andel behöriga har igen Blåsut-Öxnered.

Av alla gymnasieelever som är skrivna i Vänersborg och påbörjade sin gymnasieutbildning 2018, hade 52,9 procent uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola 2022.³

Delområde	Andel behöriga till gymnasium*, 2021	Andel behöriga till högskola**, 2021
Bangatan-Marierovägen	66,7	-
Blåsut - Öxnered	100,0	93,9
Brålanda tätort	-	-
Dalslands landsbygd	91,3	50,0
Flanaden – Torpaområdet	64,4	68,0
Fredriksberg	-	-
Hagaparken - Holmängen	-	-
Mariedal-Restad	96,4	81,8
Mariero-Kassaretorpet	88,0	-
Nabbensberg-Nordvästra Mariedal	-	-
Nordkroken-Vänersnäs	93,6	78,0
Onsjö	94,7	61,5
Vänersborgs centrum	91,2	71,0
Väneryr-Hol	-	-
Vargön	83,8	60,0

³ Kolada.se, Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 4 år, hemkommun

* Andelen beräknas utifrån de som läst årskurs 9 i delområdet. För att en elev ska vara behörig till ett nationellt yrkesprogram krävs godkänt i ämnena svenska/svenska som andra språk, engelska och matematik samt ytterligare betyg i fem ämnen, det vill säga totalt åtta. Källa: SCB.

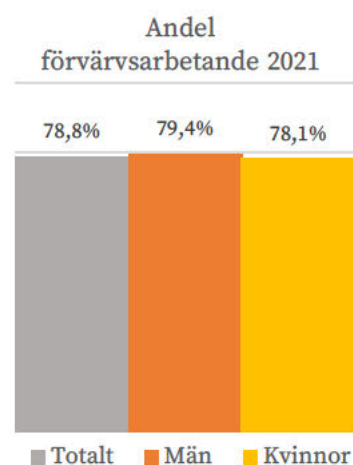
** Andelen beräknas utifrån de som gått ut gymnasiet i delområdet. För att få grundläggande behörighet till högskola krävs godkänt i minst 2250 av 2500 gymnasiepoäng, ett godkänt gymnasiearbete samt godkänt i svenska 1,2 och 3/svenska som andraspråk 1, 2 och 3, Engelska 6 och Matematik 1. Källa: SCB, [Högskolebehörighet och meritpoäng \(gymnasium.se\)](#).

Sysselsättning

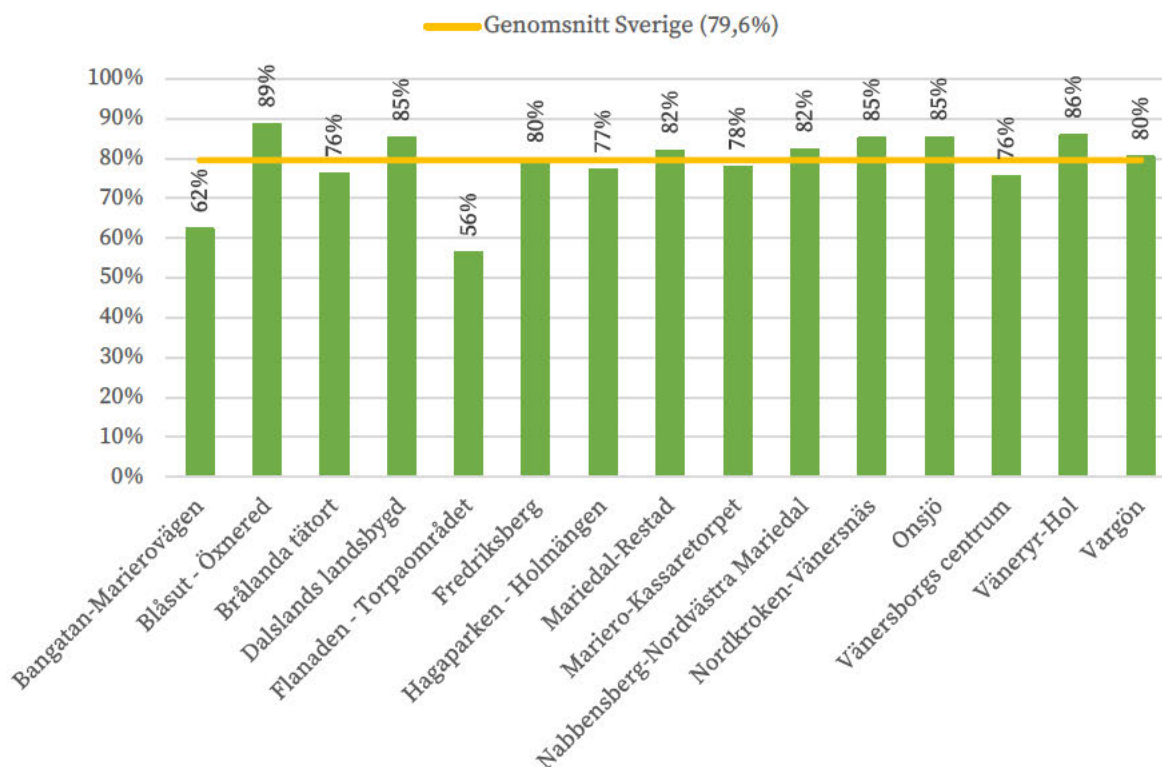
I avsnittet redovisas dels andel förvärvsarbetande i kommunen och dess delområden, dels statistik över andelen som helt saknar sysselsättning i form av arbete eller studier.

Förvärvsarbete

Andelen förvärvsarbetande i befolkningen (20–64 år) fördelade sig på följande vis 2021. I genomsnitt var 78,7 procent av befolkningen förvärvsarbetande. Andelen skiljer sig mellan kommunens olika delområden. Som högst är den i Blåsut-Öxnered, Väneryr-Hol samt Nordkroken-Vänersnäs och Onsjö. Som lägst är den i Flanaden-Torpaområdet och Bangatan-Marierovägen. Det finns ingen större skillnad mellan könen i andel förvärvsarbetande, den skillnad som finns kan förklaras med att det bor fler män än kvinnor i kommunen.

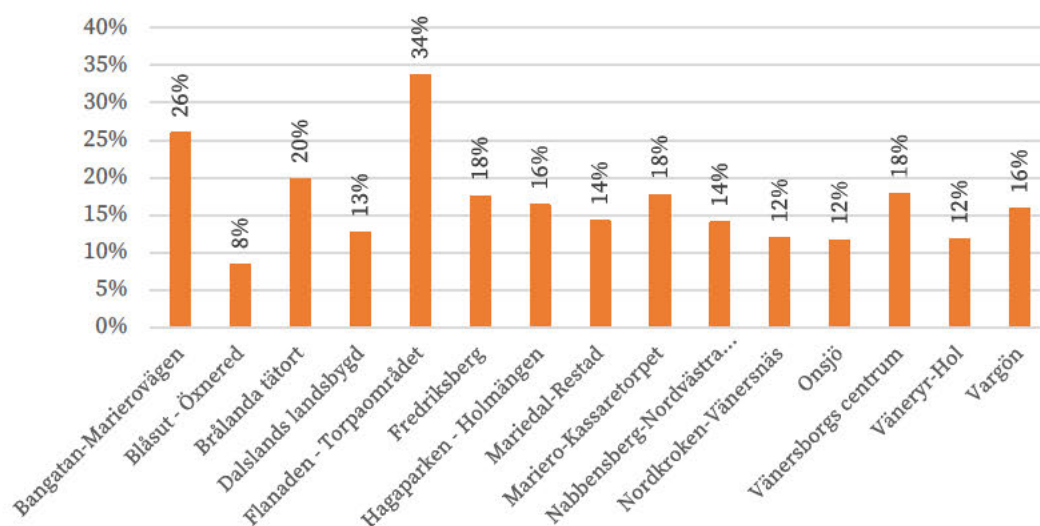
Figur 14. Andel förvärvsarbetande i Vänersborgs delområden RegSo 2021

Personer utan sysselsättning

Det finns även uppgifter för hur stor andel av befolkningen i delområdena som varken förvärvsarbetar eller studerar. Uppgifterna korrelerar med andelen förvärvsarbetare och visar att de områden där flest står helt utan sysselsättning i form av förvärvsarbete eller studier är Flanaden-Torpaområdet, Bangatan-Marierovägen samt Brålanda tätort.

Figur 15. Andel personer 20–64 år som varken förvärvsarbetar eller studerar 2021

Arbetsmarknad och pendling

I avsnittet redovisas arbetsmarknaden och kommunens största arbetsgivare samt pendlingsstatistik där in- och utpendling till och från kommunen redovisas.

Företag och arbetsgivare i Vänersborg

Vänersborgs kommun har en stor andel enmansföretag, de utgör 69% av alla registrerade företag. Många av dessa verkar inom jordbruk, skogsbruk och fiske, det är också den bransch där det finns flest registrerade företag inom kommunen. Om man i stället tittar på företag med minst en anställd blir handel och byggverksamhet de största branscherna i kommunen. I samband med lågkonjunkturen och inflationen har byggsektorn krympt lite.

De största arbetsgivarna i kommunen är Kriminalvården, Länsförsäkringar, Varner Retail Logistics AB, Vargön Alloys AB och VBG Group Truck Equipment AB.

Pendling

37 % av Vänersborgs befolkning mellan 20 och 64 år pendlar till en annan kommun enligt statistik från 2021.⁴ Vänersborg ligger nära snittet för Västra Götaland som var 35,8 % 2020. De vanligaste kommunerna att pendla till från Vänersborg är i fallande ordning Trollhättan, Uddevalla, Göteborg, Mellerud och Lilla Edet. De vanligaste kommunerna att pendla in till Vänersborg från är Trollhättan, Uddevalla och Mellerud i fallande ordning.

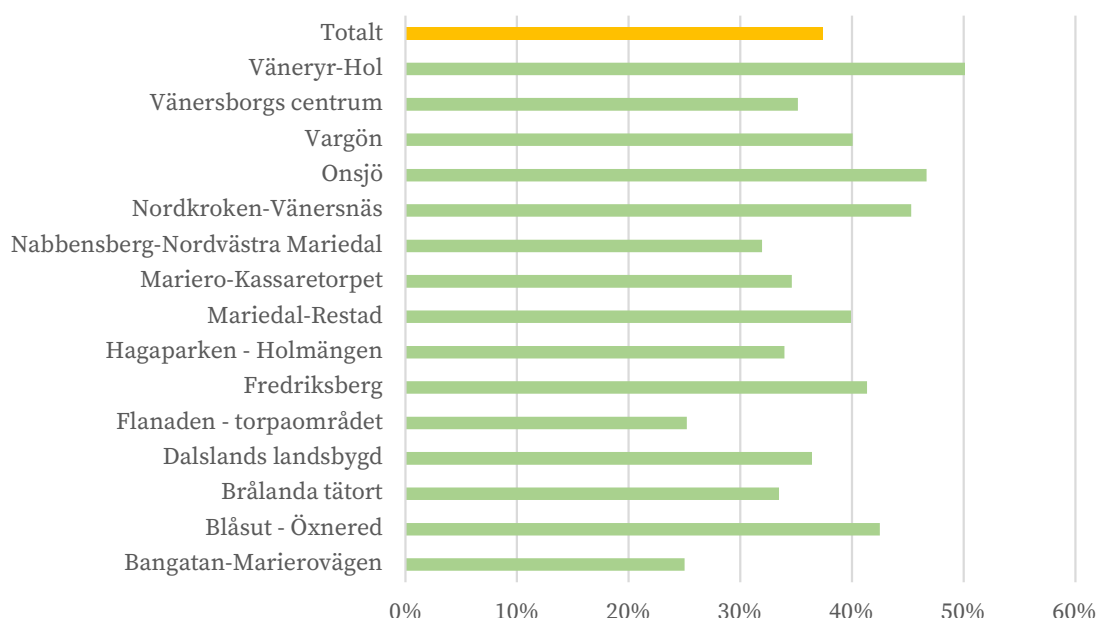
Kommun	Andel pendlande Vänersborgare
Trollhättan	22,7%
Uddevalla	5,3%
Göteborg	4,6%
Mellerud	1,3%
Lilla Edet	0,6%

Om man ser till skillnader mellan könen så är det något fler män än kvinnor som pendlar från Vänersborg, ca 45 % är kvinnor och 55 % män. Även om de största pendlingskommunerna är gemensamma för kvinnor och män kan man se lite skillnader i hur män och kvinnor pendlar från kommunen. Fler kvinnor pendlar till mindre grannkommuner så som Grästorp och Mellerud medan fler män pendlar längre ut i regionen och till större kommuner så som Uddevalla, Trollhättan och Göteborg.

Det finns även vissa skillnader i hur många som pendlar när man jämför delområden. Störst andel pendlare har Väneryr-Hol där hälften av alla som är 20–64 arbetar i en annan kommun. De vanligaste kommunerna att arbeta i är Trollhättan och Uddevalla, detta kan delvis koppla till områdets geografiska läge nära de båda grannkommunerna. Det går också att se andra närhetssamband, till exempel har Brålanda tätort och Dalslands landsbygd den största utpendlingen till Mellerud. Ytterligare ett exempel är att gruppen som pendlar den längre sträckan till Göteborg är större i de områden som ligger nära stationer för pendeltågen, Vänersborg centrum, Fredriksberg och Blåsut-Öxnered.

Något som går mot den geografiska kopplingen är dock att området med störst utpendling till Trollhättan är Nordkroken-Vänersnäs, där en knapp tredjedel arbetar i Trollhättan.

Figur 16. Andel pendlare i Vänersborgs delområden RegSo 2021

Källa: Andel pendlare i delområden RegSeftergymnasial utbildning i åldersgrupp 25-64, SCB Statistikdatabasen

⁴ Uträkningen baseras på totalbefolkningen 20-64 år. Andra uträkningar baseras på antal förvärvsarbetande. Dessa siffror blir genomgående högre.

Sammanfattning

Kommunen ligger under regionsnittet i utbildningsnivå, framför allt inom gruppen män. Generellt har kvinnor i högre utsträckning en eftergymnasial utbildning än män inom Vänersborgs kommun.

Utbildning och arbete skiljer sig åt mellan delområdena. I Blåsut-Öxnared har en hög andel av invånarna eftergymnasial utbildning, behörighet till gymnasiet och högskola. Området har även högst andel förvärvsarbetande befolkning och lägst andel invånare som saknar sysselsättning i form av arbete eller studier. I Flanaden-Torpaområdet och Bangatan-Marierovägen är det relativt många som endast har förgymnasial utbildning och behörigheten till gymnasiet är relativt låg. Andelen som förvärvsarbetar är låg i jämfört med andra delområden och gruppen som saknar sysselsättning i form av arbete eller studier större än i andra delområden. Bland de områden där data finns tillgänglig har Dalslands landsbygd minst andel behöriga till högskola.

Om man ser till antalet företag med anställda är de dominerande branscherna i kommunen handel och byggverksamhet. Vänersborg har även en stor andel enmansföretag, 69%, där de flesta verkar inom jordbruk, skogsbruk och fiske.

37 % av Vänersborgs befolkning mellan 20 och 64 år pendlar till en annan kommun enligt statistik från 2021. De vanligaste kommunerna att pendla till från Vänersborg är i fallande ordning Trollhättan, Uddevalla, Göteborg, Mellerud och Lilla Edet. De vanligaste kommunerna att pendla in till Vänersborg från är Trollhättan, Uddevalla och Mellerud i fallande ordning. Generellt är det vanligt att pendla i de delområden där det är geografiskt smidigt genom närhet till grannkommuner eller pendeltåg.

Livsvillkor

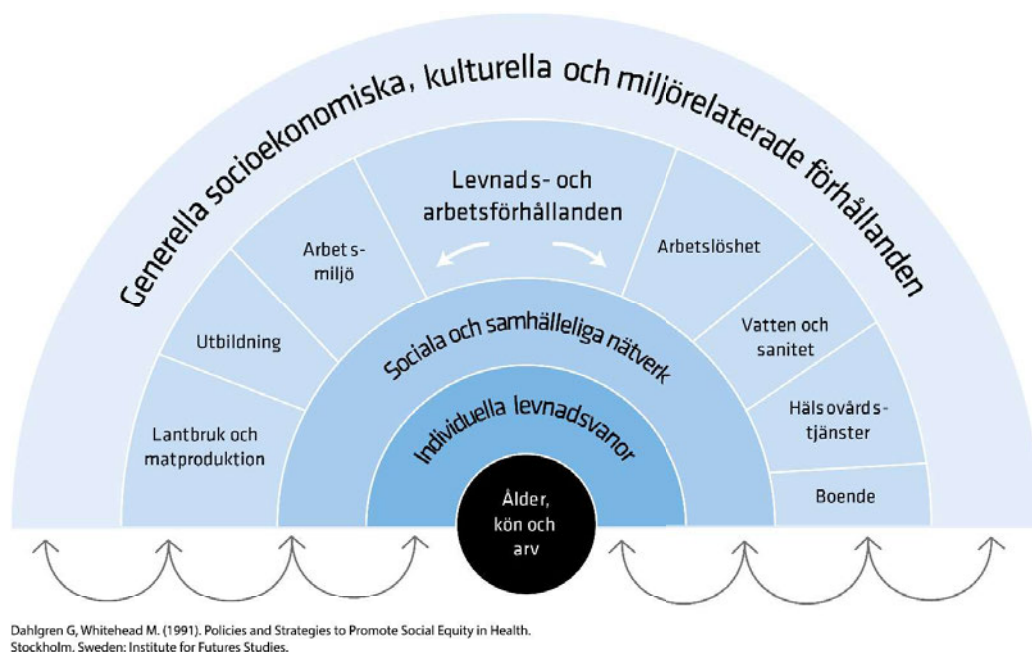
En befolknings hälsa kan ses som resultatet av ett samspel mellan individ och samhälle. Skillnader i hälsa, till exempel mellan olika socioekonomiska grupper eller mellan kvinnor och män, kan förebyggas. Samhället kan - och ska enligt regeringens folkhälsopolitiska mål - skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Folkhälsan påverkas av politiska beslut, samhällets organisation och resurser, åldersstrukturen i befolkningen liksom av individers förutsättningar att fatta beslut som gynnar hälsan. Hälsan i befolkningen formas också genom ett samspel av faktorer – från ärftliga faktorer som individen själv bär på till levnadsvanor, livsvillkor och levnadsförhållanden. De kallas hälsans bestämningsfaktorer och syns i modellen nedan.

Längst in i modellen (Figur 17) finns faktorer som vi inte kan påverka, som ålder, kön och arv. Ett lager handlar om sociala nätverk och stöd, som är särskilt viktiga under uppväxtåren. De övriga lagren behandlar levnadsvanor, levnads- och arbetsförhållanden och ytterst generella förhållanden i samhället. Regnbågsmodellen klagör att det finns ett samspel mellan olika lager, exempelvis påverkas levnadsvanor av sociala normer, nätverk och levnadsförhållanden, som i sin tur påverkas av socioekonomiska förhållanden. Livsvillkor påverkas även av dels individuella val, dels politiskt styrda beslut.

Den nationella folkhälsoenkäten, *Hälsa på lika villkor*, är utformad så att den innefattar nyckelindikatorer för de olika bestämningsfaktorerna. Av dessa kommer detta kapitel lyfta inkomst och försörjningsmöjligheter, ohälsotal, trygghet och självskattad hälsa samt delaktighets- och inflytandeaspekter. Utöver data från folkhälsoenkäten, har kapitlet kompletterats med data från Statistiska centralbyråns statistikdatabas utifrån den regionala indelningen RegSO.⁵

Figur 17. Regnbågsmodellen över hälsans bestämningsfaktorer

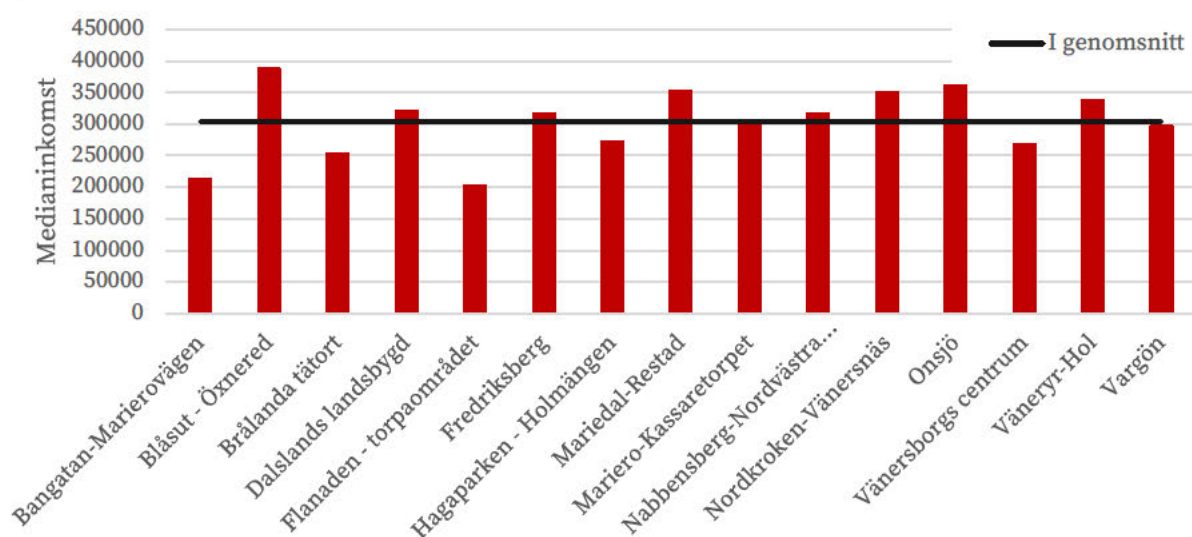
⁵ [RegSO - Regionala statistikområden \(scb.se\)](https://scb.se)

Inkomster

Ekonomin sätter ramarna för vår ekonomiska standard och handlingsutrymme och sambandet mellan hälsa och inkomst är belagt. Medianinkomsten används av SCB för att illustrera RegSO-områdenas ekonomiska situation.

I genomsnitt ligger medianinkomsten i kommunen på 303 998 kronor, vilket är något lägre än riksgenomsnittet på 356 900 kronor. Lägst medianinkomst uppvisar Flanaden-Torpaområdet (203 393 kronor), högst har Blåsut-Öxnered med 388 305 kronor. Skillnaden i medianinkomst mellan det område med högst respektive lägst medianinkomst är 184 912 kronor. Det är en mindre skillnad än både Trollhättan (284 543 kr) och Uddevalla (197 674 kr), men högre än skillnaderna i Lysekil (122 786 kr).

Figur 18. Medianinkomster i Vänersborgs bostadsområden 2021

Låg ekonomisk standard i Vänersborgs kommun – hur hög är den?

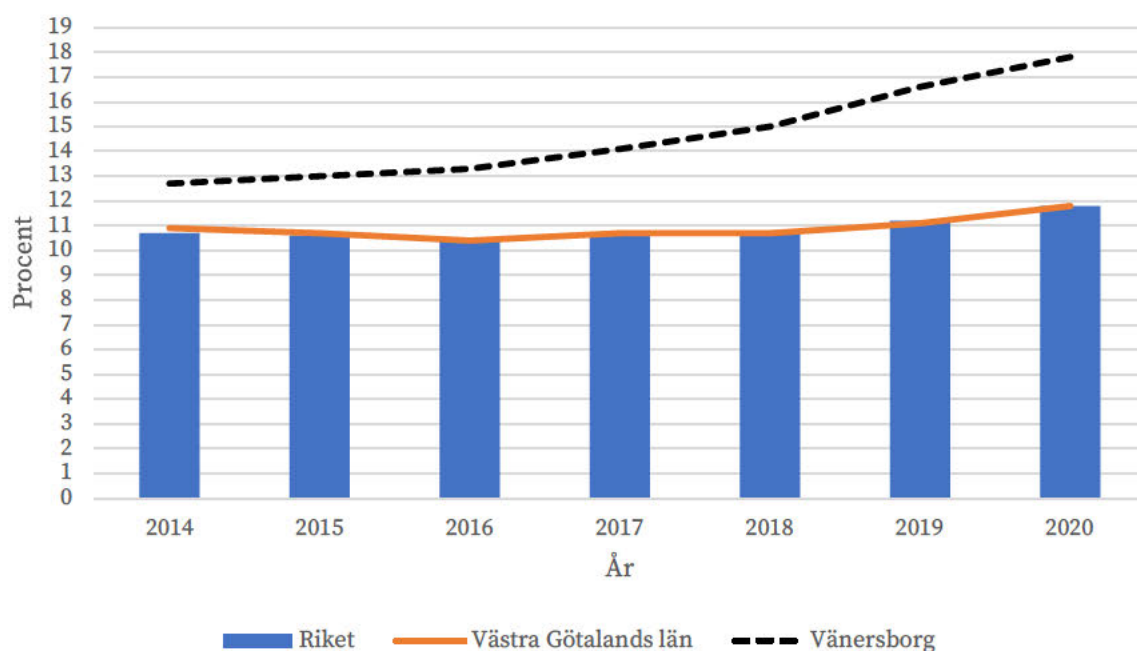
Låg ekonomisk standard avser andelen personer som lever i hushåll vars ekonomiska standard är mindre än 60 procent av medianvärdet för riket, för närvarande en månadsinkomst på under 17 845 kronor. Hög ekonomisk standard avser andelen personer som lever i hushåll vars ekonomiska standard är dubbelt så hög som medianvärdet för riket, för närvarande en månadsinkomst på över 59 483 kr (2021).

Det diagrammet nedan visar, är att andelen barn som lever i hushåll med låg ekonomisk standard har ökat över tid. Nationellt har andelen ökat något sedan 2014, men i Vänersborg har ökningen varit mer omfattande. 2020 levde 17,8 procent av barnen i varaktigt låg ekonomisk standard.

I Vänersborgs kommun lever således i nationell jämförelse en relativt stor andel invånare med låg ekonomisk standard. Jämfört med Fyrstad, visar Trollhättan en genomgående högre andel. Vänersborgs utveckling är i paritet med Uddevallas. Lägst andel har Lysekil.

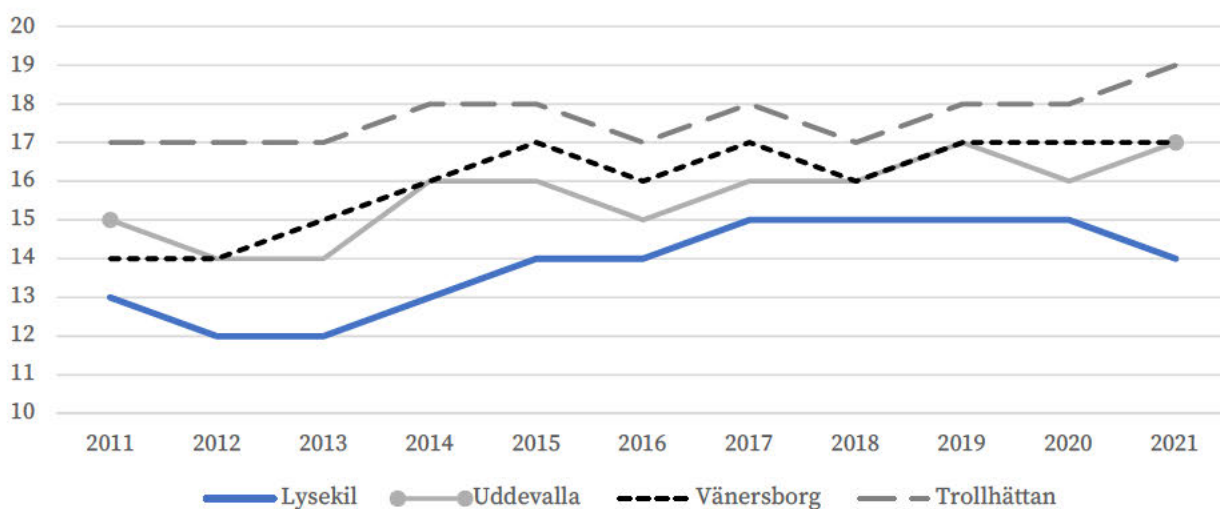
I genomsnitt lever 17 procent av befolkningen med låg ekonomisk standard i Vänersborg. 4 procent har hög ekonomisk standard. Högst andel med låg ekonomisk standard har folk som bor i Flanaden-torpaområdet (51 %). Lägst andel har Blåsut-Öxnered med 5 %.

Figur 19. Andel barn med varaktigt låg ekonomisk standard. Riket, VGL och Vänersborg 2014-2020

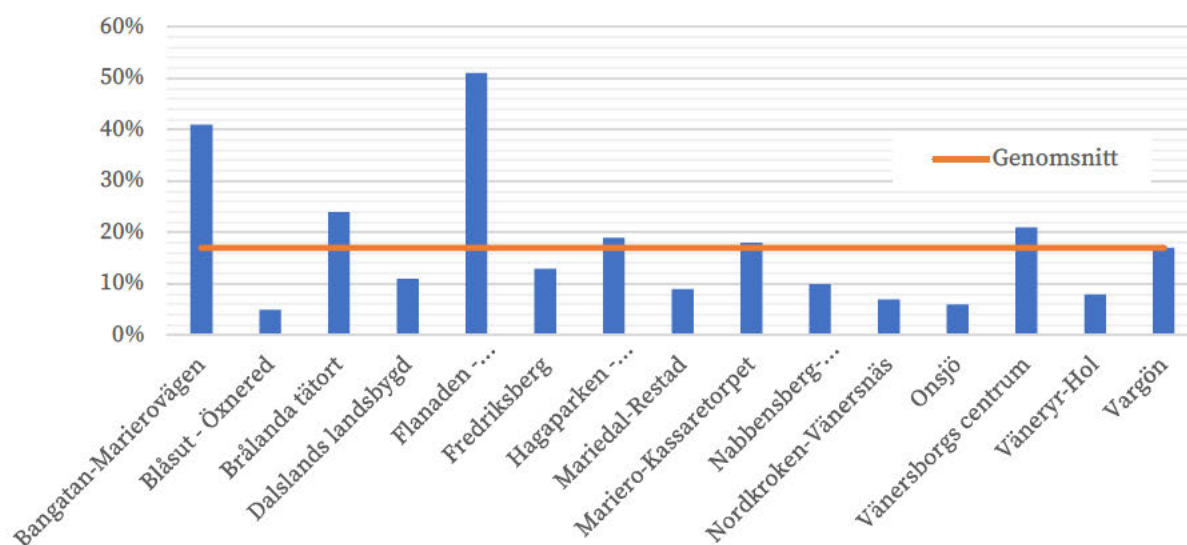

* Varaktigt låg ekonomisk standard innebär att den disponibla inkomsten (justerad för hushållets sammansättning) senaste året och minst två av de tre föregående åren har varit lägre än 60 % av medianvärdet för riket. Tabellen saknar könsuppdelning eftersom det inte är meningsfullt att fördela tabellerna för ekonomisk utsatthet bland barn på kön. Med barn avses åldern 0-19 år. Källa: SCB

Figur 20. Andel invånare med låg ekonomisk standard. Fyrstad 2011-2021

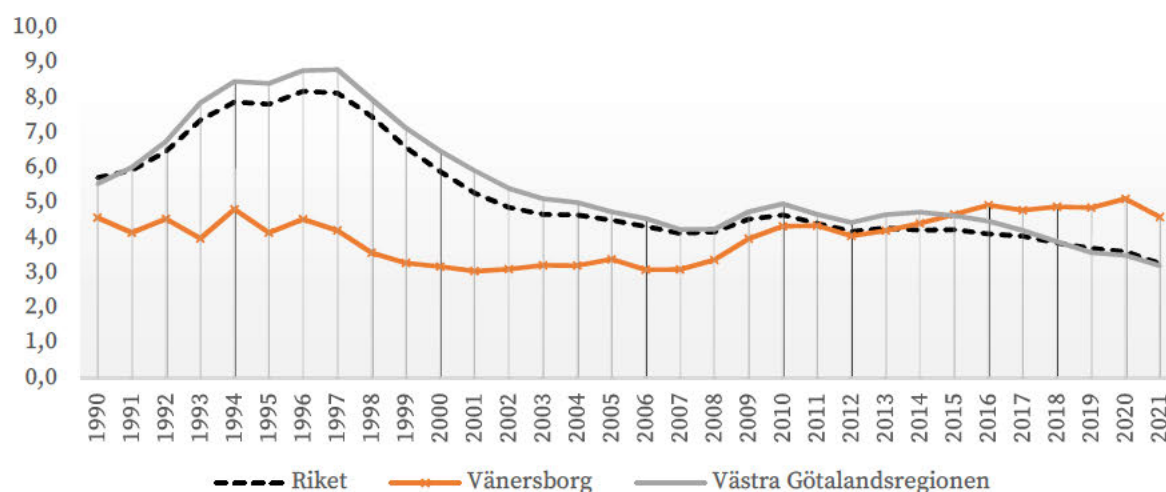
Figur 21. Andel med låg ekonomisk standard i Vänersborgs bostadsområden 2021

Olika transfereringar

1990 erhöj 4,6 procent av befolkningen i Vänersborg ekonomiskt bistånd. 2021 är andelen densamma. I genomsnitt har 4 procent av befolkningen erhöjlit ekonomiskt bistånd under de drygt trettio åren som diagrammet täcker, och variationen har varit liten (mellan 3 och 5,1 procent).

Figur 22. Invånare som någon gång under året erhöjlit ekonomiskt bistånd, andel av befolkningen

Källa: Socialstyrelsen och SCB, Kolada

I SCB:s databas över socioekonomiska variabler ingår även ett antal transfereringsvariabler. Av dessa har vi valt att titta närmare på sjukpenning, försörjningsstöd, arbetslöshetsersättning och sjuk- och aktivitetsersättning.

Försörjningsstödet riktar sig till alla vuxna personer som inte kan försörja sig genom egen inkomst och inte kan hitta någon annan lösning på sina ekonomiska problem. I genomsnitt utgörs 0,9 procent av nettoinkomsten av försörjningsstöd i kommunen. Sedan 2007 har andelen ökat något, från 0,4 procent. Torpa-Flanaden har högst andel med 3,5 procent. Väneryr-Hol och Blåsut-Öxnered har lägst med 0,1 procent.

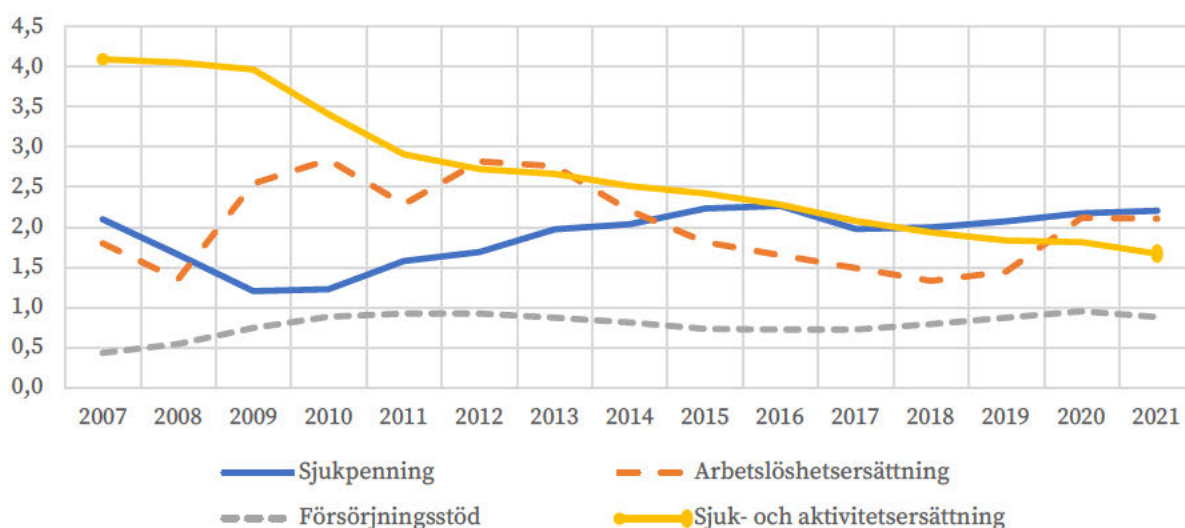
Aktivitetsersättning och sjukersättning är två ersättningar till dem som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. Enligt SCBs siffror utgörs i genomsnitt 1,7 procent av vänersborgarnas nettoinkomst av sjuk- och aktivitetsersättning 2021. I samtliga delområden har andelen minskat drastiskt sedan 2007 (från 4,1 procent). Högst andel har Flanaden- Torpaområdet med 3,6 procent. Lägst har Blåsut-Öxnered med 0,6 procent.

Sjukpenning är enligt Försäkringskassan det en anställd person kan få när den anställda inte kan arbeta på grund av sjukdom. Högst andel har Brålanda tätort (3,1 procent), lägst andel har Blåsut – Öxnered (1,3 procent). Sjukpenningen har legat ganska stabilt över tid, variationen har varit mellan 1,6 och 2,2 procent sedan 2007.

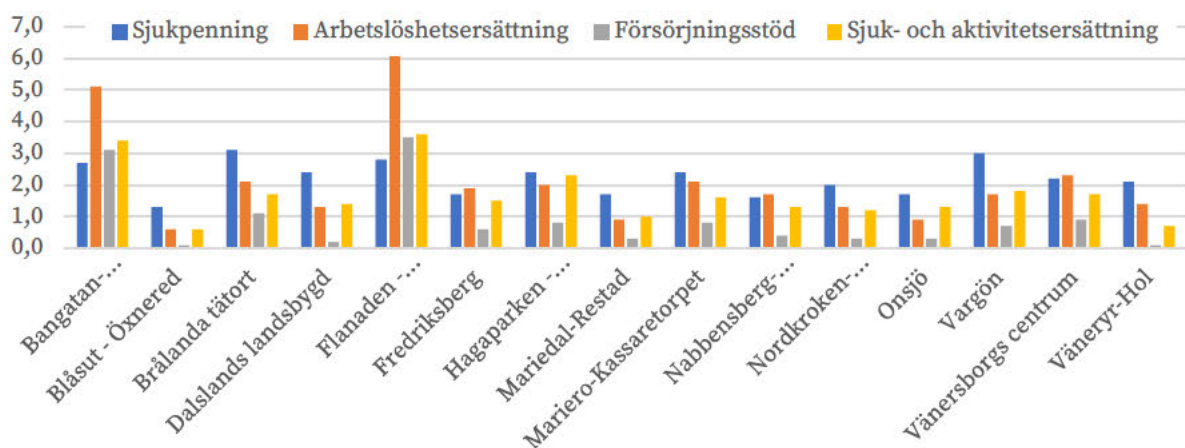
I arbetslöshetsersättningen ingår förutom ersättning från A-kassa även aktivitetsstöd och utvecklingsersättning. Högst andel har Flanaden-Torpaområdet med 6,6 procent, lägst har Blåsut-Öxnered med 0,7 procent. I genomsnitt har arbetslöshetsersättningen utgjort mellan 1,3 och 2,8 procent av nettoinkomsten sedan 2007.

I figurerna visas dessa som andel av nettoinkomsten.

Figur 23. Olika transfereringar som andel av nettoinkomsten, genomsnitt i Vänersborg 2007-2021

Figur 24. Olika transfereringar i delområden, som andel av nettoinkomsten. 2021

Källa: SCB Statistikdatabasen

Hälsa

God hälsa är en förutsättning för att klara av skolan, arbeta, leva självständigt och bidra till sin egen och samhällets utveckling. Hälsa definieras av WHO som "ett tillstånd av fullständigt fysiskt, mentalt och socialt välbefinnande och inte enbart frånvaro av sjukdom" (WHO 1948). Det innebär att hälsa är flerdimensionellt.

Befolkningens hälsotillstånd handlar om exempelvis medellivslängden i befolkningen, och fördelningen av hälsa, exempelvis hur medellivslängden ser ut i olika grupper i befolkningen. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god och så jämnt fördelad som möjligt mellan olika grupper i samhället. Alla ska ha samma möjligheter till en god hälsa.

Den självskattade hälsan

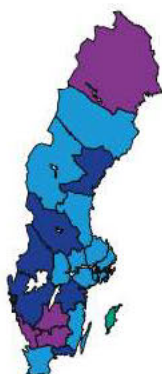
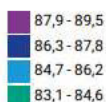
88 procent av befolkningen i Vänersborg var 2022 nöjda eller mycket nöjda med sina liv. Det är en procentenhet lägre än VGL-genomsnittet (89 procent). Det är också något lägre än 2018 års enkät, där 92 procent var nöjda. Vid självskattningen av det psykiska välbefinnandet bedömer 84,1 procent att det är gott. Det är lägre än länets medel (86,9) samt riket (86,1).

Självskattningen av gott psykiskt välbefinnande hos Vänersborgarna uppvisar en lägre nivå i jämförelse med VGL.⁶

Figur 25. Gott psykiskt välbefinnande, Sverige och Västra Götaland

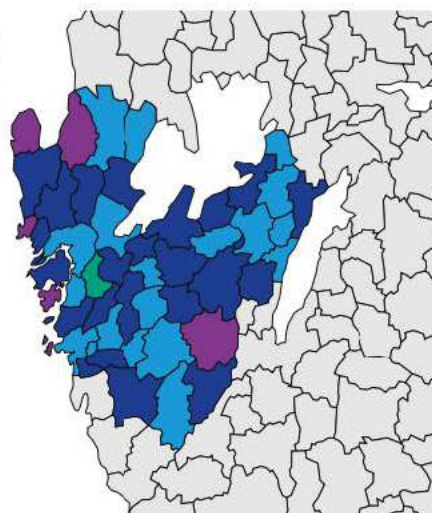
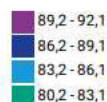
Gott psykiskt välbefinnande efter kön och region. Andel (procent)

Tid: 2019-2022 | Kön: Totalt

Gott psykiskt välbefinnande efter kön och region. Andel (procent)

Tid: 2019-2022 | Kön: Totalt

Gällande allvarlig psykisk påfrestning så ligger Vänersborgs kommun högre än VGL.⁷

⁶ Din situation de senaste 2 veckorna: Jag har haft en positiv syn på framtiden, Jag har känt att jag har varit till nytta, Jag har känt mig lugn, Jag har hanterat problem på ett bra sätt, Jag har tänkt på ett klart sätt, Jag har känt mig nära andra människor, Jag har själv kunnat bestämma mig om saker och ting.

⁷ Under den senaste månaden, hur ofta har du känt dig ...orolig? ...utan hopp? ...rastlös? ...så pass nedstämd att inget kunnat muntra upp dig? ...som att allt varit ansträngande? ...värdelös?

Figur 26. Allvarlig psykisk påfrestning, Sverige och Västra Götaland

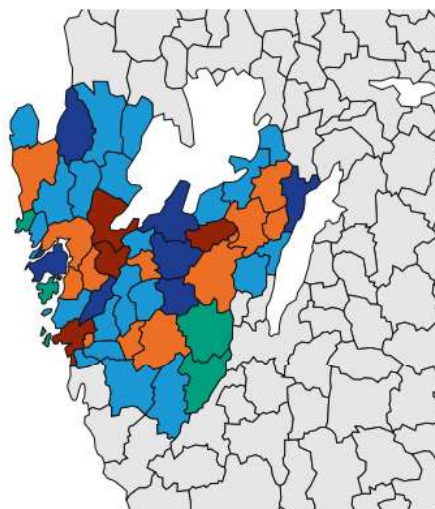
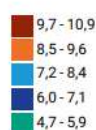
Psykisk påfrestning, allvarlig, efter region

Kön: Totalt

Psykisk påfrestning, allvarlig, efter region

Kön: Totalt

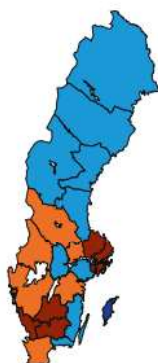
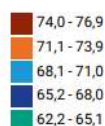

68 procent bedömde sin allmänna hälsa som bra eller mycket bra, vilket är fyra procentenheter lägre än VGL-genomsnittet (72 procent). Sedan 2007 har andelen i Vänersborg som bedömt sin allmänna hälsa som god varierat mellan 66 och 72 procent. Andelen som bedömer sin allmänna hälsa som dålig eller mycket dålig (6 procent) är också något lägre än VGL-genomsnittet (7 procent). Andelen har varierat mellan 5 och 8 procent sedan 2007.

Figur 27. Allmän hälsa, Sverige och Västra Götaland

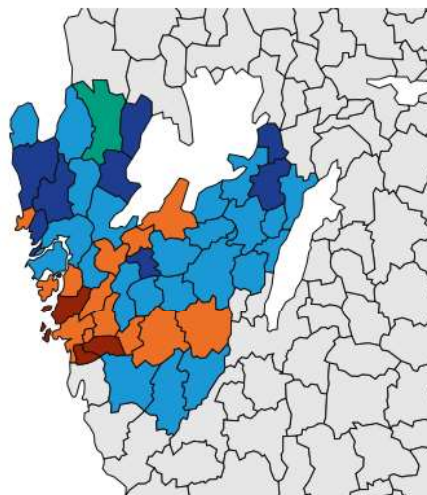
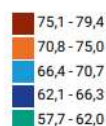
Allmän hälsa efter kön och region. Andel (procent)

Tid: 2019-2022 | Allmän hälsa: Bra eller mycket bra hälsa | Kön: Totalt

Allmän hälsa efter kön och region. Andel (procent)

Tid: 2019-2022 | Allmän hälsa: Bra eller mycket bra hälsa | Kön: Totalt

Ängslan, oro och ångest upplevs i något lägre utsträckning än VGL (40 procent jämfört med VGL-snittets 44 procent), likaså sömnbesvär (8 respektive 9 procent) medan stress upplevs i samma omfattning (16 procent i båda fallen). 6 procent hade suicidtankar under det senaste året. I genomsnitt

hade 4 procent av befolkningen i Västra Götaland det. Den fysiska aktiviteten hos befolkningen (16–84 år) är 2022 i paritet med rikssnitt på 67 procent.⁸

Alla elever i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska enligt skollagen erbjudas minst tre hälsobesök. En sammanställning av hälsosamtalen med eleverna i årskurs 4 och årskurs 8 görs årligen. Materialet används som kunskapsunderlag till verksamheten på både individ-, grupp-, och organisationsnivå. Sammanställningen för läsåret 2021/2022 konstaterar att de flesta elever i Vänersborg beskriver att de upplever sig ha en god hälsa, att de trivs och klarar sig bra i skolan. Samtidigt ökar självrapporterade psykiska besvär och psykiatriska diagnoser bland barn och unga i Sverige, vilket också avspeglar sig bland eleverna i Vänersborg. Forskning visar på starkt samband mellan psykisk ohälsa och låg fysisk aktivitet. En stor andel av eleverna i Vänersborg når inte rekommendationerna för fysisk aktivitet.⁹

Vänersborgare känner sig trygga i sina bostadsområden. Hela 100 procent svarade ja på den frågan i senaste folkhälsoenkäten.

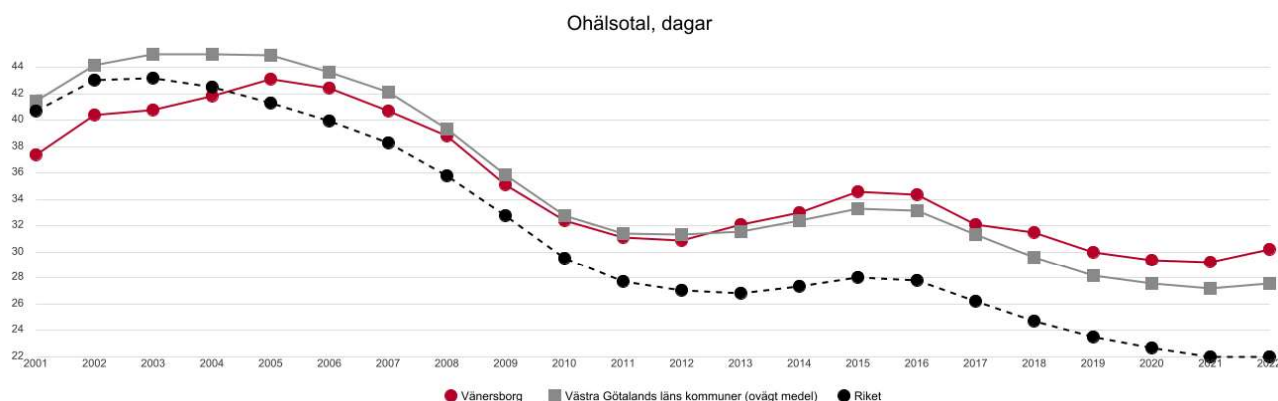
Ohälsotal

Försäkringskassan ansvarar för statistiken över befolkningens ohälsotal och inkluderar antalet utbetalda heldagar med sjuk- och aktivitetsersättning, sjukpenning, rehabiliteringspenning och arbetsskadesjukpenning från Försäkringskassan.

Ohälsodagar 2022	Kvinnor	Män
Vänersborg	35,4	25,3
VGR	29,3	19,7
Riket	26,4	17,8

I Vänersborg är ohälsotalen högre än regionens och rikets genomsnitt. Detta gäller för både kvinnor och män, och för samtliga ålderskategorier, förutom 60–64-åringarna, där VGR-snittet ligger något högre för kvinnor.

Figur 28. Antal ohälsodagar 2001–2022. Vänersborg, VGR och riket.

Källa: Kolada

Högst ohälsotal har kvinnor mellan 55 och 64. Den siffran skiljer sig minst från länets snitt. Den största avvikelserna för kvinnor är åldrarna 35–44, där ohälsodagarna i Vänersborg är ca 9 dagar fler än VGR. För män är det åldrarna 25–34 år, där ohälsodagarna i Vänersborg är ca 8 dagar fler än VGR. Genomgående ligger rikssnittet under VGR.¹⁰

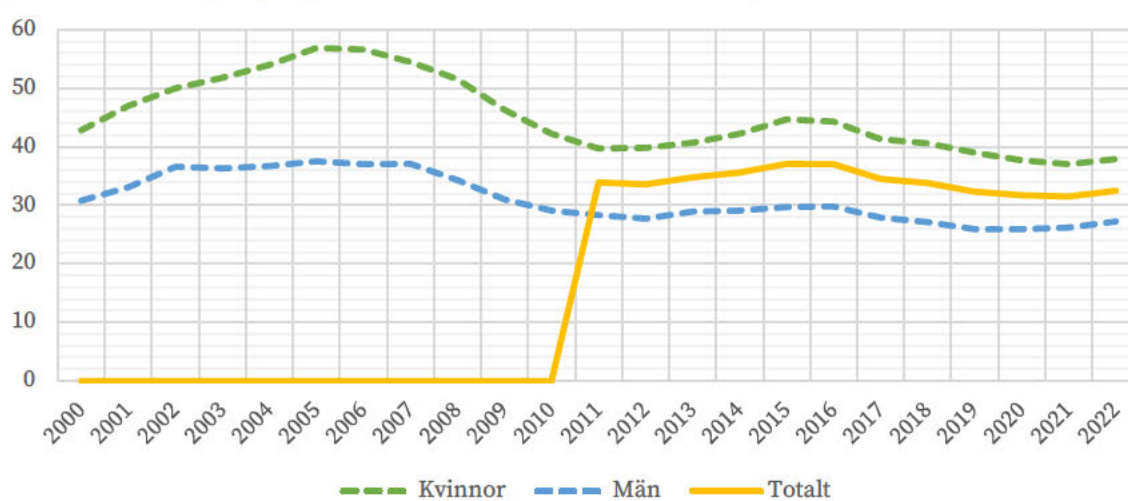
⁸ Andel invånare 16-84 år som är fysiskt aktiva minst 150 min/vecka. Kolada och folkhälsoenkäten

⁹ Sammanfattad analys av hälsosamtal med elever i åk 4 och åk 8, Elevhälsans medicinska insats (EMI) Vänersborgs kommun, läsåret 2021/2022, s 36-37

¹⁰ Folkhälsodata, Folkhälsomyndigheten. Ohälsotal (ohälsodagar per person och år) efter ålder, kön, region och år. Antal.

	Kvinnor		Män	
	Västra Götalands län	Vänersborg	Västra Götalands län	Vänersborg
20–24 år	13,2	19,3	12,8	16,6
25–34 år	17,6	23,7	14,2	22,3
35–44 år	23,3	32,3	14,6	20,5
45–54 år	35,3	40,7	21,4	28,6
55–64 år	58,5	59	39,4	40,6

Figur 29. Ohälsodagar per person och år (20–64 år) i Vänersborg 2000–2022

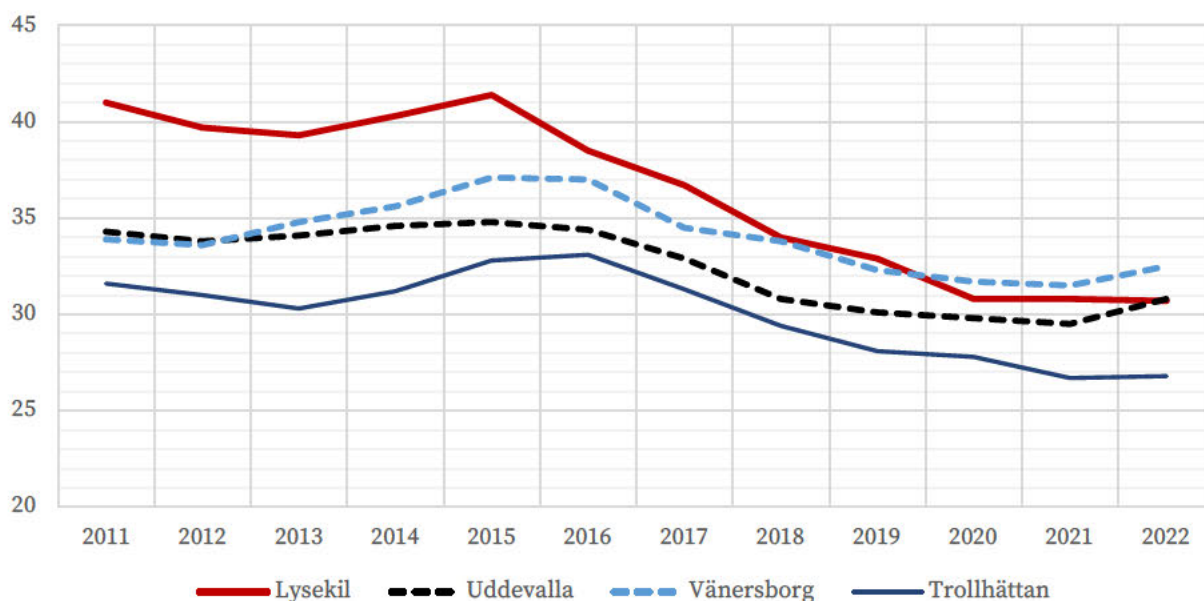

Källa: Försäkringskassan, Statistikenheten. Totalandelen började redovisas 2011, därav den märkliga linjen.

Jämförelse med Fyrstadskommunerna

Diagrammet nedan påvisar en förvisso en förbättring i antalet ohälsodagar i hela Fyrstad sedan 2015, men Vänersborg har sedan 2020 de högsta ohälsotalen i Fyrstad.

Figur 30. Ohälsotal i Fyrstad, ohälsodagar per person och år

Källa: Försäkringskassan, statistikenheten

Delaktighet och socialt kapital

Socialt kapital är de sociala nätverk och normer för ömsesidighet och pålitlighet som uppstår ur dem. Det uttrycks bland annat genom individens sociala interaktioner och tillgång till nära relationer, nivåer av tillit och förtroende och grad av deltagande i samhällsutvecklingen. Det finns många termer som kan användas för att belysa olika sociala relationers hälsofrämjande effekt och forskning visar att det finns starka samband mellan indikatorer på socialt kapital (t.ex. tillit och delaktighet) och mortalitet. Dessutom visar forskning att socialt deltagande kan ha en indirekt påverkan på hälsan, genom dess inverkan på olika levnadsvanor som i sin tur har betydelse för hälsan.¹¹ I detta kapitel redovisas valdeltagande, socialt deltagande och tillitsnivåer. SCB visar i sin rapport att det finns ett samband mellan valdeltagande och familjesituation (de som bor med en partner röstar i högre utsträckning), att ha anhöriga som röstar, att vara sysselsatt snarare än arbetslös eller sjuk, samt mer resurser i form av utbildnings- och inkomstnivå.¹²

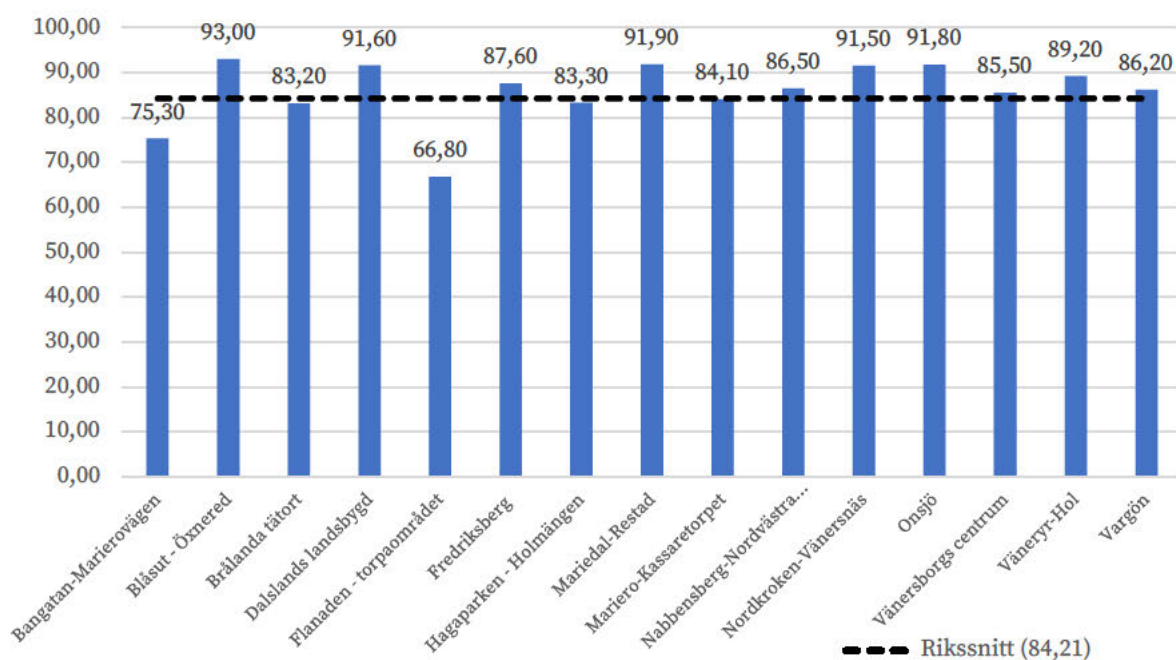
Valdeltagande

I det allmänna valet som genomfördes hösten 2022, uppvisade Vänersborg ett något lägre valdeltagande över lag jämfört med såväl riket som med föregående val. Högst valdeltagande (för riksdagsvalet) uppvisades i Blåsut-Öxnered (93 procent). Lägst valdeltagande hade Flanaden-Torpaområdet (66,8 procent). Det är främst de unga (18–29 år) som röstar i lägre utsträckning. Bland de unga männen i området Flanaden-Torpa röstade knappt hälften (48,9 procent) i kommunalvalet. Röstberättigade kvinnor mellan 50 och 64 år, boende i Blåsut-Öxnered, hade det högsta valdeltagandet till riksdagsvalet på 96,7 procent.

¹¹ Syfte och bakgrund till frågorna i nationella folkhälsoenkäten (hälsa på lika villkor 2022). Folkhälsomyndigheten artikel 23123, 2022

¹² SCB – Delat deltagande. En studie3 av integration och segregation baserat på valdeltagande i 2022 års allmänna val. s. 80

Figur 31. Riksdagsval 2022, valdeltagande i Vänersborg

Antal valdistrikt	Andel 29 år och yngre	Andel med lägst inkomst**
23	15 %	19 %
Antal röstberättigade	Andel 65 år och äldre	Andel med högst inkomst**
30 181	31 %	16 %
Valdeltagande*	Andel utrikes född	Andel minst 3-årig eftergymnasial utb
82 %	12 %	20 %

*Sent inkomna förtidsröster ingår ej i valdistrikten. Valdeltagandet för riket var totalt 84 procent.

** Högst och lägst inkomst visar andel av de röstberättigade som har inkomster som är bland de högsta respektive lägsta 20 procenten i hela riket.

Socialt deltagande

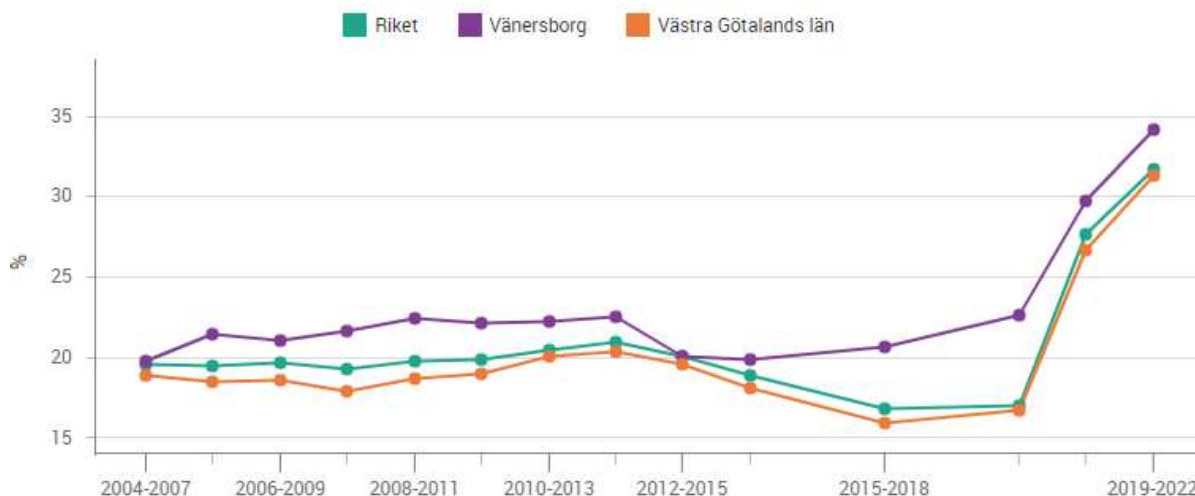
Känner sig Vänersborgaren ofta ensam? Fem procent av befolkningen gör det, enligt senaste folkhälsoenkäten. Samma andel upplevde ensamhet i enkäten 2020. Det är en procentenhet lägre än genomsnittet i VGR.

Den underliggande frågan som ställs i folkhälsoenkäten nedan handlar om huruvida respondenten deltagit i en rad olika typer av aktiviteter och interaktioner (allt från offentlig tillställning till släktsammankomst) de senaste 12 månaderna. De som har deltagit i två eller fler aktiviteter anses vara socialt deltagande medan de som inte deltar i någon eller endast en aktivitet anses ha ett lågt socialt

deltagande. Vänersborg har genomgående en högre grad av lågt socialt deltagande än genomsnittet i VGL och riket.

Figur 32. Lågt socialt deltagande. Vänersborg, VGL och Riket. 2004-2022

Källa: folkhälsomyndigheten, nationella folkhälsoenkäten

Nationellt har antalet deltagare i folkbildning minskat med över 300 000 personer sedan 2012.¹³ Ungefär 6 % av befolkningen i Vänersborg deltog 2022 i någon form av folkbildningsverksamhet. Det är samma andel som i Lysekil. Högst andel i Fyrstad uppvisar Uddevalla (9 procent), därefter Trollhättan (8 procent).

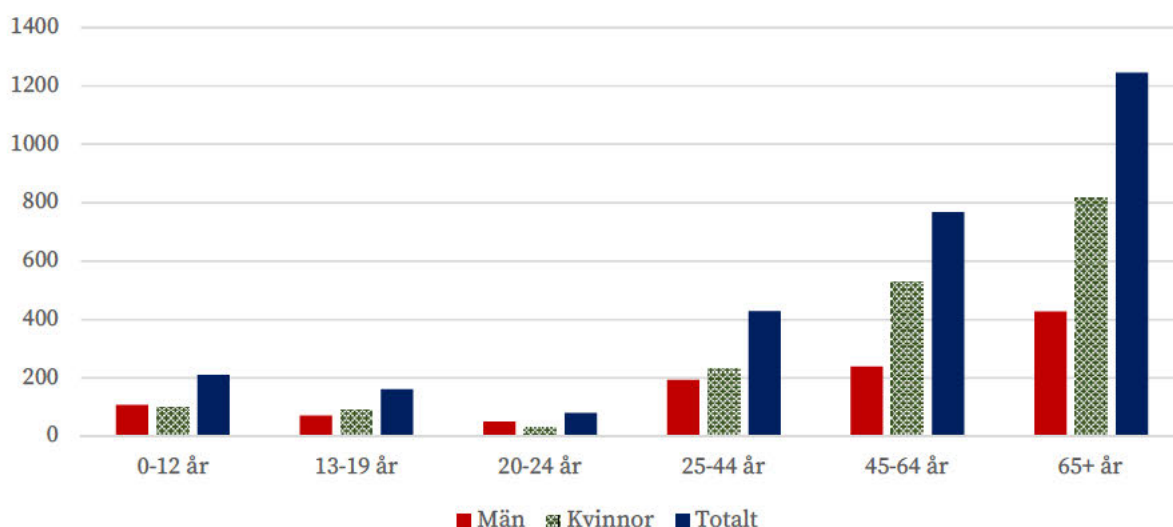
Det diagrammet nedan visar att deltagandet för den vuxna befolkningen ökar med åldern. Kvinnor tenderar att delta i högre grad än män. SCB har redovisat folkbildningsstatistik sedan 2020. I samtliga ålderskategorier har antalet deltagare minskat.¹⁴ Föreningsmedlemskapet har sedan 1998 sjunkit med 8 procentenheter (åldersgrupperna 16-85 år), enligt SOM-institutets undersökningar.¹⁵

¹³ [Deltagare i folkbildning 2012–2022 – verksamhetsform \(scb.se\)](#)

¹⁴ [Deltagare efter verksamhetsform, verksamhetsregion, studieförbund, kön, åldersgrupp och år. PxWeb \(scb.se\)](#)

¹⁵ [Svenska demokratitrender 1986-2021 \(gu.se\)](#)

Figur 33. Antal deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet. Vänersborg 2022

Källa: SCB Studieförbundsstatistik

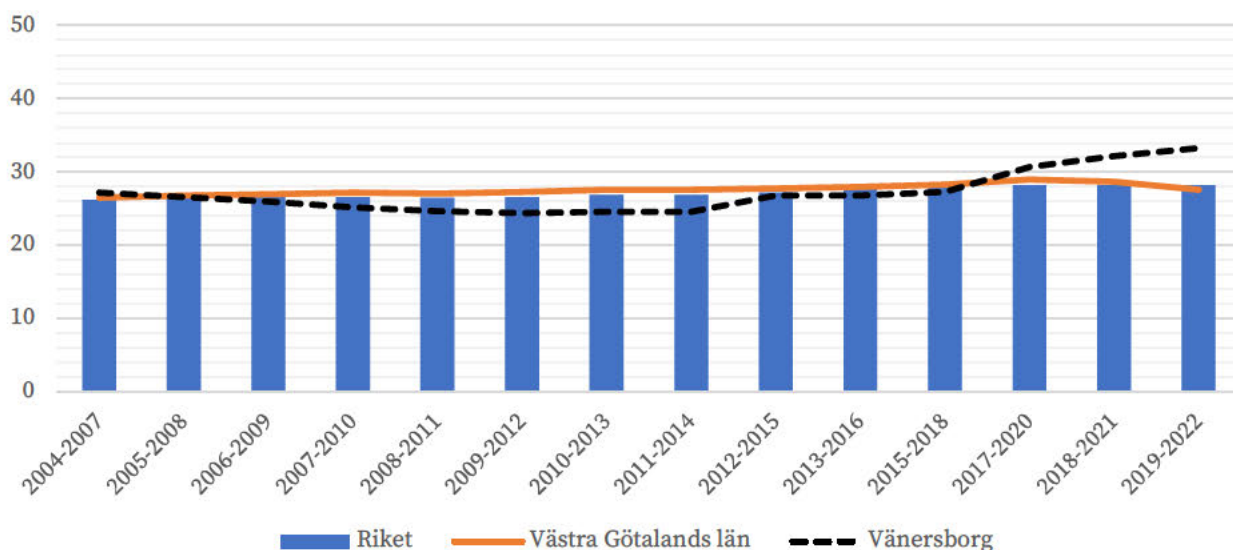
I folkhälsoenkäten ställs frågor om vad respondenten gör på sin fritid. Så här svarade vänersborgarna.

Har du...?	2022	2020	2018	2015	2011	2007
Deltagit i studiecirkel, senaste året (%)	21	24	25	33	34	37
Deltagit i föreningsmöten, senaste året (%)	14	17	18	38	37	33
Varit på teater/bio, senaste året (%)	31	52	52	54	53	49
Varit på konstutställning, senaste året (%)				12	13	9
Varit på konstutställning eller museum, senaste året (%)	14	24	24			
Deltagit i religiös sammankomst, senaste året (%)	10	17	15	14	14	17
Följt eller deltagit i sociala nätverk på internet, senaste året (%)	32	50	47	46		

Den vanligaste aktiviteten är att följa eller delta i sociala nätverk på internet. Därefter kommer besök på teater/bio. Andelen som gör någon av aktiviteterna som efterfrågas har minskat påtagligt det senaste året. Att 21 procent uppgivit att de deltagit i studiecirkel under året är anmärkningsvärt, givet att den officiella folkbildningsstatistiken visar att cirka 6 procent av befolkningen deltog i någon form av folkbildningsverksamhet. En förklaring kan dock vara att folkbildningsstatistiken inkluderar alla åldrar, medan folkhälsoenkäten riktas till folk över 16 år.

Tillit

Figur 34. Andel som har låg tillit till andra. Riket, VGL och Vänersborg 2004–2022

Källa: folkhälsomyndigheten, nationella folkhälsoenkäten

Tillitsnivåerna i Vänersborg har återkommande betonats i olika forum, mot bakgrund av dess negativa avvikelse från övriga Sverige. Frågan ställs i folkhälsoenkäten och redovisas även i Agenda 2030-nyckeltalen (under mål 10). Vänersborg hamnar bland de 25 procenten kommuner med lägst grad av mellanmänsklig tillit. Det som är värt att notera är att Vänersborg över tid (2008–2018) inte uppvisat någon jämförelsevis låg mellanmänsklig tillit förrän trendbrottet som skedde 2020. 2022 upplevde 33 procent av befolkningen 16–84 år att de saknar tillit till andra, jämfört med riksnittet på 28 procent.

Folkhälsoenkäten redovisar tillitsnivåerna per kön, ålder och födelseland. Dock inte uppdelat per kommun. Andelen i hela befolkningen som har svårt att lita på andra har ökat från 23,9 procent 2004 till 28 procent 2022.

Det är bland de unga som de låga tillitsnivåerna är som högst. I ålderskategorin 16–29 år är andelen 41,6 procent 2022. Det är främst bland kvinnor i den ålderskategorin som tillitsnivåerna är som lägst. 44 procent i gruppen har uppgivit att de har svårt att lita på andra.

Sammanfattning

Den ekonomiska utsattheten är större i Vänersborg än rikssnitt och andelen har ökat under det senaste decenniet. Det är fyra bostadsområden där fler än var femte invånare lever med låg ekonomisk standard. I Vänersborg lever nästan 18 procent av barnen i hushåll med låg ekonomisk standard och andelen har ökat påtagligt. Den ekonomiska utsattheten bland invånarna i Vänersborg är i paritet med den i Uddevalla. Trollhättan har en högre andel, Lysekil en lägre. Andelen invånare som någon gång under året erhållit försörjningsstöd har legat stabilt över tid och uppgår till ca 4 procent av befolkningen.

Vänersborg toppar ohälsotalen i Fyrstad, länet och i rikets genomsnitt. Även det självskattade hälsoläget visar på lägre nivåer än länet och riket. Andelen sjuk- och aktivitetsersättningar har sjunkit över tid medan sjukpenningnivån varit relativt konstant. Bland elever är de flesta nöjda med livet. Den fysiska aktiviteten bland elever är låg.

Valdeltagandet i Vänersborg var något lägre än rikets genomsnitt. Det är på grund av de låga deltagarsiffrorna i delområde Flanaden-Torpa (66,8) och Bangatan-Marierovägen (75,3). Det låga valdeltagandet syns främst bland den unga befolkningen.

Vänersborgare har under längre tid deltagit i lägre grad i sociala aktiviteter än genomsnittet i länet. Även om andelen med lågt deltagande ökat generellt under pandemin i Sverige, har Vänersborg haft högre siffror. Dock känner sig inte vänersborgaren ensam i någon större utsträckning än genomsnittet i länet; snarare lägre.

Vad gäller deltagande i folkbildning i jämförelse med Fyrstad, engagerar sig lika stor andel i Vänersborg som i Lysekil. Äldre engagerar sig i högre grad än yngre och andelen har över lag sjunkit. Den mest populära aktiviteten i Vänersborg, utöver deltagande i sociala medier, var att besöka bio eller teater.

Cornelia Sörman och Anna Helena Wiechel

Utvecklingsledare

Kommunstyrelseförvaltningen

Bruttolista av mått för målvärden på kommunfullmäktige

Generella	Ursprung	Senaste resultat	Rikssnitt	Trend (över tid)	Spann	Från år
Kommunen är en bra plats att bo och leva på, andel (%)	Medborgarundersökningen	95,1	92,4	ökning	91,1–95,1	2021
Invånarnas möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra, andel (%)	Medborgarundersökningen	18,4	21,1	minskning	18,5–18,4	2021
Gästnätter i kommunen	Tillväxtverket	155 523	saknas	ökning	983 36–207 199	
Bemötande		Senaste resultat	Rikssnitt	Trend (över tid)	Spann	Från år
Elever i åk 8 nöjdhet med skolan, pojkar	KKiK	68	59,3	saknas	saknas	2023
Elever i åk 8 nöjdhet med skolan, flickor	KKiK	63		saknas	saknas	2023
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt, Index	KKiK, Agenda 2030	75	75	ökning	64–76	2012
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - bra bemötande	KKiK	51	53	minskning	44–64	2012
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - bra bemötande	KKiK	61	68	minskning	81–61	2012
Servicemätning - Nöjd med bemötandet via telefoni, index	Kolada	82,5	83,5	-	-	2023
Bildning		Senaste resultat	Rikssnitt	Trend (över tid)	Spann	Från år
Invånare 25–64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%)	Agenda 2030	40,3	46,2	ökning	27,7–40,3	2000
Personer i kommunens aktivitetsansvar, andel (%) av inv 16–20 år	Agenda 2030	11,8	11,2	minskning	19,9–11,8	2019
Barn 1–5 år inskrivna i förskola, andel (%)	Agenda 2030	89	85,8	ökning	55,9–89	2000
Elever i åk 3 som klarat alla delar av nationella proven för ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk, hemkommun, andel (%)	KKiK, Agenda 2030	60	70	minskning	79–60	2010
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)	KKiK, Agenda 2030	83,2	85,6	minskning	94,6–77,9	1998
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)	KKiK, Agenda 2030	67,5	73,7	minskning	76,1–66,2	2015

Bruttolista av mått för målvärden på kommunfullmäktige

Aktivitetstillfällen för barn och unga i kommunala bibliotek, antal/1000 inv 0-18 år	KKiK	5,9	33,8	minskning	43,6-5,9	2009
Elever i musik- eller kulturskola. 6-19 år, andel (%)	KKiK	15,7	14,9	ökning	15,4-15,7	2020
Försörjning		Senaste resultat	Rikssnitt	Trend (över tid)	Spann	Från år
Ej återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd	KKiK	72	80	ökning	69-84	2017
Arbetslösa eller i åtgärd minst en dag under året, 16-64 år, andel (%)	Kolada	15,2	13,1	minskning	15,2-18,5	2017
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%)	Agenda 2030	78,8	79,6	ökning	75,7-81,0	1997
Resultat vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet, deltagare som börjat arbeta eller studera, andel (%)	KKiK,	32	44	ökning	9-34	2016
Arbetslöshet 16-24 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef.	Kolada	5,8	3,8	minskning	14,2-5,8	2010
Invånare, 0-19 år, med låg ekonomisk standard, andel (%)	Agenda 2030	24	18	ökning	18-25	2011
Invånare 16-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%)	Agenda 2030	6,2	5,7	minskning	10,8-6,2	2008
Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter slutförd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%)	Agenda 2030	82,6	83,1	ökning	83,1-58,6	2006
Näringsliv		Senaste resultat	Rikssnitt	Trend (över tid)	Spann	Från år
Företagsklimat kommunranking	Svenskt näringsliv	130	saknas	minskning	267-130	2014
Nystartade företag, antal/ 1000 inv, 16-64 år	Kolada	8,2	11,5	ökning	6,1-9,6	2007
Detaljplanlagd, byggbar mark verksamhetslokaler (mätt i kvm)				saknas data		
Nettokostnad näringsliv och lokaler, arbetsområden och lokaler, kr/inv	Kolada	211	91	ökning	(-55) -309	1998
Livsvillkor och hälsa		Senaste resultat	Rikssnitt	Trend (över tid)	Spann	Från år
Bostäder med hyresrätter, antal/1000 inv	Kolada	180	189	ökning	166-180	2013
Cykelväg i kommunen, kommunal, meter/inv.	Agenda 2030	3,1	2	ökning	2,5-3,1	2012

Bruttolista av mått för målvärden på kommunfullmäktige

	<i>Hem- och bostadslösa (var finns siffror?)</i>						
Färdigställda bostäder i flerfamiljs- och småhus under året, antal/1000 inv	Kolada	6,7	5,1	ökning	0–10,3	1980	
Invånare med övervikt eller fetma, andel (%)	Agenda 2030	59	51,5	ökning	47,2–59	2007	
BMI lägre än 22 i särskilt boende, andel (%)	Agenda 2030	27,8	28,3	ökning	18,8–27,8	2017	
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)	Agenda 2030	68	73	minskning	67–72	2007	
Invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%)	Agenda 2030	84,1	86,1	minskning	85–84	2020	
Fallskador bland personer 65+, 3-årsrm, antal/100 000 inv	Agenda 2030	2515	3315	minskning	2501–2944	2010	
Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv	Agenda 2030	231,2	239,9	minskning	416,9–220,3	2007	
Elever i åk 8: Hur lätt eller svårt är det att få hjälp av elevhälsan till exempel skolsköterskan? Andel som svarat "Mycket lätt" eller "Ganska lätt", (%)	Agenda 2030	69,5	54,1	saknas	saknas	2023	
Deltagartillfällena i idrottsföreningar, antal/inv. 7-20 år	KKiK, Agenda 2030	25,6	27,7	minskning	25,6–36	2002	
Invånare 16–84 år som är fysiskt aktiva minst 150 minuter i veckan, andel (%)	Agenda 2030	67	67	ökning	55–67	2018	
Invånare 16–84 år som är stillasittande mer än 7 timmar per dag, andel (%)	Agenda 2030	49	50	ökning	42–49	2018	
Sjukpenningtalet, dagar/registrerad försäkrad	Agenda 2030	14,3	9,7	ökning	5,5–18,9	1998	
Ohälsotal, antal dagar med ersättning från Försäkringskassan per person (16-64 år) och år	Kolada	30,2	22	minskning	29,3–43,1	2001	
Invånare 16–84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)	Agenda 2030	32	28	ökning	26–33	2014	
Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)	Agenda 2030	33	28	ökning	24–33	2007	
Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv	Agenda 2030	977	964	ökning	376–1068	1998	
Elever i åk 8: Känner du dig trygg i skolan? Andel som svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del", (%)	Agenda 2030	77,5	77,7	saknas	saknas	2023	
Elever i åk 5: Känner du dig trygg i skolan? Andel som svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del", (%)	Agenda 2030	88,7	83,3	saknas	saknas	2023	
Miljö		Senaste resultat	Riksnitt	Trend (över tid)	Spann	Från år	
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv/inv.	Agenda 2030	7,27	4,55	minskning	7,07–13,25	1990	

Bruttolista av mått för målvärden på kommunfullmäktige

Cykelväg i kommunen, kommunal, meter/inv.	Agenda 2030	3,1	2	ökning	2,5–3,1	2012
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)	KKiK, Agenda 2030	82,3	60,8	ökning	59,7–82,3	2020
Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%)	Agenda 2030	19,3	19,3	ökning	12,9–19,3	2020
Kollektivtrafikanvändning i Vänersborgs kommun	Västrafik	Kan beställas från Västrafik				
Nyttillkomna bostäder i kollektivtrafiknära läge, andel(%)	Agenda 2030	97,4	87,8	ökning	58,3–97,9	2014
Skyddad natur land, andel (%)	Agenda 2030	9	12	ökning	8,7–9	2014
Skyddad natur inlandsvatten, andel (%)	Agenda 2030	5,8	9,9	ökning	5,6–5,8	2014
Ekologiskt brukad åkermark, andel (%)	Agenda 2030	20	18,2	ökning	11,8–21,2	2009
Betesmark, andel (%)	Agenda 2030	1,53	1,14	ökning	1,3–1,53	2011
Slätteräng, andel (%)	Agenda 2030	0,08	0,04	varken eller	0,07–0,08	2011
Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv	Agenda 2030	670,6	616,8	minskning	664,1–769,9	1999
Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare (justerat)	KKiK, Agenda 2030	479	496	varken eller	453–495	2011
Kommunalt avfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%)	Agenda 2030	45	39	varken eller	44–49	2013
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)	KKiK Agenda 2030	21	29	ökning	0–27	2003
Måltidssvinn, grundskola, gram/ätande	Agenda 2030	42	42	saknas	saknas	2021
Service		Senaste resultat	Rikssnitt	Trend (över tid)	Spann	Från år
Antal e-tjänster på kommunens hemsida som riktar sig till medborgare	Egen undersökning	27	saknas	saknas		2023
Befolkning i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	Agenda 2030	80,7	80,9	Varken eller	77,5–80,7	2014
Delaktighetsindex, andel av maxpoäng	KKiK	69	63	ökning	36–69	2019
Mätning av företagsklimatet, Sammanfattande omdöme	Svenskt näringsliv	3,58	3,43	ökning	2,81–3,58	2014
Väntetid i antal dagar från ansökan vid nybesök till beslut inom försörjningsstöd, medelvärde	KkiK	9	16	minskning	4,0–14	2019
Bra möjlighet att nyttja kommunens idrotts- och motionsanläggningar, andel (%)	Medborgarundersökningen	69	80,3	minskning	72,4–69	2021

Bruttolista av mått för målvärden på kommunfullmäktige

Nöjdhet med skötseln av kommunens utomhusmiljöer, andel (%)	KKiK, Medborgarundersökningen	72,9	71,3	minskning	73,2-72,9	2021
Trygghet och säkerhet		Senaste resultat	Rikssnitt	Trend (över tid)	Spann	Från år
Anmälda våldsbrott (treårsmedelvärde), antal/1000 inv	Agenda 2030	9	9,7	ökning	6,8–10,4	2007
Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel (%)	Medborgarundersökningen	76,5	75,1	ökning	71,5–76,5	2021
Andel elever i årskurs 9 som provat narkotika	Egen undersökning	4	saknas	varken eller	3–5	2016
Anmälda misshandelsbrott mot kvinna, inomhus, närstående genom parrelation med offret i kommunen, antal	Agenda 2030	98	107	varken eller	51–129	2009
Hem- och bostadslösa i Vänersborgs kommun, antal		saknas data				
Barn och unga som är trygga i sitt bostadsområde		saknas data				
Attraktiv arbetsgivare		Senaste resultat	Rikssnitt	Trend (över tid)	Spann	Från år
Andel heltidsanställda årsavlönade	Kolada	90	86	ökning	78–90	2009
Sjukfrånvaro totalt bland anställda, kommun, andel (%)	Kolada	10,5	8,1	ökning	5,5–10,6	2006
Genomsnittligt antal medarbetare per chef	Egen undersökning	20,6	19,2	varken eller	20,9–20,3	-
Medarbetarengagemang (HME) i kommunen totalindex	Kolada	78	80	Varken eller	78	2015
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen – Ledarskapsindex	Kolada	78	79	ökning	76–79	2015
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen – Motivationsindex	Kolada	78	80	varken eller	77–78	2015
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen – Styrningsindex	Kolada	80	80	varken eller	81–79	2015
Utrikes födda 18-64 år bland anställda, kommun, andel (%)	Kolada	20,3	23,3	ökning	10–20,3	2013
Könsfördelning bland kommunens anställda, andel kvinnor (%)	Kolada	78,9	77,6	minskning	82,7–78,9	2008
Anställda som går i pension efter 65 år, andel av totalt antal som går i pension (%)		saknas data				

Omvärldsanalys 2025–2027

Vänersborgs kommun

Inledning

Vänersborgs kommun gör årligen en omvärldsanalys. Globala, övergripande förändringskrafter och trender och tendenser i omvärlden som förändrar beteenden, vanor och behov hos befolkningen analyseras och relateras till Vänersborgs kommun som territorium och organisation.

Omvärldsanalysen är ett sätt att förbereda kommunorganisationen på vilka utmaningar och möjligheter som inom överskådlig tid kan komma och påverka det kommunala uppdragets inriktning och förhållningssätt. Det är också ett sätt att säkerställa att kommunen ligger i linje med omvärldens förväntningar och skapa förutsättningar för att kunna hantera dem.

Omvärldsanalysen kan användas som kunskaps- och orienteringsunderlag inför beslut som rör övergripande budget- och verksamhetsplanering. Till omvärldsanalysen hör en nulägesbeskrivning, befolkningsprognos och ekonomisk rapport.

Övergripande förändringskrafter i omvärlden

Övergripande förändringar som sker i vår omvärld kan vi som organisation inte påverka direkt. Däremot kan vi försöka förstå dem, förhålla oss till dem och i olika utsträckning även påverkas av dem. De förändringskrafter som oftast nämns är globalisering, demografi, värderingar, klimatförändringar och teknisk utveckling.

Globalisering

Människor har i alla tider mötts eller försökt mötas för att handla och utbyta idéer med varandra. Men förutsättningarna för möten har genom århundraden sett olika ut. Nuförtiden innebär globaliseringen främst geografisk gränslöshet. Kontakt med människor och spridning av kunskap, kultur och teknik har aldrig tidigare varit lika lätt som i dagens informationssamhälle. På grund av minskade kommunikations- och transaktionskostnader knyts världen samman i ett ömsesidigt beroende via handel, investeringar och kapital, information och teknologi. Globaliseringen har ökat välståndet i världen, men för också med sig inkomst- och förmögenhetsklyftor inom och mellan länder.¹ I globaliseringens kölvatten sker också global miljöförstöring.²

Globaliseringen möjliggör för företag och näringsliv att i större utsträckning verka på en internationell arena. Det lokala näringslivet ges nya möjligheter till export- och affärsmöjligheter, samtidigt som konkurrensen ökar.

Demografi

Historiskt sett sker industrialisering och ekonomisk utveckling parallellt med en demografisk övergång, där först dödligheten sjunker (vi blir allt äldre) och fertiliteten sjunker (vi föder färre barn). Detta mönster är nu synligt i de allra flesta länder i världen.³ Utvecklingen beror bland annat på ökad tillgång till preventivmedel, mat, medicin och utbildning, ökad urbanisering och minskning av egenjordbruk.

¹ Se Elmawazini and Nwankwo. Globalisation and Incam Gap between Rich and Poor Nations. Economic issues vol 18 part 2, 2013 och Koujianou Goldberg and Pavcnik, Distributional Effects of Globalization in Developing Countries, Journal of Economic Literature Vo XLV 2007

² Se Le Hoang Phong Globalization, Financial Development, and Environmental Degradation in the Presence of Environmental Kuznets Curve: Evidence from ADEAN-5 Countries 2019 och Adedoyin, Alola och Bekun, On the nexus between globalization, tourism, economic growth, and biocapacity: evidence from top tourism destinations, Environmental Science and Pollution Research 2022

³ Se Le Hoang Phong Globalization, Financial Development, and Environmental Degradation in the Presence of Environmental Kuznets Curve: Evidence from ADEAN-5 Countries 2019 och Adedoyin, Alola och Bekun, On the nexus between globalization, tourism, economic growth, and biocapacity: evidence from top tourism destinations, Environmental Science and Pollution Research 2022

³ I FN:s prognos från 2007 beräknades att världen som helhet skulle ha förändrat fertiliteten så att den sjunkit under den nivå som krävs för att reproducera befolkningen år 2050. Se *Sverige i en åldrande värld – Framtidsperspektiv på den demografiska utvecklingen*. Underlagsrapport nr 13 till globaliseringsrådet. Thomas Lindh 2008, samt SVD 2020-07-15 Studie: "Bara" 8,8 miljarder i världen 2100

Den demografiska utvecklingen i ett land påverkar dess ekonomi och arbetsmarknad. Med en allt äldre befolkning ökar pressen på välfärdssystemen och kompetensförsörjningen, där färre ska försörja fler.⁴ Även om de demografiska påfrestningarna är påtagliga i Sverige, föds det i relation till många andra EU-länder förhållandevis många barn per kvinna i Sverige⁵ och genom flyktinginvandringen har befolkningen föryngrats.⁶

Under de senaste decennierna har antalet människor på flykt som resultat av krig eller förföljelse mer än fördubblats. 2022 var 100 miljoner människor på flykt i världen.⁷ I dagsläget, menar Sveriges kommuner och regioner (SKR), finns det inget som tyder på att antalet flyktingar i världen kommer att minska, vilket kommer att påverka demografin i många länder.

Värderingar

En individs grundläggande värderingar formas tidigt i livet och förändras sällan särskilt mycket om inte något drastiskt i människans närhet sker. Värderingar skiftar mellan generationer och påverkas av både ny teknik, tillgång till kunskap, demografiska och institutionella förändringar och omvälvande händelser. Till följd av nya kommunikationstekniker kan förändrade värderingar idag, till skillnad från förr, i större utsträckning uppkomma genom att vi blir påverkade av människor och skeenden utanför våra territoriella och kulturella gränser. Det har bland annat inneburit att skillnader i värderingar mellan olika individer ur samma generation har ökat och troligtvis kommer fortsätta att öka, menar SKR.

Samhällssystemen upprätthålls med hjälp av människors värderingar; deras tillit till medmänniskor, tolerans mot olikheter och förtroende för samhällens institutioner. Ökad kulturell mångfald, ökade socioekonomiska klyftor i samhället, politiskt missnöje, utanförskap och brist på gemensamma mötesplatser brukar nämnas som utmaningar för samhällets värdegemenskap.⁸

Klimatförändringar

Ökade utsläpp av växthusgaser i atmosfären har lett till ökad global uppvärmning i världen.⁹ Detta leder i sin tur till allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförsurning, matproduktion, vattentillgång och hälsa, liksom till ökad risk för väderrelaterade

⁴ Kolada.se, fri sökning. Sökord: Demografisk försörjningskvot; summan av antal personer 0-19 år och antal personer 65 år och äldre dividerat med antal personer 20-64 år. Ett värde över 1 innebär att gruppen äldre och yngre är större än den i arbetsför ålder

⁵ SCB.se 2021-03-16 "Sverige bland de länder i Europa som har högst barnafödande"

⁶ Drygt 70 procent av den utrikes födda befolkningen är i arbetsför ålder, jämfört med 54 procent av den inhemska befolkningen enligt Riksbanken "Kan invandring lösa problemet med en åldrande befolkning?" Penning- och valutapolitik 2019:1 (s.5)

⁷ UNHCR Sverige 2022-05-23: "Över 100 miljoner människor på flykt registrerade för första gången"

⁸ *Framtiden och samhällets grundläggande värden*. underlagsrapport 6 till framtidskommissionen.

Joakim Ekman 2012

⁹ Naturvårdsverket.se

naturkatastrofer och konflikter. Klimatförändringarna som sker globalt drabbar hela världens befolkning. Naturvårdsverket spår att det i Sverige kommer att innebära ökad nederbörd i hela landet, ökad risk för översvämningar, vattenbrist och torka i södra Sverige och att temperaturzoner flyttar norrut.¹⁰

Genom utvecklad miljöteknik och miljökompetens kan klimatförändringarna begränsas, men även förändrade beteenden och vanor när det gäller transporter, matvanor, produktions- och konsumtionsmönster hos länder, företag och individer är nödvändiga för att minska de ekologiska avtrycken.

Teknik

Teknikutveckling har alltid funnits som en del av människans strävan efter att lösa problem och uppfylla mänskliga behov, och har successivt förändrat människors förutsättningar för försörjning och sätt att leva. Men de senaste århundradenas tekniska språng har inneburit allt snabbare och mer omvälvande förändringar i människors livsmönster. Vi befinner oss mitt i utvecklingen från ett industrisamhälle till ett digitalt samhälle, i den så kallade fjärde industriella revolutionen.¹¹ Digitaliseringen innebär att de saker som vi redan gör kan göras på helt nya sätt och framför allt att helt nya saker är möjliga att göra.¹² Teknikkompetens, som tidigare betraktades som spetskompetens, är numera grundkompetenser inom allt fler yrken.

Teknikutvecklingen har stor potential inom alla samhällets delar. Teknikutvecklingen medför dock nya risker och problem, varför ansvarfull teknikutveckling, säkerhet och etik blir alltmer viktigt, inte minst när välfärdstjänster kräver samverkande processer och sammanhållen digital service gentemot användarna.¹³

¹⁰ Naturvårdsverket.se, klimatkfakta, klimatet i framtiden, effekter i Sverige

¹¹ Sweco.se, *Smart industri – den fjärde industriella revolutionen är här*

¹² Digitaliseringens effekter på individ och samhälle – fyra temarapporter. Digitaliseringskommissionen SOU 2016:85

¹³ Se ex vis Principer för digital samverkan i Stockholms län, SLL 2017

Trender som påverkar det kommunala uppdraget

Med trender menas en förändring i omvärlden som kan antas gälla över överskådlig tid, som påverkar omgivningen och sannolikt även den kommunala organisationen. Trender är synliga och uppenbara, har en riktning och verkar inom ett visst område. Inte sällan samverkar olika trender med varandra.

SKR utger regelbundet en omvärldsanalys där ett antal trender lyfts som bedöms ha stor inverkan på det kommunala och regionala uppdraget under den närmaste tiden. Den senaste analysen, som presenterades under hösten 2021, innehåller tio trender. Bland trenderna återfinns att kommunala och regionala verksamheter behöver anpassa sig på olika sätt till nya livsmönster, där digitaliseringen möjliggör hem- och distansarbete. SKR lyfter också att många av vår tids samhällsutmaningar är komplexa, där ingen aktör är ensamt ansvarig eller har full rådgighet, vilket kräver nya arbetssätt för att inte ärenden ska falla mellan stolarna. SKR ser att polariseringen såväl ekonomiskt, socialt som åsiktsmässigt, kan komma att öka ytterligare i samhället samt att tilliten till samhället har börjat att minska.

Här följer en närmare presentation av varje trend

1. Ökat behov av livslångt lärande

Den offentliga sektorn befinner sig i en stark konkurrenssituation för att attrahera medarbetare till välfärdsyrken, bland annat på grund av ökande försörjningskvot (hur många personer en person i arbetsför ålder behöver försörja utöver sig själv), och strategiskt arbete med kompetensförsörjning är därför av största vikt. Vi förväntas också byta jobb i betydligt högre utsträckning än förr samt arbeta högre upp i åldrarna. Kommuner och regioner behöver stärka kompetensen hos befintliga medarbetare (med vidareutbildning och regelbunden kompetensutveckling) och samtidigt rekrytera ny kompetens.

Med digitaliseringens utveckling förändras också synen på arbetslivet där hybridarbete, en kombination av distans- och kontorsarbete, förutsägs bli norm. Detta samtidigt som behovet av personal inom yrken som kräver fysisk närhet och stöd ökar. SKR skriver: "Att förstå den digitala transformationen och hur den påverkar arbetssätt och arbetsuppgifter är en viktig pusselbit i kompetensförsörjningen. Grupper som har svårighet att ställa om eller har begränsad utbildning riskerar att hamna utanför den föränderliga arbetsmarknaden."¹⁴

2. Användarna driver teknisk utveckling

För den unga generationen är digitalisering vardag. Till skillnad från tidigare teknikskiften är vi som medborgare i hög grad delaktiga i omställningen. Pandemin medförde en digital expansion där nya grupper har blivit användare av olika typer av tjänster. Detta medför ett ökat tryck på de offentliga institutionerna att erbjuda fler smarta och lättillgängliga IT-lösningar för och i samverkan med medborgarna.

Enligt internetstiftelsen lever sex procent av svenskarna i digitalt utanförskap idag (använder sällan eller aldrig internet). Det innebär att de har svårt att ta del av alla de samhällstjänster som nu erbjuds digitalt, i arbetslivet, vården och skolan.¹⁵ Ju fler digitala lösningar som den offentliga sektorn erbjuder, desto viktigare att också erbjuda support och enklare IT-tjänster.

3. Nya livsmönster påverkar platsbundenhet

Digitalisering har möjliggjort för hem- och distansarbete. En mer flexibel arbetsmarknad för de med möjlighet till distansarbete gynnar också denna utveckling. Människor kan i större utsträckning bosätta sig på annan ort än där arbetsplatsen är förlagd. Tidigare fritidsboende har blivit visstidsboende. Förändrade livsmönster väcker frågor om var människor ska betala skatt och få sin välfärd.

¹⁴ SKR Vägval 4, s 10

¹⁵ Ökat distansarbete – så påverkas svenska städer och kommuner, En risk/möjlighetsanalys Fredrik Bergström, Joakim Franklin, Oliver Lindell. WSP 2019

Detta ställer krav på fungerande infrastruktur såsom utbyggt bredbandsnät och goda pendlingsmöjligheter. Utvecklingen skulle kunna gynna pendlingskommuner i storstadsregionerna i allmänhet och förortskommuner i synnerhet, där tillgängligheten till city är relativt god. När det gäller boende är det dyrt att bo centralt och möjligheten att kunna bo större och billigare en bit utanför city torde innebära en ökad efterfrågan på bostäder i dessa kommuner.¹⁶

Statistik visar att utflyttning från storstäder ökar.¹⁷ Det är framför allt yngre välutbildade med barn som flyttar till storstadsnära kranskommuner men även till vissa landsbygdskommuner. Även här väcker förändrade livsmönster frågor om hur platser långt från storstäder kan utgöra attraktionskraft för unga samtidigt som storstäder kan behålla sin.

4. Hållbarhetsarbete ger konkurrensfördelar

Hållbarhetsarbete är viktig, anser 95 procent av den svenska befolkningen.¹⁸ Den ökande medvetenheten skapar nya förväntningar och krav på hållbara konsumtionsmönster och produktionssätt för länder, företag och enskilda individer. De allra flesta är beredda att ersätta flyg med tåg, sänka elförbrukningen i hemmet och köra bil mer energisnålt.¹⁹ Stora investeringar krävs för att skapa fossilfria energisystem och transporter. Genom utbyggnad av vindkraft och råvaruvinning för att bryta metaller kan intressekonflikter skapas i samhället. SKR skriver: "Den snabba teknikutvecklingen i kombination med vårt behov av att hantera övergripande utmaningar ställer krav på samhällets förmåga att utforma regelverk som tar tillvara teknikens möjligheter utan att skapa ytterligare belastning på miljön eller samhällsfunktioner."²⁰

5. Välfärdsbrottslighet slukar allt mer resurser

Sedan 1990-talet köper kommuner och regioner in allt mer välfärdstjänster från företag och föreningar. Under 2020 köpte Sveriges kommuner in verksamhet för 104 miljarder kronor från privata utförare, vilket motsvarar 15 procent av kommunernas kostnader för offentlig verksamhet.²¹ Största delen av inköpen gäller vård, omsorg och pedagogisk verksamhet. Där det finns medel att tillskansa sig finns välfärdsbrottslighet, och den ekonomisk brottslighet ökar enligt ekobrottsmyndigheten.²²

¹⁶ Ökat distansarbete – så påverkas svenska städer och kommuner, En risk/möjlighetsanalys Fredrik Bergström, Joakim Franklin, Oliver Lindell. WSP 2019

¹⁷ [Ny kartläggning visar: Antalet som flyttar från storstäderna slår rekord | Länsförsäkringar Fastighetsförmedling](#) (2022-03-15, hämtat 2023-08-30)

¹⁸ *Svenskar och hållbarhet. Svenska folkets attityder till hållbarhet 2020.* Insight intelligence AB

¹⁹ *Allmänheten om klimatet 2021, en kvantitativ undersökning om den svenska allmänhetens syn på lösningar för klimatet.* Gullers Grupp rapport. Naturvårdsverket

²⁰ Vägval för framtiden 4, Trender som påverkar det kommunala och regionala uppdraget fram emot 2030. Sveriges kommuner och regioner. 2021

²¹ [Välfärdsbrott mot kommuner och regioner \(bra.se\)](#) hämtat 2023-08-30

²² Poddcast Demokratiresan, SKR. Avsnitt 93

Välfärdsbrottslighet definieras enligt Brottsförebyggande rådet (BRÅ) som i första hand bidragsbrott och bedrägerier mot välfärdssystemet, men även stöd och ersättningar till föreningsliv och organisationer. Välfärdsbrottslighet spänner sig följaktligen från enskilda personer som beviljas bidrag på inkorrekt grund, till brott från företag inom ramen för upphandlingar av välfärdstjänster.

Välfärdsbrotts och otillåten påverkan innebär utmaningar för vårt demokratiska system, menar SKR i sin rapport från 2021.²³ Enskilda riskerar att inte få det stöd som de har rätt till och stora resurser läggs på att förebygga, motverka och avslöja brottslighet. Kraven ökar på medarbetares etiska förhållningssätt. Frågor kring förtroendet för opartiska myndigheter och objektivitet betonas åter. Nya reformer, som å ena sidan kan tillföra goda värden måste alltid balanseras mot risker vad gäller korruption, fusk och oegentligheter.

6. Ökad polarisering och utsatthet

Sverige är bland de mest jämställda länder i världen, med internationellt sett små skillnader i inkomster och levnadsförhållanden. De senaste decennierna har dock inkomstskillnaderna ökat i landet. Stora inkomstskillnader kan påverka den sociala rörligheten, vilket försvårar arbetet med att ge alla barn samma möjligheter från tidig ålder. Andelen fattiga barn ökar i Sverige. Skillnaden i barnfattigdom mellan inrikes- och utrikesfödda barn är större i Sverige än i övriga EU-länder.²⁴ Utöver ökade inkomstskillnader, ökar också olikheterna i folkhälsa och studieresultat, liksom segregationen i samhället.²⁵ Delegationen mot segregation (Delmos) årsrapport 2021 visar att segregationen i Sverige har ökat kraftigt sedan 1990-talet. Med ökad bostadssegregation befästs skillnaderna i levnadsvillkor mellan människor och i bostadsområden med social utsatthet ökar otryggheten och oron.²⁶

7. Det lokala och regionala handlingsutrymmet utmanas

Den statliga detaljstyrningen med lagar, förordningar och riktade statsbidrag har ökat de senaste åren, till viss del som följd av coronapandemin.²⁷

Statsbidrag skapar en möjlighet att växla upp verksamheten och öka kvaliteten samtidigt som dess ryckighet bidrar till osäkerhet och gör verksamheten svårplanerad. Med ökad statlig ambition att reglera för att öka likvärdigheten mellan kommuner kan statsbidragen komma att bli fler. Det är en möjlighet men även en utmaning sett till den kommunala förmågan att kunna behålla och utforma verksamheter efter lokala behov.

²³ [Välfärdsbrott och otillåten påverkan \(skr.se\)](#) 2021.

²⁴ [Sverige ett av de länder i EU med störst skillnader mellan inrikes och utrikes födda som lever i materiell och social fattigdom \(scb.se\)](#) hämtat 2023-08-30

²⁵ *En kommitté för ökad ekonomisk jämlikhet*. Kommittédirektiv 2018:74

²⁶ *Utvecklingen i socialt utsatta områden i urban miljö 2006–2017. En rapport om utsatthet, otrygghet och förtroende utifrån nationella trygghetsundersökningen*. BRÅ 2018:9

²⁷ Eva Edström Fors, Statlig förvaltningspolitik och kommunal självstyrelse – utvecklingstendenser och framtidsfrågor. Statlig förvaltningspolitik för 2020-talet – en forskningsantologi kap 3. OOS 38

8. Tillitens betydelse uppmärksammas allt mer

Människors tillit till varandra och till samhällsinstitutionerna är grundläggande för såväl ekonomisk utveckling som offentlig välfärd. Sambandet mellan hög tillit och välfärdsindikatorer som god hälsa, låg kriminalitet och hög grad av trygghet är tydligt i forskningen på området.

I internationell jämförelse ligger Sverige i topp vad gäller människors tillit. Tilliten har dock minskat något och det verkar som tilliten varierar mellan olika grupper i samhället. De sista femton åren har till exempel tilliten unga i åldern 16 till 29 år sjunkit. Det finns också en skillnad mellan mäns och kvinnors tillit, där männens tillit sjunkit något.²⁸ I tider av ökad polarisering och växande social oro riskerar tilliten mellan människor att påverkas negativt, speciellt bland människor som lever i utsatthet. Minskar tilliten mellan människor ökar betydelsen av att samhällets institutioner och organisationer lever upp till vad man som medborgare ska kunna förvänta sig av dem. Ledarskap och hur politiska företrädare och myndighetsrepresentanter agerar får allt större betydelse för hur tillit och förtroende utvecklas eller undermineras.

9. Komplexa samhällsutmaningar kräver nya arbetssätt

Kommunen arbetar, precis som regionen eller andra offentliga myndigheter, för att säkra den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd. Utmaningen är att den verklighet som offentliga verksamheter ska hantera är komplex, det vill säga det saknas linjära och självklara samband mellan insatta resurser och resultat. Värdet som skapas sker genom samspel och samverkan. En grundskoleutbildning innefattar många tiotals lärares insatser, elevernas grundförutsättningar och deltagande, samt alla andra som är sysselsatta i skolan med allt från skolmat till vaktmästaruppgifter. Resultaten beror på en mängd faktorer, där en aktörs verksamheter bara har rådighet över ett fåtal. Inom hälso- och sjukvården har ett växande antal aktörer och allt fler patienter med komplexa och sammansatta behov lett till efterfrågan på en mer sammanhängande och effektiv hälso- och sjukvård där alla aktörer ser sin del i vårdkedjan som en del av ett större samverkande hälsosystem.²⁹

När samordning av aktiviteter uteblir eller misslyckas, internt inom organisationen eller mellan olika organisationer, riskerar mottagaren av tjänsten att "falla mellan stolarna". Detta fenomen kallas för det "organisatoriska mellanrummet".³⁰ I dessa mellanrum finns stor potential att förnya och vidareutveckla välfärdsproduktionen, ledningen och uppföljningen, menar Mats Tyrstrup, forskare på Handelshögskolan i Stockholm.

²⁸ Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten 2020

²⁹ Samordnad utveckling för god och nära vård SOU 2017:01

³⁰ *Välfärdsproduktionens gränsland, organisatoriska mellanrum i vård, skola och omsorg* Mats Tyrstrup
Entreprenörskapsforum 2014: organisatoriskt mellanrum uppstår när en persons, grupps eller organisations ansvar, befogenheter, ambitioner, kompetens, information etc tar slut utan att någon annan persons, grupps eller organisations tar vid.

Ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet

När Ryssland i februari 2022 invaderade Ukraina förespåddes det leda till börsras, brist på varor, ökad otrygghet och flyktingströmmar. Något som på olika sätt även drabbar Sverige.³¹ Krigsutbrottet skedde just när Sverige och världen var på väg ur en två år lång pandemi, som i sig medfört ökad fattigdom och hunger, arbetslöshet, omprioriteringar i vården, hårda restriktioner och en risk för global våg av psykisk ohälsa.³² Dessa yttre händelser, tillsammans med andra pågående skeenden såsom klimatförändringar, ökad digitalisering och ökat teknikberoende, gör samhället sårbart. Eftersom kommuner ansvarar för flera viktiga samhällsfunktioner, har kravet ökat på kommunerna vad gäller att kunna hantera dessa kriser, men också kravet om att de i tid ska rusta sig inför framtida kriser.

³¹ *Experten: Så kommer kriget att påverka Sverige* SVT.se Nyheter 2022-02-24.

³² *Pandemins påverkan globalt* SR.se Studio Ett 2021-03-11, *Global våg av psykisk ohälsa i spåren av pandemin* Arbetaren 2020-05-22

Prioriterade trender för Vänersborgs kommun

De ovan nämnda trenderna berör och påverkar Vänersborgs kommun i olika grad. Vid genomlysning konstateras att kommunen i olika utsträckning har ökat beredskapen för att möta samtliga trender. I omvärldsanalysen lyfts fyra trender som bedömts påverka Vänersborg mest. Trenderna påverkar lokalsamhället långsiktigt och kräver nya sätt att angripa problemen. Det handlar om både svåra och betydande problem där ingen enskild förvaltning eller kommun sitter på lösningarna och de är av så stor vikt att de behöver synliggöras. Trenderna hänger också ihop och påverkar varandra. Exempelvis ger tidiga och förebyggande insatser utdelning längre fram och kan minska risken för utsatthet senare i livet. Det vi satsar idag på teknik och utveckling skapar förutsättningar för att fortsatt kunna leverera en god välfärd och tillgodose våra medborgares behov även i framtiden.

Ökat behov av livslångt lärande

Inledning

Ett av kommunens viktigaste uppdrag är att ge en grund för livslångt lärande. Detta gäller alla samhällsmedborgare. För att klara de omställningar och förändringar som samhället står inför är det livslånga lärandet en viktig del för både individer och organisationer. Ständigt pågående förändringar i samhället och i vår omvärld ställer högre krav på kompetens och leder till nya arbetsuppgifter. En kvalitativ förskola ökar förutsättningarna för att klara av grundskolan, vilket är en förutsättning för behörighet till gymnasieskolan. Genomförda gymnasiestudier ökar förmågan till egen försörjning, vilket minskar risken för utanförskap. Ökade valmöjligheter vad gäller karriärvägar i framtiden minskar individens sårbarhet på en föränderlig arbetsmarknad. Ju fler som klarar studierna, desto större skatteunderlag för framtida välfärdstjänster. Av elever med Vänersborg som hemkommun hade 67,5procent av gymnasieeleverna examen 4 år efter att de påbörjat sina gymnasiestudier (år 2022).³³

Livslångt lärande handlar också om individens möjlighet att fritt delta i folkbildning, fritid, kultur och arenor som stöttar bildning utanför det traditionella utbildningsväsendet. Forskning visar att deltagande i dessa sammanhang kan stärka människors egna resurser, välbefinnande och resiliens.³⁴ Organisationer inom civilsamhället i Sverige står emellertid inför utmaningar, där människors sätt att engagera sig och arbeta ideellt i föreningslivet är under förändring³⁵. Föreningslivet i Vänersborg har uttryckt svårigheter med att rekrytera nya medlemmar, bibehålla ideellt engagemang och således utveckla sin verksamhet på det sätt de skulle önska.

³³ Kolada.se, Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (procent)

³⁴ Culture for health (2022) - Culture's contribution to health and well-being, A report on evidence and policy recommendations for Europe.

³⁵ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023) Nya sätt att organisera sig i civilsamhället - en översikt av aktuellt kunskapsläge.

Attraktiv arbetsgivare idag och i morgon

Arbetsmarknaden utvecklas och yrken förändras, liksom synen på det traditionella förvärvsarbetet. För att Vänersborgs kommun ska vara attraktiv och hållbar även för den unga generationen är lyhördhet inför, och kännedom om, de ungas behov, önskemål och syn på arbetslivet viktigt.

När personer mellan 16 och 29 år tillfrågades i en nationell enkätstudie 2022 om deras syn på framtidens arbetsliv, uppgav 7 av 10 att det viktigaste är att ha ett arbete som innebär att man får hjälpa andra och gör skillnad i samhället.³⁶ I valet av arbetsgivare väger aspekter som en trygg anställning, god arbetsmiljö och hög lön högst.

Sjukfrånvaron har ökat från 10 procent år 2021 till 10,5 procent år 2022 för Vänersborg kommun som organisation, ökningen av sjukfrånvaron följer mönstret i andra kommuner. De första månaderna under 2022 var sjukfrånvaron oerhört hög på grund av pandemin. Fortsatt är kvinnors sjukfrånvaro betydligt högre än männens.³⁷ Sett till befolkningen i Vänersborgs kommun ligger Vänersborg högre vad gäller ohälsotal jämfört med Fyrstad, länet och rikssnittet. Kommunen som arbetsgivare styr inte ensam över orsakerna till höga sjukskrivningstal, men de delar som kommunen faktiskt styr över, till exempel arbetsmiljöarbetet, behöver vara långsiktigt, hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande.

Personal med rätt kompetens

Vänersborg har, precis som övriga Sverige, utmaningar med kompetensförsörjningen. De rekryteringsutmaningar som kommunsverige står inför idag, spås fortsätta in i framtiden. Det gäller bland annat baspersonal inom vård och omsorg (den personal som arbetar närmast målgruppen, såsom undersköterskor, stödassistenter och vårdbiträden), behörig personal inom förskola och grundskola och ett flertal specialistyrken inom exempelvis vatten- och miljöteknik.

Att rekrytera och behålla legitimerad personal inom för- och grundskolan är en utmaning i hela landet. Av denna anledning pågår i Vänersborg ett arbete med strategisk kompetensförsörjning.³⁸ I arbetet har områden som arbetstid, arbetsmiljö och lönebildning identifierats, av både arbetsgivar- och arbetstagarorganisationen, som centrala för att trygga kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Den ökade mångfalden i förskolor och grundskolor,³⁹ där fler barn har annat modersmål än svenska, innebär att kompetens även framöver måste finnas för att möta barn och elevers olika behov utifrån deras bakgrund och språkkunskaper. Även inom socialförvaltningen finns en antagen strategisk personal- och kompetensförsörjningsplan. Planen ger en grund att arbeta utifrån för att säkerställa att förvaltningens verksamheter har den kompetens som krävs idag och framåt.

³⁶ Sveriges kommuner och regioner (2022) Unga och välfärdsjobben - intresse, attityder och tankar kring jobben i kommuner och regioner

³⁷ Sveriges kommuner och regioner, 2023, Sjukfrånvaroredovisningen

³⁸ Personalekonomisk redovisning Vänersborg 2021, s. 44

³⁹ 2014 hade 20 procent av eleverna i Vänersborg (samtliga huvudmän) utländsk bakgrund och då ofta ett annat modersmål än svenska, motsvarande siffra var 27 procent och ligger kvar på ungefär samma nivå 2022.

De allra flesta kommunala tjänster innehåller moment som kräver teknisk kunskap. För att kunna erbjuda digital välfärdsservice som är i paritet med medborgarnas förväntningar, krävs kontinuerlig kompetensutveckling för hela personalstyrkan. Ett sätt att klara bemanningsbehovet är att erbjuda befintlig personal intern vidareutbildning, vilket bland annat utforskas inom måltidsservicen och äldreomsorgen, samt via omställningsfonden.

Användarna driver teknisk utveckling

Inledning

Digitaliseringen innebär en mycket snabb samhällsförändring, där gränsen mellan den fysiska och digitala världen blir alltmer otydlig. Invånarna är i högre grad än tidigare själva delaktiga i den tekniska utvecklingen och använder allt fler digitala tjänster i sin vardag. Det finns emellertid grupper som har svårt att hänga med i utvecklingen, framför allt bland äldre personer, och som därför hamnar i ett digitalt utanförskap. Den varierande digitala mognaden hos befolkningen innebär ökade förväntningar på att kommuner och regioner tillhandahåller moderna stöd och tjänster. Från invånarens perspektiv ökar dessutom kraven på att inte enbart befintliga processer digitaliseras. Även nya användarvänliga tjänster behöver utvecklas där den offentliga förvaltningen samlat möter invånaren i ett och samma ärende.⁴⁰ Samtidigt visar en undersökning från OECD att den offentliga sektorn ligger lågt efter de flesta andra länder när det kommer till digital mognad.⁴¹

Organisatorisk omställning

Välfärden ska finansieras även i framtiden, och färre ska försörja fler. I allt högre grad kommer teknikutvecklingen vara en del av den lösningen. Språnget har skapat nya förutsättningar för att arbeta med välfärdsteknik inom bland annat vården och omsorgen och ett stort antal elektroniska tjänster utformas och införs.⁴²

⁴⁰ Utnyttja tekniken smart | SKR

⁴¹ Digital Government Index: 2019 results

⁴² Exempelvis elektronisk inkomstförfrågan, digitalt läkemedelsskåp, digitala katter, digitala inköp av dagligvaror, digitala ronder

Digitaliseringen innebär att trösklarna sänks för att vara med och bidra till innovation, vilket innebär att nya aktörer kan delta, som till exempel kunder, patienter, medborgare eller privatpersoner. Det innebär nya möjligheter att mobilisera människors kreativitet och kompetens för att utveckla såväl produkter och tjänster, som för att lösa våra samhällsutmaningar.⁴³

En ökad digitalisering av välfärdstjänsterna öppnar för både effektivare verksamhet och bättre kvalitet. Samtidigt kan det minska rekryteringsbehoven. Vissa arbetsuppgifter kommer frigöras, automatiseras eller utföras på annat sätt. Medarbetarnas kompetens kommer kunna tillvaratas bättre och jobben kan bli än mer attraktiva. Parallellt kommer behovet av spetskompetens kopplat till digitaliseringens utveckling att öka.⁴⁴ Även om några av våra traditionella yrken troligtvis kommer att försvinna, så kommer arbetskraften ändå efterfrågas – fast inom andra områden, exempelvis inom vård och omsorg.

Välfärdstekniken har under de senaste åren gjort brukare mer självständiga och underlättat personalens arbetssituation. Men även om produkterna i sig är bra så har bristen på förändringsledning hindrat utvecklingen. Förändringsledning behandlar bland annat vikten av att ha en vision och kompetens samt hur motivation skapas.⁴⁵

Socialstyrelsen genomför årligen en kartläggning av E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna. I uppföljningen 2023 av den digitala utvecklingen inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård kan man se att kommunernas digitala utveckling går framåt inom många områden, men avstannat inom andra.⁴⁶

Den digitala mognaden i kommunorganisationen mäts och jämförs med Sveriges övriga kommuner. Digital mognad innebär organisationens förmåga att tillgodogöra sig nyttorna av digitalisering, och mäter såväl en organisations digitala arv som dess förmåga till omställning och innovation. Generellt är Vänersborgs kommuns mognad är lägre än riksgenomsnitt även om det varierar mellan de olika förvaltningarna.⁴⁷ Resultatet av senaste mätningen visar att Vänersborgs kommun generellt har stora utmaningar när det kommer till att räkna på nyttan av digitalisering och att kontrollera att det faktiskt gav de resultatet som önskades.

Datadriven utveckling och AI

Tillgång till och effektivt utbyte av information och data är en grundförutsättning för framgångsrik digitalisering. Att använda data som en strategisk resurs innebär bland annat att nyttja data för att fatta beslut, styra utvecklingen, förbättra verksamheter och tjänster. Det innebär även att förutsättningar skapas för att nyttja teknik som artificiell intelligens och automatisering.

Genom att använda data för att identifiera mönster och trender, förbättra rutiner och processer, samt mäta och följa upp resultaten av verksamheten kan kommuner och

⁴³ <https://www.gu.se/it-fakulteten/vad-ar-digital-innovation>

⁴⁴ Utnyttja tekniken smart | SKR

⁴⁵ Förändringsledning välfärdsteknik - hur gör man? | SKR

⁴⁶ E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2023 (socialstyrelsen.se)

⁴⁷ Mäts av modellen DiMiOS

regioner skapa förutsättningar att bli mer effektiv och mer anpassad till användarnas behov.⁴⁸

Artificiell intelligens (AI) har potential att bidra till ökad ekonomisk tillväxt såväl som lösningar på miljömässiga och sociala samhällsutmaningar.⁴⁹ Enligt Myndigheten för digital förvaltning (DIGG), kan samhället spara uppemot 140 miljarder kronor varje år ifall offentlig sektor skulle nyttja den AI-teknik som idag finns tillgänglig.⁵⁰ AI är en maskins förmåga att visa människoliknande drag, såsom resonerande, inläring, planering och kreativitet. AI kommer att förändra praktiskt taget alla aspekter av livet och ekonomin. Vissa AI-teknologier har funnits länge, men med utvecklingen av datorernas kraft, tillgången till enorma mängder information och nya algoritmer har lett till stora genombrott för AI under de senaste åren.⁵¹

Några exempel på områden där AI idag används i den kommunala verksamheten är IoT⁵² - sensor i soptunnor, förutseende av energiförbrukning i lokaler och vid analys av trafikflöden. Chat GPT är ett annat exempel på en AI-tjänst som växt fram snabbt och idag har börjat användas av kommuner inom olika områden, exempelvis chattbot för frågor och svar. Bland studenter används tjänsten regelbundet av drygt en tredjedel.⁵³

Digital delaktighet

Den ökade digitaliseringen av samhället gör dock att de som aldrig eller sällan använder internet riskerar att bli alltmer isolerade och hamna i digitalt utanförskap. Särskilt eftersom de digitala tjänsterna är inbäddade i centrala samhällsverksamheter som arbetslivet, vården och skolan. För att kunna utföra en rad vardagliga tjänster som till exempel att handla på nätet, boka läkarbesök eller betala räkningar online krävs inte bara tillgång till internet. Man måste också veta hur man gör och det kräver digital kompetens.⁵⁴ Vidare krävs en giltig e-legitimation till allt fler myndighetstjänster. Enligt Internetstiftelsen saknar fem procent av svenska internetanvändare mobilt bank-id. I dagsläget saknar cirka fem procent av Vänersborgs befolkning tillgång till bredband.⁵⁵

Kommunen behöver främja digital delaktighet för alla samhällsgrupper och samtidigt skapa alternativ för dem som inte ännu tar del av digitalisering och ny teknik. Att uppmuntra fler till att våga och vilja använda internet är en demokratisk angelägenhet.⁵⁶

Samverkan

Det krävs samverkan för att kunna möta medborgaren i dennes roll som till exempel företagare, förälder, anhörig i den livssituation som de befinner sig i. Samverkan kan ske

⁴⁸ [Datadriven utveckling | SKR](#)

⁴⁹ Vad är AI bra för? - Regeringen.se

⁵⁰ <https://www.digg.se/ledning-och-samordning/sverige-ska-bli-ledande-inom-artificiell-intelligens>

⁵¹ Vad är artificiell intelligens och hur används det? | Nyheter | Europaparlamentet

⁵² IoT står för Internet of Things och är ett samlingsnamn för de tekniker som gör att saker med inbyggd elektronik och internetuppkoppling, kan styras eller utbyta data över ett nätverk.

⁵³ [Studenter gillar AI och Chat GPT men undrar när det blir fusk - | forskning.se](#)

⁵⁴ Digitalt utanförskap slår mot samhällets svagare grupper | Internetstiftelsen

⁵⁵ [Bredbandskartan.se](#)

⁵⁶ <https://skr.se/skr/naringslivarbetedigitalisering/digitalisering/digitaldelaktighet.1186.html>

genom att dela erfarenheter, ingå i samverkan för upphandling, utveckling och även dela på utvecklingskostnader. Det kan också handla om att dela data och processflöden för att på så sätt bilda en helhet för medborgaren eller företagaren.⁵⁷

Den digital samhällsbyggnadsprocess är ett exempel på när öppna data och samverkan mellan olika aktörer i samhället kan skapa större effektivitet. Idag är samhällsbyggnadsprocessen fortfarande delvis analog, uppdelad och trög, men genom att anamma en process där aktörer kan ta del av varandras data, kan bostadsbyggandet öka och vi kan få en mer hållbar samhällsutveckling. För att ro det i hamn detta behövs dock kunskap och gemensamma standarder.⁵⁸

Standardisering behövs för att information som används i olika system ska fungera effektivt. Kommunens riktlinjer för IT-utveckling betonar helhetssynen i verksamhetsutvecklingen, där kommungemensamma IT-lösningar ska premieras framför verksamhetsunika. Digitaliseringen är beroende av koncerttänket, utan det försvinner effekten av digitalisering. Samtidigt som koncernperspektivet ska råda är förvaltningarnas olika verksamheter i stort behov av att kontinuerligt bedriva verksamhetsutveckling för att kunna utföra välfärdsuppgiften med begränsade resurser.

Risker och säkerhet

Även om det finns tryck både inifrån och utifrån vad gäller kommunens digitala och tekniska utveckling, finns det risker med den snabba utvecklingen. Offentlig sektor har en skyldighet att väga nyttan mellan snabb anpassning i en digital värld och att leverera säker välfärd. En alltmer digital kommun skapar större sårbarhet och många målgrupper berörs av de kommunala IT-systemen. Verksamheter som förlitar sig på digitala data och hög automatisering är sårbara inför exempelvis elavbrott. Därför gäller det att ha beredskap och backup-system.

Cyberattacker är något som har ökat i samhället, delvis som följd av ökat distansarbete, men det är också bekräftat från nationellt håll att hotbilden mot Sverige det senaste har ökat. Informationssäkerhet och beredskap är idag en större självklarhet än tidigare, och är ett löpande arbete allteftersom den digitala arenan förändras successivt.

⁵⁷ [Digital samverkan | SKR](#)

⁵⁸ Syftet med standarder är att skapa enhetliga och transparenta rutiner som vi kan enas kring.

Ökad polarisering och utsatthet

Inledning

Ekonomisk och social utsatthet, långtidsarbetslöshet, utanförskap och skillnader i skolresultat och nyttjandegrad i förskolan mellan boendeområden är några av de utmaningar som finns även i Vänersborgs kommun⁵⁹. Andelen barn som lever i hushåll med låg ekonomisk standard har ökat över tid, och ökningen är mer omfattande i Vänersborg jämfört med riket.⁶⁰ Den psykiska ohälsan är högre i Vänersborg jämfört med riket i genomsnitt och kvinnor i Vänersborg skattar sitt psykiska välbefinnande något lägre än männen.⁶¹

Hela lokalsamhället påverkas om polariseringen och utsattheten ökar. Om färre personer förvärvsarbetar minskar skatteunderlaget, och förutsättningarna för arbetet med ökad jämlikhet och jämlika förutsättningar försämras. Denna företeelse ställer krav på allt från den övergripande samhällsbyggnadsprocessen till konkreta aktiviteter och insatser som till exempel arbetet som det brottsförebyggande rådet (BRÅ) driver. Samverkan inom dessa områden sker redan, exempelvis när kommunen planerar nya bostadsområden eftersträvas blandad bebyggelse. För att nå framgång i arbetet med att minska ojämlikheten och segregationen krävs dock att den kommunala organisationen i ännu högre utsträckning arbetar tillsammans och i samverkan med andra samhällsaktörer. Vikten av detta arbete förstärks mot bakgrund av den lågkonjunktur och den höga inflationen som råder just nu, som riskerar att förstärka den ekonomiska ojämlikheten ytterligare. Polariserings och utsatthet är därför fortsatt ett prioriterat område.

De tidiga åren

En av utmaningarna för utbildningsväsendet i Vänersborg är att försöka utjämna skillnaderna i förutsättningar orsakat av boendesegregation och dess konsekvenser som till exempel ojämlikhet i uppväxtvillkor.

I Vänersborg är det en hög andel barn inskrivna i förskolan. Inskrivningsgraden är högre än rikssnittet samtidigt som det finns stora skillnader på nyttjandegrad av förskola mellan olika boendeområden i kommunen. Detta spiller över när barnen börjar grundskolan då vissa barn kommer till skolan utan förberedelsestiden och kunskaperna som förskolan erbjuder. I grundskolans årskurs 7–9 finns inte samma skillnader mellan grundskolorna på grund av att elever från olika bakgrund fördelas mer jämt på enheterna i centrum. Samtidigt finns det fortsatta utmaningar för att få alla elever behöriga till gymnasieskolan. Läsår 2021/2022 var det 85,3 procent av alla elever i årskurs nio, med hemkommun Vänersborg, som var behöriga till ett yrkesprogram i gymnasieskolan. Detta kan jämföras med rikssnittet som samma läsår också låg på 85,3 procent.⁶²

Sysselsättning och meningsfull fritid

En nyckelfaktor för att senare komma in på arbetsmarknaden är fullföljda studier. Utan denna grund finns en hög risk att hamna i ett socialt utanförskap med svårigheter att nå egen försörjning, vilket ökar belastningen på kommunens välfärdstjänster. Enligt en rapport från

⁵⁹ Se nulägesbeskrivning.

⁶⁰ Vänersborgs kommun (2023) Vänersborgarna – befolkningsutveckling, prognos och levnadsförhållanden

⁶¹ Kolada.se, Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (män 71 procent, kvinnor 65 procent år 2022)

⁶² Kolada.se, Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (procent)

Försäkringskassan⁶³ minskade hushållens inkomster under 2022 för första gången sedan slutet på 1990-talet. Andelen hushåll med låg inkomst beräknas öka, fler hushåll har alltså svårt att klara sin grundläggande försörjning. Det betyder att fler hushåll har så låga inkomster att de skulle kunna vara berättigade till försörjningsstöd om de ansökte om det. Den ekonomiska utsattheten är störst bland ensamstående föräldrar. Den ekonomiska utsattheten är större i Vänersborg än rikssnitt och andelen har ökat under det senaste decenniet. I Vänersborg finns i dagsläget fyra bostadsområden där fler än var femte invånare lever med låg ekonomisk standard.⁶⁴ Sammantaget innebär detta att lågkonjunkturen riskerar att slå särskilt hårt mot en hög andel av invånarna i Vänersborgs kommun.

Icke fullföljda studier kan få stora konsekvenser för individen och kostnader för samhället i form av försenat inträde i arbetslivet, perioder av arbetslöshet, perioder av psykisk ohälsa och livslångt utanförskap. Förutom fullföljda studier är en utvecklande och meningsfull fritid en stark skyddsfaktor för att inte hamna i utanförskap. Det organiserade föreningslivet, inte minst idrottsrörelsen, når ofta en viss grupp av unga men inte andra. Flertalet studier har visat att barn och ungdomars deltagande i idrotts- och fritidsaktiviteter varierar beroende på området de växer upp i. De som växer upp i socioekonomiskt utsatta områden deltar generellt i mindre omfattning i fritidsaktiviteter som kräver avgifter och i traditionell föreningsverksamhet, vilket inte beror på avsaknad av intresse utan snarare ekonomiska förutsättningar i hushållet. Dessa ungdomar besöker öppna kostnadsfria verksamheter så som fritidsgårdar och bibliotek i större utsträckning.⁶⁵ Den öppna fritidsverksamheten är ett främjande inslag som kan stärka den personliga och sociala utvecklingen.⁶⁶ Satsningar på fritidsverksamhet som kan förhindra att unga hamnar i utanförskap och utsatthet beräknas också avsevärt minska totala samhällsekonomiska kostnader långsiktigt.⁶⁷

Möjligheten för enskilda att bryta arbetslöshet för att nå egen försörjning är ytterligare en av kommunens utmaningar. Egen försörjning är den kanske enskilt största faktorn till integration vid sidan av en fungerande skolgång. Trots det osäkra ekonomiska läget är

⁶³ Försäkringskassan, Barnhushållens ekonomi – Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2023

⁶⁴ Se bilaga Befolkning och geografi

⁶⁵ Riksidrottsförbundet (2022) Idrottsrörelsen som demokratiskola – interna och externa förväntningar i arbetet med inkludering och segregation

⁶⁶ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2022) Utanförskap och unga – en socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga.

⁶⁷ ibid, s 78-79

arbetslösheten nu den lägsta sedan 2009. Men efterfrågan på arbetskraft väntas avta under andra halvan av 2023 och arbetslösheten vänder uppåt. I takt med att arbetslösheten väntas öka, bedöms även antalet långtidsarbetslösa stiga på nytt med viss fördröjning. Nästan 85 procent av de långtidsarbetslösa bedöms ha en svagare ställning på arbetsmarknaden och utmaningarna är särskilt stora för arbetslösa som varit utan arbete i två år eller mer. I Vänersborgs kommun var den totala arbetslösheten i juni månad (2023) 7,1 procent vilket kan jämföras med samma tid föregående år då arbetslösheten var 8,3 procent.

Att bygga förtroende och tillit

Samhällssystemet bygger på förtroende, lojalitet och viljan att bidra. Tillit är centralt för att öka inkluderingen i samhället och stävja polarisering och utsatthet. I Vänersborg är tilliten till medmänniskor något lägre än övriga Sverige, liksom förtroendet för den lokala politiska organisationen.⁶⁸ Bland unga är den mellanmänniskliga tilliten särskilt låg i Vänersborg. I ålderskategorin 16–29 år är andelen som uppger låg tillit till andra 41,6 procent år 2022.

Ett högt valdeltagande är grundläggande för ett representativt demokratiskt system och är starkt kopplat till dess legitimitet. Ålder, födelseland och socioekonomiska aspekter påverkar valdeltagandet.⁶⁹ Ök i det allmänna valet som genomfördes hösten 2022, uppvisade Vänersborg ett något lägre valdeltagande över lag jämfört med såväl riket som med föregående val. För riksdagsvalet uppvisades högst valdeltagande i Blåsut-Öxnered (93 procent). Lägst valdeltagande hade Flanaden-Torpaområdet (66,8 procent). Det är främst de unga mellan 18–29 år som röstar i lägre utsträckning. Bland de unga männen i området Flanaden-Torpa röstade knappt hälften (48,9 procent) i kommunalvalet.

Genom att arbeta rättssäkert och effektivt samt med ett fokus på delaktighet, medskapande och inflytande kan kommunen bidra till att bygga förtroende och tillit. Genom bland annat systematiska invånardialoger kan inte bara förtroendet mellan medborgare och förtroendevalda öka, det förbättrar också möjligheterna till en hållbar samhällsutveckling. Invånardialoger ställer krav på analyser om vilka medborgare det är som kommer till tals och hur kommunen når medborgare från mindre resursstarka grupper som tenderar att inte komma till tals, vilket kan leda till ökad perspektivbredd och bredare lokalpolitiskt engagemang.

⁶⁸ Kolada.se Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (åren 2010-2021)

⁶⁹ Statistiska centralbyrån (2023) Deltagandet i de allmänna valen 2022

Komplexa samhällsutmaningar kräver nya arbetssätt

Inledning

Lennart Wittberg, strateg och utvecklingsfilosof, beskriver komplexitet som något oöverskådligt, oförutsägbart och icke-linjärt.⁷⁰ Eftersom det komplexa är i ständig förändring, krävs hela tiden nya sätt att tänka och göra, för att bättre möta och lösa nya problem. Komplexa samhällsutmaningar kräver ökad samverkan. Samverkan kan definieras som "mer eller mindre formaliserad arbetsdelning och samordning över socialt konstruerade gränser" (S. Alexius). Samverkan handlar alltså om att överbrygga gränser för att uppnå gemensam nytta.

Krig, flyktingvågor, klimatförändringar och teknikutvecklingen; även lokalt skapar omvärldens påtryckningar nya utmaningar och kräver innovativa lösningar oavsett var våra geografiskt uppritade gränser går. Eftersom kommunerna har ett ansvar över sin befolkning, men inte på egen hand kan hantera dessa samhällsutmaningar med sina egna verksamheter, krävs samverkan.⁷¹

Komplexiteten i hållbarhetsarbetet

I en värld där samhället är under ständig förändring och tillväxt, finns det stora utmaningar eftersom utvecklingen måste ske på ett sätt där välfärden gynnas *samtidigt* som miljö och klimat inte påverkas negativt. Hur hittar man formen och lösningarna för att till nästa generation lämna över ett välfärdssamhälle utan att orsaka miljö- och hälsoproblem från ett lokalt perspektiv till ett globalt? Det är komplext att tänka och planera långsiktigt i en

⁷⁰ Tankar om styrning – mars 2023, Lennart Wittberg Effektiv styrning

⁷¹ Se SKRs satsning "Att hantera komplexa samhällsutmaningar: organisera, styra och leda i samverkan"

verklighet där akuta, kostsamma åtgärder måste fram idag för att hantera olika kriser. Samtidigt ska ett robust samhälle byggas upp och framtida utmaningar hanteras. Utmaningar, som till viss del går att förutspå, men där det samtidigt finns stora osäkerheter. Det är ofta kostsamma lösningar som kräver nya samarbeten och arbetssätt samt nya finansieringslösningar mellan stat, kommun och fastighetsägare.

För miljö och klimat handlar en del om att minimera klimateffekterna genom att drastiskt minska utsläppen av växthusgaser. Så som statistiken ser ut finns inga tydliga signaler om att utsläppen minskar. Det finns också stora skillnader i samhället där klimatförändringar, fattigdom och ojämlikhet hänger ihop. Extremväder drabbar de som är mest sårbara hårdast och många tvingas på flykt. Samtidigt är det de som tjänar mest pengar som också släpper ut överlägset mest koldioxid. De rikaste 10 procenten står för cirka hälften av alla koldioxidutsläpp i världen, de fattigaste 50 procenten står för mindre än 10 procent av utsläppen och de rikaste 1 procenten släpper ut dubbelt så mycket som den fattigaste hälften.⁷²

Samhället behöver utvecklas på ett sätt där cirkulära arbetsmodeller växer fram, där avfall blir resurser och det finns ett kretsloppstänk på alla nivåer. Ett samhälle där förnybar energi är en självklarhet och fysisk planering beaktar biologisk mångfald och värnar om natur och miljö.

Sårbarhet och beredskap

Effekterna av klimatförändringar medför många stora utmaningar för Sveriges kommuner framöver. Bland annat förväntar man sig mer nederbörd över hela Sverige framöver. Intensivare regn medför ökade flöden av vatten vilket för med sig översvämningar, risk för ras och skred, skadade broar och konsekvenser för vattenförsörjningen.⁷³ Kommuner måste bli bättre på att rusta sig inför sådana händelser, och investera i förebyggande åtgärder – något som kostar både resurser och pengar.

Vänersborgs kommun är en landsbygdskommun med mycket jordbruksmark. Kommunen värnar om mark som både är viktig idag för livsmedelsproduktion men som också kan vara viktig imorgon för att öka självförsörjningsgraden. De senaste årens somrar har inneburit såväl torka som skyfall. Detta har medfört stora negativa konsekvenser för lantbrukare där exempelvis skördar går förlorade. För att hantera dessa typer av utmaningar, krävs samverkan.

Kunskapen om vikten av beredskap har dock blivit alltmer uppmärksammat de senaste åren, bland annat vad gäller el- och vattenförsörjning. Vid kris är allas⁷⁴ ansvar att, så långt det är möjligt, genomföra sin verksamhet i normal omfattning. I ansvaret ligger också att samordna sitt arbete med andra, just för att samhällets samlade resurser ska kunna tas

⁷² Oxfam Sverige [Klimatojämlighet – Oxfam Sverige](#)

⁷³ Naturvårdsverket 2023

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatforandringar/klimatet-i-framtiden/effekter-i-sverige/konsekvenser-for-teknisk-infrastruktur/>

⁷⁴ Riksdag, regering, myndigheter, länsstyrelser kommuner, regioner, och näringsliv

tillvara och användas effektivt.⁷⁵ Formerna för den samverkan behöver dock definieras och säkerställas. Närliggande kommuner kan dra nytta av varandras beredskap, men avtal kan behöva tecknas och det finns en utmaning i att ingen bär det övergripande ansvaret för hur samverkan ska fungera.

Elanvändningen väntas öka kraftigt de kommande åren, bland annat som följd av transportsektorns övergång från fossila bränslen till biodrivmedel och el.⁷⁶ Omställningen, bara inom den branschen, beräknas innebära en ökning av efterfrågan på el som motsvarar Irlands årliga elförbrukning idag (26 TWh). Utvecklingen kräver inte bara ökad elproduktion utan också ytterligare nätkapacitet.⁷⁷ Enligt Svenska Kraftnät konstateras nu att den ökade efterfrågan tvingar fram både en utbyggnad av 5 900 km stamnät och 200 nya stationer. I denna omställning uppmanas kommunerna att inte bara beskriva de egna behoven av utbyggnad framöver utan också utveckla goda relationer till grannkommunerna för etableringen av nya nät.⁷⁸ Framöver kommer det också bli viktigare för kommunen att säkerställa att man lokalt kan kunna erbjuda elförsörjning till de som vill verka i kommunen, för att överhuvudtaget ha möjlighet att locka företagare att etablera sig i området. Enligt en färsk mätning som Demoskop genomfört på uppdrag av Energiföretagen är cirka hälften av Sveriges kommunpolitiker osäkra på om deras kommun kan möta framtidens elbehov på ett bra sätt redan inom fem år. Näringsliv, myndigheter och politik är överens om att efterfrågan på el kommer fördubblas till 2045. 84 procent av svenska kommunpolitiker uppger att kommunens elbehov kommer att öka eller öka kraftigt på fem års sikt.⁷⁹

Energiförsörjningen är i vid mening att betrakta som en samhällsviktig funktion. En samhällsstörning som innefattar energiförsörjningen riskerar att påverka hela samhället, från den enskilde invånaren till andra i sin tur energiberoende samhällsviktiga verksamheter och näringsliv. Med anledning av det elberoende som kommunen har är det därför viktigt att säkra energiförsörjningen och vidta åtgärder för att säkra den egna drivmedelstillgången, till exempel genom att skriva robusta avtal med leverantörer. Dessa behöver utformas så att de är tydliga och giltiga även vid extraordinära händelser och höjd beredskap.⁸⁰

Den svenska vatteninfrastrukturen är ålderstigen och med en underhållsskuld som accelererar är det inte längre endast frågan om att säkerställa en adekvat vattenförsörjning

⁷⁵ MSB – samverkan vid kris <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skolmaterial/samhallets-krisberedskap/samverkan-vid-kris/> 2023-08-15

⁷⁶ Sverige står inför en kraftig elektrifiering där myndigheterna bedömer att elanvändning ökar från knappt 140 TWh till 150–220 TWh år 2030 och till 210–370 TWh år 2045. I Tidöavtalet anges att planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov på minst 300 TWh år 2045.

⁷⁷ Svenskt näringsliv 06-03-2020: *Så stor blir efterfrågan på el för transportsektorn 2045.*

⁷⁸ *Västsvensk samling*. Presentation av Svenska kraftnät, Vattenfall Eldistribution och Ellevio rörande kapacitetsituationen i elnätet västra Sverige. Youtube 02-05-2022

⁷⁹ [Kommunpolitikernas oro: inte ens hälften tror att de kan möta framtidens elbehov på ett bra sätt - Energiföretagen Sverige \(energiforetagen.se\)](https://www.energiforetagen.se/kommunpolitikernas-oro-inte-ens-halften-tror-att-de-kan-mota-framtidens-elbehov-pa-ett-bra-satt-energiforetagen.se)

⁸⁰ Handbok i kommunal krisberedskap – 2. Kommunala verksamheter – Energiförsörjning, MSB mars 2021

utan också att undvika ett scenario där vattenförsörjning kan utgöra en kris.⁸¹ I januari 2023 trädde förändringar i lagen om allmänna vattentjänster (LAV) i kraft; samtliga kommuner åläggs bland annat att ta fram en vattentjänstplan som beskriver hur behovet av vattenförsörjning och avlopp ska tillgodoses på lång sikt. Planen ska även beskriva vad som behövs för att de allmänna Va-anläggningarna ska fungera vid skyfall. Skyfall är ett av många väderfenomen kopplat till klimatförändringarna som skapar ytterligare påfrestningar på anläggningarna och infrastrukturen, och innebär ett utökat ansvar på kommunerna.⁸² Senast den 31 december 2023 ska kommunens vattentjänstplan vara beslutad av kommunfullmäktige.

Fysisk planering och bostäder

Ett lagförslag om naturrestaurering presenterades av EU-kommissionen i juni 2022, totalt gav 20 EU-länder tummen upp för förslaget. Lagen innebär att alla EU:s länder, till 2030, ska återställa 20 procent av den landyta och hav som människan har förändrat. Förslaget innefattar även att grönområden i städer inte ska minskas utan ökas med minst 3 procent till 2040 och 5 procent till 2050. Varje medlemsland ska uppnå en rad förbättringar när det gäller allt från mängden fjärlar och fåglar till andelen skogar med träd i olika åldrar. Förslaget går nu vidare till avslutande kompromissförhandlingar med EU-parlamentet under hösten.⁸³

Boverket har genomfört nya beräkningar av det nationella behovet av bostäder för perioden 2022–2030. Enligt Boverkets beräkning av byggbehovet behövs cirka 63 400 nya bostäder årligen till och med 2030 för att svara mot den förväntade framtida befolkningsökningen. Samtidigt måste det latenta behov av bostäder som byggts upp de senaste femton åren då bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen hanteras. Det är en utmaning att få fram bostäder till rimliga kostnader så att nya, framför allt unga, personer kan komma in på arbetsmarknaden.⁸⁴

Med individen i fokus

I Vänersborg finns Nordens största flyktingförläggning med kapacitet för 1500 personer. Regeringen har i en utredning givit i uppdrag att bland annat föreslå åtgärder för att fler asylsökanden ska bo på Migrationsverkets boende, med förslag om ikraftträdande 1 april 2024. Sannolikt, menar kommunens remissyttrande, är att Restad Gård skulle behöva utöka befintliga platser och bli ett mycket stort boende. Ett eventuellt beslut medför kostnader för Vänersborgs kommun i form av bland annat individ- och familjeomsorgsinsatser, förberedande undervisning och samhällsintroduktion.⁸⁵

För att motverka polarisering och utsatthet krävs ett brett engagemang hos många aktörer, nya samverkansformer och helhetssyn. Insatser i dessa verksamhetsområden har långa

⁸¹ [Droppen som blir vår nästa elkris? - Vatten2023 \(motesplatsvatten.se\)](https://motesplatsvatten.se)

⁸² [Vatten- och avloppsförsörjning | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.vg.se)

⁸³ [EU-ja till omstridd naturrestaurering | SVT Nyheter](https://svt.se)

⁸⁴ [Behov av bostadsbyggande - Boverket](https://boverket.se)

⁸⁵ Dnr: KS 2023/634

ledtider, är svåra att mäta och utläsa direkta effekter. Däremot kostar misslyckanden enormt för både samhället och individen.

Kommunen ansvarar för viktiga verksamheter som direkt berör de som bor, verkar och lever i Vänersborg. Förskolan, skolan och äldreomsorgen är några sådana exempel, fritidsgårdar och bibliotek är andra. Kring dessa områden finns resurser och stöd såsom infrastruktur, arbetsmarknadsåtgärder, kultur- och fritidsverksamheter och försörjningsstöd. Verksamhetsområdena tangerar varandra, är avhängiga varandra och kan i samverkan stödja varandra. Organisatoriskt har verksamhetsområden definierats och avgränsats, men människorna som möter de olika instanserna är desamma. Fungerar inte skolgången, kan individen bli föremål för arbetsmarknadsåtgärder eller försörjningsstöd, exempelvis. Sammantaget får fallerade insatser effekter på andra områden, vilket i slutändan får effekter på hela samhällsekonomin. Med tillgängliga kultur- och fritidsaktiviteter kan det sociala kapitalet hos individen stärkas och det blir lättare att få ett jobb. Med goda pendlingsmöjligheter kan arbetsmarknaden för individen breddas och försörjningen tryggas.

För att få till stånd effektiva processer med individens bästa i fokus, behöver kommunen bli bra på att se dessa kopplingar och relationer. Den gemensamma nyttan behöver vara i fokus, och långsiktighet och gemensamt ansvar premieras framför kortsiktiga projekt och stuprörstänkande. Vi är också beroende av andra samhällsaktörer utanför vår kommunala organisation för att nå en effektiv samverkan med individen i fokus såsom sjukvård, försäkringskassa, arbetsförmedling med flera. Men det är förknippat med svårigheter, särskilt eftersom varje verksamhets rådighet är begränsad och ansvarsutkrävandet är knutet till de enskilda resursinsatserna. Detta ställer höga krav på rådande system för redovisning, styrning och uppföljning, men också på organisationskulturen. Det krävs förändringsledning för att lotsa i den komplexa världen.

Ekonomiska förutsättningar

Här presenteras en lägesrapport om hur ekonomin ser ut i dag, men också ett scenario om hur det kan tänkas se ut de närmaste åren. Information och prognoser hämtas från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Konjunkturinstitutet (KI), Kolada samt jämföraren finansiell profil 2022.

För att jämföra Vänersborg med andra kommuner redovisas dels diagrammet Resursjämförelse med andra kommuner, som visar Vänersborgs kommuns kostnader jämfört med andra, dels kommunens finansiella profil som säger om vi har en god eller dålig ekonomi jämfört med andra. Avslutningsvis listas de utmaningar som Vänersborgs kommun står inför kommande planperiod.

Sammanfattning

Global ekonomi fortsätter att präglas av hög inflation och penningpolitisk åtstramning. Detta stämmer väl även för svensk ekonomi. Utgången väntas ge två år av svag tillväxt åren 2023–2024. Utvecklingen för svensk inflation tyder på ett bredare och mer varaktigt förlopp än i tidigare prognoser samtidigt som arbetsmarknaden utvecklats starkare än tidigare prognostiserat. Den svagare konjunkturen leder dock till en avmattning på arbetsmarknaden framöver. För kommuner och regioner spiller den starka arbetsmarknaden i närtid över i ett starkare skatteunderlag i år. Nästa år försvagas utvecklingen. I reala termer faller sektorns köpkraft kraftigt år 2023 och blir fortsatt svag år 2024.

Global ekonomi

Global ekonomi fortsätter att präglas av hög inflation och penningpolitisk åtstramning (SKR MakroNytt augusti 2023). Bakgrunden är de störningar som påverkat utbud och efterfrågan, där pandemin, Rysslands anfallskrig mot Ukraina, energikrisen och expansiv ekonomisk politik mynnat ut i den extrema inflationsutveckling som pågått sen början av 2022. Nu väntas två år av svagare global tillväxt. Den ekonomiska politiken, och penningpolitiken i synnerhet, har lagts om för att få kontroll över inflationen. Trots det står arbetsmarknaderna ännu starka.

Svensk ekonomi

Den inhemska efterfrågan försvagades under andra halvåret i fjol och fortsätter att dämpas av den höga inflationen och den penningpolitiska åtstramningen (räntehöjningar). Svenska hushåll, som i en internationell jämförelse, har rörliga boräntor i större utsträckning och högre skuldkvot, påverkas snabbt av det allt högre ränteläget. Samtidigt har både energi- och livsmedelspriser, liksom övriga varor och tjänster, bidragit till inflationsuppgången. Investeringarna, exklusive bostadsmarknaden, har dock stått emot förvånansvärt starkt. Stora nödvändiga och påbörjade investeringar i grön omställning bidrar sannolikt. Även exporten har hittills utvecklats relativt snabbt. Den svaga kronkursen och en mindre räntekänslig omvärld, har gynnat exportsektorn.

I likhet med omvärlden har även svensk arbetsmarknad visat sig motståndskraftig, men SKR:s bedömning är att den lägre efterfrågan (BNP) i år kommer att leda till en avmattning på arbetsmarknaden framöver. Efterfrågan tar fart igen under 2024 då inflationen sjunker

tillbaka till målnivåer och centralbankerna anpassar politiken med att inleda en följd av räntesänkningar. Fortfarande går det dock inte att utesluta att sysselsättningsgraden blir fortsatt hög, vilket håller emot en försvagning.

Utvecklingen för svensk inflation tyder på ett bredare och mer varaktigt förlopp än i tidigare prognoser.

Kommuners ekonomi

För kommuner och regioner spiller den starka arbetsmarknaden på kort sikt över i ett starkare skatteunderlag. I reala termer har bilden dock inte förändrats, sektorns köpkraft faller i år och blir mycket svag nästa år.

Skatteunderlaget växer snabbt i nominella termer under perioden 2023–2026, i genomsnitt med 4,6 procent per år. Den genomsnittliga ökningen under de senaste tio åren (perioden 2013–2022) var 4,1 procent. Arbetsmarknaden har utvecklats starkt under det första halvåret 2023 och likaså lönesumman. En sämre utveckling på arbetsmarknaden främst under 2024 kommer dock leda till en inbromsning av skatteunderlagets ökningstakt. Därefter ökar skatteunderlaget i snabbare takt när konjunkturen återhämtar sig. En högre inflationsutveckling framöver lyfter också garantipensionerna och därmed skatteunderlaget.

Trots den goda nominella utvecklingen faller köpkraften för det reala skatteunderlaget med 2 procent i år och är i stort sett oförändrat nästa år. Därefter ökar det starkare när konjunkturen beräknas återhämta sig. I reala termer växer skatteunderlaget med 1,3 procent per år 2023–2026, att jämföra med de senaste tio årens genomsnitt på 1,6 procent.

Trots den nominella ökningen urholkas alltså kommunsektorns köpkraft drastiskt. Förutom att priser och löner stiger och därigenom påverkar kommuner och regioners kostnader för verksamheten så ökar också pensionskostnaderna. Det är främst prisbasbeloppets förändring och hur det slår på värderingen av sektorns pensionsskuld som påverkar resultaten negativt, men även det nya pensionsavtalet för sektorn påverkar.

För kommuner och regioner betyder detta att vi kan nog räkna med något uppreviderade skatteunderlagsprognoser till följd av positiv sysselsättningsstatistik. Däremot kan räntekostnaderna och pensionskostnaderna 2024 bli ännu högre än vi räknat med till följd av den trögrörliga inflationen. Kommunerna måste också säkra energitillgången och medverka till energieffektivisering.

Osäkerheter i prognoserna

Sammantaget är det mycket stora förändringar som pågår i världsekonomin och det finns en risk för att det uppstår nya obalanser som omkullkastar prognoserna.

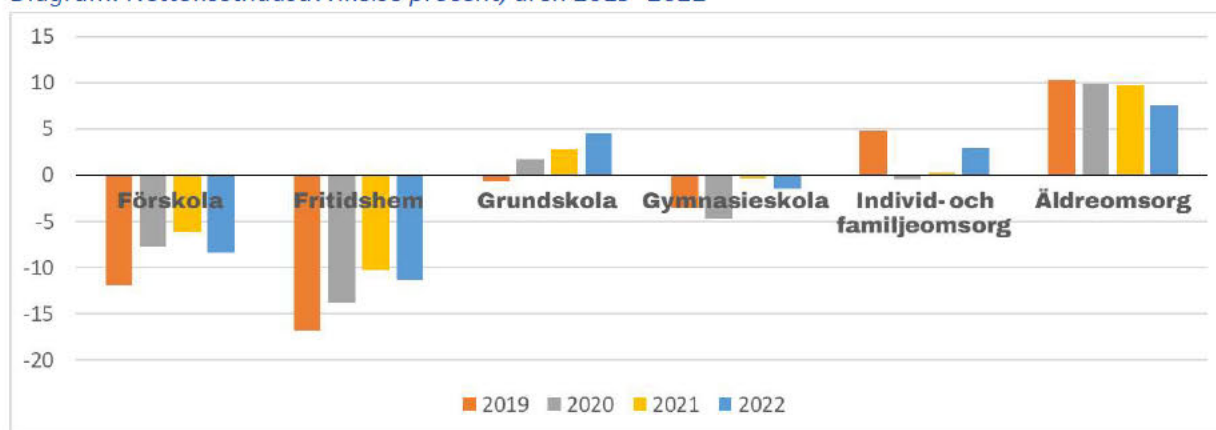

Jämförelser med andra

Resursjämförelse med andra kommuner

Kostar våra verksamheter mycket eller lite jämfört med andra och vad borde vi kosta enligt vår struktur? I diagrammet nedan visas nettokostnadsavvikelsen per verksamhet. Avvikelse beräknas utifrån kommunens förutsättningar, när verksamheten bedrivs vid en genomsnittlig ambitions-, effektivitets- och avgiftsnivå. Avvikelsen visar om kommunens faktiska nettokostnader var högre eller lägre än vad som kan förväntas utifrån strukturen. Avvikelse över 0 innebär att kommunen hade en kostnadsnivå som var högre än jämförbara kommuner och under 0 visar en kostnad som var lägre.

Diagram: Nettokostnadsavvikelse procent, åren 2019–2022

Förskola och fritidshem visar en lägre kostnad som i pengar kan beräknas till 31 mnkr 2022. Äldreomsorgen visar en högre kostnad, vilket i pengar kan beräknas till 40 mnkr mer än vad strukturen motiverar. Orsaken till högre kostnader är antingen en högre ambitionsnivå eller en inte lika effektivt bedriven verksamhet. Orsaken till lägre kostnader beror antingen på en lägre ambitionsnivå eller en mer effektivt bedriven verksamhet än vad strukturen motiverar. Övriga verksamheter, grundskola, gymnasieskola och Individ- och familjeomsorg (IFO), kostar ungefär så mycket som de borde utifrån kommunens struktur medan förskolan och fritidshem kostar mindre och äldreomsorgen kostar mer.

Om vi tittar på utvecklingen över åren så kan vi konstatera att de flesta verksamheterna håller sig kvar ovan eller under 0-strecket förutom IFO som vissa år ligger över och vissa år under. Anmärkas kan att äldreomsorgen fortfarande ligger över men har minskat från 9,8 % till 7,6 procent mellan åren 2021 och 2022.

Finansiell profil

Har Vänersborg en god eller dålig ekonomi? Ett sätt att besvara frågan är att göra jämförelser med andra kommuner. Kommunforskning i väst (KFI) har sedan 90-talet tagit fram finansiella jämförelser mellan kommunerna utifrån ett antal finansiella nyckeltal och väsentliga mått. Nyckeltalen kommenteras kortfattat i faktarutan nedan.

Kommunforskning i väst (KFI) har tagit fram jämförande finansiella profiler för kommunerna. Utifrån åtta finansiella nyckeltal avseende kapacitet på lång och kort sikt, risk och kontroll görs en betygsättning av varje kommun i relation till genomsnittet i riket.	Nyckeltalen i den finansiella profilen	
	Mått	Förklaring
I diagrammen nedan presenteras den finansiella profilen grafiskt genom den heldragna linjen. Betygsättningen sker i en skala 1-5 utifrån bokslut 2020, 2021 och 2022. Betyget 5 är bäst och betyget 1 är sämst. Betyget 3 utgör det genomsnittliga betyget i landet.	Skattesats	En låg skattesats anses positivt eftersom kommunen då lättare kan höja skatten.
	Soliditet	Självfinansieringsgrad. Eget kapital i % av summa tillgångar.
	Finansiella nettotillgångar	Finansiella tillgångar - finansiella skulder i relation till kommunens nettokostnader. Speglar medellång betalningsberedskap.
	Kassalikviditet	Finansiella tillgångar i % av kortfristiga skulder.
	Budgetföljsamhet	Budgetavvikelse för verksamhetens nettokostnader, kr per invånare.
	Resultat före extraord. poster	Resultat i kr per invånare.
	Genomsnittligt resultat -3 år	Genomsnittligt resultat i kr/invånare.
	Skattefinansiering av investeringar	Andel av investeringar som är finansierade av avskrivningar och årets resultat.

Spindeldiagram: Vänersborgs finansiella profil 2020-2022

Vänersborgs kommun har försämrats jämfört med tidigare år och är sämre än genomsnittet i Sverige. Det är värdena kassalikviditet, skattesats liksom skattefinansiering av investeringar som är sämre än rikssnittet. Vänersborgs kommun har valt en modell där betalningsberedskapen delvis säkras upp med en relativt hög avtalad checkkredit, vilket inte fångas upp när kassalikviditeten jämförs med andra kommuner. Vänersborgs kommun har en högre skatt än genomsnittskommunen. Investeringsnivån var den högsta någonsin under 2022 vilket ledde till en kraftigt ökad upplåning.

Exempel på utmaningar inför kommande planperiod?

- Osäkerhet kring inflationsutveckling försvårar ekonomiska prognoser
- Finansiering av stora planerade investeringar och exploateringsprojekt
- Högre räntekostnader
- Försämrade säkerhetsläget både internationellt och i Sverige
- Energikris
- Demografiska förändringar – fler äldre
- Kompetensförsörjning - rekryteringsbehov
- Integration – inkludering – migration
- Teknikutveckling

Social hållbarhet	Ekologisk hållbarhet	Ekonomisk hållbarhet	Övriga
Policy för invånardialog i Vänersborgs kommun	Riktlinjer Fordonshantering	Finanspolicy	Översiktsplan
Biblioteksplan	Naturvårdsstrategi	Fastighetsstrategi	Pensionspolicy
Strategi för full delaktighet	Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030	Policy mot korruption, mutor och jäv	Personalpolicy
Måltidspolicy	Miljöprogram 2030	Program rörande privata utförare	Riktlinje Arbetsmiljö
Vägledning för att stärka barnets rättigheter i Vänersborgs kommun	Måltidspolicy	Lokalförsörjningspolicy	Parkeringspolicy
Strategisk integrationssamverkan	Program för bevarande och utveckling Vänersborgs innerstad	Riktlinje för kommunens representation och uppvakningar	Cykelplan Vänersborg
Policy för socialt företagande	Vänersborgs avfallsplan	Riktlinje för sponsring och donationer	
Psyiskt och socialt omhändertagande POSOM handlingsplan	Hållbar byggnadsstrategi	Fiberstrategi	
Avsiktsförklaring Det Goda Livet i Dalsland	Blåplan	Policy för IT utveckling och digitalisering	
Program för arbete med kultur för barn och unga i Vänersborgs kommun		Kommunikationspolicy	
Program för fortsatt utveckling av Sportcentrum		Policy för uthyrning av kommunala lokaler som uppstår kommunalt stöd	
		Policy för socialt företagande	
		Strategiskt näringslivsprogram 2014–2024	
		Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland	
		Anvisning för vissebläsning	
		Informationssäkerhet - riktlinje	

	Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning		
	Internationell policy		
	Riktlinjer för kommunala markanvisningar och exploateringsavtal		

Instruktioner till workshop i KS HT 2023

Vad kommer att ske?

Workshopen sker i två steg, först direkt efter dragningen av omvärldsanalysen den 1 november, sedan återupptas diskussionen under kommunstyrelsemötet den 20 december.

Under tiden som ni hör föredragningen av omvärldsanalysen, notera gärna era reflektioner och bär in dem i dialogen sen.

- I. Dela in er i fem grupper, en per inriktningsmål.
- II. Diskutera omvärldsanalysen, befolkningsprognosen och nulägesbeskrivningen utifrån frågan *Vilka är våra största utmaningar som relaterar till inriktningsmålet?*
- III. Läs igenom beskrivningen av inriktningsmålen och diskutera *Vilka områden är centrala för inriktningsmålet?*
- IV. Gå igenom listan på styrdokument och diskutera *Vilka styrdokument har bäring på detta inriktningsmål?*
- V. Gå igenom bruttolistan av mått och diskutera *Vilken av dem fångar bäst ambitionerna med inriktningsmålet?*
- VI. Diskutera inom vilka ämnen som invånardialog kan vara lämpligt, samt vilka målgrupper som bör delta.

Att förstå målvärden

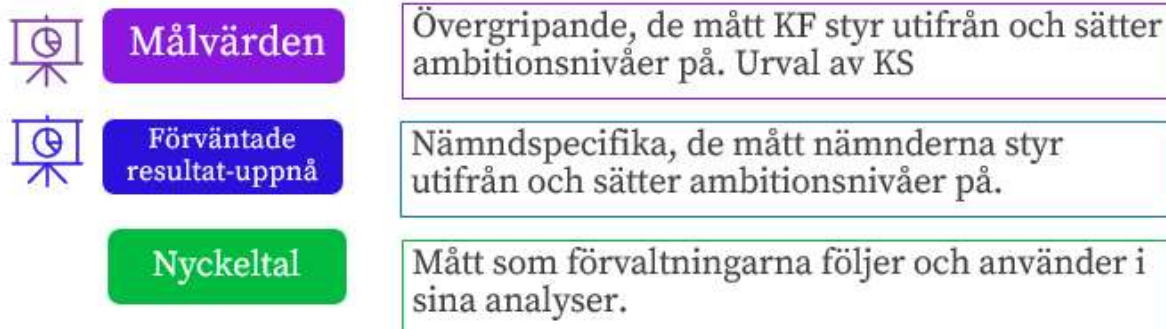
Syfte: Verktyg för att skapa en bild om utvecklingen rör sig i riktning mot inriktningsmålen.

För att kunna göra inriktningsmålen mer uppföljningsbara, enligt revisionens rekommendation, ska kommunstyrelsen välja ut ett antal **mått** till vilka **ambitionsnivåer** sätts, sammanfattat **Målvärden**.

Tillsammans skapar målvärden tydliga fokusområden för inriktningsmålet och bör därför förslagsvis spegla områden i inriktningsmålens beskrivningstext.

Våra målvärden hjälper till att:

- ✓ Staka ut den politiska färdriktningen: vad behöver vi göra för att skapa förflyttningen?
- ✓ Ge stöd för att resurserna används till rätt saker och på ett kostnadseffektivt sätt
- ✓ Tydliggöra för olika intressenter vad pengarna räcker till

Hantering av mått i bruttolistan (punkt V.)

Bruttolistan innehåller en mängd olika mått, främst hämtade från Agenda 2030 och Kommunens kvalitet i korthet (KKiK). Till varje mått finns Vänersborgs senaste utfall, senaste rikssnitt (kan vara "alla kommuners ovägda medel" i vissa fall), den långsiktiga utvecklingen för Vänersborgs del, inom vilket spannar kommunen rört sig, samt när måttet började mätas.

Under workshopen är ENBART själva måtten, dvs vad som ska speglas, intressant. I de vidare dialogerna kring målvärden, kommer resterande kolumner att kunna användas.

Det som görs i workshopen:

- Stryk alla mått som är irrelevanta för inriktningsmålet.
- Markera de som är väsentliga för politiken att styra på för att nå önskvärd riktning och mål – markera gul för KF nivå och grön på nämndsnivå.
- Resterande kvarvarande mått bör följaktligen vara enbart för analys i nyckeltalslista.

När sätts ambitionsnivåerna på måtten?

Ambitionsnivåerna sätts i era partigrupper, utifrån förslag till budgettram.

Ambitionsnivåerna bör:

- ☐ Ställas i relation till de ekonomiska ramarna
- ☐ Utgå ifrån Vänersborgs nuläge
- ☐ Sättas i förhållande till Vänersborgs långsiktiga utveckling på området

Vänersborgs kommun

Vänersborgs inriktningsmål

Med beskrivande texter

Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Våra invånare ges lika möjligheter att forma sin framtid, där lokala skillnader utifrån livssituation, boendeplats och ekonomi utjämnas.

Den sociala inkluderingen medför att invånarna kan påverka och delta i samhället oavsett bakgrund, där olika insatser riktas beroende på skillnader i olika boendedelar.

Kommunens verksamheter arbetar i samverkan med fler organisationer, för att minska effekterna av socioekonomiska faktorer, där ett rättighetsbaserat perspektiv ger möjlighet till utbildning, bostad och arbete.

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Barn och unga ges goda framtidsmöjligheter där skolan erbjuder individuellt stöd och förebyggande insatser med början i förskolan.

Kommunens olika verksamheter arbetar för att främja faktorer som påverkar skolresultat såsom arbetsmiljö, fysiska miljöer, hemförhållanden, fritidsmöjligheter och stöd i unga år.

Fullföljda studier ökar möjligheterna att välja en sysselsättning som upplevs stimulerande och att nå egenförsörjning.

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Den ekologiskt hållbara kommunen bidrar till att vårda våra resurser för nuvarande och framtida invånare.

Kommunens Miljöprogram 2030 och Strategin för ett fossilfritt Vänersborg 2030 värnar om hela den geografiska kommunen, och ökad kunskap hos invånarna underlättar för klimatvänliga val.

Nya klimatsmarta lösningar och teknisk innovation leder till minskad miljöpåverkan såsom fossiloberoende, hållbar konsumtion, upphandling och inköp. Miljöperspektivet beaktas vid kommunens beslutsfattande och olika former av samverkan.

God service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Företag i Vänersborgs kommun möts av ett gott bemötande och en hög tillgänglighet där kommunens verksamheter håller en god kvalitet.

Det är enkelt att få kontakt med kommunen, och den digitala servicen leder till mer effektiva flöden inom och mellan olika förvaltningar.

Företag i kommunen ges möjligheter att expandera, där kommunen kan bistå med tillgänglig mark och lokaler när nya och befintliga företag vill verka och etablera sig i kommunen.

Våra invånare är nöjda med den välfärd vi levererar.

Kvalificerad personal leder till en god kvalitet i våra verksamheter, där innovation och teknik bidrar till att effektiviteten är hög.

Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Vi ska ha en arbetsmiljö som ger förutsättningar för ett *friskt* och *hållbart* arbetsliv.

I Vänersborgs kommun ska medarbetarna vara *delaktiga* och ha förståelse för sina uppdrag och sina roller. För att få en engagerad personal krävs ett tryggt och stabilt *ledarskap* som når ut till samtliga medarbetare i vår kommun.

Personalpolicyn och samverkansavtalet med de fackliga organisationerna ska vara grunden i arbetet.

Ordförandeinformation till Kommunstyrelsen 2023-11-01

3/10 Styrelsemöte VästKom

3/10 Beredningen för hållbar utveckling

4/10 Kommunstyrelsen

5/10 Arbetsutskott Fyrbodals kommunalförbund

6/10 Samverkansmöte kollektivtrafiken

6/10 Styrelsemöte Innovatum AB

7/10 Invigning Hållbarhetsveckan

9/10 Ärendegenomgång

9/10 Samordningsgrupp för Strategisk samhällsplanering

10/10 Företagsbesök 2Clouds och Ramnebergs fastighetsservice

11/10 Miljöforum

12/10 BHU-dagen

16/10 Ärendegenomgång

16/10 KSAU

17/10 Studiebesök från årskurs 8 Silvertärnan

17/10 Ägarsamråd NÄRF

18/10 Svenskt näringsliv Näringslivsranking

18/10 Kommunfullmäktige

19/10 Föreningsstyrelse/Bolagsstyrelse Visit Thn/Vbg

20/10 Möte med Vänerhamn

23/10 Ärendegenomgång

23/10 Samrådsmöte Nationellt centrum för musiktalanger

24/10 Möte naturbruksavtal

24/10 Styrelsemöte Fastighets AB

25/10 Styrelsemöte Fyrstads flygplats AB

KS 2:e vice ordförandeinformation 1/11-23

4/10	Kommunstyrelse
5/10	Ägarsamråd Gryning Vård
6/10	Samverkansmöte kollektivtrafik
9/10	Ärendegenomgång
9/10	Samordningsgrupp för strategisk samhällsplanering
10/10	Företagsbesök 2Clouds
10/10	Företagsbesök Ramnebergs fastighetsservice AB
11/10	Miljöforum
12/10	BHU-dagen
16/10	Ärendegenomgång
16/10	KSAU
17/10	Studiebesök av Tärnan
17/10	Möte med Eventsport
17/10	Ägarsamråd NÄRF
18/10	Svenskt Näringsliv
18/10	Kommunfullmäktige
19-22/10	Partistämma
23/10	Ärendegenomgång
23/10	Samrådsmöte NCM
24/10	Besök av Tärnan
24/10	Referensgruppsmöte Friluftsstrategin
25/10	Styrelsemöte FFAB
26/10	FyrBoDal
27/10	Årets kökshjälte
30/10	Ärendegenomgång
31/10	Företagsbesök Skifferforum
31/10	Företagsbesök Nature Walk
31/10	Samarbetskommittén

§ 160

Uppdrag utredning för Norra Sanden

KS 2021/351

Beslut

Kommunstyrelsen uppdrar åt kommunstyrelseförvaltningen att tillsammans med andra berörda förvaltningar utreda utvecklingsalternativ för Norra Sanden.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden har föreslagit kommunstyrelsen att meddelat att pausa planuppdrag för Norra Sanden på grund av det rådande ekonomiska läget, om inte medel om 740 000 kr kan tillföras Samhällsbyggnadsnämnden för att genomföra planuppdraget. Planuppdraget har stor strategisk betydelse Vänersborgs kommun bland annat genom att nuvarande gästhamn kan tvingas stänga och det i dagsläget saknas en alternativ placering. Det handlar även om att förbättra tryggheten och områdets funktioner för rekreation, evenemang och besöksnäring. Utvecklingsalternativen för Norra Sanden behöver utredas för att visa hur en långsiktig lösning för gästhamn och ställplatser ser ut, vilka åtgärder som krävs och hur det kan genomföras. Detaljplaneuppdraget kan vara vilande i väntan på utredningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-09-13
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-05-25: Beslut att pausa planuppdrag Norra Sanden

2023-09-13

Dnr: KS 2021/351

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Kommunstyrelsen

Uppdrag utredning för norra Sanden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen uppdrar åt kommunstyrelseförvaltningen att tillsammans med andra berörda förvaltningar utreda utvecklingsalternativ för Norra Sanden.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden har föreslagit kommunstyrelsen att meddelat att pausa planuppdrag för Norra Sanden på grund av det rådande ekonomiska läget, om inte medel om 740 000 kr kan tillföras Samhällsbyggnadsnämnden för att genomföra planuppdraget. Planuppdraget har stor strategisk betydelse Vänersborgs kommun bland annat genom att nuvarande gästhamn kan tvingas stänga och det i dagsläget saknas en alternativ placering. Det handlar även om att förbättra tryggheten och områdets funktioner för rekreation, evenemang och besöksnäring. Utvecklingsalternativen för Norra Sanden behöver utredas för att visa hur en långsiktig lösning för gästhamn och ställplatser ser ut, vilka åtgärder som krävs och hur det kan genomföras. Detaljplaneuppdraget kan vara vilande i väntan på utredningen.

Fördjupad beskrivning av ärendet

I översiktsplanen pekas Norra Sanden ut som en plats som kan vara lämplig för gästhamn (se bl.a. FÖP Vänersborg-Vargön, strukturkarta 1). Det grundar sig bland annat i slutsatser från projektet "Hållbar Strandutveckling" (se *Strategi för hållbar strandutveckling*, kommunstyrelseförvaltningen 2018). Norra Sanden har även varit i fokus i Marifusprojektet och som medborgarlöfte. Gästhamn och ställplatser kan bidra till mer liv och rörelse i området vilket i förlängningen kan göra det mer attraktivt och öka tryggheten. Samtidigt är det viktigt att området även utvecklas som ett rekreations- och vistelseområde med bland annat spontanidrott och möjlighet att ordna större evenemang.

[REDACTED] Verksamheten kan tvingas flytta eller lägga ner inom de kommande åren. I översiktsplanen har kommunen rekommenderat att ett nytt läge för gästhamn på Norra Sanden utreds. Andra alternativa platser har nämnts i diskussioner, men det är svårt att se något som har bättre förutsättningar. Det finns inte heller något som pekar på att det finns alternativ med lägre kostnader, om nuvarande gästhamn behöver stängas.

En centralt belägen gästhamn och marina har en avgörande roll för Vänersborg som sjöstad, vilket är en betydelsefull del av kommunens identitet. Det är också betydelsefullt ur ett besöksnäringssperspektiv, där varje gästnatt bidrar till sysselsättning för lokala företag och en levande stadsmiljö. Samordning mellan gästhamn och ställplatser för husbilar är strategiskt då liknande servicefunktioner behövs för båda.

Kommunstyrelsen beviljade i mars Samhällsbyggnadsnämndens ansökan om planuppdrag för detaljplan för Norra Sanden, med förbehållet att Fisktorget inte ska ingå i planområdet. Syftet med planarbetet är att pröva möjligheterna till bad, ställplatser med viss service, gästhamn, aktivitetsområden samt vattenanknuten föreningsverksamhet. Framför allt frågan kring gästhamnen gör detaljplanen strategiskt betydelsefull men också kostsam.

Miljö- och byggnadsförvaltningen handlägger detaljplaneärendet, men praxis är att Samhällsbyggnadsförvaltningen faktureras för kostnaderna när det rör planläggning av kommunal mark. Delar av utredningsarbetet behöver utföras av externa konsulter som fakturerar direkt till Samhällsbyggnadsförvaltningen. Planhandläggaren har uppskattat kostnaderna för själva planen till 740 000 kr, vilket till stor del utgörs av externa utredningar.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i arbetet med förslag till mål- och resursplan 2024–2026 fått riktlinjer om att ha ett restriktivt förhållningssätt och har behövt prioritera vilka investeringar som ska göras under perioden. Förvaltningen har därför valt att pausa planuppdraget och skjuta på investeringen framåt i tiden. Mot bakgrund av det fattade samhällsbyggnadsnämnden i maj beslut att begära uppskov med planarbetet från kommunstyrelsen eller tilläggsanslag som täcker plankostnaderna.

Beredning

Kommunstyrelsen beslutade om planuppdrag för Norra Sanden den 2023-03-29, § 62, och uppdrog åt samhällsbyggnadsnämnden att ingå planavtal med byggnadsnämnden för framtagande av förslag till detaljplan.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2023-05-25, § 78, kommunstyrelsen besluta att pausa planuppdrag Norra Sanden på grund av det rådande ekonomiska läget, om inte medel om 740 000kr kan tillföras samhällsbyggnadsnämnden för att genomföra planuppdraget.

Näringslivsavdelningen har deltagit i beredningen av ärendet, bland annat genom en skrivelse till Samhällsbyggnadsförvaltningen. Även Samhällsbyggnadsförvaltningen och Miljö- och byggnadsförvaltningen har deltagit. Ärendet har lyfts för diskussion på kommunstyrelsens presidium 28 augusti och 11 september.

Underlag

Samhällsbyggnadsnämndens beslut att pausa planuppdrag Norra Sanden, 2023-05-25 § 78

Jenny Kudryk

Chef avdelningen för hållbar utveckling

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljö- och byggnadsförvaltningen

§ 78

Pausa planuppdrag Norra sanden

SBN 2021/210

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen besluta att pausa planuppdrag Norra sanden på grund av det rådande ekonomiska läget, om inte medel om 740 000kr kan tillföras samhällsbyggnadsnämnden för att genomföra planuppdraget.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade om planuppdrag för Norra Sanden den 29 mars 2023 §62 och uppdrog åt samhällsbyggnadsnämnden att ingå planavtal med byggnadsnämnden för framtagande av förslag till detaljplan.

Detaljplanearbete utgör enligt ekonomiska riktlinjer driftkostnader om 740 000kr och inom samhällsbyggnadsnämndens driftbudget finns inte tillräckliga medel att tillgå för att genomföra uppdraget.

Förvaltningen har med hänseende till det ekonomiskt ansträngda läget valt att pausa ny detaljplan för Norra Sanden.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-05-17

Sändlista

Mark- och exploateringsingenjör
Förvaltningschef
Näringslivsavdelningen
Kommunstyrelsen

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-05-17

Dnr: SBN 2021/210

Handläggare
Sanna Fransson
sanna.fransson@vanersborg.se
0521-72 24 04

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Pausa planuppdrag Norra sanden

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen besluta att pausa planuppdrag Norra sanden på grund av det rådande ekonomiska läget, om inte medel om 740 000kr kan tillföras samhällsbyggnadsnämnden för att genomföra planuppdraget.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade om planuppdrag för Norra Sanden den 29 mars 2023 §62 och uppdrag åt samhällsbyggnadsnämnden att ingå planavtal med byggnadsnämnden för framtagande av förslag till detaljplan.

Detaljplanearbete utgör enligt ekonomiska riktlinjer driftkostnader om 740 000kr och inom samhällsbyggnadsnämndens driftbudget finns inte tillräckliga medel att tillgå för att genomföra uppdraget.

Förvaltningen har med hänseende till det ekonomiskt ansträngda läget valt att pausa ny detaljplan för Norra Sanden.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Förvaltningen har i arbetet med förslag till mål- och resursplan 2024–2026 fått riktlinjer om att ha ett restriktivt förhållningssätt och har behövt prioritera vilka investeringar som ska göras under perioden. Förvaltningen har därför valt att pausa planuppdraget och skjuta på investeringen framåt i tiden.

I beredningen av ärendet har förvaltningen haft en dialog med näringslivsavdelningen som är en av flera förvaltningar som är delaktiga i utvecklingen av området.

Näringslivsavdelningen har till förvaltningen lämnat in en skrivelse som betonar vikten av att få till en ny detaljplan på Norra Sanden inom snar framtid.

Näringslivsavdelningens skrivelse:

Vänersborg har både i visionsarbetet och nu senast i plats- och kommunens varumärkesarbete konstaterat att Vänersborgs unika läge intill Vänern, bergen och de fantastiska friluftsområden är av största värde för företagen, både när det gäller lockande av kompetens och etablering av nya företag är Regionhuvudstaden vid Vänerns södra sand viktigt. Norra Sandens detaljplaneförändring finns med i ÖP och i flera olika utredningar för att göra området mer tillgängligt då det har stor betydelse för både invånare som evenemangsplats men har också blivit en populär plats för uppställning av husbilar, något som planen idag inte tillåter mer än som en parkeringsplats. Befintlig plan tillåter inte heller att man tar betalt, varför avgifter som

husbilarna gärna betalt, uteblir helt. Utifrån ett trygghetsperspektiv är det väldigt positivt med liv och rörelse på denna del i centrum för att undvika den oro och otrygghet man upplevt med området de senaste åren, inte minst då kopplat till BRÅ-arbetet.

Husbilarna och båtturismen utgör en viktig inkomst för den bransch som verkligen har det tuffast; handel, caféer och restauranger. Först var det pandemin, nu inflation, höjda räntor och höjda hyror. Dessa verksamheter skulle kunna få en lite bättre tillvaro om vi kan hantera besökarna på rätt sätt, både dem som kommer från sjöss till husbilar och evenemangsbesökare. Noterbart är även att en stor del gäster som kommer inte själva har båt utan dras till platser där båtlivet kan njutas från land. Dessa besökare är också viktiga för verksamheterna i Vänersborg.

Det är viktigt att det finns en marina och gästhamn i Vänersborg. [REDACTED]

Försvinner marinan försvinner också viktig infrastruktur kopplat till sjöliv och sjöturismen i Vänersborg. Från Göteborg sett är Vänersborg den första platsen man kommer till där verkstad för båtar finns, dvs en viktig del in infrastrukturen för båtturismen. Förra året hade gästhamnen och marinan ca 1300 båtar som hanterades och vi uppskattar antalet husbilar totalt till minst detsamma. Med det nya läget får man också möjlighet att gå från säsongöppet till en året runt-verksamhet, vilket innebär ökad sysselsättning på helår och påverkar Vänersborgs verksamheters intäkter positivt.

Investeringskostnaderna för byggnation och iordningställande av marina är höga medan det finns enkla system för bom och betalning, som enkelt går att aktivera. Man måste också beakta de årliga intäkterna som kommer efter investeringen är gjord. Det blir både som hyra för evenemangsytor, hyresintäkter av företag som sköter husbilsuppställning, marina, gästhamn, restaurang. Föreningsliv ska också finnas kvar och det innebär hyresintäkter från dem. Det finns också möjlighet att söka nationella medel för att skapa en av Sveriges mest hållbara gästhamn och marina, något som vi kan söka just nu.

Planarbetet kommer att ta tid och det är egentligen alldeles för kort om tid för att få allt på plats redan nu. Om det inte prioriteras nu är risken mycket stor att Vänersborg står utan marina och fungerande gästhamn år 2025, vilket även innebär att tankstation och lyftmöjlighet av båtar försvinner.

Hans Larsson

Verksamhetschef

Sändlista

Mark- och exploateringsingenjör
Förvaltningschef
Näringslivsavdelningen
Kommunstyrelsen

§ 161

Svar på motion – Investeringar och förvaltning av solceller

KS 2023/733

Beslut

Kommunfullmäktige bifaller motionen och uppdrar åt samhällsbyggnadsnämnden att göra en utredning enligt motionens intentioner.

Sammanfattning av ärendet

Tor Wendel (M) har 2023-06-19 inkommit med en motion om Investeringar och förvaltning av solceller. Motionen föreslår ” att alternativa lösningar för finansiering och förvaltning av kommunala solcellsanläggningar ska utredas”.

I kommunens *Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – Transporter, el och uppvärmning* har kommunen en ambition som säger följande: ”Till 2030 ska 5 % av det egna elbehovet täckas med elproduktion med egna solceller”. För att kunna arbeta med frågan på ett effektivt och ansvarsfullt sätt behöver kommunen se över hur finansieringen för dessa typer av investeringar ska hanteras och planeras för. En utredning enligt motionen skulle stämma väl överens med strategins tillhörande utredning kring hur arbetet kan gå vidare.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-10-11
- Motion om utredning av alternativa lösningar för finansiering och förvaltning av kommunala solcellsanläggningar - e-signerad

2023-10-11

Dnr: KS 2023/733

Handläggare
Hedvig Särög
hedvig.sarg@vanersborg.se
0521 - 722429

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på motion – Investeringar och förvaltning av solceller

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige bifaller motionen och uppdrar åt samhällsbyggnadsnämnden att göra en utredning enligt motionens intentioner.

Sammanfattning av ärendet

Tor Wendel (M) har 2023-06-19 inkommit med en motion om Investeringar och förvaltning av solceller. Motionen föreslår ” att alternativa lösningar för finansiering och förvaltning av kommunala solcellsanläggningar ska utredas”.

I kommunens *Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – Transporter, el och uppvärmning* har kommunen en ambition som säger följande: ”Till 2030 ska 5 % av det egna elbehovet täckas med elproduktion med egna solceller”. För att kunna arbeta med frågan på ett effektivt och ansvarsfullt sätt behöver kommunen se över hur finansieringen för dessa typer av investeringar ska hanteras och planeras för. En utredning enligt motionen skulle stämma väl överens med strategins tillhörande utredning kring hur arbetet kan gå vidare.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Vänersborgs kommun har sedan tidigare flera ställningstaganden som säger att kommunen ska arbeta för en fossilfri omställning. I *Miljöprogram 2030* finns målbilden ”Lokalproducerad el - Produktionen av förnybar energi inom kommunen ökar med källor som biogas, sol, vind och vatten”. I *Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter, el och uppvärmning* finns också övergripande mål med tillhörande ambitioner. Det övergripande målet säger att ”Kommunen som organisation ska vara fossilfri 2030, i bemärkelsen att vi inte ska vara beroende av att använda fossila energikällor i verksamheten”. Dessutom ska kommunen enligt strategin också vara en förebild i omställningsarbetet.

Motionärens yrkande ligger väl i linje med Strategins intentioner. Då det också finns ambitioner för elproduktion med egna solceller så skulle en utredning för hantering av budget och förvaltning vara ett sätt att arbeta vidare med strategin. Detta framkommer också av strategins tillhörande utredning där det står följande: ”För att lyckas med genomförandet av åtgärderna i strategin krävs kompetens, tydlig ansvarsfördelning och styrning, samt att det finns tillräckliga personella resurser och en tillräcklig budget för de investeringsbehov som krävs inom vissa områden”.

Beredning

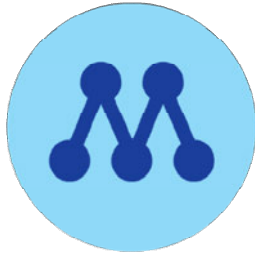
Ärendet har beretts av miljöstrategen och strategisk samhällsplanerare på kommunstyrelseförvaltningen i samråd med verksamhetschef för fastighet och service samt ekonom på samhällsbyggnadsförvaltningen.

Jenny Kudryk

Avdelningschef för Hållbar Utveckling

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden

Motion – Investeringar och förvaltning av solceller

I dokumentet Strategi för ett fossilfritt 2030, beslutad av KF 2021-06-16 §86, beskrivs målet att till 2030 ska 5% av kommunens elbehov täckas med elproduktion från egna solceller.

Investeringar i solenergi är inte med i den föreslagna investeringsplanen 2024-2026 då de inte ryms inom befintlig ram.

Förutom finansieringen i sig finns anledning att se över hur dessa investeringar hanteras i MRP och hur anläggningarna förvaltas.

Solcellsanläggningar upphandlas idag ofta som option, dvs de kan bli av om de ryms inom tilldelad budget. Detta innebär att anläggningar med lägst pay-off tid inte blir av de inte ryms inom satt budget.

Solcellsanläggningarna som finns idag i kommunal ägo är som regel placerade på en byggnad och ses som en del av denna byggnad. Detta innebär att den förhyrande nämnden får en högre hyra (vilket kan få följd effekter) medan de inte tillgodoräknar sig hela nyttan av anläggningen.

Alternativa lösningar skulle kunna vara för finansieringen att det avsätts en separat budget för investeringar i solceller (nya och befintliga byggnader, solcellsparkar). För förvaltningen skulle alla solcellsanläggningar kunna ses som separata anläggningar som alla hyrs av samma nämnd. Men det finns säkert andra och bättre alternativ.

Möjligen skulle detta tillvägagångssätt också kunna tillämpas om en privat aktör vill göra ett avtal om att placera solceller på ett kommunalt tak.

Med stöd av ovanstående resonemang yrkas:

-att alternativa lösningar för finansiering och förvaltning av kommunala solcellsanläggningar ska utredas.

Tor Wendel (M)

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: Tor Åke Wendel

Tor Wendel

§ 162

Lokalförsörjningsunderlag/behovsinventering 2025-2034

KS 2023/41

Beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen i ”Reviderad behovsinventering av lokaler för kommunstyrelsen, 2025–2034” och beslutar att densamma ska utgöra underlag till kommunens Lokalförsörjningsunderlag för åren 2025–2034.

Sammanfattning av ärendet

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och utgör ett underlag för kommunens Mål- och resursplan.

Under 2023 har två förstudier avslutats som kan innebära behov av större investeringar under perioden; lokaler för räddningstjänstens verksamhet i centrala Vänersborg samt förstudie angående simhallar. I nuläget föreslås endast behov av ny räddningsstation lyftas till investerings- och inhyrningsplan i lokalförsörjningsunderlag 2025–2034. Eventuellt behov av utökad inhyrning alternativt nybyggnation av simhall får lyftas då beslut om den fortsatta processen har fattats.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-09-20
- Rapport: Reviderad behovsinventering av lokaler för kommunstyrelsen, 2025-2034
- Nulägesbeskrivning kommunstyrelsen
- Lokalbehovsplan 2024-2028 Kunskapsförbundet Väst

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-09-20

Dnr: KS 2023/41

Handläggare
Anna Högmark
anna.hogmark@vanersborg.se
0521-72 25 27

Mottagare
Kommunstyrelsen

Reviderad behovsinventering av lokaler för kommunstyrelsen, 2025–2034

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen i ”Reviderad behovsinventering av lokaler för kommunstyrelsen, 2025–2034” och beslutar att densamma ska utgöra underlag till kommunens Lokalförsörjningsunderlag för åren 2025–2034.

Sammanfattning av ärendet

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och utgör ett underlag för kommunens Mål- och resursplan.

Under 2023 har två förstudier avslutats som kan innebära behov av större investeringar under perioden; lokaler för räddningstjänstens verksamhet i centrala Vänersborg samt förstudie angående simhallar. I nuläget föreslås endast behov av ny räddningsstation lyftas till investerings- och inhyrningsplan i lokalförsörjningsunderlag 2025–2034. Eventuellt behov av utökad inhyrning alternativt nybyggnation av simhall får lyftas då beslut om den fortsatta processen har fattats.

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Bilagor

Kommunstyrelsens behovsinventering av lokaler 2025–2034, dnr: KS 2023/41.

Sändlista

Anna Högmark, Ekonomikontoret

Handläggare
Anna Högmark
anna.hogmark@vanersborg.se
0521-722527

Mottagare
Kommunstyrelsen

Reviderad behovsinventering av lokaler för Kommunstyrelsen, 2025–2034

Sammanfattning av rapporten

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och utgör ett underlag för kommunens Mål- och resursplan.

Under 2023 har två förstudier avslutats som kan innebära behov av större investeringar under perioden; lokaler för räddningstjänstens verksamhet i centrala Vänersborg samt förstudie angående simhallar. I nuläget föreslås endast behov av ny räddningsstation lyftas i förslaget till investeringsplan. Eventuellt behov av utökad inhyrning alternativt nybyggnation av simhall får lyftas då beslut om den fortsatta processen har fattats.

Anna Högmark

Lokalutredare

Innehållsförteckning

1	UPPDRAG.....	4
1.1	UPPDRAGSBESKRIVNING	4
1.2	SYFTE	4
1.3	UNDERLAG	4
1.4	METOD	4
2	RESULTAT OCH SLUTSATSER.....	4
3	UTREDNING	5
3.1	VERKSAMHETSFÖRUTSÄTTNINGAR	5
3.1.1	<i>Påverkansfaktorer.....</i>	<i>6</i>
3.2	BEFINTLIGT LOKALBESTÅND	7
3.2.1	<i>Pågående lokalanskaffningsprocesser.....</i>	<i>9</i>
4	BILAGOR	10

1 Uppdrag

1.1 Uppdragsbeskrivning

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen. Lokalförsörjningsunderlaget utgör ett underlag för mål- och resursplan. Kommunstyrelsen beslutar både om behovsinventering för nämndens egna verksamheter samt det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget.

1.2 Syfte

Syftet med behovsinventeringen är att få ett samlat grepp om kommunstyrelsens nuvarande och framtida behov av lokaler och om det nuvarande lokalbeståndet motsvarar behoven.

1.3 Underlag

Riktlinjer för lokalförsörjning, kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56.

1.4 Metod

Insamlandet av material har främst skett genom granskning av bokförda lokalkostnader, diariet förda hyresavtal, årsredovisningar och kommunalförbundsordningar. Avstämning har gjorts med kommunstyrelseförvaltningens avdelningschefer samt mark- och exploateringsingenjör på samhällsbyggnadsförvaltningen.

2 Resultat och slutsatser

Under 2023 färdigställdes en förstudie angående Norra Älvsborgs räddningsförbunds (NÄRF:s) lokaler i centrala Vänersborg. Ska en ny brandstation uppföras förordar förstudien att för ändamålet lämplig mark införskaffas på Holmängens eller Tenggrenstorps industriområde. Kostnaden för mark kan variera kraftigt beroende på olika faktorer. I och med att placeringen ännu är okänd föreslås att 15 mnkr avsätts för markköp. Summan är högt räknad men föreslås för att inte begränsa möjligheterna. Innan ett eventuellt köp värderas fastigheten av oberoende fastighetsvärderare

1 januari 2025 förväntas NÄRF slås samman med Mitt Bohuslän enligt beslut tagna under 2023. För att beslut ska hinna fattas angående hur lokaler ska finansieras efter sammanslagningen samt ge den nya direktionen möjlighet att påverka placeringen bör markinköp genomföras tidigast 2026. En ny räddningsstation beräknas innebära en investering om 95 mnkr (exkl. mark) vilket innebär hyreskostnader om ca. 5,3 mnkr exklusive driftskostnader beräknade i 2022 års kostnadsläge. När lämplig mark är inköpt kan lokalplaneringen starta. Från att lokalplaneringen startar till att räddningsstationen är färdig att tas i bruk beräknas det ta ca. 6 år.

I början av 2023 har även en förstudie angående simhall färdigställts. I förstudien presenteras tre olika förslag till ny anläggning i egen regi. Investeringskostnaden för förslagen varierar från 227 mnkr upp till 332 mnkr. Kapital och driftskostnader beräknas uppgå till mellan 15 och 21 mnkr/år beroende på val av alternativ. En förhyrning av Vattenpalatset efter om- och

utbyggnad beräknas innebära en hyra mellan ca. 19 och 23 mnkr/år efter om- och utbyggnad¹. Från beslut till att byggnaden kan tas i drift beräknas det ta ca. 3 år oavsett val av alternativ. Projektet föreslås lyftas till förslaget om investerings- och inhyrningsplan i det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget när beslut angående fortsatt process har fattats.

För att identifiera möjligheter till effektivisering och anpassning till nya arbetssätt planeras en översyn av kommunstyrelseförvaltningens lokaler i kommunhuset. Befintliga lokaler har kapacitet att inrymma fler arbetsplatser och de arbetsplatser som finns tillgängliga bedöms inte nyttjas fullt ut på alla avdelningar. Som en anpassning till nya arbetssätt behövs också en utökning eller anpassning av lokalerna i form av en studio och fler förvaringsmöjligheter. Behoven beräknas kunna hanteras inom befintligt lokalbestånd.

Under året har ytterligare arkivlokaler förhyrts på Regionarkivet. Lokalerna är mycket väl anpassade för ändamålet men ur arbetsmiljösynpunkt hade det varit önskvärt med en placering närmare kommunhuset. Arkivlokaler kräver en mycket hög nivå av anpassning varpå ytterligare analyser behöver genomföras innan det går att avgöra om det är lämpligt med fortsatt förhyrning eller om andra alternativ ska utredas.

Kommunstyrelsen nyttjar idag en mindre del av Lindgården till Fackens hus. Med anledning av att samhällsbyggnadsnämnden föreslagit Kommunfullmäktige försälja Lindgården har Kommunfullmäktige beslutat ge nämnden i uppdrag att ta fram förslag på köpehandlingar med konsekvensbeskrivningar efter överenskommelse med AB Vänersborgsbostäder. Samhällsbyggnadsnämnden har ännu inte återkommit i ärendet. Fattas beslut om försäljning finns ingen plan för ersättningslokaler för Fackens hus.

Fastighets AB har tillskrivit Vänersborgs kommun med en begäran om att teckna hyresavtal för fastigheten Krickan 1. Förslaget innebär att kommunen hyr lokalerna för att täcka förvaltningskostnaderna fram till att beslut om fortsatt utveckling av fastigheten har fattats. Under 2024 beräknas årshyran uppgå till drygt 1 mnkr. Om beslut att ingå hyresavtalet fattas beräknas hyran belasta kommunstyrelsens budget.

Tabell 1. Förslag till investerings- och inhyrningsplan i fastigheter 2025–2034

Åtgärd	2025	2026	2027	2028	2029	2030-2034	Preliminär investering i mnkr
Ny räddningsstation i centrala Vänersborg		15	(L)	Detaljplan	Detaljplan	95	110

Kommentar: (L) avser tid för lokalplanering.

3 Utredning

Det första avsnittet ”Verksamhetsförutsättningar” beskriver verksamheten samt faktorer som kan påverka lokalbehovet i framtiden. I det andra avsnittet ”Befintligt lokalbestånd” beskrivs nuvarande lokalbestånd samt pågående lokalanskaffningsprocesser.

3.1 Verksamhetsförutsättningar

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen leder, planerar och

¹ Hyran är beräknad på en avtalstid om 33 år. Som längst kan ett 25-årigt avtal tecknas vilket innebär att hyran i praktiken blir högre.

samordnar kommunens ekonomi och verksamheter samt ansvarar för kommunens mark- och bostadspolitik, energiplanering, kollektivtrafik, kontakter med näringslivet, gymnasie- och vuxenutbildningsfrågor och räddningstjänsten. Inom kommunstyrelsen verkar ett arbetsutskott, ett personal- och förhandlingsutskott och ett konsumentutskott. Kommunstyrelsen biträds av kommundirektör, avdelningen för hållbar utveckling, kommunikationsavdelningen, näringslivsavdelningen, juridik och säkerhetskontoret, ekonomikontoret, personalkontoret och IT-kontoret.

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) omfattas av medlemskommunerna Färgelanda, Mellerud, Trollhättan och Vänersborg. Det övergripandet uppdraget för kommunalförbundet NÄRF, innebär att genom myndighetsutövning, olycksförebyggande åtgärder och operativa räddningsinsatser minska antalet bränder och skador till följd av bränder. Direktionen för NÄRF ansvarar för att fastställa budget och besluta i andra övergripande och principiellt viktiga frågor. Direktionen består av ledamöter från medlemskommunerna.

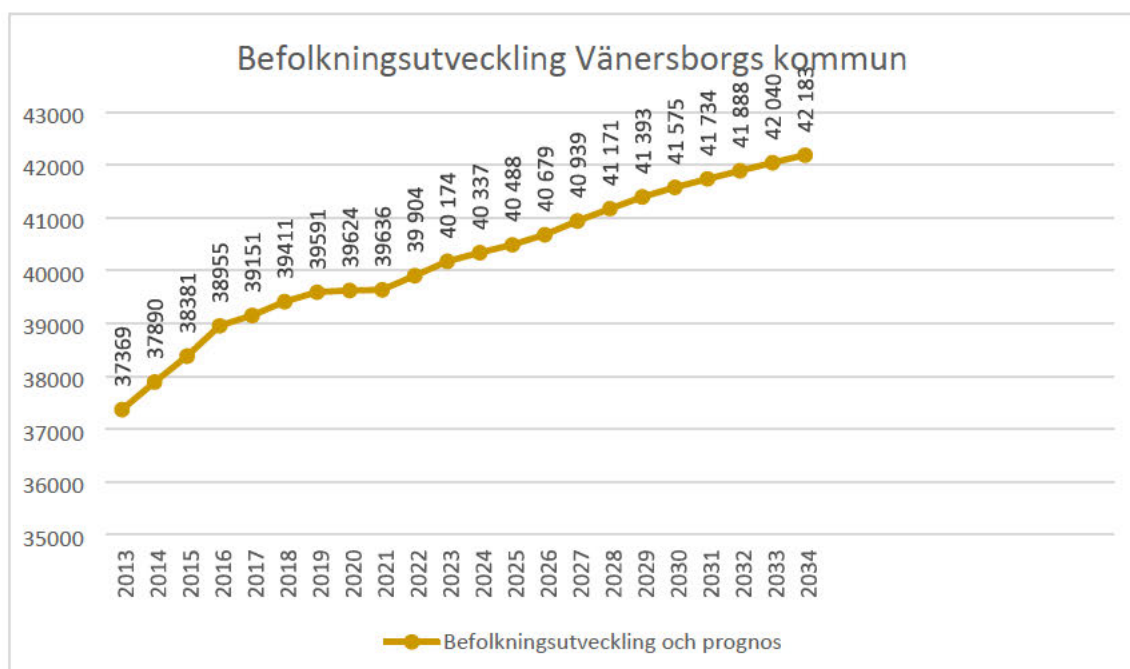
I kommunalförbundsordningen för NÄRF anges ansvarsområden och roller, ekonomiska fördelningsnycklar och politiska sammansättningar för förbundets styrning. Där framgår att kostnaderna för kommunalförbundets verksamhet ska, om de inte täcks på annat sätt, erläggas genom bidrag från medlemskommunerna. Däremot regleras inte hur lokalförsörjningen ska anordnas eller hur lokalkostnader ska fördelas (dnr: KS 2021/261). Kommunstyrelsen betalar idag kapitalkostnader och underhåll för brandstationerna medan NÄRF själva bekostar driften.

Direktionen för NÄRF beslutade 2023-02-24 § 13 att rekommendera kommunstyrelserna i samtliga medlemskommuner att fatta likalydande inriktningsbeslut om att verka för ett gemensamt kommunalförbund mellan Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän med start den 1 januari 2025. Om och hur lokalerna och dess finansiering skulle påverkas av ett gemensamt förbund har inte utretts.

Kunskapsförbundet Väst (KFV) är liksom NÄRF ett kommunalförbund och styrs av förbundsdirektionen. Förbundet tillhandahåller vuxenutbildning och gymnasieutbildning till kommunen. Direktionen består av ledamöter från förbundsmedlemmarna Vänersborgs kommun och Trollhättans stad. I förbundsordningen framgår att lokalkostnaderna ska täckas av förbundets bidrag och avtal. Lokalbehov ska i första hand tillgodoses genom att de förhyr lokaler av Vänersborgs kommun eller Trollhättans stad. Hyressättning ska ske enligt självkostnadsprincipen (dnr: KS 2017/86). Förbundets lokalbehovsplan för åren 2024–2028 utgör bilaga 2 till behovsinventeringen.

3.1.1 Påverkansfaktorer

Diagrammet nedan visar hur befolkningen i Vänersborgs kommun har förändrats mellan 2013 och 2022 samt hur befolkningsantalet prognostiseras utvecklas mellan 2023 och 2034. Från år 2013 till år 2022 har befolkningen ökat med ca. 2 500 invånare och från år 2023 till 2034 förväntas befolkningen öka med ytterligare ca. 2000 invånare mellan.

Kommentar: Befolkningen fram till och med 2022 avser faktiskt utfall 31 december respektive år (SCB). Befolkningen från och med 2023 är en prognos över antalet invånare 31 december respektive år. Prognosen är framtagen av Sweco på uppdrag av kommunstyrelseförvaltningen våren 2023.

Befolkningsökningen bedöms i nuläget inte förändra kommunstyrelseförvaltningens behov av lokaler. En översyn av kommunstyrelseförvaltningens lokalanvändning i kommunhuset planeras dock i syfte att identifiera möjligheter att effektivisera och bättre anpassa arbetsplatserna efter nya arbetssätt.

Delar av de anställda arbetar idag delvis på distans och/eller tillbringar delar av dagen i möten vilket gör att befintliga arbetsplatser inte nyttjas fullt ut. Detta för med sig att rum nyttjas i olika grad och alla anställda har inte längre behov av ett fast rum. Möjligheter finns därmed att skapa mer flexibla platser och ytor.

För att möta framtida utmaningar inom ekonomi, kompetensförsörjningsbehov och omställning i arbetssätt görs omorganisationer i förvaltningen. Den organisationsförändring som genomförs under 2023 innebär bland annat att en samlad kommunikationsavdelning inrättas. Då film och bild har blivit allt vanligare som metod för framgångsrik kommunikation finns behov av en studio med möjlighet för filmning, ljudinspelning och fotografering. Kommunikationsmetoden skapar även behov av låsbara förrådsrum för förvaring av utrustning.

3.2 Befintligt lokalbestånd

I kommunhuset har kommunalråden, kommundirektören, ekonomikontoret, juridik- och säkerhetskontoret, avdelningen för hållbar utveckling, kommunikationsavdelningen, näringslivsavdelningen och personalkontoret sina kontorslokaler. Kommunhuset är nyrenoverat och har en god teknisk standard. Lokalerna är över lag ändamålsenliga.

I slutet av 2022 färdigställdes mötessalen Bojorten som ligger i direkt anslutning till kommunhuset. Kommunstyrelsen finansierar till viss del hyran för salen genom det internhyresavtal som tecknats under 2023 (KS 2023-03-29 § 65). Årshyran uppgår till 1 100 tkr vilket utgör en basfinansiering för lokalen och inkluderar hyra för Kommunfullmäktiges

möten. Hyresavtalet gäller från och med 2023-01-01 och redovisas därför inte i "Bilaga 1. Nulägesbeskrivning" som avser lokalbeståndet under 2022.

I början av 2023 flyttades kommunarkivet från kommunhusets källare till Regionarkivet. Anledningen var att kommunstyrelseförvaltningen blev uppsagda då lokalerna inte var lämpliga för arkiv och inte heller bedömdes möjliga att anpassa till en rimlig kostnad. Enligt lag är kommunen skyldig att skydda arkivet mot förstörelse, skada, tillgrepp och obehörig åtkomst. Detta innebär i praktiken att det ställs höga byggnadstekniska krav på arkivlokaler. De nya arkivlokalerna är mycket väl anpassade för ändamålet men ur arbetsmiljösynpunkt hade det varit önskvärt om arkivet är närmare placerat närmare kommunhuset.

Juridik och säkerhet hyr även sedan tidigare lokaler i regionarkivet. Nytt hyresavtal tecknades i september 2023 och de arkivlokaler som redovisas i "Bilaga 1. Nulägesbeskrivning" omfattar därmed inte den nya förhyrningen. Årshyran för lokalerna beräknas uppgå till 565 tkr vid avtalets tecknande. Hyran justeras årligen. (Dnr: KS 2023/879).

Juridik och säkerhet bekostar också lokalerna där reservkraftaggregaten står i de fall utrymmena debiteras. I vissa fall lånas lokalerna där aggregaten är placerade ut utan debitering.

Kommunstyrelsen betalar via näringslivsavdelningen hyran för Wargön innovation. Bolaget Wargön Innovation har som syfte att utveckla framtidsindustri med inriktning mot återvinning och utveckling av produkter för hållbar miljö. Kommunen har enligt beslut i kommunfullmäktige 2022-02-16 § 9 åtagit sig att betala hyran för Wargön innovation fram till 2025-12-31.

På Lindgården har fackens hus sina lokaler. Den tekniska statusen på Lindgården är över lag relativt dålig. En del korridorer har dock fått nya ytskikt och ny ventilation. Lokalerna upplevs ändamålsenliga men vissa anpassningar behövs. Nödvändiga anpassningar kommer att genomföras i lokalerna under 2023. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2022-06-16 § 80 föreslå kommunfullmäktige försälja Lindgården. 2022-10-26 § 150 beslutar kommunfullmäktige ge samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram förslag på köpehandlingar med konsekvensbeskrivningar för fastigheten efter överenskommelse med AB Vänersborgsbostäder. Samhällsbyggnadsnämnden har ännu inte återkommit i ärendet. Fattas beslut om försäljning finns ingen plan för ersättningslokaler.

IT-kontoret har sina lokaler på Folkets hus. Enligt IT-kontoret fungerar lokalerna bra för kontorsarbete men mycket dåligt för att hantera större beställningar av datorer innan de levereras ut till slutanvändaren. Lokalerna är inte heller tillgängliga för alla besökare då det inte går att åka hiss till våningsplanet och inomhusklimatet i byggnaden varierar kraftigt med årstiderna. Huset planeras genomgå en renovering under 2023 och 2024. Totalt har 13 mnkr² avsatts för underhållet i investeringsbudgeten. Det planerade underhållet förväntas inte förbättra inomhusklimatet på IT-kontoret.

NÄRF har tre brandstationer i Vänersborgs kommun. Stationerna är belägna i Brålanda, Vargön och Vänersborg. Brandstationerna i Vänersborg och Brålanda är ägda av Vänersborgs kommun och upplåts till NÄRF utan ersättning men förbundet ansvarar för driften av anläggningarna i form av abonnemang för tex värme, vatten, el osv. Verksamheten bedömer att bägge brandstationerna fungerar dåligt för verksamheten. De brister som lyfts handlar främst om underhåll men vissa verksamhetsanpassningar måste också genomföras och i

² Inklusiv utökade anslag beviljade i KF 2023-03-15 § 33

Vänersborg bedöms ytorna vara för små. Brandstationen i Vargön ägs av Vargön Alloys och upplåts utan ersättning. Fastighetsägaren står för allt förutom invändigt underhåll.

Brandstationen fungerar bra för verksamheten.

KFV planerar själva sina lokaler och deras lokalkostnader ska täckas av deras egen budget. Kommunstyrelsen ansvarar däremot tillsammans med Trollhättans stad för att betala de lokaler som blir vakanta på grund av förbundets avflyttning. Under 2022 har inga vakanta lokaler bekostats av kommunerna. Kunskapsförbundets lokalbehovsplan utgör bilaga 2 till behovsinventeringen.

Kommunstyrelsen hyr också en anseelig mängd lokaler av Intea (fd. Vänerparken property) (Dnr: KS 2008/318). Dessa lokaler nyttjas inte av kommunstyrelsen utan hyrs ut i andra hand till andra nämnder samt KFV. En överenskommelse angående ansvarsfördelning och samordning av lokalerna i Vänerparken har tecknats mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen. Överenskommelsen innebär att kommunstyrelseförvaltningen ersätter samhällsbyggnadsförvaltningen, motsvarande en tjänst på 25%, för att arbeta med den löpande förvaltningen av hyresavtalet (Dnr: KS 2013/385). Nästa möjliga avflyttningsdag är 2024-09-30, hyresvärden ska om avflyttning aktualiseras vid detta datum ersättas med 6 785 604 kr för investeringar i lokalerna för hyresgästens räkning. Om hyresavtalet inte sägs upp till detta datum är avtalet förlängt med 5 år. Avtalet kan då sägas upp utan att kommunen blir ersättningsskyldig.

3.2.1 Pågående lokalanskaffningsprocesser

17 november 2021 inkommer Norra Älvsborgs räddningsförbund med en skrivelse angående behov av nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet i Vänersborg. Skrivelsen beskriver att den befintliga fastigheten har uppnått sitt bäst före datum och bör ersättas med en ny. Detta för att ge räddningstjänsten bättre förutsättningar att bedriva verksamhet i Vänersborg. De förordar processen att utreda förutsättningarna för en ny brandstation inklusive inventering av var lämplig tomt innanför broarna finns startas omgående.

Med anledning av skrivelsen beslutar Kommunstyrelsen 26 januari 2022 att ge Kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att starta en förstudie angående nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet i Vänersborg samt att utreda förutsättningarna för finansiering av eventuella nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet.

I förstudien beskrivs att nuvarande lokaler inte bedöms fylla verksamhetens behov eller kunna anpassas för att göra det. Ska en ny räddningsstation uppföras förordar förstudien att för ändamålet lämplig mark införskaffas på Holmängens eller Tenggrenstorps industriområde. En ny räddningsstation beräknas innebära en investering om 95 mnkr vilket genererar årliga hyreskostnader om ca. 5,3 mnkr exklusive driftskostnader. Kostnaderna är beräknade i 2022 års kostnadsläge och behöver revideras årligen.

Det är i dagsläget oklart vem som ska betala hyreskostnaden vid nybyggnation då detta inte regleras i kommunalförbundsordningen (KF 2021-02-17 §10). En sammanslagning med Mitt Bohuslän beräknas ske 1 januari 2025 och hur lokalerna ska finansieras efter sammanslagningen är ännu inte utrett. Från att lokalplaneringen startar till att räddningsstationen är färdig att ta i bruk beräknas det ta ca. 6 år (KS 2021/440). Vid sammanträdet 2023-05-03 § 108 beslutade kommunstyrelsen notera informationen i upprättad förstudie samt förklara uppdraget avslutat.

2021-10-06 § 172 beslutade kommunstyrelsen att ge kommundirektören i uppdrag att ihop med berörda förvaltningar utreda kostnad för en ny anläggning på Hallevi alternativt en ny

anläggning på annan plats samt be Intea Vänerparken utreda hyreskostnad för en ny bassäng i anslutning till Vattenpalatset. Kommunstyrelsen beslutade också utreda hur man kan utveckla Brålandabadet som sommaranläggning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen upphandlade på uppdrag av Kommundirektören ett konsultstöd för förstudiens genomförande. Konsulterna färdigställde rapporten 2023-01-13. I förstudien presenteras tre olika förslag till ny anläggning i egen regi. Investeringskostnaden för förslagen varierar från 227 mnkr upp till 332 mnkr. Kapital och driftskostnader beräknas uppgå till mellan 15 och 21 mnkr/år beroende på val av alternativ.

Den totala hyreskostnaden för Inteas anläggning beräknas i förstudien uppgå till mellan ca. 19 och 23 mnkr/år efter om- och utbyggnad. Detta är dock beräknat på en hyreskostnad om 33 år. Som längst kan ett 25-årigt avtal tecknas vilket innebär att hyran i praktiken blir högre. Från beslut till att byggnaden kan tas i drift beräknas det ta ca. 3 år oavsett val av alternativ (dnr: KS 2023/506).

Fastighets AB har 2023-05-01 tillskrivit Vänersborgs kommun med en begäran om att teckna hyresavtal för fastigheten Krickan 1. Förslaget innebär att kommunen hyr lokalerna för att täcka förvaltningskostnaderna fram till att beslut om fortsatt utveckling av fastigheten fattas. Bakgrunden är att bolaget i dagsläget saknar ekonomisk möjlighet att förvalta fastigheten med egna medel. Under 2024 beräknas årshyran uppgå till 1 mnkr. Hyresavtalet föreslås gälla från och med 2023-05-01. Beslut i ärendet har då behovsinventeringen färdigställs ännu inte fattats (dnr: KS 2023/886).

4 Bilagor

Bilaga 1. Nulägesbeskrivning

Bilaga 2. Lokalbehovsplan 2024 – 2028 Kunskapsförbundet Väst

Bilaga 1. Nulägesbeskrivning kommunstyrelsen

1. Samtliga objekt som kommunstyrelsen finansierat under 2022 redovisas.
2. Fastighetsägare per objekt
3. Enhetens/anläggningens maximala antal kontorsplatser
4. Kvm, BTA redovisas för interna lokaler. För externa redovisas vad som uppges i hyresavtal.
5. Lokalhaire
6. Faktiskt antal anställda som nyttjar lokalen.
7. Lokalernas ändamålsenlighet, Mycket god, God, Ganska dålig, Mycket dålig.
8. Lokalernas tekniska status. 5=mycket god 1=undermålig.

1. Objekt	2. Fastighetsägare	3. Kapacitet	4. kvm	5. Lokalkostnader	6. Faktiskt antal brukare	7. Lokalernas ändamålsenlighet	8. Lokalernas tekniska status
Kommunhuset	Intern	112	3093	3 146 867	75	Mycket god	5
Lindgården (fackens hus)	Intern	-	317	260 464	-	God	2
Brandstationen Vänersborg	Intern	-	2802	305 032	-	Ganska Dålig	3
Brandstationen Brälånda	Intern	-	471	177 100	-	Ganska Dålig	3
Brandstationen Vargön	Extern	-	-	0	-	God	-
Ledningscentral	Intern	-	349	18 449	-	-	-
Arkiv	Göteborgs stad	-	116,5	352 000	-	Mycket god	-
Lokal för reservkraftaggregat	Intern	-	100	58 687	-	-	-
Möteslokaler Kommunhuset	Intern	-	-	590 422	-	-	-
Möteslokaler	Externa	-	-	151 276	-	-	-
Wargön Innovation	Fastighets AB	-	988	2 315 884	-	-	-
Vänerparken	Intea AB	-	10 566	12 170 122 ¹	-	-	-
Folkets hus vån. 3 och 4	Intern	-	869	349 922	32	God/Ganska dålig ²	3

¹Kostnaderna för Vänerparken täcks helt av intäkterna från andrahandsuthyrningen till andra nämnder och Kunskapsförbundet Väst.

²Lokalernas ändamålsenlighet är "God" för Drift och Digital Utveckling och "Ganska Dålig" för Support.

Lokalbehovsplan 2024 - 2028

Kunskapsförbundet Väst

1. Inledning

Kunskapsförbundet Väst är ett kommunalförbund mellan Trollhättans stad och Vänersborgs kommun. Förbundet bedriver gymnasie- och vuxenutbildning för ca 6000 elever vilket gör organisationen till en av Västsveriges största utbildningsanordnare. Kunskapsförbundet har omkring 650 anställda varav de flesta är lärare och annan pedagogisk personal. Förbundet är också ekonomiskt ansvarigt för alla gymnasieelever som är folkbokförda i Trollhättan och Vänersborg men som läser sin utbildning på friskolor eller i andra kommuner, så kallade interkommunala elever. För närvarande går ungefär 64% av eleverna folkbokförda i medlemskommunerna i Kunskapsförbundets skolor och 36% till andra kommuner, friskolor eller regionala skolor.

Förbundet bildades 2013 med syftet att behålla och stärka utbildningsutbudet i de båda medlemskommunerna. Elevkullarna hade minskat under ett antal år vilket skapade dimensioneringsutmaningar för gymnasiet. Kunskapsförbundet blev en lösning på detta problem genom att program med få elever kunde placeras i en av kommunerna och på så sätt bibehålla resurser och kvalitet i utbildningen samtidigt som man kunde behålla ett stort utbildningsutbud i kommunerna totalt.

Kunskapsförbundet bedriver gymnasieutbildning, anpassad gymnasieutbildning (före detta kallad gymnasiesärskolan) samt vuxenutbildning. Utbildningsformerna skiljer sig åt på så sätt att gymnasieutbildningen är en sammanhållen utbildningsform. Eleverna väljer ett program och går sedan samma program i tre år, fyra år för den anpassade gymnasieutbildningen. Vuxenutbildningen är kursbaserad och mer individualiserad. Det varierar hur länge och hur mycket varje elev studerar och utbildningar startar under hela året.

Särdragen hos utbildningsformerna ställer varierande krav på förbundets lokaler. Inom både vuxen- och gymnasieutbildning bedrivs yrkesutbildningar som ställer specifika krav på lokalutformning. Gymnasieutbildningarna behöver tillhandahålla idrottslokaler, skolmatsal, bibliotek och elevhälsa vilket ställer ytterligare krav. För gymnasieeleverna är skolan också en social plats där de spenderar stora delar av sina dagar vilket gör att det behöver finnas ytor för social samvaro. Den anpassade gymnasieutbildningen behöver i stor grad tillgänglighetsanpassa sina lokaler för att passa elevernas varierande behov. Trygghet och säkerhet har blivit en allt viktigare del att ta hänsyn till.

Vuxenutbildningen å andra sidan behöver kunna erbjuda elever större möjlighet till distansstudier och flexibilitet som exempelvis kvällskurser.

2. Sammanfattning

Kunskapsförbundet har sammanlagda lokalytor på ca 73 000 kvadratmeter utspridda i Trollhättan och Vänersborg. Gymnasieutbildningen är uppdelad i båda städerna medan Vuxenutbildningen främst är koncentrerad till Vänersborg och den Anpassade gymnasieskolan till Trollhättan.

Kunskapsförbundet har sedan starten lämnat ca 25 000 kvadratmeter för att effektivisera lokalerna och sänka hyreskostnaderna, främst på gymnasiet. Det är av stor vikt eftersom samma lokalkostnad per elev som förbundet har också betalas till friskolorna. Det innebär att de interkommunala kostnaderna ökar om ytan per elev ökar. I stället för att betala för ineffektiva ytor har man kunnat fokusera på att renovera de lokaler som är kvar till en god standard. Under åren 2013 – 2020 har samtliga tre gymnasieskolor renoverats vilket bidragit till att fler elever väljer Kunskapsförbundets skolor.

Just nu står förbundet väl rustat med lokaler för de elevkullar man har men omvärlden kan snabbt förändras och påverka antal elever både på gymnasiet och vuxenutbildningen vilket i sin tur påverkar lokalbehovet. Gymnasieskolans dimensionering beror i hög grad på hur många elever som väljer att gå till andra friskolor eller kommuner och Vuxenutbildningen är mycket beroende av konjunkturers svängningar och hur statsbidrag tilldelas över åren. Även förändringar i flyktingströmmar och migrationspolitik påverkar såväl Vuxenutbildning som gymnasiet.

Utmaningen för Kunskapsförbundet ligger i att kunna anpassa sig till dessa eventuella förändringar relativt snabbt för att hålla nere kostnader och att skapa effektiva och trevliga lärmiljöer för våra elever.

3. Nulägesbeskrivning

Nedan tabell visar förbundets lokaler och budgeterade kostnader för dessa 2023. I Fastigheterna Bolagskvarnen, Laboratorn samt Oden ingår även kvadratmeter och kostnader för idrottshallar som används av gymnasiet.

stad	skolnamn	Fastighetsbeteckning	Adress	Fastighetsägare	yta kvm	Hyreskostnad, (Varm) Tkr/ år	kostnad/kvm
Trollhättan	Nils Ericsonsgymnasiet	Bolagskvarnen 4	Gårdhemsvägen 27	Kraftstaden	15 626	14 607	935
Trollhättan	T-huset	Elefanten 6	Tingvallavägen 33	Kraftstaden	4 189	4 412	1 053
Trollhättan	Magnus Åbergsgymnasiet	Laboratorn 2	Karlstorpsvägen 159	Kraftstaden	20 415	24 071	1 179
Vänersborg	Birger Sjöberggymnasiet	Oden 1	Idrottsgatan 38	Vänersborgs kommun	22 773	21 117	927
Vänersborg	Vänerparken	Lasarettet	Vänerparken 5 och 19	Intea/ Vänerparken förvaltning	7 894	12 566	1 592
Vänersborg	Haren/Ungdomens hus	Haren 8	Belfragegatan 5	Vänersborgsbostäder	1 248	1 245	998
Trollhättan	Håjums Gård	Plankan 2	Verkmästarevägen 19	Kraftstaden	451	405	898
Trollhättan	Kronans kulturhus	Harven 2	Lantmannavägen 113	Kraftstaden	143	124	867
Trollhättan	Innovatum	Nohab 6	Åkerssjövägen 10	Kraftstaden	83	113	1 361
Vänersborg	Nuntorp	Nunntorp 1:18	Nuntorp, Brålanda	Nuntorp Brålanda	410	216	527
Totalt (kostnad per kvadratmeter anges som ett medelvärde)					73 232	78 876	1 034

tabell:1

skolnamn	Verksamhet	kvm Gymnasie	Kvm anpassad gymnasieskola	Kvm Vux	kvm förbunds-kontor
Nils Ericsonsgymnasiet	Gymnasieverksamhet och kemisalar samt viss industri för vuxenutbildning	15 019	0	607	0
T-huset	Gymnasieverksamhet	4 189	0	0	0
Magnus Åbergsgymnasiet	Gymnasieverksamhet, anpassad gymnasieskola samt vuxenutbildning inom yrkesvux	13 181	5 742	1 492	0
Birger Sjöbergsgymnasiet	Gymnasieverksamhet och vuxenutbildning inom yrkesvux	20 980	0	1 793	0
Vänerparken 5 och 19	Vuxenutbildning, förbunds-kontor samt gymnasiets musikutbildning	1 013	0	6 095	786
Haren/Ungdomens hus	Vuxenutbildning	0	0	1 248	0
Håjums Gård	Vuxenutbildning, SFI	0	0	451	0
Kronan	Vuxenutbildning, SFI	0	0	143	0
Innovatum	YH utbildning, Film	0	0	83	0
Nuntorp	Vuxenutbildning, Yrkesvux	0	0	410	0
totalt		54 382	5 742	12 322	786

tabell:2

De tre skolorna Magnus Åbergsgymnasiet, Nils Ericsonsgymnasiet och Birger Sjöbergsgymnasiet används främst för gymnasieutbildning. På Magnus Åbergsgymnasiet ligger även förbundets anpassade gymnasieskola. T-huset ligger i anslutning till Nils Ericsonsgymnasiet i Trollhättan och inhyser gymnasiala yrkesutbildningar.

Vuxenutbildning bedrivs främst i Vänersborg i fastigheterna Vänerparken och Haren men även mindre lokaler på Birger Sjöbergsgymnasiet i Vänersborg och Magnus Åbergsgymnasiet i Trollhättan används för vuxenutbildningens yrkesutbildningar. Fastigheterna Håjums Gård och Kronan i Trollhättan används för delar av SFI-verksamheten och Nuntorps gård används för yrkesutbildning inom bland annat trädgård.

4. Nyckeltalsredovisning

Nedan redovisas ett antal nyckeltal som ligger till grund för lokalplaneringen i Kunskapsförbundet. Diagrammen och tabellerna kommenteras också angående hur de påverkar lokalbehovet i förbundet.

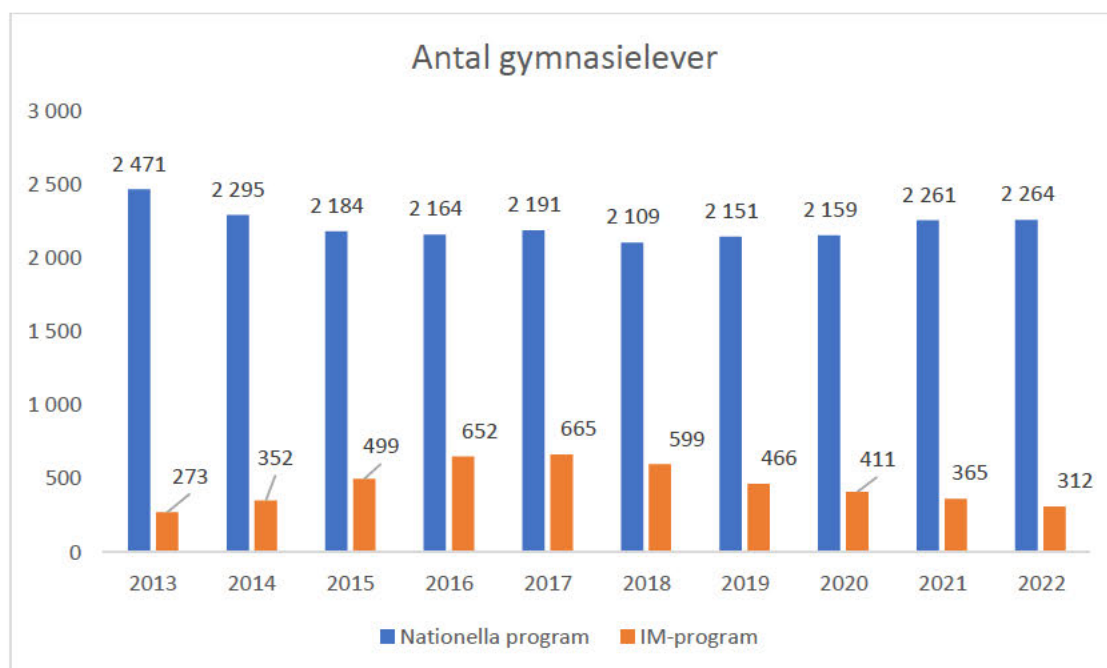

Diagram 1

Diagrammet ovan visar antalet gymnasielever på såväl de nationella programmen som introduktionsprogrammen sedan förbundet bildades. Summerar man elevtalen per år ser man att variationerna totalt sett inte varit så stora men att sammansättningen av nationella respektive Introduktionsprogram varierat. Medan de nationella programmen inledningsvis minskat fram till 2020 har introduktionsprogrammen, till följd av de ökade flyktingströmmarna ökat från 2015 till 2017 för att sedan sakta minska.

En anledning till minskat antal gymnasielever på de nationella programmen har varit att antalet interkommunala elever ökat under samma tidsperiod vilket visualiseras i diagram 2. Denna utveckling tycks ha stannat av och antalet interkommunala elever har minskat 2022.

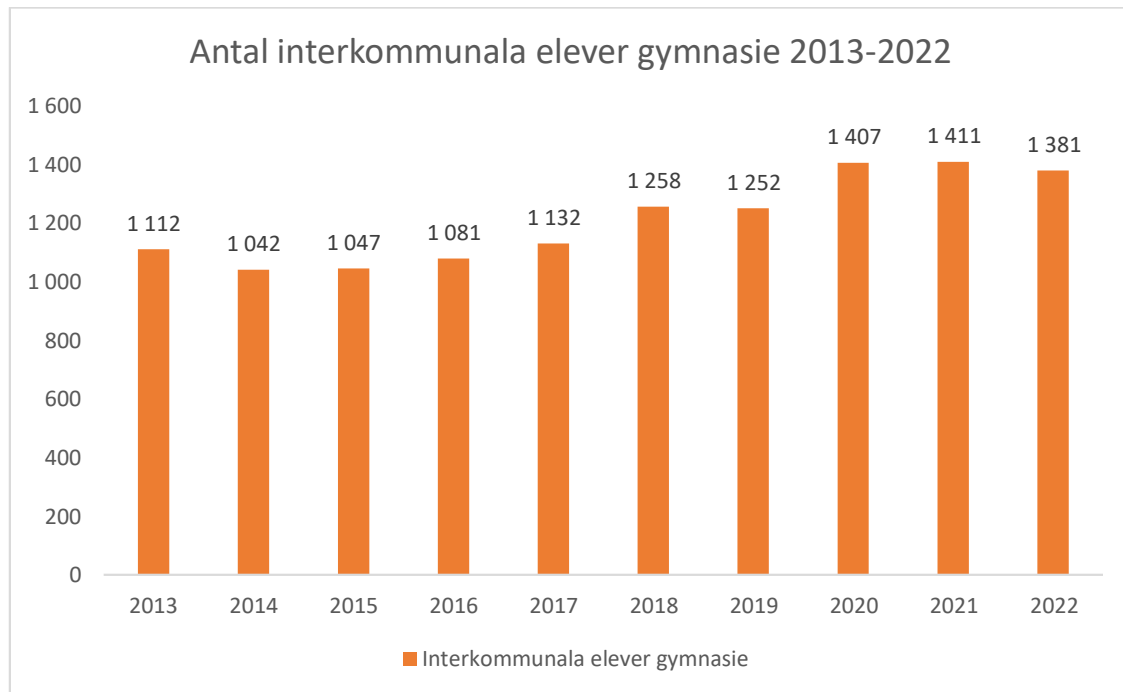

diagram 2

Förhållandet mellan antalet elever både i egna skolor och i andra kommuner och friskolor ställer krav på lokalanpassningar. Minskande antal interkommunala elever gör att Kunskapsförbundets andel av elever blir fler och att utrymme måste finnas för de elever som väljer våra skolor.

Antalet elever på introduktionsprogram spelar också roll för lokalutformningen då dessa elever till större del läser i mindre grupper och har mer individanpassad undervisning än de nationella programmen. På gymnasiet finns för närvarande elva yrkesprogram med vitt varierande behov av lokaler. Allt ifrån bygg- och industriprogram till hantverksprogram och vård och omsorgsprogram. Dessa program kräver helt andra typer av lokaler än de högskoleförberedande programmen som behöver mer lektionssalar för teoretiska ämnen.

Antalet elever på vuxenutbildningen visas i diagram 3. Vuxenutbildningen är inte rättighetslagstiftad i samma utsträckning som gymnasiet vilket gör att politiken till större del kan bestämma över resurstilldelningen. Vuxenutbildningen är också statsbidragsfinansierad till stor del vilket ytterligare påverkar hur mycket resurser vux får från år till år. Antalet elever på vuxenutbildningen tenderar att spegla konjunkturen. Lågkonjunktur innebär i regel fler elever på vuxenutbildningen och högkonjunktur färre. Utifrån denna trend skulle man kunna tänka sig att antalet elever på vux kommer att öka de närmsta åren.

Vuxenutbildningens utbildningsutbud är precis som gymnasiets mycket varierat. Gymnasial vuxenutbildning, grundläggande vuxenutbildning och svenska för invandrare kräver precis som de högskoleförberedande programmen på gymnasiet mer av lektionssalar för teoretisk utbildning medan Yrkesvux och Yrkehögskolan (YH) behöver specialanpassade lokaler beroende på vilken utbildning man bedriver.

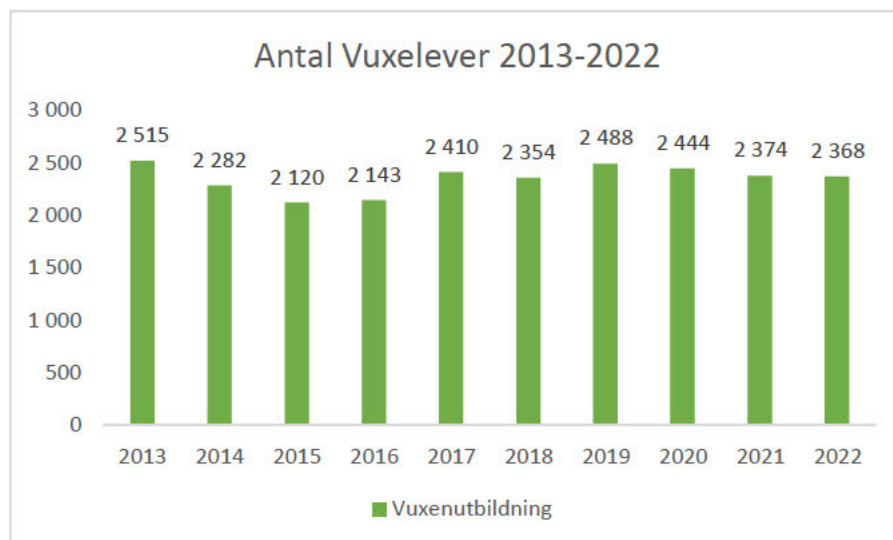

Diagram 3

Det ska också tilläggas att verksamheterna inom vuxenutbildningen kan variera mycket över tid. Vilket illustreras av diagram 4.

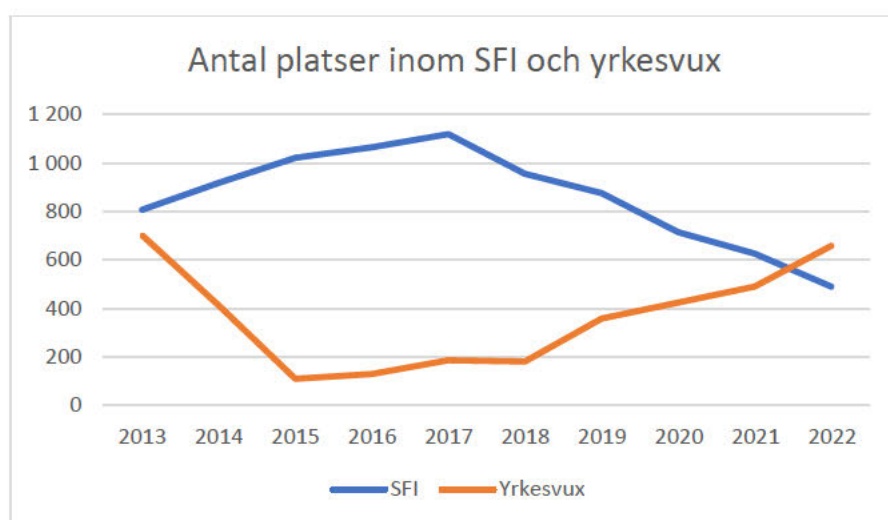

Diagram 4

Under de ökade flyktingströmmarna med start 2014 tilldelades SFI (Svenska för invandrare) större resurser samtidigt som resurserna till yrkesvux minskade. I takt med att antalet nyanlända minskat minskar behovet av SFI och resurserna till yrkesvux ökar. Rimligtvis befinner sig flera av de elever som tidigare gick SFI nu i stället i en yrkesutbildning. Detta ställer krav på andra typer av lokalanpassningar då SFI-studier, som tidigare nämnt, främst bedrivs i traditionella klassrum och yrkesstudier i mer specialanpassade lokaler som kan innefatta allt från tunga maskiner och industri, till restaurangmiljöer och vårdlokaler.

På grund av att Kunskapsförbundet tillhandahåller såväl vuxenutbildning som gymnasieutbildning måste lokalytorna också fördelas mellan de båda utbildningsformerna och samtidigt förhålla sig till att det kan variera mycket från år till år.

Ett ökande antal interkommunala elever som det varit historiskt innebär att befintliga lokalytor måste fördelas på färre elever. Eftersom förbundet måste betala lika mycket per elev till fristående huvudmän som den egna verksamheten kostar, innebär en större lokalyta per elev inte bara att vi fortfarande står med lika stor lokalkostnad inom förbundet. Det betyder också att kostnaden för elever som går hos andra aktörer ökar.

Detta speglas i tabellen nedan där man ser att kvadratmeter per elev på gymnasiet ökade mellan 2017 och 2020 där vi hade en ökning av interkommunala elever. Variationen i kvadratmeter per elev beror inte enbart på hur många elever förbundet har utan också på hur mycket lokaler som fördelas mellan de olika utbildningsformerna (gymnasie, vuxenutbildning och anpassad gymnasieutbildning) och på den totala mängden lokaler som förbundet har. Det ska också tilläggas att även om kvadratmeter per elev ser likvärdigt ut över åren speglar det inte hur fördelningen mellan programmen ser ut. Det kan vara trångt på vissa program medan andra har det luftigt på grund av hur eleverna söker från år till år.

För att illustrera hur olika kvadratmeterbehov det kan vara på olika program kan nämnas att Ekonomiprogrammet på Magnus Åbergsgymnasiet har 9 kvadratmeter per elev medan fordonsprogrammet på Birger Sjöberg har 36 kvadratmeter per elev.

Gymnasiet	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kvadratmeter per elev (m ²)	28	29	28	20	20	21	22	23	21	23
Lokalkostnad per elev (kr)	21 316	22 798	21 602	20 886	19 337	19 958	21 199	22 077	24 627	24 849

tabell 3

Vuxenutbildningen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kvadratmeter per elev (m ²)	5	5	5	5	5	5	4	4	5	5
Lokalkostnad per elev (kr)	4 660	4 882	5 297	5 380	4 858	5 108	4 758	4 493	5 157	6 783

tabell 4

Totalt Kunskapsförbundet	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kvadratmeter	96 259	91 783	84 468	73 801	73 801	73 801	73 607	72 511	74 148	72 174
Lokalkostnad (Tkr)	73 602	70 779	70 232	69 353	69 321	70 689	73 150	72 896	79 360	82 653
Kvadratmeterkostnad kr/kvm	765	771	831	940	939	958	994	1 005	1 070	1 145

tabell 5

Det totala antalet kvadratmeter har minskat mycket sedan 2013 vilket beror på att det vid förbundets bildande lämnades ett antal fristående lokaler, både i Trollhättan och Vänersborg. Kostnaderna har däremot inte minskat i samma takt vilket främst beror på att man gjort omfattande, nödvändiga renoveringar. Med början på Nils Ericsonsgymnasiet sedan Birger Sjöbergsgymnasiet och slutligen Magnus Åbergsgymnasiet. Minskningen av lokalyta har i stället möjliggjort omfattande renoveringar av gymnasieskolorna till en i stort sett oförändrad kostnad. Inför renoveringen av Magnus Åbergsgymnasiet fanns dock inga ytterligare lokaler att lämna vilket förklarar kostnadsökningen mellan 2020-2022

5. Prognos och kostnadsutveckling

Befolkningsprognos 16 till 18-åringar i Trollhättan och Vänersborg 2023-2028

Ålder	2023	2024	2025	2026	2027	2028
16	1272	1238	1201	1311	1275	1219
17	1196	1276	1245	1209	1317	1281
18	1238	1201	1278	1249	1216	1320
totalt	3706	3715	3724	3769	3808	3820

Tabell 6: Källa <https://pxwebb2017.vgregion.se/>

För gymnasiet ser befolkningsprognosen för antalet elever inte ut att förändras nämnvärt de kommande åren. Möjligtvis ses en liten ökning av det totala antalet elever men inte till den grad att det skulle påverka lokalbehovet.

Det är snarare andra faktorer som påverkar elevantalet och därmed lokalbehovet och kostnaderna för dessa framåt. Några av dessa beskrivs nedan.

Interkommunala flöden.

Kunskapsförbundet har tidigare haft ett stadigt ökande utflöde av elever till andra kommuner och friskolor. Denna trend har stagnerat under det senaste året men osäkerhet råder om detta är en tendens som kommer fortsätta eller ej. Gymnasieelevernas val är svåra att förutse men påverkar likväl lokalbehovet framöver. Ett minskande antal elever till andra aktörer skulle kunna innebära ett större lokalbehov för Kunskapsförbundet. Det är dock osannolikt att denna förändring skulle komma plötsligt. Mer troligt är att man ser en gradvis minskning eller ökning av det interkommunala flödet vilket ger mer tid för anpassning av lokaler.

Även vuxenutbildningen har fristående aktörer som erbjuder utbildning, dessa aktörer är i vårt område få i dagsläget men skulle kunna bli fler och därmed påverka lokalbehovet. En ny aktör är Folkuniversitetet som startat sfi- utbildning i Trollhättan och har i dagsläget ca 150 elever.

En annan risk som förbundet står inför är om en friskola skulle gå i konkurs. Förbundet är då ansvarig för att de elever som gått hos den aktören snabbt kommer tillbaka i utbildning. Om detta hände en stor friskola skulle det potentiellt kunna vara en stor utmaning för lokalanpassningen.

Konjunkturen

Som tidigare nämnts är vuxenutbildningen ofta beroende av konjunkturens växlingar. En högkonjunktur innebär i regel en starkare arbetsmarknad och ett lägre behov av utbildningsplatser på vuxenutbildningen. En lågkonjunktur brukar på samma sätt innebära mer resurser via statsbidrag till vuxenutbildningen som då kan erbjuda fler personer utbildning. Dessa växlingar innebär att lokaler behöver kunna anskaffas och avyttras på kort sikt för vuxenutbildningen.

Inflation och elpriser.

Det senaste året har inflationen stigit med höga procenttal. Detta påverkar uppräkningsarna av hyreskostnader som stiger i takt med Konsumentprisindex (KPI). Förändringarna är snabba och svåra att förutsäga från år till år. Budgeten för lokaler 2023 ökade med 3,5 miljoner kronor jämfört med föregående år på grund av indexuppräkningsar.

Dimensioneringsutredningen.

Den så kallade dimensioneringsutredningen som syftar till att bättre matcha arbetsmarknadens behov med gymnasie- och vuxenutbildningarnas utbildningsutbud kommer eventuellt att påverka Kunskapsförbundets lokalbehov. Vi vet ännu inte vad utredningen innebär för förbundet. Den skulle kunna innebära såväl en ökning eller minskning av befintligt utbildningsutbud eller ett oförändrat sådant.

Omvärlden och politiken.

Politik, både lokalt och globalt påverkar Kunskapsförbundet. Den lokala politiken (kommunalt, regionalt och statligt) kan påverka resurstilldelning till framför allt vuxenutbildningen. Hur politiken ställer sig till friskolornas dimensionering är också väsentligt för hur mycket elever som går i Kunskapsförbundets skolor och hur mycket lokaler som behövs och hur mycket vi betalar för interkommunala elever.

Krig och flyktingströmmar ihop med aktuell migrationspolitik kan påverka storleken och resurser till exempelvis SFI och språkintruktionsprogram på gymnasiet på kort sikt men också påverka elevkullarnas storlek både inom gymnasie- och vuxenutbildning på lång sikt. Exempelvis skulle ett kortsiktigt inflöde av fler nyanlända eventuellt innebära ett ökat behov av yrkesutbildningsplatser på medellång sikt vilket i sin tur påverkar lokalbehoven.

6. Behovsbeskrivning

Med den information vi har idag ser vi i stort inget behov av ökning eller minskning av lokaler. På grund av anledningar som nämns tidigare i denna rapport skulle förutsättningarna kunna ändras snabbt.

Inom relativt kort sikt behöver dock en del anpassningar och renovering ske av nedanstående lokaler.

- Den anpassade gymnasieskolan på MÅG behöver tillgänglighets anpassas enligt uppdaterade regelverk för att passa elevernas olika behov. Denna anpassning behöver ske relativt omgående.
- Bottenvåningen i A-huset på MÅG behöver renoveras och uppdateras till den standard som resten av byggnaden har.
- MNO-huset på MÅG behöver renoveras.
- Vänerparken i Vänersborg behöver utrustas med en del ämnesspecifika salar som t.ex. kemisal för att all vuxenutbildning på gymnasial nivå ska kunna ske sammanhållet i Vänersborg.
- Yrkehögskoleutbildningen för filmarbetare ökar i volym och behöver utöka lokalerna på Innovatum något.

§ 163

Samråd - Nya slussar i Trollhättan

KS 2023/856

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom bilagt yttrande

Bilaga/bilagor

Bilaga 1: Yttrande i avgränsningssamråd för slussar i Trollhättan

Sammanfattning av ärendet

Trafikverket har bjudit in Vänersborgs kommun till avgränsningssamråd kring tillstånd om ansökan om vattenverksamhet enligt miljöbalken för nya slussar i Trollhättan. I yttrandet förespråkar Vänersborgs kommun samma dragning i Trollhättan som Trafikverket – alternativ Nord. Det ger mindre störningar för sjöfarten under genomförandet och högre kapacitet. Långvariga stopp eller omfattande begränsningar för sjöfarten kan innebära allvarliga negativa konsekvenser för företagsetableringar i kommunen och för besöksnäringen. Det är viktigt för Vänersborgs kommun att sjöfarten kan fortleva och utvecklas.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-09-26
- Yttrande i avgränsningssamråd för slussar i Trollhättan
- Samrådsunderlag - Anläggande av slussar Trollhättan

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-09-26

Dnr: KS 2023/856

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Trafikverket
Ärendenummer TRV 2023/ 41459

Yttrande i avgränsningssamråd om slussar i Trollhättan

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom bilagt yttrande

Sammanfattning av ärendet

Trafikverket har bjudit in Vänersborgs kommun till avgränsningssamråd kring tillstånd om ansökan om vattenverksamhet enligt miljöbalken för nya slussar i Trollhättan. I yttrandet förespråkar Vänersborgs kommun samma dragning i Trollhättan som Trafikverket – alternativ Nord. Det ger mindre störningar för sjöfarten under genomförandet och högre kapacitet. Långvariga stopp eller omfattande begränsningar för sjöfarten kan innebära allvarliga negativa konsekvenser för företagsetableringar i kommunen och för besöksnäringen. Det är viktigt för Vänersborgs kommun att sjöfarten kan fortleva och utvecklas.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Utredningen bedrivs av Trafikverket tillsammans med Sjöfartsverket. Även slussombyggnad i Vänersborg och Lilla Edet ingår i projektet, men det aktuella samrådet rör endast slussarna i Trollhättan. Syftet med samrådet är att allmänheten såväl som myndigheter och organisationer ska kunna bidra med sin kunskap om förhållanden som är viktiga att ta hänsyn till i arbetet.

För ytterligare beskrivning, se bilagt yttrande.

Beredning

Förslaget till yttrande har tagits fram av kommunstyrelseförvaltningen i samverkan med Miljö- och byggnadsförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen. Visit Trollhättan-Vänersborg har konsulterats.

Vänersborgs kommun deltar även indirekt i samrådet genom Vänersamarbetets gemensamma yttrande från kommunerna runt Vänern.

Samrådstiden är satt till 15 oktober 2023, men Vänersborgs kommun har fått beviljat begäran om förlängd svarstid till 2 november

Underlag

Samrådsunderlag – Anläggande av slussar Trollhättan, 2023-09-11

Jenny Kudryk

Chef avdelningen hållbar utveckling

Bilagor

Yttrande i avgränsningssamråd om slussar i Trollhättan, 2023-09-21

Sändlista

Trafikverket, investeringsprojekt@trafikverket.se, ange TRV 2023/41459

2023-09-21

Dnr: KS 2023/856

Handläggare

Pål Castell

pal.castell@vanersborg.se

0521-72 10 91

Mottagare

Trafikverket

Ärendenummer TRV 2023/ 41459

Yttrande i avgränsningssamråd för slussar i Trollhättan

Bakgrund

Vänersborgs kommun har bjudits in av Trafikverket att yttra sig i avgränsningssamråd kring tillstånd om ansökan om vattenverksamhet enligt miljöbalken för nya slussar i Trollhättan. Samrådstiden är satt till 15 oktober 2023, men Vänersborgs kommun har fått beviljat begäran om förlängd svarstid till 2 november.

Sammanfattning av yttrande

Det är viktigt för Vänersborgs kommun att sjöfarten kan fortleva och utvecklas. Därför förordar kommunen samma dragning i Trollhättan som Trafikverket – alternativ Nord. Det ger mindre störningar för sjöfarten under genomförandet och högre kapacitet. Långvariga stopp eller omfattande begränsningar för sjöfarten kan innebära allvarliga negativa konsekvenser för företagsetableringar i kommunen och för besöksnäringen.

Yttrande

Vänersborgs kommun ser mycket positivt på att processen går framåt och hoppas att slutgiltigt beslut kan fattas så att osäkerheten om slussarnas framtid snart kommer att vara över. Kommunen förordar att ny sluss i Trollhättan byggs enligt alternativ Nord, utifrån att det leder till mindre störningar för sjöfarten under genomförandet och dessutom ger en högre kapacitet när det är färdigbyggt. Vänersborgs kommun har inte bedömt vilken lokal miljöpåverkan de olika alternativen ger för Trollhättans stad.

Till att börja med har farleden en mycket stor betydelse för Vänersborgs identitet. Sjöfarten mellan Vänern och Västerhavet var utgångspunkten för uppkomsten av Vänersborg och har spelat en viktig roll genom hela stadens historia. Det har handlat om såväl rikets försvar som handel, skeppstillverkning och godstransporter till och från lokala industriföretag.

Farledens betydelse som samhällsbärande transportstruktur har förvisso minskat de senaste decennierna, som en konsekvens av att kostnadsneutralitet mellan transportslagen saknas, men är alltjämt stor och förväntas öka i framtiden. Faktorer som talar för det är bland annat behovet av omställning till miljövänliga transportmedel, industriell omställning och tillväxt samt globalisering. Ur ett robusthetsperspektiv är sjöfart ett viktigt komplement till andra transportslag som klarar oerhört stora volymer. Begränsningar av farleden riskerar att försvåra måluppfyllelse för såväl lokala, regionala och nationella miljömål.

Vänersborgs kommun har fattat beslut om att flytta nuvarande hamn vid Trafikkanalen centralt i tätorten. Huvudanledning är att nuvarande läge saknar utvecklingsmöjligheter. Istället pekar kommunen i översiktsplanen ut ett framtida hamnläge i Vargön, där även

2023-09-21

Dnr: KS2023/856

detaljplan för hamn tagits fram och ett antal utredningar genomförts. Under 2024 kommer stora resurser att läggas på skredsäkring på platsen.

Det kommer ofta förfrågningar från företag som vill etablera sig i kommunen, där tillgång till hamn och sjöfart lyfts fram som viktiga förutsättningar. Det finns även flera stora företag i kommunen som ser sjötransporter som en viktig möjlighet i framtiden. Innan slutgiltigt beslut fattats i frågan om slussledens ombyggnad råder en osäkerhet som hindrar många investeringsplaner.

Slussleden är inte bara viktig för industriverksamhet och godstransporter utan har även en mycket viktig betydelse för friluftsliv och besöksnäring. Vänersborgs kommun konstaterar att flera riksintressen kopplat till dessa frågor riskerar att skadas allvarligt om möjligheten för småbåtar att färdas genom slussleden försämrades. Fritidsturism och gästhamnar bidrar till sysselsättning i andra verksamheter så som handel och restaurang. Det bidrar även till platsutveckling och måluppfyllelse i att skapa attraktionsvärden, mötesplatser och trygghet.

Ombyggnationen av slussarna kommer att innebära störningar för sjöfarten under genomförandeperioden. Blir störningarna alltför omfattande kan det innebära skador för sjöfarten som blir svåra att reparera. Det kan till exempel leda till att företag behöver investera i andra transportsystem eller tvingas lägga ner sin verksamhet. Även för besöksnäringen kan långvariga stopp innebära att gästhamnar och andra företag inte klarar sig.

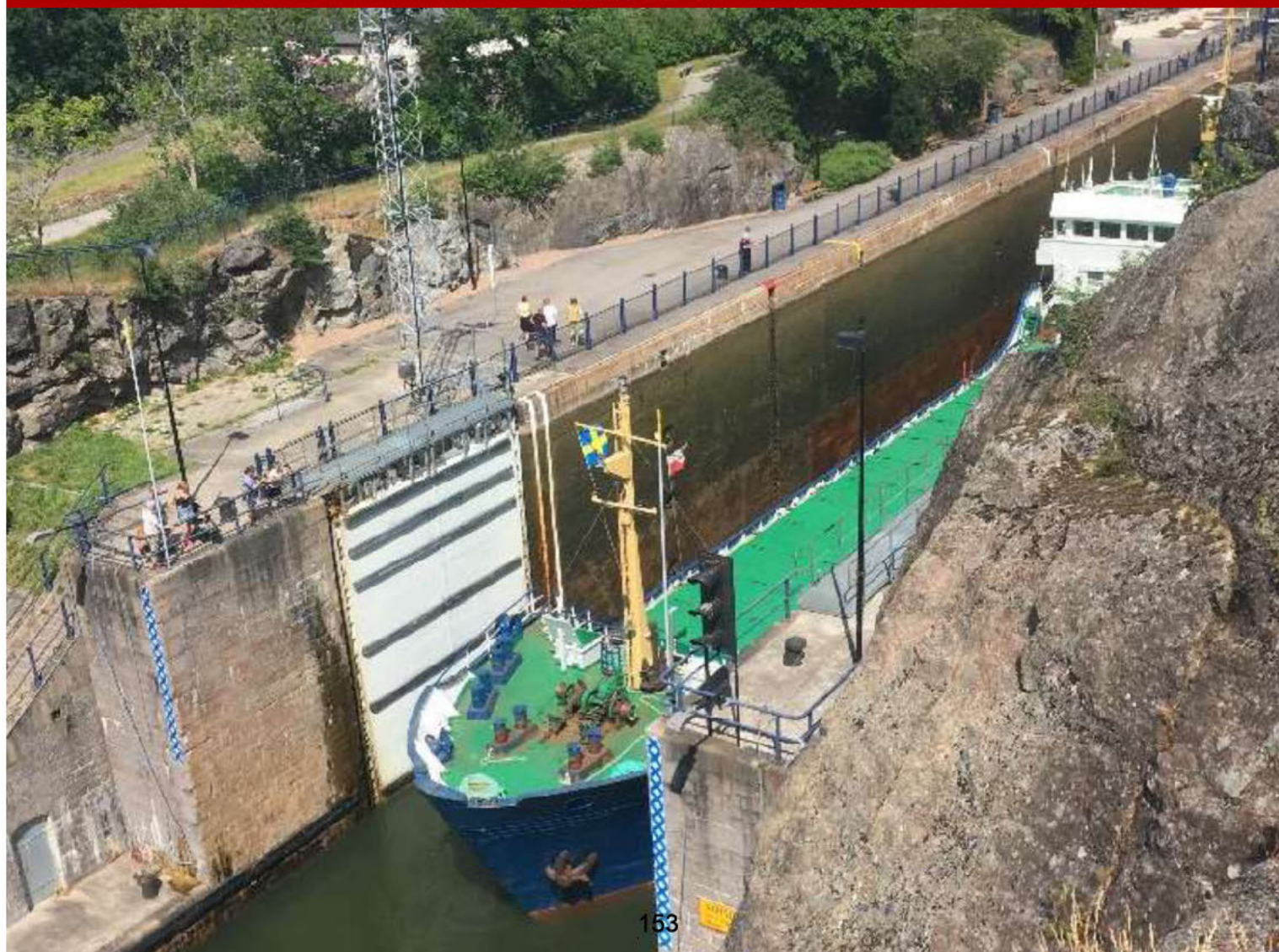
Av dessa anledningar vill Vänersborgs kommun förorda att slussarna byggs om på det sätt som innebär minst risk för långvariga störningar i sjöfarten, vilket enligt Trafikverkets underlag är alternativ Nord.

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande

SAMRÅDSUNDERLAG

Anläggande av slussar Trollhättan

Trollhättans stad, Västra Götalands län
Lokalisering inför ansökan om tillstånd för
vattenverksamhet
2023-09-11

Trafikverket
Postadress: Vikingsgatan 4, 411 04 Göteborg
E-post: trafikverket@trafikverket.se
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

Konfidentialitetsnivå: 1
Dokumenttitel: Samrådsunderlag – anläggande av slussar Trollhättan
Dokumentdatum: 2023-09-11
Ärendenummer: TRV 2023/41459
Kontaktperson: Mikael Rintala, Trafikverket
Foto: WSP Sverige AB (Om inget annat anges)

Innehåll

Sammanfattning	6
1 Inledning	9
1.1 Bakgrund	11
1.2 Projektets syfte och mål	11
1.3 Lokalisering.....	12
1.4 Frågeställningar från tidigare samråd.....	14
1.4.1 Kan befintliga slussar renoveras?.....	14
1.4.2 Hur ser godstrafikens utveckling ut?	14
1.4.3 Varför behövs det plats för större fartyg?.....	15
1.4.4 Kan man bygga i 1800 eller 1844 års slussled?.....	16
1.4.5 Hur kommer överskottsmassorna hanteras?	16
1.4.6 Kan man bygga ny kanal Vänern – Uddevalla?	17
2 Tillstånd för vattenverksamhet.....	18
2.1 Föreslagna skyddsåtgärder och försiktighetsmått	18
2.2 Tidplan.....	19
2.3 Följdverksamhet.....	19
2.4 Samråd och samrådsrets	19
2.5 Rådighet	21
3 Studerade alternativ	22
3.1 Nollalternativ	22
3.2 Ej genomförbara alternativ	22
3.2.1 Nybyggnation i befintlig sträckning	22
3.2.2 Kombinationsalternativ söder och norr.....	24
3.2.3 Mitt	26
3.2.4 Gamle dal.....	28
3.2.5 Förkortning av slusstrappan	30
3.2.6 Åker–Västergärdet.....	31
3.2.7 Fartygshiss.....	33
3.3 Genomförbara alternativ	34
3.3.1 Alternativ Nord.....	35
3.3.2 Alternativ Syd	39

4	Förutsättningar, effekter och konsekvenser	43
4.1	Kommunala planer	43
4.1.1	Förutsättningar	43
4.1.2	Effekter och konsekvenser	44
4.2	Lagskyddade områden.....	46
4.2.1	Förutsättningar	46
4.2.2	Effekter och konsekvenser	55
4.3	Trafikering och kapacitet.....	56
4.3.1	Förutsättningar	56
4.3.2	Effekter och konsekvenser	56
4.4	Landskap	57
4.4.1	Förutsättningar	57
4.4.2	Effekter och konsekvenser	60
4.5	Naturmiljö.....	64
4.5.1	Förutsättningar	64
4.5.2	Effekter och konsekvenser	72
4.6	Kulturmiljö	74
4.6.1	Förutsättningar	74
4.6.2	Effekter och konsekvenser	85
4.7	Rekreation och friluftsliv	87
4.7.1	Förutsättningar	87
4.7.2	Effekter och konsekvenser	91
4.8	Boendemiljö	92
4.8.1	Förutsättningar	92
4.8.2	Effekter och konsekvenser	95
4.9	Buller och vibrationer	96
4.9.1	Förutsättningar	96
4.9.2	Effekter och konsekvenser	97
4.10	Förorenad mark	98
4.10.1	Förutsättningar.....	98
4.10.2	Effekter och konsekvenser.....	103
4.11	Geologiska förhållanden	103
4.11.1	Förutsättningar.....	103
4.11.2	Effekter och konsekvenser.....	105
4.12	Ytvatten	106
4.12.1	Förutsättningar.....	106

4.12.2	Effekter och konsekvenser	108
4.13	Grundvatten	108
4.13.1	Förutsättningar.....	108
4.13.2	Effekter och konsekvenser	112
4.14	Vattenreglering	113
4.14.1	Förutsättningar.....	113
4.14.2	Effekter och konsekvenser	114
4.15	Naturresurser och klimatpåverkan	114
4.15.1	Förutsättningar.....	114
4.15.2	Effekter och konsekvenser	115
4.16	Risk och säkerhet	117
4.16.1	Förutsättningar.....	117
4.16.2	Effekter och konsekvenser	117
5	Slutlig bedömning.....	119
5.1	Översikt av effekter och konsekvenser.....	119
5.2	Förordat alternativ.....	120
5.3	Fortsatt arbete	122
6	Källförteckning.....	123

Sammanfattning

Bakgrund

Detta dokument utgör underlag för fortsatt samråd inför ansökan om tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken för nya slussar i Trollhättan.

Dagens slussar i Trollhätte kanal är över 100 år gamla. Den tekniska livslängden bedöms passerad 2030 och slussarnas funktion och säkerhet kan inte upprätthållas långsiktigt med hjälp av underhåll. De kommer att behöva stängas för all sjöfart, såväl handelssjöfart som fritidsbåtstrafik, om inte nya slussar byggs.

Byggandet av nya slussar i Trollhätte kanal, vid Lilla Edet, Trollhättan och Vänersborg, är ett led i att säkra nuvarande och framtida behov för Vänersjöfarten. Sjöfarten spelar en viktig roll i det övergripande arbetet med att åstadkomma en långsiktigt hållbar transportsektor och bidrar till att uppnå Sveriges miljömål.

Slussarnas funktion är avgörande för att kunna fortsätta bedriva handelssjöfart i Göta Älv-Vänerstråket. Av denna anledning är det också centralt att projektet kan genomföras med minsta möjliga påverkan på sjöfarten under byggtiden. En stängning av Vänersjöfarten under en längre tid medför sannolikt att nödvändiga alternativa transportlösningar permanentas och att en återgång till Vänersjöfarten inte blir aktuell, vilket motverkar den nytta man avser skapa med de nya slussarna. Vissa industrier är också helt beroende av sjöfarten för sina transporter och riskerar att behöva flytta eller lägga ner i händelse av en längre avstängning.

En renovering av befintliga slussar är inte möjlig då betongen är i så dåligt skick att man skulle behöva riva befintliga konstruktionsdelar och bygga nytt, vilket skulle medföra långvariga avstängningar av slussleden. Bedömningen är att nybyggnation av slussar i befintlig sträckning får en total byggtid på cirka fem år och under den tiden kommer slussleden att behöva vara stängd under minst tre år.

Renovering av befintliga slussar/nybyggnad i befintligt läge är således inget alternativ eftersom sjöfarten måste kunna fungera kontinuerligt även under en flerårig byggtid.

Trollhätte kanal är en farled klassificerad som riksintresse för kommunikationer på grund av dess betydelse för sjöfarten och näringslivet kring Vänern. En flerårig avstängning av sjöfarten är inte heller förenlig med riksintressets krav på framkomlighet och funktion.

Trafikverkets och Sjöfartsverkets bedömning är att byggnation av ny slussled i ny sträckning är den enda möjligheten att bibehålla och utveckla Vänersjöfarten.

Lokaliseringsalternativ

Att bygga nya slussar är ett stort och omfattande projekt. Oavsett lokalisering medför projektet stor påverkan i Trollhättan med omnejd under lång tid.

Detta samrådsunderlag redovisar två förslag på lokalisering av ny slussled i ny sträckning kallade alternativ Nord och alternativ Syd. I detta tidiga skede har det inte varit möjligt att definiera exakta lägen för de studerade alternativen, i stället

har två korridorer som möjliggör justering av läget tagits fram. Det exakta läget studeras i kommande skeden och den färdiga slussanläggningen kommer endast att ta en del av den aktuella korridoren i anspråk.

Alternativ Nord förläggs norr om befintliga slussar mellan Göta älv och Bergkanalen norr om Västergärdet. Alternativ Syd förläggs söder om befintliga slussar mellan Göta älv och Åkers sjö. Under planeringsarbetet i detta och tidigare skeden har flera alternativa lösningar studerats och av olika anledningar valts bort.

Kostnaden för alternativ Nord bedöms bli cirka 3 miljarder kronor och för alternativ Syd cirka 4,6 miljarder kronor (prisnivå 2021–02 enligt nationell plan).

För alternativ Nord bedöms byggtiden för slussleden bli cirka 5 år och för alternativ Syd cirka 8 år.

I båda alternativen kommer dessutom förberedande arbeten att göras, till exempel ny bro över Bergkanalen. När nya slussar tagits i drift kommer de befintliga slussarna stängas och säkras mot framtida dammbrott och rasrisker.

Förutsättningar, effekter och konsekvenser

Slussområdet och dess närmsta omgivning täcks till stor del av skog med inslag av bebyggelse och öppna fält med parkkaraktär. Den kuperade terrängen i kombination med vattnet skapar en intressant rumslig dynamik mellan öppet och slutet. För båda alternativen bedöms de negativa konsekvenserna för landskapsbilden bli måttliga till stora.

I området finns två naturreservat, Ryrbäcken och Älvrummet. Naturinventeringen har pekat ut områden inom båda korridorerna som har värde för biologisk mångfald. Göta och Nordre älvs dalgångar utgör riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. För båda alternativen bedöms de negativa konsekvenserna för naturmiljön bli måttliga till stora.

Slussområdet och Älvrummet i centrala Trollhättan har ett stort värde som turistmål och rekreationsområde. Göta Älv – delområdet Vänersborg-Trollhättan är riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. För alternativ Nord bedöms de negativa konsekvenserna för rekreation och friluftsliv bli måttliga till stora. För alternativ Syd bedöms de bli måttliga.

Trollhättans kanal- och slussområde är en komplex miljö med höga kulturhistoriska värden av nationell betydelse. Området ingår i riksintresset för kulturmiljövården *Trollhättan*, som är en kommunikations- och industrimiljö med stor transporthistorisk betydelse. Slussmiljön är skyddad som statligt byggnadsminne och utpekad som en av landets tolv viktigaste industrimiljöer med särskilt stor betydelse för teknik- och kommunikationshistorien.

Alternativ Nord innebär ingrepp i de skyddade områdenas norra delar, främst kring Bergkanalen och medför negativa effekter för kulturmiljön genom ingreppen kring Bergkanalen samt genom att slussfunktionen flyttas till ett nytt läge. Den nya slussleden berör också ett antal kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Alternativ Syd medför stora ingrepp i miljön kring Åkers sjö med kärnan av den historiska slussmiljön och 1916 års slussar vilka ingår i det statliga byggnads-minnets

skyddsområde. Alternativ Syd berör även enskilda skyddade byggnader genom breddning av Bergkanalen och den nya slussleden.

Alternativ Nord bedöms innebära måttliga till stora negativa konsekvenser och alternativ Syd bedöms innebära stora negativa konsekvenser för kulturmiljön.

För alternativ Syd medför markintrånget att omkring 20 bostäder kan bli aktuella för inlösen. Markintrånget för alternativ Nord blir mindre och medför att omkring 5 bostäder kan bli aktuella för inlösen.

Båda alternativen går genom berg och ger upphov till ett stort massöverskott. Alternativ Syd har en längre sträcka genom berg vilket medför att massöverskottet blir dubbelt så stort som i alternativ Nord, cirka 2 miljoner m³ jämfört med cirka 1 miljon m³.

Förordat alternativ

Trafikverket och Sjöfartsverket förordar alternativ Nord.

Det är centralt för projektet att slussbygget genomförs med minsta möjliga påverkan på sjöfarten under byggtiden, vilket innebär att arbetet i så stor utsträckning som möjligt genomförs med farleden öppen. Avstängningar av sjöfarten får redan under kortare perioder negativa konsekvenser för de företag runt Väneren som är beroende av sjöfarten för sina transporter. Alternativ Syds sträckning går parallellt med och i omedelbar närhet till befintliga slussar som på grund av sitt dåliga skick är känsliga för yttre påverkan. Dessutom berörs Bergkanalen på en längre sträcka än för alternativ Nord. Alternativ Syd skulle därför medföra mer omfattande avstängningar för sjöfarten.

Alternativ Syd medför också större negativ påverkan på kulturhistoriska värden av riksintresse och det statliga byggnadsminnet, jämfört med alternativ Nord.

Oavsett alternativ kommer slussprojektet att innebära ett stort massöverskott bestående av i huvudsak berg. För alternativ Nord bedöms volymen överskottsmassor bli hälften så stor som för alternativ Syd. Detta medför att energianvändningen och klimatbelastningen för alternativ Nord blir lägre jämfört med alternativ Syd.

Byggtiden för alternativ Nord bedöms bli kortare än för alternativ Syd – 5 år jämfört med 8 år. Störningar på omgivningen pågår under kortare tid och påverkar dessutom färre boenden än alternativ Syd.

Alternativ Nord innebär mindre markintrång, vilket medför att färre bostäder behöver lösas in.

Alternativ Nord bedöms få en lägre anläggningskostnad än alternativ Syd, 3 miljarder kronor jämfört med 4,6 miljarder kronor.

Förordandet bygger på Trafikverkets och Sjöfartsverkets samlade bedömning av alternativens effekter och konsekvenser samt i vilken utsträckning de bäst uppfyller projektets ändamål med minsta möjliga intrång och olägenhet utan oskälig kostnad samt med beaktande av övriga samhällsintressen.

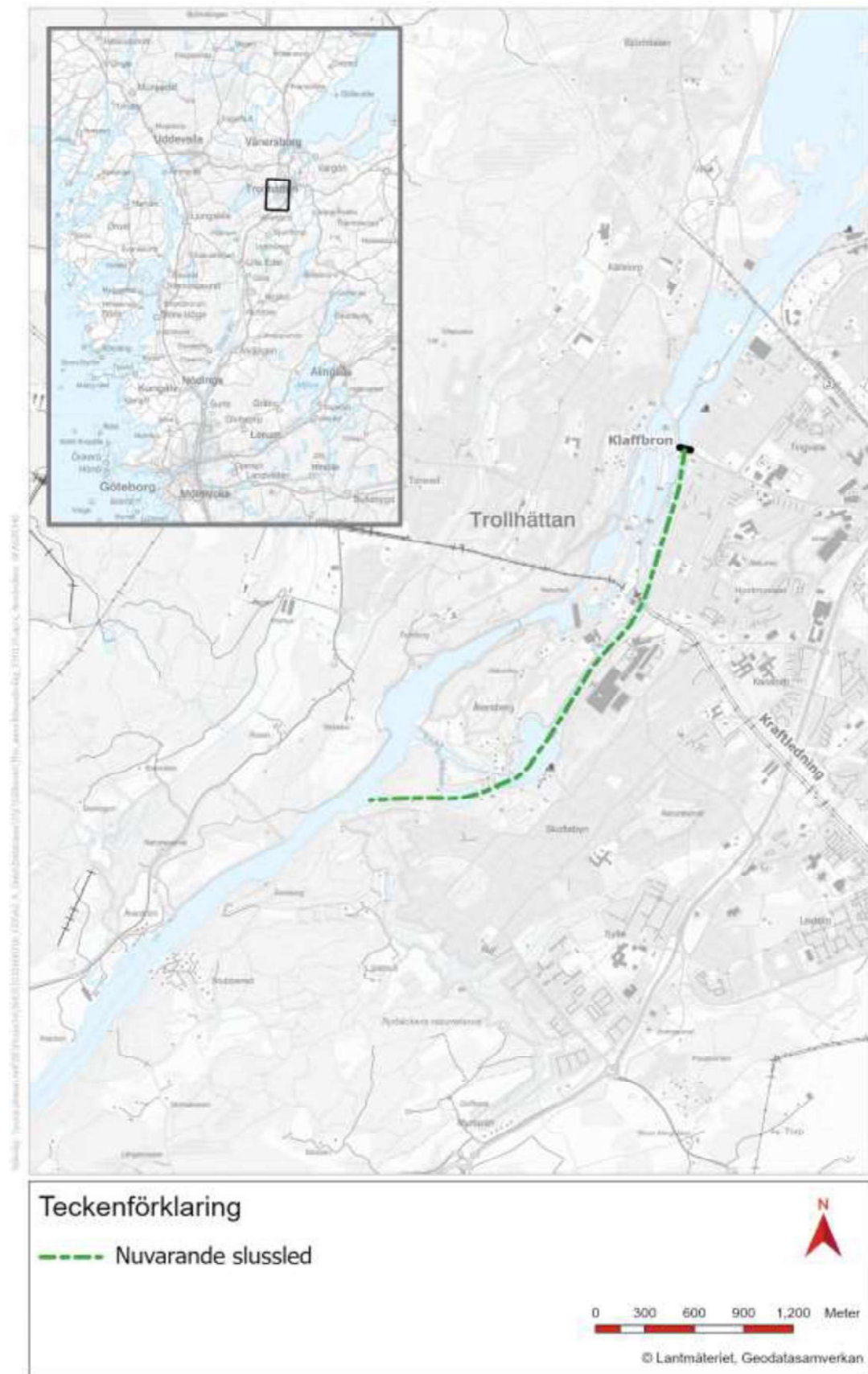
1 Inledning

Denna handling utgör underlag för fortsatt samråd som sker inom ramen för det kontinuerliga och fortlöpande samrådet inför ansökan om tillstånd om vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Tillståndsansökan gäller nya slussar i ny sträckning i Trollhättan, vilket är en del av en större upprustning av Trollhätte kanal där samtliga slussar planeras att ersättas med nya.

Ett första samråd hölls under perioden november 2021-februari 2022. I det samrådet förordades inget alternativ utan synpunkter togs in för båda alternativen. Många frågor och synpunkter inkom om att bland annat renovera eller bygga nya slussar i befintlig sträckning. För att bemöta synpunkterna och tydligt kunna motivera ett förordat alternativ har fördjupade utredningar tagits fram. Efter det första samrådet har också de genomförbara alternativen studerats mer i detalj och arbetet presenteras nu i detta fortsatta samråd.

Syftet med detta samråd är att informera om och inhämta relevanta synpunkter om den nu förordade lokaliseringen alternativ Nord för att kunna ta ställning till vilken omfattning och detaljeringsgrad miljökonsekvensbeskrivningen behöver ha.

Synpunkter och yttranden som lämnats under föregående samrådsprocess finns fortfarande med i det fortsatta arbetet.

Figur 1. Orienteringskarta över Trollhättan och slussområdet.

1.1 Bakgrund

Byggnation av slussar i ny sträckning i Trollhätte kanal kom med som ett namngivet objekt i den nationella planen för transportinfrastruktur 2018–2029 och ligger med i den nya planen för 2022–2033.

Dagens slussar i Trollhätte kanal är över 100 år gamla och den tekniska livslängden har snart uppnått. Bedömningen är att slussarnas funktion och säkerhet inte kan upprätthållas långsiktigt med hjälp av underhåll. Slussarnas funktion är avgörande för att kunna fortsätta att bedriva handelssjöfart i stråket. Sjöfarten är en viktig pusselbit i det övergripande arbetet med att åstadkomma en långsiktigt hållbar transportsektor samt uppnå uppställda nationella miljömål.

För att säkra Vänersjöfartens framtid planerar därför Trafikverket i samarbete med Sjöfartsverket att bygga nya slussar i Trollhätte kanal, vid Lilla Edet, Trollhättan och Vänersborg.

Tidigare utredningar

År 2013 genomfördes en trafikslagsövergripande stråkstudie och åtgärdsvalsanalys för Göta älv–Vänerstråket med syfte att skapa beslutsunderlag inför Trafikverkets åtgärdsplanering för åren 2014–2025 (Trafikverket 2013).

En fördjupad åtgärdsvalsstudie, presenterad i rapporten ”Vänersjöfart och slussar i Trollhätte kanal. Byggtkniska alternativ och samhällsekonomiska effekter.” (Trafikverket 2017), genomfördes under åren 2016–2017 och syftade till att fördjupa beslutsunderlaget inför Trafikverkets åtgärdsplanering för 2018–2029. Kompletteringarna bestod främst i statusbestämning av befintliga slussar samt byggtkniska förslag till eventuell ombyggnad och nybyggnad i ny sträckning.

Resultatet av åtgärdsvalsstudierna kan sammanfattas enligt följande:

- Befintliga slussar är uttjänta 2030 och fortsatt renovering av dagens slussar är inte möjlig.
- Nybyggnation i befintlig sträckning är förenat med stora osäkerheter och risker avseende tekniska aspekter och påverkan på sjöfarten under byggtiden. Alternativet har därför valts bort.
- Trafikverkets och Sjöfartsverkets samlade bedömning är att byggnation av nya slussar och kanal i ny sträckning är den enda möjligheten för att bibehålla och utveckla Vänersjöfarten.

1.2 Projektets syfte och mål

Projekt Slussar i Trollhätte kanal syftar till att säkra Vänersjöfartens framtid, genom att bygga nya slussar och därmed skapa förutsättningar för en framtida utveckling av sjöfarten i Vänerstråket. Nya större slussar är en förutsättning för att kunna säkerställa det nuvarande och framtida behovet av sjötrafik, där vissa industrier är helt beroende av sjöfarten. Det är nödvändigt för att kunna realisera sjöfartens potential i stråket och därigenom på sikt avlasta järnvägen och minska andelen transporter med lastbil.

Nya större slussar ger förutsättningar för en framtida kapacitetshöjning, genom att större fartyg kan trafikera kanalen. Det bedöms ge minskade transportkostnader och därmed bättre förutsättningar för näringslivet i regionen. Nya slussar gynnar även båtturismen och den lokala turistnäringen.

Projektets övergripande mål är att bevara Vänersjöfarten och skapa förutsättningar för framtida utveckling av densamma. Projektet medför också att fritidssjöfart och turism längs Göta älv till Vänern och vidare ut i Göta kanal kan fortgå samt utvecklas vidare.

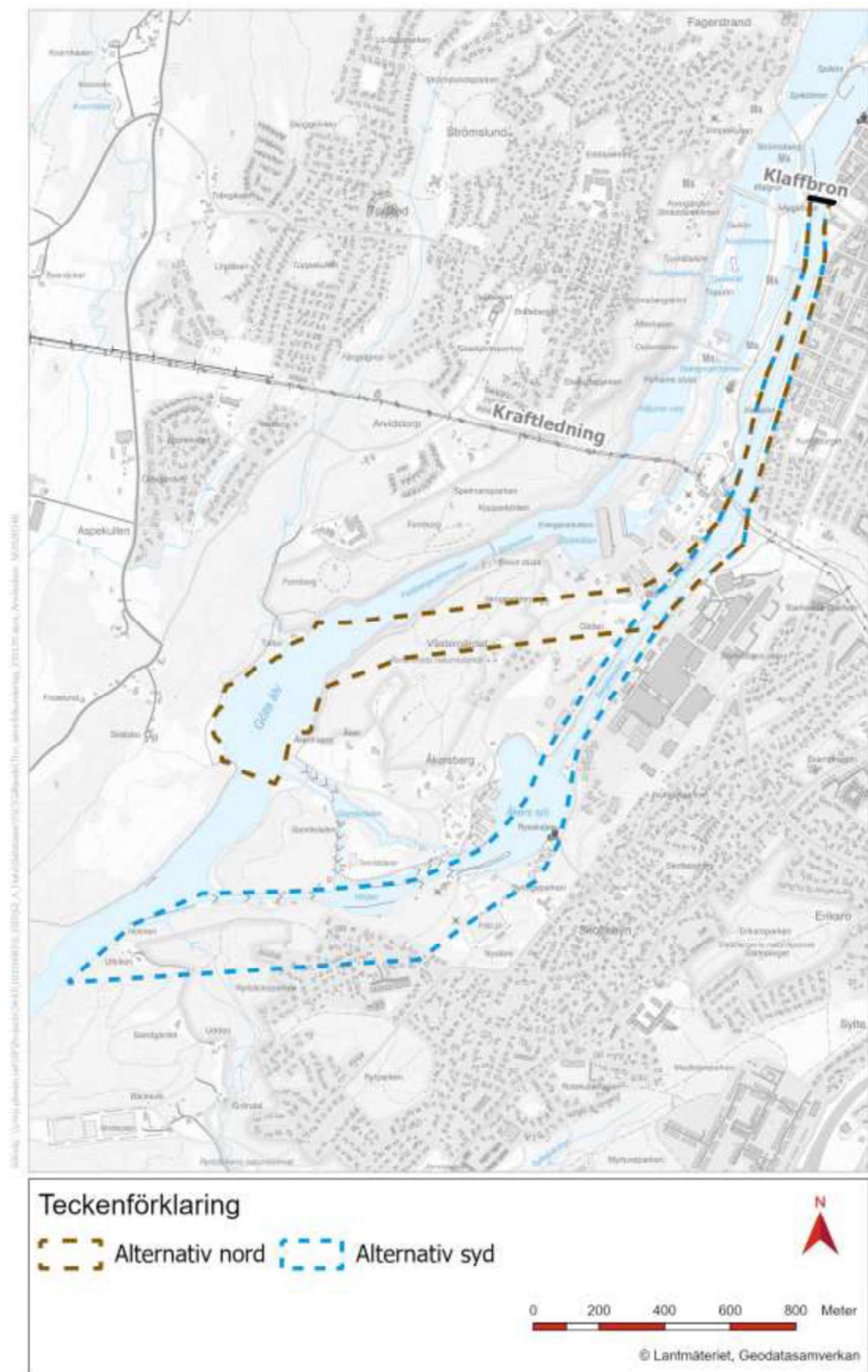
1.3 Lokalisering

För den nya slussanläggningen har flera alternativ utretts och utvärderats för att hitta det alternativ som medför minsta möjliga intrång och olägenhet utan oskälig kostnad i kombination med beaktande av övriga samhällsintressen. Två alternativ, Nord och Syd, bedöms utifrån detta som genomförbara.

Alternativ Nord förläggs norr om befintliga slussar mellan Göta älv och Bergkanalen norr om Västergärdet, se Figur 2. I öster ansluter alternativet till befintlig farled vid Olidebron och i väster ansluter alternativet till Göta älv. Bergkanalen breddas från Olidebron upp till Klaffbron.

Alternativ Syd förläggs söder om befintliga slussar mellan Göta älv och Åkers sjö, se Figur 2. Föreslagen slusslinje ligger huvudsakligen på landområde och går delvis genom den konstgjorda dammen Höljan som ligger mellan slusstrappan och den övre slussen. Efter föregående samråd har en annan utformning med en triangelformad sluss studerats. Denna lösning minimerar intrånget genom att möjliggöra för fartygen att köra in i en riktning och genom en sidoförskjutning i slussen köra ut i en annan riktning. I öster ansluter alternativet till befintlig farled i Åkers sjö och i väster ansluter alternativet till Göta älv vid Utkiken. Bergkanalen breddas mellan Åkers sjö och Klaffbron.

Trafikverket och Sjöfartsverket förordar alternativ Nord. Förordandet bygger på Trafikverkets och Sjöfartsverkets samlade bedömning av alternativens effekter och konsekvenser samt i vilken utsträckning de bäst uppfyller projektets ändamål med minsta möjliga intrång och olägenhet utan oskälig kostnad samt med beaktande av övriga samhällsintressen.

Figur 2. Alternativa korridorer för lokalisering av nya slussar i Trollhättan.

1.4 Frågeställningar från tidigare samråd

Under samrådet hösten 2021/vintern 2022 inkom synpunkter som bemöttes i en samrådsredogörelse som finns tillgänglig på Trafikverkets webbplats (Trafikverket 2022). Mer ingående svar på några av de mest förekommande.

1.4.1 Kan befintliga slussar renoveras?

Möjligheten att åstadkomma en säker drift av dagens slussar för framtida sjöfart genom en renoveringsinsats undersöktes i samband med Trafikverkets fördjupade åtgärdsvalsstudie (Trafikverket 2017). En statusbedömning av befintlig anläggning genomfördes då av SWECO (2016) för att ge svar på om det är tekniskt möjligt att förlänga livslängden på dagens slusskonstruktioner med minst 50 år.

Den tekniska undersökningen visade att betongen i slusskonstruktionen är i så dåligt skick att det inte går att förlänga livslängden på befintlig anläggning i något längre tidsperspektiv. En renovering av befintliga slussar är således inte möjlig att genomföra, utan skulle i praktiken innebära en nybyggnad av samtliga ingående bärande konstruktionsdelar och medföra långvariga avstängningar av slussleden.

1.4.2 Hur ser godstrafikens utveckling ut?

En invändning som framfördes vid samrådet hösten 2021/vintern 2022 var att lönsamheten för investeringen i nya slussar har beräknats baserat på orimligt höga godsvolymer i Trafikverkets gällande basprognos (2020-06-15) för 2040.

Prognostiserade 3,9 miljoner ton gods motsvarar en ökning på 4 procent per år från prognosens nuläge 2017. Givet dagens faktiska godsvolymer och osäkerheterna i Trafikverkets godsprognos, kombinerat med ofrånkomlig påverkan under det att nya slussar byggs, har denna ifrågasatts.

För att nyansera bilden av framtida godsflöden har Sjöfartsverket tittat närmare på ett antal scenarier för godstillväxten i Vänersjöfarten (Sjöfartsverket 2022). Deras anpassade scenario antar 2,5 procents ökning per år utom under tiden de nya slussarna byggs och ger en godsmängd på cirka 3 miljoner ton år 2040.

En närmare analys av förutsättningar och potentiell utveckling presenteras i "PM Hur ser godstrafikens utveckling ut" (WSP 2023a), baserad på bland annat underlaget från Sjöfartsverket och berörda näringars egna bedömningar. Sjötrafiken har ökat i Vänerens sjöfartsområde de senaste åren. När nya slussar finns på plats och nödvändiga åtgärder har vidtagits i farleden i stort ökar också potentialen för etablering av någon eller några nya verksamheter och/eller realiserande av enhetsberett gods i sjötrafik. Sammantaget görs bedömningen att en utvecklingstakt som ger upp till 3 miljoner ton gods 2040 kan anses rimlig och bidrar till slussprojektets samhällsekonomiska lönsamhet.

En avslutande reflektion är att en viktig faktor som påverkar utvecklingen av sjögodsvolymer är tilliten till transportsystemet. Viss organisk tillväxt kan redan ha hämmats, dels av risken för avbrott under ett antal år (vilket skulle bli fallet om nya slussar byggs i befintlig sträckning), dels av osäkerheten om Vänersjöfarten alls kommer att finnas kvar efter 2030. Sannolikt är att både befintliga och nya

verksamheter som överväger sjöfart, för alla eller delar av sina godstransporter, väljer att avvakta tills man kan lita på att nya slussar kommer på plats. Beslut om att bygga nya slussar ger en tydlig och långsiktig signal till företagen att transporter via sjöfart är värt att satsa på.

1.4.3 Varför behövs det plats för större fartyg?

Yttranden som inkommit poängterar att problemet inte är att slussarna är för små utan att de är uttjänta, samt gör gällande att redare inte har uttryckt något behov av att kunna passera med större fartyg. Det förstnämnda är korrekt, i det att den huvudsakliga anledningen till att nya slussar behövs är att de befintliga slussarna närmar sig slutet av sin tekniska livslängd och åtgärder är nödvändiga för att vidmakthålla dagens funktion samt höja säkerheten för sjötrafiken såväl som dammsäkerheten. Det senare påståendet stämmer däremot inte överens med andra intressenters yttranden och syn på framtiden. Exempelvis har berörda kommuner runt Vänern under flera år arbetat för ökad sjöfart och en central del för att uppnå detta är att stärka sjöfartens konkurrenskraft genom att bland annat möjliggöra för större fartygsdimensioner genom såväl slussarna som farleden i stort.

Om man bortser från utvecklingsmöjligheterna som sådana så kvarstår det faktum att många av de fartyg som trafikerar kanalen idag redan är för stora och får passera på dispens. Därför är det nödvändigt att de nya slussarna byggs större, med bättre säkerhetsmarginaler, så att undantagen (dispenstrafik) inte utgör regeln.

Inför beslutet om vilken fartygsstorlek som slussarna ska dimensioneras för genomförde Sjöfartsverket en utvärdering av framtida fartygsutveckling, jämförde med standarder och internationell praxis, samt inhämtade erfarenhetsmässiga bedömningar (Sjöfartsverket 2020). Principen var att vid nybyggnation av en slussanläggning bör inte slussarna i sig utgöra den dimensionerande faktorn i farledsstråket som helhet, utan de bör i stället bidra till en framtida långsiktig utveckling av stråket. Så har exempelvis gjorts vid utbyggnaden av Södertälje sluss. Identifierade nyttor för sjöfarten som kan hänföras till en ökning av framtida fartygsstorlek är bland annat skalfördelar som bidrar till sänkta kostnader för fraktköpare, vilket i sin tur kan bidra dels till överföring av gods från andra transportkedjor, dels tillkommande nya godstransporter. Större fartyg innebär också fortsatt effektivisering inom transportslaget, då färre antal fartyg kan transportera samma mängd gods.

En annan faktor är att fartygen som idag går i Vänertrafiken börjar bli gamla och nyare fartyg blir allt större i storlek – något som ny infrastruktur såsom slussar bör ta hänsyn till. Sjöfartsverket får kontinuerligt förfrågningar om att kunna ta emot fartyg som överskrider den storlek som hittills har kallats Vänermax, både från näringslivet och rederier som trafikerar Vänern. Det syns också en tydlig tendens från marknadens sida att vilja nyttja större fartyg, delvis för att det idag finns allt färre mindre fartyg ute på marknaden. Vidare är det sannolikt att en större andel av det framtida godsflödet kommer att fraktas i containrar och då behövs framför allt bredare fartyg än idag.

Avslutningsvis kan konstateras att jämfört med prestandautvecklingen inom väg- och järnvägstransportsektorn på senare år har sjöfarten stått still/halkat efter. I ljuset av längre och tyngre tåg, samt pågående upprustning av vägnätet för att tillåta längre och/eller tyngre (HCT-) lastbilar, behövs konkreta satsningar för att sjöfarten ska bli ett realistiskt transportalternativ. Större slussar är ett viktigt led i att stärka sjöfartens konkurrenskraft i det aktuella stråket. Givet Sjöfartsverkets analys och läget på världsmarknaden skulle det i själva verket vara lämpligt att bygga slussarna för ännu större dimensioner än de förordade. Detta är dock inte görbart på grund av fysiska begränsningar i stråket, som den seglingsfria bredden för järnvägsbroarna vid Marieholm i Göteborg och svårigheter att tillskapa längre slussar exempelvis i Trollhättan.

1.4.4 Kan man bygga i 1800 eller 1844 års slussled?

En fråga som inkommit rör varför Trafikverket förordar att bygga nya slussar i ny sträckning i stället för att utnyttja någon av de redan existerande, äldre slusslederna. Detta beror i huvudsak på fysiska begränsningar, båda lederna från 1800 och leden från 1844 omfattar 90-gradiga svängar som är omöjliga för dagens fartygsflotta att navigera genom. De äldre slussarna utgör även statligt byggnadsminne och det råder en unik situation i byggnadsminnesområde Trollhättans kanal- och slussområde, där flera generationer slussar finns att beskåda samtidigt.

1.4.5 Hur kommer överskottsmassorna hanteras?

Schakt för slussanläggningen och breddning/muddring av farleden kommer att generera stora mängder överskottsmassor, mestadels berg. Då det inte i någon större omfattning kommer att finnas möjlighet att återanvända överskottsmassor inom projektet så kommer massorna sannolikt att läggas i temporära mellanlager innan de transporteras vidare för eventuell återanvändning eller till slutlig uppläggningsplats. Masstransporterna har en stor påverkan på miljön, ekonomin och boendemiljön där närboende påverkas av bullret och byggtrafiken. Målet är en masshantering som så långt möjligt säkerställer att de överskottsmassor som uppstår kan nyttjas på ett ändamålsenligt och miljövänligt sätt.

Slutdestinationen för överskottsmassorna är avgörande för vilket transportsätt som väljs för att frakta bort dem. När det gäller vägtransport är utgångspunkten i regel att nyttja befintliga gator och vägar (med hänsyn tagen till vägarnas bärighetsklass), i kombination med temporära byggvägar till den nya slussen och längs hela arbetsområdet. Tillfartsvägar kommer att hållas öppna tills ersättningsvägar har anlagts. Ett möjligt alternativ till transporter med lastbil är sjötransporter, vilket kräver anslutning till en hamn och ett hamntillstånd. Om sjötransporter blir aktuellt måste ytor för omlastning och transporter från arbetsområdet till hamn utredas vidare. Vid muddring av bottensediment är en möjlighet att lägga upp massorna direkt på pråm för transport sjövägen direkt till en dumpningsplats.

Den fortsatta planeringen av slussprojektet omfattar att utreda möjliga slutdestinationer för överskottsmassorna, varvid masshanteringen, platser för mellanlagring och lämpliga transportvägar kommer att utredas närmare. Då blir det

också aktuellt att studera andra aspekter, så som materialkvalitet för möjlig återanvändning, eventuellt behov av avvattning av muddringsmassor, kostnader och miljökonsekvenser. I det här skedet är det inte hanteringen i sig utan mängden överskottsmassor som skiljer sig mellan de genomförbara alternativen (se avsnitt o).

1.4.6 Kan man bygga ny kanal Vänern – Uddevalla?

Att förbinda Vänern med Västerhavet via en kanal mellan Uddevalla och Vänersborg är ett alternativ som har diskuterats och avskrivits vid ett flertal tillfällen.

Längden på kanalen skulle uppgå till totalt cirka 35 kilometer, det vill säga knappt 50 kilometer kortare än nuvarande förbindelse mellan Vänern och Västerhavet. Mot detta alternativ talar topografin i området, vilket kräver slussning på både den västra (lyfthöjd cirka 36 meter) och östra (tre slussar med lyfthöjd på vardera cirka 9 meter) sidan av sträckningens högsta punkt. Tidigare utredningar visar även att vattenvolymerna i de sjöar som ingår i sträckningen inte är tillräckliga för att klara den erforderliga slussningen på naturlig väg.

Samtidigt har det ansetts viktigt att befintliga hamnar utmed Göta älv kan nyttjas även i framtiden men de skulle sannolikt komma att stängas i detta alternativ. På samma sätt knyts inte turistleden samman mellan Göteborg och Vänern.

Alternativet skulle medföra att två europavägar och två järnvägar ska passeras för att uppnå en ny farledsfunktion. Alternativet har valts bort eftersom det innebär mycket höga kostnader och har bedömts som orealistiskt.

2 Tillstånd för vattenverksamhet

För de nya slussarna planeras bland annat följande åtgärder vilka utgör ansökan om tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken:

- Uppförande av nya slussar och dammanläggningar samt breddning av befintlig farled vilket omfattar grävning, sprängning, fyllning, utläggande av erosionsskydd och pålning inom vattenområde
- Anläggande av ny bro över Bergkanalen
- Stängning/fyllning inom befintliga slussar
- Utrivning av delar av befintlig dammanläggning, broar och marina konstruktioner
- Bortledande av grundvatten
- Muddring i Göta älv

Åtgärderna enligt ovan utgör tillståndsplikt som prövas av mark- och miljödomstolen. Dessutom ingår bland annat följande prövningar:

- Dispens från bestämmelser om strandskyddsområde enligt miljöbalken 7 kap. 13 §
- Dispens från naturreservatsföreskrifter enligt miljöbalken 7 kap. 4 §
- Dispens enligt artskyddsförordningen
- Tillstånd enligt Kulturmiljölagen prövas utanför miljödomsönsökan.

Vid en tillståndsprövning ska det säkerställas att den ansökte verksamheten lever upp till miljöbalkens hänsynsregler och andra krav. Bestämmelserna om vad en ansökningshandling ska innehålla finns i miljöbalken där kraven på innehåll är beroende av verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning. Till ansökan biläggs bland annat teknisk beskrivning, MKB, samrådsredogörelse, kontrollprogram m.m.

Om mark- och miljödomstolen bedömer att ansökningshandlingarna är kompletta och kan ligga tillgrund för fortsatt handläggning, tar domstolen upp ansökan till prövning. Innan en ansökan görs och inför upprättandet av en MKB ska verksamhetsutövaren inleda processen med ett samrådsskede.

2.1 Föreslagna skyddsåtgärder och försiktighetsmått

Den potentiella påverkan som beskrivits ur olika aspekter i samrådsunderlaget kan undvikas eller mildras genom vidtagande av skyddsåtgärder. Åtgärderna planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa negativa miljöeffekter. Dessa preciseras under arbetet med att upprätta miljödomsönsökan.

I det fortsatta arbetet behandlas frågor om gestaltning och estetik gemensamt med Trollhättans Stad och Sjöfartsverket, i syfte att bevara och stärka värden i området så att det även i framtiden blir attraktivt för Trollhättan. En viktig utgångspunkt är att åtgärder ska vidtas med respekt för byggnadsminnets uttryck och att metod- och materialval anpassas så att de negativa effekterna minimeras.

För att minska påverkan på vattenmiljöer eftersträvas så långt det är möjligt att utföra arbeten i torrhet vilket minimerar grumling av vattnet. Det kan innebära att schaktarbeten på land utförs innan schakten öppnas mot vatten eller att arbeten görs inom spont.

Vissa arbeten i vatten så som sprängning, pålning och spontning kan skada vattenlevande organismer genom tryckvågor. Åtgärder som syftar till att minimera sådana skador kommer därför att tas fram.

Om inte anpassningar och skyddsåtgärder räcker till för att undvika skada på miljön kan det bli aktuellt att kompensera skadan.

Ett förslag till kontrollprogram tas fram som en del av arbetet med miljödomsansökan. I kontrollprogrammet föreslås mätningar och skyddsåtgärder så att miljöpåverkan kan minimeras.

2.2 Tidplan

Ansökan om tillstånd för vattenverksamhet planeras att lämnas in under 2025. Beslut från mark- och miljödomstolen väntas tidigast under 2026.

Byggstart är planerad till 2027. Byggtiden för nya slussar för alternativ Syd bedöms bli cirka åtta år och för alternativ Nord cirka fem år. I båda alternativen kommer dessutom förberedande arbeten att göras, till exempel ny bro över Bergkanalen.

När nya slussar tagits i drift kommer de befintliga slussarna att stängas och säkras mot framtida dammbrott och rasrisker.

2.3 Följdverksamhet

I anslutning till vattenverksamheten kommer en rad arbeten att göras som inte är vattenverksamhet, till exempel ledningsomläggningar, omläggningar i lokalvägnet samt masstransporter och som därmed inte omfattas av miljödomen. Dessa arbeten kan medföra miljöpåverkan och störningar och kommer i senare skede beskrivas översiktligt för att ge en helhetsbild av projektet.

2.4 Samråd och samrådskrets

Samråd är en del av prövningsprocessen för tillstånd om vattenverksamhet som består av två delar; undersökningssamråd och avgränsningssamråd.

Samrådsprocessen pågår tills tillståndsansökan lämnas in och ger berörda samrådsparter tidig kunskap om planerad verksamhet och möjlighet att påverka inriktning för verksamheten.

Undersökningssamrådets syfte är att undersöka om den planerade verksamheten eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Avgränsningssamråd, som är aktuellt att genomföra när det är avgjort att verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan, genomförs med en bredare samrådskrets än undersökningssamrådet.

Projektet gjorde tidigt bedömningen att den planerade vattenverksamheten kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Därför kunde samrådsprocessen inledas med ett avgränsningssamråd under perioden november 2021-februari 2022.

Syftet med tidigare samråd var att ta in kunskap om omständigheter som kan utgöra hinder, klargöra problemställningar och att identifiera och avgränsa särskilt viktiga frågeställningar att behandla vidare i miljökonsekvensbeskrivningen.

Syftet med aktuellt samråd är val av lokalisering. Fokus har därmed varit att i denna handling beskriva alternativskiljande förutsättningar, effekter och konsekvenser, mellan de olika korridorerna men även i förhållande till nollalternativet. Samrådet kommer ligga till grund för projektets ställningstagande för val av lokaliseringsalternativ. När Trafikverket och Sjöfartsverket fattat beslut om vilket lokaliseringsalternativ som ska ligga till grund för fortsatt arbete kan nästa skede med detaljprojektering inom vald korridor påbörjas. När detaljprojekteringen av slussanläggningen och tillhörande anordningar är klar kan miljökonsekvenser klarläggas och redovisas i ytterligare ett samråd.

I samrådsgruppen ingår bland annat länsstyrelsen, tillsynsmyndigheter och de enskilda, såsom fastighetsägare och närboende, som kan antas bli särskilt berörda av nya slussar. Vidare ingår även statliga myndigheter, kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda – en utökad samrådsgrupp. Under samrådsprocessen tar Trafikverket kontakt och för dialoger med myndigheter, organisationer och enskilda som kan bli berörda för att få ta del av deras synpunkter och kunskap.

Information om när samrådsunderlaget publicerats på Trafikverkets webbplats samt hur man går till väga för att lämna synpunkter har getts i fysiska och digitala annonser i TT-Elia, Göteborgs-Posten samt Post och Inrikes Tidningar. På Trollhättans Stads webbplats finns information om att samråd äger rum med länkar till Trafikverket. Samrådsunderlaget i pappersform finns att ta del av på Kontaktcenter i Trollhättans stadshus och på Stadsbiblioteket. Öppet hus kommer att ordnas vid två tillfällen under samrådstiden. På Trafikverkets webbplats finns en digital samrådsportal, där samrådsunderlaget sammanfattas i text, bild och film. Där är det också möjligt att lämna synpunkter direkt i ett digitalt formulär.

Efter samrådet sammanställs alla synpunkter och bemöts i en samrådsredogörelse som publiceras på Trafikverkets webbplats.

2.5 Rådighet

För att få ansöka om vattenverksamhet ska verksamhetsutövaren ha rådighet över mark och vatten inom det område där verksamheten ska bedrivas. Sådan rådighet är en förutsättning för att en ansökan om tillstånd till vattenverksamheten ska kunna prövas, en så kallad processförutsättning.

Vattenrättslig och civilrättslig rådighet

Vattenrättslig rådighet:

Kravet på rådighet gäller för all slags vattenverksamhet och reglerna om rådighet finns i 2 kap. 1 § Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (LSV). Enligt 2 kap. 4 § punkt 4 LSV har den som vill bedriva vattenverksamhet som behövs för allmän väg, allmän farled eller allmän hamn, den rådighet som behövs enligt 2 kap. 1 § LSV.

Civilrättslig rådighet:

Utöver vattenrättslig rådighet krävs även civilrättslig rådighet, äganderätt, över det område som behöver tas i anspråk för den planerade verksamheten. Denna rådighet kan erhållas genom frivilliga avtal med berörda fastighetsägare, tvångsrätt med stöd av 28 kap. 10 § miljöbalken eller genom fastighetsrättsliga åtgärder (till exempel officialservitut, ledningsrätt) eller genom expropriation.

För de nya slussarna har Sjöfartsverket både vattenrättslig och delvis civilrättslig rådighet att bedriva den vattenverksamhet som behövs för allmän farled, vilket innebär att erforderlig rådighet finns för att ansöka om tillstånd om vattenverksamhet för anläggande av nya slussar.

Sjöfartsverket måste därutöver skaffa sig civilrättslig rådighet för utförandet av de åtgärder som innebär anspråk på annans fastighet, t.ex. genom att ingå överenskommelser med fastighetsägare om förvärv, någon form av upplåtelseavtal alternativt yrka på tvångsrätt inom ramen för tillståndsprövningen, enligt 28 kap. 10 § miljöbalken.

I nästa skede med detaljprojektering av de nya slussarna med tillhörande anordningar är utgångspunkten att intrång på annans mark och olägenheter för boende ska minimeras så långt det är möjligt. Det går dock inte att undvika helt, hur omsorgsfullt projektet än planerar.

För de fastigheter som ligger inom förordat lokaliseringsalternativ och som kan antas bli aktuella för antingen inlösen i sin helhet eller delvis markintrång har Trafikverket tillsammans med Sjöfartsverket löpande en dialog avseende den fortsatta vägen framåt.

3 Studerade alternativ

3.1 Nollalternativ

Nollalternativet är ett jämförelsealternativ som visar en sannolik utveckling fram till år 2040 om projektet inte genomförs. Miljöbalken anger angående nollalternativet att en MKB ska redovisa ”uppgifter om rådande miljöförhållanden innan verksamheten påbörjas eller åtgärden vidtas och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om verksamheten eller åtgärden inte påbörjas eller vidtas”. I de flesta projekt innebär nollalternativet att den befintliga anläggningen underhålls och kan fortsätta fungera. Detta är inte möjligt för slussarna i Trollhätte kanal, utan där kommer befintliga slussar att stängas.

Nollalternativet innebär således att hela slussleden från Lilla Edet, via Trollhättan, till Vänersborg stängs och dammsäkras, samt att all såväl kommersiell som fritidsbåtstrafik genom slussarna kommer att upphöra.

3.2 Ej genomförbara alternativ

Under planeringsarbetet i detta och tidigare skeden har flera alternativa lösningar studerats som av olika anledningar valts bort.

3.2.1 Nybyggnation i befintlig sträckning

Fördjupade utredningar har genomförts avseende bland annat tekniskt utförande och därmed förknippade avbrottstider, samt vilka konsekvenser detta skulle innebära för Vänersjöfarten och därmed näringslivet kring Vänern.

Enligt en utredning av Norconsult (2022) är bedömningen att nybyggnation av slussar i befintlig sträckning får en total byggtid på cirka fem år och under den tiden kommer slussleden att behöva vara stängd under minst tre år. De nya slussarna behöver vara bredare och längre än nuvarande slussar för att möjliggöra trafikerings med större fartyg, samt möta de krav på säkerhetsmarginaler som ska uppfyllas enligt gällande internationella normer. Den större bredden tillsammans med det utrymme som krävs vid sidan av nuvarande slussar för utbyggnaden innebär därför stora ingrepp i form av plansprängning och utvidgning av nuvarande bergskärning på slussledens södra sida.

I en utredning av Technocean Consulting (2022) görs bedömningen att en stängning av kanalen under tre till fem år får stor negativ påverkan på Vänersjöfartens transportköpare, transportörer, hamnar och rederier. Den sammantagna bilden är att även om de flesta av de påverkade aktörerna har möjlighet att hitta alternativa transportlösningar, så innebär det ett avsevärt merarbete och kostnadsökningar. Investeringar och ombyggnader kommer bli nödvändiga hos både varuägare och hamnar för att möjliggöra transport av godset med andra transportslag. Detta försvårar och fördyrar de berörda företagens transporter. En stängning av Vänersjöfarten under ombyggnadstiden kan medföra att det tar lång tid och blir mycket svårt att återta förlorade fraktvolymer, vilket i sin tur kan leda till att en återgång till sjötransporter inte blir aktuell.

Risken är således stor för att de alternativa transportlösningarna permanentas, vilket motverkar den nytta som man avser att skapa med de nya slussarna. Detta kommer att ge långvariga effekter på transportförbindelser och försvåra dagens satsningar på ett ökat nyttjande av vattenvägar. Att ingen sjöfart skulle bedrivas i Vänern under flera år gör att hamnarna riskerar att lägga ner sin verksamhet och att tilltron till sjöfarten går förlorad. Detta skulle också medföra att redan genomförda hamninvesteringar blir helt eller delvis verkningslösa och att planerade investeringar uteblir eller försenas kraftigt. För godsägare runt Vänern som har sjötransport som enda möjlighet skulle det innebära att verksamheten får flytta eller läggas ner helt.

Överföring av godset till väg och järnväg kommer leda till ökad trängsel och fler tunga transporter på befintlig infrastruktur. I dagsläget kompletterar sjöfart och järnväg varandra, vilket gör systemet mindre sårbart vid störningar i någon av sektorerna. Kapacitetsläget på järnvägen tillsammans med brist på lastbilar och förare är redan idag en utmaning. Denna situation förvärras om Vänernsjöfarten ligger nere under tiden som nya slussar byggs och många transporter sannolikt inte återgår till sjöfart senare heller.

Utöver handelssjöfarten kommer även fritidssjöfarten och turistsektorn att drabbas om slussleden stängs under längre tid. Varje år passerar enligt Sjöfartsverket 2 500 fritidsbåtar genom Trollhätte kanal. Att den nöjessjöfart som idag nyttjar Göta älv och Göta kanal inte kan komma fram skulle medföra ett tydligt avbrott för turistindustrin i såväl Vänern som längs Dalslands och Göta kanal.

Trollhätte kanal är en farled klassificerad som riksintresse för kommunikationer på grund av dess betydelse för sjöfarten, vilket beskrivs närmare i avsnitt 4.2.2. En flerårig avstängning av sjöfarten är inte förenlig med riksintressets krav på framkomlighet och funktion.

Ytterligare hinder för nybyggnation i befintlig sträckning är att nuvarande, 1916 års slussled skulle tas bort i sin helhet. Detta skulle innebära stor negativ påverkan på de kulturhistoriska värden som skyddas genom det statliga byggnadsminnet och som omfattas av riksintresset för kulturmiljö, där 1916 års slussled utgör ett av uttrycken (Trafikverket 2023). Riksantikvarieämbetet har yttrat sig över alternativet (2023-03-30). De anger: "alternativet utbyggnad i befintlig sträckning skulle medföra stora ingrepp i det statliga byggnadsminnet, då en av de historiska slusslederna, 1916 års led, med omkringliggande område och bebyggelse tas bort. Detta innebär att en generations slussled försvinner helt." Riksantikvarieämbetet bedömer därför att lokalisering av ny slussled i den södra delen av det statliga byggnadsminnet, vilket omfattar alternativ Nybyggnad i befintlig sträckning, inte är en framkomlig väg utifrån skyddet för det statliga byggnadsminnet.

Alternativet Nybyggnation i befintlig sträckning har valts bort då en förutsättning för projektet är att det genomförs med minsta möjliga påverkan på sjöfarten under byggtiden. Farleden från Göteborg upp till Vänern är utpekad som riksintresse för kommunikation, där slussarnas funktion är avgörande för att kunna fortsätta bedriva handelssjöfart i stråket och därigenom en förutsättning för näringslivet runt Vänern. En flerårig avstängning av sjöfarten är inte förenlig med riksintressets krav på framkomlighet och funktion. Dessutom innebär alternativet stor negativ påverkan på det statliga byggnadsminnet.

3.2.2 Kombinationsalternativ söder och norr

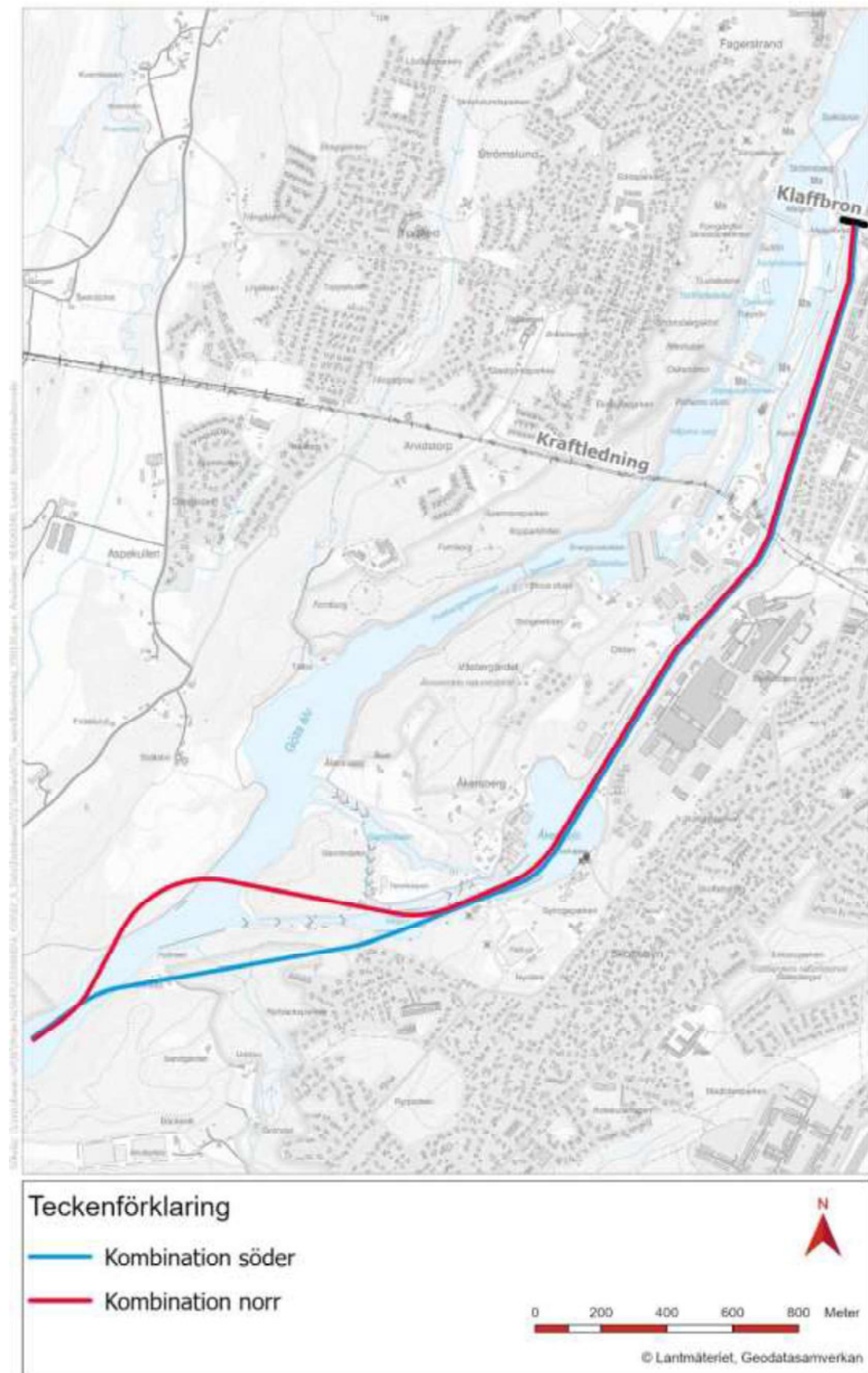
Två kombinationsalternativ har studerats som innebär att en nybyggnad sker i läget för befintlig sluss, närmast Åkers sjö. Nybyggnaden medför att slussen måste stängas av under en längre tid. Slusstrappan föreslås att byggas i ny sträckning på antingen norra (röd linje) eller södra (blå linje) sidan av befintlig slusstrappa, se Figur 3.

Kombinationsalternativen innebär en avstängning av slussleden i minst tre år, vilket får stor negativ påverkan på Vänersjöfartens transportköpare, transportörer, hamnar och rederier. Investeringar och ombyggnader kommer bli nödvändiga hos både varuägare och hamnar för att möjliggöra transport av godset med andra transportslag. Detta försvårar och fördyrar de berörda företagens transporter. För godsägare runt Vänern som har sjötransport som enda möjlighet skulle det innebära att verksamheten får flyttas eller läggas ner helt. Vidare kan omställningen medföra att det tar lång tid och blir mycket svårt att återta förlorade fraktvolymer, vilket i sin tur kan leda till att en återgång till Vänersjöfarten inte blir aktuell.

Alternativen bedöms inte heller lämpligt ur kulturmiljösynpunkt.

Riksantikvarieämbetet bedömer i sitt yttrande (2023-03-30) att lokalisering av ny slussled i den södra delen av det statliga byggnadsminnet, inte är en möjlig lösning utifrån skyddet för det statliga byggnadsminnet.

Kombinationsalternativ söder och norr bedöms ha alltför stor påverkan på både sjöfart och kulturmiljö och har därför valts bort.

Figur 3. Sträckningar för kombination söder och norr.

3.2.3 Mitt

Alternativ Mitt förläggs norr om befintliga slussar mellan Göta älv och Åkers sjö, se Figur 4. Bergkanalen breddas mellan Åkers sjö och klaffbron. I alternativet ligger föreslagen slusslinje på landområde och bryter igenom 1800 och 1844 års slussar. I öster ansluter alternativet till befintlig farled i Åkers sjö och i väster ansluter alternativet till befintlig farled ute i Göta älv, precis norr om befintlig slussled.

Alternativet innebär att grundläggande värden för riksintresset för kulturmiljövård och det statliga byggnadsminnet *Trollhättans kanal- och slussområde* påverkas då alternativet löper igenom såväl 1800 års som 1844 års slussleder, samt genom en stor del av den värdefulla bebyggelsen i området. Specifikt innebär alternativet för slussarna att den övre slussen av 1800 års slussled, liksom den övre och den mellersta slussen av 1844 års slussled, vilka båda är centrala delar av den äldre slussanläggningen och skyddade genom det statliga byggnadsminnet berörs. Vad gäller byggnader så berörs 16 av 28 byggnader som är förtecknade och skyddade genom det statliga byggnadsminnet. Här ingår exempelvis gamla kanalkontoret (uppfört 1795) från den första slussleden, slussvaktarbostäder från olika tider, slusscaféet, verkstäder och uthus från 1900-talets början

Alternativet bedöms få stora negativa konsekvenser för de värden som ligger till grund för riksintresset för kulturmiljövård och det statliga byggnadsminnet.

För att alternativ Mitt ska vara genomförbart krävs att det statliga byggnadsminnet upphävs eller ändras i betydande del. Riksantikvarieämbetet har yttrat sig över alternativet (2023-03-30) som följer: "Alternativ Mitt skulle utplåna stora delar av byggnadsminnet och radera ut en betydande del av Sveriges industrihistoria, vilket sannolikt skulle innebära att byggnadsminnet skulle behöva hävas."

Riksantikvarieämbetet bedömer därför att lokalisering av ny slussled i den södra delen av det statliga byggnadsminnet, vilket omfattar alternativ Mitt, inte är en framkomlig väg utifrån skyddet för det statliga byggnadsminnet.

Alternativ Mitt bedöms medföra alltför stor påverkan för kulturmiljön och har därför valts bort.

Figur 4. Sträckning för alternativ Mitt.

3.2.4 Gamle dal

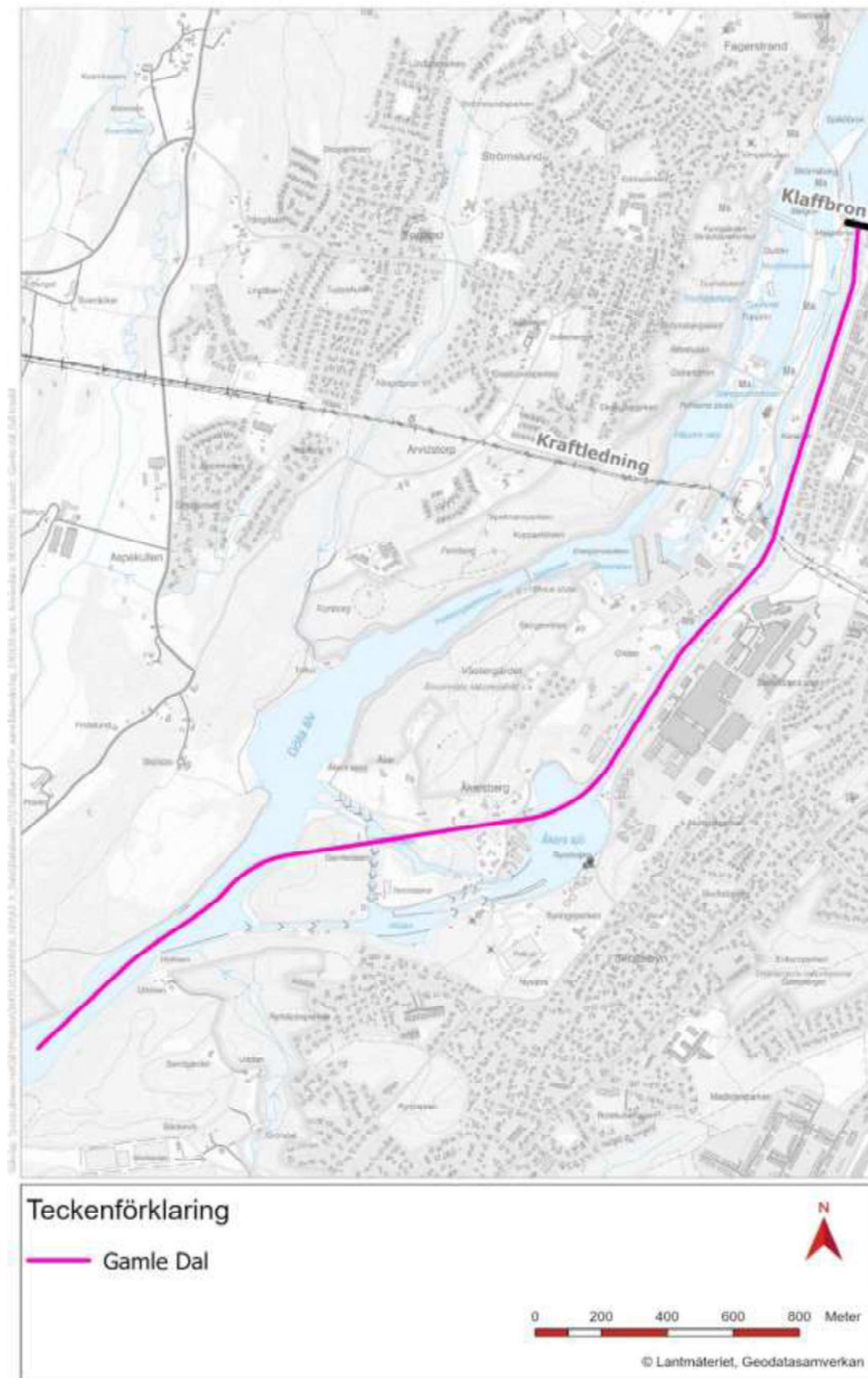
Alternativ Gamle dal går från Åkers sjö, genom den så kallade Lill-Höljan (i Gamle dal) och ut i Göta älv, se Figur 5. I alternativet ligger föreslagen slusslinje på landområde och bryter igenom befintlig 1844 och 1800 års sluss och kanal. Parkområdet Gamle dal berörs av denna sträckning. Bergkanalen breddas mellan Åkers sjö och Klaffbron. Vid inloppet från Åkers sjö till Bergkanalen sker en större breddning på den västra sidan.

Alternativet bedöms få stora negativa konsekvenser för kulturmiljön. Detta mot bakgrund av att grundläggande värden för riksintresse för kulturmiljövård och det statliga byggnadsminnet i form av slussanläggningar och bebyggelse rivs, samt att kanalmurar och parkmiljö försvinner.

Alternativ Gamle dal berör samma värden som alternativ Mitt.

Riksantikvarieämbetets bedömning är att lokalisering av ny slussled i den södra delen av det statliga byggnadsminnet, vilket även omfattar alternativ Gamle dal, inte är en framkomlig väg utifrån skyddet för det statliga byggnadsminnet.

Alternativ Gamle dal bedöms medföra alltför stor påverkan för kulturmiljön och har därför valts bort.

Figur 5. Sträckning för Gamle dal.

3.2.5 Förkortning av slusstrappan

I den fördjupade åtgärdsvalsstudien (Trafikverket 2017) presenterades förslaget att ersätta dagens fyra slussar i Trollhättan med en kanal och en slusstrappa bestående av två slussar i ny sträckning, se Figur 6. För att möjliggöra ett system med endast två slussar krävs att en ny kanal anläggs mellan Åkers sjö och slusstrappan samt att en dammvall byggs för att ta upp höjdskillnaden mellan Höljan och den nya kanalen.

I det fortsatta arbetet konstaterades att alternativet skulle innebära byggnadstekniska utmaningar och dammsäkerhetsrisker under bygg- och driftskede. För att kunna bygga en dammvall skulle även fartygstrafiken i Höljan behöva stängas av långa perioder samt att det skulle medföra stor rumslig påverkan på det statliga byggnadsminnet då en hög och lång betongkonstruktion skulle behöva byggas. Därtill blir en eventuell utrymning vid en olycka mer komplicerad för ett alternativ med endast två slussar, eftersom nivåskillnaderna i slusstrappan blir stora.

Figur 6. Tredimensionellt fotomontage över idéförslag av framtida möjliga slussar i Trollhättan.

3.2.6 Åker–Västergärdet

Alternativ Åker-Västergärdet svänger av västerut från Bergkanalen ovan Åkers sjö, går vidare norr om gården Åker och tvärs Göta älv in i en ny kanal på älvens västra sida, se Figur 7. Den nya kanalen mynnar ut i höjd med Utkiken och ansluter därefter till befintlig farled.

Knäckfrågan för alternativet är möjligheterna att uppnå en fullgod farledsutformning, vars syfte och mål är att erbjuda en farled som kan trafikeras utan restriktioner under årets alla timmar. För detta ställs så kallade nautiska funktionskrav, där ett antal faktorer vägs in avseende fartygens storlek, manöverförmåga och fart. Vidare beaktas farledens beskaffenhet, det vill säga om den är rak eller innehåller krökar, hur sidor och botten ser ut inklusive djup. Utöver detta kan även vind-, sikt- och strömförhållanden påverka i olika grad.

För att kunna anlägga slusstrappan behövs en viss raksträcka. Detta innebär att fartygen kommer ut i princip vinkelrätt mot älven, med dåligt manöverutrymme som följd. För att kunna ansluta till befintlig farled krävs därför en helt ny kanal på den västra sidan av Göta älv.

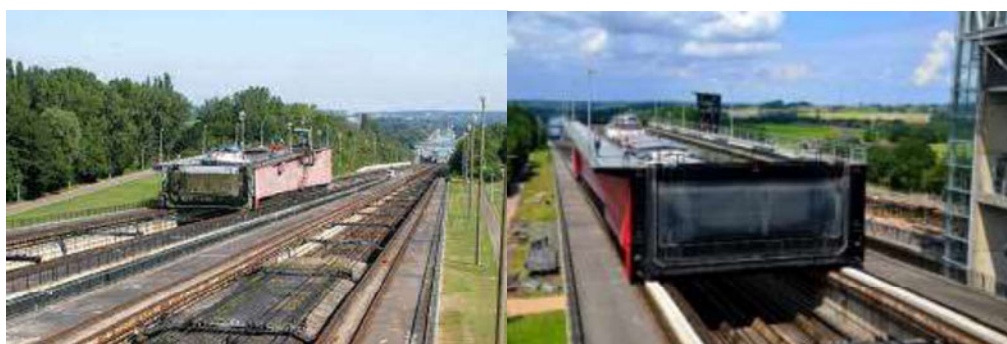
Alternativ Åker-Västergärdet innebär omfattande sprängnings- och byggarbeten med alltför stora intrång som följd på Göta älvs västra sida och har därför valts bort.

3.2.7 Fartygshiss

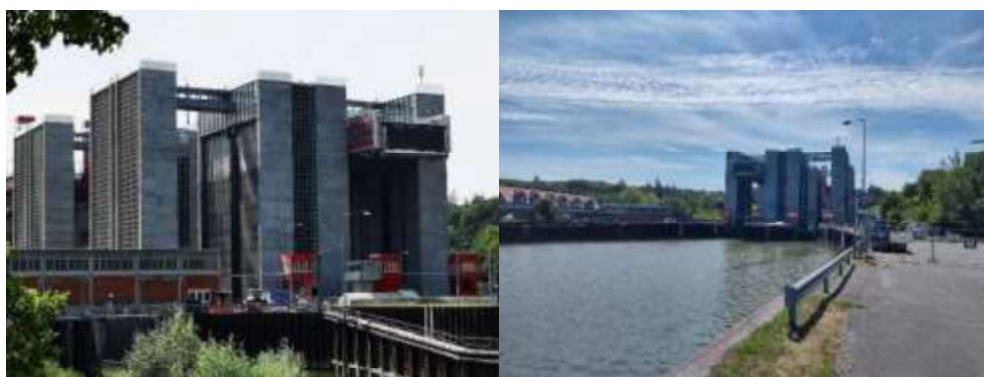
Under diskussioner om möjliga åtgärder och lösningar i den aktuella farleden har förslag lagts fram om att anlägga en så kallad fartygshiss i Trollhättan i stället för de nuvarande traditionella slussarna som lyfter fartygen genom att reglera vattennivån. Fartygshissar finns på flera ställen i Europa, exempelvis i Strépy-Thieu och Ronquieres i Belgien samt Lüneburg i Tyskland, se Figur 8-Figur 10.

Figur 8. Bilder från Strépy-Thieu, Belgien. (Foto: Trafikverket)

Figur 9. Bilder från Ronquieres, Belgien. (Foto: Trafikverket)

Figur 10. Bilder från Lüneburg, Tyskland. (Foto: Trafikverket)

En huvudsaklig anledning till att fartygshissar anläggs på Europas kanaler är att traditionell slussning kräver för mycket vatten i förhållande till vattentillgången i dessa vattenleder. Därmed finns inte möjlighet att hantera vertikal förflyttning på samma sätt som utmed Göta älv. De fartygshissar som finns idag nyttjas för "pråmtrafik" på inre vattenvägar/floder, som trafikeras med relativt små fartyg med låg segelfri höjd.

Världens största fartygshiss öppnade 2016 vid Three Gorges Dam på floden Yangtze i Kina. Den har kapacitet att lyfta fartyg med totalvikt upp till 3 000 ton. Detta ska jämföras med att fartygen som trafikerar Trollhätte kanal har totalvikt (egenvikt och last) upp emot 8 500 ton. Det finns således inte någon färdig teknisk lösning för direkt implementering i farleden i Trollhättan.

Fartygshissar består av många rörliga delar och är generellt tekniskt komplicerade. Därför krävs det ett betydande underhåll under deras livslängd. Av den anledningen byggs i allmänhet alltid dubbla hissar där sådana finns på Europas kanaler, för att bland annat kunna bibehålla funktionen då underhållsarbeten genomförs på den ena hissen. Att bygga på motsvarande sätt i Trollhättan skulle innebära ett väsentligt större intrång och en avsevärt högre investeringskostnad än en traditionell slusslösning.

Att ersätta dagens uttjänta slussar med fartygshiss av dagens teknik uppfyller inte slussledens funktionskrav vad gäller fartygsstorlek. Vidare innebär en sådan anläggning både större intrång och högre kostnader, såväl i investering som underhåll och drift. Av dessa anledningar har fartygshiss valts bort som teknisk lösning för vidare utredning.

3.3 Genomförbara alternativ

Nya slussar förläggs i ny sträckning eftersom den befintliga farleden ska fungera under byggtiden. Studerade slusslägen ligger norr respektive söder om de befintliga slussarna.

Planerade slussar kommer att få innermått av cirka 125 x 18 x 6,5 meter, för att kunna trafikeras av fartyg med storlek runt 110 x 16,5 x 5,4 meter. Huvuddelen av de bärande konstruktionerna kommer att utföras i betong. Utformningen av synliga delar och områden tillgängliga för allmänheten kommer i nästa skede att studeras vidare och ett gestaltungsprogram kommer att tas fram. I anslutning till slussen anläggs ett kulvertsystem som leder vatten in och ut ur slussen. Vattenflödet i kulvertsystemet drivs av rådande vattentryck, där vatten rinner från den högre nivån till den lägre, och regleras med luckor eller motsvarande. I varje mynning av slussen placeras slussportar som upprätthåller skilda vattennivåer när de är stängda. Längs slussens sidor anläggs ytor som möjliggör tillgänglighet för slusspersonal, framtida underhåll och räddningstjänst.

Nedströms såväl som uppströms om planerade slussar krävs ledverk/kajkonstruktion samt kraftupptagande skydd framför sluss i syfte att motverka skada på anläggning samt väntbryggor/mötesplatser för handelsfartyg och fritidsbåtar.

Då nya slussar tagits i drift kommer de befintliga slussarna att stängas och säkras mot framtida dammbrott och rasrisker. Framtida utformning och gestaltning av de befintliga slussarna kommer att utredas vidare i kommande skeden.

Detta samrådsunderlag redovisar två förslag på lokalisering, kallade alternativ Nord och alternativ Syd. I detta tidiga skede har det inte varit möjligt att definiera exakta lägen för de studerade alternativen, i stället har två korridorer som möjliggör justering av läget tagits fram. Det exakta läget studeras i kommande skeden och den färdiga slussanläggningen kommer endast att ta en del av den aktuella korridoren i anspråk.

3.3.1 Alternativ Nord

Föreslagen slusslinje ligger norr om befintliga slussar och är cirka 2,3 kilometer lång, se Figur 11.

Alternativet förläggs mellan Göta älv och Bergkanalen norr om Västergärdet, se Figur 12. I öster ansluter alternativet till befintlig farled vid Olidebron och i väster ansluter alternativet till befintlig farled ute i Göta älv. Bergkanalen breddas från Olidebron upp till Klaffbron. Möjlighet för såväl kommersiell fartygstrafik som fritidsbåtar att mötas planeras både nedströms och uppströms om nya slusstrappan. Olidebron rivs och ersätts av en ny bro över Bergkanalen lite längre söderut, se Figur 14.

Bergkanalen kommer att breddas med mellan fem och tio meter. Syftet med breddningen är att möjliggöra framkomligheten och förbättra säkerheten för fartygstrafiken. Gångstråk och vägar som påverkas kommer att ersättas. Sträckan som ska breddas för alternativ Nord går mellan Klaffbron och Olidebron.

Inom korridoren bedriver Vattenfall Vattenkraft AB verksamhet som medför tunga transporter. För detta används en svängbar bro som genom breddningen av kanalen blir för kort. Utredning pågår för att se hur funktionen kan upprätthållas.

För alternativ Nord bedöms byggtiden bli cirka 5 år. Kostnaden för alternativ Nord är beräknat till cirka 3 miljarder kronor (prisnivå 2021-02 enligt nationell plan).

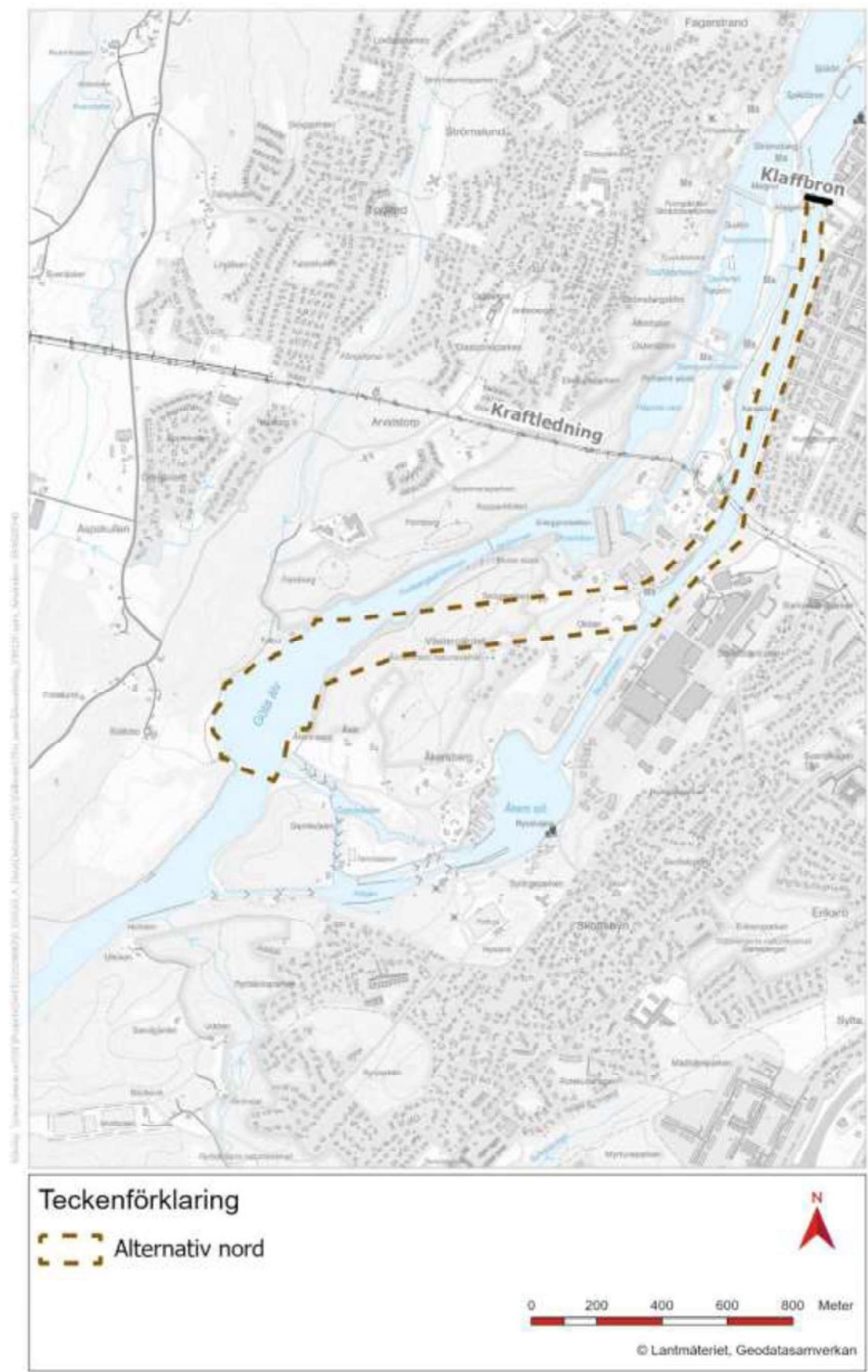

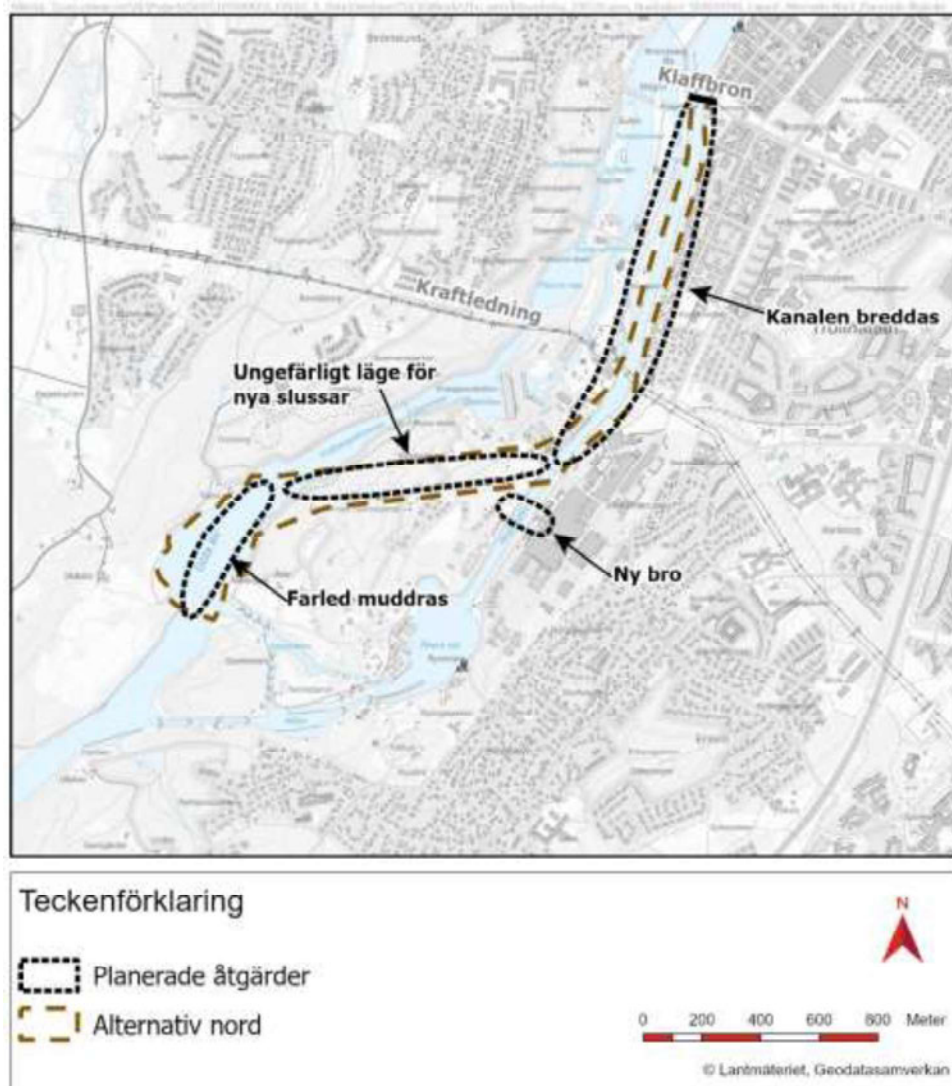
Figure 11. Korridor för alternativ Nord.

Figur 12. Fotomontage för alternativ Nord, vy från Göta älv.

Figur 13. Fotomontage för alternativ Nord, vy från Bergkanalen.

Figur 14. Ungefärliga lägen för nya slussar i alternativ Nord.

3.3.2 Alternativ Syd

Föreslagen slusslinje i alternativ Syd är cirka 3,3 kilometer lång, se Figur 15.

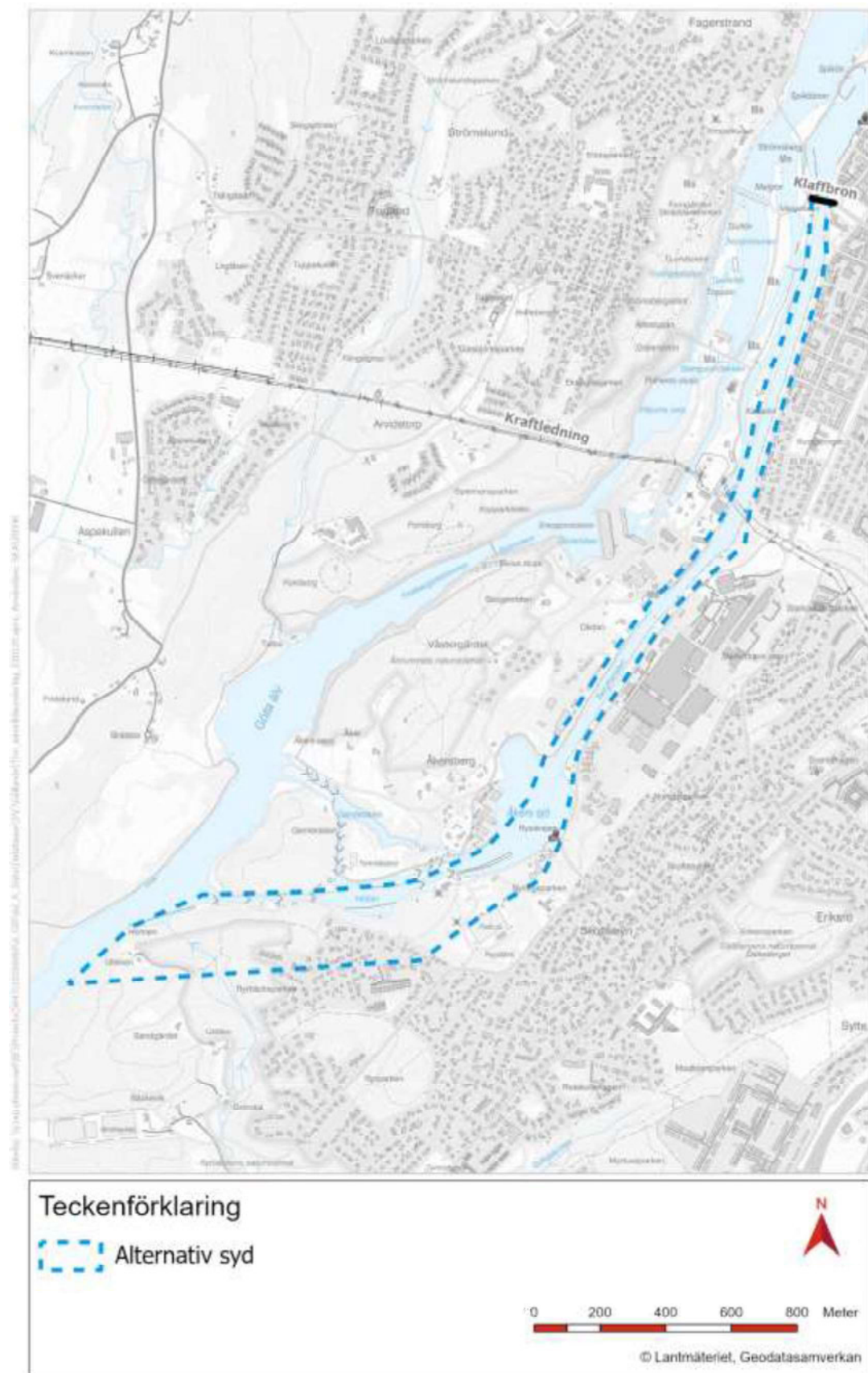
Alternativ Syd förläggs söder om befintliga slussar mellan Göta älv och Åkers sjö. Föreslagen slusslinje ligger huvudsakligen på landområde och går delvis genom den konstgjorda dammen Höljan som ligger mellan slusstrappan och den övre slussen. En placering inom korridoren, närmare befintlig sluss jämfört med tidigare samråd, har studerats. För detta krävs en så kallad triangelsluss som möjliggör för fartyget att köra in i en riktning och genom en sidoförskjutning i slussen köra ut i en annan riktning.

I öster ansluter alternativet till befintlig farled i Åkers sjö och i väster ansluter alternativet till befintlig farled ute i Göta älv vid Utkiken. Bergkanalen breddas mellan Åkers sjö och Klaffbron. Olidebron rivs och ersätts av en ny bro över Bergkanalen lite längre söderut, se Figur 18.

Bergkanalen kommer att breddas med mellan fem och tio meter. Syftet med breddningen är att möjliggöra framkomligheten och förbättra säkerheten för fartygstrafiken. Gångstråk och vägar som påverkas kommer att ersättas. Sträckan som ska breddas för alternativ Syd går mellan Klaffbron och Åkers sjö.

Inom korridoren bedriver Vattenfall Vattenkraft AB verksamhet som medför tunga transporter. För detta används en svängbar bro som genom breddningen av kanalen blir för kort. Utredning pågår för att se hur funktionen kan upprätthållas.

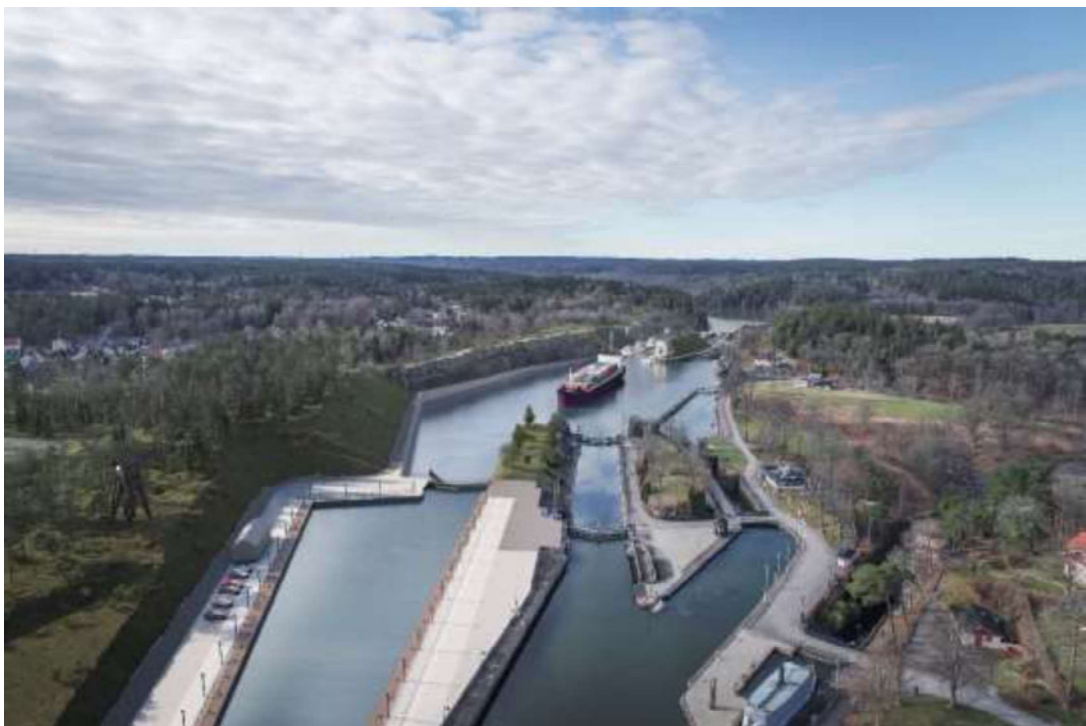
För alternativ Syd bedöms byggtiden bli cirka 8 år. Kostnaden för alternativ Syd är beräknat till cirka 4,6 miljarder kronor (prisnivå 2021-02 enligt nationell plan).

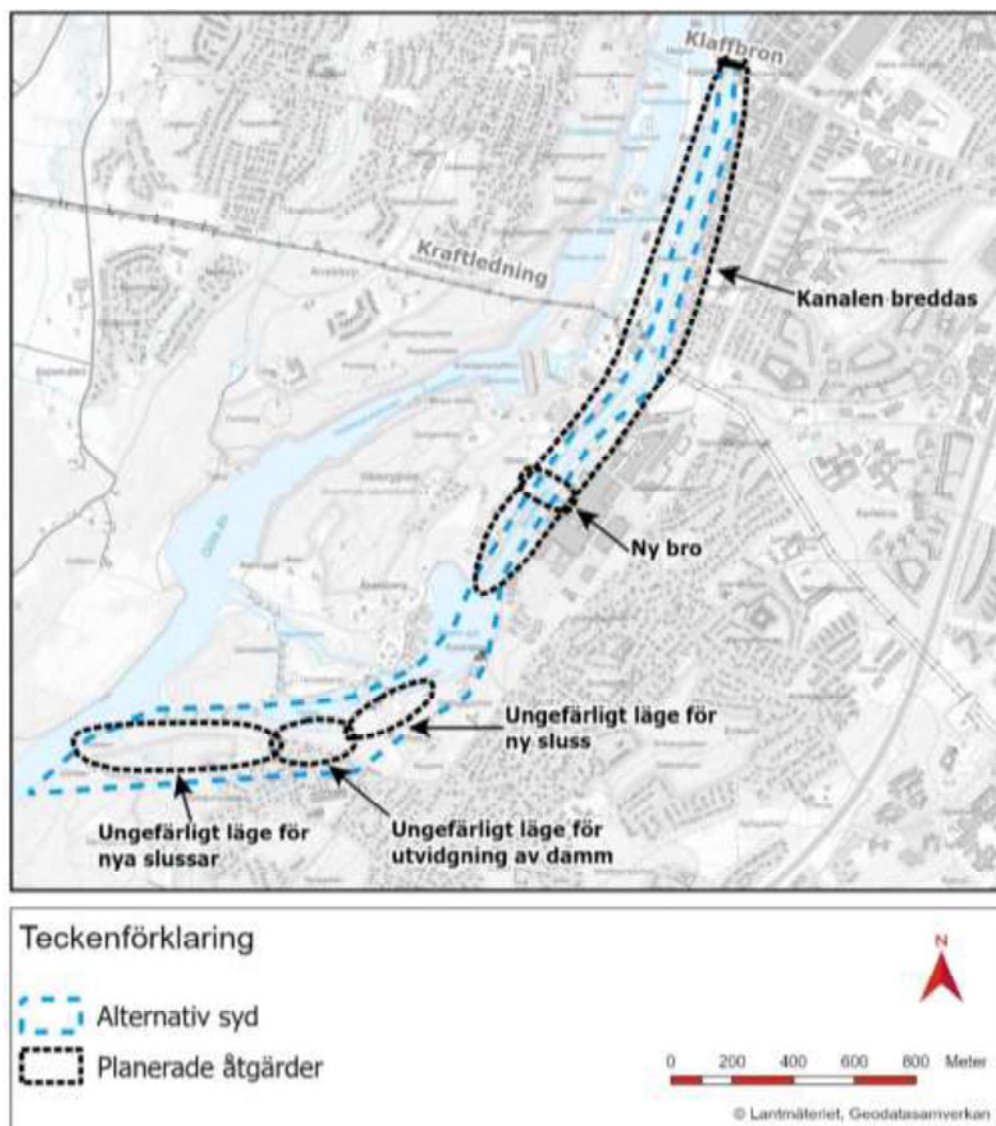
Figur 15. Korridor för alternativ Syd.

Figur 16. Fotomontage för alternativ Syd, vy från Göta älv.

Figur 17. Fotomontage för alternativ Syd, vy från Åkers sjö.

Figur 18. Ungefärliga lägen för nya slussar i alternativ Syd.

4 Förutsättningar, effekter och konsekvenser

4.1 Kommunal planer

4.1.1 Förutsättningar

Översiktsplan

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Syftet är att visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas. Planen är inte juridiskt bindande men är ett viktigt instrument som ger vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras. Trollhättans stads nuvarande översiktsplan "Översiktsplan 2013: Plats för framtiden" antogs 2014 och redovisar visioner för framtida mark- och vattenanvändning till år 2030.

För området finns även en fördjupad översiktsplan för Östra älvstranden antagen 2008. Den fördjupade översiktsplanen redovisar Trollhättans stads visioner för Nohab Innovatum, Nysätra vid den Östra älvstranden.

Detaljplaner

I områden som omfattas av detaljplan får tillstånd om vattenverksamhet inte ges om det strider mot den markanvändning som detaljplan eller områdesbestämmelser anger. Om den planerade åtgärden inte motverkar planens syfte eller bestämmelserna kan mindre avvikelser göras, i annat fall krävs att nya detaljplaner tas fram som möjliggör åtgärden alternativt ändrar eller upphäver de delar som är motstridiga.

Nedan visas en sammanställning över de detaljplaner som ligger inom korridorerna och som kan komma att beröras av planerad slussutbyggnad (se även Figur 19):

- 1581K-S:II/1949: Stadsplan för del av ägotrakten Skoftebyn, del av Kronogården samt Nydqvist & Holms industriområde
- 1488K-D6/2008: Detaljplan för Åker 10:2 m.fl.
- 1581K-S:I/1961: Stadsplan för kvarteret Holmen
- 1581K-S:I/1920: Stadsplan för vissa längs den nya trafikkanalen liggande områden
- 1581K-S:I/1949: Stadsplan för kvarteren Trollet Gripen och Ormen
- 1581K-S:VI/1962: Stadsplan för Klaffbron samt kv. Parken och kv. Tröskeln
- 1488KD6-2018: Detaljplan för del av Skoftebyn 1:1
- 1581K-S:III/1976: Stadsplan för (RYR) m.m.
- 1581K-S:III/1953: Stadsplan för kvarteret Dalahöjd

Områdesbestämmelser

Varken alternativ Nord eller Syd berörs av några områdesbestämmelser.

4.1.2 Effekter och konsekvenser

Översiktsplan

Översiktsplanen tar upp att effektiv och säker sjöfart ska möjliggöras samt belyser vikten av att bevara och utveckla fall- och slussområdet. Sträckning för nya slussar redovisas schematiskt i översiktsplanen söder om befintliga slussar vilket i dagsläget inte är förenligt med sträckningen inom korridoren för alternativ Nord.

Trollhättans Stad arbetar för tillfället med en så kallad planeringsstrategi och beslut om framtagande av ny översiktsplan förväntas tas under hösten 2023 med motiveringen att den nuvarande översiktsplanens långsiktiga perspektiv gradvis har frångåtts i takt med att kommunen byggts ut, tillsammans med lagändringar, ändrade planeringsförutsättningar och nya kommunala ambitioner. Trafikverket och Sjöfartsverket kommer att föra en dialog med Trollhättans Stad i syfte att samverka i arbetet med den översiktliga planeringen för slussområdet.

Detaljplaner

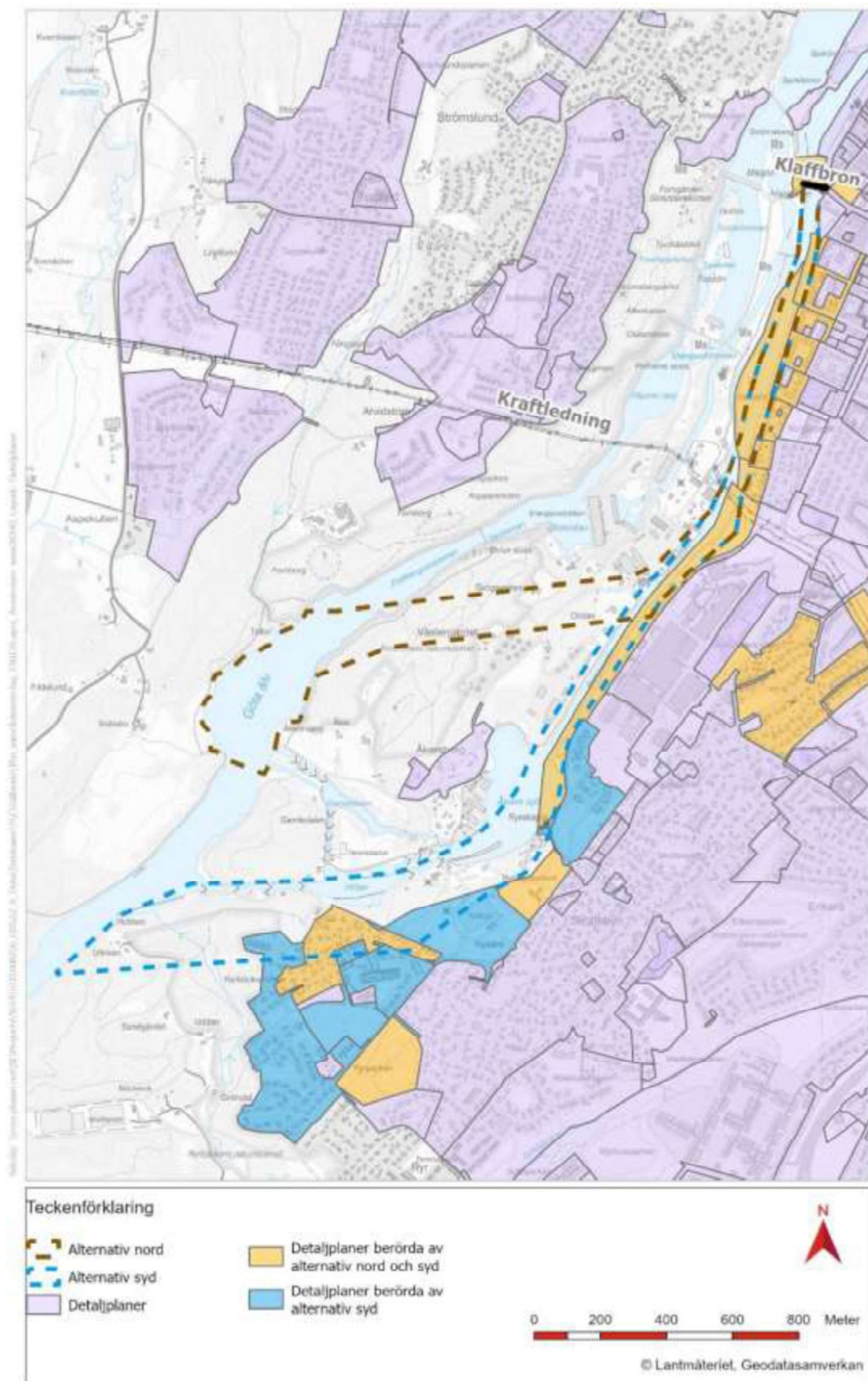
Oavsett var de nya slussarna kommer att byggas står det klart att Bergkanalen måste breddas och Olidebron flyttas. Åtgärderna bedöms påverka ett flertal detaljplaner, varför en ny heltäckande detaljplan för området behövs för att möjliggöra passager och breddning. Detaljplanearbetet inleds i tidigt skede för att hinna få fram en ny detaljplan inför kommande tillståndsprövning.

Alternativ Nord

Korridoren för alternativ Nord ligger till största delen på ej detaljplanelagd mark. Framtagande av ny detaljplan kommer att krävas för slussanläggningens behov av bygglov för byggandet, tillfartsvägar med mera.

Alternativ Syd

I den bebyggda delen inom södra korridoren gäller sex äldre detaljplaner vars genomförandetider har gått ut. För samtliga detaljplaner är det huvudsakliga ändamålet bostad. Framtagande av ny detaljplan kommer att krävas, dels för att planerad slussanläggning bedöms strida mot tillåten markanvändning i samtliga detaljplaner, dels på grund av slussanläggningens behov av bygglov för byggandet, tillfartsvägar med mera.

Figur 19. Gällande detaljplaner.

4.2 Lagskyddade områden

4.2.1 Förutsättningar

Riksintressen

Områden som har sådana speciella värden eller förutsättningar att de bedömts vara betydelsefulla för landet i stort kan klassas som område av riksintresse enligt miljöbalken. Mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov enligt 3 kap. 1 § miljöbalken. Miljöbalken anger att värden inom områden som är av riksintresse inte får skadas påtagligt. Om riksintressen är oförenliga ska enligt 10 § företräde ges åt det eller de ändamål som långsiktigt främjar en god hushållning. Kommunens översiktsplan tar ställning till hur riksintressena kan tillgodoses. I detta kapitel presenteras de riksintressen som berörs av föreslagna nybyggnadskorridorer.

Riksintresse för kommunikationer sjöfart

Hela sjöfartssystemet Göta älv, Trollhätte kanal och farlederna till Vänerhamnarna är klassificerade som riksintresse för kommunikationer sjöfart, se Figur 20. För mer information, se "PM Riksintresse sjöfart, Trollhätte kanal" (WSP 2023b).

Riksintresset för sjöfartssystemet/farlederna till/från Vänern finns av två huvudsakliga skäl:

- De leder till hamnen i Göteborg, som har status Core hamn i det europeiska transportnätverket.
- Flera av Vänerhamnarna är allmänna hamnar och uppfyller kriteriet "hamn av större betydelse" i och med att de har godsvolymer väl över gränsen på 100 000 ton per år.

Riksintresse för kulturmiljövård

Slussområdet och delar av Trollhättan stad längs med Göta älv utgör riksintresse för kulturmiljövård, Trollhättan [P23] enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, se Figur 20.

Riksintressebeskrivning

Trollhättan [P 23] (Trollhättans sn)

Motivering:

Kommunikations- och industrimiljö med stor transporthistorisk betydelse som genom tillkomsten av slussar och kanalanläggningar under 1800-talet möjliggjorde skeppsfart från Östsverige till västerhavet samt de industrietableringar och den stadsbildning som växte fram längs fallen som en följd av detta.

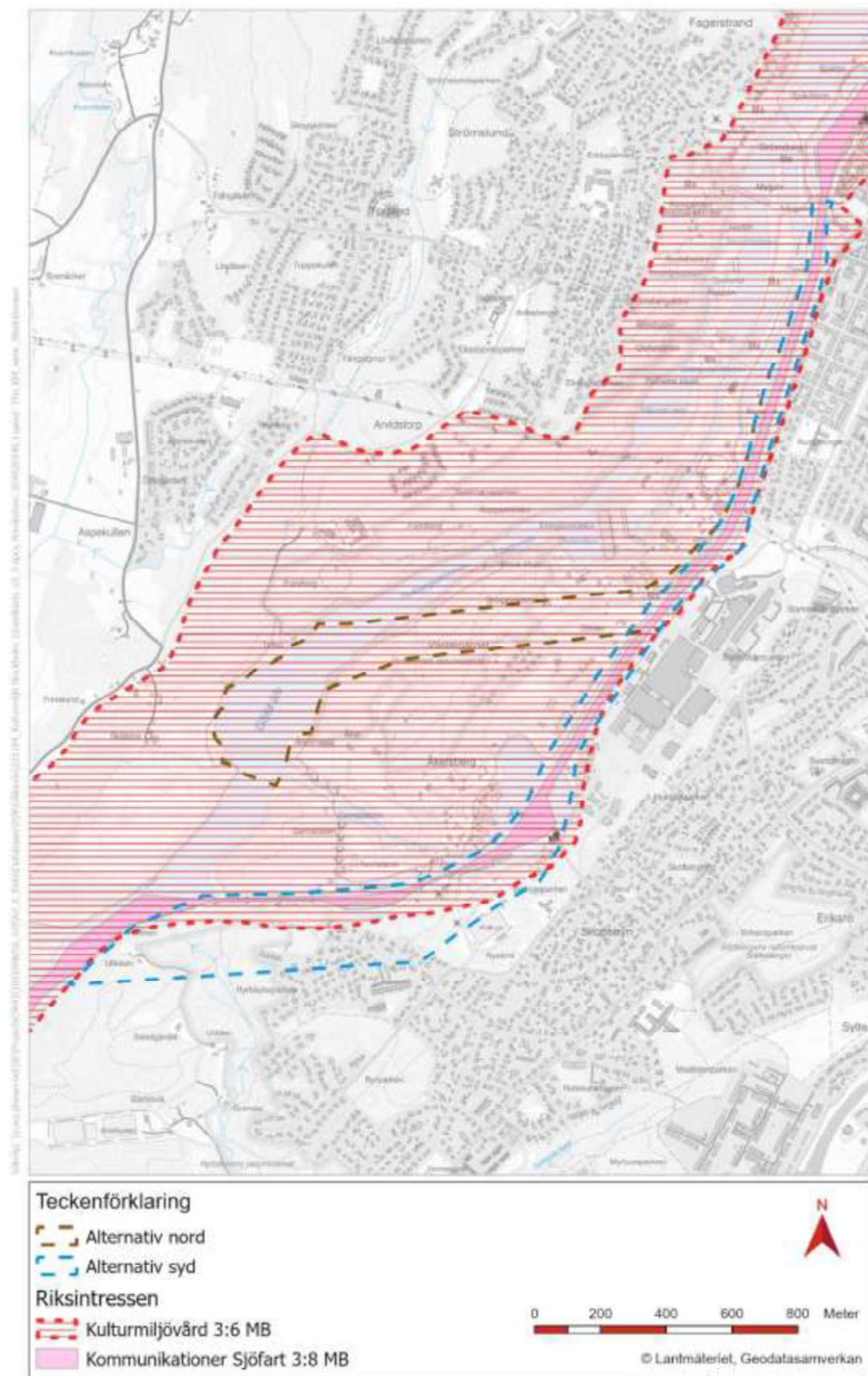
Uttryck för riksintresset:

Slussanläggningar från 1844 och 1916 med bevarad infrastruktur som kanalkontor, magasin etc, monumentala kraftstationer med Sveriges äldsta elproducerande kraftverk, broar, tjänstemannabostäder, fabriksbyggnader mm. 1860-talets stadsplanering längs östra älvstranden, med träbyggnader från 1800-talets mitt och stenhus i mer storstadsmässig skala från 1800-talets slut och 1900-talets början.

I området ingår även:

Fornlämningsmiljöer med stenåldersboplatser, hållkistor, dommarring, fornborgar, grund efter Ekholmens slott från medeltid.

Grunden för utpekandet är miljöns transporthistoriska betydelse och den tekniska utvecklingen som genom anläggande av slussar och kanalanläggningar under 1800-talet möjliggjorde skeppsfart från Östsverige till västerhavet. Denna nationellt viktiga berättelse återspeglas genom de uttryck som angivits ovan. Sammanhangen i landskapet, med vattenlederna, kopplingen mellan staden och slussarna samt Olidans kraftstation är viktiga för att avläsa det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget. Likaså är vattenledens funktion som kommunikationsstråk betydelsefull, vilket även kopplar mot fornlämningsmiljöerna utmed Göta älv. Trollhättans teknikhistoriska arv kan också till stora delar avläsas i sammanhang med slussmiljön, vilket tydliggör att stadens historia är sammanlänkad med utbyggnaden av slussarna. Topografin med de mäktiga Trollhättefallen tydliggör också de utmaningar man stod inför när de första försöken att bygga slussar inleddes.

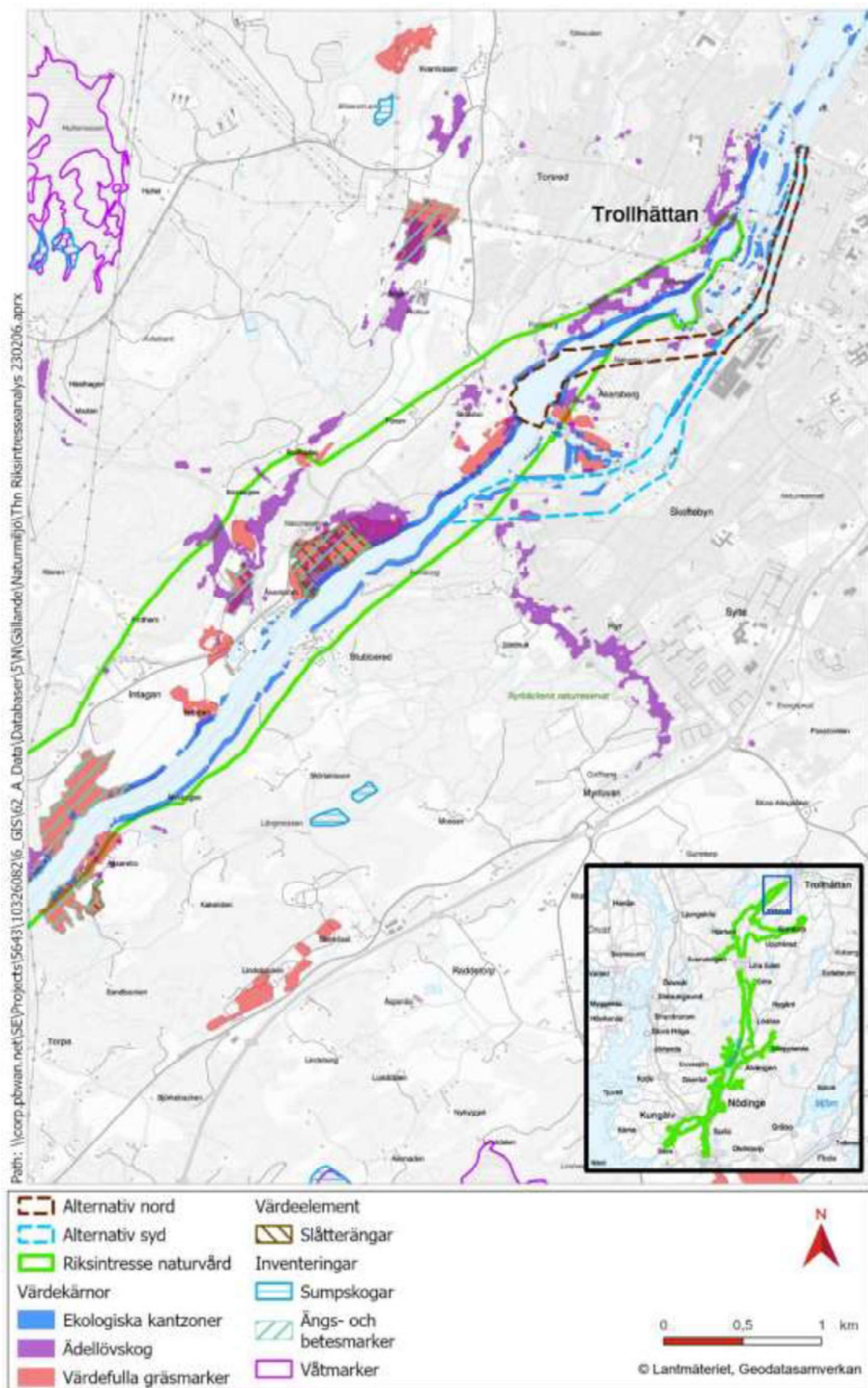
Figur 20. Riksdalen för kulturmiljövård och riksdalen för kommunikationer sjöfart.

Riksintresse för naturvård

Göta och Nordre älvs dalgångar utgör riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, se Figur 21. Området sträcker sig längs Göta älv från Trollhättan i norr och vidare mot Kungälv, där området delas upp och även följer Nordre älv. Utpekade värden för riksintresset är geovetenskapliga värden, landskapstyperna odlingslandskap och älvdal samt vegetations- och naturtyper. Älvdalens bergsbranter och den geovetenskapligt intressanta kanjonbildningen är kännetecknande för Trollhättan.

Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen och Jordbruksverket har utfört inventeringar där värdefulla områden har pekats ut. Flera inventeringar har direkt koppling till utpekade riksintressevärden, till exempel är ängs- och betesmarkens utpekade områden kopplade till riksintressevärdena odlingslandskap, naturbetesmark och strandäng. Utpekade naturvärden kopplade till riksintresse för naturvård visas i Figur 21.

Vad gäller de geologiska värdena kopplat till sprickdalen så omfattar det i princip hela älven. Landhöjningen har gjort topografin mer framträdande i norr, från Trollhättefallen till Hjärtum, där älven också skurit sig ner mer i leravlagringarna. Inom denna del av Götaälvdalen har det bildats en mycket markant och särpräglad geologisk morfologi med höga strandbrinkar, raviner och skredärr. Ingen annanstans i landet är denna skredmorfologi så välutbildad som i Göta älvs dalgång. Skredärr förekommer främst från strax nedströms Trollhättan till strax nedströms Lilla Edet, samt utmed Slumpåns dalgång. I Trollhättan är kanjonen utmärkande, dock med brantast dalsidor längs älvens västra sida, exempelvis vid Kopparklinten. Längs älvens östra strand är dalsidorna mer sluttande och de fortsätter längs en längre sträcka av älven, ner till Slumpåns mynning.

Figur 21. Riksintresse för naturvård samt kopplade naturvärden.

Riksintresse för friluftsliv

Göta Älv – delområdet Vänersborg-Trollhättan är riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, se Figur 22.

Huvudkriterier för riksintresse friluftsliv:

- Områden med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer.
- Områden med särskilt goda förutsättningar för friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.
- Områden med särskilt goda förutsättningar för vattenanknutna friluftaktiviteter i form av fritidsfiske och fritidsbåtar.

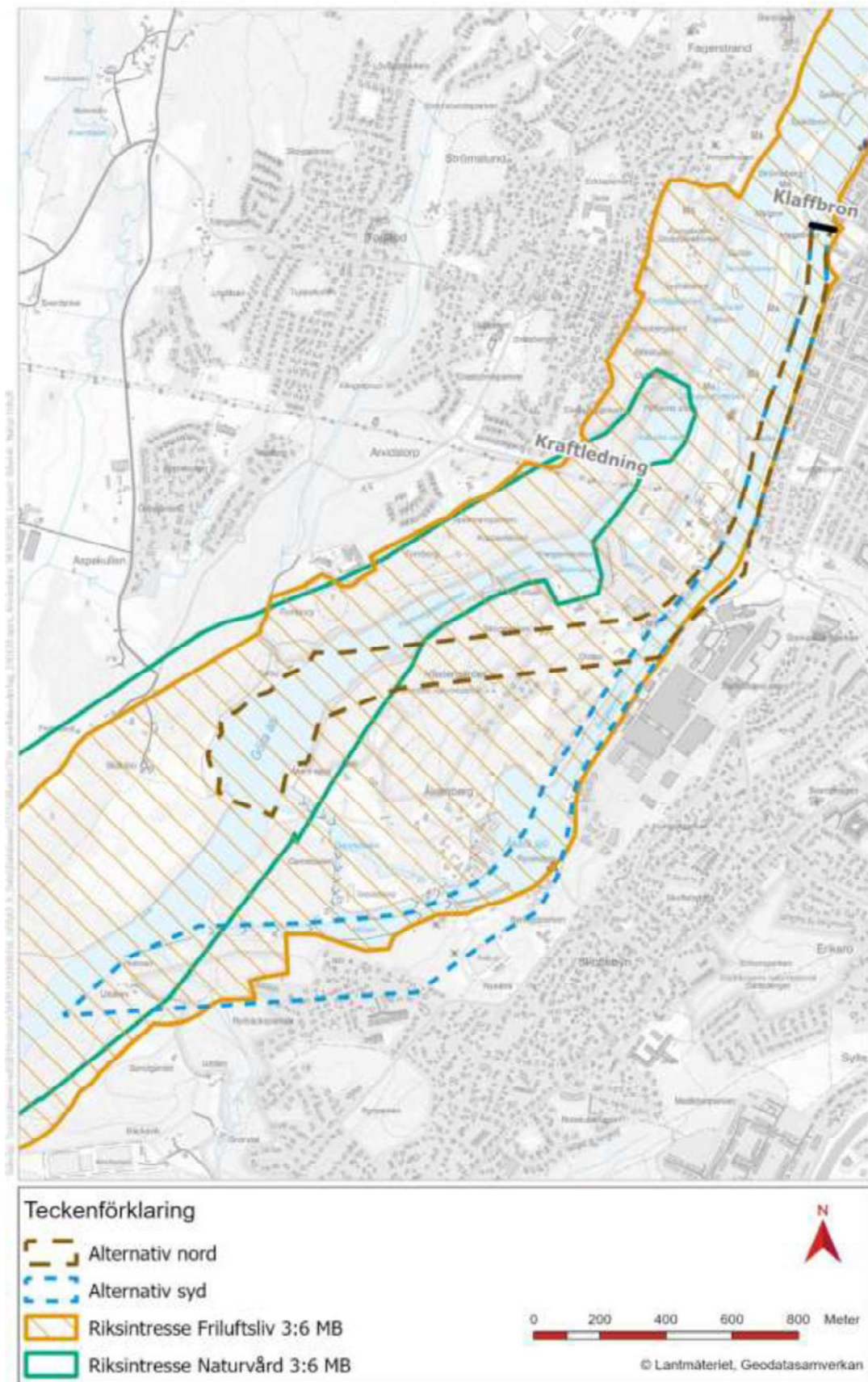
För områden med berikande upplevelser i naturmiljö för rekreationssyfte finns Älvrummet som hamnar inom riksintresset, och som tillsammans med kanjonen bildar en tydlig landskapsbild med orörd karaktär. Till detta finns stigar och vandringsleder, däribland Pilgrimsleden samt Kärlekens stig, som bildar en stor del av områdets rekreationsvärde. Tillgängligheten till och mellan dessa leder och stigar är tillsammans med landskapsbilden därför en viktig aspekt i områdets värde. Även naturreservatet Ryrbäcken går delvis in i riksintresset.

Särskilt utmärkande för den delen av riksintresset som berörs av utredningsområdet är Trollhättefallen där det ibland sker fallpåsläpp som drar till sig många besökare. Vidare är omgivningarna utmed trafikkanalen och slussområdet i Trollhättan populära besöksmål och här är topografin mycket varierad med många vandringsleder, promenadstråk och med en storslagen utsikt från utsiktsplatsen Kopparklinten.

För upplevelser i anknytning till kulturmiljö i förhållande till rekreation finns exempelvis området med de gamla slussarna med tillhörande slussleder och byggnader. Området har höga kulturhistoriska värden och visar genom tre generationers slussleder på Trollhättans utveckling och framväxt genom historien.

För vattenknutna fritidsaktiviteter tillräknas möjligheter för fritidsfiske och fritidsbåtar som en del av riksintresset. Under sommartid används älven och slussarna flitigt som vattenled av båtturism, och gästhamnar finns både i Vänersborg och Trollhättan. I slussområdet i Trollhättan är gästhamnen placerad vid Åkers sjö. Fritidsfisket sker till stor del i området mellan Oscarsbron och hängbron, men också längs med älvens strandremsor. Tillgängligheten till fiskeplatser tillsammans med områdets orörda karaktär är därför en viktig aspekt för områdets fritidsfiske. Fisket görs på ett varierat artbestånd, där lax och öring främst fångas norr om Olidans kraftstation.

Områdesbeskrivningen framhåller vattenledens betydelse för båtturism och populära besöksmål som Trollhättefallen och slussområdet.

Figur 22. Riksdagens intressen för naturvård och friluftsliv.

Riksintresse för försvaret

Utöver de riksintressen som berörs av de nya anläggningarna omfattas även riksintresset för försvaret inom det geografiska utredningsområdet. Det avser dock påverkansområde för väderradar, hindersfrihet och stoppområde för höga objekt kring flygplats. Eftersom nu aktuellt projekt inte innebär några höga anläggningar bedöms inte detta riksintresse bli påverkat.

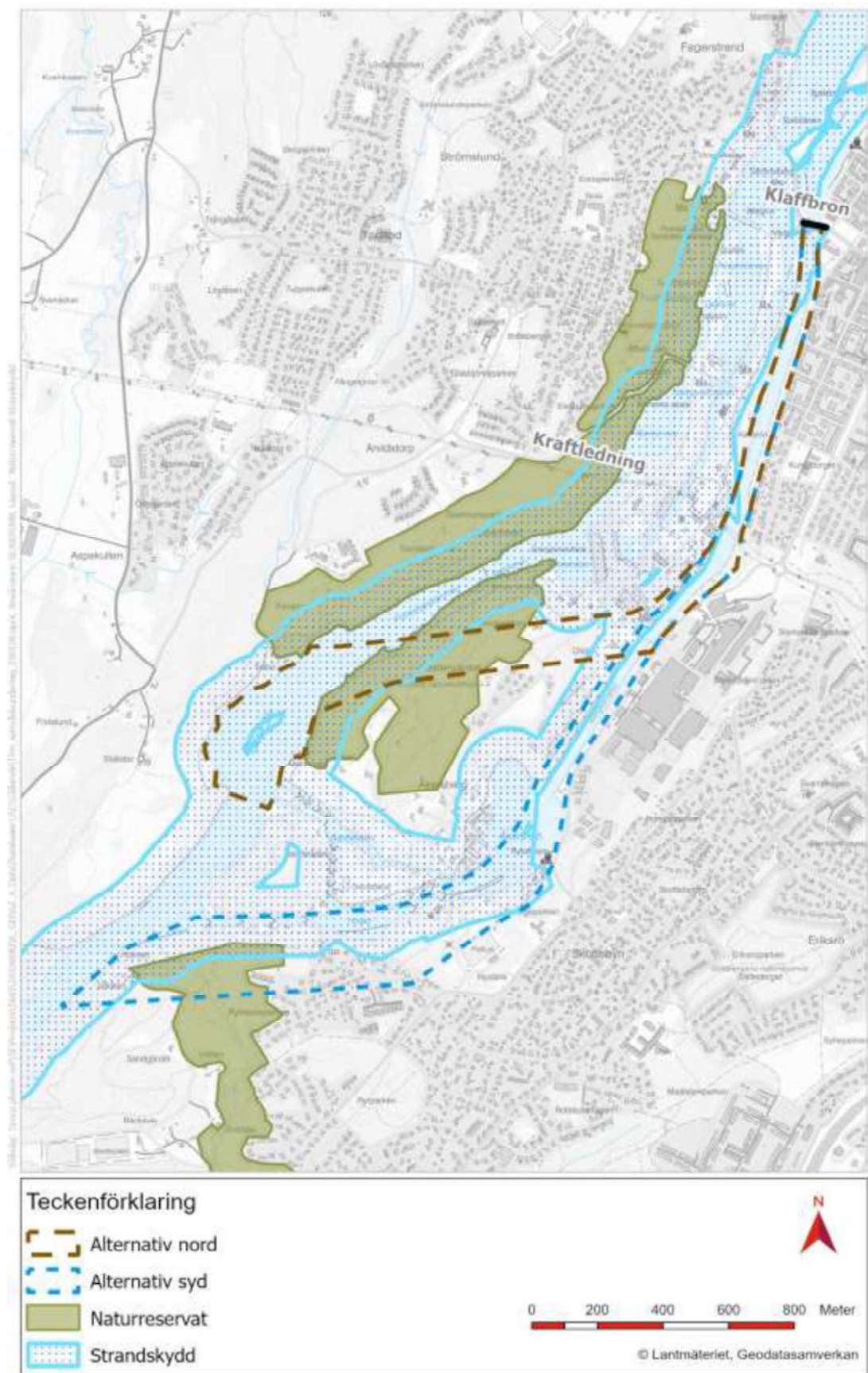
Naturreservat

I området finns två naturreservat, Ryrbäcken och Älvrummet, se Figur 23. Beslut om bildande av naturreservaten togs av Trollhättans stad 2009-05-13, med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken. Enligt beslutet gäller att dispens från föreskrifterna ska kunna ges för en eventuell utvidgning och utveckling av befintlig slussled eller anläggande av ny slussled. Dispens ska även kunna ges för anordningar, till exempel mast och bod, som har koppling till sjöfartens verksamhet. Reservaten förvaltas av Trollhättans stad med syfte att säkerställa området för friluftsliv och naturmiljöstudier. För en närmare beskrivning av naturreservaten, se avsnitt 4.4 och 4.5.

För Ryrbäcken är syftet att bevara och utveckla värdefull lövskogsmiljö utmed Ryrbäckens ravin och för Älvrummet är syftet att bevara och utveckla värdefulla rasbranter och skogsmiljöer utmed Göta älv.

Strandskydd

Strandskyddsbestämmelserna regleras i 7 kap. miljöbalken. Strandskyddets syfte är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Det generella strandskyddet gäller för land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid medelvattenstånd. Båda alternativen, Syd och Nord, ligger delvis inom strandskyddat område, se Figur 23.

Figur 23. Naturreservat och strandskydd.

Vattenskyddsområden

Göta älv och Vänersborgsvikens vattenskyddsområde är ett gemensamt vattenskyddsområde med vattenskyddsföreskrifter för sex kommuner. Beslut om skyddet för Vänersborgsviken och Göta älvs vattentäkter inrättades i juli 2022 och gäller med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken. Vattenskyddet har som huvudsakligt syfte att fungera som ett generellt skydd för Göteborgs, Kungälv, Ales, Lilla Edets, Trollhättans och Vänersborgs vattentäkter i Göta älv och i Vänersborgsviken, och samtidigt trygga tillgången till dricksvatten.

4.2.2 Effekter och konsekvenser

Riksintressen

Påverkan på riksintresse för naturvård, kulturmiljövård samt friluftsliv som är alternativskiljande redovisas i respektive avsnitt 4.5.2, 4.6.2 och 4.7.2.

Riksintresse kommunikationer

Enligt bestämmelserna rörande riksintresset ska anläggningar för kommunikation/transporter skyddas mot åtgärder som kan försvåra nyttjandet av sådana anläggningar. Vidare måste möjligheten att nyttja riksintresseanläggningar beaktas så långt det är möjligt vid beslut om åtgärder som rör markanvändningen i direkt berörda eller angränsande områden. Detta innebär att om-/till- eller nybyggnation som medför långvarig negativ påverkan på tillgängligheten till riksintresset kommunikationer (sjöfart) via Trollhätte kanal inte kan genomföras utan att bryta mot det som anges av tillämpligt lagrum (hushållningsförordningen och miljöbalken).

Riksintresse för kulturmiljövård

Riksintresse för kulturmiljövård påverkas genom värdebärande delar förvinns och att läsbarheten av miljön riskerar att minska. En ny slussled är dock en funktion som bygger vidare på det kulturhistoriska sammanhang som är en av grunderna för riksintresset. Bedömningen är att båda alternativen omfattar åtgärder som innebär att vissa av de värden som är uttryck för riksintresset påverkas negativt. Byggnader och anläggningar som berättar om det kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet försvinner. I båda alternativen bibehålls dock funktionen som slussled och kanal genom Trollhättan, vilket är ett kulturmiljövärde i sig.

Riksintresse för naturvård

Kanjonbildningen som ingår i värdebeskrivningen för riksintresse Göta och Nordre älvs dalgångar påverkas av båda alternativen.

Påverkan på kantzonerna och ädellövskogen bedöms inte motverka riksintressets utpekade värden då dessa naturtyper förekommer som värdekärnor utmed hela riksintresseområdet. Ädellövskog förekommer dessutom i större arealer i övriga området.

Riksintresse för friluftsliv

Riksintresse för friluftslivet påverkas negativt av intrånget i naturområdet och av att en barriär uppstår i kärnan av naturreservatet som delas i mindre delar. Intrånget påverkar naturupplevelsen med stigar och vandringsmöjligheter som finns där idag.

Barriäreffekterna kan mildras genom att passager anläggs över slussarna. Områdets karaktär och upplevelsevärden påverkas i anslutning till slussen, vilket i sin tur kan påverka rekreationsintressen.

Anläggande av nya slussar innebär i båda alternativen att älven kan fortsätta fungera som stråk för turism och båtliv vilket stöder riksintresse för friluftsliv. Gästhamnen i Åkers sjö kan behållas.

4.3 Trafikering och kapacitet

4.3.1 Förutsättningar

Dagens slussled genom Trollhättan utgörs av totalt fyra slussar med en nivåskillnad på cirka åtta meter per sluss. Direkt söder om slussleden finns ett vänte-/mötesläge vid Holmenbryggan. Omedelbart norr om detta ligger tre slussar i följd. Mellan slusstrappan och den fjärde, översta slussen, ligger Höljan. Den är stor nog för att två fraktfartyg (dock inte dagens största) ska kunna mötas. Mellan den översta slussen och Bergkanalen breder Åkers sjö ut sig. Även denna fungerar som mötesplats samt som buffert för väntande båtar och fartyg inför slussning söderut samt mötande fartyg från Bergkanalen. I anslutning till slussleden finns alltså två tillgängliga vänte-/möteslägen idag samt ett ytterligare i Höljan som används i undantagsfall. Dessa krävs för att möjliggöra slussning i båda riktningar utan alltför stora fördröjningar. De tre nedre slussarna utgör en växelvis enkelriktad led mellan Höljan och vänteläget vid Holmenbryggan och är dimensionerande för kapaciteten och genomloppstiden i slussanläggningen i Trollhättan.

För slussning genom slusstrappan finns idag ett väl fungerande arbetssätt för hur fartyg ska mötas i syfte att minimera väntetider. Slussarna i Trollhättan utgör dock en flaskhals, både i nuläget och med ett framtida nybyggnadsalternativ, oavsett dess lokalisering.

Gångtider för fartyg har kartlagts och ligger till grund för antaganden om, och uppräknig av, tider för passage i slusstrappan för de utredda alternativen. Analys har gjorts både för fartyg som färdas i samma riktning och fartyg i mötande trafik. Eftersom möten mellan fraktfartyg är dimensionerande för kapaciteten fokuserar redovisningen i påföljande avsnitt på dessa slutsatser. Kapacitetsberäkningarna gäller per dygn och utgår från antagande om full tillgänglighet och optimerad trafik i slussleden.

4.3.2 Effekter och konsekvenser

I både alternativ Nord och Syd planeras hela nivåskillnaden att fördelas på tre slussar. Tillgången till mötesplatser på ömse sidor om slussarna, för fraktfartyg som färdas i motsatt riktning genom slusstrappan, är avgörande för kapaciteten. Mötesplats/väntplats för icke kommersiell trafik skall också säkerställas.

Alternativ Nord

Om fartygsmöten i alternativ Nord blir möjligt först norr om Stallbackabron innebär det en enkelriktad sträcka på cirka 3,2 sjömil. Därför skapas ytterligare en mötesplats vid utloppet i Bergkanalen, vid Olidan. Då blir den enkelriktade sträckan

endast mellan mötesplatserna på varsin sida om slussleden, med en beräknad passagetid på knappt 75 minuter. Den teoretiska kapaciteten skulle uppgå till 19 fraktfartyg per dygn, det vill säga nio fartyg i ena riktningen och tio fartyg i den motsatta.

För icke kommersiell trafik anläggs väntelägen uppströms i Bergkanalen samt på motsvarande sätt nedströms ute i Göta älv, exempelvis strax norr om 1844-års slussled.

Alternativ Syd

I alternativ Syd planeras för två nedre, sammankopplade slussar. Mellan dessa och den tredje övre slussen finns sjön Höljan kvar. Den kommer dock inte kunna fungera som mötesplats för de största fraktfartygen, då det skulle kräva ännu större intrång i omgivande bebyggelse. Fartygsmöten kan ske som idag i Åkers sjö. Sträckan därefter, genom Bergkanalen fram till Stallbackabron, är att betrakta som enkelriktad i drygt 3,4 sjömil. Kapaciteten styrs av tiden det tar att tillryggalägga sträckan genom de tre slussarna och sjön Höljan, vilket bedöms ta cirka 75 till 80 minuter. Den teoretiska kapaciteten skulle uppgå till 18 fraktfartyg per dygn, nio fartyg i vardera riktningen.

Icke kommersiell trafik kan vänta/mötas i Åkers sjö, Höljan samt nedströms slusstrappan ute i Göta älv, så som idag.

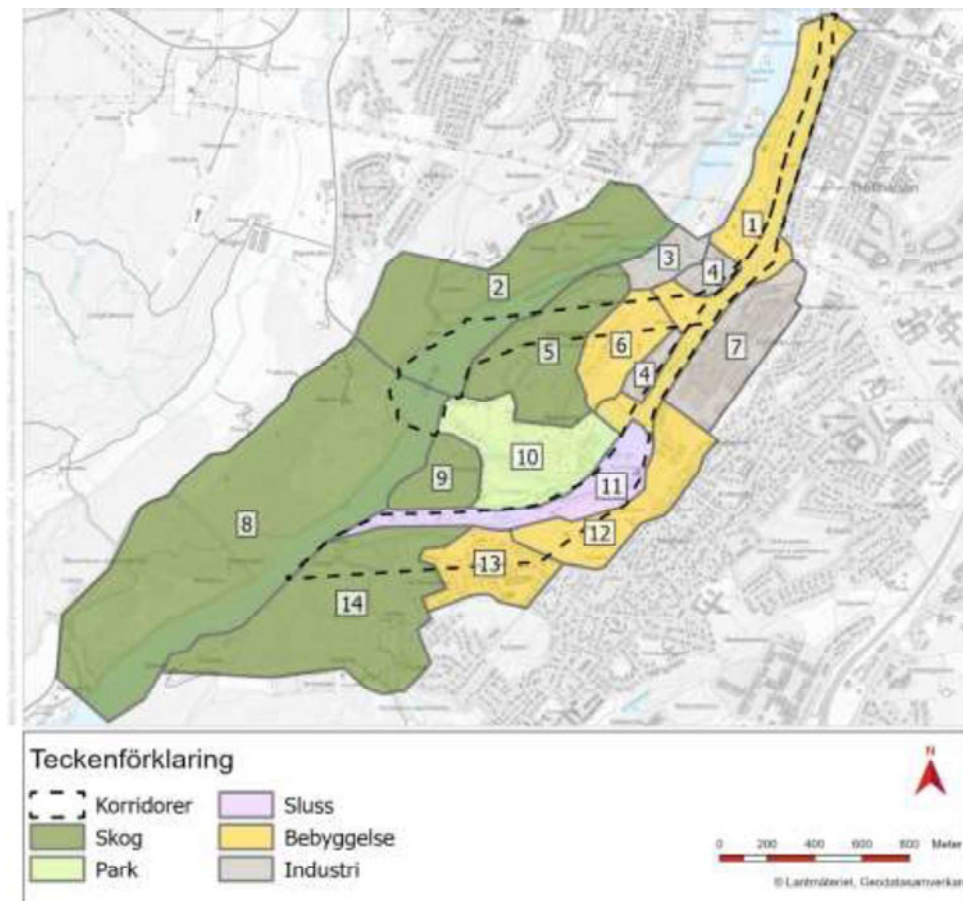
4.4 Landskap

4.4.1 Förutsättningar

I Trollhättan rinner Göta älv fram genom en kanjon med branta och höga sidor som utgör ett dramatiskt naturlandskap väster om stadskärnan. Bergkanalen och de befintliga slussarna utgör farleden på östra sidan av älven och i direkt anslutning till stadskärnan vilket ger området kring kanalen en stadsmässig karaktär jämfört med Göta älv. Områdena Åkersberg och Västergärdet ligger på den ö som uppstått mellan älven och den grävda kanalen. I södra delen av ön ligger det gamla slussområdet i en miljö med parkkaraktär och norr därom ligger ett höjdområde med skog. Ön innehåller bebyggelse som är kopplad till sluss- och kanalverksamheten.

Karaktärsområden

Landskapet inom och i närheten av alternativ Nord och alternativ Syd har delats in i karaktärsområden, enligt Figur 24. I den integrerade landskapskaraktärsanalysen (Trafikverket 2023b) går att läsa om respektive karaktärsområdes karaktär, känslighet och potential.

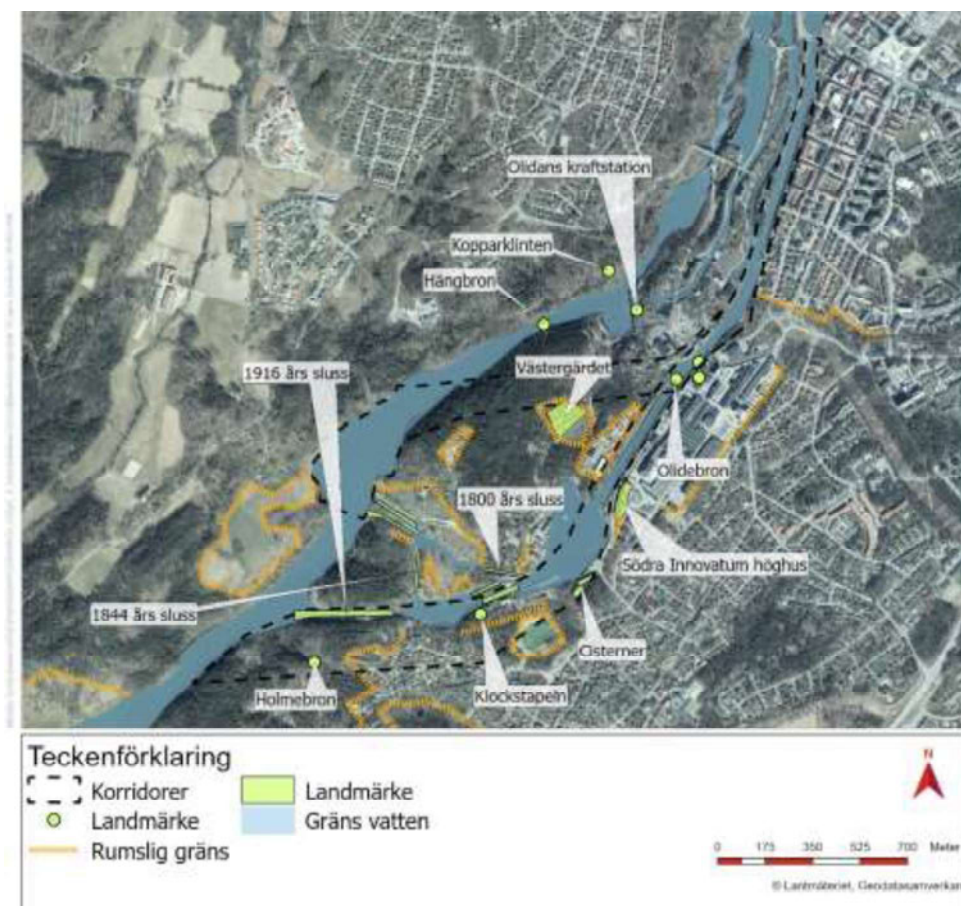
Figur 24. Landskapet har delats in i totalt 14 karaktärsområden.

1. Bergkanalen
2. Älvrummets naturreservat – västra sidan
3. Olidans kraftstation
4. Industriområde väster om Bergkanalen
5. Älvrummets naturreservat – östra sidan
6. Västergärdet
7. Innovatum District
8. Skälsbo och Åkerström
9. Gamle dal skogshöjd
10. Gamle dal
11. Befintlig slussled
12. Nysätra och Södra Innovatum
13. Nordvästra Skoftebyn
14. Skogsområde vid Ryrbäcken

Slussområdet och dess närmsta omgivning täcks till stor del av skog med inslag av bebyggelse och öppna fält med parkkaraktär.

Den kuperade terrängen i kombination med vattnet skapar en intressant rumslig dynamik mellan öppet och slutet. Vattnet står för det öppna och överblickbara och underlättar orienteringen för den som rör sig genom området. De skogsbeklädda bergen skapar väggar i slutna rum men möjliggör samtidigt god överblickbarhet från utkikspunkter och öppningar i vegetationen på höjderna. Promenadstigar genom området rör sig ofta i gränslandet mellan de två rumsligheterna.

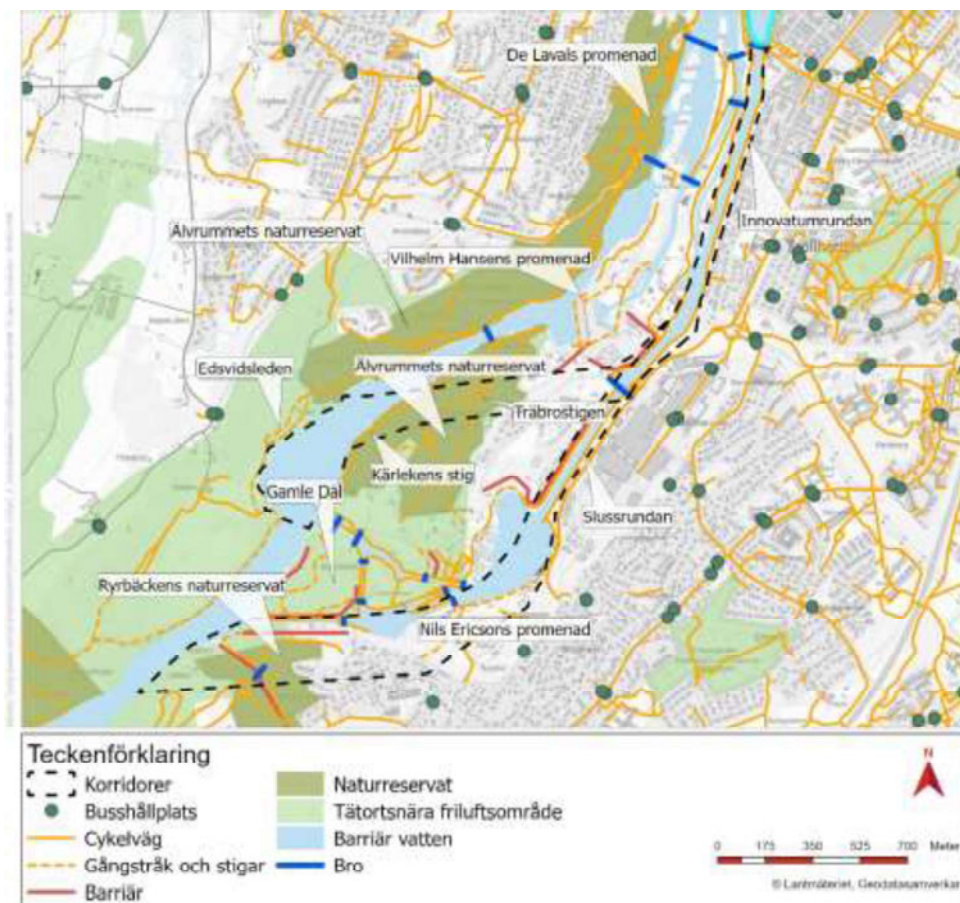
Det finns flera landmärken i form av gamla och nya byggnadsverk som ytterligare underlättar orienteringen inom området för besökare, se Figur 25.

Figur 25. Rumsliga gränser och landmärken.

Stråk och barriärer

Det finns många promenadstråk längs slussområdets strandlinjer, se Figur 26. Promenadstråken passerar vattnet på broar, men dessa är glest placerade vilket försvårar framkomligheten över Bergkanalen och Göta älv. Vidare innebär det kuperade landskapet ytterligare barriärverkan för rörelse inom området.

Figur 26. Gång- och cykelstråk, barriärer, broar, naturreservat och friluftsområden.

4.4.2 Effekter och konsekvenser

Bergkanalen breddas i båda alternativen. I alternativ Nord breddas Bergkanalen från Klaffbron till Olidebron och i alternativ Syd från Klaffbron till Åkers sjö. Till följd av breddningen får kanalen en mer storskalig karaktär. Kanalmurar kan försvinna och gångstråk kan behöva ledas om, med förändrad karaktär och tillgänglighet till kanalen som följd.

Alternativ Nord

De områden utöver Bergkanalen (karaktärsområde 1) där påverkan på landskapsbilden bedöms bli störst är Västergärdet (karaktärsområde 6) samt östra sidan av Älvrums naturreservat (karaktärsområde 5).

Västergärdet är sedan 1994 byggnadsminne och känsligt för negativ påverkan på den rogivande och småskaliga karaktär som präglar området idag. Den nya slussen kommer att ha en kontrasterande storskalig, industriell karaktär.

Om slussen lokaliseras inom den norra korridoren innebär det att en stor målpunkt adderas till området. Det kan innebära ökad trafik genom Västergärdet. Västergärdet förblir intakt men slussen kan komma att påverka områdets småskaliga karaktär.

Figur 27. Byggnadsminnet Västergärdet. Bild: Tellur AB.

I den delen av Älvrummets naturreservat som ligger öster om Göta älv finns flera stigar och promenadstråk, däribland Kärlekens stig och Träbrostigen. Om slussen lokaliseras inom korridor Nord kommer den att skära rakt genom dessa stråk som måste ledas om. En sluss genom området kommer att tillföra en mer industriell karaktär. Det är då viktigt att arbeta med gestaltningen så att den samspelar med det befintliga landskapet. Påverkan på stråken och den skogliga karaktär som slussarna omges av bedöms bli måttlig till stor.

Den del av Älvrummets naturreservat som ligger väster om Göta älv (karaktärsområde 2) kommer att påverkas visuellt om slussen lokaliseras inom korridor Nord. En öppning till kanalleden tas upp i berget och blir liksom slussportarna ett främmande element som blir synligt från stigarna på andra sidan älven, mitt emot slussen. Bergsskärningen kan även bli synlig från utsiktspunkten på Kopparklinten vid Göta älv.

Östra mynningen blir synlig från Åkerssjövägen (karaktärsområde 1), där slussen kommer att öppna upp en siktlinje genom berget mot Göta älv.

Alternativ Nord medför en måttlig påverkan på landskapsbilden i ett naturområde som bedöms ha hög känslighet. Konsekvenserna från den nya slussleden i alternativ Nord kan bli måttliga till stora för landskapsbilden.

Figur 28. Kärlekens stig går genom Älvrummets naturreservat.

Alternativ Syd

De områden utöver Bergkanalen där påverkan på landskapsbilden bedöms bli störst är befintlig slussled (karaktärsområde 11), Nysätra (karaktärsområde 12), nordvästra Skoftebyn (karaktärsområde 13) och skogsområdet vid Ryräckens naturreservat (karaktärsområde 14).

I söder finns i nuläget cirka 20 meter höga bergskärningar vid lägena för 1916 års slussar. Den nya slussen kan komma att få en ännu högre bergskärning. Bergskärningen blir en rumslig avgränsning i söder som blir exponerad norrut mot älven och mot slussområdet. Bergets kvalitet påverkar om skärningen blir en förhållandevis slät vägg eller om den får en mer oregelbunden yta. Skärningen blir en visuell och fysisk barriär som därmed också blir en avgränsning mot villaområde och natur i söder.

Figur 29. Holmebron över Ryrbäckens ravin.

Landskapsrummet kring Höljan kommer att utvidgas mot söder och öppnas upp mot Åkers sjö till ett nytt, större landskapsrum som omfattar både befintlig och planerad slussled. Landskapet får därmed en mer storskalig karaktär än idag.

Alternativ Syd medför stor påverkan på landskapsbilden då rumsligheter förändras och en visuellt dominerande bergskärning tillkommer. Området är redan påverkat av den befintliga kanalen och staden varför landskapsrummet bedöms ha en måttlig känslighet. Konsekvenserna från den nya slussleden i alternativ Syd kan bli måttliga till stora för landskapsbilden.

Figur 30. Alternativ Syd innebär att Höljan utvidgas söderut, åt vänster i bild.

4.5 Naturmiljö

4.5.1 Förutsättningar

Naturvårdsplan

Trollhättans stad har 2016 tagit fram en naturvårdsplan som redovisar värdefulla områden för biologisk mångfald. Områdenas naturvärde har värderats enligt en skala med fyra klasser. Göta älv samt naturen på båda sidor om Göta älv från Trollhättefallen ner till Ryrbäcken är utpekade som klass 2, högt naturvärde.

Naturvärdesinventering

En naturvärdesinventering har utförts för alternativ Nord och Syd (Naturcentrum 2021a). Här redovisas områden som uppfyller kriterierna för naturvärdesobjekt i en naturvärdesinventering (NVI) på fältnivå, se Tabell 1 och Figur 31. Det finns tre klasser 1–3:

Klass 1, högsta naturvärde

Klass 2, högt naturvärde

Klass 3, påtagligt naturvärde

Tabell 1. Naturvärdesinventering på fältnivå.

Område	Biotoper	Biotopkvaliteter	Klass
1. Barrnaturskog i brant.	Barrnaturskog med gran och tall, inslag av löv.	Död ved, naturskogskaraktär.	2
2. Bäckravin.	Grov blandskog utmed bäck, strandmiljöer mot bäck och älv, mossrika fuktiga lodytor i anslutning till bäck, mindre vattendrag.	Lodytor, hög och jämn luftfuktighet, död ved.	1
3. Näringsrik barrskog.	Frodvuxen granskog med inslag av löv.	Grova barrträd, örtrik markflora, död ved (flera grova döda almar).	3
4. Blandskog med inslag av ädellöv.	Blandskog med grova barrträd och ädellövträd.	Gamla tallar, gamla ekar, jätteträd av ek, spår av beteshistorik, lodytor.	2
5. Blandskog, delvis på hällmark.	Barrdominerad blandskog, delvis på hällmark.	Död ved, viss naturskogskaraktär.	3
6. Blandskog.	Barrdominerad blandskog.	Död ved.	3
7. Klen ädellövskog, rik förekomst av alm och inslag av grova träd.	Lövskog.	Död ved.	3
8. Parkmiljö utmed kanalen.	Parkmiljö.	Solitära gamla ädellövträd.	3
9. Barrskog med naturskogskaraktär.	Barrskog.	Hög och jämn luftfuktighet, delvis rikligt med död ved, naturskogskaraktär.	2
10. Fuktig ravin i naturskog.	Barrskog med lövinslag.	Hög och jämn luftfuktighet, rikligt med död ved, naturskogskaraktär.	2
11. Grova ekar och tallar.	Grov ädellövskog med inslag av tall.	Jätteträd av ek (sex särskilt skyddsvärda träd), gamla grova tallar, stora hasselbuskar, död ved.	2
12. Blandskog.	Barrdominerad blandskog.	Död ved.	3

13. Lövdominerad trädridå utmed kanalen.	Ridå av lövträd.	Enstaka grova ädellövträd, jätteträd av ask (bär spår av hamling, växer på tomtmark).	3
14. Talldominerad trädridå utmed kanalen.	Ridå av tallar och lövträd.	Gamla senvuxna tallar.	3
15. Lövdominerad blandskog.	Lövskog.	Död ved, grova sälgar.	3

Figur 31. Naturvärdesinventering på fältnivå. Redovisning av numrering framgår i Tabell 1.

Kompletterande naturvärdesinventering

Inför det fortsatta samrådet har ytterligare en naturvärdesinventering utförts på förstudienivå (Calluna AB 2023), som täcker in mer av området mellan de två korridoralternativen. Resultaten av förstudien innefattar naturvärdesobjekt med preliminära naturvärdesklasser. Det finns tre klasser:

Preliminär klass 1–2, högsta eller högt naturvärde.

Preliminär klass 1–3, högsta eller påtagligt naturvärde.

Preliminär klass 2–3, högt eller påtagligt naturvärde.

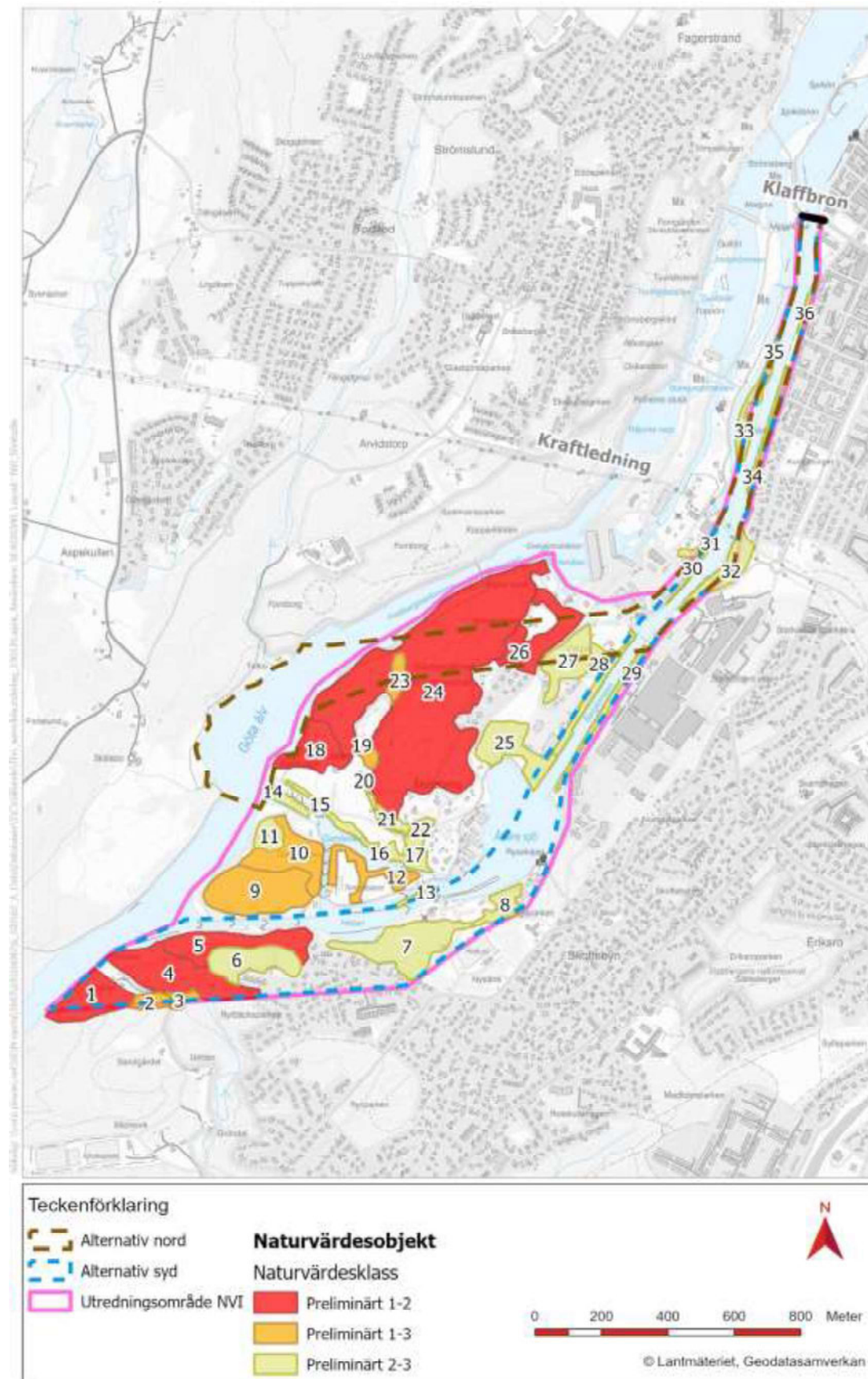
I förstudien avgränsades 36 naturvärdesobjekt. Objekten presenteras i Tabell 2 och Figur 32. Tilldelade klasser är preliminära.

Inom objekten förekommer fåglar, fladdermöss, groddjur och kräldjur där samtliga arter är fridlysta. Utter, som är fridlyst, har tidigare noterats inom objekt 4. Utöver dessa finns fridlysta växtarter. Flera hotade arter av fåglar, lavar och svampar förekommer också inom området.

Tabell 2. Avgränsade naturvärdesobjekt från inventering på förstudienivå.

Naturvärdesobjekt	Klass
1. Medelålder-äldre granskog med många döda träd.	1–2
2. Äldre tallar och bredkroniga lövträd.	1–3
3. Gles löv-ädellövskog.	1–3
4. Äldre gran och tallskog med inslag av löv. Döda träd och död ved förekommer.	1–2
5. Blandskog med tall och löv. Flera grova träd.	1–2
6. Barrdominerad blandskog, delvis på hällmark. Lövskog med inslag av död ved. En skyddsvärd ek.	2–3
7. Tall- och lövskog. Rikligt med död ved.	2–3
8. Ädellövskog med vuxna träd.	2–3
9. Äldre tall, granskog med inslag av löv. Visst inslag av död ved.	1–3
10. Triviallövskog med ädellövinslag. Förekomst av död ved.	1–3
11. Vuxna tallar och granar med ett inslag av lövträd.	2–3
12. Öppen gräsmark med medelålders-äldre löv- och ädellövträd.	1–3
13. Parkmiljö med stora lövträd.	2–3
14. Öppen gräsmark med vuxna ädellövträd. Två särskilt skyddsvärda almar.	2–3
15. Allé med lövträd av varierande grovlek, troligen alm. Vissa träd avverkade.	2–3
16. Öppen mark med bredkroniga lövträd. 4 särskilt skyddsvärda träd.	2–3
17. Gles blandskog med tall och löv med död ved.	2–3
18. Ekskog med äldre träd. Många särskilt skyddsvärda ekar. Naturreservat.	1–2

19. Gamla ädellövträd, främst ask. Flera särskilt skyddsvärda askar.	1–3
20. Allé med medelålders ekar.	2–3
21. Öppen hällmark.	2–3
22. Talldominerad blandskog, tallar med en ålder på 150+ år i västra delen, enstaka större, äldre lövträd.	2–3
23. Barrbland-sumpskog med tall och gran.	1–3
24. Stor barrblandskog med tall och gran i olika ålder samt inslag av löv. Döda träd och mycket död ved förekommer. Naturreservat.	1–2
25. Blandskog med tall och löv. Några grövre tallar. Visst inslag av död ved.	2–3
26. Grov ädellövskog med inslag av tall. Förekomst av död ved. Många skyddsvärda ekar.	1–2
27. Medelålders tallskog med inslag av löv och gran.	2–3
28. Lövdominerat område utmed kanalen med inslag av tall. En skyddsvärd ask.	2–3
29. Smalt, avlångt objekt mellan vägen och älven med inslag av äldre tall bland lövträd.	2–3
30. Grova lövträd (bland annat alm) med tillhörande lavflora inklämda mellan asfalterad mark och kanalen.	2–3
31. Luftig, medelålders skog med en variation av lövträd. Bergsbrant i västra delen av objektet.	2–3
32. Lövskog med partier där det finns ett tätare inslag av tall.	2–3
33. Vuxen tallskog med inslag av björk och andra lövträd. Viss liggande och stående död ved.	2–3
34. Lövträdsallé.	2–3
35. Vuxen, yngre skog av främst björk, men även bok. Förekomst av enstaka död ved. Bra ljusinsläpp ger förutsättningar för ett örtrikt fältskikt.	2–3
36. Lövträdsallé.	2–3

Figur 32. Avgränsade naturvärdesobjekt från inventering på förstudienivå. Redovisning av numrering framgår i Tabell 2.

Rödlistade och fridlysta arter

Fåglar och fladdermöss är fridlysta enligt artskyddsförordningen. Åtgärder som strider mot bestämmelserna kräver dispens.

En häckfågelinventering har utförts där totalt 71 fågelarter anträffades varav runt 50 bedömdes häcka i eller i direkt anslutning till inventeringsområdet (Naturcentrum 2021b, c). Av rödlistade arter och arter upptagna i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv noterades 19 arter. Av dessa bedömdes tio häcka i området och två bedömdes ha revir som berör området även om själva häckplatserna ligger utanför (mindre hackspett och spillkråka).

De värdefullaste fågelmiljöerna och häckplatserna som identifierats är den äldre löv- och blandskogen vid Ryrbäcken, den äldre gran- och tallskogen mellan Gamle dal och Olidan samt backsvalekolonin och fiskmåskolonin vid Rysskajen, Åkers sjö.

Figur 33. Ungefärliga häckplatser (röda punkter) och bedömda revir (grön markering) för prioriterade arter.

Inventeringen har haft som syfte att ge en översiktlig bild av områdets fladdermusfauna. Totalt noterades sex olika fladdermusarter i det aktuella området. De mest spridda arterna var nordfladdermus, större brunfladdermus och dvärgpipistrell. Fladdermusaktiviteten var genomgående tämligen låg i hela inventeringsområdet.

Inventeringsområdets värde för fladdermöss består i första hand i att Göta älvs öppna vattenspeglar utgör en mycket bra födosöksmiljö för flera arter av fladdermöss. Men här finns också ett antal lövrika skogsbestånd, av både större och mindre storlek, som är lämpliga områden för koloniplatser. Koloniplatser kan finnas i anslutning till Ryrbäckens naturreservat, väster om Nysätra fotbollsplan, Gamle dal samt i en sänka norr om Västergärdet.

Fisk

Den aktuella platsen ingår i Trollhättans fiskevårdsområde. Älven är utpekad som särskilt värdefullt vatten enligt dåvarande Fiskeriverket. Nedströms Trollhättan finns arterna asp, flodpärlmussla, flodnejonöga, havsnejonöga och ål samt havsvandrande lax och öring.

Lax och havsöring förekommer upp till vandringshinder vid Trollhättefallen och Hojums kraftstation.

Norr om Strömkarlsbron–Malgöbron–Klaffbron finns arter som gädda, abborre och gös samt insjööring. Den förstnämnda trion återfinns främst längs de lugnflytande partierna, medan öringen koncentreras till strömmarna i Vargön, Stallbacka och Trollhättan. Längs hela sträckan förekommer även lake.

4.5.2 Effekter och konsekvenser

Göta älvs botten kommer att påverkas av muddring. I kommande utredningar som utgör underlag för MKB:n kommer inventeringar att göras för att klargöra om det finns värdefulla habitat för fisk och andra organismer.

I detta tidiga skede har det inte varit möjligt att definiera exakta lägen för de studerade alternativen, i stället har två korridorer som möjliggör justering av läget tagits fram. Detta innebär att påverkan på naturmiljön kan variera beroende på var slussleden slutligen dras.

Alternativ Nord

Kanjonbildningen som ingår i värdebeskrivningen för riksintresse Göta och Nordre älvs dalgångar påverkas av den nya slussen. Slussen berör en sträcka av kanjonen i älven. Kanjonen är tydligast norr om Olidan med de brantaste dalsidorna på den västra sidan om älven. Flera mindre värdekärnor för ädellövskog påverkas av alternativet. I delarna inom riksintresseområdet gäller detta i kanterna av älven samt inom Älvrummets naturreservat vid Åkersberg. Älvens kantzoner är utpekade som värdekärnor och påverkas av slussen. För riksintresseområdet är dessa zoner värdefulla som limnogena strandkomplex.

Påverkan på kantzonerna och ädellövskogen bedöms inte motverka riksintressets utpekade värden då dessa naturtyper förekommer som värdekärnor utmed hela riksintresseområdet. Ädellövskog förekommer dessutom i större arealer i övriga området. Branterna vid slussalternativet påverkas dock permanent.

Planerade slussar medför intrång i den del av naturreservatet Älvrummet som finns på östra sidan av älven. Naturreservatet ingår även i kommunens naturvårdsplan. Blandskog i branten mot Göta älv påverkas liksom barrblandskog uppe på höjden.

Slussarna går genom reservatet som då blir uppdelat. En del av reservatet behöver upphävas för att möjliggöra en utbyggnad av slussarna. Beslut om reservatsbildande anger: "Dispens från föreskrifterna ska kunna ges för en eventuell utvidgning och utveckling av befintlig slussled eller anläggande av ny slussled." Det bedöms därför som möjligt att få dispens eller upphäva en del av reservatet.

Naturinventeringen har pekat ut områden inom korridoren som naturvärden klass 2–3, vilket innebär att naturområden med värde för biologisk mångfald kommer tas i anspråk.

Delar av ett barrskogsområde försvinner och delas i två delar medan ett mindre område med grov ädellövskog försvinner till stor del. Värdena är främst knutna till dessa skogsområden med hög luftfuktighet, död ved och naturskogskaraktär samt ett mindre område med stora ekar, tallar och hasselbuskar. Dessutom finns ett lövskogsområde med påtagligt naturvärde på östra sidan av Bergkanalen som kan påverkas.

Alternativ Nord gör intrång i värdefulla fågelmiljöer i den äldre gran- och tallskogen mellan Gamle dal och Olidan. Skogen utgör revir för spillkråka, en känslig art som är beroende av gammal skog med död ved. Alternativet gör också intrång i ett skogsområde vid Västergärdet som är värdefullt för fladdermöss.

Alternativ Nord medför påverkan på områden med naturvärdesklass 2 som delvis ligger inom riksintresse för naturvård. Även områden med naturvärdesklass 3 påverkas. De negativa konsekvenserna bedöms bli måttliga till stora.

Alternativ Syd

De planerade slussarna berör en sträcka med ett utvecklat ravinsystem kring Ryrbäcken, där denna rinner ut i Göta älv. Vid samma del finns även värdekärnor för ädellövskog och utmed älven och befintlig sluss finns värdekärnor för ekologiska kantzoner som påverkas av det nya slussalternativet.

Påverkan på kantzonerna och ädellövskogen bedöms inte motverka riksintressets utpekade värden då dessa naturtyper förekommer som värdekärnor utmed hela riksintresseområdet. Ädellövskog förekommer dessutom i större arealer i övriga området. Ryrbäckens ravinbranter påverkas dock permanent.

Naturreservatet Ryrbäcken påverkas då norra delen behöver tas i anspråk. Naturreservatet ingår även i kommunens naturvårdsplan. Naturvärden i reservatet som helhet är främst knutna till lövskogsmiljöer där det påverkade området innehåller ett avsnitt med ädellövskog utöver bland- och barrskog. Intrång i naturreservatet medför att dispens eller upphävande behövs. Beslut om reservatsbildande anger: "Dispens från föreskrifterna ska kunna ges för en eventuell utvidgning och utveckling av befintlig slussled eller anläggande av ny slussled." Det bedöms därför som möjligt att få dispens eller upphäva en del av reservatet.

Naturinventeringen har pekat ut områden inom korridoren som naturvärden klass 1–3, vilket innebär att naturområden med värde för biologisk mångfald kommer tas i anspråk. Delar av dessa ligger inom riksintresse för naturvård.

Biotoper med barr- och blandskog försvinner helt eller delvis. De högsta värdena är knutna till områden med högsta naturvärde kring Ryrbäcken där skogsbiotoper med död ved, hög luftfuktighet och mossrika lodytor försvinner. Även närliggande skogsområden med naturvärden påverkas. Trädkärmar längs kanalen med påtagligt naturvärde försvinner på sträckan mellan Åkers sjö och kraftledningen.

Alternativ Syd gör intrång i värdefulla fågelmiljöer för flera arter. I skogen kring Ryrbäcken finns flera prioriterade arter där mindre hackspett är känslig eftersom den är beroende av gammal skog med död ved som livsmiljö. Entita är en annan art med förhöjd känslighet liksom backsvala som finns vid Rysskajen. Intrång görs också i fladdermusmiljöer där huvuddelen av skogsområdet söder om befintliga slussar är värdefullt med drygt 500 registreringar av individer under inventeringen.

Alternativ Syd medför stor påverkan på områden med naturvärdesklass 1–2 som delvis ligger inom riksintresse för naturvård. Även områden med naturvärdesklass 3 påverkas. De negativa konsekvenserna bedöms bli måttliga till stora.

4.6 Kulturmiljö

4.6.1 Förutsättningar

Det har gjorts en kulturarvsanalys inom projektet (Trafikverket 2023a) där det går att läsa en mer utförlig redogörelse för kulturmiljöaspekter i det aktuella området.

Den kulturhistoriska miljön

Trollhättans slussområde är en komplex miljö med höga kulturhistoriska värden av nationell betydelse. Fall- och slussområdet i Trollhättan har lyfts fram av Riksantikvarieämbetet som ett av tolv svenska industriminnen inom handlingsprogrammet ”Svenska industriminnen - berättelser om vårt samhälles historia (2006)”. Slussanläggningen utgör också en förutsättning för framväxten av Trollhättan som stad och industriellt centrum.

Särskilt unikt med Trollhättans kanal- och slussområde är hur platsen speglar en kommunikationshistorisk och teknikhistorisk utveckling där tre generationers slussleder, från 1800, 1844 respektive 1916, kan upplevas intill varandra. Utmed Göta älv finns lämningar från Polhems slussled från 1700-talet, som utgör de första försöken att skapa en farled mellan Västerhavet och Vänern men som aldrig färdigställdes.

1800 års slussled, anlagd 1794–1800, var den första farbara leden. Den består av två slussetapper. 1844 års slussled byggdes 1838–1844 under ledning av Nils Ericson vid Trollhätte kanalbolag. Denna led byggdes för att ge samordning med Göta kanal som stod färdig 1832. Leden är djupare och något bredare och nivåskillnaden klaras genom tre etapper. Båda slusslederna från 1800-talet går mellan Åkers sjö och Göta älv genom Gamle dal. Bergkanalen tillkom som en del av 1800 års slussled och har i samband med 1916 års slussled vidgats och fått en delvis ny sträckning.

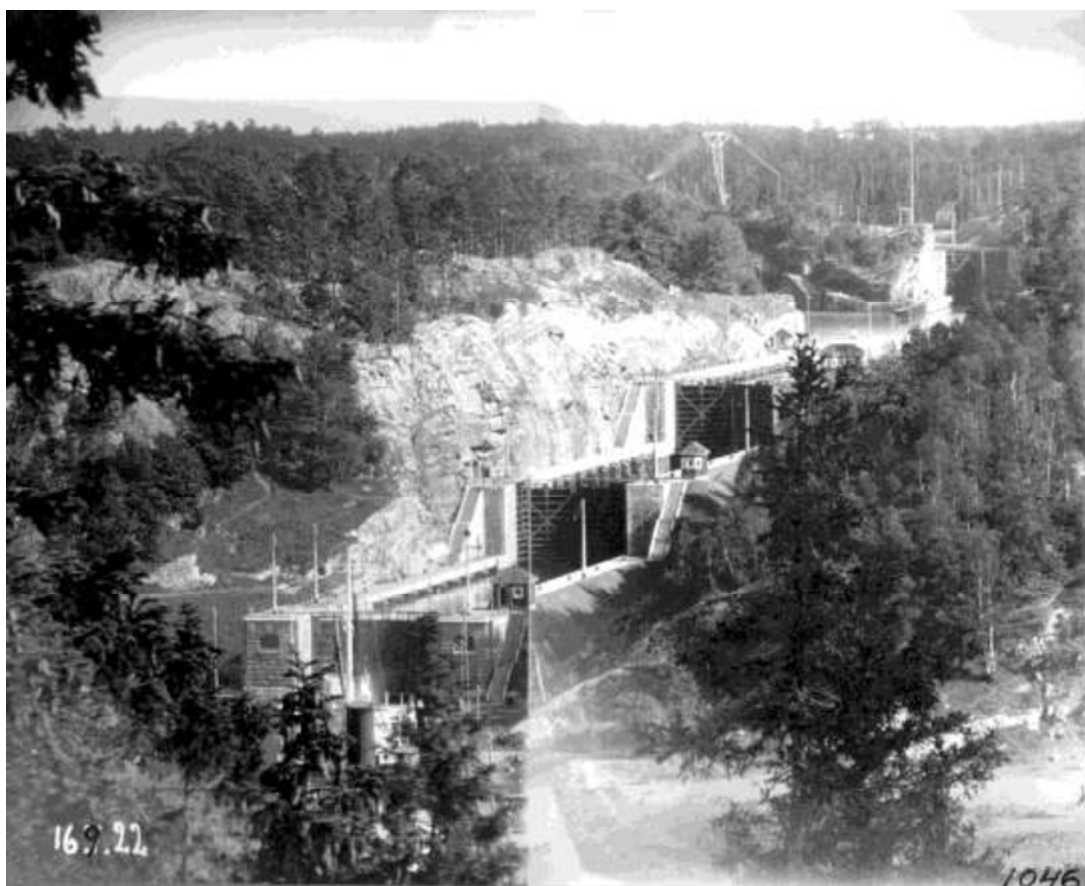
1916 års slussar tydliggör det tidiga 1900-talets framsteg i ingenjörskonsten i förhållande till de äldre slusslederna. De visar också hur dimensionerna för sjöfarten snabbt ökat med avsevärt större fartyg. De höga stenmurarna och trapporna i slussens stigning ger ett borgliknande intryck från Göta älv. Slussmurverket är utfört av betong med slät granitbeklädnad.

Ungefär samtidigt som 1916 års slussled byggdes anlades även Olidans kraftstation som var det första statliga vattenkraftsprojektet. Till kraftstationen hörde även tjänstebostäder, bland annat den samlade bebyggelsen vid Västergärdet. Stadens utveckling är nära sammankopplad med Slussarna och betydande industrier, såsom Nydqvist och Holm växte fram under 1800-talet i anslutning till kanalen.

Bebyggelsen inom slussmiljön har i huvudsak tillkommit i samband med utbyggnaden av kanaler och slussar från 1700-talets sista år till 1900-talets början. Hamnkontor och en mängd olika tjänstebostäder och verkstäder behövdes för verksamheten vid kanalen. Vid utbyggnaden av 1916 års slussled uppfördes en klockstapel och små manöverhytter enligt tidens nationalromantiska ideal.

Figur 34.1844 års slussled sedd från Lilla Höljan i Gamle dal. Foto: J.R. Dahllöf, Tekniska museet, 1880-tal.

Figur 35. 1916 års slussar från Göta älv. Intill varje slussport finns en manöverhytt. Foto: Sjöfartsverket 1922.

Fornlämningar

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen. Övriga kulturhistoriska lämningar är inte lagskyddade som fornlämningar, men bör visas hänsyn enligt lagens inledande paragraf. Samråd sker med Länsstyrelsen för hur fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar ska hanteras. Länsstyrelsen bedömer om tillstånd kan ges för ingrepp i fornlämning.

Ett större område kring Trollhättans slussar har nyligen varit föremål för en inledande arkeologisk utredning. I utredningen (Lödöse museum Rapport 2022:21) konstateras att varken alternativ Nord eller Syd berör någon känd fornlämning.

Övriga kulturhistoriska lämningar

Det finns kulturhistoriska lämningar registrerade som inte utgör fornlämning. Alternativ Nord berör en minnessten över Nydqvist & Holm AB (Nohab). Alternativ Syd berör fem övriga kulturhistoriska lämningar: Minnesstenen över Nohab, en fyndplats för forntida smycken, en husgrund från historisk tid, stenhägnader från historisk tid i Ryrbäcksparken samt ett stenbrott från historisk tid, registrerad hos Skog och Historia.

Båda alternativen är vidare belägna i nära anslutning till de historiska kanalsträckningarna. Både 1800 och 1844 års slussleder, som skyddas inom det statliga byggnadsminnet, är även registrerade övriga kulturhistoriska lämningar.

Figur 36. På flygfotot syns Åkers sjö med inloppet mot, från vänster 1916 års slussled, 1844 års slussled och 1800 års slussled. Vid Åkersberg ligger flera byggnader som har skydd genom det statliga byggnadsminnet.

Statligt byggnadsminne

Byggnader som tillhör staten och har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller ingår i ett synnerligen värdefullt bebyggelseområde får förklaras för statligt byggnadsminne enligt Förordning (2013:558) om statliga byggnadsminnen. Genom skyddsbestämmelser anges på vilket sätt byggnadsminnet ska vårdas och underhållas och i vilka avseenden det inte får ändras. Bestämmelserna kan också ange ett område kring byggnadsminnet ska hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas. Om det finns särskilda skäl, får ett statligt byggnadsminne efter tillstånd ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Ett tillstånd till ändring kan förenas med villkor om utförandet av ändringen, dokumentation av ändringen, antikvarisk undersökning och medverkan. Frågan om tillstånd till ändring prövas av Riksantikvarieämbetet efter ansökan av den myndighet som förvaltar byggnadsminnet.

Trollhättans kanal- och slussområde omfattande fastigheterna Åker 10:1 och Olidan 3:2 utgör statligt byggnadsminne. Det statliga byggnadsminnet utgår från samma historiska sammanhang som riksintresset. I beslutet anges bland annat:

”Sammantaget bildar anläggningarna för kraftutvinning och sjöfart tillsammans med bostäder i området en komplex och unik miljö med lång kontinuitet. Området med sina anläggningar har spelat en viktig roll i det industriella genombrottet i

landet. Kanal- och slussområdet i Trollhättan är därför utpekad av RAÄ som en av de tolv viktigaste industrimiljöerna i landet, som på olika sätt representerar väsentliga delar av den svenska industrihistorien.”

Ett syfte med byggnadsminnesförklaringen är bland annat att garantera ett långsiktigt bevarande och att ge människor möjlighet till historiska kunskaper och upplevelser. Enligt beslutet om statligt byggnadsminne från 2004-11-18 gäller bland annat:

- Slusslederna och byggnaderna får inte flyttas eller rivas, vare sig i sin helhet eller delar därav.
- Slusslederna och byggnaderna får inte byggas till, byggas om eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
- Åtgärder under mark och andra säkerhetsåtgärder i anslutning till 1916 års led som kan bli nödvändiga för att trygga trafiken får vidtas. Riksantikvarieämbetet skall informeras om dessa åtgärder.
- Området får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Trädgårdar och inhägnader omkring bostadshus och dragvägar utmed kanalen ska bevaras. Vård av mark och vegetation ska ske i samråd med Riksantikvarieämbetet.

Skyddet omfattar både miljön med kanalerna såsom de är utformade, med stenskoningar och teknisk utrustning, trädgårdar och inhägnader, dragvägar, parkmiljö och bebyggelse kopplad till slussmiljön. Slussanläggningar och byggnadsobjekt som är förtecknade i byggnadsminnesförklaringen visas i Tabell 3.

Tabell 3. Objekt förtecknade i beslutet för det statliga byggnadsminnet.

Numren stämmer överens med lista i RAÄ:s beslut. Det finns inget objekt knutet till nr 21 i beslutet.

Nummer	Objekt	Byggnadsår
1	1800 års slussled med portar	Uppförd 1793–1800
2	1844 års slussled med portar	Uppförd 1838–1844
3	Klockstapel	Delvis från 1916
4	Arkivbyggnad	1886
5	Åkersberg, Norra vaktbostaden	Flyttad till platsen 1910. Sannolikt byggnadsår 1869
6	Åkersberg, Södra vaktbostaden	Sannolikt 1920
7	Uthus 7	1910
8	Butik, Fd Automobilstall	1907
9	Åkershöjd vaktbostaden	1883

10	Uthus	Cirka 1910
11	Uthus	Byggnadsår osäkert; kommunens inventering anger 1886
12	Åkersberg Bokhållarebostaden	1895
13	Källarbod	1898
14	Slusskaféet	1908 som vilostuga för slussgossar. (Om- och tillbyggd)
15	Åkersäng vaktbostad	Sannolikt 1869
16	Gamla kanalkontoret	1795, ombyggt 1876.
17	Verkstadsbyggnad/snickarverkstad	1908/1916
18	Verkstadsbyggnad/mechanisk verkstad	1908/1916
19	Kanalmuseum fd förråd	1893
20 a-d	Vakthytter	Cirka 1916
22	Sjökullen vaktbostad	Sannolikt 1872
23 a-b	Uthus	Cirka 1900
24	Kanalön, vaktbostaden	Sannolikt 1892, flyttad till nuvarande plats 1914
25	Uthus	1914
26	Klaffbron, vaktbostaden	1875
27	Järnstaket vid byggnaderna 17–18	1800-talet

Enskilda byggnadsminnen

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde som har ett synnerligen högt värde kan förklaras för byggnadsminne enligt 3 kap. kulturmiljölagen. Särskilda skyddsbestämmelser anger på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka hänseenden den inte får ändras. Skyddsbestämmelserna kan även omfatta ett skyddsområde runt byggnadsminnet. Samråd sker med Länsstyrelsen som är tillståndsgivande myndighet.

Det finns två byggnadsminnen (enskilda byggnadsminnen) i det utredda området. Skyddet omfattar både byggnader och mark inom skyddsområdet.

Det ena är "Västergärdet på Olidan, Olidan 7:1" m.fl. som omfattar ett område med flera villor med samordnad gestaltning i ljus puts. De är uppförda 1908–1909 efter ritningar av arkitekt Svante Dyhlén på Vattenfalls byggnadskontor och byggdes som maskinist- och maskinistbiträdesbostäder till kraftverket.

För byggnadsminnet gäller bland annat följande skyddsbestämmelser:

- Byggnaden får inte rivas eller flyttas.
- Byggnaden får till sitt yttre inte byggas om eller förändras på annat sätt.
- Fastigheten får inte ytterligare bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig förändring.

Det andra är "Olidestationen, Malöga 8:1", som omfattar kraftstationen vid Olidehålan, de två intagsbyggnaderna ovanför denna och en bockkran med tillhörande spårväg. Till byggnadsminnet hör också vattenintagskanalerna till kraftstationen. Delar av den gamla Bergkanalen, före ombyggnaden för 1916 års slussled, ingår i byggnadsminnet.

För byggnadsminnet gäller bland annat följande skyddsbestämmelser:

- Byggnader och anläggningar som omfattas får inte rivas, byggas om eller på annat sätt förändras exteriört.

Åtgärder som strider mot bestämmelserna kan göras först efter en tillståndsprövning enligt kulturmiljölagen. Särskilda skäl behövs för att tillstånd ska ges.

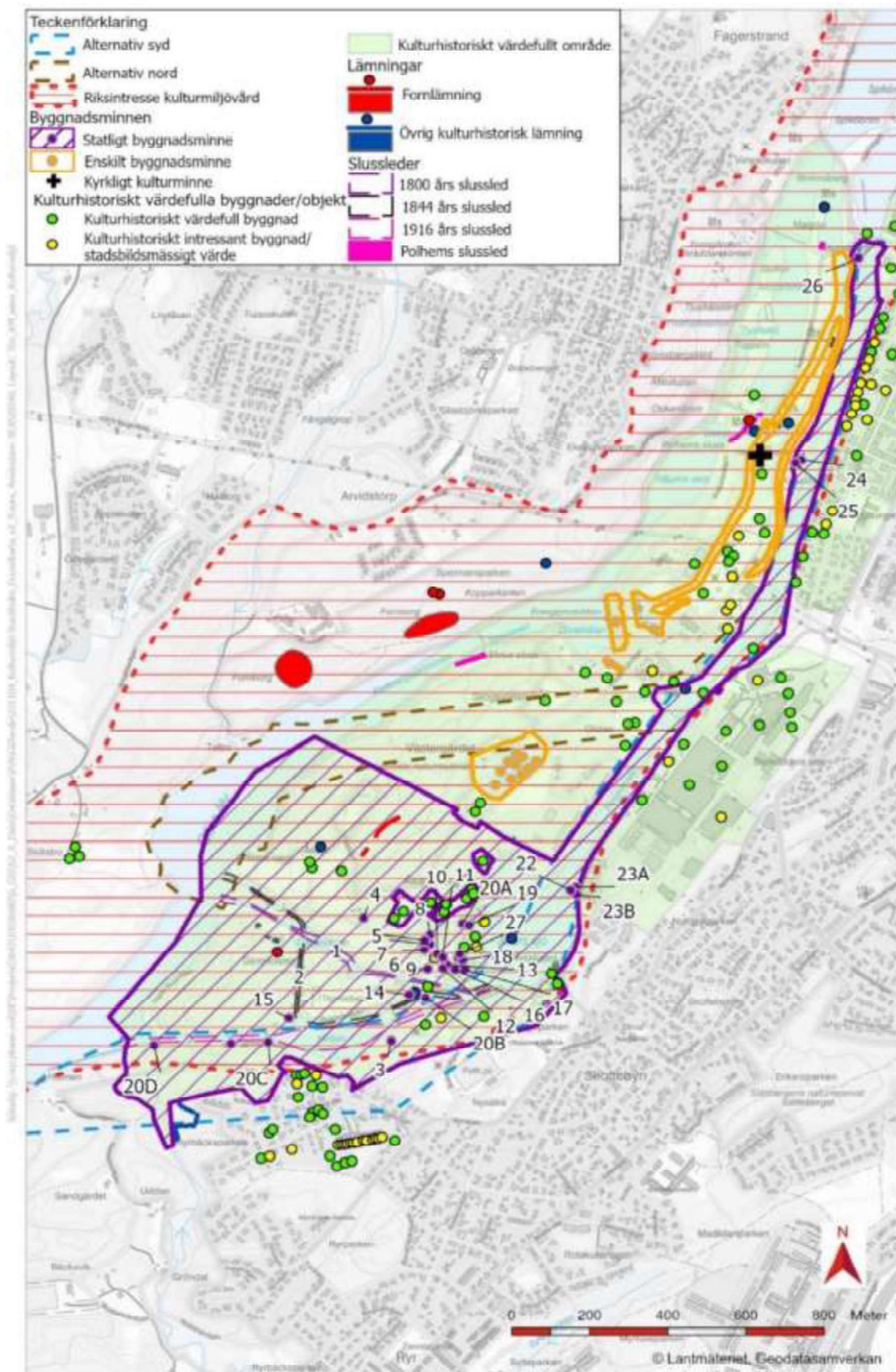

Figur 37. Byggnadsminnet Västergärdet på Olidan - villor uppförda som bostäder med koppling till Olidans kraftstation.

Kulturmiljöprogram och värden skyddade i detaljplan

I Trollhättans stads kulturmiljöprogram redovisas miljöer och byggnader som på olika sätt speglar stadens historia och som anses särskilt viktiga att vårda och bevara (Trollhättans stad 2020).

Utöver de utpekade byggnader och områden som sammanfaller med byggnadsminnena redovisas värdefulla områden och ett flertal byggnader som bedöms vara kulturhistoriskt värdefulla. Flera av dem kopplar dessutom mot det kulturhistoriska sammanhang som omfattas av riksintresset. Det gäller Nohabs äldre verkstadsbebyggelse, byggnader kopplade till kanalverksamheten utanför byggnadsminnets skyddsområde, gården Olidan, Skuggan, Villa Nyckebo, Villa Skogsvreten och Åkers gård. Inom det statliga byggnadsminnets skyddsområde finns den kulturhistoriskt värdefulla Rysskranen som konstruerades 1922 av Nohab. Den utgör ett landmärke utmed Rysskajen. Svängbron i Bergkanalen som är konstruerad av Nydqvist & Holm är fortfarande i bruk och har ett högt kulturhistoriskt värde som en anläggning som kopplad till Olidans kraftverk och slussanläggningen från 1916. Det finns också ett antal fastigheter i Skoftebyn som har en kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Figur 38. Kulturmiljövärden i området.

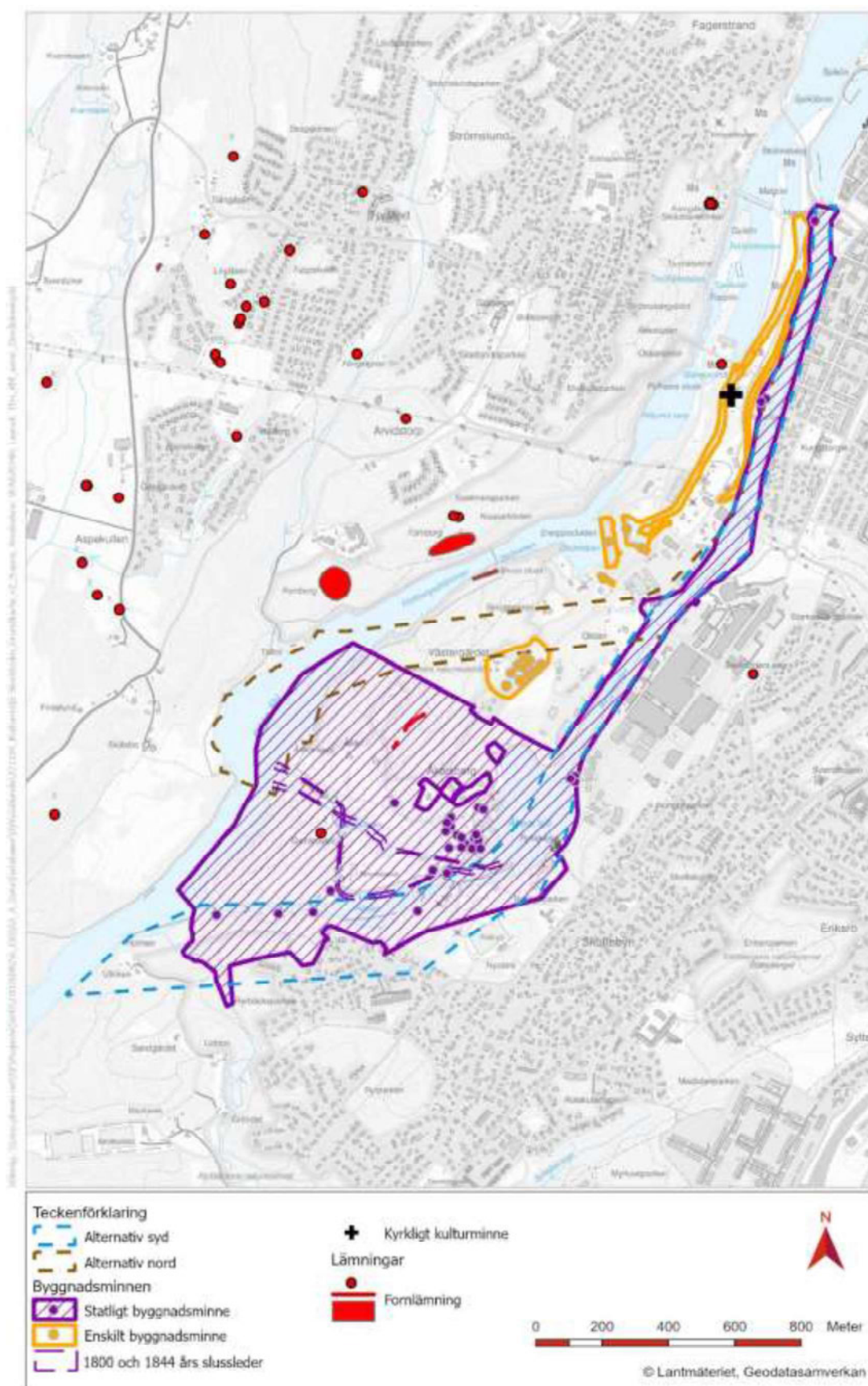
Särskilt värdefulla vatten

Inom arbetet med miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag, har Naturvårdsverket, dåvarande Fiskeriverket och Riksantikvarieämbetet tillsammans med länsstyrelserna sammanställt områden med Sveriges särskilt värdefulla sötvattensmiljöer. Kulturmiljöenheten i Västra Götaland har i samband med detta pekat ut Göta älv med Karls grav, Trollhättan, Lilla Edet, Lödöse och Göteborg som särskilt värdefullt. Området beskrivs som:

”Kommunikationsled med stort historiskt djup, industrimiljöer med stor transporthistorisk betydelse, övriga industrietableringar, slussar och kanalanläggningar, stadsbildningar sedan tidig medeltid, hamn- och varvsanläggningar, försvarsanläggningar m.m.”

Kyrkligt kulturminne

Trollhättans kyrka utgör kyrkligt kulturminne enligt 4 kap. kulturmiljölagen. Kyrkan, likboden och kyrkotomten (Olidan 3:8) omfattas av tillståndsplikt 4 kap. 3 §. Trollhättans kyrka kommer inte att beröras av något av alternativen, men tas ändå upp här då det kan behövas skyddsåtgärder och kontroller i samband med att en ny slussled byggs.

Figur 39. Områdesskydd för kulturmiljö.

4.6.2 Effekter och konsekvenser

De omfattande förändringar som en ny slussled inom den komplexa miljön i Trollhättans kanal- och slussområde innebär, leder ofrånkomligt till att rumsliga samband och objekt som är betydelsefulla för den kulturhistoriska miljön påverkas. Både alternativ Nord och alternativ Syd innebär att 1916 års slussled tas ur bruk vilket gör att dessa slussar inte längre kommer att kunna upplevas från vattnet. I och med att funktionen som sluss upphör minskar möjligheten att förstå miljön och värdet hos 1916-års slussled försvagas. Funktionen med kanal och slussled genom Trollhättan kvarstår dock i båda alternativen vilket är ett kulturmiljövärde i sig. Då de höga värdena är knutna till den teknik- och kommunikationshistoriska utvecklingen med slussar och byggnader från olika tider är det centralt att slussfunktionen består. De nya slussarna bygger på så sätt vidare på platsens kulturhistoriska sammanhang med bevarad kanal och slussfunktion.

Alternativ Nord

Alternativ Nord berör främst norra delen av kanal- och slussmiljön.

Bergkanalens breddning innebär att stenskoningar och murade strukturer som härrör både från 1800-talets och 1916 års anläggning kommer att beröras. Dragvägar från 1916 års anläggning på östra sidan av kanalen kan också komma att påverkas. Genom breddningen blir Svängbron från 1916 för kort och utredning pågår för att se om det är möjligt att den fortsatt kan ligga kvar och användas. Äldre järnvägsspår och vändskiva som är en del av den värdefulla industrimiljön intill Bergkanalen kommer försvinna. Vaktbostaden på Kanalön, som har skydd genom det statliga byggnadsminnet, kommer kunna ligga kvar, men dess trädgård berörs. Vaktbostäderna kommer fortsatt vara synliga från kanalen och i det avseendet kommer Bergkanalen som del av den historiska slussmiljön även fortsatt vara tydlig. Den nya slussträckningen innebär att läsbarheten av Bergkanalen i sin historiska nord-sydliga sträckning minskar i och med att anknytningen till Åkers sjö och de äldre slussarna försvinner samt att Olidebassängen tas bort. Dessa förändringar innebär att läsbarheten av Bergkanalen som en del av den historiska slussmiljön minskar. Möjligheten att promenera utmed Bergkanalen kommer att finnas kvar genom en ny bro, vilket minskar den funktionella barriäreffekten.

Den nya slussträckningen mellan Olidebassängen och Göta älv innebär en förändring som påverkar den historiska miljön med koppling till slussmiljön, Olidestationen och Nohabs industri. Här blir slussleden ett nytt och påtagligt inslag som försvårar läsbarheten av kulturhistoriska samband, bland annat mellan Olidans kraftverk och Västergärdet. Kulturhistoriskt värdefulla byggnader som berörs och inte kommer att kunna ligga kvar är *Skuggan* uppförd ca 1850-1870 som ingenjörsbostad till Nohab, *Villa Nyckebo*, uppförd som bostad för familjen Nydqvist 1890, *Gården Olidan* från 1790-talet som varit uppbörds kontor och bostad åt kanalbolaget samt *Villa Skogsvreten* som uppfördes som bostad för kraftverksdirektören i början av 1900 och som gestaltningsmässigt hänger samman med Västergärdet. Om dessa försvinner påverkas även läsbarheten av det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget i Trollhättan, då byggnaderna har koppling till den historiska kanalmiljön Olidestationen och Nohab. Korridoren

löper strax norr om byggnadsminnet Västergärdet och berör inte de skyddade byggnaderna direkt, dock tas mark i norra delen av byggnadsminnets skyddsområde i anspråk.

Den historiska slussmiljön kommer inte längre upplevas i slussledens sträckning och den nya slussleden hamnar mer perifert i förhållande till 1800-talets och 1916 års leder. Samtidigt undviks att anläggningen påverkar de centrala delarna av det statliga byggnadsminnet. Placeringen av alternativ nord ger en förutsättning för ett bevarande av slussmiljöns kärnområde kring Åkers sjö och Gamle dal. Även om slussarna tas ur bruk kommer Åkers sjö, som kantas av inloppet till de historiska slussarna, och miljön med kulturhistoriskt värdefulla byggnader och park vid Åkersberg och Förrådsgården även fortsatt kunna nås med båt.

Sammantaget bedöms alternativ Nord innebära måttliga till stora negativa konsekvenser för kulturmiljön. Barriäreffekter och borttagande av byggnader som förmedlar sluss- och industrimiljöns historia gör att läsbarheten av miljön kring Bergkanalen minskar och värdena kopplade till riksintresset och statligt byggnadsminne försvagas därmed. Det föreligger risk för förvanskning av miljön kring Olidebassängen. Hur pass stora de negativa konsekvenserna blir beror dock på hur den nya anläggningen kan anpassas till miljön och vilka skademildrande åtgärder som genomförs. I kommande skeden kommer konsekvenserna att utredas vidare och skademildrande åtgärder fastställas.

Alternativ Syd

Alternativ Syd berör både norra och södra delen av kanal- och slussmiljön.

Bergkanalens breddning innebär att stenskoningar och murade strukturer som härrör både från 1800-talets och 1916 års anläggning kommer att beröras. Dragvägar från 1916 års anläggning på östra sidan av kanalen kan också komma att påverkas. Genom breddningen blir Svängbron från 1916 för kort och utredning pågår för att se om det är möjligt att den fortsatt kan ligga kvar och användas. Äldre järnvägsspår och vändskiva som är en del av den värdefulla industrimiljön intill Bergkanalen kommer försvinna. Vaktbostaden på Kanalön, som har skydd genom det statliga byggnadsminnet, kommer kunna ligga kvar, men dess trädgård berörs. Vaktbostäderna kommer fortsatt vara synliga från kanalen och i det avseendet kommer Bergkanalen som del av den historiska slussmiljön även fortsatt vara tydlig.

I området kring Åkers sjö och Höljan kommer landskapsbilden och därmed även upplevelsen av kulturmiljön att påverkas eftersom den nya slussleden kommer att bredda det befintliga landskapsrummet. Möjligheten att uppleva och avläsa den kulturhistoriska miljön i ett samlat landskapsrum minskar. Delar av det naturlandskap som omger slussarna och vittnar om de tekniska utmaningar som slussanläggningarna övervunnit, kommer att försvinna.

Flera byggnader som har skydd genom det statliga byggnadsminnet berörs och kommer inte kunna ligga kvar, se Figur 39. Dessa är:

- Klockstapel (3)
- Sjökullens vaktbostad (22) uthus (23A och 23B),
- Manöverhytter (20 C och D) kan komma att påverkas

Att dessa byggnader försvinner eller eventuellt flyttas minskar läsbarheten av slussmiljön, det sammanhang som ligger till grund för utpekandet av miljön som värdefull. Flytt av byggnader inom slussmiljön har dock förekommit tidigare och kan eventuellt bidra till att läsbarheten i högre grad bibehålls.

Kommunalt utpekade kulturhistoriskt värdefulla byggnader som inte omfattas av byggnadsminnet kan också komma att behöva rivas, bland annat ett kanalkontor uppfört på 1930–1950-tal. Utöver dessa kan en ställverksbyggnad öster om Bergkanalen och ett förråd som ligger söder om Rysskajen, som inte är utpekade sedan tidigare men bedöms ha ett kulturhistoriskt värde, komma att beröras. Att kanalkontoret och förrådet försvinner försvårar läsbarheten av slussarnas utveckling under 1900-talet, medan en rivning av byggnaderna i Skoftebyn främst ger negativa effekter på en kommunal nivå.

Alternativ Syd med en ny slussled söder om den befintliga slussleden från 1916 skulle kunna ge möjlighet att uppleva fyra generationers slussar tillsammans. Dock bedöms den moderna och storskaliga anläggningen och omgestaltningen av landskapet kring Åkers sjö och befintliga slussar bli ett mycket dominerande inslag i den känsliga historiska miljön

Sammantaget bedöms alternativ Syd innebära stora negativa konsekvenser för kulturmiljön. Detta mot bakgrund av att stora ingrepp görs inom det statliga byggnadsminnets skyddsområde, med en ny storskalig anläggning och förändring av landskapsbilden samt att flera byggnader som ingår i den historiska slussmiljön berörs. Detta försvårar läsbarheten av den riksintressanta miljön som helhet. Värdena kopplade till riksintresset och det statliga byggnadsminnet försvagas och miljön kring Åkers sjö med kärnan av den historiska slussmiljön och 1916 års slussar riskerar att förvanskas. Hur pass stora de negativa konsekvenserna blir beror dock på hur den nya anläggningen kan anpassas till miljön och vilka skademildrande åtgärder som genomförs. I kommande skeden kommer konsekvenserna att utredas vidare och skademildrande åtgärder fastställas.

4.7 Rekreation och friluftsliv

4.7.1 Förutsättningar

Friluftsplan

Trollhättans stad har tagit fram Friluftsplan för Trollhättan, daterad 2020-11-23, som beskriver friluftslivets intressen inom ramen för översiktsplanen. Den ska användas som underlag till den fysiska planeringen och som stöd i arbetet med friluftsfrågor.

Friluftsplanen anger särskilt värdefulla områden, se Figur 40. De som kan beröras av projektet är:

Älvrummet (7)

En stadspark, närströvområde och turistmål som omger de gamla slussarna vid Gamle dal. Området är rikt på friluftsaktiviteter och sevärdheter som fiske, natur, kulturmiljö, där bland annat Trollhättefallen och Kärlekens stig finns med, vilka räknas till Trollhättans populäraste besöksmål.

Ryrbäcken (17)

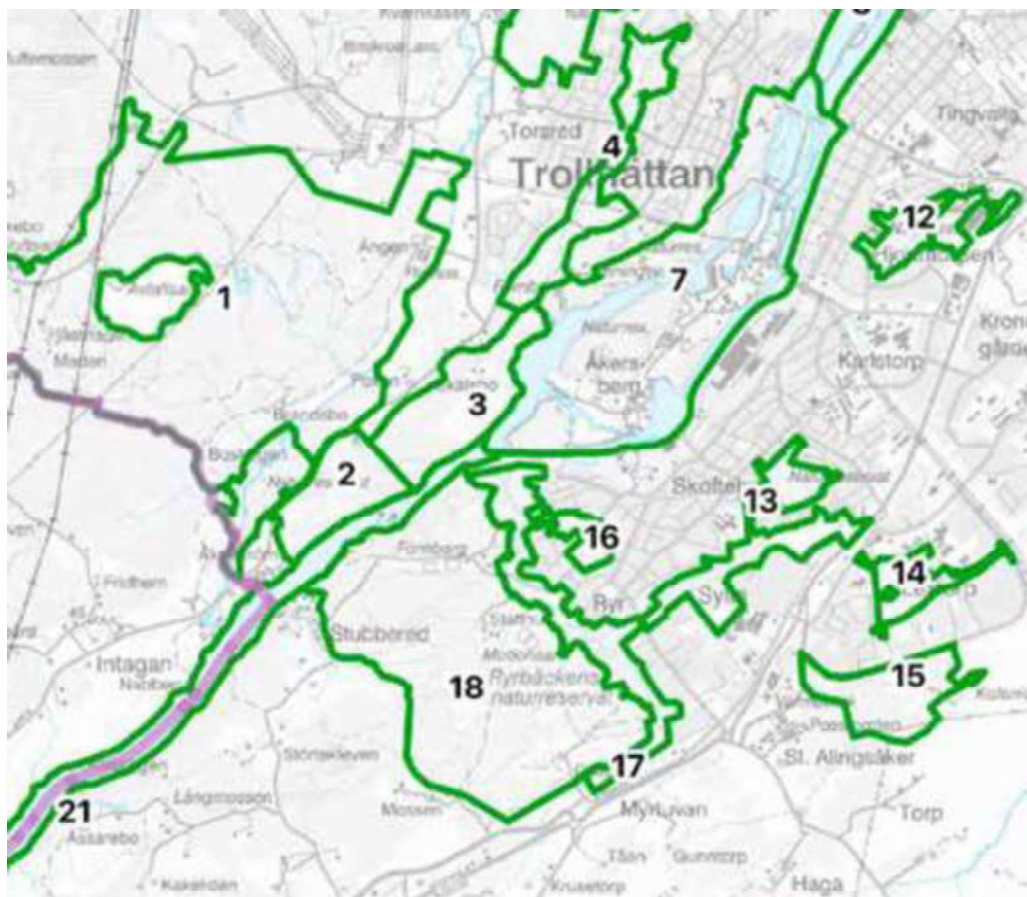
Ett naturreservat i form av en lövskogsbevuxen bäckravin med rikt djur- och naturliv. Området fungerar både som ett närrekreationsområde och utflyktsmål såväl som en förlängning av motionsområdet runt Slätthult.

Slätthult (18)

Ett av Trollhättans större motions- och friluftsområden. Landskapet varierar mellan öppna kulturmarker och barrskog och har goda utsiktsmöjligheter över Göta älvs närområde.

Göta älv (21)

Riksstintesse med särskilt goda förutsättningar för både land- och vattenknutna friluftsaktiviteter. Sträcker sig genom Trollhättans stad.

Figur 40. Friluftsplan för Trollhättan, utdrag ur översiktskarta.

Turism

Slussområdet och Älvrummet i centrala Trollhättan har ett stort värde som turistmål. Översiktsplanen anger bland annat att det är fall- och slussområdet som är Trollhättans stads största turistvärden och där framtida turistutveckling bör ske. I sammanhanget räknas även Innovatumområdet in, där bland annat Saab-museet finns, Film i Väst och Innovatum Science Center.

Friluftslivet är en stor del av Trollhättan, och staden vann pris under Sveriges fritids- och kulturchefer årskonferens som Sveriges bästa friluftskommun 2022.

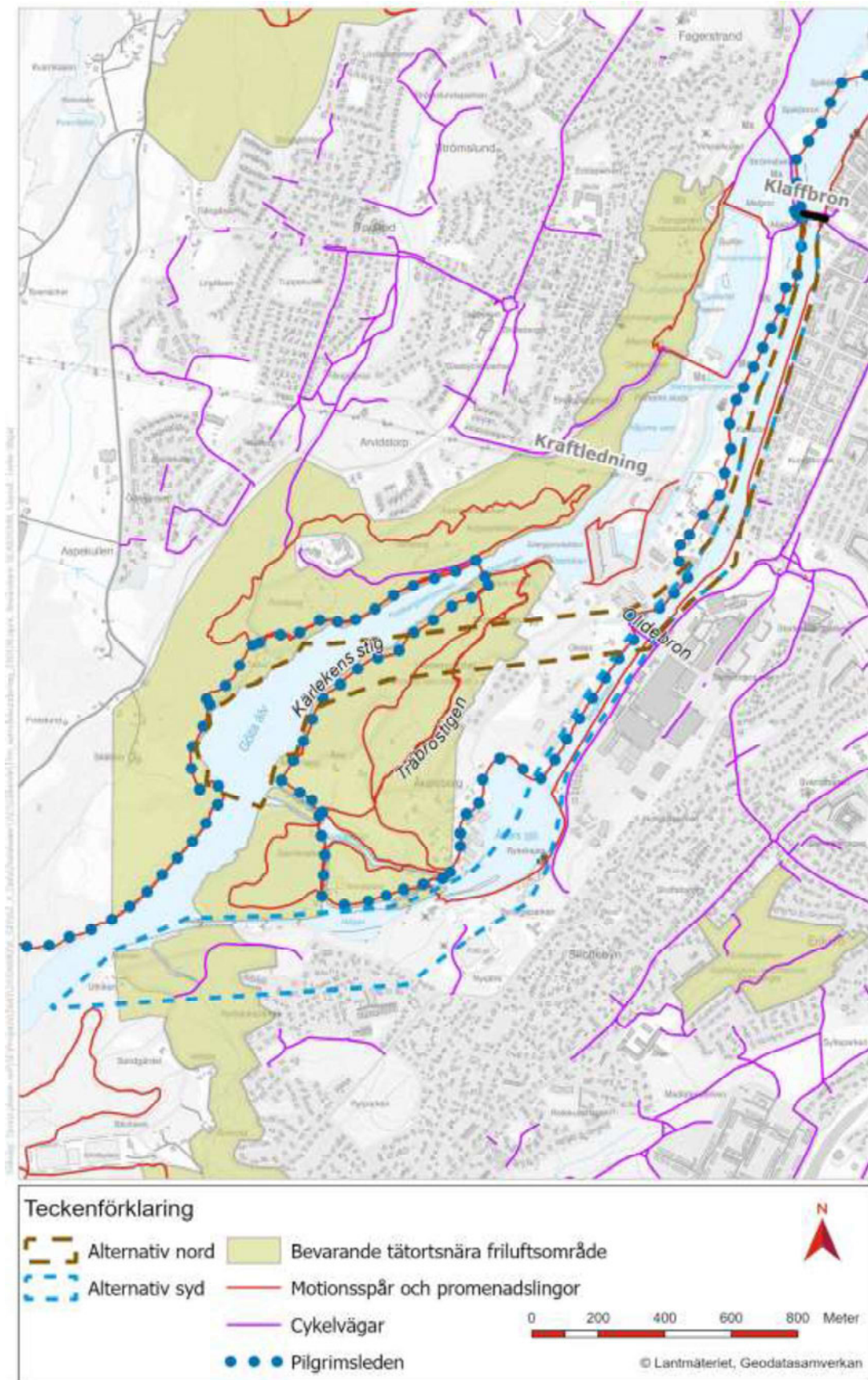
Leder och stigar

Leder och stigar som har ett värde för friluftslivet finns inom utredningsområdet. Kärlekens stig följer älvens östra strand mellan slussområdet och Olidans kraftstation. Träbrostigen är en vandringsled och del av Älvrummet som bygger på den historiska väg där handelsmännen bar sin last förbi fallen. Träbrostigen och Kärlekens stig bildar tillsammans en sammanhängande runda, se Figur 41.

Inom utredningsområdet ordnas regelbundet motionslopp. Kraftprovet, Trollhättan City Trail och Alliansloppet är några av dessa.

Edsvidsleden är 14 kilometer lång och följer Göta älvs västra strand. Pilgrimsleden Göta älv följer älven på sträckan Masthugget i Göteborg till Vänersborg. Leden följer stranden längs Göta älv och Bergkanalen. Västgötaleden för cykel ligger parallellt med Bergkanalen på västra sidan och korsar vattnet söder om Åkers sjö och på Olidebron.

Flera promenadrundor följer befintliga gångvägar och finns i området: Nils Ericsons promenad, Wilhelm Hansens promenad, Slussrundan och Innovatumrundan. Skulpturrundan binder samman konstverk som placerats ut i anslutning till älven och kanalen.

Figur 41. Leder och stigar.

Barriärer

Barriäreffekter för gående uppstår när fysiska hinder förhindrar framkomlighet. 1916 års slussar inklusive Bergkanalen utgör tillsammans med nivåskillnad i söder en barriär mellan slussområdet och områden i söder och öster med bostäder och naturreservat. Korsningar finns vid Olidebron och slussarna. Även äldre slussar och kanaler är barriärer med korsande broar. Göta älv är en påtaglig barriär med en korsande gångbro som ansluter till Kärlekens stig väster om Olidans kraftstation. Barriärer och stråk presenteras även i avsnitt 5.2.

4.7.2 Effekter och konsekvenser

Breddning av Bergkanalen kommer att påverka gångstråk längs vattnet så att de behöver ledas om på vissa sträckor. Utpekade promenadrundor följer dragvägen på hela östra sidan och gångstråk upp till Olidebron på västra sidan.

Påverkan på rekreation och friluftsliv kommer att variera beroende på vilken slutgiltig dragning som väljs inom korridorerna.

Påverkan på fritidsfisket beskrivs under respektive alternativ, och en vidare fördjupning för påverkan av fisken i området kommer att göras i den kommande miljökonsekvensbeskrivningen.

Alternativ Nord

Planerade slussar medför intrång i riksintresset för friluftsliv. Kanalen och de bergskärningar som uppstår längs sidorna tar yta i anspråk och ger upphov till en barriäreffekt för friluftslivet då området delas i två mindre så att större gångstråk och små skogsstigar skärs av vilket begränsar promenadmöjligheterna. Naturreservatet Älvrummet påverkas på liknande sätt av intrånget som medför begränsningar i tillgängligheten. Det finns goda möjligheter att anlägga korsande vägar för Åkersbergsvägen och Kärlekens stig vilket mildrar barriäreffekten. Träbrostigen och en parallell stig som även ingår i reflexbanan skärs av och behöver ledas om till passager över slussleden.

Området får en förändrad karaktär i anslutning till den nya slussen.

Intrång i naturreservatet medför att dispens eller upphävande behövs, vilket även innebär krav på kompensationsåtgärder. Beslut om reservatbildande anger: ”Dispens från föreskrifterna ska kunna ges för en eventuell utvidgning och utveckling av befintlig slussled eller anläggande av ny slussled.”

Sträckningarna för de årliga motionsloppen Alliansloppet, Trollhättan City Trail och Kraftprovet behöver anpassas till framtida passager över slussleden.

Fritidsfisket påverkas av alternativet då strandremsor kommer tas i anspråk, vilket i sin tur kan påverka tillgängligheten till fiskemöjligheter. Utöver tillgängligheten så påverkas även områdets karaktär och ostörda omgivning i alternativet, vilket även det påverkar möjligheter till rekreation i området.

Riksintresse för friluftslivet påverkas negativt av intrånget i naturområdet och av att en barriär uppstår i kärnan av naturreservatet som delas i mindre delar. Intrånget påverkar naturupplevelsen med stigar och vandringsmöjligheter som finns där idag.

Barriäreffekterna kan mildras genom att passager anläggs över slussarna. Områdets karaktär och upplevelsevärden påverkas i anslutning till slussen, vilket i sin tur kan påverka rekreationsintressen. De negativa konsekvenserna bedöms bli måttliga till stora.

Alternativ Syd

Planerade slussar medför intrång i norra delen av Ryrbäckens naturreservat samt den norra spetsen av Slätthult och förstärker dagens barriäreffekt mellan reservatet och slussområdet i norr. Holmebron, den nedre branta delen av bäckravinen och mynningen i älven riskerar att försvinna beroende på i vilket läge alternativet placeras, vilket kan påverka upplevelsevärden och tillgänglighet i naturområdet negativt.

Intrång i naturreservatet medför att dispens eller upphävande behövs, vilket även innebär krav på kompensationsåtgärder. Beslut om reservatbildande anger: ”Dispens från föreskrifterna ska kunna ges för en eventuell utvidgning och utveckling av befintlig slussled eller anläggande av ny slussled.” Det bedöms därför som möjligt att få dispens eller upphäva en del av reservatet.

Fritidsfisket påverkas av alternativet då strandremsor till viss del kommer tas i anspråk, vilket i sin tur kan påverka tillgängligheten till fiskemöjligheter. Utöver tillgängligheten så påverkas även områdets karaktär och ostörda omgivning i alternativet, vilket även det påverkar möjligheter för rekreation i området.

Riksintresse för friluftsliv påverkas negativt av att upplevelsen av slussområdet förändras. Barriäreffekter riskerar att förstärkas av intrång i norra delen av Ryrbäckens naturreservat. De negativa konsekvenserna bedöms bli måttliga.

4.8 Boendemiljö

4.8.1 Förutsättningar

Trollhättans centrala delar ligger i direkt anslutning till Bergkanalen på östra sidan. I söder ligger bostadsområdet Skoftebyn delvis inom korridoren. Mindre grupper av bostäder finns i Åkersberg, Västergärdet, Skogsvreten och vid Olidebron.

En säker och utvecklande uppväxtmiljö har stor betydelse för barns hälsa och liv. Boendemiljö är för barn en trygg punkt där de tillbringar en stor del av sin tid. Barnperspektivet är viktigt i avsnittet boendemiljö men de värden som redovisas är relevanta även för andra grupper. Rekreativmiljöer som vänder sig till en bredare grupp, men också utgör ett värde i boendemiljön, nämns helt kort och redovisas närmare i avsnitt 4.7 Rekreation och friluftsliv.

Alternativ Nord

Inom själva korridoren finns det få bostäder och inga skolor eller förskolor, lekplatser eller liknande målpunkter som är upptagna i kommunens områdeskarta, se Figur 42.

Alternativet ligger helt eller delvis inom områden som är utpekade som viktiga för friluftsliv och naturvård, till exempel Älvrummet som innehåller några av Trollhättans främsta besöksmål.

Korridoren korsar flera promenadstråk, bland annat Kärlekens stig, Slussrundan, tävlingsslingorna för Kraftprovet och Trollhättan City Trail, en reflexbana samt Västgötaleden.

Alternativ Syd

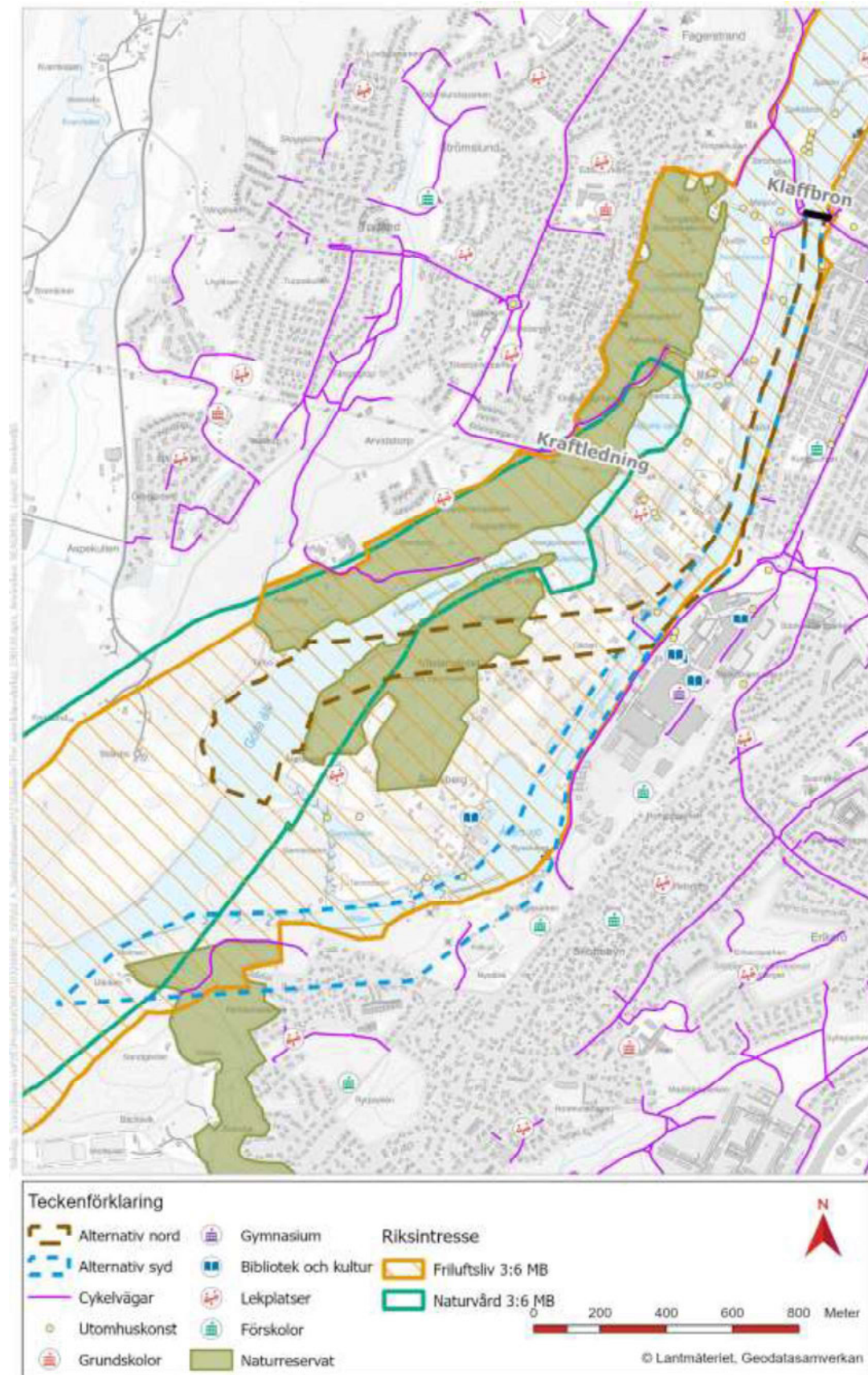
Inom själva korridoren finns flera bostäder, men inga skolor eller förskolor, lekplatser eller liknande målpunkter som är upptagna i kommunens områdeskarta, se Figur 42.

Ryrbäcksparken, som är ett naturreservat som i kommunens parkprogram också klassas som tätortsnära friluftsområde, ligger delvis inom korridoren.

Nysätra lekplats, som i kommunens parkprogram klassas som närpark, gränsar till korridoren och kommer under en period att omringas av byggvägar. Enligt parkprogrammet är detta en viktig social mötesplats där Nysätra idrottsplats ingår och som ska utvecklas för att bli en värdefull närpark för Skoftebyborna.

Alternativet ligger till stor del inom flera områden som är utpekade som viktiga för friluftsliv och naturvård. Det är bland annat områdena Slätthult, ett av Trollhättans stora motions- och friluftsområden, och naturreservatet Ryrbäcken.

I korridoren finns flera vandringsstigar, motionsspår och cykelvägar, exempelvis Slussrundan, Innovatumrundan och Västgötaleden.

Figur 42. Målpunkter i alternativ Syd och Nord.

4.8.2 Effekter och konsekvenser

Beskrivningen av effekter och konsekvenser har fokus på sociala aspekter och barnperspektivet och utgår från de förhållanden som råder när nya slussar är på plats. När det gäller just boendemiljö är det dock av vikt att även kort kommentera de störningar som uppstår under byggtiden, eftersom avspärrningar kring arbetsområden kan medföra att gator och gångvägar måste ledas om så att gångavstånd till målpunkter ökar.

Alternativ Nord

I alternativ Nord finns endast ett fåtal bostäder inom korridoren som kan påverkas. Det finns inga skolor eller förskolor i närheten.

I alternativ Nord är det främst tillgängligheten till friluftsliv och natur som påverkas. Baserat på avståndet till större bostadsområden bedöms dessa områden användas av barn i mindre utsträckning. Den nya slussen kommer att innebära att området med bostäder vid Åkersberg delas och därmed även Olidevägen samt flera stråk i Älvrummets naturreservat. Att naturreservatet delas upp skulle kunna påverka barns användande av platsen genom att de sammanhängande områdena minskar liksom känslan av vild natur.

Under byggtiden är det framför allt stigar och vandringsleder som kommer att behöva ledas om. Det kommer att finnas provisoriska passager men det kommer vara krångligare att ta sig fram och buller från bygget kommer att påverka lugnet och naturupplevelsen i närliggande friluftsområden och motionsspår. Det relativt långa avståndet till större bostadsområden bedöms dock medföra att färre barn vistas här.

Sammantaget bedöms alternativ Nord ha en liten negativ påverkan på boendemiljö.

Alternativ Syd

I alternativ Syd finns inga skolor eller förskolor i närheten men i Skoftebyn kan ett 20-tal bostäder inom korridoren behöva lösas in. Detta påverkar inte enbart de bostäder som tas bort, utan ger en effekt på området i stort, där även närboende barns perspektiv bör beaktas. Därför är det viktigt att se till hela bostadsområdet vid lokaliseringen och planeringen av bygget.

Anläggning av alternativ Syd innebär också intrång i eller borttagande av viktiga bostadsnära natur- och friluftsområden och kulturmiljöer, samt ett ökat avstånd till dessa.

Under byggtiden kommer både naturreservatet Ryrbäcken samt Nysätra lekpark att beröras av byggvägar, vilket påverkar tillgängligheten till dessa områden. Buller från bygget kommer även att påverka lugnet och naturupplevelsen i närliggande friluftsområden och motionsspår.

Att gång- och cykelvägar skärs av under byggtiden innebär att tillgängligheten till vissa områden minskar, i och med att omledningar resulterar i längre färdväg. Det kommer exempelvis att bli krångligare att ta sig över till Åkersberg då de vanliga passagera över befintligt slussområde inte kan användas. Det ökade avståndet till målpunkter som museum, friluftsområden och vandringsleder på Åkersberg påverkar framför allt fotgängare och cyklister och därigenom ofta just barn och barnfamiljers rörelsemönster.

Sammantaget bedöms alternativ Syd ha en stor negativ påverkan på boendemiljö.

4.9 Buller och vibrationer

4.9.1 Förutsättningar

Buller och vibrationer genereras av byggarbeten som sprängning, bergkrossning, pålning och spontslagning. Detta medför störningar för dem som bor och/eller verkar i närheten. Masshanteringen kan förutom buller och vibrationer ge upphov till damning och andra luftföroreningar, som behöver studeras närmare i kommande skeden.

Om buller

Ljud som är oönskat kallas för buller. Upplevelsen av buller är subjektiv och människor upplever buller på olika sätt. Buller kan delas in som luftburet buller och stomljud. Stomljud är det ljud som skapas när vibrationer sprids in i exempelvis byggnader via dess husgrund. Ljudtrycksnivån från såväl luftburet buller som stomljud anges i decibel (dB), oftast med indexet A (dBA) som anger att ljudets frekvenser har viktats på ett sätt som motsvarar hur det mänskliga örat uppfattar ljud.

Utgångspunkten för riktvärden gällande luftburet ljud och stomljud i projektet är Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser (NFS 2004:15).

Arbeten i form av sprängning, borrhning, schaktning och spontning samt passager med arbetsfordon är exempel på sådant som kan alstra buller. Vid sprängning i berg kan stomljud uppstå.

Om vibrationer

Vibrationer utgörs av svängningar och vågrörelser i marken som breder ut sig från en källpunkt, till exempel anläggningsarbeten eller byggtrafik. Vibrationer kan orsaka så väl komfortstörningar som fysisk påverkan. Vibrationer kan även påverka byggnader och verksamheter i anslutning till byggplatser. Utbredningen varierar utifrån rådande markförhållanden där vibrationerna ofta blir större på lösa jordar, såsom lera, än på fasta jordar och berg.

Maskiner, fordonstrafik och byggnadsarbeten kan ge upphov till vibrationer som är skadliga för såväl människor som byggnader. Vid sprängning och etablering av vissa typer av sponter uppkommer vibrationer som kan ge upphov till skador såsom sprickor och sättningar i byggnader.

Vibrationerna kan även upplevas som störande för personer som vistas i närliggande byggnader, även vid betydligt lägre nivåer än vad som bedöms kunna skada en byggnad. Vibrationer som människor upplever i en byggnad kallas komfortvibrationer. Det är störst risk att komfortvibrationer uppstår då byggnader är grundlagda på lösare material såsom sand eller lera. Det är ovanligt att komfortvibrationer uppstår vid byggnader som är grundlagda på berg.

4.9.2 Effekter och konsekvenser

Under anläggningsskedet kommer flera byggaktiviteter att generera störningar. Exempel på aktiviteter som orsakar buller och vibrationer är:

- Schaktning, spontning och pålning
- Sprängning
- Tunga transporter
- Rivningsarbeten

Till MKB:n kommer bullerberäkningar att utföras och möjliga skyddsåtgärder att identifieras. Även luftföroreningar utreds vidare där.

När schakt anläggs i eller nära vatten finns det en risk att buller från spont- och pålningsarbeten leder till höga nivåer av undervattensbuller. Även sprängningsarbeten i och i närhet till vatten kan sprida buller till vattenmiljön. Högt undervattensbuller och vibrationer kan påverka och i värsta fall vara dödligt för fisk.

Byggnation av slussar och kanal kommer att medföra vibrationer genom marken vilket kan påverka byggnader och verksamheter i närområdet. Komfortvibrationer kan upplevas som obehagliga. I det fortsatta arbetet kommer en riskanalys där känsligheten hos närliggande byggnader och anläggningar utredas så att byggarbeten kan anpassas och skador undvikas.

Alternativ Nord

I alternativ Nord kommer cirka en miljon kubikmeter jord och berg att schaktas bort genom grävning och sprängning. Byggtiden bedöms bli cirka fem år. Schaktarbetena genererar buller och vibrationer i anslutning till ett fåtal bostäder.

Alternativ Syd

I alternativ Syd kommer cirka två miljoner kubikmeter jord och berg att schaktas bort genom grävning och sprängning. Byggtiden bedöms bli cirka åtta år. De stora schaktarbetena genererar buller och vibrationer i anslutning till ett villaområde med flera bostäder.

4.10 Förorenad mark

4.10.1 Förutsättningar

Länsstyrelsen har tagit fram en nationell databas (efterbehandlingsstödet, EBH) där potentiellt förorenade områden registreras. Ett förorenat område kan omfatta mark, grundvatten, ytvatten, sediment och byggnader.

Områdena identifieras, inventeras och tilldelas därefter en riskklass utifrån påverkan på människor som vistas på platsen eller miljön i närområdet.

Riskklasserna är:

Klass 1. Mycket stor risk för påverkan

Klass 2. Stor risk för påverkan

Klass 3. Måttlig risk för påverkan

Klass 4. Liten risk för påverkan.

Objekt kan också tilldelas **klass E**, vilket innebär att objektet är identifierat, men saknar riskklass.

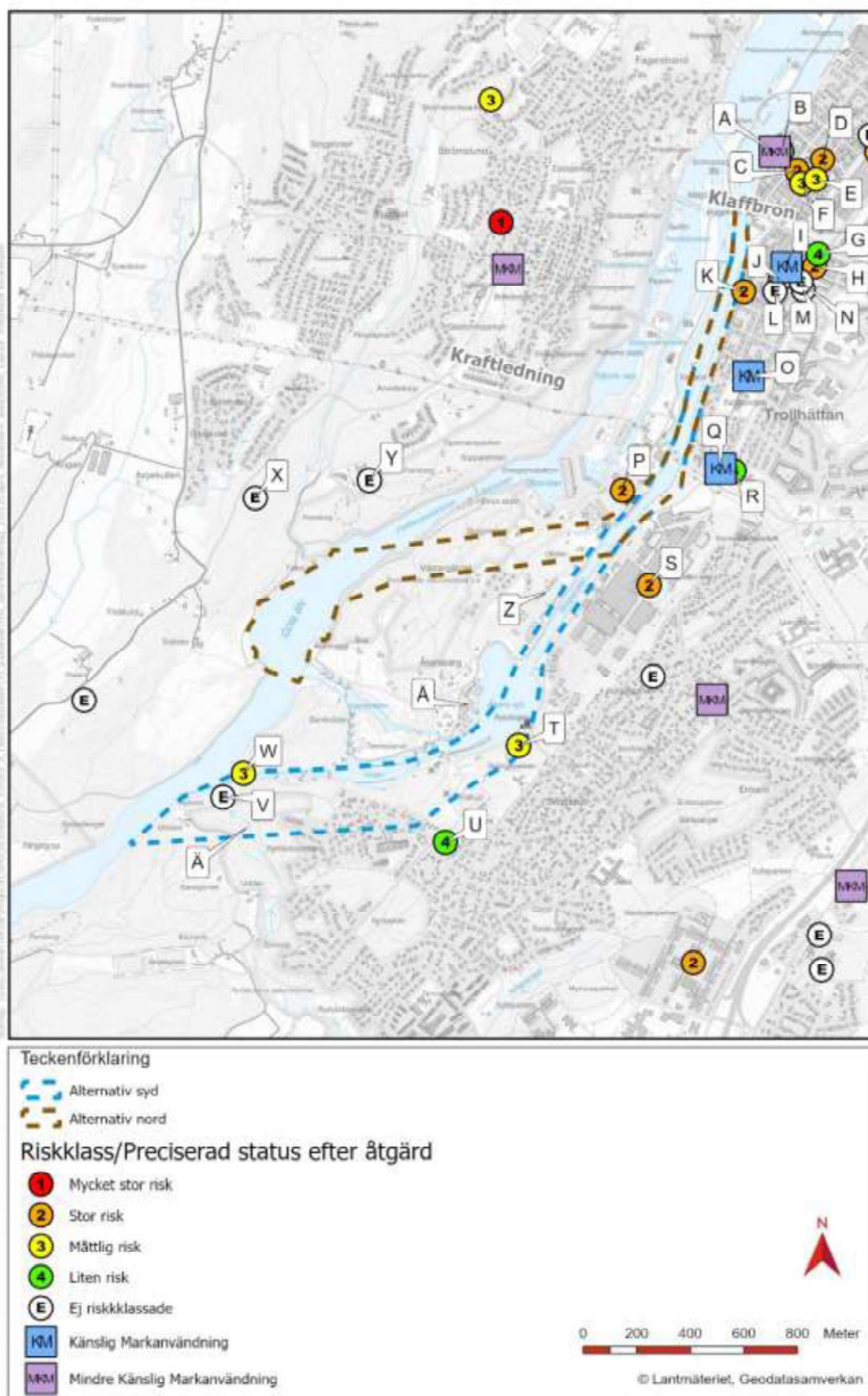
Utöver dessa riskklasser kan objekt även tilldelas en preciserad status i de fall då åtgärder har utförts på ett objekt. De två preciserade statusarna är:

Mindre känslig markanvändning (**MKM**). Åtgärder utförda till Naturvårdsverkets generella riktvärde för MKM.

Känslig markanvändning (**KM**). Åtgärder utförda till Naturvårdsverkets generella riktvärde för KM.

I Figur 43 redovisas sträckningen för alternativ Nord och Syd samt de objekt som enligt EBH-stödet berör respektive sträckning.

Vilka objekt som kan vara av intresse och därmed ha en påverkan gällande föroreningar vid arbetet med den nya slussen är beroende av vilket av alternativen Nord och Syd som blir aktuellt för den nya slussdragningen. Objekten delas därför in i tre delar; en del som bara berör alternativ Nord, en del som bara berör alternativ Syd och en del som både berör Nord och Syd. En sammanställning där riskklass, status samt verksamhet för respektive objekt, hämtat från EBH-stödet, presenteras i Tabell 4, Tabell 5 och Tabell 6. Varje objekt representeras av en bokstav, dess lokalisering framgår i Figur 43.

Figur 43. Potentiellt förorenade områden. Objektet beskrivs i Tabell 4, 5 och 6.

Alternativ Nord

Det finns två potentiellt förorenade objekt som eventuellt berör alternativ Nord. Dessa är belägna norr om föreslagen korridor och saknar riskklass. Dess lokalisering framgår i Figur 43.

Tabell 4. Objekt som berör alternativ Nord.

Objekt	ID	Status	Riskklass	Primär bransch
X	160921	Identifiering	E	Gruva och upplag för bland annat järnmalm
Y	161030	Identifiering	E	Avloppsreningsverk

Alternativ Syd

Det finns fyra potentiellt förorenade områden som enbart berör alternativ Syd. Dess lokalisering framgår i Figur 43.

Tabell 5. Objekt som berör alternativ Syd.

Objekt	ID	Status	Riskklass	Primär bransch	Från Trollhättans miljöarkiv
T	160884	Förstudie	3	Oljedepå	En oljedepå vid Åkers sjö har riskklass 3 enligt Länsstyrelsen i Västra Götaland. En utredning från 2019 visar på oljeföroreningar i jord.
U	160991	Inventering	4	Plantskola	
V	160854	Identifiering	E	Skjutbana-kulor	En skjutbana vid Ryräckens mynning saknar riskklassning enligt EBH men kommunen anger att riskklassen är 2.
W	161029	Identifiering	3	Hamnar-handelstrafik	Trollhättans gamla hamn nedanför slussarna har varit anöringsplats för båtar och kan innehålla oljeprodukter och båtfärger.

I Trollhättans stad miljöarkiv finns ärenden om potentiellt förorenad mark som inte finns med i Länsstyrelsens EBH-stöd, dess lokalisering framgår i Figur 43.

Z-Inom Olidan 5:16, öster om Västergärdet, har efterbehandling utförts enligt en rapport av SwedPower (2005). Motor- och smörjolja har sanerats i samband med rivning av en smörjbrygga. Den sanerade marken uppfyller krav för känslig markanvändning (KM).

Å-För Åker 10:1, väster om Åkers sjö, finns uppgifter om föroreningar som troligen kan vara oljor från verkstadsverksamheten.

Ä-Enligt uppgift ska det ha dumpats större mängder batterier av NiFe-typ vid strandkanten och nära älven och Ryrbäcken. Batterierna ligger förmodligen kvar i naturen men kanske inte så synligt.

Alternativ Syd innebär schakt i områden som använts som tippområden för schaktmassor vid byggandet av 1916 års slussar, markerade med gul streckad linje i Figur 45. Föroreningsförekomsten i tippmassorna är ej utredd. Även om tippmassorna enligt uppgift utgörs av sprängsten finns det en risk för förekomst av föroreningar i mark och grundvatten.

I arbetet med MKB:n görs inventeringar och provtagningar för att säkerställa korrekt hantering av eventuellt förorenade massor i mark, grundvatten och bottensediment.

Alternativ Nord och Syd

Det finns nitton potentiellt förorenade områden som berör båda alternativen. Dess lokalisering framgår i Figur 43.

Tabell 6. Objekt som berör både alternativ Nord och Syd.

Objekt	ID	Status	Riskklass	Preciserad status	Primär bransch
A	161011	Åtgärd	E	MKM	SPIMFAB*
B	160899	Inventering	4	-	Kemtvätt - med lösningsmedel
C	160901	Inventering	2	-	Kemtvätt - med lösningsmedel
D	160902	Inventering	2	-	Kemtvätt - med lösningsmedel
E	160969	Inventering	3	-	Grafisk industri
F	160900	Inventering	3	-	Kemtvätt - med lösningsmedel
G	160875	Förstudie	4	-	SPIMFAB
H	160897	Förstudie	2	-	Kemtvätt - med lösningsmedel
I	160873	Åtgärd	E	KM	SPIMFAB
J	160931	Identifiering	E	-	Kemtvätt - med lösningsmedel
K	160904	Inventering	2	-	Kemtvätt - med lösningsmedel
L	160995	Identifiering	E	-	Drivmedelshantering
M	160996	Förstudie	E	-	SPIMFAB
N	161008	Åtgärd	E	-	SPIMFAB
O	161018	Åtgärd	E	KM	Textilindustri
P	160857	Inventering	2	-	Verkstadsindustri - med halogenerade lösningsmedel. Tungmetallgjutier
Q	160869	Åtgärd	E	KM	SPIMFAB
R	160868	Åtgärd	4	-	SPIMFAB
S	160928	Delåtgärd	2	-	Verkstadsindustri med halogenerade lösningsmedel. Tungmetallgjutier

* SPIMFAB: Drivmedelbolagens gemensamma saneringsprogram

4.10.2 Effekter och konsekvenser

Både alternativ Nord och Syd innebär fördjupning med tillhörande schakt i Göta älv. I samband med detta finns en risk för att sediment i delar av älven, Bergkanalen eller Åkers sjö kan innehålla föroreningar. Även schaktmassor på land och länsvatten i den typ av industriområden som utgör stora delar av både norra och södra inventeringsområdet riskerar att innehålla föroreningar. Hantering av förorenade muddermassor, schaktmassor och länsvatten är kostsam och kan i byggskedet innebära spridningsrisker om inte tillräckliga skyddsåtgärder sätts in. Däremot innebär omhändertagande, sanering och bortskaffning av föroreningar i samband med byggnation en förbättring på sikt eftersom mängden föroreningar i sediment och jord minskar. Trafikverkets rutiner för hantering av förorenade massor omfattar bland annat undersökning av förorening, noggrann planering för schaktarbetet och kontrollprogram.

Alternativ Nord

Alternativ Nord innebär schakt och sprängning i områden som generellt bedöms ha en mindre risk för potentiella föroreningar.

Alternativ Syd

I alternativ Syd kommer stora volymer jord och berg att schaktas bort i delvis gamla hamnområden som bedöms kunna innehålla föroreningar, bland annat en oljedepå. Här bedöms risken för föroreningar i jord, grundvatten och sediment vara stor.

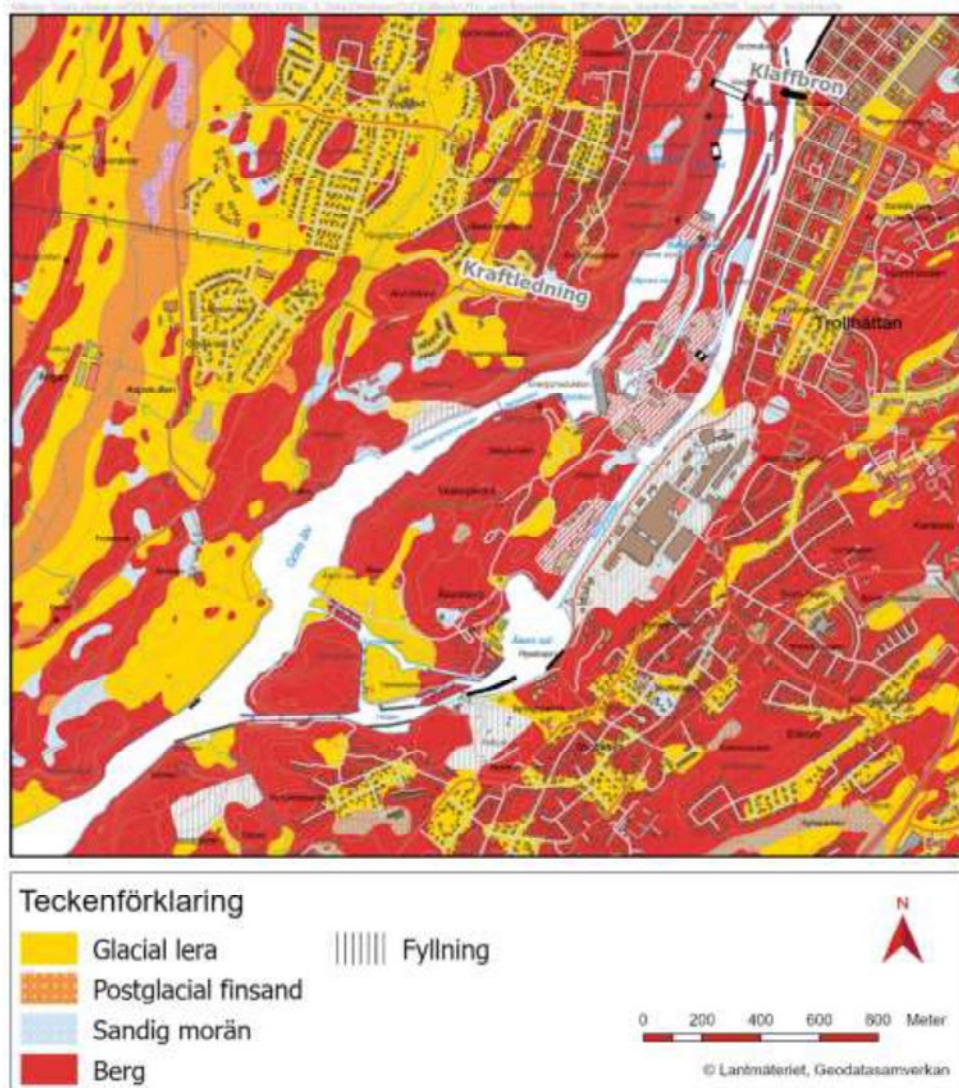
4.11 Geologiska förhållanden

4.11.1 Förutsättningar

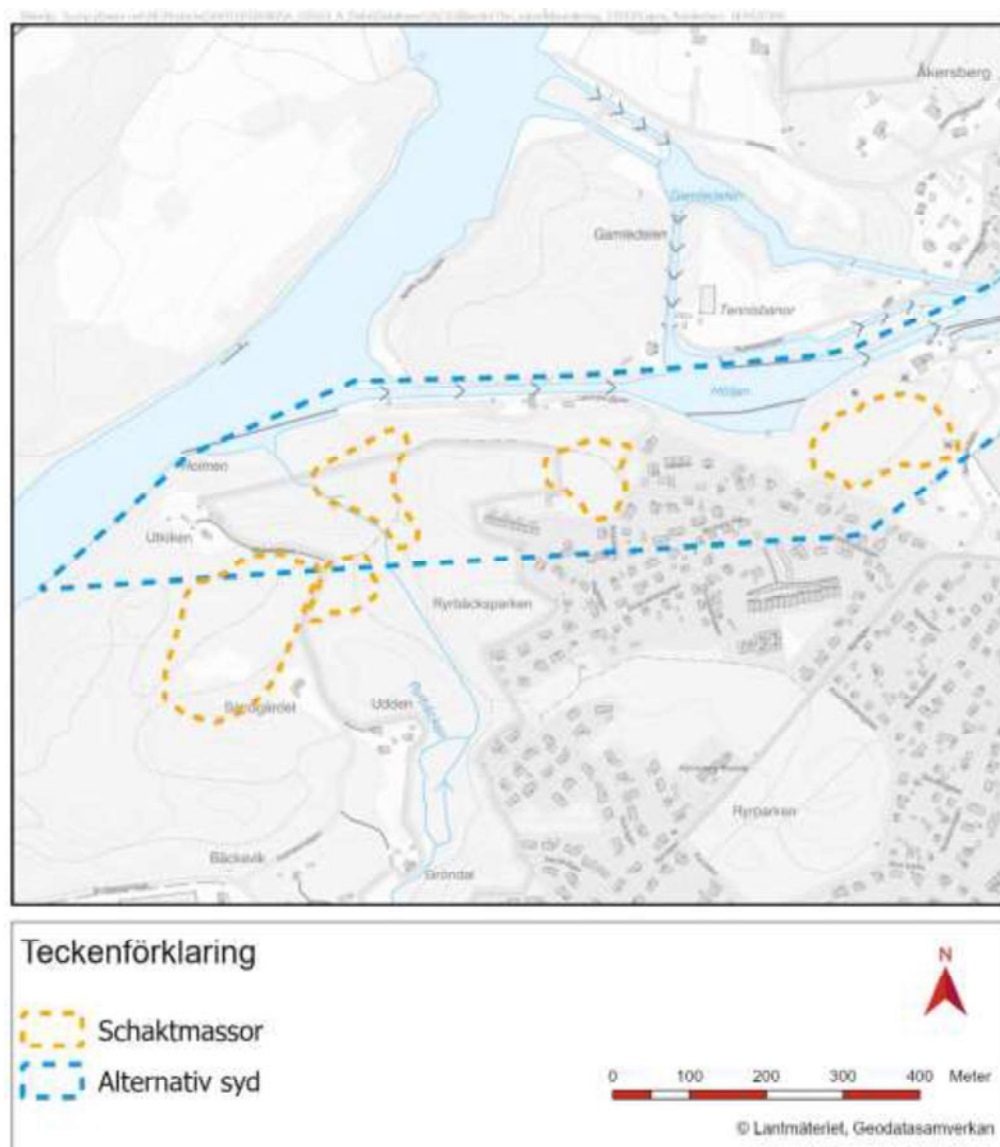
Aktuellt område domineras av berg i dagen alternativt berg med tunt jordtäck, se Figur 44. För alternativ Syd och Nord finns det längs föreslagna sträckningar mindre områden med lösa jordlager med jordmättigheter som varierar mellan 5 och 10 meter. Alternativ Syd innehåller tippområden med schaktmassor från byggandet av 1916 års slussar, se Figur 45.

Enligt SGU:s (Sveriges geologiska undersökning) kartvisare *Berggrund* förekommer områden med mer uppsprucket berg. Dagens farled följer de sammanhängande lågområdena i terrängen. Alternativ Syd går delvis parallellt med deformationszonerna medan alternativ Nord korsar dem med brant vinkel.

Berggrunden består av olika typer av gnejs. Topografin i området följer bergets foliationsriktning (lagringsriktning) med bergsryggar som huvudsakligen löper nordost–sydväst. Vid alternativ Syd är lagringsriktningen parallell med dagens farled i ostvästlig riktning. Längs foliationen bildas sprickplan och glidytor som stupar cirka 40–55° ner mot nordväst och nord. En annan sprickriktning som påverkar storstabiliteten i området stryker mot västnordväst och stupar brant ner mot nordnordost. Sprickplanen sträcker sig ofta mer än 100 meter.

Figur 44. Jordartskarta från SGU (Sveriges geologiska undersökning).

Figur 45. Tippområden för schaktmassor från byggandet av 1916 års slussar.

4.11.2 Effekter och konsekvenser

Alternativ Nord

Alternativ Nord innebär en fördjupning av Göta älv vilket medför att ett erosionsskydd sannolikt behöver anläggas längs älvens västra sida. Alternativ Nord innehåller en liten mängd lösa jordmassor och är därmed mindre komplicerat ur ett geotekniskt perspektiv.

Alternativ Syd

Tippområdena som består av schaktmassor med sprängsten har okänt djup och är svåra att schakta ut. Från ett geotekniskt perspektiv är alternativ Syd därför komplicerat.

4.12 Ytvatten

4.12.1 Förutsättningar

Göta älv

Göta älv är Sveriges vattenrikaste älv och stäcker sig från Vänern till havet genom en lång dalgång med en fallhöjd på 44 meter. Vid Kungälv delar sig älven i två delar runt Hisingen varav den norra delen kallas Nordre älv och den södra delen Göteborgsgrenen. Göta älv utgör dricksvattentäkt för i storleksordningen 700 000 invånare.

Göta älv löper genom ett för Västkusten typiskt sprickdalslandskap med oregelbundna dalsidor och branta strandbrinkar med skog ovanför älvdalen.

Göta älv är troligen den älv i Sverige som har störst antal fiskarter. I Trollhättan är lax (odlad), gös, öring, gädda, abborre, lake och sutare exempel på vanliga fiskar. Ålen, som är en akut hotad art (CR på rödlistan), förekommer också här. Vid Olidan finns en station där ålyngel samlas in och transporteras till Vänern. Stationen har använts sedan början av 1900 talet.

Det finns fyra stora kraftverk i Göta älv: Vargön, Olidan, Hojum och Lilla Edets kraftverk. Vid Lilla Edets kraftverk finns en fisktrappa som möjliggör för havsöring och lax att vandra förbi kraftverket och vidare upp i älven. Trollhättans fall utgör ett definitivt vandringshinder för vandrande fisk och därför finns ingen fisktrappa där (Göta älvs vattenvårdsförbund, 2016).

Höljan, Åkers sjö och Bergkanalen

Höljan är en konstgjord damm som har en reglerad nivå där vattnet är relativt stillastående. Höljan ingår idag som en del i befintlig anläggning, både som farled och som magasin för vattenföringen mellan slussarna och för bortforsling av is vintertid. Åkers sjö och Bergkanalen är konstgjorda anläggningar i sjöfartssystemet och har relativt stillastående vatten.

Ryrbäcken

Söder om befintliga slussar mynnar Ryrbäcken i Göta älv på östra sidan.

Miljökvalitetsnormer för ytvatten

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt styrinstrument som infördes med miljöbalken år 1999 för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik och jordbruk. Miljökvalitetsnormer regleras enligt 5 kapitlet i miljöbalken och en miljökvalitetsnorm ska ange de "föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter". En miljökvalitetsnorm kan anges som en halt eller ett värde (exempelvis högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark eller vatten) men kan även beskrivas i ord. Miljökvalitetsnormer ska beaktas bland annat vid tillståndsprövningar och planering.

Inom vattendirektivet definieras begreppet vattenförekomst för en avgränsad del av en sjö, magasin, vattendrag, kustvatten eller vatten i övergångszonen. En vattenförekomst är homogent indelad och består av en viss typ, har en statusklass (vattenkvalitet) samt bedöms utsättas för en viss nivå av påverkan.

Ytvattenförekomster

Slusslägena vid Trollhättan berör vattenförekomsten, Göta älv–Slumpån till Stallbackaån (SE646486-129009). Det bedöms främst vara ekologiska faktorer kopplade till utformning av stränderna som kan påverkas. Vattenförekomsten har en tillkomst/härkomst som är kraftigt modifierad och har därmed inget kvalitetskrav utan ska uppnå god ekologisk potential 2039. Ekologisk potential är i nuläget otillfredsställande. Kraven på god kemisk ytvattenstatus omfattar inte bromerad difenyleter, kvicksilver och kvicksilverföreningar, då dessa gränsvärden överskrids i samtliga svenska ytvatten (VISS 2023).

Slussarna, Bergkanalen och Åkers sjö är klassade som övrigt vatten.

Anläggning av nya slussar bedöms möjligt att genomföra i enlighet med miljökvalitetsnormerna för ytvatten.

Tabell 7. Aktuell status och kvalitetskrav för Göta älv–Slumpån till Stallbackaån.

Status	Aktuell status	Miljökvalitetsnorm
Ekologisk	Otillfredsställande ekologisk potential	God ekologisk potential 2039
Kemisk	Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus

Fisk- och musselvatten

Målet för förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten är att bevara eller förbättra kvaliteten på strömmande eller stillastående sötvatten där fisk lever eller skulle kunna leva om föroreningarna där kunde minskas eller elimineras.

Utloppet till Göta älv till slussarna i Trollhättan omfattas av miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten och är ett laxfiskvatten

4.12.2 Effekter och konsekvenser

Schaktarbeten i berg för nya slusslägen och kanaler kommer företrädesvis att bedrivas i torrhet för de båda alternativen. Länshållningsvatten kan renas från sediment innan det släpps ut i Bergkanalen, Åkers sjö eller Göta älv. Schakt- och muddringsarbeten både över och under vattenytan kan leda till att finpartiklar från jordmassor och sprängmassor temporärt grumlar ytvattnet. Grumling av vattnet kan få negativa konsekvenser för vattendragets djur- och växtliv. I Göta älv är vattenföringen så stor att grumlingen till stor del kommer att spädas ut. I Bergkanalen, Åkers sjö och befintliga slussar, där vattenföringen är mindre, kan grumlingen bli kraftigare och mer långvarig. Åtgärder för att minska risk för grumling kommer vid behov att vidtas.

I samband med sprängning finns en risk att halterna av kväveföreningar i ytvattnet kortvarigt kan vara förhöjda på grund av odetonerade sprängmedelsrester. Trafikverkets rutiner vid dessa typer av anläggningsarbeten omfattar bland annat noggrann planering av sprängningsarbeten. Sprängning ska ske under kort tid och på ett effektivt sätt så att odetonerade rester undviks. Detta följs även upp i kontrollprogram.

Vid schakt- och muddringsarbeten samt anläggningssarbeten används arbetsfordon och kemikalier, vilket alltid innebär en risk för spill och läckage. Trafikverkets rutiner för dessa arbeten omfattar bland annat försiktighetsåtgärder och kontrollprogram kring tankning och hantering av petroleumprodukter och andra kemikalier.

De sediment i delar av Göta älv, Bergkanalen eller Åkers sjö som ska muddras kan innehålla föroreningar. Eventuella negativa konsekvenser minimeras genom Trafikverkets rutiner för hantering av förorenade massor, vilka omfattar bland annat undersökning av förorening, noggrann planering för schaktarbetet och kontrollprogram.

Eventuell påverkan på ytvatten är begränsad till byggskedet och bedöms inte vara alternativskiljande. I det kommande arbetet med tillståndsansökan utreds vilka åtgärder som krävs för att skydda Göta älv och andra vattenmiljöer under byggtiden.

4.13 Grundvatten

4.13.1 Förutsättningar

Baserat på tillgängliga uppgifter kan en översiktlig grundvattensituation för respektive alternativ beskrivas. Mer detaljerade undersökningar av grundvattennivåer kommer att utföras inom ramen för tillståndsansökan för vattenverksamhet enligt kapitel 11 i miljöbalken.

För alternativ Syd styrs grundvattennivåerna i jordlagren och i berggrunden söder om befintliga slussar till stor del av topografi och av nivå hos befintlig kanal. Nivån är cirka +39 (RH2000) i Åkers sjö, cirka +31 i Höljan och nivån i Göta älv nedströms slussläget är cirka +7. Grundvattenflödet bedöms vara riktat huvudsakligen från höjdområdena i söder in mot kanalen och ner mot Göta älv.

Lokalt bedöms grundvattnets flödesriktning även vara mot Ryrbäcken och mot topografiska lågpunkter längs Ryrvägen.

För alternativ Nord styrs grundvattennivåerna i jordlagren och i berg norr om Västergärdet till stor del av topografi och av nivå hos befintlig kanal. Nivån är cirka +39 i Bergkanalen och nivån i Göta älv väster om Västergärdet är cirka +7. Grundvattenflödet bedöms vara riktat huvudsakligen från höjdområdet vid Västergärdet mot Göta älv och mot Gamle dal. Lokalt kan grundvattnets flödesriktning vara mot Bergkanalen från höjdområdet på västra sidan av kanalen mellan Olidebron och Åkers sjö. Grundvatten bedöms även röra sig mot nordost i den sänka som går från bebyggelsen vid Åkersbergsvägen via Skogsvreten mot Olidehålan.

För Bergkanalen bedöms grundvattenflödet österifrån vara riktat mot kanalen på sträckan mellan Åkers sjö och Klaffbron. På västra sidan är grundvattenflödet huvudsakligen riktat västerut där marken faller ner mot Göta älv.

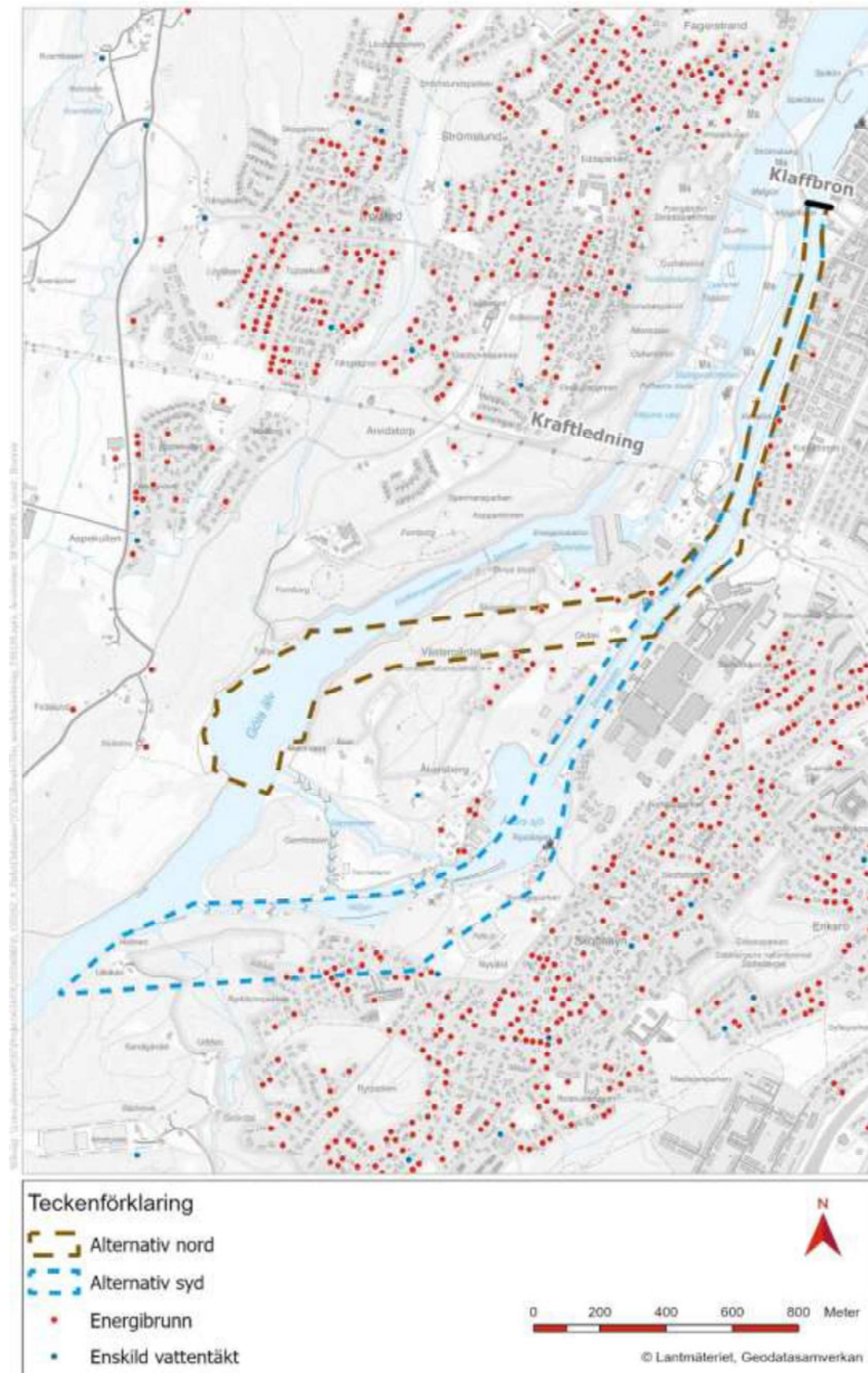
Inget av de båda alternativen omfattar grundvattenmagasin eller grundvattenförekomster angivna i SGU:s kartvisare *Grundvattenmagasin* eller i VISS, Vatteninformationssystem Sverige. Det finns därför inte heller några miljö kvalitetsnormer kopplade till grundvatten som omfattas av de båda alternativen.

Det finns ingen allmän vattentäkt av grundvatten i området.

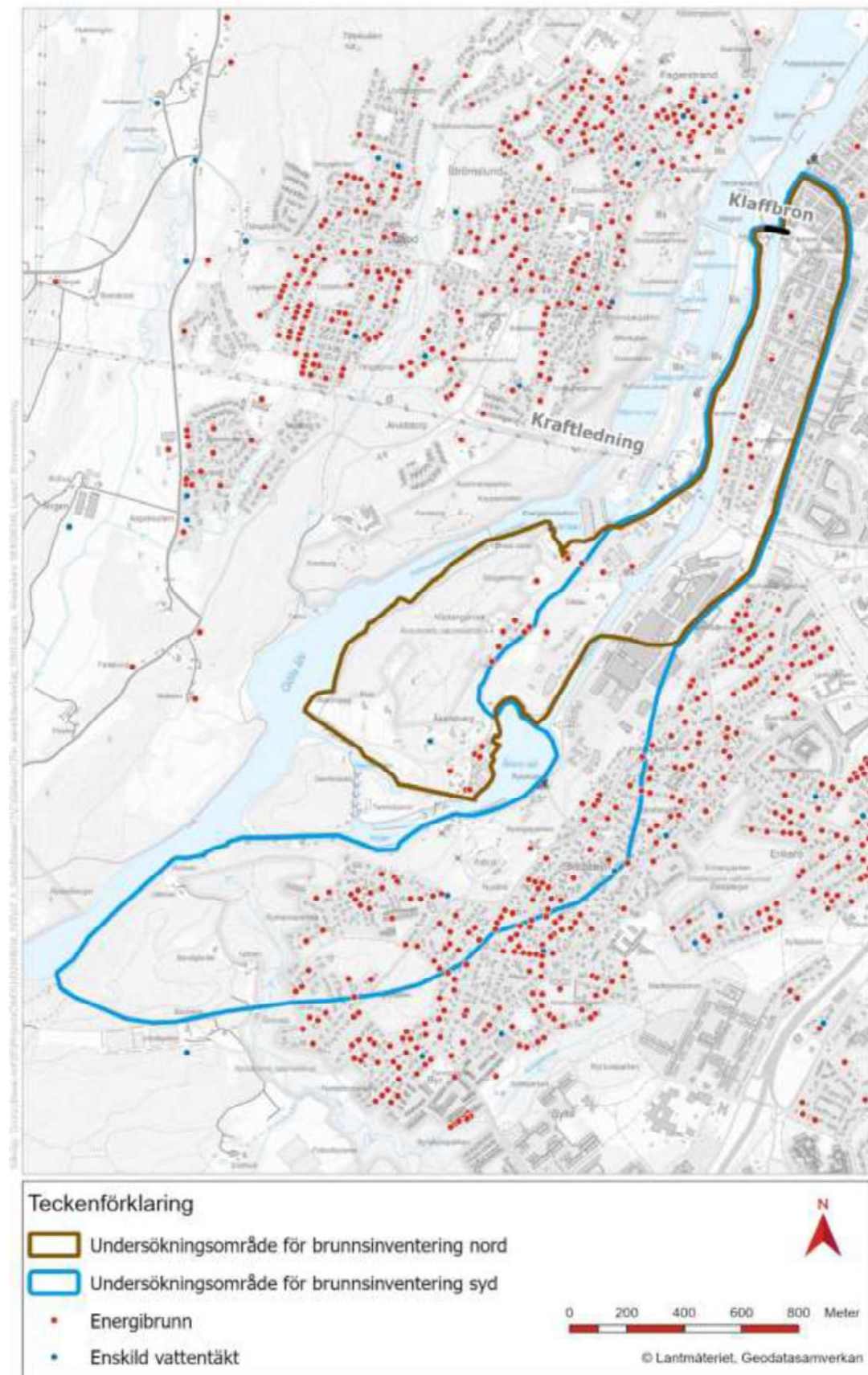
Befintliga brunnar

I området finns enligt SGU:s kartvisare *Brunnar* ett stort antal enskilda brunnar som huvudsakligen är energibrunnar. Det finns även ett fåtal borrhälsbrunnar som är enskild vattentäkt, se Figur 46. Både energibrunnar och de som används för enskild vattentäkt är generellt borrhäls till ett stort djup, vanligen mellan 100 och 200 meter under markytan. Inga grävda brunnar är kända i nuläget.

En brunnsinventering kommer att utföras för att samla in relevant information kopplat till tillståndsansökan. I Figur 47 visas det undersökningsområde där brunnsinventeringen kommer att utföras för respektive alternativ.

Figur 46. Enskilda brunnar i närområdet kring ny sluss

Figur 47. Undersökningsområde för brunnsinventering

4.13.2 Effekter och konsekvenser

Anläggande av nya slussar kommer att behöva ske i torrhet. Detta förutsätter tillräckligt tätt berg och eventuella tätningsåtgärder för att minska inläckage av grundvatten under byggskedet.

Breddningen av Bergkanalen norr om Olidan planeras ske på västra sidan. Eftersom det finns flera kanaler till vattenkraftanläggningarna väster om Bergkanalen utgör dessa hydrauliska gränser. Någon sänkning av grundvattennivån bedöms därför inte ske på den västra sidan av kanalen. På den östra sidan är bedömningen att om breddningsarbete alls behövs så är det av marginell omfattning. Därför bedöms det inte heller ske någon sänkning av grundvattennivån av betydelse på den östra sidan.

Alternativ Nord

För alternativ Nord kommer schaktarbetena sannolikt att leda till en sänkning av grundvattennivå i det högre liggande området på båda sidor om ny kanal i både bygg- och driftskede. Sänkningen av grundvattennivå sker till största delen i berget samt i jordlagren vid dalen mellan Västergärdet och Olidan.

Ytvatten runt kanalen, i form av Bergkanalen, Åkers sjö och Göta Älv, äldre slussled i Gamle dal och kraftverksdammar, utgör hydrauliska gränser runt kanalalternativet. Detta innebär att sänkning av grundvattennivån inte bedöms ske utanför dessa ytvatten. Även topografin spelar in här, där de branta sluttningarna ner mot Göta Älv och mot Gamle dal begränsar hur långt sänkningen av grundvattennivån kan sträcka sig ut från den nya slussleden.

I området är jordlagren generellt tunna. Det finns dock något mäktigare jordlager med lera. Det bedöms främst röra området vid Skogsvreten ner mot Olidehålan, samt Västergärdet. Här kan sänkning av grundvattennivån eventuellt medföra en risk för sättning för äldre hus, om de är grundlagda på lera.

Enskilda borrhade brunnar utgörs framför allt av energibrunnar. Som framgår av Figur 47 är det enbart ett mindre antal energibrunnar som kan påverkas av alternativ Nord. Grävda brunnar kan eventuellt finnas vid den äldre bebyggelsen vid Skogsvreten, Olidehålan eller Västergärdet. Samtliga hus här bedöms vara anslutna till kommunalt vatten så en sänkning av grundvattennivån som gör att eventuella grävda brunnar får en lägre vattennivå eller sinar medför ingen konsekvens för fastighetens vattenförsörjning. För energibrunnar kan sänkning av grundvattennivån i berg medföra att vattennivån i dem sänks av någon eller några meter. Eftersom energibrunnarnas totaldjup ofta är större än 100 m är det ingen risk för att brunnarna ska tappa sin funktion utan det bedöms som mest bli en marginell påverkan. För det fåtal borrhade brunnar som används för enskild vattenförsörjning bedöms sänkning av grundvattennivån inte heller leda för att brunnen ska tappa sin funktion utan det bedöms som mest bli en marginell påverkan.

Inom Älvrummets naturreservat växer träden på berg med tunna osammanhängande jordlager. Träden och växtligheten i området bedöms därför vara huvudsakligen nederbördsberoende. Skog och naturvärden kopplade till skog som inte är grundvattenberoende ekosystem påverkas generellt inte nämnvärt av grundvattensänkning.

Alternativ Syd

För alternativ Syd kommer eventuell sänkning av grundvattennivå att ske öster och söder om föreslagen dragning av ny kanal. Sänkningen av grundvattennivå sker till största delen i berget. För alternativ Syd saknas större ytvattendrag som kan fungera som hydrauliska gränser. I kombination med att ny kanal för alternativ Syd är längre än för alternativ Nord medför detta att det område som påverkas av en sänkning av grundvattennivå blir större än för alternativ Nord.

Där det finns jordlager ovanpå berget som bedöms omfattas av sänkning av grundvattennivån kan det bli sänkt grundvattennivå även i jordlagren. Jordlager som består av siltiga eller leriga jordarter kan vara sättningskänsliga vid en sänkning av grundvattennivån. Det bedöms främst röra sig om bebyggelse vid Syringeparken och Ryrbäcksparken, möjligen även längre söderut.

Enskilda brunnar utgörs framför allt av energibrunnar. Som framgår av Figur 47 är det ett stort antal energibrunnar som kan påverkas av alternativ Syd. Grävda brunnar kan eventuellt finnas vid äldre bebyggelse. Samtliga hus bedöms vara anslutna till kommunalt vatten så en sänkning av grundvattennivån som gör att eventuella grävda brunnar får en lägre vattennivå eller sinar medför ingen konsekvens för fastighetens vattenförsörjning. För energibrunnar kan sänkning av grundvattennivån i berg medföra att vattennivån i dem sänks av någon eller några meter. Eftersom energibrunnarnas totaldjup ofta är större än 100 m är det ingen risk för att brunnarna ska tappa sin funktion utan det bedöms som mest bli en marginell påverkan. För det fåtal borrhälsbrunnar som används för enskild vattenförsörjning bedöms sänkning av grundvattennivån inte heller leda för att brunnen ska tappa sin funktion utan det bedöms som mest bli en marginell påverkan.

En grundvattensänkning i berget söder om de nya slussarna kan komma att omfatta skog både inom Ryrbäckens naturreservat och utanför detta. Träden växer här på berg med tunna osammanhängande jordlager. Träden och växtligheten i området bedöms därför vara huvudsakligen nederbördsberoende. Skog och naturvärden kopplade till skog som inte är grundvattenberoende ekosystem påverkas generellt inte nämnvärt av grundvattensänkning.

4.14 Vattenreglering

4.14.1 Förutsättningar

Det finns fyra stora kraftverk i Göta älv: Vargön, Olidan, Hojum och Lilla Edets kraftverk. Flödesreglering sker i dammen i Vargön, därefter tillämpar anläggningarna i Trollhättan och Lilla Edet vissa föreskrifter avseende reglering för att dels undvika översvämningar, dels främja sjöfartens framkomlighet.

Vattendomen för Vänern (1937) sätter ramarna för hur vattnet regleras i Göta älv.

Befintlig anläggning i Trollhättan är dimensionerad för ett högre flöde än det som kan släppas från den flödesreglerande dammen i Vargön. Därmed föreligger ingen risk för översvämning av Göta älv uppströms Trollhättan vid dimensionerande flöde. För extrema flöden visar en översvämningskartering gjord av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att områden i Gamle dal, kring Ryräckens mynning och på Bergkanalens västra sida kan översvämmas.

4.14.2 Effekter och konsekvenser

Klimatet är i förändring mot ett generellt varmare klimat med mer frekvent förekomst av extrema väderförhållanden som kraftig nederbörd eller torka. Klimatscenarier (SMHI 2022b) pekar på att i slutet av seklet kan förhållanden i Vänern och Göta älv påverkas betydligt av ett förändrat klimat. Den totala nederbörden förväntas också öka i Västra Götalands län. Vid utformning av färdig anläggning kommer hänsyn tas till dessa förutsättningar oavsett val av alternativ.

4.15 Naturresurser och klimatpåverkan

4.15.1 Förutsättningar

Byggnad, drift och underhåll av infrastruktur medför energianvändning och genererar klimatpåverkande utsläpp. För att på ett effektivt och konsekvent sätt kunna beräkna den energianvändning och klimatbelastning som transportinfrastrukturen ger upphov till har Trafikverket utvecklat verktyget Klimatkalkyl. Beräkningarna baseras i regel på befintlig information om vilka bygghandels- eller material- och energiresurser som ett projekt kan förväntas använda. De bygger oftast på generella och genomsnittliga värden för klimatpåverkan och energianvändning, representativa för svenska förhållanden. Klimatkalkylmodellen är uppbyggd för väg och järnväg men omfattar många åtgärder (såsom berg- och jordschakt, betonggjutning och armering) som gör att modellen kan anpassas och användas även för ett slussprojekt. Själva trafikens energianvändning eller utsläpp omfattas inte.

Klimatkalkylen visar på ett överskådligt sätt den beräknade klimatpåverkan av ett investeringsobjekt under byggtiden och kan användas som underlag i arbetet med att minska projektets utsläpp. Klimatpåverkan från betong uppkommer främst från produktionen av klinker, som är den huvudsakliga komponenten i cement. Genom att ersätta delar av klinkern med andra liknande reaktiva material såsom flygaska eller slagghaltigt cement med betydligt lägre koldioxidbelastning. Utsläppen från ståltillverkningen kommer främst från användningen av kol för reduktionen av malm (järnoxid) till järn. Genom att i projektet använda stålprodukter tillverkade av skrot så kan klimatpåverkan reduceras avsevärt. En annan ofta utslagsgivande post är mängden schaktmassor och frakt av dessa till exempelvis ett upplag eller en tipp.

4.15.2 Effekter och konsekvenser

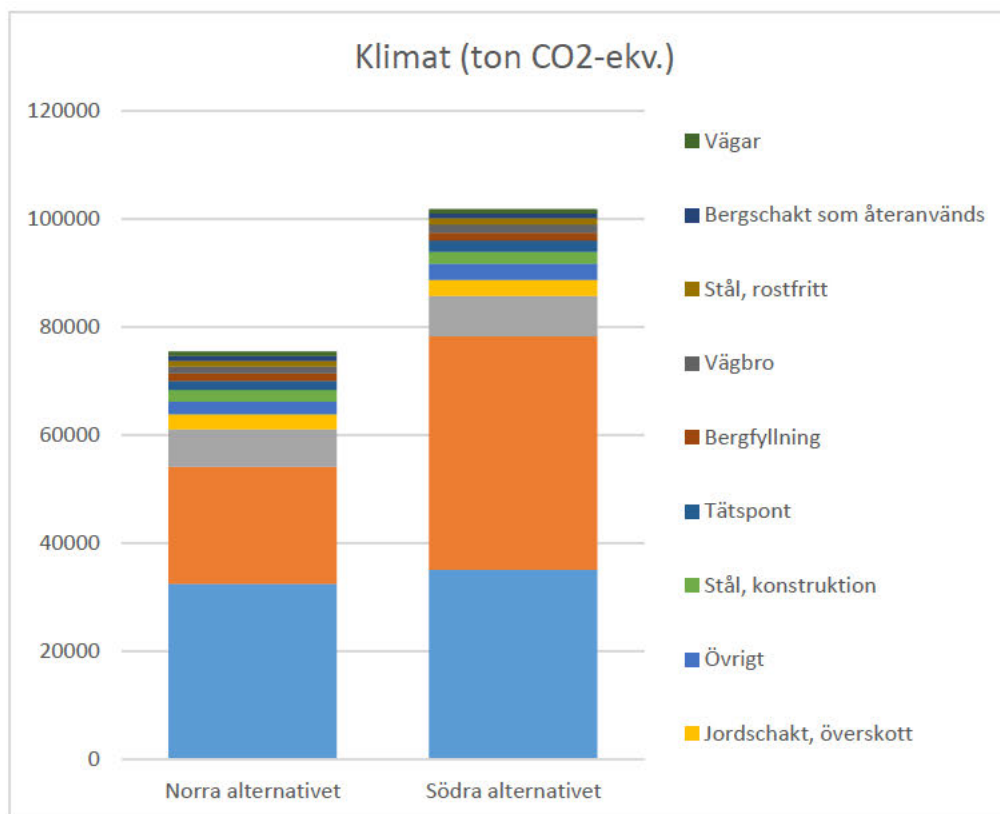
Huvuddelen av de bärande konstruktionerna kommer att utföras i betong och en stor del av den data som ligger till grund för beräkningarna är lika för de båda alternativen. Påverkan från betonggjutning inklusive armering utgör således en stor del av den totala klimatbelastningen respektive energianvändningen för anläggningsarbetet. Den största skillnaden mellan alternativen ligger i mängden överskottsmassor som ska transporteras bort. Slussportar och luckor, förstärkningsåtgärder i berg, byggnation av tillfartsvägar, broar och kajer har en klimatbelastning av underordnad karaktär.

Både alternativ Nord och alternativ Syd går genom berg och ger upphov till ett stort massöverskott. Transporter av dessa massor, tillsammans med ingående stål- och betongkonstruktioner, bidrar till en stor energiförbrukning och stora utsläpp av koldioxid som påverkar klimatet. Alternativ Syd innebär dock ett större markanspråk, beroende på dess långa sträckning och för att bergsslänterna måste anpassas till den dåliga bergkvaliteten. Detta medför att massöverskottet i alternativ Syd är större än i alternativ Nord.

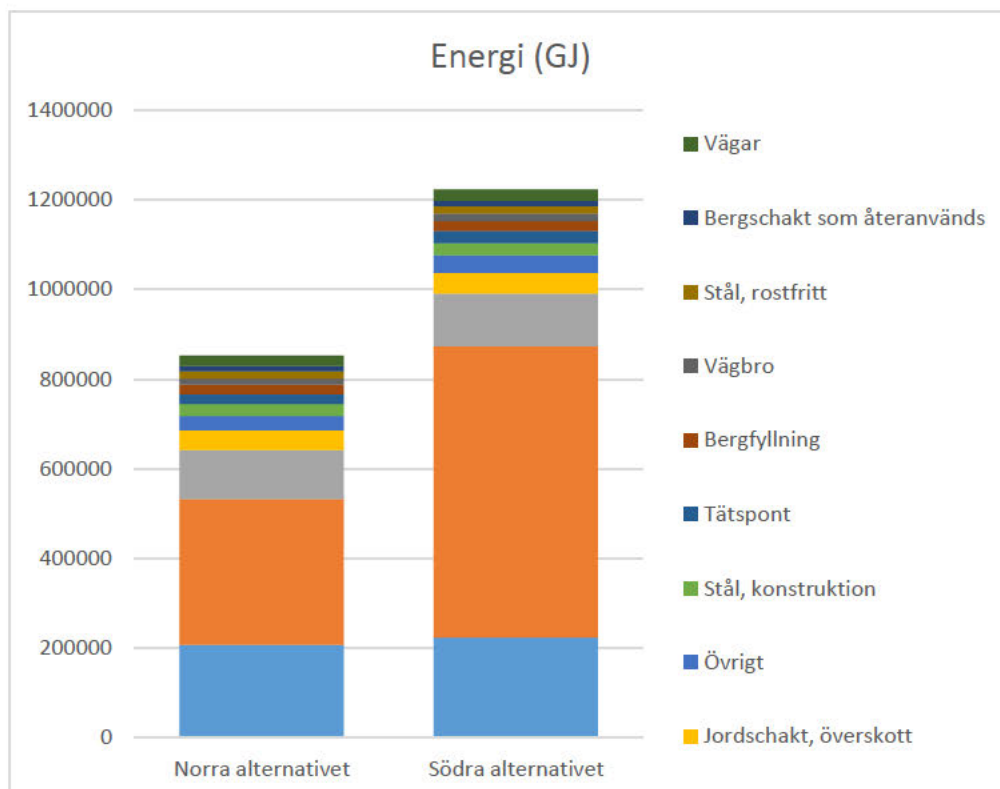
I Figur 48 visas ett diagram med en jämförelse av alternativ Nord och alternativ Syd med avseende på total klimatbelastning under byggtiden. Diagrammet visar att alternativ Nord har en cirka 26 procent lägre klimatbelastning jämfört med alternativ Syd.

I Figur 49 visas ett diagram med en jämförelse av alternativ Nord och alternativ Syd med avseende på total energianvändning under byggtiden. Diagrammet visar att alternativ Nord har en cirka 30 procent lägre energianvändning jämfört med alternativ Syd.

Oavsett vilket alternativ som väljs är det i det fortsatta planerings- och projekteringsarbetet viktigt att arbeta med mängden schaktmassor och det avstånd som massorna behöver transporteras. Det är också önskvärt att minimera mängden betong och ha genomtänkta materialval för såväl betongen i sig som ingående armering och andra stålkonstruktioner.

Figur 48. Diagram som visar Klimatbelastning för respektive alternativ samt ingående komponenters inverkan på resultatet.

Figur 49. Diagram som visar energianvändning för respektive alternativ samt ingående komponenters inverkan på resultatet.

4.16 Risk och säkerhet

4.16.1 Förutsättningar

Farligt gods

Enligt statistik från Sjöfartsverket transporteras olika typer av farligt gods sjövägen genom Trollhättan. Den största andelen utgörs av brandfarlig vätska och en viss andel utgörs av frätande ämnen samt övriga farliga ämnen. Av de konsekvenser som kan uppstå vid olycka med farligt gods bedöms endast brandfarliga vätskor vara relevanta för den fortsatta riskbedömningen. Övriga klasser antas transporteras i begränsad mängd, eller bedöms ge signifikant påverkan endast i direkt anslutning till olycksplatsen. För brandfarliga vätskor gäller att skadliga konsekvenser för omgivningen kan uppkomma när vätskan läcker ut och antänds. Detta skulle kunna ske vid exempelvis en grundstötning eller kollision med annat fartyg.

Trollhättans stad har tagit fram en riskhanteringsplan kopplat till farliga ämnen och farligt gods (Trollhättans stad 2004). I riskhanteringsplanen finns rekommendationer för avstånd mellan bebyggelse och strand- eller kajkant.

- <20 meter: bebyggelsefritt.
- 20–60 meter: bostäder, mindre verksamheter, mindre samlingslokaler och parkering tillåts.
- 60–100 meter: bostäder, verksamheter, samlingslokaler och samlingsplatser av typ idrottsanläggningar samt parkering tillåts.
- >100 meter: ingen särskild hänsyn behövs.

Övriga risker

Statistik från Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund visar att det har förekommit mindre bränder, oljespill och sjukvårdsärenden genom åren kring de befintliga slussarna. I båda alternativen kommer broar och vägar behöva anläggas för att underlätta en eventuell räddningsinsats.

Ras i bergsslänter påverkar personsäkerhet för både personer som uppehåller sig i direkt anslutning till slussarna och närboende, i både anläggningsskede och i driftskede. Detta är något som behöver hanteras oavsett vilket alternativ som väljs och har inte undersökts närmare i det här skedet.

4.16.2 Effekter och konsekvenser

För att jämföra de två alternativen har en inventering gjorts av vad som finns inom ett avstånd på cirka 100 meter från kanalens slussar med fokus på bebyggelse samt naturmiljö. De två alternativen har sedan bedömts kvalitativt ur riskhänseende och endast olyckor som sker i slussområdet har beaktats.

I nuläget finns det inget som tyder på att något av slussalternativen skulle vara mer riskfyllt. Dock kan de olika alternativen innebära bättre eller sämre förutsättningar att hantera en händelse.

Utifrån ett personsäkerhetsperspektiv bedöms båda alternativen vara likvärdiga och risknivån bedöms som låg. I båda fallen upprätthålls Trollhättans rekommenderade skyddsavstånd.

En olycka i slussområdena skulle kunna medföra brandspridning till omgivande vegetation. Båda alternativen berör områden med naturvärden.

Sett till alternativen kan det sydliga förslaget ha en något mer fördelaktig utformning. De mer tilltagna ytorna som blir möjliga med den konstgjorda dammen Höljan gör det möjligt att tillse ett större skyddsavstånd vid exempelvis en brand i en fritidsbåt. Dock har det nordliga alternativet fördelen av kortare inställelsetid och bättre möjligheter att nå fram till alla delar av slussen.

Alternativ Nord

I det norra alternativet ligger ett antal byggnader i närheten av kanalen, varav den närmaste ligger på ett avstånd om cirka 30 meter. Det ligger inga skolor, sjukhus eller vårdinrättningar inom 100 meter från slussarna.

För det norra alternativet finns det två olika vägar att nå slussarna. Körvägen för räddningsresurser går främst via huvudleder som sedan övergår till vägar genom industriområden.

Alternativ Syd

Längs med det södra alternativet ligger ett antal byggnader, där den närmaste ligger cirka 30 meter från kanalen. På ett avstånd om cirka 75 meter söder om den östra slussen ligger Skoftebyns IF. Det ligger inga skolor, sjukhus eller vårdinrättningar inom 100 meter från slussarna.

Det sydliga alternativet kan endast nås från ett håll. Körvägen för räddningsresurser går främst via huvudleder som sedan övergår till mindre vägar genom bostadsområden.

5 Slutlig bedömning

5.1 Översikt av effekter och konsekvenser

Efter en genomgång av effekter och konsekvenser framträder att båda korridorerna har sina för- och nackdelar. För att lättare kunna betrakta utredningsalternativen i förhållande till varandra har de huvudsakliga skillnaderna sammanställts i Tabell 8.

Tabell 8. Sammanfattning av huvudsakliga skillnader mellan Nord och Syd.

Perspektiv	Alternativ Nord	Alternativ Syd
Ekonomi	Uppskattad kostnad cirka 3 miljarder kronor.	Uppskattad kostnad cirka 4,6 miljarder kronor.
Byggtid	Byggtiden bedöms bli cirka 5 år.	Byggtiden bedöms bli cirka 8 år.
Påverkan på sjöfarten	Liten påverkan under byggtiden.	Stor påverkan under byggtiden.
Trafikering och kapacitet	Teoretisk kapacitet 19 fraktfartyg per dygn.	Teoretisk kapacitet 18 fraktfartyg per dygn.
Landskap	Stor påverkan på landskapsbilden, främst vid Västergärdet och Älvrums naturreservat.	Stor påverkan på landskapsbilden, främst vid Höljan och mot Åkers sjö.
Naturmiljö	Påverkan på områden med naturvärdesklass 2 som delvis ligger inom riksintresse för naturvård.	Stor påverkan på områden med naturvärdesklass 1–2 som delvis ligger inom riksintresse för naturvård.
Kulturmiljö	Innebär ingrepp inom det statliga byggnadsminnets skyddsområde kring Bergkanalen.	Innebär stora ingrepp inom det statliga byggnadsminnets skyddsområde i miljön kring Åkers sjö och 1916 års slussar.
Rekreation och friluftsliv	Intrång sker i riksintresset för friluftsliv och i naturreservatet Älvrummet.	Intrång sker i riksintresset för friluftsliv och i naturreservatet Ryrbäcken.
Bostäder	Omkring 5 bostäder kan bli aktuella för inlösen.	Omkring 20 bostäder kan bli aktuella för inlösen.
Buller/vibrationer under byggtid	Ett fåtal boende störs under relativt sett kortare tid.	Många boende störs under relativt sett längre tid.
Förorenad mark	Liten risk för att stöta på föroreningar.	Stor risk för att stöta på föroreningar.
Geologiska förhållanden	Mindre komplicerat ur ett geotekniskt perspektiv.	Mer komplicerat ur ett geotekniskt perspektiv.
Grundvatten	Påverkan till följd av sänkning av grundvattennivå bedöms omfatta ett fåtal allmänna och enskilda intressen.	Påverkan till följd av sänkning av grundvattennivå bedöms omfatta ett stort antal allmänna och enskilda intressen.
Naturresurser och klimatpåverkan	Lägre klimatbelastning på grund av ett relativt sett mindre massöverskott.	Högre klimatbelastning på grund av ett relativt sett större massöverskott.

5.2 Förordat alternativ

Trafikverket och Sjöfartsverket förordar alternativ Nord. Förordandet bygger på Trafikverkets och Sjöfartsverkets samlade bedömning av alternativens effekter och konsekvenser samt i vilken utsträckning de bäst uppfyller projektets ändamål med minsta möjliga intrång och olägenhet utan oskäligen kostnad samt med beaktande av övriga samhällsintressen.

Nedan beskrivs de bakomliggande bedömningarna närmare.

Sjöfart under byggtiden

De befintliga slussarna är uttjänta 2030 och kommer att stängas för all sjöfart, såväl handelssjöfart som fritidsbåtstrafik, om inte nya slussar byggs. Detta är det så kallade nollalternativet.

Byggande av nya slussar i Trollhätte kanal är således ett led i att säkra Vänersjöfartens framtid. Sjöfarten spelar en viktig roll i det övergripande arbetet med att åstadkomma en långsiktigt hållbar transportsektor samt uppnå nationella miljömål. Farleden från Göteborg upp till Vänern är utpekad som riksintresse för kommunikation och slussarnas funktion är avgörande för att kunna fortsätta att bedriva handelssjöfart i stråket. Av denna anledning är det centralt att projektet genomförs med minsta möjliga påverkan på sjöfarten under byggtiden.

Avstängningar av sjöfarten redan kortare perioder får negativa konsekvenser för de företag runt Vänern som är beroende av Vänersjöfarten för sina transporter. Ett flertal avstängningar av Vänersjöfarten kan medföra att nödvändiga alternativa transportlösningar permanentas och att en återgång till Vänersjöfarten inte blir aktuell, vilket motverkar den nytta som man avser att skapa med de nya slussarna. Kapaciteten på järnvägen är redan i dag begränsad och fler transporter med lastbil leder till ökande trafik, ökad trängsel och mer utsläpp. Det finns också industrier som inte kan lägga om sina transporter till andra transportslag och som därför riskerar att flytta eller läggas ner helt.

För alternativ Syd påverkas sjöfarten i större utsträckning under byggtiden. Detta på grund av närheten till befintliga slussar och att Bergkanalen påverkas på en längre sträcka. Sprängningsarbeten i omedelbar närhet till befintliga slussar och vid Höljan samt breddning av hela Bergkanalen kommer att kräva att fartygstrafiken i perioder måste stängas av. Dessutom skulle fritidssjöfarten som idag nyttjar Göta älv och Göta kanal inte komma fram, vilket skulle medföra ett avbräck för turistindustrin i såväl Trollhättan som runt Vänern och längs Göta kanal.

För alternativ Nord kommer arbetena i Bergkanalen, på en kortare sträcka än för alternativ Syd, att medföra kortare störningar för sjöfarten medan övriga arbeten med slussleden kan göras utan sådana konflikter. Stängningar av slussleden kommer därför behöva ske oftare och under längre tid för alternativ Syd än för Nord.

Befintlig slussanläggning

Befintlig slussanläggning är över 100 år gammal och den tekniska livslängden bedöms vara passerad år 2030.

Alternativ Syd skulle innebära sprängningsarbeten i omedelbar närhet till befintliga slussar. Detta kräver att omfattande förstärkningsåtgärder måste göras på befintliga slussar för att minimera risken för att de skadas.

Alternativ Nords sträckning är belägen långt från befintliga slussar, vilket är mindre komplicerat och medför färre risker.

Omgivningspåverkan

Alternativ Syd går genom ett bergigt höjdområde söder om befintlig slussled i anslutning till bostadsområdet Skoftebyn. Byggnationen medför omfattande arbeten med bergschakt där överskottsmassor måste transporteras bort från platsen vilket i kombination med närheten till Skoftebyn medför omfattande störningar under lång tid för boende. Alternativ Syd medför att omkring 20 bostäder riskerar att behöva lösas in.

Alternativ Nord går också genom berg, men i en kortare sträckning och där ett mindre antal bostäder finns i omedelbar närhet för att störas av byggarbetena och masstransporterna. Alternativ Nord medför att omkring 5 bostäder riskerar att behöva lösas in.

Riksintresse för kulturmiljö och statligt byggnadsminne

Höga kulturhistoriska värden kopplade till riksintresset och det statliga byggnadsminnet berörs i båda alternativen. Alternativ Nord påverkar kulturmiljön i den norra delen av Bergkanalen och området intill det enskilda byggnadsminnet Västergärdet. Påverkan bedöms bli större för alternativ Syd, där ingrepp görs på en längre sträcka av Bergkanalen och i den sammanhängande kulturmiljön Åkers sjö, Höljan och området vid Gamle dal med de äldre slusslederna. Dessa delar är centrala för att upprätthålla det statliga byggnadsminnet och riksintresset för kulturmiljövård. Alternativ Nord bedöms ge större möjligheter att utveckla och stärka det befintliga slussområdet som kulturhistoriskt besöksmål och skapa ytterligare värden för invånarna i Trollhättan.

Klimatpåverkan

Huvuddelen av de bärande konstruktionerna, slussportar och luckor är lika för de båda alternativen. Den största skillnaden mellan alternativ Nord och Syd är mängden överskottsmassor som ska transporteras bort. Massöverskottet i alternativ Syd är cirka dubbelt så stort som i alternativ Nord, där sträckan som slussleden går på land är kortare. Det medför att alternativ Nord har en cirka 25 procent lägre klimatbelastning och en cirka 30 procent lägre energianvändning, jämfört med alternativ Syd.

Byggtid

Byggtiden för nya slussar i alternativ Syd bedöms bli cirka åtta år och i alternativ Nord cirka fem år. Den längre byggtiden för alternativ Syd beror framför allt på de mer omfattande schaktarbetena där överskottsmassor måste transporteras bort.

Alternativ Syd innebär också att Vänersjöfarten måste förlita sig på de befintliga slussarna under en längre tid. Dessa är redan nu i dåligt skick och det innebär en ökad risk för trafikstörningar att förlänga de befintliga slussarnas drifttid.

Kostnader

Alternativ Syd ger en anläggningskostnad på cirka 4,6 miljarder kronor medan alternativ Nord ger en anläggningskostnad på cirka 3 miljarder kronor. De högre kostnaderna i alternativ Syd beror på att en större volym överskottsmassor behöver transporteras bort och att mer omfattande temporära konstruktioner behövs för att upprätthålla befintlig slussfunktion och sjötrafik.

5.3 Fortsatt arbete

När Trafikverket och Sjöfartsverket fattat beslut om vilket lokaliseringsalternativ som ska ligga till grund för fortsatt arbete kan nästa skede med detaljprojektering inom vald korridor påbörjas.

När detaljprojekteringen av slussanläggningen och tillhörande anordningar är klar kommer miljökonsekvenser klarläggas och redovisas i ett ytterligare samråd inför inlämnandet av tillståndsansökan.

Tillståndsansökan lämnas sedan in till mark- och miljödomstolen för prövning.

6 Källförteckning

- Calluna AB (2023). *Naturvärdesinventering (NVI) Slussar i Trollhätte kanal, Trollhättans kommun, förstudie 2023.*
- Länsstyrelserna (2023). *EBH-kartan*. (<https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=edod3fde3cc9479f9688c2b2969fd38c>)
- Lödöse museum (2022). *Rapport 2022:21*. (lodosemuseum.se)
- MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2023). *Översvämningskarteringar*. (<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/oversvamnning/oversvamningskarteringar-och-samordning/>)
- Naturcentrum (2021a). *Naturvärdesinventering för nya slussar i Göta älv - förstudie*.
- Naturcentrum (2021b). *Fördjupad artinventering inför nya slussar i Göta älv - Fåglar i Trollhättan*.
- Naturcentrum (2021c). *Inventering av fladdermöss vid Trollhättans slussar*.
- Naturvårdsverket (2004). *Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser*. NFS 2004:15 (naturvardsverket.se)
- Norconsult (2022). *Slussar i Trollhätte kanal, PM - Alternativ befintlig sträckning med effekter, konsekvenser samt risk- och byggbarhetsanalys*. Version 2.0, 2022-10-06.
- Riksantikvarieämbetet (2006). *Svenska industriminnen, Erfarenheter av utveckling och samverkan*. Nina Pettersson.
- SGU, Sveriges geologiska undersökning (2023). *Kartvisare*. (<https://www.sgu.se/produkter-och-tjanster/kartor/kartvisaren/>)
- Sjöfartsverket (2020). *Framtida fartygs- och slussdimensioner Vänern/Göta älv - Möjligheter och nyttor*. Dnr 20-02911, juni 2020.
- Sjöfartsverket (2022). *PM Fartygstrafik och gods Trollhätte kanal*. Dnr 22-02520, 2022-11-22.
- SMHI, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2022). *Vattenwebb*.
- SWECO (2016). *Fördjupad byggteknisk utredning Vänersjöfarten 2015-2016*. SWECO Vattenkraft och Dammar, 2016-06-22.
- SwedPower (2005). *Efterbehandlingsrapport av petroleumförorenad mark under smörjbrygga på fastigheten Olidan 5:16, Trollhättans stad*. Uppdragsnr 2109700, 2005-09-15.
- Technocean Consulting (2022). *Utredning angående stängda slussar under byggtid i Trollhättan*. Version daterad 2022-06-08.

Trafikverket (2013). *Trafikslagsövergripande stråkstudie Göta älv-Vänerstråket. Godsutredning och samhällsekonomisk analys.*

Trafikverket (2017). *Vänersjöfart och slussar i Trollhätte kanal. Byggtekniska alternativ och samhällsekonomiska effekter.* Publ nr 2016:120.

Trafikverket (2022). *Samrådsredogörelse. Slussar i Trollhätte kanal. Anläggande av slussar Trollhättan.* Version daterad 2022-09-15.

Trafikverket (2023a). *Kulturarvsanalys Trollhättan.*

Trafikverket (2023b). *Nya slussar i Trollhätte kanal, landskapskaraktärsanalys (ILKA).*

Trollhättans stad (2004). *Riskhanteringsplan.*

Trollhättans stad (2008). *Översiktsplan Östra Älvstranden. Fördjupning av översiktsplanen för Trollhättans kommun.*

Trollhättans stad (2013). *Översiktsplan, plats för framtiden.*

Trollhättans stad (2016). *Naturvårdsplan – Värdefulla områden för biologisk mångfald i Trollhättans kommun.*

Trollhättans stad (2020) *Friluftsplän för Trollhättan.*

Trollhättans stad (2020) *Kulturmiljöprogram – kulturhistoriska byggnader och kulturmiljöer.*

VISS, Vatteninformationssystem för Sverige (2023). *Grundvattenförekomster.* Version daterad 2023-08-24. (lansstyrelsen.se)

VISS, Vatteninformationssystem för Sverige (2023). *Göta älv-Slumpån till Stallbackaån.* Version daterad 2023-01-10. (lansstyrelsen.se)

WSP (2023a). *PM Hur ser godstrafiken utveckling ut?* Version daterad 2023-02-28.

WSP (2023b). *PM Riksintresse sjöfart, Trollhätte kanal.* Version daterad 2023-02-28.

§ 164

Styrdokument för etablering av förnybar energi

KS 2023/666

Beslut

- Kommunstyrelsen avslår samhällsbyggnadsnämndens begäran.
- Kommunstyrelsen föreslår samhällsbyggnadsnämnden att tillsammans med berörda, ta fram ett underlag som utgör en grund vid hantering av förfrågningar för etableringar av solceller.

Reservationer, protokollsanteckningar, jäv

Henrik Harlitz (M), Ann-Helen Selander (M) och Anders Strand (SD) avstod från att delta i beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2023-04-13 § 70 att föreslå kommunstyrelsen att initiera arbetet av ett styrande dokument som tydliggör hur kommunen ska bemöta förfrågningar kring förnybar energi på kommunal mark. Detta då mark och exploatering under de senaste åren fått fler förfrågningar kring etablering av solcellsparker på kommunal mark.

Begreppet förnybar energi täcker in en mängd vitt skilda typer av verksamheter men behovet nu gäller framför allt solelsproduktion. Då kommunen sedan tidigare har flera styrande dokument som är vägledande för både förnybar energi och markhantering är bedömningen att det som behövs för att säkerställa god hushållning av kommunens markinnehav, är ett behovsanpassat arbete där olika kompetenser lyfts in som utgår från kommunens tidigare ställningstaganden som berör markhantering på olika sätt. Därtill behövs det tas fram ett underlag som arbetet utgår ifrån för att säkerhetsställa att förfrågningar hanteras likvärdigt.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-10-03
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-04-13: Styrdokument för etablering av förnybar energi

2023-10-25

Dnr: KS 2023/666

Handläggare
Hedvig Sarg
hedvig.sarg@vanersborg.se
0521 – 72 24 29

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Svar kring styrdokument för etablering av förnybar energi

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen avslår samhällsbyggnadsnämndens begäran.
- Kommunstyrelsen föreslår samhällsbyggnadsnämnden att tillsammans med berörda, ta fram ett underlag som utgör en grund vid hantering av förfrågningar för etableringar av solceller.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2023-04-13 § 70 att föreslå kommunstyrelsen att initiera arbetet av ett styrande dokument som tydliggör hur kommunen ska bemöta förfrågningar kring förnybar energi på kommunal mark. Detta då mark och exploatering under de senaste åren fått fler förfrågningar kring etablering av solcellsparker på kommunal mark.

Begreppet förnybar energi täcker in en mängd vitt skilda typer av verksamheter men behovet nu gäller framför allt solelsproduktion. Då kommunen sedan tidigare har flera styrande dokument som är vägledande för både förnybar energi och markhantering är bedömningen att det som behövs för att säkerställa god hushållning av kommunens markinnehav, är ett behovsanpassat arbete där olika kompetenser lyfts in som utgår från kommunens tidigare ställningstaganden som berör markhantering på olika sätt. Därtill behövs det tas fram ett underlag som arbetet utgår ifrån för att säkerställa att förfrågningar hanteras likvärdigt.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Utbyggnaden av förnybar energi, i synnerhet solceller, har ökat under de senaste åren i takt med att elpriserna ökat. Privatpersoner och företag med mycket takytor har sett vinningen i att installera solceller för att sänka sina elkostnader. Denna utveckling är mycket positiv. I vissa fall finns dock intressekonflikter, då anläggningar för förnybar energi kan innebära påverkan på andra viktiga värden, till exempel livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, landskapsbild och kulturmiljö.

Kommunen har under de senaste åren fått flera förfrågningar kring etablering av solcellsparker på kommunal mark. Förfrågningarna rör ofta primärt brukningsvärd jordbruksmark, sekundärt tätortsnära skog i anslutning till större lokaliseringar för anslutningar till elnätet. Förfrågningarna har intensifierats i samband med stigande elpriser. Kommunen behöver därför säkerställa att flera perspektiv hanteras vid såna här

typer av förfrågningar, både då kommunen är markägare och när kommunen ansvarar för planläggning eller andra typer av provningar på andras mark.

Samhällsbyggnadsnämnden efterfrågar ett styrande dokument som hanterar etablering av förnybar energi. Begreppet förnybar energi skulle även kunna omfatta odlade biobränslen, biobränslen från olika typer av restprodukter inklusive biogasrötning och andra processanläggningar, vattenkraft och vågkraft. Varje typ av energislag rymmer sina egna frågor och det är svårt att ta fram generella riktlinjer för all typ av energiproduktion.

Vänersborgs kommun ska verka för en hållbar omställning och bidra till att uppnå de globala målen och Agenda 2030. Kommunen har ett ansvar att arbeta strategiskt för att se till att arbete som bidrar till något av målen inte får stora negativa effekter på andra.

Enligt kommunens energiplan *Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 - transporter, el och uppvärmning* ska kommunen agera föregångare och underlätta för ett fossiloberoende Vänersborg, och därmed vara en aktör i att verka för utbyggnaden av förnybar energi. Kommunen har också enligt strategin följande ambition: ”Den ackumulerade solcellseffekten i kommunen ökar i en högre takt än i riket i stort”. Då markhantering är viktiga strategiska frågor måste flera kompetenser därför lyftas in vid behov. Dessa kompetenser ska utgå från kommunens tidigare vägledande ställningstaganden som berör markhantering på olika sätt och tillsammans kunna göra avvägningar så att lämpliga platser kan identifieras.

Markhantering är inte bara en viktig strategisk fråga utan också en fråga som hela tiden ser olika ut beroende på situation. Arbete kring markhantering är därför omväxlande där olika frågor hanteras i olika lägen.

Kommunen har idag flera styrande dokument som ger vägledning för hur förfrågningar kan hanteras. Viktiga styrdokument i det sammanhanget är:

- Översiktsplanen (ÖP 2017, FÖP Vänersborg-Vargön, med flera)
- Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter, el och uppvärmning
- Miljöprogram 2030
- Naturvårdsstrategi

När det gäller jordbruksmark finns även ett arbetssätt framtaget som stöd för handläggningen, vilket är tänkt att utformas för att kunna antas som riktlinje.

Med anledning av att det är frågor som är i ständig förändring med många delar att ta hänsyn- och förhålla sig till, behöver arbetet vara behovsanpassat. Därför ser inte kommunstyrelseförvaltningen att det är något nytt styrdokument som behöver tas fram. Däremot behöver ett aktivt fortlöpande arbete ha ett underlag med principer för hur förfrågningar ska hanteras som hanterar flera perspektiv samtidigt utifrån redan antagna styrande dokument. Ett sådant material ska utgöra en grund och vara ett stöd i arbetet och behöver därför tas fram.

Beredning

Ärendet har beretts på kommunstyrelseförvaltningen i dialog med samhällsbyggnadsförvaltningen utifrån samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-04-13 § 70.

Underlag

Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-04-13 § 70

Jenny Kudryk

Chef avdelningen hållbar utveckling

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden

§ 70

Styrdokument för etablering av förnybar energi

SBN 2023/89

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att föreslå kommunstyrelsen att initiera arbetet av ett styrande dokument som tydliggör

- hur kommunen ska bemöta förfrågningar kring förnybar energi på kommunal mark,
- samt
- vilken typ av mark i det kommunala markinnehavet som anses lämplig att erbjuda entreprenörer för etablering av anläggningar för förnybar energi. Även marktyper utom det kommunala innehavet bör identifieras som lämpliga för etablering av förnybar energi.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen i form av mark och exploatering har under de senaste åren fått flertalet förfrågningar kring etablering av förnybar energi, i synnerhet solcellsparker, på kommunal mark.

Förfrågningarna rör allt som oftast primärt brukningsvärd jordbruksmark, sekundärt tätortsnära skog i anslutning till större lokaliseringar för anslutningar till elnätet.

Förfrågningarna har intensifierats i samband med stigande elpriser.

Kommunens generella inställning torde vara positiv till utbyggnaden av förnybar energi, med konkretiserade områden som kommunen kan erbjuda förstärks den bilden.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-03-22

Sändlista

Förvaltningschef

Verksamhetschef

Mark- och exploateringsingenjörerna

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-03-22

Dnr: SBN 2023/89

Handläggare
Linda Hansson
linda.hansson@vanersborg.se
0521-72 11 69

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Styrdokument för etablering av förnybar energi

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att föreslå kommunstyrelsen att initiera arbetet av ett styrande dokument som tydliggör

- hur kommunen ska bemöta förfrågningar kring förnybar energi på kommunal mark,
- samt
- vilken typ av mark i det kommunala markinnehavet som anses lämplig att erbjuda entreprenörer för etablering av anläggningar för förnybar energi. Även marktyper utom det kommunala innehavet bör identifieras som lämpliga för etablering av förnybar energi.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen i form av mark och exploatering har under de senaste åren fått flertalet förfrågningar kring etablering av förnybar energi, i synnerhet solcellsparker, på kommunal mark.

Förfrågningarna rör allt som oftast primärt brukningsvärd jordbruksmark, sekundärt tätortsnära skog i anslutning till större lokaliseringar för anslutningar till elnätet. Förfrågningarna har intensifierats i samband med stigande elpriser.

Kommunens generella inställning torde vara positiv till utbyggnaden av förnybar energi, med konkretiserade områden som kommunen kan erbjuda förstärks den bilden.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Utbyggnaden av förnybar energi, i synnerhet solceller, har ökat under de senaste åren i takt med att elpriserna ökat. Privatpersoner och företag med mycket takytor har sett vinningen i att installera solceller för att sänka sina elkostnader. I somliga fall kan det till och med generera så mycket el att den kan säljas på det kommersiella nätet. Även utbyggnaden av solcellsparker ökar. Vänersborgs kommun vill vara en aktör i att verka för utbyggnaden av förnybar energi.

Det har i rättsfall klargjorts att förnybar energi, solenergi och vindkraft, är ett samhällsviktigt intresse som kan stå över hushållningsbestämmelserna i Miljöbalken. Utmaningen i frågan ligger i att vikta hushållningsbestämmelsen mot lokaliseringen av den förnybara energin.

Under januari och februari 2023 har kommunen mottagit flera förfrågningar om etablering av solcellsparker, både för allmänt (kommersiellt) och enskilt intresse. Under 2022 hanterades en handfull förfrågningar av olika inriktningar rörande förnybar energi. Gemensamt för förfrågningarna är efterfrågan av jämn mark som kräver lite markberedning vilket i detta sammanhang allt som oftast är synonymt med brukningsvärd jordbruksmark, samt att det ska vara nära anslutning till elnätet. Fortsatta gemensamma nämnare är att området ska stängslas in och otillgängliggöras för allmänheten och att ersättningen för markupplåtelsen bedöms vara låg tillsammans med en lång upplåtelseid.

Samhällsbyggnadsförvaltningens inställning till etablering av solceller på jordbruksmark har hitintills varit återhållsam, vilket ligger i linje med de två rättsfall som förkunnar att etablering på jordbruksmark inte rimmar med 3 kap. 4 § MB utan att en omfattande lokaliseringsutredning har gjorts som klargör att ingen annan lämplig placering finns. Sekundärt har den tätortsnära skogen varit en gemensam nämnare i förfrågningarna för etablering - även här har förvaltningen avböjt etableringar. Förvaltningen vill understryka sin positiva grundinställning till etableringar av förnybarenergi, men under förutsättning att den görs på rätt typ av mark.

Samhällsbyggnadsförvaltningen önskar därför att ett styrdokument upprättas. Styrdokumentet bör förkunna hur förfrågningar ska hanteras konkret och förtydliga kommunens inställning till etablering av förnybarenergi på olika typer av kommunal mark samt belysa lämpliga typer av mark utom det kommunala markinnehavet.

Beredning

Dialog inom förvaltningen

Johan Möller

Verksamhetschef, Fastighet & Service

Sändlista

Förvaltningschef

Verksamhetschef

Mark- och exploateringsingenjörerna

§ 165

Konstprogram för åren 2024–2026 för Vänersborgs kommun

KS 2023/898

Beslut

Kommunstyrelsen fastställer Konstprogram 2024–2026

Bilaga/bilagor

Bilaga 2: Konstprogram 2024–2026 för Vänersborgs kommun

Sammanfattning av ärendet

Utifrån Riktlinjer för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö investerar Vänersborgs kommun i ny konst till kommunens konstsamling och de gemensamma offentliga rummen. Budgeten utgår från 1% av kommunens fastighetsinvesteringar innevarande år. Kommunens Konstråd tar fram konstprogram, vilket godkänns av kultur- och fritidsnämnden och sedan kommunstyrelsen.

Konstrådets förslag till Konstprogram 2024–2026 tar avstamp i några av de kommunala projekt som är planerade att genomföras under samma period: Holmängenskolan, Dalbobron, Öxnered-Skaven, Torpaområdet och Sportcentrum samt fortsatt stråk- och centrumutveckling i Vänersborgs centrum. Konstrådet beslutar i enlighet med det antagna konstprogrammet om fördelning av medel kopplat till utvalda platser och vilka konstverk som ska köpas in.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-10-02
- Kultur- och fritidsnämnden beslut 2023-09-19: Konstprogram 2024–2026 för Vänersborgs kommun

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Anders Strand (SD) yrkar på följande tillägg:

Att Frändefors läggs till som ett av de prioriterade områdena i ”Konstprogram 2024–2026”.

Att Frändefors läggs till i texten nedan (fetstil). Inom programperioden föreslår Konstrådet att konstnärlig gestaltning planeras och genomförs i följande projekt och områden:

2024

Nya Holmängenskolan

Frändefors

Utdragsbestyrkande

Beslutsgång

Ordföranden redovisade att det fanns två förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag och Anders Strands (SD) yrkande.

Ordföranden ställde förslaget mot varandra och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat i enlighet med kommunstyrelseförvaltningens förslag.

2023-10-18

Dnr: KS 2023/898

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Kommunstyrelsen

Fastställande av Konstprogram 2024–2026

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer Konstprogram 2024–2026

Sammanfattning av ärendet

Utifrån Riktlinjer för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö investerar Vänersborgs kommun i ny konst till kommunens konstsamling och de gemensamma offentliga rummen. Budgeten utgår från 1% av kommunens fastighetsinvesteringar innevarande år. Kommunens Konstråd tar fram konstprogram, vilket godkänns av kultur- och fritidsnämnden och sedan kommunstyrelsen.

Konstrådets förslag till Konstprogram 2024–2026 tar avstamp i några av de kommunala projekt som är planerade att genomföras under samma period: Holmängensskolan, Dalbobron, Öxnered-Skaven, Torpaområdet och Sportcentrum samt fortsatt stråk- och centrumutveckling i Vänersborgs centrum. Konstrådet beslutar i enlighet med det antagna konstprogrammet om fördelning av medel kopplat till utvalda platser och vilka konstverk som ska köpas in.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Från och med 2023 investerar Vänersborgs kommun i ny konst till kommunens konstsamling och de gemensamma offentliga rummen. Enligt det i kommunfullmäktige antagna styrdokumentet Riktlinjer för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö (KF 2022-09-21 § 128) ska ett konstråd ta fram konstprogram. I ett konstprogram presenteras förslag på strategiskt utvalda platser för offentlig konst, samt i vilken ordning insatserna ska genomföras. Budgeten för investering av offentlig konst utgår från 1% av kommunens fastighetsinvesteringar innevarande år.

2023 bildade kultur- och fritidsförvaltningen ett konstråd med representanter från kommunstyrelseförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen, miljö- och byggnadsförvaltningen. Kompletterande kompetenser tas in vid behov.

Det av Konstrådet framtagna konstprogrammet ska godkännas av kultur- och fritidsnämnden och därefter antas av kommunstyrelsen. Konstrådet beslutar i enlighet med det antagna konstprogrammet om fördelning av medel kopplat till utvalda platser och vilka konstverk som ska köpas in.

Vänersborgs kommun har inte köpt in några större offentliga konstverk på senare år. Det gjordes en inventering och folder 2005 där betydande fasta offentliga konstverk ingår, även sådana som inte är i kommunens ägo. Ett antal av dessa har sedan dess tagits ner eller flyttats. Majoriteten av befintliga konstverk är koncentrerade till Vänersborgs

centrum, med betoning på Kulturaxeln och i Skräckleparken. Många platser i kommunen saknar således offentliga konstverk eller annan konstnärlig gestaltning.

Under 2023 genomförs inköp av offentlig konst till Centrumparken i Brålanda, biblioteken i Vänersborg samt i anslutning till Sessionssalen Bojorten i kommunhuset.

Konstrådets förslag till Konstprogram 2024–2026 tar avstamp i några av de kommunala projekt som är planerade att genomföras under samma period. På det sättet kan konstnärer inkluderas tidigt i processerna, vilket underlättar genomförandet för alla involverade parter. De föreslagna projekten och platserna är strategiskt utpekade. Även om flera ligger inom Vänersborgs tätort bidrar de till ökad geografisk spridning då även Öxnered samt stadsdelarna Lyckhem, Torpa och Holmängen ingår.

Då finansieringen av offentlig konst beräknas på kommunens årliga fastighetsinvestering, kommer den tilldelade budgeten variera år från år. Med anledning av att de omfattande utvecklingsprojekt som nedan kopplas till konstprogrammet kan komma att dra ut på tiden, kan delar av innehållet i konstprogrammet behöva revideras under perioden eller flyttas fram till nästa programperiod.

Inom programperioden föreslår Konstrådet att konstnärlig gestaltning planeras och genomförs i följande projekt och områden:

2024

- Nya Holmängensskolan

2025–2026

- Dalbobron
- Öxnered-Skaven
- Torpaområdet och Sportcentrum
- Stråk- och centrumutveckling i Vänersborgs centrum

Beredning

Förslag till Konstprogram 2024–2026 har tagits fram av Konstrådet och godkänts av Kultur- och fritidsnämnden (2023-09-19 § 70).

Underlag

Kultur- och fritidsnämndens beslut 2023-09-19 § 70

Jenny Kudryk

Chef avdelningen för hållbar utveckling

Bilagor

Förslag till Konstprogram 2024–2026

Sändlista

Kultur- och fritidsnämnden

§ 70

Konstprogram 2024-2026

KUFRN 2023/71

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden föreslår kommunstyrelsen att godkänna Konstprogram 2024-2026.

Sammanfattning av ärendet

Från och med 2023 investerar Vänersborgs kommun i ny konst till kommunens konstsamling och de gemensamma offentliga rummen. Budgeten utgår från 1% av kommunens fastighetsinvesteringar innevarande år. Kommunens Konstråd tar fram konstprogram, vilket godkänns i kultur- och fritidsnämnden och beslutas i kommunstyrelsen.

Konstrådets förslag till Konstprogram 2024-2026 tar avstamp i några av de kommunala projekt som är planerade att genomföras under samma period; Holmängenskolan, Dalbobron, Öxnered-Skaven, Torpaområdet och Sportcentrum samt fortsatt stråk- och centrumutveckling i Vänersborgs centrum. Konstrådet beslutar i enlighet med det antagna konstprogrammet om fördelning av medel kopplat till utvalda platser och vilka konstverk som ska köpas in.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2023-09-11
- Konstprogram 2024-2026

Kultur- och fritidsnämndens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Mathias Olsson (SD) yrkar på följande tillägg:

Att Frändefors läggs till som ett av de prioriterade områdena i "Konstprogram 2024–2026".

Att Frändefors läggs till i texten nedan (fetstil).

Inom programperioden föreslår Konstrådet att konstnärlig gestaltning planeras och genomförs i följande projekt och områden:

2024

Nya Holmängenskolan

Frändefors

Utdragsbestyrkande

Beslutsgång

Ordförande ställer förvaltningens förslag mot förvaltningens förslag med tilläggsyrkandet från Mathias Olsson, och finner att kultur- och fritidsnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag och därmed avslår Mathias Olssons tilläggsyrkande.

Sändlista

Kommunstyrelsen

2023-09-11

Dnr: KUFRN 2023/71

Handläggare
Ida Svanberg
Ida.Svanberg@vanersborg.se
0521-72 10 66

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Konstprogram 2024-2026

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden föreslår kommunstyrelsen att godkänna Konstprogram 2024-2026.

Sammanfattning av ärendet

Från och med 2023 investerar Vänersborgs kommun i ny konst till kommunens konstsamling och de gemensamma offentliga rummen. Budgeten utgår från 1% av kommunens fastighetsinvesteringar innevarande år. Kommunens Konstråd tar fram konstprogram, vilket godkänns i kultur- och fritidsnämnden och beslutas i kommunstyrelsen.

Konstrådets förslag till Konstprogram 2024-2026 tar avstamp i några av de kommunala projekt som är planerade att genomföras under samma period; Holmängensskolan, Dalbobron, Öxnered-Skaven, Torpaområdet och Sportcentrum samt fortsatt stråk- och centrumutveckling i Vänersborgs centrum. Konstrådet beslutar i enlighet med det antagna konstprogrammet om fördelning av medel kopplat till utvalda platser och vilka konstverk som ska köpas in.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Från och med 2023 investerar Vänersborgs kommun i ny konst till kommunens konstsamling och de gemensamma offentliga rummen. Enligt det i kommunfullmäktige antagna styrdokumentet Riktlinjer för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö (KF 2022-09-21 § 128) ska ett konstråd ta fram konstprogram. I ett konstprogram presenteras förslag på strategiskt utvalda platser för offentlig konst, samt i vilken ordning insatserna ska genomföras. Budgeten för investering av offentlig konst utgår från 1% av kommunens fastighetsinvesteringar innevarande år.

2023 bildade kultur- och fritidsförvaltningen ett konstråd med representanter från kommunstyrelseförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen, miljö- och byggnadsförvaltningen. Kompletterande kompetenser tas in vid behov.

Det av Konstrådet framtagna konstprogrammet ska godkännas av kultur- och fritidsnämnden och därefter antas av kommunstyrelsen. Konstrådet beslutar i enlighet med det antagna konstprogrammet om fördelning av medel kopplat till utvalda platser och vilka konstverk som ska köpas in.

Vänersborgs kommun har inte köpt in några större offentliga konstverk på senare år. Det gjordes en inventering och folder 2005 där betydande fasta offentliga konstverk ingår, även sådana som inte är i kommunens ägo. Ett antal av dessa har sedan dess tagits ner eller flyttats. Majoriteten av befintliga konstverk är koncentrerade till Vänersborgs centrum, med betoning på Kulturaxeln och i Skräckleparken. Många platser i kommunen saknar således offentliga konstverk eller annan konstnärlig gestaltning.

Under 2023 genomförs inköp av offentlig konst till Centrumparken i Brålanda, biblioteken i Vänersborg samt i anslutning till Sessionssalen Bojorten i kommunhuset.

Konstrådets förslag till Konstprogram 2024-2026 tar avstamp i några av de kommunala projekt som är planerade att genomföras under samma period. På det sättet kan konstnärer inkluderas tidigt i processerna, vilket underlättar genomförandet för alla involverade parter. De föreslagna projekten och platserna är strategiskt utpekade. Även om flera ligger inom Vänersborgs tätort bidrar de till ökad geografisk spridning då även Öxnered samt stadsdelarna Lyckhem, Torpa och Holmängen ingår.

Då finansieringen av offentlig konst beräknas på kommunens årliga fastighetsinvestering, kommer den tilldelade budgeten variera år från år. Med anledning av att de omfattande utvecklingsprojekt som nedan kopplas till konstprogrammet kan komma att dra ut på tiden, kan delar av innehållet i konstprogrammet behöva revideras under perioden eller flyttas fram till nästa programperiod.

Inom programperioden föreslår Konstrådet att konstnärlig gestaltning planeras och genomförs i följande projekt och områden:

2024

Nya Holmängensskolan

2025-2026

Dalbobron

Öxnered-Skaven

Torpaområdet och Sportcentrum

Stråk- och centrumutveckling i Vänersborgs centrum

Beredning

Konstprogram 2024-2026 har beretts i Konstrådet.

Underlag

- Riktlinjer för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö, kommunfullmäktige 2022-09-21 §128.

Anna Svensson

Förvaltningschef

Bilagor

Konstprogram 2024-2026

Sändlista

Kommunstyrelsen

Konstprogram 2024-2026

Innehållsförteckning

Inledning	3
Prioriteringar inom konstprogrammets period	3
Nya Holmängenskolan.....	3
Dalbobron.....	4
Öxnered-Skaven	4
Torpaområdet och Sportcentrum	4
Stråk- och centrumutveckling i Vänersborgs centrum.....	4
Publicering	5
Uppföljning och utvärdering	5

Dokumenttyp Skriv i dokumenttyp t.ex. policy eller riktlinjer	Dokumentnamn Dokumentrubrik.	Antagen Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. §	Antagen av Skriv i organ eller beslutsfattare
Dokumentägare Avdelning	Dokumentansvarig Skriv i dokumentansvarigs befattning	Reviderad Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. § X.	Giltighet Skriv "Tillsvidare" om inget annat gäller.
Dokumentinformation Skriv en kort informationstext om dokumentet t.ex. Struktur, terminologi och beslutsnivåer för styrande dokument.	Diarienummer Nämndkod. Diariernr	Uppföljning En gång per mandatperiod	
Ämnesområde Skriv i dokumentets ämnesområde		Intranät ☐	Hemsida ☐
Andra regelverk som omnämns Skriv vilka andra styrande dokument som omnämns t.ex. "Kommunallagen (KL, 2017:725), Regler för mål- och resultatstyrning (KF, 2013-12-11, § 161)			

Inledning

Från och med 2023 investerar Vänersborgs kommun i ny konst till kommunens konstsamling och de gemensamma offentliga rummen, enligt det i kommunfullmäktige antagna styrdokumentet Riktlinjer för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö (KF 2022-09-21 § 128.).

Vänersborgs kommun har inte köpt in några större offentliga konstverk på senare år. Det gjordes en inventering och folder 2005 där betydande fasta offentliga konstverk ingår, även sådana som inte är i kommunens ägo. Ett antal av dessa har sedan dess tagits ner eller flyttats. Majoriteten av befintliga konstverk är koncentrerade till Vänersborgs centrum, med betoning på Kulturaxeln och i Skräckleparken. Många platser i kommunen saknar således offentliga konstverk eller annan konstnärlig gestaltning.

Under 2023 genomförs inköp av offentlig konst till Centrumparken i Brålanda, biblioteken i Vänersborg samt i anslutning till Sessionssalen Bojorten i kommunhuset.

Prioriteringar inom konstprogrammets period

Konstrådets förslag till Konstprogram 2024-2026 tar avstamp i några av de kommunala projekt som är planerade att genomföras under samma period. På det sättet kan konstnärer inkluderas tidigt i processerna, vilket underlättar genomförandet för alla involverade parter. De föreslagna projekten och platserna är strategiskt utpekade. Även om flera ligger inom Vänersborgs tätort bidrar de till ökad geografisk spridning då även Öxnered samt stadsdelarna Lyckhem, Torpa och Holmängen ingår.

Konsten ska nå olika åldersgrupper, både invånare och tillresta besökare. Den kan placeras inomhus och utomhus beroende på platsens och projektets karaktär och förutsättningar. I Konstrådets prioriteringar föreslås projekt som är rena nybyggnationer och renoveringar eller ombyggnationer av befintliga platser och fastigheter.

Då finansieringen av offentlig konst beräknas på kommunens årliga fastighetsinvestering, kommer den tilldelade budgeten variera år från år. Med anledning av att de omfattande utvecklingsprojekt som nedan kopplas till konstprogrammet kan komma att dra ut på tiden, kan delar av innehåll i konstprogrammet behöva revideras under perioden eller flyttas fram till nästa programperiod.

Nya Holmängenskolan

Inför höstterminen 2024 kommer nybyggda Holmängenskolan välkomna förskolebarn, elever och skolpersonal till en modern skolbyggnad anpassad för vår tids pedagogiska verksamhet.

Under projekteringen har barnperspektivet genomsyrat arbetet med den nya skolan, vilket inte minst syns i utomhusmiljöerna och de gemensamma utrymmena i entréplan.

Holmängenskolan blir en av kommunens största skolor, med kapacitet för ca 500 elever. Förutom en anpassad lärmiljö för nästa generation blir det en stor arbetsplats för delar av barn- och utbildningsförvaltningens personal. Hit kommer vårdnadshavare på besök eller vid lämning och hämtning av sina barn. Idrottsföreningar kan hyra in sig i idrottshallen. Holmängenskolan blir en aktiv plats för möten och lärande, upplevelser och utveckling.

Projekteringen av Holmängenskolan ägde rum innan Vänersborgs kommun hade antagit riktlinjer för arbetet med offentlig konst och finansiering via enprocentregeln. Därför har ingen konstnärlig gestaltning planerats in i projektet tidigare.

Konstrådet förstärks temporärt med representanter från samhällsbyggnadsförvaltningen (Fastighet och service) samt barn- och utbildningsförvaltningen.

Dalbobron

Inom perioden planeras för fortsatt restaurering av Dalbobron. Härnäst ska pelare och stöd renoveras. Genom att addera konstnärlig gestaltning vid projektets genomförande ökar kvaliteten och tryggheten vid platsen under och vid brofästena. Dessa kan ses både från land- och sjövägen.

Öxnered-Skaven

Den nya stadsdelen Skaven i Öxnered har börjat växa fram genom vägutbyggnad och tomtförsäljning. Byggnationen kommer att pågå under lång tid framöver men redan nu börjar människor flytta in som ska ha området som sin boende- och uppväxtmiljö.

Kommunen behöver göra flera omfattande insatser för att skapa en välfungerande och trivsamt stadsdel. Bland annat kommer olika typer av offentliga rum att anläggas, genom gator, parker, lekplatser, på sikt även förskolor, badplats och idrottsanläggningar.

Platsutvecklingen i Öxnered-Skaven stärks genom konstnärlig gestaltning och omfattar såväl stöd i processerna som utformning och fysiska objekt. Konsten kompletterar den temalekplats som planeras till 2024, grönytor i området och det nya torget.

Torpaområdet och Sportcentrum

De kommande åren kommer insatser genomföras för att utveckla Torpagärdet och Sportcentrum till ett sammanhängande, multifunktionellt och tryggt område.

Funktions- och gestaltungsprinciperna för Sportcentrum och stadspark Torpa arbetas fram i detaljplaneprocessen för området och genom att sammanväga faktorer som funktionalitet och attraktivitet kan även trygghetsupplevelsen öka. Principerna kompletteras med en framtagna grönstrukturplan.

Konst kan bidra med stor symbolkraft vid gestaltningen av områdets framtida entréer, på mötesplatser och stråk mellan idrottsanläggningarna och i stadsparken.

Hela Torpagärdet har stor utvecklingspotential. Även runt detaljplane-området sker förändringar, där kommunen planerar att utveckla en fastighet i kvarteret Krickan samt en ny park i bostadsområdet på Kastanjevägen.

Stråk- och centrumutveckling i Vänersborgs centrum

Med projektstöd från Tillväxtverket har kommunen tillsammans med bland annat privata aktörer arbetat aktivt med platsutveckling i centrum. I Hållbar platsutveckling har fokus legat på samverkan för att skapa en levande, inspirerande stadskärna där människor känner sig trygga och trivs. Flera insatser har redan genomförts inom projektet men det finns stråk och platser som står inför fortsatt utveckling, kopplat till detaljplaner och visionsbilder.

Prioriterade områden är den fortsatta utvecklingen av Sundsgatan, som kopplar ihop den utvidgade stadskärnan från gamla skofabriken vid AF Carlssons gata, via centrum och vidare mot en ny gång- och cykelbro över Gamla hamnkanalen till ön Sanden. Den planerade bron kommer att förbinda den historiska innerstaden med en helt ny stadsdel på Sanden. I och kring detta stråk pågår flera processer parallellt, med beviljade medel från Trafikverket (stadsmiljöavtal), detaljplanearbete för ett bättre översvämningsskydd samt insatser för att öka Hamngatans urbana attraktivitet med sociala ytor och dess kontakt med vatten.

Projekten i sin helhet berör och involverar flera aktörer, både privata och offentliga utförare, och resultaten kommer påverka ett stort antal invånare och besökare.

Publicering

Dokumentet publiceras på hemsidan.

Uppföljning och utvärdering

Dokumentet har en fastslagen tidsperiod. Förslag till nytt program tas fram i god tid före detta programs utgång och i enlighet med riktlinjer för arbetet med konstnärlig gestaltning i offentlig miljö.

§ 166

Ansökan från samhällsbyggnadsnämnden om 800 tkr till projektet Kommunvärdar i Vänersborgs kommun 2024

KS 2023/870

Beslut

Kommunstyrelsen tilldelar samhällsbyggnadsnämnden 800 tkr i tilläggsbudget 2024 till projektet Kommunvärdar i Vänersborgs kommun. Finansiering sker med särskilt avsatta medel för socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser i kommunstyrelsens förfogandeanslag i budget 2024. Tillgängliga medel uppgår till 3 000 tkr. Samhällsbyggnadsnämnden uppmanas att fortlöpande utvärdera och återskoppla insatserna i samband med delårsrapporter och bokslut.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden ansöker i ordförandebeslut 2023-08-16 om 800 tkr till projektet Kommunvärdar i Vänersborgs kommun 2024, ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser.

Socialförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen samarbetar i ett projekt sen december 2021 där personer som uppbär försörjningsstöd ska kunna anställas som Kommunvärdar. Samhällsbyggnadsnämnden tilldelades 50 tkr i budget 2021, 600 tkr i budget 2022 och 800 tkr i budget 2023, från kommunstyrelsens förfogandeanslag.

I mål- och resursplan 2024-2026 avsattes 3 000 tkr till uppdrag inom socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser utav kommunstyrelsens förfogandeanslag. Efter ansökan om medel från samhällsbyggnadsnämnden återstår 2 200 tkr.

Ekonomikontoret har efter avstämning med kommunstyrelsens presidium tagit fram beslutsförslag i ärendet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-09-20
- Ansökan om medel till projektet Kommunvärdar i Vänersborgs kommun
- Komplettering - beskrivning av kommunvärdarnas aktiviteter

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-09-20

Dnr: KS 2023/870

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Ansökan från samhällsbyggnadsnämnden om 800 tkr till projektet Kommunvärdar i Vänersborgs kommun 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tilldelar samhällsbyggnadsnämnden 800 tkr i tilläggsbudget 2024 till projektet Kommunvärdar i Vänersborgs kommun. Finansiering sker med särskilt avsatta medel för socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser i kommunstyrelsens förfogandeanslag i budget 2024. Tillgängliga medel uppgår till 3 000 tkr. Samhällsbyggnadsnämnden uppmanas att fortlöpande utvärdera och återrapportera insatserna i samband med delårsrapporter och bokslut.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden ansöker i ordförandebeslut 2023-08-16 om 800 tkr till projektet Kommunvärdar i Vänersborgs kommun 2024, ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser.

Socialförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen samarbetar i ett projekt sen december 2021 där personer som uppbär försörjningsstöd ska kunna anställas som Kommunvärdar. Samhällsbyggnadsnämnden tilldelades 50 tkr i budget 2021, 600 tkr i budget 2022 och 800 tkr i budget 2023, från kommunstyrelsens förfogandeanslag.

I mål- och resursplan 2024-2026 avsattes 3 000 tkr till uppdrag inom socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser utav kommunstyrelsens förfogandeanslag. Efter ansökan om medel från samhällsbyggnadsnämnden återstår 2 200 tkr.

Ekonomikontoret har efter avstämning med kommunstyrelsens presidium tagit fram beslutsförslag i ärendet.

Underlag

Samhällsbyggnadsnämndens ordförandebeslut 2023-08-16

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Ekonomikontoret

2023-08-16

Dnr: SBN 2023/207

Handläggare

Håkan Ek

hakan.ek@vanersborg.se

0521-721250

Samhällsbyggnadsnämnden äskar medel ur kommunstyrelsens förfogandeanslag till projektet Kommunvårdar i Vänersborgs kommun.

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att äska 800 000 kr ur kommunstyrelsens förfogandeanslag "socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser" till projektet Kommunvårdar i Vänersborgs kommun

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen samarbetar i ett projekt där personer som uppbär försörjningsstöd ska kunna anställas som Kommunvårdar. Projektet är på ett år från januari 2024 till december 2024.

Uppdraget i korthet;

- Få besökare och kommuninvånare att känna sig välkomna och bidra till en ökad upplevd trygghet och trivsel.
- Skötsel av bland annat centrum och badstränder, dvs. utföra daglig renhållning/städning.
- Informera om kommande evenemang och vara en del av utföranderesursen på plats under evenemang.

Projektet skapar förutsättningar till ökad social inkludering i samhället. Vårdarna är också en resurs för att tillgodose invånares behov av aktiviteter i olika områden.

Äskade medel ska täcka kostnaderna för en arbetsledare till gruppen Kommunvårdar men också till kostnader för fordon, bränsle, arbetskläder och lokaler till gruppen samt till inköp eller hyra av eventmaterial.

Regelverk

Beslutet är fattat med stöd av delegeringsordning för samhällsbyggnadsnämnden antagen den 2 februari 2018, § 12, reviderad 2021-06-17, § 64, punkten 1.1 Allmänna ärenden - Brådskande ärenden

Ann-Marie Jonasson

Ordförande i samhällsbyggnadsnämnden

Vänersborgs kommun

Samhällsbyggnadsnämnden

DELEGERINGSBESLUT

2(2)

2023-08-16

Dnr: SBN 2023/207

Handläggare

Håkan Ek

hakan.ek@vanersborg.se

0521-721250

Sändlista för beslut

Kommunstyrelsen

Samhällsbyggnadsnämnden

Socialnämnden

Förvaltningschef samhällsbyggnad

Verksamhetschef gatuenheten

Postadress:
Vänersborgs kommun
462 85 Vänersborg

Besöksadress:
Sundsgatan 29
Vänersborg

Telefon:
0521-72 10 00

Webbplats:
www.vanersborg.se

E-post:
E-post fylls i här

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: ANN-MARI JONASSON

Ann-Marie Jonasson

From: Frida Bang
Sent: 2023-09-27 10:04:44
To: Kommunstyrelseförvaltningen, Vänersborgs kommun
Cc: Ann-Mari Jonasson
Subject: VB: Kommunvärdarna

Hej,

Nedan följer komplement till samhällsbyggnadsnämndens ordförandebeslut avseende kommunvärdar, som ansvarig för ärendet hos er efterfrågat. KS diarienummer för ärendet är 2023/870.

Skickar till dig Ann-Marie för kännedom.

Med vänlig hälsning

Frida Bang
Nämndsekreterare
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Telefon: 0521-72 11 99

Från: Marina Karlsson <marina.karlsson@vanersborg.se>
Skickat: den 27 september 2023 08:32
Till: Clara Sannemalm <clara.sannemalm@vanersborg.se>
Kopia: Håkan Ek <hakan.ek@vanersborg.se>
Ämne: Kommunvärdarna

Hej

Är det du som ska ha beskrivningen av kommunvärdarnas arbete för 2023?

KOMMUNVÄRDARNA 2023.

Aktiviteter som kommunvärdarna har deltagit i under 2023

Bemannat isbanan.

Krattat och gjort snyggt i Skräcklan.

Förberett och snyggtat till på stränderna inför sommaren.

Varit behjälpliga inför, under och efter Aqua Blå , Diggiloo och Schools out.

Kommunvårdsdagarna med hoppborgar med mera på Torpaområdet, Skräcklan, Brålanda och Vargön.

Deltagit vid medborgardialoger i kastanjeparken och Vargön och bidragit med hoppborgar i samband med att invånare fick ge förslag på innehåll på lekplats m.m.

Städat stränderna och tömt papperskorgar. Inventerat och ställt ut lådor med strandleksaker så allt varit helt och snyggt.

Bemannat varumärkestältet på gågatan och informerat om vad som händer i kommunen.

Bemannat varumärkestältet och delat ut popcorn på bland annat Eid festivalen, Ryrjoggen, barnens dag i Frändefors och clowner utan gränser. Bidrar till trevligare mötesplatser.

Hjälpt till inför och efter Brålanda Bygdefest.

Delat ut popcorn och hjälpt till inför och efter utomhusbion i Vargön och Brålanda.

Transporterat och möblerat inför eventet Fridamäss.

Städat huset i Plantaget samt kört dit material och stolar till bokningar.

Byggt scen och transporterat material till Vänersborgsgalan.

Hjälpt till att flytta gatupratere till olika delar av kommunen samt uppdaterat informationen i dem, så man ser vad som är aktuellt.

Skottat snö och halkbekämpat i centrum.

Bistått med transporter och förberedelser till bouletturneringen.

Inventerat och uppdaterat tillgänglighetsdatabasen.

Deltagarnas utveckling

Av årets deltagare studerar en halvtid på Komvux. En studerar SFI på deltid och ytterligare en ska börja SFI. En annan har klarat taxilegitimation och fick direkt arbete med det. En annan deltagare hittade praktik på en restaurang då det varit hans mål att arbeta med och en har fått arbete på Uddevalla bowlinghall.

En har avslutat och söker aktivt arbete. Tidigare var hon mycket osäker på hur man sökte jobb men har nu varit på flera intervjuer. Tiden som kommunvärd har stärkt henne i kunskap samt självförtroende att komma in i arbetslivet.

Samtliga har utvecklats och vågar göra mer som dom inte gjorde förut, man lär sig mycket att ta egna initiativ och lita på sin egna förmåga. För deltagarna utveckling har projektet stor betydelse.

Med vänlig hälsning

Marina Karlsson

Verksamhetschef gatuenheten

Tfn: 0521-72 12 44

§ 167

Preliminärt förlusttäckningsbidrag 2024 för Vattenpalatset Vänerparken AB

KS 2023/933

Beslut

Kommunstyrelsen fastställer preliminärt förlusttäckningsbidrag för 2024 till 10 086 Tkr. Finansiering kan ske inom ramen för kommunstyrelsens budget för 2024. Bidraget stäms av och regleras mot slutligt underskott i samband med att årsredovisningen för 2024 fastställs vid bolagsstämman.

Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att i dialog med bolaget se över ägardirektiv och uppdragsform för bolaget inför 2025 års verksamhet.

Sammanfattning av ärendet

Vattenpalatset Vänerparken har tillskrivit Kommunstyrelsen om preliminärt förlusttäckningsbidrag för 2024 års verksamhet. Bidraget kommer att stämmas av mot och regleras mot slutligt underskott i samband med att årsredovisningen för 2024 fastställs vid bolagsstämman.

Bolaget föreslår i sin skrivelse ett preliminärt förlusttäckningsbidrag på 10 086 tkr vilket innebär en uppräknings med 1,7% jämfört med föregående års preliminära bidrag som uppgick till 9 917 tkr. Uppräkningen ligger därmed i nivå med den inflationsuppräknings som kommunstyrelsen och nämnderna erhållit i 2024 års beslutade Mål- och resursplan.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-10-03
- Ansökan om preliminärt förlusttäckningsbidrag 2024 för Vattenpalatset Vänerparken AB

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut inför sammanträdet hade följande lydelse:

”Kommunstyrelsen fastställer preliminärt förlusttäckningsbidrag för 2024 till 10 086 Tkr. Finansiering kan ske inom ramen för kommunstyrelsens budget för 2024. Bidraget stäms av och regleras mot slutligt underskott i samband med att årsredovisningen för 2024 fastställs vid bolagsstämman.”

Henrik Harlitz (M) yrkade att förlusttäckningsbidraget inte ska indexuppräknas utan stanna kvar på samma nivå som föregående år.

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-10-16

Ordföranden yrkade bifall till kommunstyrelseförvaltningens förslag samt att lägga till följande lydelse:

”Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att i dialog med bolaget se över ägardirektiv och uppdragsform för bolaget inför 2025 års verksamhet.”

Beslutsgång

Ordföranden redovisade att det fanns två förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag och Henrik Harlitzs (M) ändringsyrkande samt dennes tilläggsyrkande.

Ordföranden ställde först kommunstyrelseförvaltningens förslag emot Henrik Harlitzs (M) ändringsyrkande och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat i enlighet med kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Ordföranden ställde sedan tilläggsyrkandet under proposition och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat i enlighet med dennes tilläggsyrkande.

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-10-03

Dnr: KS 2023/933

Handläggare

Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare

Kommunstyrelsen

Preliminärt förlusttäckningsbidrag för Vattenpalatset Vänerparken AB 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer preliminärt förlusttäckningsbidrag för 2024 till 10 086 Tkr. Finansiering kan ske inom ramen för kommunstyrelsens budget för 2024. Bidraget stäms av och regleras mot slutligt underskott i samband med att årsredovisningen för 2024 fastställs vid bolagsstämman.

Sammanfattning av ärendet

Vattenpalatset Vänerparken har tillskrivit Kommunstyrelsen om preliminärt förlusttäckningsbidrag för 2024 års verksamhet. Bidraget kommer att stämmas av mot och regleras mot slutligt underskott i samband med att årsredovisningen för 2024 fastställs vid bolagsstämman.

Bolaget föreslår i sin skrivelse ett preliminärt förlusttäckningsbidrag på 10 086 tkr vilket innebär en uppräknings med 1,7% jämfört med föregående års preliminära bidrag som uppgick till 9 917 tkr. Uppräkningen ligger därmed i nivå med den inflationsuppräknings som kommunstyrelsen och nämnderna erhållit i 2024 års beslutade Mål- och resursplan.

Underlag

Skrivelse från Vattenpalatset Vänerparken AB 2023-09-27

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Ekonomikontoret

Vattenpalatset, Vänerparken AB

Vänersborg 23-09-27

Kommunstyrelsen
Att: Thomas Sannemalm
Vänersborgs Kommun

462 85 VÄNERSBORG

PRELIMINÄRT FÖRLUSTTÄCKNINGSBIDRAG 2024

Baserat på upprättad verksamhetsplan framställer härmed Vattenpalatset Vänerparken AB om preliminärt förlusttäckningsbidrag på kronor 10.086.000 kronor för 2024. Bidraget kommer att stämmas av och regleras mot slutligt underskott i samband med att årsredovisningen för 2024 fastställts vid bolagsstämman.

Vänersborg 2023-09-27

Vattenpalatset Vänerparken AB

Carina Svensson
VD

§ 168

Omfördelning av budgetram från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden för Frigghallen

KS 2023/889

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att omfördela budgetram om 853 000 kronor för Frigghallen från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden från och med budget 2024

Sammanfattning av ärendet

Barn- och utbildningsnämnden föreslår, i beslut 2023-09-18 § 59, att budgetram om 853 000 kronor för drift av Frigghallen omfördelas från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden från och med budget 2024. I enlighet med uppdrag från kommunstyrelsen gjordes en överenskommelse mellan nämnderna om gemensamt nyttjande av lokaler och en budgetreglering följde i budget 2024. Dock omfattade inte den regleringen Frigghallen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-09-29
- Barn- och utbildningsnämndens beslut 2023-09-18: Överföring av budgetram för Frigghallen från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden

2023-09-29

Dnr: KS 2023/889

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Omfördelning av budget mellan barn- och utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden för Frigghallen

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att omfördela budgetram om 853 000 kronor för Frigghallen från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden från och med budget 2024

Sammanfattning av ärendet

Barn- och utbildningsnämnden föreslår, i beslut 2023-09-18 § 59, att budgetram om 853 000 kronor för drift av Frigghallen omfördelas från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden från och med budget 2024. I enlighet med uppdrag från kommunstyrelsen gjordes en överenskommelse mellan nämnderna om gemensamt nyttjande av lokaler och en budgetreglering följde i budget 2024. Dock omfattade inte den regleringen Frigghallen.

Underlag

Barn- och utbildningsnämndens beslut 2023-09-18 § 59

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Sändlista

Barn- och utbildningsnämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Ekonomikontoret

§ 59

Överföring av budgetram för Frigghallen från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden

BUTN 2022/138

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar hemställa hos Kommunfullmäktige att budgetram om 853 000 kr för drift av Frigghallen, överförs från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Utifrån beslut i kommunstyrelsen 2022-08-31 §156, har en överenskommelse mellan barn- och utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden arbetats fram gällande gemensamt nyttjande av lokaler. Beslutsunderlag för erforderliga budgetjusteringar utifrån överenskommelsen har tagits fram.

Den framtagna överenskommelsen omfattar en total budgetreglering om 3 819 tkr från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden. I överenskommelsen tydliggjordes att ingen budgetreglering skulle ske för Frigghallen då barn- och utbildningsnämnden finansierat sin del av hyran med "elev-peng" och att nämnden aldrig fått någon budgettäckning för sin del av hyran. Kultur och fritidsnämnden å sin sida har tidigare ansökt om och erhållit budgettillskott om 40% av hyreskostnaden. Med anledning av detta kom nämnderna överens om att kultur- och fritidsnämnden skulle ansöka om den utökade hyreskostnaden i samband med kommande process med Mål – och resursplan.

När MRP 2024-2026 beslutades av Kommunfullmäktige tillfördes inte KFN några extramedel för denna hyra. För att processen gällande samnyttjande av lokaler ska kunna slutföras föreslås att den del av hyran för Frigghallen utanför skoltid som idag bekostas av barn- och utbildningsnämnden motsvarande 853 tkr, överförs till kultur- och fritidsnämnden.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2023-09-11.
- Samnyttjande av lokaler kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden -20210621 dnr 2022/138 hid 2023.1375
- Budgetreglering 2024, Samnyttjande lokaler KFN och BUN dnr 2022/138 hid 2023.1374

Utdragsbestyrkande

Vänersborgs kommun

Barn- och utbildningsnämnden

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

2023-09-18

Sändlista

Kommunfullmäktige

Ekonomikontoret

Förvaltningschef BUF

Ekonomer BUF

Kultur- och fritidsnämnden

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

Kultur- och fritidsförvaltningen
Barn- och utbildningsförvaltningen

Kommunstyrelsen
Ekonomikontoret

Uppdrag; Ta fram en uppdaterad överenskommelse kring de lokaler som nyttjas gemensamt

Historik/Bakgrund:

Grunduppdraget:

Kommunfullmäktiges beslut 2020-11-18, §145

Gällande Mål- och resursplan 2021-2023 med ett uppdrag till kultur och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen att tillsammans ta fram en uppdaterad överenskommelse kring de lokaler som nyttjas gemensamt.

Uppdrag-överenskommelse:

En arbetsgrupp tillsattes som arbetade med denna överenskommelse kring de lokaler som nyttjas gemensamt under våren 2021.

Detta arbete resulterade i en överenskommelse som presenteras i en rapport och beslut togs i båda nämnderna:

Barn- och utbildningsnämnden 2021-09-20, §60

Kultur- och fritidsnämnden 2021-09-24, §46 (återremiss)

Uppdrag-överenskommelse (komplettering):

Kultur- och fritidsnämnden hade lite synpunkter på rapporten och ett kompletterande beslut togs i båda nämnderna:

Kultur- och fritidsnämnden 2021-12-17, §74 (beslut rapport+komplettering)

Barn- och utbildningsnämnden 2021-12-20, §90 (komplettering tidigare beslut)

Beslut avseende framtagen överenskommelse:

Kommunfullmäktiges beslut 2022-03-16, §34

- Kommunfullmäktige förklarar uppdraget att ta fram en uppdaterad överenskommelse kring de lokaler som nyttjas gemensamt av kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsnämnden givet i mål- och resursplan 2021-2023 som slutfört.

Beslut om fortsatt arbete

Kommunstyrelsens beslut 2022-08-31, §156

Kommunstyrelsen beslutar ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att i dialog med berörda förvaltningar ta fram beslutsunderlag för de budgetjusteringar som behövs utifrån framtagna överenskommelse avseende gemensamt utnyttjade lokaler mellan barn- och utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden. Underlag ska tas fram så att budgetjusteringar kan göras från och med 2024 års budget. Beslutet ersätter kommunstyrelsens tidigare beslut 2022-02-23 § 49 punkt 3.

I sammanfattning av ärendet framgår att en konsekvensbeskrivning behöver tas fram av kultur- och fritidsförvaltningen. Se bilaga 2

Ekonomikontoret ger nämnderna i uppdrag att arbeta fram ett förslag på budgetjustering. Denna budgetjustering kommer att tas med i ramarna inför budget 2024. Underlag ska lämnas till ekonomikontoret senast i december 2022. Eventuell begäran/äskanden om extra budgetmedel behandlas sedvanligt och tas upp vid budgetöverläggningar med kommunstyrelsens arbetsutskott och budgetberedning inför budgetåret 2024.

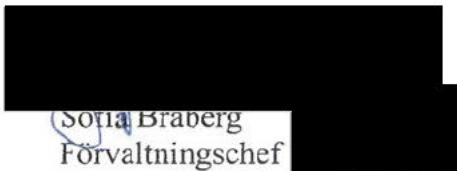
Arbetsplanering:

1. Uppstartsmöte med Thomas Sannemalm och hela arbetsgruppen
2. Begäran om material från samhällsbyggnad om ytor, hyror samt städkostnader för skolornas lokaler/idrottshallar.
3. Förvaltningarna gör beräkningar och tar fram en ansvarslista enligt avstämning med förvaltningschefer och arbetsgrupp.
4. Avstämningsmöte med samhällsbyggnadsförvaltningen och ekonomikontoret om att upplägg stämmer med övriga processer och rutiner.
5. Kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen tar fram interna hyresavtal och en ansvarsfördelning gällande lokalerna.
6. Underlag lämnas in till ekonomikontoret 2022-12-20

Följande underlag tas fram och överlämnas till ekonomikontoret:

- Beskrivning/bakgrund i uppdraget med tillhörande beslut (se ovan gjord beskrivning)
- Förslag till budgetjustering mellan nämnderna i 2023 års värde, se bilaga 1, belopp = **3 754 722 kr**
- Konsekvensbeskrivning kultur- och fritidsförvaltningen, se Bilaga 2

Vänersborg 2022-12-20

Sofia Bråberg
Förvaltningschef
Barn- och utbildningsförvaltningen

Anna Svensson
Förvaltningschef
Kultur- och fritidsförvaltningen

BUDGETREGLERING (i 2023:års värde)

Mellan barn- och utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden

Utifrån uppdraget;

Samnyttjande av lokaler mellan kultur- och fritidsförvaltningen
och barn och utbildningsförvaltningen

Kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen redovisar erället uppdrag från ekonomikontoret om att ta fram förslag till budgetreglering inför budget 2024.

Följande poster budgetregleras:

		BUN	KFN
1 HYRA & STÄD	Nyttjandetid	Kl.8-17	Kl.17-22
	<u>Gymnastikhallar</u>		
	Onsjöskolan	416 778	711 031
	Dalboskolan	208 650	355 961
	Blåsut skola	94 425	161 090
	Frändeskolan	152 298	259 824
	Mariedalsskolan	118 780	202 640
	Norra skolan	160 481	273 784
	Öxnereds skola	1 049 456	1 790 392
	TOTAL	2 200 868	3 754 722 kr

Budgetreglering från BUN till KFN = **3 754 722 kr**

2 HYRESINTÄKTER

Ingen budgetreglering

Hyresintäkter tillfaller kultur- och fritidsförvaltningen för ovanstående hallar.

Dessa ska täcka kostnader för slitage av utrustning i idrottshallen samt besiktning.

3 VAKTMÄSTERI

Ingen budgetreglering

Barn- och utbildningsförvaltningen köper enbart verksamhetsvaktmästare.

Deras uppdrag omfattar i ringa omfattning idrottshallarna.

Deras uppdrag omfattar enbart om det ska vara något arrangemang i idrottshallen.

Avstämning gjord med Enhetschef för vaktmästarna 221216.

4 ÖVRIGA IDROTTSHALLAR

Kultur- och fritidsförvaltningen

Ingen budgetreglering

	BUN	KFN
Nyttjandetid	Kl.8-16	Kl.16-22

Dessa ingår i tidigare överförd budget om 600 tkr.

I denna kartläggning/översyn har detta belopp räknats upp med inflation över åren och är nu ca 720 tkr.

Dessa avser:

Idrottshuset

Fyrkanten

Brålandahallen

Utomhusanläggningar:

Vänersvallen syd

Hallevi

Frendevi

Sörbyvallen

Vid nyttjande sker debitering via prislista för ungdomsverksamhet per timma för:

Arena Vänersborg

Ishallen

Övriga anläggningar

FRIGGHALLEN

Denna ingår inte i någon budgetreglering.

Kultur och fritidsnämnden kommer att ansöka om denna i separat begäran.

Kultur- och fritidsnämnden har tidigare ansökt och fått budgettillägg om 40%.

Kultur- och fritidsnämnden saknar ca 29% av hyreskostnaden för Frigghallen.

Barn- och utbildningsnämnden har finansierat denna hall med 60% ur egen

elev-peng och inte själva ansökt om budgettäckning och därför sker ingen budgetreglering.

2022-11-14

Dnr: KUFRN 2021/19

Handläggare

Marie Jensen

marie.jensen@vanersborg.se

0521-72 14 41

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Konsekvensbeskrivning av överenskommelse mellan kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden om lokaler som nyttjas gemensamt

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden noterar informationen och översänder konsekvensbeskrivningen till kommunstyrelsen som underlag inför beslut om samutnyttjande av lokaler i MRP 2024-2026.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade om uppdrag i samband med beslut om mål- och resursplan 2021-2023, 2020-11-18, §145. Uppdraget omfattar att kultur- och fritidsnämnden, tillsammans med barn- och utbildningsnämnden, ska ta fram en uppdaterad överenskommelse kring de lokaler som nyttjas gemensamt.

Förvaltningschef för respektive förvaltning tillsatte en arbetsgrupp med representanter från barn- och utbildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen samt kommunstyrelseförvaltningen. Denna arbetsgrupp tog fram en rapport, vilken kartlade uppdraget samt tog fram förslag till hantering/överenskommelse.

Rapporten behandlades i olika politiska sammanhang 2021 och därefter beslutade kommunstyrelsen 2022-08-31 § 156 om justering av uppdraget där berörda förvaltningar i dialog ska ta fram de beslutsunderlag som behövs samt att underlaget ska tas fram så att budgetjusteringar kan göras från och med 2024 års budget. I underlaget till kommunstyrelsens beslut går att utläsa följande:

...Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar nu, efter dialog med berörda förvaltningar, att mer tid behöver avsättas kring arbetet att ta fram underlag för budgetjusteringar mellan berörda nämnder och att konsekvensbeskrivningar avseende en förändrad lokalanvändning behöver tas fram av Kultur- och fritidsförvaltningen. Mot denna bakgrund föreslås kommunstyrelsen att justera uppdraget så budgetjusteringar kan göras från och med 2024 års budget...

Ärendet avser kultur- och fritidsförvaltningens konsekvensbeskrivning i enlighet med beslutet.

Fördjupad beskrivning av ärendet

I kultur- och fritidsnämndens beslut från 2021-09-24 § 46 aviseras att kultur- och fritid ser risker för ekonomiska effekter inom nämndens ansvarsområde och nämnden beslutar om återremiss för alternativt förslag samt förtydliganden.

Kultur- och fritidsnämnden 2021-09-24 § 46

Kultur- och fritidsnämnden beslutar:

Återremiss med hänvisning till att framtaget underlag endast innehåller kartläggning av lokaler som utnyttjas gemensamt av kultur- och fritidsförvaltningen respektive barn- och utbildningsförvaltningen.

Föreslår avtal mellan samhällsbyggnadsnämnden och barn- och utbildningsnämnden för hyra av lokaler mellan 1 september - 31 maj, måndag - fredag mellan kl 8-16 samt avtal mellan samhällsbyggnadsnämnden och kultur- och fritidsnämnden för hyra av lokaler "övrig" tid, samt för båda avtalen uträknad hyra/månad för aktuella lokaler - faktisk kostnad.

Överenskommelse/-r avseende förebyggande underhåll, underhållsplaner, akut underhåll respektive investeringar ska tydligt dokumenteras mellan de olika parterna.

Kultur- och fritidsnämnden hade återigen uppe ärendet för behandling vid sammanträdet därefter.

Kultur- och fritidsnämnden 2021-10-15 § 53

Kultur- och fritidsnämnden beslutar att

- 1. Ställa sig bakom rapport daterad 2021-06-21 och att översända den till kommunfullmäktige, som svar på uppdrag erhållet vid beslut om mål- och resursplan 2021-2023.*
- 2. Föreslå kommunfullmäktige att utredningsuppdrag ges till barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt samhällsbyggnadsnämnden avseende förutsättningar för avtal mellan samhällsbyggnadsnämnden och barn- och utbildningsnämnden för hyra av lokaler under terminstid mellan tider som erfordras för verksamheten måndag till fredag, samt avtal mellan samhällsbyggnadsnämnden och kultur- och fritidsnämnden för hyra av lokaler "övrig" tid (måndag till fredag inklusive helger), samt för båda avtalen uträknad hyra/månad för aktuella lokaler – faktisk kostnad. Överenskommelser avseende förebyggande underhåll, akut underhåll respektive investeringar ska tydligt dokumenteras mellan de olika parterna.*
- 3. Föreslå kommunfullmäktige att ge kultur- och fritidsnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att inför budget 2023 ta fram förslag till justering av budget, hyresöverenskommelser och gränsdragningslista mellan kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen i enlighet med rapport daterad 2021-06-21.*

Kommunstyrelsen återremitterar därefter ärendet till respektive nämnder då man inte anser uppdraget vara fullgjort i och med att nämnderna inte var överens.

Kommunstyrelsen, delegeringsbeslut 2021-11-15

Kommunstyrelsens ordförande beslutar återremittera ärende angående överenskommelse mellan kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden om lokaler som nyttjas gemensamt. Skäl till återremissen är att uppdraget om att ta fram en uppdaterad

överenskommelse inte bedöms vara fullgjort då nämnderna inte har något gemensamt förslag kring vem eller vilka som ska vara primär hyresgäst.¹

Ärendet tog en ny beslutsvända i respektive nämnd och båda nämnderna ställde sig vid det tillfället bakom samma skrivelse för att uppfylla uppdraget från kommunstyrelsen.

Kultur- och fritidsnämnden 2021-12-17 § 74

Kultur- och fritidsnämnden beslutar att:

1. *Ställa sig bakom rapport daterad 2021-06-21 och att översända den till kommunfullmäktige, som svar på uppdrag erhållet vid beslut om mål- och resursplan 2021-2023.*
2. *Föreslå kommunfullmäktige att ge kultur- och fritidsnämnden, barn- och utbildningsnämnden, kommunstyrelsen samt samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att inför budget 2023 ta fram förslag till justering av budget, hyresöverenskommelser och gränsdragningslista mellan kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen i enlighet med rapport daterad 2021-06-21.*

I och med kommunfullmäktiges beslut 2022-03-16 § 34 om att uppdraget ansågs slutfört påbörjades ett omfattande arbete med att se över detaljerna för budgetjusteringar, hyresöverenskommelser och ansvarsfördelning mellan förvaltningarna. I underlaget till beslutet framgår också att ansvaret att ta fram beslutsunderlag till kommunfullmäktige för budgetjustering bör ges till kommunstyrelseförvaltningen, i samverkan med berörda förvaltningar.

På kommunstyrelsens sammanträde 2022-08-31 § 156 beslutades om justering av uppdraget där berörda förvaltningar i dialog ska ta fram de beslutsunderlag som behövs samt att underlaget ska tas fram så att budgetjusteringar kan göras från och med 2024 års budget (förkortad beskrivning av beslutet). I underlaget till kommunstyrelsens beslut går att utläsa följande:

...Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar nu, efter dialog med berörda förvaltningar, att mer tid behöver avsättas kring arbetet att ta fram underlag för budgetjusteringar mellan berörda nämnder och att konsekvensbeskrivningar avseende en förändrad lokalanvändning behöver tas fram av Kultur- och fritidsförvaltningen. Mot denna bakgrund föreslås kommunstyrelsen att justera uppdraget så budgetjusteringar kan göras från och med 2024 års budget...

Under denna utredningstid har förvaltningarna haft möjlighet att analysera de praktiska detaljer som förslaget/beslutet medför. Det har under tiden utkristalliserat sig en mängd förändringar som främst påverkar kultur- och fritidsnämnden och enheten för idrottsanläggningar. Kultur- och fritidsförvaltningen har genomfört en konsekvensanalys som visar att beslutet medför extra arbetsbelastning och behov av utökad budget vilket inte bedöms vara resurseffektivt ur ett kommunperspektiv.

Konsekvensbeskrivning

Arbetsmiljö

De 10 idrottshallar inom barn- och utbildningsförvaltningen som beslutet avser ligger idag organiserat under rektor på respektive skola. Denne har alltså en idrottshall/enhet att hantera. Konsekvensen av att lägga över ansvaret för lokalerna på kultur- och

¹ Kommunstyrelsen, delegeringsbeslut 2021-11-15. KS 2021/369, hidnr: 2021.4366

fritidsförvaltningen är att förvaltningens enhetschef för anläggningar får dubbelt så många lokaler att hantera med allt vad det innebär; rondering, hantera felanmälningar, budgetansvar, inventariebehov mm.

Enhetschefen har idag ansvar för 10 inomhusanläggningar och 15 utomhusanläggningar. Med de 10 skolidrottshallarna får en enhetschef ansvar för 35 idrottsanläggningar vilket inte bedöms rimligt ur arbetsmiljöperspektiv.

Enheten för idrottsanläggningar har 10 vaktmästare som idag sköter 25 idrottsanläggningar, att flytta över ansvaret för lokalerna till enheten innebär en ökad belastning även på den arbetsgruppen. Liksom ovanstående situation, så blir det en väsentlig skillnad för en enhet att ansvara för en idrottshall, jämfört med drift och skötsel av 25+10 anläggningar.

Ekonomi

Kultur- och fritidsförvaltningens bedömning är att det skulle krävas en utökning av minst 1,0 årsarbetare för att kunna hantera den föreslagna verksamheten, enligt ovan arbetsmiljöhänseende, det vill säga en utökad kostnad för kommunen.

Barn- och utbildningsförvaltningen har i dagsläget inte presenterat vilka eventuella budgeterade kostnader som finns för inventarier i idrottshallarna. Därmed är det oklart vilka resurser avseende inventarier och material som kan föras över. Kultur- och fritidsförvaltningen påtalar risken för att detta kan medföra ökade kostnader för kommunen, då kultur- och fritidsnämnden inte kan/bör överta lokalansvar utan budget för underhåll av inventarier. En ökad användning av lokalerna innebär ett ökat slitage av både fastigheten och inventarier/material. En ökad uthyrning innebär även ökade intäkter, dock är föreningarnas nyttjande av lokalerna subventionerade och kan inte förväntas täcka de faktiska kostnaderna.

Kultur- och fritidsförvaltningens investeringsbudget har i flera år varit underdimensionerad utifrån de samlade idrottsanläggningarnas behov och för att kunna erbjuda föreningslivet en kvalitativ verksamhet. I liggande budgetbeslut inför 2023 har man beslutat att öka investeringsbudgeten med 900 tkr/år, från 1,1 mkr till 2 mkr, för att bättre klara behoven. Om kultur- och fritidsnämnden i samma veva övertar ytterligare 10 idrottshallar går man tillbaka till de sämre förutsättningarna.

Då energipriserna stigit och förväntas ligga på en högre nivå framöver så har förvaltningen svårt att göra bedömningar av de ekonomiska förutsättningarna med dubbelt så många inomhushallar inom nämndens ansvarsområde.

Verksamheten på enheten för idrottsanläggningar kan ställa om sin befintliga verksamhet för att hantera bokningar, fakturering och utlämning av nycklar/taggar till alla skolans idrottshallar utan att för den skull ta över hela lokalansvaret. Det skulle i så fall inte medföra fördyrande kostnader för kommunen.

Sammanfattning

Förvaltningen har tolkat kommunfullmäktiges beslut utifrån invånarperspektivet, att föreningar, privatpersoner och andra organisationer ska se det samlade utbudet av anläggningar, kunna vända sig till ett ställe för att boka, att kommunen har en samlad kostnadsnivå samt att syftet är att utnyttja lokalerna tidsmässigt så mycket som möjligt. Sammanfattningsvis är kultur- och fritidsförvaltningens bedömning att beslut om att

flytta över lokalansvaret för alla skolidrottshallar från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden inte är nödvändigt för att uppnå syftet.

Beredning

Samråd mellan kultur- och fritidsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Anna Svensson

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen

Förvaltningschef Barn- och utbildningsförvaltningen

Fastighetschef Samhällsbyggnadsförvaltningen

2023-09-11

Dnr: B ~~UTN 2022/138~~

Handläggare
Maria Andersson
maria.andersson04@vanersborg.se
0521-72 13 77

Mottagare
Barn- och
utbildningsnämnden

Överföring av budgetram för Frigghallen från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar hemställa hos Kommunfullmäktige att budgetram om 853 000 kr för drift av Frigghallen, överförs från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Utifrån beslut i kommunstyrelsen 2022-08-31 §156, har en överenskommelse mellan barn- och utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden arbetats fram gällande gemensamt nyttjande av lokaler. Beslutsunderlag för erforderliga budgetjusteringar utifrån överenskommelsen har tagits fram.

Den framtagna överenskommelsen omfattar en total budgetreglering om 3 819 tkr från barn- och utbildningsnämnden till kultur- och fritidsnämnden. I överenskommelsen tydliggjordes att ingen budgetreglering skulle ske för Frigghallen då barn- och utbildningsnämnden finansierat sin del av hyran med "elev-peng" och att nämnden aldrig fått någon budgettäckning för sin del av hyran. Kultur och fritidsnämnden å sin sida har tidigare ansökt om och erhållit budgettillskott om 40% av hyreskostnaden. Med anledning av detta kom nämnderna överens om att kultur- och fritidsnämnden skulle ansöka om den utökade hyreskostnaden i samband med kommande process med Mål – och resursplan.

När MRP 2024-2026 beslutades av Kommunfullmäktige tillfördes inte KFN några extramedel för denna hyra. För att processen gällande samnyttjande av lokaler ska kunna slutföras föreslås att den del av hyran för Frigghallen utanför skoltid som idag bekostas av barn- och utbildningsnämnden motsvarande 853 tkr, överförs till kultur- och fritidsnämnden.

Beredning

Ärendet har beretts i barn- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp, samt med barn- och utbildningsnämndens presidium.

Underlag

- Samnyttjande av lokaler kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden. BUTN 2023/138 hid 2023.1375.
- Budgetreglering 2024, Samnyttjande kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden. BUTN 2022/138 hid 2023.1374.

Sofia Bråberg
Förvaltningschef

Sändlista

Kommunfullmäktige
Ekonomikontoret
Förvaltningschef BUF
Ekonomer BUF

2021-06-21

Dnr:

KFN: 2021/19

BUN: 2021/64

Ansvariga:

Anna Svensson, Sofia Bråberg
anna.svensson@vanersborg.se,
sofia.braberg@vanersborg.se

Mottagare

Kommunfullmäktige

Uppdrag att ta fram en uppdaterad överenskommelse kring de lokaler som nyttjas gemensamt mellan kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden

Anna Svensson
Sofia Bråberg
Gunilla Wretemark
Marie Jensen
Mariette Edkvist
Hans-Joachim Ackermann
Anna Högmark
Mattias Paulsson

Förvaltningschef kultur- och fritidsförvaltningen
Förvaltningschef barn- och utbildningsförvaltningen
Kultur- och fritidsförvaltningen
Kultur- och fritidsförvaltningen
Barn- och utbildningsförvaltningen
Barn- och utbildningsförvaltningen
Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen

Foto:

Arena Vänersborg

Sammanfattning av rapporten

Vad: Rapporten är en kartläggning utifrån det uppdrag som kommunfullmäktige delat ut i samband med beslut om mål- och resursplan 2021-2023, den 18 november 2020.

Uppdrag lämnades till

kultur- och fritidsnämnden att, tillsammans med barn- och utbildningsnämnden, ta fram en uppdaterad överenskommelse kring de lokaler som nyttjas gemensamt.

Grundläggande förutsättningar: Förvaltningscheferna ger ett gemensamt uppdrag till respektive organisation att arbeta med uppdraget i förvaltningsgemensam arbetsgrupp. I arbetsgruppen ingår representanter från kultur- och fritidsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, kommunstyrelseförvaltningen samt samhällsbyggnadsförvaltningen för att säkerställa fler kompetenser i arbetet.

Viktigt att lyfta fram: Förslag till uppdaterad överenskommelse går enbart att genomföra om kommunfullmäktige fattar de beslut som ligger till grund för överenskommelsen. Som ett första steg i processen görs en kartläggning via denna rapport. Rapporten tar sitt avstamp i en gemensam syn på hantering och upplägg av lokaler som nyttjas gemensamt. I ett andra steg i processen, efter att kommunfullmäktige tagit erforderliga beslut, kommer kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen att ta fram underlag för budgetjustering, som har sin grund i överenskommelse utifrån denna rapport.

Slutsatser: Det skapas en tydlighet i Vänersborgs kommun om kultur- och fritidsnämnden har huvudansvaret för de lokaler som nyttjas gemensamt och som är uthyrningsbara till allmänhet och föreningsliv. Ett enhetligt system dit allmänhet och föreningsliv kan vända sig för att hyra lokaler ger en god service till kommuninvånarna.

Föreslå förslag på hantering framöver: Kultur- och fritidsförvaltningen har huvudansvaret för de fritidsanläggningar som de har idag med tillägg för de uthyrningsbara idrottssalarna i skolorna. I ansvaret för lokalerna ingår även underhåll, skötsel, fast och lös inredning, vaktmästeri samt städning. Framtaget förslag från kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden kan beslutas men inte genomföras av respektive nämnd. Kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden föreslår kommunfullmäktige att ge kultur- och fritidsnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att inför budget 2023 ta fram förslag till justering av budget, hyresöverenskommelser och gränsdragningslista mellan barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen i enlighet med denna rapport, daterad 2021-06-21. För att kunna verkställa överenskommelsen krävs beslut enligt ovan.

Anna Svensson

Förvaltningschef

Kultur- och fritidsförvaltningen

Sofia Bråberg

Förvaltningschef

Barn- och utbildningsförvaltningen

Innehållsförteckning

1	UPPDRAG	4
1.1	UPPDRAGSBESKRIVNING	4
1.2	MÅL OCH SYFTE	4
1.3	BERÖRDA PARTER/AKTÖRER	4
1.4	AVGRÄNSNING	5
1.5	UNDERLAG.....	5
1.6	METOD	5
2	RESULTAT OCH SLUTSATSER	5
3	UTREDNING.....	8
4	BILAGOR.....	8

1 Uppdrag

1.1 Uppdragsbeskrivning

Förvaltningscheferna för de båda nämnderna ger ett gemensamt uppdrag till respektive organisation att arbeta med uppdraget i förvaltningsgemensam arbetsgrupp. I arbetsgruppen ska även representant från kommunstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ingå för att säkerställa flera kompetenser i arbetet.

1. Kartlägga nuläge.
2. Genomföra omvärldsbevakning avseende andra kommuners struktur för lokalsamverkan.
3. Göra en analys av förutsättningarna i Vänersborgs kommun.
4. Föreslå ett eller flera förslag på hantering framöver.

Tidplan; start i januari 2021 och avslut juni 2021, med kontinuerlig rapportering till förvaltningschefer efter varje deluppdrag.

1.2 Mål och syfte

MÅL: Vad ska utredningen resultera i? / Vägval och handlingsplan

En uppdaterad överenskommelse mellan kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden kring de lokaler som nyttjas gemensamt.

SYFTE: Varför utredningen bör göras? / Vad man vill uppnå?

Att kostnaderna för lokalerna ska redovisas, där de hör hemma.

Effektiv resurshantering

Enkelt och tydligt system.

Skapa en tydlighet och struktur

AVSTÄMNING MOT: Kommunens inriktningsmål och vision.

I beslutad mål- och resursplan 2021-2023 återfinns inriktningsmålet; Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet.

1.3 Berörda parter/aktörer

Kultur- och fritidsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, kommunstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen.

1.4 Avgränsning

Det finns delar i uppdraget som inte ingår, men som ev. borde ingå:

Utomhusanläggningar

Arbetsgruppen väljer att ta med dessa i överenskommelsen.

Städning, vaktmästeri och ansvar för utrustning, fast och rörlig i lokalen.

Om uthyrning till skolorna ska ske så borde ovanstående ingå i en totalhyra till skolan. Skolorna hyr lokalen mellan kl. 8-16 under läsårstiden. Gruppen anser att det bästa vore att alla delar låg på den uthyrande parten, annars är det lätt att hamna i konflikter om vem som ansvarar för vilken tid om det t.ex. skulle vara ostädat.

Alla idrottssalar i skolorna

När det gäller idrottssalar i skolorna lyftes frågan om alla idrottssalar ska vara med. Det finns alltid ytterligheter, som t.ex. på Mulltorps skola, där idrottssalen är så liten att den inte kan vara föremål för uthyrning. Gruppen anser att enbart de uthyrningsbara idrottssalarna i skolorna ska ingå i överenskommelsen.

Matsalar i skolorna

Ska vi även ta med andra delar i skolorna, som går att hyra ut t.ex. matsalar?

Arbetsgruppen beslutar att matsalarna inte ska tas med i överenskommelsen.

1.5 Underlag

Kommunfullmäktige beslutade om uppdraget i samband med beslut om mål- och resursplan 2021-2023, 2020-11-18, §145. Uppdraget omfattar att kultur- och fritidsnämnden, tillsammans med barn- och utbildningsnämnd, ska ta fram en uppdaterad överenskommelse kring de lokaler som nyttjas gemensamt.

1.6 Metod

Förvaltningscheferna har tillsatt en arbetsgrupp med representanter från kultur- och fritidsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, kommunstyrelseförvaltningen samt samhällsbyggnadsförvaltningen. Arbetsgruppen har haft dialogmöten för att kunna svara och redogöra för det uppdrag som förvaltningscheferna begärt att få kartlagt. Arbetsgruppen har även gjort omvärldsspaning för att se hur samnyttjande lokaler hanteras i andra kommuner.

2 Resultat och slutsatser

1. Kartlägga nuläget

- Steg 1 blir att identifiera vilka lokaler det är som nyttjas gemensamt av barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Det rör sig om följande lokaler: Idrottsanläggningar, som används för utövande av ämnet idrott av skolorna, uthyrning av skolornas idrottssalar samt i vissa fall även matsalar på skolorna, musikskolan i Rånnums skola, användandet av musikskolans lokaler i Brålanda, fritidsgården Torpagården i Torpaskolan samt Vänerparken 7-9 skolas användning av musikskolans lokaler i Vänerparken.

Se bilaga 1

Arbetsgruppen anser att uppdraget borde omfatta även utomhusanläggningarna. Dessa avser fotbollsplaner och friidrottsanläggningar.

2. Genomföra omvärldsbevakning avseende andra kommuners struktur för lokalsamverkan.

- Inhämta kunskap om hur det fungerar i andra kommuner, även budgettekniskt. På sikt kan förhoppningsvis gruppens arbete leda fram till ett tydligt och enkelt upplägg för såväl praktiska frågor, ansvar och budget.

Information angående andra kommuners system för lokalsamverkan har inhämtats från Trollhättans stad, Nyköpings kommun, Skellefteå kommun samt Norrköpings kommun. I samtliga kommuner hanteras samtliga idrottshallar av kultur- och fritid eller motsvarande funktion. Skolorna hyr sedan idrottshallarna i andra hand, antingen de timmar de behöver eller dagligen under skoltid. Samtliga kommuners representanter i frågorna upplever att systemet fungerar bra.

Trollhättans stad poängterar att en förutsättning för att systemet ska fungera väl är att en gränsdragningslista upprättas mellan nämnderna för att miniminera konflikter.

I Skellefteå kommun ansvarar även kultur- och fritid för uthyrning av vissa matsalar och samlingslokaler. I Nyköpings kommun har de även testat samma upplägg för matsalarna men detta visade sig fungera dåligt då de var alltför integrerade i skolan för att kunna hyras ut till externa hyresgäster. I Norrköping ansvarar respektive skola själva för att hyra ut sina övriga lokaler (tex sal, aula) till vissa föreningar som undertecknar hyreskontrakt som förtydligar ansvar, försäkring, hyreskostnad mm.

Även om omvärldsspaningen är högst begränsad kan vissa slutsatser dras. Angående idrottshallar är det brukligt att kultur- och fritid har huvudansvaret för dem och dess uthyrning även om de är placerade i anslutning till skolorna. Gruppen konstaterar att detta är ett bra system med hänsyn till medborgarservice. Att kunna vända sig till ett ställe för att boka och få överblick över vilka idrottshallar som finns tillgängliga för uthyrning hade förmodligen ökat tillgängligheten till idrottshallar för kommuninvånarna. Ytterligare en fördel med systemet är att det skulle kunna öka uthyrningen vilket vore fördelaktigt ur ett kommuneekonomiskt perspektiv. Idag finns outnyttjade idrottshallar efter skoltid trots att många föreningar önskar fler träningstider. Eventuellt skulle därmed detta system kunna bidra till en effektivare användning av kommunens resurser.

Hur övriga uthyrningsbara ytor i skolorna bör hanteras är inte självklart utifrån omvärldsspaningen men att bokningen av de salar som är uthyrningsbara efter skoltid sköts av kultur- och fritidsförvaltningen vore även det fördelaktigt ur ett medborgarperspektiv. Det finns dock ingen anledning till att kultur- och fritid ska ha något övrigt ansvar för dessa lokaler. Oavsett vilket system som väljs är det grundläggande att ansvarsfördelningen är tydlig och att budget fördelas efter ansvar för att ett samarbete kring lokalerna ska fungera.

Utifrån omvärldsspaning tyckte gruppen att det bästa alternativet är att kultur- och fritid har huvudansvaret för idrottssalarna i skolorna och de anläggningar som de har idag. Detta utifrån att det är bra med ett enhetligt system och ger en god service till kommuninvånarna om de kan vända sig till en nämnd för att hyra lokaler.

3. Göra en analys av förutsättningarna i Vänersborgs kommun

Förutsättningarna i Vänersborgs kommun är goda, då det råder en samsyn mellan nämnderna. Det är dock många delar som måste kartläggas och beslutas innan man kan "sjösätta" en ny hantering/system.

En överenskommelse där en part har huvudansvaret för de lokaler som hyrs ut kräver en fördelning av budget inom kommunen. Beslut om budget måste tas av kommunfullmäktige. Den nämnd som har huvudansvaret för lokalerna ansvarar även för underhåll och investeringar. Arbetsgruppen kan konstatera att det framtida underhållsbehovet i de kommunala lokalerna i Vänersborg är stort. Vid en uppdelning av idrottshall i en skola, så ska idrottssalen särredovisas, ev. utifrån kvm. Det krävs en översyn och uppdelning av städ, vaktmästeri och detta är en del som även har diskuterats ska ingå i en totalhyra framöver. Samhällsbyggnadsförvaltningen håller just nu på med en översyn av internhyrorna och en avrapportering kommer att ske. Det krävs en politisk styrning av hur prissättningen ska göras av lokalerna.

4. Föreslå ett eller flera förslag om hantering framöver

Alla lokaler som kan nyttjas av föreningar och allmänheten bör hyras ut av kultur- och fritidsförvaltningen till externa parter och då inkluderar detta även idrottshallar i skolorna. Detta för att förenkla och skapa en tydlighet för kommunens medborgare att de kan vända sig till en förvaltning för att få uppgift om vilka lokaler som finns tillgängliga att hyra. Systemet innebär att budget för lokalkostnader, städning och vaktmästeri fördelas till den uthyrande nämnden och att barn- och utbildningsnämnden hyr lokalerna då de nyttjas, förslagsvis kl.8-16 under terminstid. Lokalhyran blir ett totalpris för lokalen inkluderat vaktmästeri, städning och fast inredning. I samband med att en överenskommelse tecknas bör även en tydlig gränsdragningslista mellan nämnderna upprättas. Kultur- och fritidsförvaltningen förhär och administrerar uthyrningen av samtliga lokaler som enbart nyttjas av föreningar och allmänhet.

Följande hantering/ system för lokaler för både externa och interna hyresgäster;

1. Kultur- och fritidsförvaltningen hyr samtliga uthyrningsbara lokaler av samhällsbyggnadsnämnden för att sedan hyra ut dessa i 2:a hand både internt och externt i de fall de nyttjas både av kommunen själva och andra parter.

Förslaget innebär att budget och organisation måste ses över och förändras. Detta hör inte direkt till detta uppdrag, men påverkar framtida hantering. För övriga lokaler som t.ex. musikskolan och fritidsgård kommer särskilda avtal att upprättas mellan nämnderna. Dessa bedöms inte vara uthyrningsbara till föreningsliv och allmänhet.

3 Utredning

Uppdrag att ta fram en uppdaterad överenskommelse kring de lokaler som nyttjas gemensamt mellan kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden.

Som ett första steg i processen görs en kartläggning via denna rapport. Rapporten tar sitt avstamp i en gemensam syn på hantering och upplägg av lokaler som nyttjas gemensamt. I ett andra steg i processen efter att kommunfullmäktige tagit erforderliga beslut kommer kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen att ta fram underlag som har sin grund i överenskommelse utifrån denna rapport.

4 Bilagor

Bilaga 1: Förteckning över lokaler som nyttjas gemensamt mellan kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen

Bilaga 1

Anläggningar som nyttjas gemensamt av kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen

Inomhusanläggningar kultur- och fritidsförvaltningen

Arena Vänersborg

Brätte Ishall

Idrottshuset A-hallen

Idrottshuset B-hallar (2 st)

Frigghallen

Gymnasiehallen

Fyrkanten

Brålanda sporthall

Övriga inomhusanläggningar kultur- och fritidsförvaltningen

Musikskolan Vänerparken M 202-206

Brålanda musikskolas orkestersal

Inomhusanläggningar barn- och utbildningsförvaltningen

Onsjö sporthall

Dalboskolans sporthall

Blåsut skolas gymnastikhall

Frändeskolans gymnastikhall

Mariedalsskolans gymnastikhall

Norra skolans gymnastikhall

Onsjö sporthall

Onsjöskolans matsal

Skerrudskolans gymnastikhall

Rånumsskolans gymnastikhall

Rånumsskolans matsal

Tärnaskolans gymnastikhall

Öxneredskolans gymnastikhall

Granåsskolans gymnastikhall

Torpagården (f d Torpaskolans aula)

Utomhusanläggningar kultur- och fritidsförvaltningen

Vänersvallen Nord

Vänersvallen Syd

A-plan Rugby

Hallevi IP A-plan

Hallevi IP konstgräs

Frendevi A-plan

Frendevi friidrott

Sörbyvallen A-plan

Sörbyvallen konstgräs

7/9-mannaplan Onsjö

7/9-mannaplan Hallevi IP

7/9-mannaplan Brålanda

7/9-mannaplan Frändefors

7/9-mannaplan Gymmixhallen

7/9-mannaplan Botered

7/9-mannaplan Lilla Vallen

Övriga anläggningar

Gymmixhallen

Vänersborgs kommun

**"Vänersborgs kommun
– attraktiv och hållbar
i alla delar, hela livet"**

§ 169

**Beslut om omfördelning av investeringsbudget 2023
mellan exploateringsprojekt Källeberg och Skaven
Öxnered etapp 2**

KS 2023/931

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att omfördela 5,5 mnkr från exploateringsprojekt Skaven Öxnered etapp 2 till exploateringsprojekt Källeberg i samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2023.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår, i beslut 2023-09-21, att 5,5 mnkr omfördelas från exploateringsprojekt Skaven Öxnered 2 till exploateringsprojekt Källeberg i samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2023.

Projektet för exploatering av bostadstomter i Källeberg beräknas fördyras med 5,5 mnkr utöver budget. Projektet för exploatering av bostadstomter vid Skaven/Öxnered beräknas få lägre kostnader än budget om sammanlagt 10,8 mnkr. Med anledning av avvikelserna i projekten föreslår samhällsbyggnadsnämnden att 5,5 mnkr omfördelas från projektet Skaven/Öxnered till projektet Källeberg.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-10-03
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-09-21: Begäran om omfördelning av investeringsbudget 2023 mellan exploateringsprojekten Källeberg och Skaven Öxnered, etapp 2

2023-10-03

Dnr: KS 2023/931

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Beslut om omfördelning av investeringsbudget 2023 mellan exploateringsprojekt Källeberg och Skaven Öxnered etapp 2

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att omfördela 5,5 mnkr från exploateringsprojekt Skaven Öxnered etapp 2 till exploateringsprojekt Källeberg i samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2023.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår, i beslut 2023-09-21, att 5,5 mnkr omfördelas från exploateringsprojekt Skaven Öxnered 2 till exploateringsprojekt Källeberg i samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2023.

Projektet för exploatering av bostadstomter i Källeberg beräknas fördyras med 5,5 mnkr utöver budget. Projektet för exploatering av bostadstomter vid Skaven/Öxnered beräknas få lägre kostnader än budget om sammanlagt 10,8 mnkr. Med anledning av avvikelserna i projekten föreslår samhällsbyggnadsnämnden att 5,5 mnkr omfördelas från projektet Skaven/Öxnered till projektet Källeberg.

Underlag

Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-09-21 § 108

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Ekonomikontoret

§ 108

Förslag om omfördelning av investeringsbudget 2023 mellan exploateringsprojekten Källeberg och Skaven Öxnered etapp 2

SBN 2022/7

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att omfördela 5,5 mnkr av investeringsbudget 2023 från exploateringsprojektet Skaven Öxnered etapp 2 till exploateringsprojektet Källeberg.

Sammanfattning av ärendet

Källeberg och Skaven Öxnered etapp 2 är två separata pågående exploateringsprojekt. Vid uppföljning av exploateringsprojekten har avvikelser mot budget upptäckts.

Projektet för exploatering av bostadstomter i Källeberg, Brålanda har prognostiserats fördyras med 5,5 mnkr för helåret. Budget för 2023 uppgår till 6,8 mnkr och helårsprognosen uppgår till 12,3 mnkr. Den totala projektbudgeten uppgår till 11,8 mnkr och prognosen efter fördyringar uppgår till 17,3 mnkr. Avvikelsen beror framförallt på att transportsträckorna till projektet har varit längre än vad som beräknades i budget. Detta har fått följden att projekttiden har förlängts samt att kostnaden för både transporter och arbetstid har blivit högre än budgeterat då mer tid har gått åt till att transportera material, deponi och dylikt. Projektet har även drabbats av prisökningar till följd av det rådande världsläget med hög inflation.

Projektet för exploatering av bostadstomter vid Skaven/Öxnered har prognostiserats få lägre kostnader än budgeterat. Budget för helåret uppgår till 28,2 mnkr och helårsprognosen för året uppgår till 10,6 mnkr. En viss fördröjning av projektet förväntas till 2024 men totalt sett ser projektet ut att få lägre kostnader än budgeterat. Total budget för hela Skaven Öxnered etapp 2 uppgår till 53,8 mnkr och totalprognos för projektet uppgår till 43 mnkr i dagsläget, vilket innebär en prognostiserad avvikelse om ca 10,8 mnkr. En förklaring till de minskade kostnaderna är att krossning av bergmaterial har kunnat utföras och nyttjas på plats. I övrigt prognostiseras utfallet bli lägre i relation mot den ursprungliga kalkylen som beräknades för några år sedan.

Med anledning av avvikelserna i projekten föreslås 5,5 mnkr omfördelas från projektet Skaven Öxnered till projektet Källeberg.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-09-13
- Ekonomisk redovisning t.o.m. juli

Sändlista

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

Vänersborgs kommun
Samhällsbyggnadsnämnden

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

2023-09-21

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige
Förvaltningsekonom
Budgetekonom
Ledningsteam, samhällsbyggnad

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-09-13

Dnr: SBN 2022/7

Handläggare
Clara Sannemalm
clara.sannemalm@vanersborg.se
0521-72 12 59

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Förslag om omfördelning av investeringsbudget 2023 mellan exploateringsprojekten Källeberg och Skaven Öxnered etapp 2

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att omfördela 5,5 mnkr av investeringsbudget 2023 från exploateringsprojektet Skaven Öxnered etapp 2 till exploateringsprojektet Källeberg.

Sammanfattning av ärendet

Källeberg och Skaven Öxnered etapp 2 är två separata pågående exploateringsprojekt. Vid uppföljning av exploateringsprojekten har avvikelser mot budget upptäckts.

Projektet för exploatering av bostadstomter i Källeberg, Brålanda har prognostiserats fördyras med 5,5 mnkr för helåret. Budget för 2023 uppgår till 6,8 mnkr och helårsprognosen uppgår till 12,3 mnkr. Den totala projektbudgeten uppgår till 11,8 mnkr och prognosen efter fördyringar uppgår till 17,3 mnkr. Avvikelsen beror framförallt på att transportsträckorna till projektet har varit längre än vad som beräknades i budget. Detta har fått följden att projekttiden har förlängts samt att kostnaden för både transporter och arbetstid har blivit högre än budgeterat då mer tid har gått åt till att transportera material, deponi och dylikt. Projektet har även drabbats av prisökningar till följd av det rådande världsläget med hög inflation.

Projektet för exploatering av bostadstomter vid Skaven/Öxnered har prognostiserats få lägre kostnader än budgeterat. Budget för helåret uppgår till 28,2 mnkr och helårsprognosen för året uppgår till 10,6 mnkr. En viss fördröjning av projektet förväntas till 2024 men totalt sett ser projektet ut att få lägre kostnader än budgeterat. Total budget för hela Skaven Öxnered etapp 2 uppgår till 53,8 mnkr och totalprognos för projektet uppgår till 43 mnkr i dagsläget, vilket innebär en prognostiserad avvikelse om ca 10,8 mnkr. En förklaring till de minskade kostnaderna är att krossning av bergmaterial har kunnat utföras och nyttjas på plats. I övrigt prognostiseras utfallet bli lägre i relation mot den ursprungliga kalkylen som beräknades för några år sedan.

Med anledning av avvikelserna i projekten föreslås 5,5 mnkr omfördelas från projektet Skaven Öxnered till projektet Källeberg.

Underlag

Ekonomisk redovisning t.o.m. juli

Lovisa Wagnervik

Verksamhetschef, Administrativa
enheten

Sändlista

Kommunstyrelsen
Förvaltningsekonom
Budgetekonom
Ledningsteam, samhällsbyggnad

§ 170

Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om tilläggsbudget till serviceenheten

KS 2023/897

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att bevilja samhällsbyggnadsnämnden 2 miljoner kronor till investeringsbudget 2024 för inköp av eldrivna lastbilar till serviceenheten.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden begär 2 miljoner kronor till inköp av eldrivna lastbilar till serviceenheten i investeringsbudget 2024. Kostenheten ser en möjlig besparing då egen transport införs av färdiglagade måltider och råvaruleveranser. I dagsläget köps större delen av dessa transporter av externa åkeriföretag. Kost- och serviceenheterna prognostiserar en besparing om upp till 1 miljon kronor per år då ett av områdena som idag sköts externt i stället övertas av fastighet och service.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-09-29
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-09-21: Förslag om tilläggsbudget avseende fordon till serviceenheten

2023-09-29

Dnr: KS 2023/897

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om tilläggsbudget till serviceenheten

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att bevilja samhällsbyggnadsnämnden 2 miljoner kronor till investeringsbudget 2024 för inköp av eldrivna lastbilar till serviceenheten.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden begär 2 miljoner kronor till inköp av eldrivna lastbilar till serviceenheten i investeringsbudget 2024. Kostenheten ser en möjlig besparing då egen transport införs av färdiglagade måltider och råvaruleveranser. I dagsläget köps större delen av dessa transporter av externa åkeriföretag. Kost- och serviceenheterna prognostiserar en besparing om upp till 1 miljon kronor per år då ett av områdena som idag sköts externt i stället övertas av fastighet och service.

Underlag

Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-09-21

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Ekonomikontoret

§ 109

Förslag om tilläggsbudget avseende investering i fordon till serviceenheten

SBN 2023/7

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att samhällsbyggnadsnämnden beviljas 2 mnkr i tilläggsbudget för år 2024 avseende inköp av eldrivna lastbilar hos serviceenheten.

Omedelbar justering

Paragrafen noterades omedelbart justerad

Sammanfattning av ärendet

Vid översyn och planering av besparingsåtgärder för kostenheten har man sett en möjlig besparing för transport av färdiglagade måltider och råvaruleveranser. I dagsläget köps större del av måltidstransporterna in som en tjänst av externa åkeriföretag, men utförs även till viss del av serviceenheten. Kost och serviceenheterna har prognostiserat en besparing upp till ca 1 mnkr per år om ett av områdena som idag sköts externt i stället övertas av fastighet och service. Då serviceenheten redan idag hanterar en viss del av måltidskörningen ser enheten fördelar och synergieffekter utöver den ekonomiska besparingen. Det förmodas bli enklare och mer flexibelt att planera körningarna. Kalkylen för att transporttjänsten tas över internt innebär att det behöver köpas in två mindre eldrivna lastbilar som uppskattas till en total investering om ca 2 mnkr för år 2024. Utöver den ekonomiska besparingen ger förändringen lägre klimatavtryck då kalkylen bygger på lastbilar som är eldrivna.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-09-13
- Kostnadskalkyl ny körning, vaktmästeriet

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige
Budgetekonom
Förvaltningsekonom
Ekonom, Fastighet & service
Enhetschef, Fastighet & service
Verksamhetschef, Fastighet & service

Utdragsbestyrkande

2023-09-13

Dnr: SBN 2023/7

Handläggare
Clara Sannemalm
clara.sannemalm@vanersborg.se
0521-72 12 59

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Förslag om tilläggsbudget avseende investering i fordon till serviceenheten

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att samhällsbyggnadsnämnden beviljas 2 mnkr i tilläggsbudget för år 2024 avseende inköp av eldrivna lastbilar hos serviceenheten.

Sammanfattning av ärendet

Vid översyn och planering av besparingsåtgärder för kostenheten har man sett en möjlig besparing för transport av färdilagade måltider och råvaruleveranser. I dagsläget köps större del av måltidstransporterna in som en tjänst av externa åkeriföretag, men utförs även till viss del av serviceenheten. Kost och serviceenheterna har prognostiserat en besparing upp till ca 1 mnkr per år om ett av områdena som idag sköts externt istället övertas av fastighet och service. Då serviceenheten redan idag hanterar en viss del av måltidskörningen ser enheten fördelar och synergieffekter utöver den ekonomiska besparingen. Det förmodas bli enklare och mer flexibelt att planera körningarna. Kalkylen för att transporttjänsten tas över internt innebär att det behöver köpas in två mindre eldrivna lastbilar som uppskattas till en total investering om ca 2 mnkr för år 2024. Utöver den ekonomiska besparingen ger förändringen lägre klimatavtryck då kalkylen bygger på lastbilar som är eldrivna.

Underlag

Kostnadskalkyl ny körning, vaktmästeriet

Lovisa Wagnervik
Verksamhetschef, Administrativa
enheten

Sändlista

Kommunstyrelsen

Budgetekonom

Förvaltningsekonom

Ekonom, Fastighet & service

Enhetschef, Fastighet & service

Verksamhetschef, Fastighet & service

Månadslön/person	28 000
Årslön/person	336 000
1,67% Semestertillägg/person	5 611
45,70% PO/person	156 116
Total lönekostnad (2 personer)	995 455
Sem vikarie	22 486
Material	6 000
Arbetskläder ink skor	6 000
Reparation/Underhåll/Service	7 000
Elkostnad (lastbil)	15 000
Försäkring	5 000
Administration	16 200
Hyra	6 000
Dator	8 000
Telefonank	8 000
Telefonräkning	2 000
Utbildning	2 000
Total driftkostnad	103 686
Inköp av 2st lastbilar	1 941 794
Avskrivningskostnad (avskrivningstid 5 år)	388 359
2,50% Internränta	48 545
Total kapitalkostnad	436 904
 Total kostnad	 1 536 045

§ 171

Beslut om tilläggsanslag till socialnämnden mot bakgrund av generella statsbidrag till äldreomsorgen

KS 2023/934

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar tillföra socialnämnden tilläggsanslag med 43 166 tkr i budget 2023. Erhållna statsbidrag som avser ökad bemanning av sjuksköterskor på särskilda boenden och minskad andel timanställda inom vård och omsorg om äldre ska redovisas som generella statsbidrag under kommunens finansförvaltning. Finansiering sker genom att budgeten för generella statsbidrag utökas med motsvarande belopp 2023.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden begär i beslut 2023-09-28 § 104 tilläggsanslag om drygt 43,1 mnkr i budget 2023. Budgetmedlen avser dels 5 728 tkr för ökad bemanning av sjuksköterskor på särskilda boenden, dels 37 438 tkr för att minska andelen timanställda inom vård och omsorg om äldre. Motsvarande medel tillförs kommunen under 2023 som generella statsbidrag.

Ekonomikontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar tillföra socialnämnden tilläggsanslag med 43 166 tkr i budget 2023. Finansiering sker genom att budgeten för generella statsbidrag utökas med motsvarande belopp 2023. Erhållna statsbidrag avseende ökad bemanning av sjuksköterskor på särskilda boenden och minskad andel timanställda inom vård och omsorg ska redovisas som generella statsbidrag under kommunens finansförvaltning.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-10-03
- Socialnämndens beslut 2023-09-28: Begäran om tilläggsanslag till socialnämnden mot bakgrund av generella statsbidrag till äldreomsorgen

2023-10-03

Dnr: KS 2023/934

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Beslut om tilläggsanslag till socialnämnden mot bakgrund av generella statsbidrag till äldreomsorgen 2023

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar tillföra socialnämnden tilläggsanslag med 43 166 tkr i budget 2023. Erhållna statsbidrag som avser ökad bemanning av sjuksköterskor på särskilda boenden och minskad andel timanställda inom vård och omsorg om äldre ska redovisas som generella statsbidrag under kommunens finansförvaltning. Finansiering sker genom att budgeten för generella statsbidrag utökas med motsvarande belopp 2023.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden begär i beslut 2023-09-28 § 104 tilläggsanslag om drygt 43,1 mnkr i budget 2023. Budgetmedlen avser dels 5 728 tkr för ökad bemanning av sjuksköterskor på särskilda boenden, dels 37 438 tkr för att minska andelen timanställda inom vård och omsorg om äldre. Motsvarande medel tillförs kommunen under 2023 som generella statsbidrag.

Ekonomikontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar tillföra socialnämnden tilläggsanslag med 43 166 tkr i budget 2023. Finansiering sker genom att budgeten för generella statsbidrag utökas med motsvarande belopp 2023. Erhållna statsbidrag avseende ökad bemanning av sjuksköterskor på särskilda boenden och minskad andel timanställda inom vård och omsorg ska redovisas som generella statsbidrag under kommunens finansförvaltning.

Beredning

Ärendet har beretts av ekonomikontoret som även haft dialog med socialförvaltningen inför socialnämndens hantering av frågan

Underlag

Beslut och handlingar från socialnämndens möte 2023-09-28 § 104

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Sändlista

Socialnämnden
Ekonomikontoret

§ 104

Begäran om tilläggsanslag till socialnämnden mot bakgrund av generella statsbidrag till äldreomsorgen

SOC 2023/190

Beslut

1. Socialnämnden begär tilläggsanslag hos Kommunfullmäktige för 2023 om drygt 5,7 mnkr, avseende generellt statsbidrag som tilldelats Vänersborgs kommun för att öka bemanningen av sjuksköterskor på särskilda boenden.
2. Socialnämnden begär tilläggsanslag hos Kommunfullmäktige för 2023 om drygt 37,4 mnkr avseende generellt statsbidrag som tilldelats Vänersborgs kommun för att minska andelen timanställningar inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre.

Sammanfattning av ärendet

Vänersborgs kommun har erhållit statsbidrag gällande:

- att öka bemanningen av sjuksköterskor på särskilda boenden i syfte att ge incitament att öka sjuksköterskebemanningen och den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen
- att minska andelen timanställningar inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre.

Statsbidragen är prestationsbaserade och Vänersborgs kommun har tilldelats medel för prestationer som uppnåtts under perioden år 2021-2022. Det rör sig om drygt 5,7 mnkr i statsbidrag för att öka bemanningen av sjuksköterskor på särskilda boenden och drygt 37,4 mnkr för att minska andelen timanställningar.

För att kommunerna ska hantera statsbidraget redovisningsmässigt korrekt, har Rådet för kommunal redovisning (RKR) angett att statsbidraget till äldreomsorgen, ska klassificeras som ett generellt statsbidrag och inte som ett riktat bidrag. Det innebär att bidraget betalas ut till kommunen och kommunfullmäktige har att fatta beslut om fördelning av pengarna till socialnämnden som ansvarar för kommunens äldreomsorg. Det är viktigt att kommunerna redovisar statsbidraget på samma sätt, då statistik från kommunernas redovisning ligger till grund för fördelningen i det kommunala utjämningssystemet, som är en annan del av de generella statsbidragen. Mot bakgrund av detta äskar socialnämnden medlen då de avser satsningar som genomförts inom nämndens ansvarsområde.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-09-11

Utdragsbestyrkande

Sändlista

Kommunfullmäktige

			Utdragsbestyrkande

2023-09-11

Dnr: SOC 2023/190

Handläggare
Ander Lundberg
anders.lundberg@vanersborg.se
0521-72 16 54

Mottagare
Socialnämnden

Begäran om tilläggsanslag till socialnämnden mot bakgrund av generella statsbidrag till äldreomsorgen

Förslag till beslut

1. Socialnämnden begär tilläggsanslag hos Kommunfullmäktige för 2023 om drygt 5,7 mnkr, avseende generellt statsbidrag som tilldelats Vänersborgs kommun för att öka bemanningen av sjuksköterskor på särskilda boenden.
2. Socialnämnden begär tilläggsanslag hos Kommunfullmäktige för 2023 om drygt 37,4 mnkr avseende generellt statsbidrag som tilldelats Vänersborgs kommun för att minska andelen timanställningar inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre.

Sammanfattning av ärendet

Vänersborgs kommun har erhållit statsbidrag gällande:

- att öka bemanningen av sjuksköterskor på särskilda boenden i syfte att ge incitament att öka sjuksköterskebemanningen och den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen
- att minska andelen timanställningar inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre.

Statsbidragen är prestationsbaserade och Vänersborgs kommun har tilldelats medel för prestationer som uppnåtts under perioden år 2021-2022. Det rör sig om drygt 5,7 mnkr i statsbidrag för att öka bemanningen av sjuksköterskor på särskilda boenden och drygt 37,4 mnkr för att minska andelen timanställningar.

För att kommunerna ska hantera statsbidraget redovisningsmässigt korrekt, har Rådet för kommunal redovisning (RKR) angett att statsbidraget till äldreomsorgen, ska klassificeras som ett generellt statsbidrag och inte som ett riktat bidrag. Det innebär att bidraget betalas ut till kommunen och kommunfullmäktige har att fatta beslut om fördelning av pengarna till socialnämnden som ansvarar för kommunens äldreomsorg. Det är viktigt att kommunerna redovisar statsbidraget på samma sätt, då statistik från kommunernas redovisning ligger till grund för fördelningen i det kommunala utjämningsystemet, som är en annan del av de generella statsbidragen. Mot bakgrund av detta äskar socialnämnden medlen då de avser satsningar som genomförs inom nämndens ansvarsområde.

Beredning

Socialförvaltningen har haft dialog med ekonomikontoret inom Kommunstyrelseförvaltningen efter att det konstaterats att bidragen är generella om att tilläggsanslagsäskande ska göras.

Underlag

- Beslut från socialstyrelsen, daterat 2023-07-04, om statsbidrag till kommunerna för att minska andelen timanställningar inom äldreomsorgen (dnr SOC 2022/127)
- Beslut från socialstyrelsen, daterat 2023-06-29, om statsbidrag för prestationsbaserade medel till kommuner som utökat bemanningen av sjuksköterskor på särskilda boenden (dnr SOC 2022/274)

Karin Hallberg
Förvaltningschef

Sändlista

Kommunfullmäktige

§ 172

Köp av del av fastigheten Frode 3

KS 2023/932

Beslut

Kommunfullmäktige godkänner köp av del av fastigheten Frode 3 med en köpeskilling om 14 900 tkr enligt upprättat köpeavtal.

Samhällsbyggnadsnämnden tillförs ett tilläggsanslag avseende 2024 års investeringsbudget med 15 124 tkr, avseende köpeskilling och med tillägg för lagfartskostnader. Finansiering sker via ökad upplåning.

Samhällsbyggnadsnämnden tillförs ett tilläggsanslag på 2023 års driftbudget med 100 tkr för markmiljöutredning och byggnadsbesiktning av köpeobjektet. Finansiering sker ur kommunstyrelsens förfogandeanslag. Tillgängliga medel i förfogandeanslaget uppgår till 1 784 tkr.

Bilaga/bilagor

Bilaga 3: Köpeavtal för del av Frode 3

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt möte 2023-09-21, §114, att föreslå Kommunfullmäktige att godkänna köpeavtal avseende del av fastigheten Frode 3 med en köpeskilling om 14 900 tkr, samt bevilja en tilläggsbudget avseende 2024 års investeringsbudget med motsvarande belopp. Ekonomikontoret konstaterar att nämndens behov av utökad investeringsbudget uppgår till 15 124 tkr inklusive lagfartskostnader och att finansiering kan ske via ökad upplåning.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår även kommunstyrelsen att avsätta medel om 100 tkr för markmiljöutredning och byggnadsbesiktning av köpeobjektet. Ekonomikontoret bedömer att finansiering av detta kan ske under 2023 via kommunstyrelsens förfogandeanslag. Tillgängliga medel i förfogandeanslaget uppgår till 1 784 tkr.

Fastigheten Frode 3 har sedan slutet av 70-talet använts för bussverksamhet och åkeri. Köpet omfattar en del av denna fastighet i storleksordningen om c: a 9 700 kvm tomtarea. Köpeobjektet omfattar även kontor, verkstad, tvätthall, förrådsutrymmen samt varm- och kallgarage. Objektet har ett strategiskt läge och en stor tomtarea som möjliggör en uppställning eller vidare byggnation på fastigheten. Västtrafiks kontaktpersoner har förmedlat till samhällsbyggnadsförvaltningen att köpeobjektet är en potentiellt bra placering för en strategisk fordonsdepå för kollektivtrafiken i regionen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-10-04

Utdragsbestyrkande

2023-10-16

- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-09-21: Köp för del av Frode 3

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-10-04

Dnr: KS 2023/932

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Köp av del av fastigheten Frode 3

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige godkänner köp av del av fastigheten Frode 3 med en köpeskilling om 14 900 tkr enligt upprättat köpeavtal.

Samhällsbyggnadsnämnden tillförs ett tilläggsanslag avseende 2024 års investeringsbudget med 15 124 tkr, avseende köpeskilling och med tillägg för lagfartskostnader. Finansiering sker via ökad upplåning.

Samhällsbyggnadsnämnden tillförs ett tilläggsanslag på 2023 års driftbudget med 100 tkr för markmiljöutredning och byggnadsbesiktning av köpeobjektet. Finansiering sker ur kommunstyrelsens förfogandeanslag. Tillgängliga medel i förfogandeanslaget uppgår till 1 784 tkr.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt möte 2023-09-21, §114, att föreslå Kommunfullmäktige att godkänna köpeavtal avseende del av fastigheten Frode 3 med en köpeskilling om 14 900 tkr, samt bevilja en tilläggsbudget avseende 2024 års investeringsbudget med motsvarande belopp. Ekonomikontoret konstaterar att nämndens behov av utökad investeringsbudget uppgår till 15 124 tkr inklusive lagfartskostnader och att finansiering kan ske via ökad upplåning.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår även kommunstyrelsen att avsätta medel om 100 tkr för markmiljöutredning och byggnadsbesiktning av köpeobjektet. Ekonomikontoret bedömer att finansiering av detta kan ske under 2023 via kommunstyrelsens förfogandeanslag. Tillgängliga medel i förfogandeanslaget uppgår till 1 784 tkr.

Fastigheten Frode 3 har sedan slutet av 70-talet använts för bussverksamhet och åkeri. Köpet omfattar en del av denna fastighet i storleksordningen om c: a 9 700 kvm tomtarea. Köpeobjektet omfattar även kontor, verkstad, tvätthall, förrådsutrymmen samt varm- och kallgarage. Objektet har ett strategiskt läge och en stor tomtarea som möjliggör en uppställning eller vidare byggnation på fastigheten. Västtrafiks kontaktpersoner har förmedlat till samhällsbyggnadsförvaltningen att köpeobjektet är en potentiellt bra placering för en strategisk fordonsdepå för kollektivtrafiken i regionen.

Underlag

Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämndens möte 2023-09-21, §114

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Sändlista

Ekonomikontoret
Samhällsbyggnadsnämnden

§ 114

Köp för del av Frode 3

SBN 2023/198

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunfullmäktige besluta att godkänna köpeavtalet med köpeskilling om 14 900 000 kr samt bevilja tilläggsbudget med motsvarande belopp för förvärvet av fastigheten i 2024 års budget.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att avsätta medel om 100 000 kronor för markmiljöutredning och byggnadsbesiktning av köpeobjektet.

Bilaga/bilagor

Köpeavtal del av Frode 3

Sammanfattning av ärendet

Fastigheten Frode 3 har sedan slutet av 70-talet används för bussverksamhet och åkeri. Köpet omfattar en del av denna fastighet i storleksordningen om ca 9 700 kvm tomtarea. Köpeobjektet omfattar även kontor, verkstad, tvätthall, förrådsutrymmen samt varm- och kallgarage. Objektet har en stor tomtarea som möjliggör uppställning eller vidare byggnation på fastigheten.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-09-14
- Kommunens kartskiss på uppställningsplatser
- Västtrafiks skiss på körspår
- Värdeutlåtande för del av Frode 3

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige
Förvaltningschef, Andreas Knutsson
Verksamhetschef, Hans Larsson
Mark- och exploateringsingenjör, Oscar Kollberg
Utvecklingsledare, Cornelia Sörman

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-09-14

Dnr: SBN 2023/198

Handläggare
Oscar Kollberg
oscar.kollberg@vanersborg.se

Mottagare
Kommunfullmäktige

Köp för del av Frode 3

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunfullmäktige besluta att godkänna köpeavtalet med köpeskilling om 14 900 000 kr samt bevilja tilläggsbudget med motsvarande belopp för förvärvet av fastigheten i 2024 års budget.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att avsätta medel om 100 000 kronor för markmiljöutredning och byggnadsbesiktning av köpeobjektet.

Sammanfattning av ärendet

Fastigheten Frode 3 har sedan slutet av 70-talet används för bussverksamhet och åkeri. Köpet omfattar en del av denna fastighet i storleksordningen om ca 9 700 kvm tomtarea. Köpeobjektet omfattar även kontor, verkstad, tvätthall, förrådsutrymmen samt varm- och kallgarage. Objektet har en stor tomtarea som möjliggör uppställning eller vidare byggnation på fastigheten.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Fastigheten Frode 3 omfattar ca 14 000 kvm tomtarea och är bebyggd med två byggnader. Köpeobjektet omfattar den äldsta byggnaden och en tomtarea om ca 9 700 kvm. Säljaren avser avveckla del av sin verksamhet som omfattar verkstadsdelen, tvätthall, uppställning ytor osv men bibehålla den mindre delen av fastigheten för att fortsätta bedriva ett av sina företag. Fastigheten till sin helhet med tillhörande verksamhet har varit ett familjeföretag som bedrivit verksamhet på platsen från slutet av 70-talet. Under lång tid har det bedrivits bussdepå för lokaltrafiken i Vänersborg.

Ett förvärv bedöms vara av stor vikt för att på sikt kunna möjliggöra en utveckling antingen som bussdepå för kollektivtrafik, brandstation eller liknande verksamhet. Tvätthallens automattvätt är dessvärre ur funktion och skulle en fullskalig depå med 30 fordon i fordonsflottan etableras inom köpeobjektet behöver vattenreningsanläggningen att uppgraderas.

Västtrafiks kontaktpersoner har förmedlat att köpeobjektet är en potentiellt bra placering för en strategisk fordons depå för kollektivtrafik i tvåstadsregionen. Västtrafik har gjort en översiktlig körspårs och uppställningskoll på om köpeobjektet är möjligt för att genomföra en depå med den kravställning som de har för innevarande ramavtalsperiod (2023–2033). Med mindre ombyggnationer skulle fastigheten kunna användas för kollektivtrafiksdepå eller annan verksamhet. Körspårsskisserna visar på att det får plats ca 30 boggibussar á 15 meter utifrån Västtrafiks körspårs skiss. Uppställningsmässigt bedöms det troligt att det går att ställa upp ca 35–39 boggibussar á 15 meter långa.

Västtrafik kan teoretiskt både hyra och förvärva fastigheten från kommunen för att möjliggöra en ny depå. Enligt utredning för tvåstadregionen ska regionen råda över en strategisk depå i Vänersborg. Västtrafik kommer under hösten formellt starta upp en lokaliseringsutredning men underhands dialogerna om lokaliseringen har varit positiva från Västtrafiks personal.

Skulle denna etablering för kollektivtrafikdepå av någon anledning inte bli av bedömer Samhällsbyggnadsförvaltningen att köpet fortsatt vara av stor vikt för exempelvis ny brandstation eller någon annan samhällsviktig verksamhet. En fastighet med bra utformning och bra logistiskt läge bedöms som ett strategiskt förvärv för att kunna styra samhällsutvecklingen framåt. Genom ett ägandeskap av köpeobjektet öppnas det upp fler möjligheter för kommunen kring en fortsatt utveckling av ett flertal områden.

Värdeutlåtandet fastslår ett värde om ca 13 600 000 kr men köpeskillingen har angetts till 14 900 000 kr i köpeavtalet. Förklaringen till detta är att säljaren får ökade kostnader för att ansluta kvarvarande del av fastigheten med nya anslutningspunkter till el, fiber, vatten och avlopp. Dessa nyttigheter är samutnyttjade och går igenom befintlig verkstadsbyggnad i dagsläget. För att köpeobjektet inte ska belastas av onyttiga servitut eller andra rättigheter som kräver mätpunkter och vidarefakturerings av nyttigheterna till säljaren bedömdes det bättre att frångå kvarvarande fastighet från köpeobjektets anslutningspunkter. I köpeskillingen omfattas även ersättning för servitut för in och utfart till köpeobjektet vilket är av stor vikt för att skapa en rundkörning vid en depå i drift.

Avtal har ingåtts mellan kommunen och säljaren men avtalets blir enbart giltigt under förutsättning att kommunfullmäktige fattar erforderliga beslut att godkänna avtalet senast 2024-06-30.

Beredning

Ärendet har beretts förvaltningsövergripande i dialog mellan Kommunstyrelseförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen. Ärendet har beretts i dialog med Västtrafiks strateg för bussdepåer.

Underlag

Köpeavtal
Kommunens skiss på uppställningsplatser
Västtrafiks skiss på körspår
Policy för lokalförsörjning – Västtrafik
Ägaravtalet för ansvar avseende kollektivtrafik i Västra Götalands län

Andreas Knutsson

Förvaltningschef,
Samhällsbyggnadsförvaltningen

Bilagor

Köpeavtal
Kommunens skiss på uppställningsplatser
Västtrafiks skiss på körspår
Värdeutlåtande för del av Frode 3

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kommunstyrelseförvaltningen
Förvaltningschef, Andreas Knutsson
Verksamhetschef, Hans Larsson
Mark- och exploateringsingenjör, Oscar Kollberg
Utvecklingsledare, Cornelia Sörman

Köpeavtal för del av Frode 3

Detta köpeavtal har ingåtts mellan parterna nedan för del av Frode 3 i Vänersborgs kommun. Området definieras av kartbilaga och benämns nedan som köpeobjektet.

Köpet preciseras enligt avtal nedan.

- §1 Köpare: Vänersborgs kommun
Org nr: 212000-1538
Sundsgatan 29
462 33 Vänersborg
Kontakt: Samhällsbyggnadsförvaltningen, Mark- och exploatering
- §2 Säljare: Kjellssons Fastighetsförvaltning förening u.p.a
Org nr: 762500-1792
Tegelslagaregatan 14
462 56 Vänersborg
Kontaktperson: Johan Kjellsson
- §3 Köpeobjekt: Köpeobjektet omfattar ca 9 670 kvm markerat med röd markerat område och gränslinje på kartbilaga 1 för fastigheten Frode 3. Köpeobjektet omfattar både befintlig industribyggnad med tvätthall, verkstad, kontor, lager och obebyggd mark. Vid avyttrandet ska hyresavtalen vara uppsagda för att köparen ska kunna nyteckna hyresavtal med hyresgästerna. För köpeobjektet ingår även rätt för köpeobjektet att nyttja väg över stamfastigheten. Servitutet avser in/utfart med fordonstrafik till förmån för köparen. Rättigheten definieras under §9 Lantmäteriförrättning.
- §4 Köpeskilling: För köpeobjektet ska köparen erlagga en köpeskilling om totalt 14 900 000 Kronor (FJORTON MILJONER NIOHUNDRATUSEN KRONOR). Köpeskillingen betalas genom handpenning och resterande del av köpeskillingen enligt nedanfördelning.
- Handpenning om 1 490 000 Kronor (EN MILJON FYRAHUNDRA NITTITOTUSEN KRONOR) erläggs senast 60 dagar efter lagakraftvunnet kommunfullmäktige beslut om att anta köpeavtalet.
- Resterande del av köpeskillingen 13 410 000 Kronor (TRETTON MILJONER FYRAHUNDRATITOTUSEN KRONOR) erläggs senast 60 dagar efter att Lantmäteriets beslut om avstyckningen av fastigheten vunnit laga kraft. Säljaren ska underteckna en kvittens om mottagandet av handpenningen samt upprätta ett köpebrev när resterande del av köpeskillingen har erlagts.

Signatur:

- §5 Tillträde: Från att köpeavtal undertecknats av båda parter har köparen rätt till tillträde till köpeobjektet för besiktning, provtagningar eller liknande undersökningar. Juridiskt tillträde sker då köpeskillingen erlagts till sin helhet. Stamfastigheten har inte några rättigheter som belastar köpeobjektet efter tillträdes datumet. Köpeobjektet ska vara avlokaliserat med utrustning, verksamheter osv som tillhör säljaren senast på tillträdesdagen som inte omfattas av köpeobjektet eller räknas som fastighetstillbehör enligt Jordabalken.
- §6 Kostnader och intäkter: Säljaren svarar för samtliga kostnader innan köpeobjektet har tillträtts av köparen. Där efter svarar köparen för kostnader för köpeobjektet. Detsamma gäller för intäkterna och fördelas efter samma grund. Har hyresavgifter erlagts iförskott för helår eller per säsong ska dessa regleras utifrån när tillträdet sker.
- §7 Köpeobjektets skick: Köpeobjektet överläts i befintligt skick. Säljaren intygar att denna inte har kännedom om föroreningar eller andra skador, saneringsbehov eller liknande åtgärder inom köpeobjektet. Säljaren ansvarar för att köpeobjektet är i samma skick från avtalets undertecknande till tillträde till köpeobjektet.
- §8 Särskilda villkor: Säljaren ombesörjer att iordningställa och bekosta nya anslutningspunkter för stamfastigheten avseende, vatten, avlopp, dagvatten, el, fiber osv. Befintliga anslutningspunkter för samtliga nyttigheter blir gällande för köpeobjektet. Köparen ansvarar för att byta ut larmsystemet efter tillträde till fastigheten. Köparen ansvarar för bekostande och montering av staket och grindar mot stamfastigheten. Köparen ombesörjer flytt av befintlig oljetank som blir belägen utanför köpeobjektet. Vid tillträdet ska köpeobjektet vara fri från in-teckningar och belastande rättigheter. Säljaren ska senast på tillträdesdagen överlämna samtliga handlingar, hyresavtal, nycklar, larmuppgifter och övriga handlingar som kan vara av nytta för köparen som omfattar köpeobjektet.
- §9 Lantmäteri- Förrättning och servitut: Parterna ska omgående efter undertecknandet av detta avtal söka lantmäteriförrättning hos den kommunala lantmäteri-myndigheten. Köparen ansvarar för inskickande av handlingar och säljaren ska bistå ansökan. Till förmån för köpeobjektet ska ett officiälservitut upprättas för rättighet till in och utfartsväg över stamfastigheten beläget enligt kartbilaga 1, blått markerat område. Ersättning för servitutsupplåtelsen är inräknad i köpeskillingen.

Signatur:

Förrättningskostnader för avstyckning av köpeobjektet fördelas lika mellan parterna.

Köparen bekostar förrättningskostnaderna för officialservitutets bildande avseende upplåtelse för körväg till förmån för köpeobjektet som belastar stamfastigheten, se blåmarkering på kartbilaga 1.

Köpeobjektet ska markeras ut med fysiska gränsmarkeringar som en del av förrättningsåtgärderna. Kostnaden för gränsutmärkning ska fördelas lika mellan parterna.

§10 Avtalets giltighet: Detta avtal och kommunens underskrift gäller enbart under förutsättning att kommunfullmäktige fattar erforderliga beslut senast 2024-06-31.
Skulle kommunfullmäktige inte besluta att anta avtalet eller fatta andra erforderliga beslut senast enligt datum ovan är kommunens underskrift utan verkan och avtalet till sin helhet förfaller.

§11 Avtalsexemplar: Detta avtal har undertecknats i tre exemplar.
Ett exemplar till respektive part och ett exemplar till den kommunala lantmäterimyndigheten för avstyckning av köpeobjektet.

Underskrifter:

Köpare:
Vänersborg 20~~23~~²³.07.10

Säljare:
Vänersborg 20~~23~~²³.07.10

Kartbilaga 1 köpeobjekt del av Frode 3

- Servitut till förmån för köpeobjekt
- Köpeobjekt
- Gränspunkter
- Fastighetsgräns
- Traktkvartersgräns

50 m

2023-07-07

Värdeutlåtande

Del av Fastigheten Vänersborg Frode 3

Marknadsvärdebedömning

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	3
2.	Uppdragsbeskrivning	4
3.	Värderingsobjekt	7
4.	Marknadsanalys	13
5.	Värderingsmetodik	18
6.	Värdering	18
7.	Slutsatser	23

1. Sammanfattning

Värderingsobjekt	Del av fastigheten Vänersborg Frode 3.
Uppdragsgivare	Uppdragsgivare är Vänersborgs kommun (org.nr. 212000-1538), genom Oscar Kollberg.
Syfte	Värderingen syftar till att bedöma värderingsobjektets marknadsvärde (se vidare under avsnitt 5 "Definition av marknadsvärde och metodtillämpning"). Enligt uppdragsgivaren skall värderingen användas som beslutsunderlag vid .
Värdetidpunkt	Värdetidpunkt är 2023-06-19.
Särskilda förutsättningar	Se särskilda förutsättningar i avsnitt 2.
Objektstyp	Inom värderingsobjektet verkstad, uppställningsytor, industrikontor m.m.
Marknadsvärde	Mot bakgrund av vad som redovisas i värdeutlåtandet bedöms marknadsvärdet av värderingsobjektet vid värdetidpunkten till:

13 600 000 kr

Tretton miljoner sexhundratusen kronor

Resulterande nyckeltal	Marknadsvärde / m ²	7 556
	Marknadsvärde / taxeringsvärde	1,94
	Bruttokapitalisering, år 1	13,0
	(marknadsvärde / årshyra år 1)	
	Direktavkastning, initial	4,49%
	(aktuellt driftnetto / marknadsvärde)	
	Direktavkastning, år 1	4,41%
	(driftnetto år 1 / marknadsvärde)	
	Marknadsmässig direktavkastning	5,33%
	(Marknadsmässigt driftnetto / marknadsvärde)	

2. Uppdragsbeskrivning

Värderingsobjekt

Del av nuvarande Vänersborg Frode 3 till den omfattning som framgår av skrafferad yta i nedan illustration. Värderingsobjektet omfattar ca 10 000 kvm tomtareal av nuvarande fastighet. Området förutsätts avstyckat.

Bildkälla: ortofoto med värderingsobjektet, tillhandahållet av uppdragsgivaren.

Uppdragsgivare

Uppdragsgivare är Vänersborgs kommun (org.nr. 212000-1538), genom Oscar Kollberg.

Syfte

Värderingen syftar till att bedöma värderingsobjektets marknadsvärde (se vidare under avsnitt 5 "Definition av marknadsvärde och metodtillämpning"). Enligt uppdragsgivaren skall värderingen användas som beslutsunderlag vid eventuellt förvärv.

Värdetidpunkt

Värdetidpunkt är 2023-06-19.

Allmänna villkor

För uppdraget gäller bilagda "Allmänna villkor för värdeutlåtande" om ej annat framgår nedan.

De allmänna villkoren har utarbetats gemensamt av de ledande värderingsföretagen på den svenska marknaden och tillämpas alltid av dessa företag om inte annat särskilt anges i det enskilda fallet. De allmänna villkoren återger värderingsbranschens uppfattning om ett värderingsutlåtandes generella begränsning.

De allmänna villkoren anger begränsningar i värdeutlåtandets omfattning, förutsättningar för värdeutlåtandet vad gäller datafångst och tillförlitlighet, hur miljöaspekter beaktas, besiktningens funktion, hur värderingsobjektets tekniska skick beaktas, värderarens ansvar, värdeutlåtandets aktualitet, hur redovisade bedömningar av framtida händelser och förutsättningar ska tolkas samt hur värdeutlåtandet får användas.

De allmänna villkoren gäller i alla delar för såväl av Samhällsbyggarna auktoriserad fastighetsvärderare som för icke auktoriserade värderare.

Svefa AB ikläder sig ej ansvar för oriktiga värdebedömningar orsakade av att av uppdragsgivaren/fastighetsägaren lämnade sakuppgifter, som lagts till grund för värdebedömningen, är oriktiga eller ofullständiga.

Värderingsstandard

Uppdraget har utförts i enlighet med tillämpliga delar av Valuation Practice Statements ("VPS") som ingår i RICS Valuation - Global Standards 2017 ("Red Book") och utfärdats av Royal Institution of Chartered Surveyors (RICS).

Värderingen har utförts i enlighet med Samhällsbyggarnas regler om god värderarsed.

Vi bekräftar att vi har tillräcklig lokal och nationell marknadskännedom om den aktuella fastighetsmarknaden, samt erforderlig kompetens och förståelse för att kunna utföra uppdraget på ett fullvärdigt sätt.

Upplysningar

Svefa har inte värderat värderingsobjektet inom den senaste 2-årsperioden.

Särskilda förutsättningar

- Värderingsobjektet förutsätts avstyckat. Den västra delen av fastigheten värderas ej (se ortofoto med värderingsobjektets avgränsning på föregående sida).
- Värderingsobjektet är idag taxerat som kommunikationsbyggnad (800-serien) och är därmed befriad från fastighetsskatt. I värderingen förutsätts att objektet är taxerad som industrienhet (400-serien) varpå fastighetsskatt utgår på 0,5% av taxeringsvärdet. Eftersom ett taxeringsvärde för fastigheten saknas har ett schabloniserad förfarande antagits med ledning av taxeringsuppgifter från närområdet.
- Objektet värderas med beaktning av att nuvarande fastighetsägares rörelse avses avslutas. En ny fastighetsägare ges därmed möjlighet att etablera sig själv eller hyresgäst i dennes lokaler. Övriga hyresobjekt (kontor, förråd och uppställningsytor) förutsätts antingen vara vakanta eller löpa på korta avtal möjliga att säga upp vid behov.
- Fastighetsägaren har inte tillhandahållit hyresavtal för de externa hyresgästerna som omfattar uppställningsytor och kontorslokaler. En hyresdebiteringslista/verifikation har tillhandahållits som underlag. Värderingen förutsätter att denna information är korrekt. Lokalerna förutsätts uthyras med kallhyror.

- Fastighetsägaren har tillhandahållit utkast på hyresavtal med presumtiv hyresgäst där hyrestiden var avsedd att påbörjas under 2022. Detta avtal är inte undertecknat. Avtalet uppfattas som marknadsinformation avseende en specifik hyresgäst och förutsätts inte vara representativt för marknaden som helhet.
- Fastighetsägaren har tillhandahållit förbrukningsuppgifter till stöd för bedömning av fastighetens normaliserade drift- och underhållskostnader.
- Anläggningar som inte utgör fastighetstillbehör är befintlig drivmedelsanläggning. Marken för denna yta hyrs ut till drivmedelsbolag.

Besiktning och värderingsunderlag

Besiktning av värderingsobjektet utfördes 2023-06-13 av Daniel Bergqvist på Svefa. Vid besiktningen deltog Johan Kjellsson som representant för fastighetsägaren samt Oscar Kollberg och Eric Bönström från Vänersborgs kommun.

Följande uppgifter har erhållits från uppdragsgivaren:

- Ortofoto över värderingsobjektet med omfattning (tomtyta)
- Bygglovshandlingar
- Detaljplanehandlingar

Följande uppgifter har erhållits från fastighetsägaren:

- Hyresdebiteringslista
- Utkast på hyresavtal
- Förbrukningsuppgifter

3. Värderingsobjekt

Objektstyp

Inom värderingsobjektet finns lokaler för verkstad, tvätthall, kontor m.m. samt omfattande uppställningsytor för bl.a. fordon alternativt som upplag. Merparten av fastigheten nyttjas idag av fastighetsägarens rörelse. Denna verksamhet avses avslutas om fastigheten säljs. Därmed förutsätts en ny fastighetsägare disponera fastigheten fritt eftersom uthyresavtalen förutsätts löpa på mycket kort tid.

Lagfaren ägare

Lagfaren ägare till värderingsobjektet är Kjellssons Fastighetsförvaltning Förening U.P.A.

Läge

Värderingsobjektet är beläget på Tenggrenstorps industriområde, cirka två kilometer söder om Vänersborgs centrum. Se kartor i bilagt utdrag ur fastighetsregistret. Området är ett av fyra större verksamhetsområden på orten. På den samlade lokalhyresmarknaden bedöms läget utgöra ett A/B-läge.

Omgivningen utgörs huvudsakligen av industrier, verkstäder och sällanköpshandel. Avståndet till väg E45 cirka fyra kilometer, något längre till väg 44.

Tomt

Värderingsobjektet har en markareal av totalt 14 195 kvadratmeter (hela fastigheten). Värderingsobjektet upptar ca 10 000 kvm. Tomtplatsen är inhägnad förutom en mindre del mot Svetsargatan, tre grindar. Gränsen mellan befintlig och avstyckad del kommer sannolik att markeras med stängsel. Tomtplatsen är till största del asfalterad. På värderingsobjektet en större verkstadsbyggnad inkl. kontor. En drivmedelsanläggning är belägen på ofri grund och ingår inte i värderingen. Oljeavskiljare och reningsverk för tvätthallen finns. Befintlig tvättmaskin är i dagsläget ur funktion. Kommunalt vatten och avlopp.

Ca 1 650 kvm av värderingsobjektets tomtyta på ca 10 000 kvm är bebyggd. Övriga ytor består mestadels av anlagda ytor. Den södra delen av fastigheten, utmed kanalen, är obebyggt och utgör idag buffertzon (med vall). Stabilitets- och sättningsproblem bedöms som acceptabel för ändamålet större fordon.

Byggnadsbeskrivning

Industribyggnad/verkstad uppförd i ett plan med ett mindre entresolplan samt kontor och personalutrymmen i två plan. Byggnaden är uppförd omkring 1976 för dåvarande Vänersborgs Linjetrafik, tillbyggd omkring 1991. Fem genomkörbara skepp varav en port går till tvätthall för större fordon.

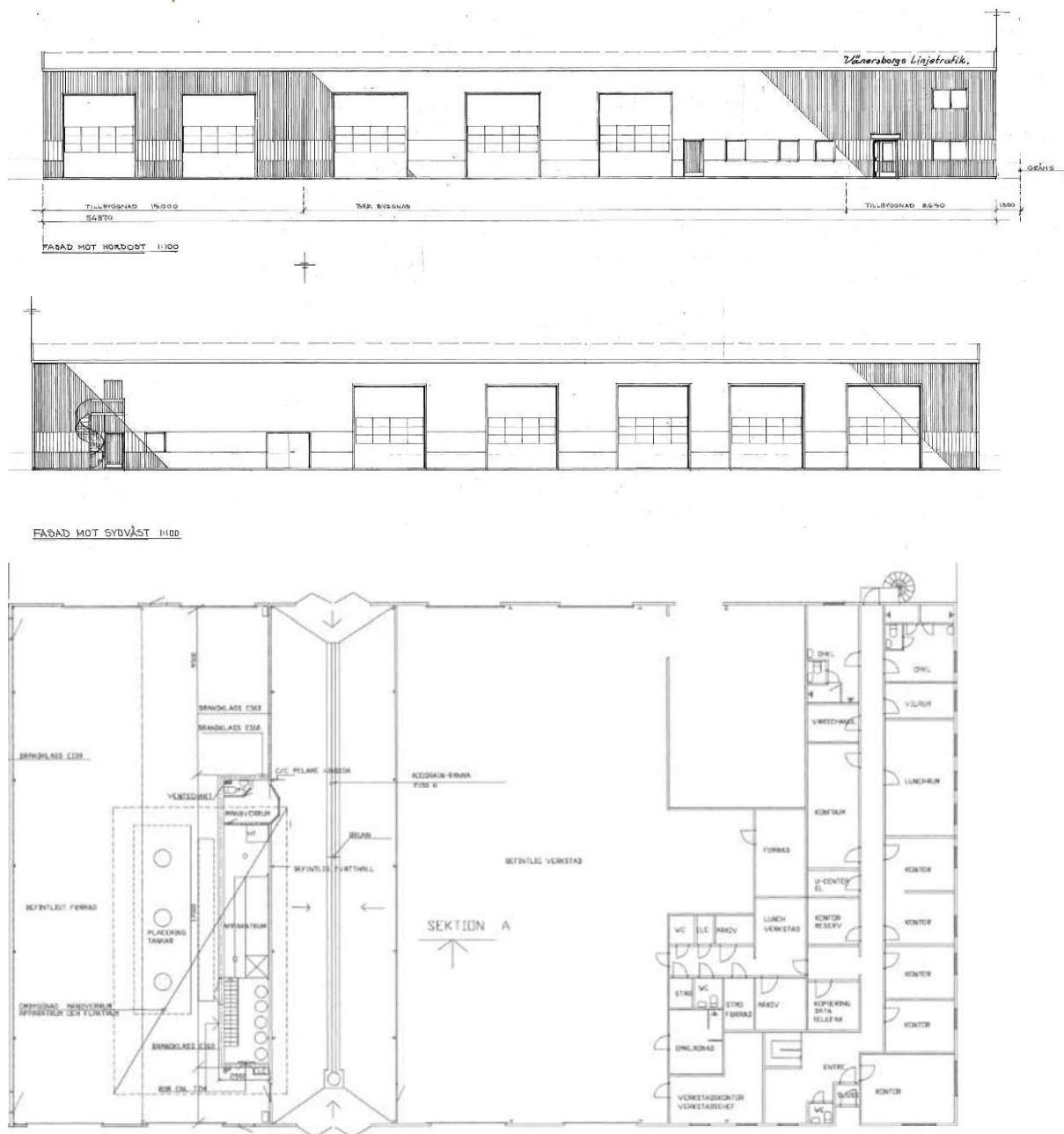
Inom fastigheten finns förutom uppställningsytor även bränsletapp för diesel och ad-blue. Denna del står på ofri grund och inbringar markhyra.

Kortfattad teknisk beskrivning

Grundläggning	Betongplatta, asfalt
Stomme	Stål
Fasadmaterial	Plåt, 2016
Fönster	2- och 3-glasisolerfönster, fönsterband
Yttertak	Dels från 1990-tal (tillbyggnader), sannolikt omlagt en gång på övriga delar.
Värmekälla	Luftvärmepumpar, olja, el
Uppvärmningssystem	Luft, airottemper, el-radiatorer

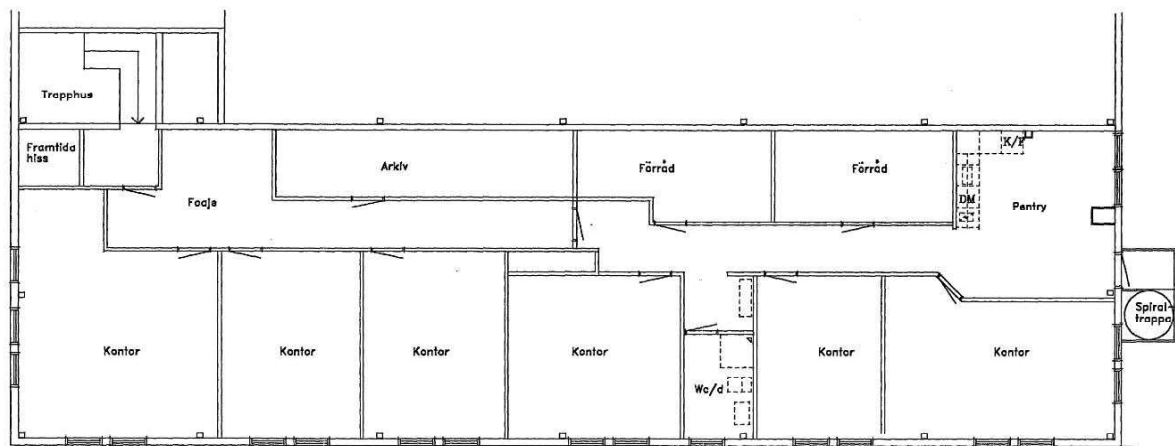
Ventilationssystem	frånluft, kontor
Komfortkyla	Ja, kontor (delvis)
Hissar	Nej, men förberett med hisschakt
Portar	2x5 portar, 4,6 meter höga
Takhöjd	Cirka 6 - 7 meter
Övrigt	Tvättshall finns inom fastigheten liksom bränsletapp.

Fasad- och planskisser m.m.

Tvättshallen lokaliseras centralt i byggnaden till vänster som verkstadslokalen. Kontors- och personalutrymmen finns i den högra delen av byggnaden sett från lokalgatan.

Ombyggnader har vidtagits under åren. Ovanstående planskiss är endast ungefärlig.

Våning 1 tr

RELATIONSRTNING

Ovan framgår lokalernas ungefärliga omfattning på våning 1 ovan markplan. Utrymme för hiss finns men hiss saknas idag. Cellkontor av 90-talsstandard.

Lokalernas omfattning

Nuvarande byggnad har uppförts i två omgångar med en ungefärlig yta på 1 650 kvm (BYA). Lokalytans storlek är svårbedömd eftersom förutsättningar att mäta upp lokalen utifrån ritning saknas eller på annat sätt är svår att fastställa utan att genomföra en mätning på plats. Bruksarean (BRA) 1800 kvm, varav:

Kontor och personalutrymmen våning 1: ca 300 kvm

Kontor på våning 2: ca 200 kvm

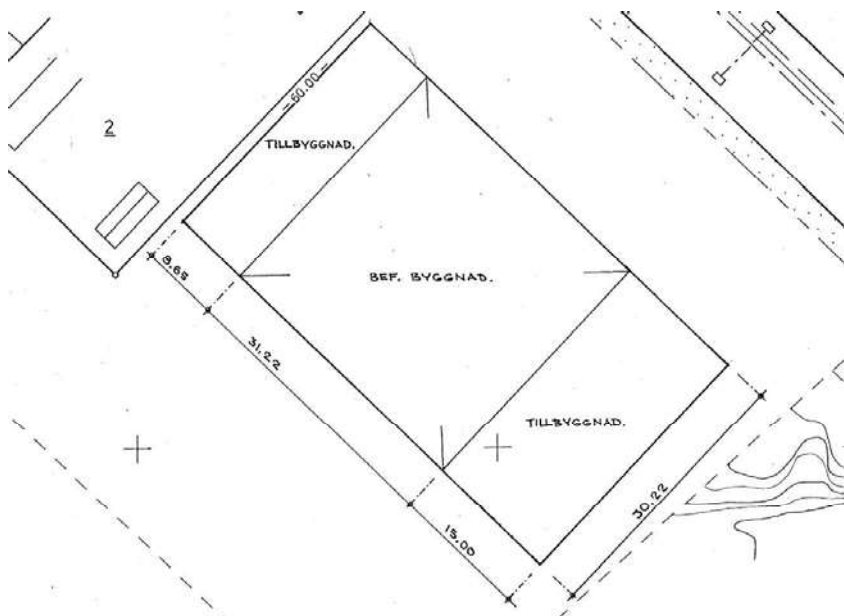
Verkstad med lager: ca 750

Tvättshall inkl teknik: ca 200

Garage: ca 350

Område för uppställning exklusive körytor: ca 2 500 kvm

Mark för drivmedelsanläggning: ca 75 kvm inkl. uppställning.

Fastighetsägaren uppger en lokalarea för kontor på totalt 500 kvm samt tvätthall/verkstad på 1 300 kvm.

Därmed bedöms lokalytan till övervägande del överensstämma med de uppgifter fastighetsägaren tillhandahållit. Den totala bruksarean, vilken bedöms motsvarar möjlig uthyrningsbar yta, bedöms därmed till 1 800 kvm.

Skick och standard

Byggnadernas yttre skick bedöms som bra (fasad och portar håller har ett bra skick, ny fasad sannolikt 2016). Inga direkta reparationsbehov noterades vid besiktningen, men fuktfläckar finns på plan 2 i kontorsdelarna. Eventuellt läckage från ventilation alternativt tak. Vid besiktningstillfället studerades ej taket på byggnaden. Sannolikt behöver takets yttskikt (papp) läggas om med tanke på byggnads- och tillbyggnadsåret. Fastighetsägaren känner inte till att taget har lagts om. Bedömningen är att byggnadens underhållsbehov avser tak, samt att energiförbättringar bör vidtas, framförallt inom kontorsdelarna.

Lokalerna håller en normal standard. Passage- och larmsystem (taggar). Delar av belysningen är uppdaterad till LED.

Byggnadernas inre skick bedöms som varierande från normalt till bra. För nuvarande verkstadsrörelse bedöms lokalerna funktionella, men ej att likställa med nyproduktion. Energiförbrukningen bedöms som högre än nyproduktion. Bedömd mängd inköpt el uppgår till 400 000 kwh, dvs ca 180 kwh/kvm för hela fastigheten och rörelse. Nivån bedöms som hög särskilt med tanke på att kontorsdelarna är att betrakta som oanvända.

Luftvärmepumpar värmer den östra delen ("kallgaraget"), verkstad och förråd av oljepannan, kontorsdelarna är eluppvärmda.

Verkstadsdelen och "kallgaraget" bedöms ha en normal standard för äldre verkstadsbyggnader där "smutsig" reparations- och underhållsservice av fordon pågår. Genomkörbar hall med bra uppställningsytor både ömse sidor om in- och utfart till lokalen.

Kontor och personalutrymmen i huvudbyggnaden har 1990-talsstandard. Funktionellt men sannolikt ej efterfrågat i den omfattning som lokaler upptar. I huvudsak linoleummatta, målad väv på väggar. Pentry finns.

Tvättshall med reningsverk från 2002 (Aqnova 5000). Befintlig tvättmaskin i tvätthallen är ur funktion och behöver sannolikt bytas ut i sin helhet. De tvättar som pågår sker manuellt med system för högtryckstvätt. Tvätthallens funktion kvarstår men de utsläppsbegränsningar som gäller för befintlig oljeavskiljare och rening möjliggör inget högfrekvent nyttjande. För en egenanvändare med exempelvis åkerirörelse är dock de nuvarande gränsvärdena med god marginal acceptabla. Enligt fastighetsägaren är den nuvarande beläggningen låg.

Hållbarhet

EnergideklARATION

EnergideklARATION saknas.

Potentiellt förorenad mark

Fastigheten saknar riskklass.

Befintlig oljereningsanläggning är enligt uppdragsgivarens bristfällig men eftersom verksamheten inte når upp till gränsvärdena för utsläpp krävs det inte någon åtgärd för befintlig verksamhet.

Inom ramen för detta uppdrag har det inte genomförts någon ytterligare kontroll avseende potentiella miljöbelastningar inom värderingsobjektet.

Rättsliga förhållanden

I bilaga återfinns ett utdrag ur fastighetsregistret. Av denna bilaga framgår bland annat:

- Lagfaren ägare
- Adressuppgifter
- Planförhållanden
- Servitut med mera
- Inteckningar
- Taxeringsuppgifter

Planförhållande

Värderingsobjektet omfattas av detaljplan med byggrätt för industriändamål. Byggrätten omfattar i stort sett hela fastighetens areal men högst 3/5 av markytan får bebyggas. Byggnadshöjd medges till 7 meter.

- Mom. 3 Med J betecknat område får användas endast för industriändamål av sådan beskaffenhet att närboende ej vållas olägenheter med hänsyn till sundhet, brandsäkerhet och trevnad. Där så prövas lämpligt kan handel, som är knuten till verksamheten, medgivas.
- Mom. 1 Av tomt som omfattar med J eller Jm betecknat område får högst tre femtedelar (3/5) bebyggas.

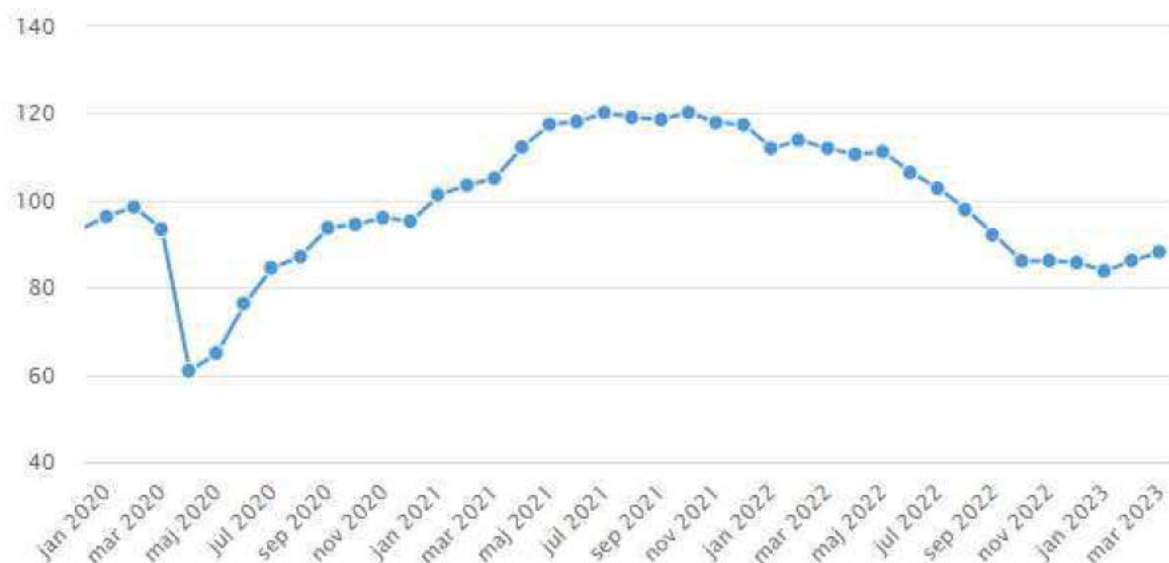
4. Marknadsanalys

Makroekonomi

Svensk ekonomi

Efter en tydlig inbromsning i svensk ekonomi i Q1 (-0,8 %) noterades en stark tillväxt i Q2 (+0,9 %), men utvecklingen mattades av i Q3 (+0,6 %) och Q4 (-0,5 %). BNP för 2022 ökade med 2,7 % jämfört med 2021. Konjunkturinstitutets prognos (mars-23) ligger på -0,4 % för 2023 respektive +1,3 % för 2024. Sverige väntas gå in i lågkonjunktur under 2023, en lågkonjunktur som sannolikt består till 2026.

Konjunkturbarometern stabiliserades i Q4 och har noterat en svag återhämtning i Q1, men ligger fortfarande klart lägre än det historiska genomsnittet (undantaget tillverkningsindustrin).

Källa: Konjunkturinstitutet

Inflationen (KPI) steg kraftigt under 2022, från 3,7 % i januari till 12,3 % i december, i huvudsak p.g.a. energi, livsmedel och boende. I mars-23 uppgick KPI till 10,6 %, och även om inflationen väntas vara fortsatt hög under året är det nu mycket som tyder på att utvecklingen långsamt är på väg ner mot mer rimliga nivåer.

I takt med lågkonjturen väntas inflationen minska, men Riksbanken anser att det krävs en restriktiv penningpolitik för att motverka att den höga inflationen blir långvarig, och för att värna om det långsiktiga inflationsmålet om 2,0 %. Riksbanken höjde styrräntan i februari med 50 punkter till 3,0 %, och aviserade att ytterligare höjningar är att vänta under Q2/Q3. Vidare kommer innehavet av statsobligationer att minskas.

Osäkerheten är stor, men styrräntan väntas stabiliseras kring 3,25 – 3,5 % under 2024 (efter en "peak" om 3,75 % i Q2/Q3 2023). Under 2024 väntas inflationen stabiliseras kring 2,0 % (KPIF, d.v.s. med fast ränta).

Sverige står inför stora demografiska utmaningar, framför allt p.g.a. den åldrande befolkningen. Till 2030 kommer ca 21 % av befolkningen vara >65 år. Befolkningen inom den "yrkesaktiva" kategorin 20–65 år väntas öka med ca 3,3 % till 2030, medan antalet 65+ år väntas öka med ca 11,1 % och 85+ med ca 40,7 %.

De offentliga finanserna är relativt starka, vilket möjliggör investeringar i vård/skola/omsorg. På sikt är en ökande försörjningskvot, d.v.s. andelen personer i "icke-arbetsför" ålder, en stor utmaning. Sannolikt kommer det att krävas en åtstramning av de offentliga utgifterna och finanspolitiken.

Under 2022 har arbetsmarknaden präglats av stark återhämtning efter coronapandemin. Arbetslösheten i mars-23 uppgick till 6,4 % (inskrivna arbetslösa, 16–65 år). Lågkonjunkturen medför stor osäkerhet för 2023/2024, och arbetslösheten väntas öka till 6,9 % respektive 7,0 % (Arbetsförmedlingen, dec-22).

Arbetslösheten väntas öka i hela Sverige, men norra Sverige bedöms ha ett starkare utgångsläge beaktat de planerade industri-/infrastrukturinvesteringarna.

Det svenska näringslivet blir alltmer kunskapsintensivt. Inom flera yrken – privat och offentlig sektor – är det brist på kompetent arbetskraft, vilket riskerar att hålla tillbaka den långsiktiga utvecklingen. Utan erforderlig kompetens finns det risk för att investeringar skjuts på framtiden, som t.ex. "gröna investeringar" för att möjliggöra omställningen till ett mer klimat-/miljöanpassat näringsliv. Inom vård/skola/omsorg ökar dessutom behovet av arbetskraft p.g.a. den demografiska utvecklingen.

Långtidsarbetslösheten är fortsatt hög, en långsiktig trend som ökade under coronapandemin och som på en osäker arbetsmarknad riskerar att bli permanent (150 000 arbetslösa >12 månader).

Arbetsmarknaden är i obalans, de arbetslösas utbildning/kompetens matchar inte arbetsgivarnas efterfrågan. Det krävs politiska initiativ med fokus på utbildning och subventionerade anställningar för att skapa förutsättningar för långtidsarbetslösa att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Utbildning och kompetensutveckling hör till de viktigaste faktorerna till en varaktig etablering på arbetsmarknaden, särskilt med hänsyn till den tekniska utvecklingen av näringslivet. Till viss del kan det sägas råda en paradox på svensk arbetsmarknad; stigande arbetslöshet samtidigt som det är brist på arbetskraft.

Fastighetsmarknad

Investeringsmarknaden

Den positiva utvecklingen på fastighetsmarknaden tog slut i Q2 2022, i huvudsak p.g.a. geopolitisk och ekonomisk osäkerhet som resulterat i stigande kapitalkostnader, hög inflation och lågkonjunktur. Samtidigt ses det inte som orimligt med en viss "reky" efter senare års starka utveckling.

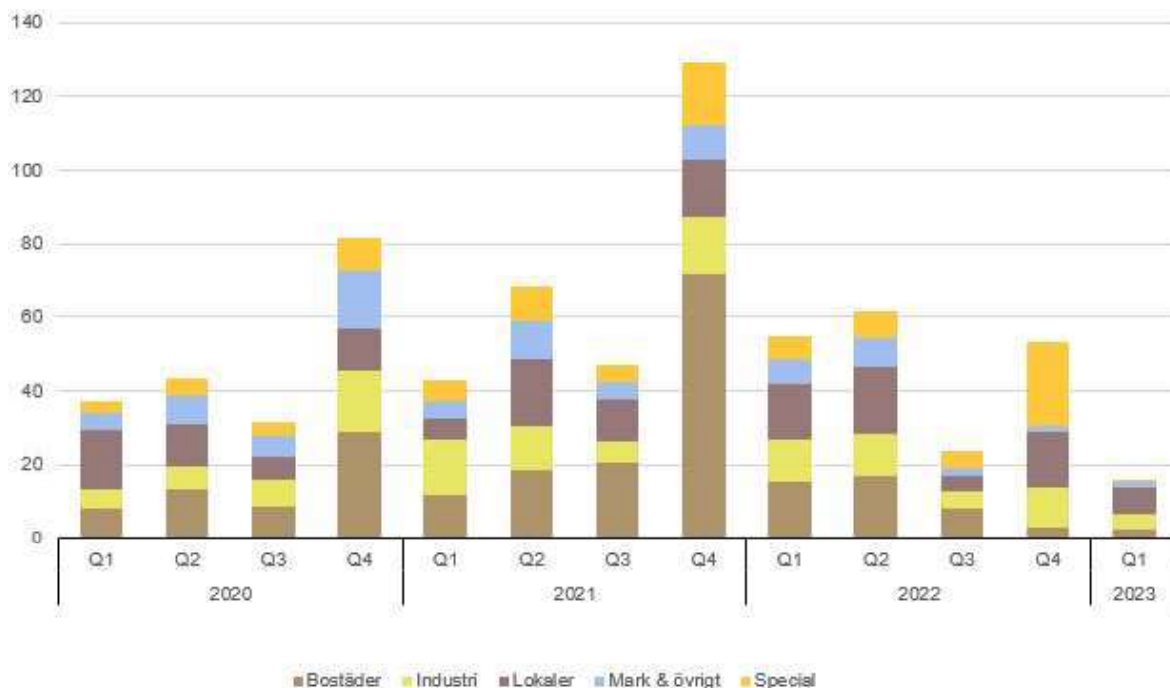
2022 noterades en stark inledning på investeringsmarknaden, men med stigande kapitalkostnader och en ökad osäkerhet på bostads-/fastighetsmarknaden följde en klart lägre aktivitet under Q3/Q4, med stigande direktavkastningskrav.

Total transaktionsvolym 2022 uppgick till ca 193 mdkr, en minskning med ca 33 % jämfört med 2021, men i nivå med 2019 och 2020.

Det kan noteras att en del av de transaktioner som trots allt genomfördes i Q4 sannolikt till viss del varit "tvingande", d.v.s. att säljaren inte skulle valt att sälja såtillvida det inte funnits ett behov av att stärka bolagets finansiella ställning.

Inledningen av 2023 följer trenden med en avvaktande marknad, framför allt inom de segment med fortsatt relativt låga direktavkastningskrav (investerarna söker sig till mer "hög-avkastande" fastigheter). Transaktionsvolymen i Q1 uppgick endast till ca 16 mdkr, och på många lokala/regionala delmarknader har det i praktiken inte noterats några representativa transaktioner.

Bostadsfastigheter och samhällsfastigheter står för en ovanligt låg andel av transaktionsvolymen, 17 respektive 3 %. Kommersiella fastigheter står däremot för en ovanligt hög andel, 46 %. Det är en tydlig ökning från 25 % 2022 (men en markant minskning med 50 % lägre transaktionsvolym).

Källa: Svefa

Transaktionsmarknaden väntas vara fortsatt avvaktande under 2023, med fortsatt stigande direktavkastningskrav i takt med stigande kapitalkostnader. En viss stabilisering kan komma att ske kring årsskiftet 2023/2024, men osäkerheten är stor. Fastighetsmarknaden är känslig för negativa signaler.

Kreditmarknaden noterade en tydlig försvagning under 2022. Villkoren, särskilt på obligationsmarknaden, har förbättrats något i Q1, men kapitalkostnaderna är fortsatt relativt höga. Osäkerheten ökade i och med "nya bankkrisen" i mars/april. Marknaden har stabiliserats, men är fortsatt känslig för negativa signaler. Med stigande kapitalkostnader försämras avkastningen på eget kapital, vilket kan motivera ett ökat fokus på hög-avkastande fastigheter.

Miljö-/hållbarhetsfrågor, och nu även social hållbarhet, har tagit en naturlig plats på kreditmarknaden där aktörer i framkant erhåller mer förmånliga finansieringsvillkor.

De höga energikostnaderna har erfarit stor uppmärksamhet under 2022/2023, vilket för fastighetsägarna motiverar fokus på "närproducerad" energi som solceller o.d. (vanligen en "win-win-situation" för fastighetsägare och hyresgäster).

De "fysiska" klimatriskerna har ökat i fokus, vilket väntas påverka investerings-/fastighetsmarknaden i allt högre utsträckning. Klimatrelaterade risker medför finansiella risker, som i sin tur påverkar förutsättningarna – och kostnaderna – på försäkrings-/kreditmarknaderna.

Bostadsfastigheter har noterat en stark utveckling, särskilt i storstads-/regionstadsregionerna. Till följd av stigande kapitalkostnader och osäkra marknadsförutsättningar i stort kan det nu noteras en tydlig trend med stigande direktavkastningskrav. Marknaden för nyproduktion har noterat en tydligt minskad aktivitet.

Moderna kontor i CBD och A-läge utgör fortsatt intressanta investeringar, men det kan noteras en polarisering mot mindre kvalitativa fastigheter. En fördel är att hyresavtalen är knutna till KPI vilket "realvärde-säkrar" investeringen. Det finns en osäkerhet kring hyresmarknadens långsiktiga utveckling som påverkar investeringsmarknaden (inflationsjustering av utgående hyror, hem-/distansarbete och fokus på flexibla lokaler/hyresavtal väntas medföra minskad lokalefterfrågan. Vakanserna bedöms öka under 2023 och 2024.

Extern-/livsmedelshandel står relativt starkt i lågkonjunktur, särskilt inom etablerade externhandelsområden (=kluster-effekt). För detaljhandeln i stort – och för café/restaurang, hotell och liknande verksamheter som har det svårt i lågkonjunktur – kan noteras stigande direktavkastningskrav. Det stora problemet inom segmentet är att vakans-/hyresrisken har ökat betydligt.

Det finns ett fortsatt stort investeringsintresse för kvalitativa samhällsfastigheter som utgör ett relativt "konjunktur-oberoende" segment. Vidare finns ett stort behov av nyproduktion och modernisering av befintligt bestånd av vård/skola/omsorg för att säkerställa det långsiktiga lokalbehovet. Med stigande kapitalkostnader har det emellertid noterats stigande direktavkastningskrav.

Logistikfastigheter, inklusive last mile-logistik, har under senare år utgjort ett intressant segment med stark tillväxt till följd av e-handels utveckling. Investerarnas fokus på moderna fastigheter med långa hyresavtal (vanligen triple-net) har medfört sjunkande direktavkastningskrav, men 2022/2023 har marknaden varit svag med stigande direktavkastningskrav.

Stigande kapitalkostnader och höga bygg-/exploateringskostnader, i kombination med svaga marknadsförutsättningar för såväl hyres- som bostads-/ägenderätter, har medfört en låg projektaktivitet. Det finns en långsiktig efterfrågan på råmark/byggrätter och kvalitativa projektfastigheter inom storstads-/regionstadsregionerna, men marknaden väntas vara avvaktande under 2023. En viss prisjustering har noterats under 2023 och det finns en förväntan om fortsatt sjunkande priser, särskilt vad gäller projekt med produktionsstart i närtid.

Industrifastigheter - regionala marknadsförutsättningar

Göteborgsregionens näringsliv med fordonsindustrin som en stark och drivande del har under de senaste åren gått bra, vilket har avspeglats i en stark marknad för industrifastigheter i regionen. Spridningen av coronaviruset skapade under inledningen av 2020 viss turbulens för industribranschen med en avmattning i konjunkturen som följd, dock från en hög nivå. Under andra halvan av 2020 skedde en kraftig förbättring och under 2021 stärktes konjunkturläget ytterligare, där konjunkturläget för regionens företag växlade upp till ett läge som indikerade högkonjunktur.

Under andra halvåret 2022 har en större osäkerhet präglat marknaden där stigande marknadsräntor, hög inflationstakt, rekordhöga energipriser samt ett oroligt omvärldsläge har resulterat i en tydligt försvagad konjunktur (och förväntad BNP-tillväxt) för regionens viktiga marknader. Konjunkturindikatorn för Göteborgsregionen sjönk under fjärde kvartalet 2022 till en nivå som motsvarar lågkonjunktur, vilket även bekräftas i den senaste indikatorn (Q1).

Marknaden har under de senaste månaderna generellt varit mer avvaktande med få avslut, vilket tyder på att köpare och säljare har svårt att mötas. Under inledningen av 2022 noterades direktavkastningskraven för industrilokaler i bästa läge och med goda förutsättningar i Göteborg i huvudsak inom intervallet 5,25–5,75%, samt för bästa logistik i bästa läge till under 4,0% (med rekordnoteringar kring 3,5%). Dessa (låga) nivåer bedöms emellertid inte som relevanta idag. För de mest lågavkastande logistikobjekten talas om en press uppåt på avkastningskraven om i storleksordningen 100 punkter.

Marknaden är dock diversifierad och där centralt belägen industri med goda kommunikations- och utvecklingsmöjligheter premieras.

Beaktat den rådande marknadsutvecklingen är den generella prognosen för det kommande året en fortsatt avvaktande marknad med stigande direktavkastningskrav.

Lokala marknadsförutsättningar

Omsättningen på industrifastigheter i Vänersborg har under de senaste åren varit relativt låg vilket är normalt för en kommun av Vänersborgs storlek. Köpare har i huvudsak varit lokala aktörer som själva driver rörelser i lokalerna.

I Vänersborgs tätort bedöms vakansgraden till ca 4 - 8 procent för industrilokaler/lager. Vakanser avser i normalfallet omoderna och orationella lokaler.

Hyresnivån för lager/industri ligger normalt inom intervallet ca 350 - 700 kronor per kvadratmeter.

Osäkerheten i statistiken är att betrakta som relativt stor med anledning av den låga transaktionsvolymen och höga andelen egenanvändare.

Värderingsobjektets marknadsförutsättningar

Värderingsobjektet är beläget i Tenggrenstorps industriområde. I området finns i huvudsak småindustri, bilhandel samt viss övrig sällanköpshandel. Objektet är i normalt skick med ordinär standard. Generellt är efterfrågan och omsättningen av industrier något begränsad i Vänersborg. I huvudsak efterfrågas mindre lokaler på 100–400 kvadratmeter.

Värderingsobjektet bedöms vara relativt flexibelt, bl.a. med hänsyn till den nuvarande localsammansättningen med en variation av verkstadsutrymmen (verkstad samt garage) och kontor. Fastigheten har även större obebyggda ytor med möjlighet till utbyggnad alternativt större uppställningsplatser. Större kontorsutrymmen är idag vakanta vilket bedöms vara fastighetens "akilleshäla". Vår bedömning är att vakansrisken för denna del är fortsatt hög i och med att utrymmena varit vakanta under en längre tid. Den uthyrning som sker i kontorsdelarna är i dagsläget en städfirma samt privatpersoner/företag som nyttjar lokalerna som förråd. Enligt fastighetsägaren har kontorslokalerna även nyttjas som tillfälligt boende.

Värderingsobjektet är utrustat med tvätthall för större fordon, verkstad, uppställningsytor och garage, industrikontor m.m. Tillstånd för oljeavskiljare m.m. samt hantering av större mängder bränsle finns. Därmed är tänkbara köpare eller hyresgäster åkerier/bussföretag som vill ha tillgång till nödvändig infrastruktur för drift och administration av rörelsen. Vårt att påminna om är att byggnaden ursprungligen uppfördes för detta behov.

Nedan redovisas en sammanfattning avseende värderingsobjektets styrkor och svagheter:

Styrkor och möjligheter:

- Bra – normalt skick på verkstadslokaler
- Lämpligt för större fordon, åkerier m.m.
- Möjlighet till bränslehantering, förvaring m.m.
- Utbyggnadspotential
- Hyresbärande uppställningsytor
- Möjlighet för ny rörelse att etableras.

Svagheter och hot:

- Nuvarande rörelse avses avslutas. Nya hyresgäster eller användare efterfrågas.
- Fortsatt hög vakansrisk för kontorsdelarna.
- Inget uppenbart skyltläge.
- Marknadsläget och sämre förutsättningar för fastighetskrediter.
- Avstyckningen innebär att en utfart stängs

För egenanvändare bedöms fastigheten som lämplig eftersom nuvarande rörelse avses avvecklas. För en förvaltande aktör bedöms ombyggnadspotential finnas för att anpassa lokalerna till en ny större hyresgäst.

5. Värderingsmetodik

Definition av marknadsvärde och metodtillämpning

Marknadsvärdet är det bedömda belopp för vilket en tillgång eller skuld borde kunna överlåtas vid värdetidpunkten mellan en villig köpare och en villig säljare i oberoende ställning till varandra, efter sedvanlig marknadsföringstid där parterna har handlat kunnigt, insiktsfullt och utan tvång.

Marknadsvärdebedömningen sker genom en kombination av två metoder; ortsprismetod och avkastningsmetod. Utifrån resultaten av dessa metoder görs en sammanfattande bedömning av marknadsvärdet.

Ortsprismetod

Ortsprismetoden innebär att värderingsobjektet jämförs med sålda fastigheter med liknande egenskaper, exempelvis utifrån objektstyp, läge, standard och hyresgäststruktur. Hänsyn tas till den värdeutveckling som skett mellan förvärvs- och värdetidpunkt. Köpeskillningarna jämförs direkt eller normeras med avseende på en eller flera värdebärande egenskaper, exempelvis uthyrbar area, hyra, driftnetto eller taxeringsvärde.

Avkastningsmetod

Avkastningsmetoden innebär att de betalningsströmmar samt det restvärde som fastighetsinnehavet förväntas ge upphov till nuvärdesberäknas med en kalkylränta baserad på de direktavkastningskrav som kan härledas från ortsprismetoden. Kassaflödesanalysen finns redovisad i bilaga 1:1.

De faktiska värdefaktorer, exempelvis hyror, drift- och underhållskostnader, som finns tillgängliga används i den mån de kan anses spegla en marknadsmässig nivå. När faktiska uppgifter om värderingsobjektets betalningsströmmar inte är tillgängliga eller om de inte speglar marknadens förväntningar baseras kalkylen istället på värden som kan anses normala för det aktuella värderingsobjektet med hänsyn till den rådande marknadssituationen och marknadens framtidsbedömningar.

6. Värdering

Ortsprismetod

Det har under den senaste fyraårsperioden skett ett femtiotal lagfarna försäljningar av bebyggda industrifastigheter inom Vänersborgs tätort. Efter gallring med avseende på bl.a. storlek, användning, köp med uppenbar eller misstänkt intressegemenskap och objekt med i övrigt bristfällig jämförbarhet återstår endast nio objekt.

Objekten har sålts till priser som varierar mellan ca 2 800 – 9 400 kr/kvm uthyrbar area med ett medel om ca 5 500 kr/kvm.

Fastighet	Köpedatum	Pris Tkr	Kr/kvm	Typkod	Totalyta	Areal	Nybygg.år
FRODE 10	2022-04-29	5 300	7 162	423	740	7 329	1988
MADEN 8	2022-04-01	12 000	9 375	432	1 280	7 561	2020
BRIGGEN 9	2021-04-30	6 700	6 351	432	1 055	2 255	1976
RÄFFLAN 2	2020-11-23	5 000	2 778	433	1 800	4 165	2004
MÅLSNÖRET 3	2020-05-15	2 150	3 583	432	600	1 682	1972
MADEN 13	2020-05-15	6 700	6 031	426	1 111	11 905	1992
GRUNNEBO 2:29	2020-03-12	1 800	4 286	425	420	5 660	1988
GRUNNEBO 3:19	2019-08-30	1 500	2 500	432	600	4 168	-
DIAGONALEN 8	2019-03-25	7 750	7 510	432	1 032	16 571	-
Medel ovägt:		5 433	5 508	-	960	6 811	1991

Direktavkastningarna är svåra att härleda ur ovanstående material, men bedöms med beaktande av marknadsmässiga parametrar, statistik och erfarenhet relaterat till jämförbara delmarknader i huvudsak variera mellan ca 6,0 och 8,5 %.

Sett till ett bredare geografiskt upptagningsområde avseende så långt som möjligt jämförbara kommuner (Skövde, Götene, Mariestad, Mellerud, Åmål) noteras försäljningar av industrifastigheter inom prisintervallet ca 1 700 – 10 000 kr/kvm med ett medel om ca 5 800 kr/kvm.

Med beaktande av värderingsobjektets specifika egenskaper bedöms värderingsobjektets värde sammantaget ligga i den övre mellersta delen av det ovan redovisade prisintervallet (se analys i avsnittet om värderingsobjektets marknadsförutsättningar).

Bland ortspriserna finns en notering för en grannfastighet till värderingsobjektet, Frode 10, som såldes i början av 2022 för 5,3 mnkr. Fastigheten är likt värderingsobjektet bebyggt med garage/verksamhetsbyggnad med portar för större fordon samt kontor. Merparten av fastigheten är dock inte bebyggd. Stor del av fastigheten är heller inte anlagd. Ca halva fastigheten är varken bebyggd eller anlagd. Per tomtareal motsvarar priset ca 725 kr/kvm. Per taxerad lokalarea uppgår priset till ca 7 150 kr/kvm LOA.

Avkastningsmetod

Kalkylperioden

Kalkylperioden löper på 10 år från och med 2023-06-19.

Inflation

Under 2023 har använts inflationsantaganden om 6,0 %, därefter 2,0 %.

Inflationsantagandet är baserat på en samlad bedömning av prognoser från Riksbanken, Konjunkturinstitutet och de ledande bankerna.

Direktavkastningskrav, kalkylränta och restvärde

Direktavkastningskravet har i den mån möjligt bedömts med utgångspunkt från på marknaden genomförda försäljningar av likvärdiga fastigheter, kompletterat med marknadsmässiga parametrar, statistik och erfarenhet. De i värderingsobjektet ingående hyreskontrakten/lokalerna har åsatts differentierade direktavkastningskrav under gällande kontraktstid utifrån dess riskperspektiv, vilket sammantaget viktas till cirka 8,21%.

Teoretisk utgångspunkt för val av kalkylränta är den nominella ränta som gäller på andrahandsmarknaden för statsobligationer med en löptid motsvarande kalkylperiodens längd. Till detta läggs en fastighetsrelaterad risk som exempelvis beror på värderingsobjektets typ, storlek, läge och alternativa användningsmöjligheter. I praktiken bedöms kalkylräntan ofta genom att inflationsanpassa direktavkastningskravet, vilket också gjorts i detta värdeutlåtande.

Restvärdet utgörs av marknadsvärdet som fastigheten bedöms ha i slutet av kalkylperioden. Restvärdet bedöms genom att dividera det prognostiserade driftnettot året efter kalkylperiodens slut med ett bedömt direktavkastningskrav, vilket för värderingsobjektet har bedömts till cirka 8,11%.

Hyror

Nuvarande lokalhyresgäster är i huvudsak fastighetsägarens rörelse. Dessa avses avslutas om fastighetens säljs. Externhyresavtal avser flertalet uppställningsplatser, garageplats samt kontorsutrymmen som för uthyrda delar snarare används som lager och magasinering. Dessa förutsätts löpa på korta avtal. Om fastighetens säljs är det möjligt att en ny ägare/hyresgäst disponerar hela fastigheten.

Fastighetsägaren har tillhandahållit ett utkast på hyresavtal för merparten av den uthyrbarsbara ytan (exkl 250 kvm kontor på våning 2) samt inklusive uppställningsytor. Hyran uppgår till 1 560 000 kr på 10 år från den 1 oktober 2022 (kallhyra), motsvarande ca 1 050 kr/kvm lokalyta inkl. uppställningsytor. Detta avtal är ej ingånget men var avsett för en åkeri/bussrörelse.

Nivån är klart över de hyresnivåer som Svefa bedömer gälla i området. Däremot bär de omfattande uppställningsytorna idag hyresintäkter på uppskattningsvis ca 150 000 kr årligen.

Sammanlagt bedöms en hyresnivå för hela objektet exklusive kontorslokaler på våning 2 som normalt eller något över marknadsvärdenivån. Dock bör tilläggas att objektet, men sin möjlighet till bränslehantering och tvätt av större fordon, motiverar ett hyrespåslag för "rätt" aktör även om antal presumtiva hyresgäster samtidigt är få.

Ur Svefas fastighetsmarknadssystem hämtas följande generella marknadsinformation på orten:

Tenggrenstorp				Övriga Tätorten I...			
Tabell		Diagram		Tabell		Diagram	
	MIN	MEDEL	MAX		MIN	MEDEL	MAX
HYRA (KR/M2)	350	475	675	HYRA (KR/M2)	500	700	900
VAKANSER (%)	3,00	5,00	8,00	VAKANSER (%)	5,00	8,00	10,00
DIR.AVK. (%)	7,70	7,95	9,00	DIR.AVK. (%)	7,75	8,50	9,00
Svefa, 2023-04-01				Svefa, 2023-04-01			

För kontor klassificeras området som ett C-läge. Generellt är området inte kontoriserat utan de kontor som förekommer hör normalt sett till verkstads-/industrirörelsen, dvs som komplement. Den typen av lokaler bedöms ha en hyresnivå i nivå med eller strax under verkstadslokalerna.

Osäkerheten i hyresbedömningen är generellt stor eftersom antal marknadshyresnoteringar är relativt få. Många industrilokaler nyttjas av egenanvändare. Kommersiellt förvaltade objekt avser i många fall objekt med ett mycket stort antal hyresgäster ("industrihotell") vars hyresnivåer normalt sett är mycket höga eftersom lokalerna är små.

Sammanlagt bedöms hyresnivån för kontor i anslutning till verkstad till 450 kr/kvm, verkstad med tvätthall till 600-650 kr/kvm. Förrådsutrymmen och garage bedöms ha en marknadshyra omkring 600 kr/kvm.

Tabellen nedan visas marknadshyra per lokaltyp. De hyresbärande uppställningsytorna har med ledning av nuvarande hyresintäkter uppskattats till ca 150 000 kr/årigen motsvarande 60 kr/kvm markyta. Nivån bedöms marknadsmässig för styckvis uthyrning. Hyresgäster som efterfrågar stora uppställningsytor i anslutning till lokalerna bedöms ha en hyresbetalningsförmåga som överstiger denna nivå.

Enligt fastighetsägaren erhålls 25 000 årligen för yta med drivmedelstappen. Uppgifterna har inte gått att kontrollera men bedöms rimlig för den yta om anläggningen upptar inkl. den närmst belägna marken ämnad för körytor.

Lokaltyp	Utgående hyra			Uthyrd area			Marknadsmässig hyra			Totalt		
	Tkr	Kr/m²	Kr/plats	Tkr	Kr/m²	Kr/plats	Tkr	Kr/m²	Kr/plats	Tkr	Kr/m²	Kr/plats
Kontor	68	450	-	68	450	-	158	450	-	225	450	-
Industri	818	629	-	818	629	-	0	-	-	818	629	-
Övrigt 3	175	-	68	175	-	68	0	-	-	175	-	68
Summa/Medel	1 060	610	68	1 060	610	68	158	450	0	1 218	579	68

Hyrona är redovisade exklusive värme och övriga driftsrelaterade tillägg (kallhyror). Ersättning för fastighetsskatt tillkommer.

Övrigt 3 avser uppställningsytor och mark för drivmedelsanläggning.

Hyresutvecklingen för lokalerna bedöms följa förväntad inflationsutveckling.

I hyresgästförteckningen (se bilaga 1:2) framgår exempelvis om lokalerna är registrerade för moms, utgående hyresnivåer, bedömda marknadsmässiga hyresnivåer, fastighetsskatt samt indexering.

Vakanser

Värderingsobjektet har vid värdetidpunkten vakanser avseende kontorsutrymmen. Även om enstaka hyresgäster förekommer sker dessa uthyrningar på korta kontrakt för i huvudsak en annan användning än kontor. Objektet/lokalerna har åsatts långsiktiga vakanser på 10% för kontor, tvätthall och garage. För verkstad något lägre, 5%. Uppställningsytor 15% med motiveringen att det är korta kontrakt till i första hand privatpersoner.

Lokaltyp	Uthyrbar area			Uthyrd area			Outhyrd area			Ekonomisk vakans	
	m ²	%	Antal	m ²	%	Antal	m ²	%	Antal	Aktuell %	Marknad %
Kontor	500	28	-	150	30	-	350	70	-	70,0%	10,0%
Industri	1 300	72	-	1 300	100	-	0	0	-	0,0%	7,0%
Övrigt 3	-	-	2 575	-	-	2 575	-	-	0	0,0%	13,6%
Summa/Medel	1 800	100	2 575	1 450	81	2 575	350	19	0	12,9%	8,5%

* Enskilda kontrakt som innehåller flera lokalslag grupperas enligt det huvudsakliga användningsområdet.

Drift och underhåll

Fastighetsägaren har tillhandahållit uppgifter om ungefärlig årsförbrukning (köpt el) på ca 400 000 kwh. Detta avser även den del av fastigheten som inte ingår att värdera (butik). Ca 75% bedöms hänförlig till värderingsobjektet. Energiprestandan bedöms som relativt låg med tanke på byggår. Hur stor del av den inköpta elen som är oberoende verksamheten (dvs uppvärmning) är svårbedömd med uppskattas utifrån erfarenhetstal till ca 150 kr/kvm lokalyta. Eftersom hyresförhållandet är kallhyra belastar detta inte fastigheten. Övriga taxebunda kostnader bedöms inte avvika från vad som är normalt för objektstypen. De totala drift- och underhållskostnaderna för värderingsobjektet har bedömts med ledning från erhållna kostnader samt genom statistik och erfarenhet.

Lokaltyp	Bedömd initial D&U-kostnad			Varav								
				Drift och löpande underhåll			Periodiskt underhåll			Administration		
	Tkr	*Kri/m ²	Kri/plats	Tkr	*Kri/m ²	Kri/plats	Tkr	*Kri/m ²	Kri/plats	Tkr	*Kri/m ²	Kri/plats
Kontor	101	202	-	54	107	-	40	80	-	8	15	-
Industri	215	165	-	117	90	-	78	60	-	20	15	-
Övrigt 3	64	-	25	39	-	15	26	-	10	0	-	0
Summa/Medel	380	175	25	209	95	15	144	66	10	27	15	

* Kostnad/m² inkluderar ej lokaltyperna G, Ö3 och S.

Kostnaden för planerat/periodiskt underhåll avser en schabloniserad annuitetsberäkning över värderingsobjektets livslängd.

Drift- och underhållskostnader är redovisade kallt.

Kostnadsutvecklingen har under kalkylperioden bedömts följa förväntad inflationsutveckling.

Taxeringsvärde och fastighetsskatt-/avgift

Värderingsobjektet har vid fastighetstaxeringen åsatts typkod 829 (skattebefriad kommunikationsbyggnad). Vi bedömer att fastigheten inte lever upp till denna taxering utan snarare omfattas av 400-serien för industri. Taxeringsvärdet har uppskattats grovt till 7 mnkr varpå fastighetsskatt utgår på detta belopp.

Fastighetsskatten för lokaldelen bedöms också på sikt återfås av hyresgästerna i kassaflödeskalkylen, se kommentar nedan.

Taxeringsvärden (kr)	
Markvärde	1 800 000
Byggnadsvärde	5 200 000
Totalt	7 000 000
Varav bostad	0
Varav lokaler	7 000 000
Totalt	7 000 000

För lokalerna utgår fastighetsskatt med 1,0 % av taxeringsvärdet.

För industrifastigheter utgår fastighetsskatt med 0,5 % av taxeringsvärdet.

Resultat

Det marknadsbaserade avkastningsvärdet för värderingsobjektet bedöms till ca 13 600 000 kr motsvarande ca 7 500 kr/kvm lokalarea (bruksarea), se bilaga 1:1.

Värde av outnyttjad byggrätt

Värdet av outnyttjad byggrätt på industrifastigheter är relativt försumbart när det gäller förvärv av bebyggda fastigheter. Det eventuella tillskottsvärdet är i normalfallet redan inräknat i försäljningspriset vid förvärvstillfället. Med anledning av ovanstående bedöms det inte föreligga något ytterligare värde av tillkommande byggrätt. Värdet av uppställningsytor bedöms överstiga betalningsviljan för ytterligare bebyggelseexpansion.

Samlad värdebedömning

Transaktionsmarkanden för industrifastigheter i Vänersborg är i allmänhet låg. Värderingsobjektet har ett ordinärt läge på orten och är ursprungligen uppfört för åkeri/bussrörelse. För detta ändamål bedöms värderingsobjektet som bra men antal tagare och/eller hyresgäster är få. De goda möjligheterna för uppställningsytor ger objektet en konkurrensfördel i jämförelse med många mindre verksamhetsfastigheter. Befintlig rörelse har dock endast i mindre omfattning nyttjat uppställningsytorna utan är beroende av externa hyresgäster som hyr enstaka platser t.ex. för husbilar och båttrailers. Efterfrågan har i allmänhet varit god.

Av ortsprisanalysen framgår ett jämförelseköp (grannfastigheten) på ca 7 000 kr/kvm LOA. Objektet bedöms i stora drag likna värderingsobjektet men stor del av fastigheten är ej anlagd eller försedd med attribut som tvätthall m.m. Genomförd kassaflödesanalys indikerar ett värde på ca 7 500 kr/kvm LOA. Nivån bedöms rimlig sett till att en mycket stor del av fastigheten kan nyttjas för uppställning.

Marknadsvärdet bedöms slutligen till 13 600 000 kr.

7. Slutsatser

Marknadsvärde

Mot bakgrund av vad som redovisats i värdeutlåtandet bedöms marknadsvärdet av värderingsobjektet vid värdetidpunkten 2023-06-19 till:

13 600 000 kr

Tretton miljoner sexhundratusen kronor

Vilket ger följande beräknade nyckeltal:

Marknadsvärde / m ²	7 556
Marknadsvärde / taxeringsvärde	1,94
Bruttokapitalisering, år 1 (marknadsvärde / årshyra år 1)	13,0
Direktavkastning, initial (aktuellt driftnetto / marknadsvärde)	4,49%
Direktavkastning, år 1 (driftnetto år 1 / marknadsvärde)	4,41%
Marknadsmässig direktavkastning (Marknadsmässigt driftnetto / marknadsvärde)	5,33%

Göteborg, 2023-06-19

Daniel Bergqvist
av Samhällsbyggarna auktoriserad
fastighetsvärderare

Tobias Cederlund
av Samhällsbyggarna auktoriserad
fastighetsvärderare

Bilagor

Kassaflödesanalys, hyresgästförteckning samt tabeller

Foton

Utdrag ur fastighetsregistret, inklusive kartor

Allmänna villkor för värdeutlåtande

KASSAFLÖDESANALYS

Fastighet: Vänersborg Frode 3

Bilaga 1:1

Kalkylantaganden

Start kalkyl: 2023-06-19												
Vårdeår: -												
Tax. värde: 7 000												
Typkod: 433												
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Inflation		6,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Viktad direktavkastning		8,21%	8,23%	8,21%	8,21%	8,26%	8,26%	8,26%	8,26%	8,26%	8,26%	8,26%
Kalkylränta		14,70%	10,39%	10,38%	10,38%	10,43%	10,43%	10,43%	10,43%	10,43%	10,43%	10,43%
Viktad direktavkastning för restvärdeberäkning												8,11%
Ekonomisk vakans												
Bostäder		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Lokaler		15,1%	4,8%	0,7%	1,5%	7,7%	7,7%	7,7%	7,7%	7,7%	7,7%	7,7%
Garage / P-platser		5,7%	13,2%	13,6%	13,6%	13,6%	13,6%	13,6%	13,6%	13,6%	13,6%	13,6%
Totalt		13,8%	6,6%	1,4%	2,1%	8,6%	8,6%	8,6%	8,6%	8,6%	8,6%	8,6%
Helår												
Kassaflöde (tkr)	År 1 (kr/m², styck)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Hyra bostäder (+)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hyra lokaler (+)	579	1 043	1 904	3 513	3 822	1 173	1 196	1 220	1 244	1 269	1 295	1 321
Hyra garage mm (+)	68	175	186	189	193	197	201	205	209	213	217	222
Hyresrisk/vakans bostäder (-)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hyresrisk/vakans lokaler (-)	-66	-130	-92	-24	-90	-92	-93	-93	-97	-99	-99	-101
Hyresrisk/vakans garage mm (-)	-4	-10	-25	-26	-26	-27	-27	-28	-28	-29	-29	-30
Tillägg (+)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rebätt (-)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Effektiv hyra	663	1 060	1 973	3 662	3 931	1 263	1 278	1 304	1 330	1 366	1 383	1 411
Drift och underhåll (-)	-211	-380	-403	-411	-419	-427	-436	-445	-453	-463	-472	-481
- varav Administration (-)		-27	-29	-29	-30	-30	-31	-32	-32	-33	-34	-34
- varav Drift & Löpande UH (-)		-209	-222	-226	-231	-235	-240	-245	-250	-255	-260	-265
- varav Periodiskt UH (-)		-144	-152	-155	-159	-162	-165	-168	-172	-175	-179	-182
Fastighetsskatt (-)	-39	-70	-71	-73	-74	-76	-77	-79	-80	-82	-84	-85
Fastighetsskatt åter (+)		0	68	72	73	70	71	73	74	76	77	79
Tomträttsavgäld (-)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Driftnetto före investeringar	333	600	1 667	3 241	3 611	820	836	863	870	887	906	923
Återstående investeringar												
Driftnetto efter investeringar	333	600	1 667	3 241	3 611	820	836	863	870	887	906	923

Nuvärde driftnetto

9 390

Nuvärde restvärde

4 181

Marknadsbaserat avkastningsvärde**13 572****Nyckeltal (resulterande):**

Marknadsbaserat avkastningsvärde kr / m²	7 040
Marknadsbaserat avkastningsvärde / taxeringsvärde	1,94
Bruttokapitalisering, år 1	12,9
Direktavkastning, initial	4,50%
Direktavkastning, år 1	4,42%
Marknadsmässig direktavkastning	5,35%

Nyckeltal (satt):

Viktad direktavkastning för restvärdeberäkning	8,11%
--	-------

Hyrsgästförteckning										Fastighet: Vänersborg Före 3										Bilaga 1.2	
Hyrsgäst	Lokaltyp	Lokalanvändning	Area m ² at	Löplid Fr o m	Löplid T o m	Utg total hyra inkl. ev. entfästelse *)	Marknadshyra		Fastighetskost äve		Monterings- pris HG (J/N)	Ingar värme *) (J/N)	Uppsat för avfrys / omfrysning (A/O)	Egenanvändare (J/N)	Värkostid efter avfrys skat Månader	Bedömd Hjämpassning Km ²	Tax	Av	Not		
Kontor vakant	K	Kontor	350	2023-06-22	2024-06-22	0	0	100%	0	158	450	100%	0	N	0	-	-	-			
Kontor/forord utrytt	K	Kontor	150	2023-06-22	2024-06-22	68	450	100%	0	68	450	100%	-	N	0	-	-	-			
Värkostid med lagar	I	Lastbilverkstad	750	2023-06-19	2024-06-22	488	650	100%	0	488	650	100%	-	N	0	-	-	-			
Uppställningsplatser ute	O3	Uppställningsplatser	2 500	2023-06-19	2024-07-21	150	60	100%	0	150	60	100%	-	N	0	-	-	-			
Tvättstuga	I	Tvättstuga	200	2023-06-22	2024-06-22	120	600	100%	0	120	600	100%	-	N	0	-	-	-			
Gårds	I	Lastbilverkstad	350	2023-06-22	2024-06-22	210	600	100%	0	210	600	100%	-	N	0	-	-	-			
Summa/Totalt			1 800			1 088	610		0	1 218	579		-	J	0	-	-	0			

*) Utläsnings hyra ingår bästhyra, eventuellt indexuppräkning samt drift- och underhållskostnader. Utläsnings värme vässa av värme har inkluderats i såväl utläsnings hyra som drift- och underhållskostnader.

*NOTER

Fastighet:

Vänersborg Frode 3

Bilaga 1:3

Lokaltyp	Uthyrbar area			Uthyrd area			Outhyrd area			Ekonomisk vakans	
	m ²	%	Antal	m ²	%	Antal	m ²	%	Antal	Aktuell %	Marknad %
Kontor	500	28	-	150	30	-	350	70	-	70,0%	10,0%
Industri	1 300	72	-	1 300	100	-	0	0	-	0,0%	7,0%
Övrigt 3	-	-	2 575	-	-	2 575	-	-	0	0,0%	13,6%
Summa/Medel	1 800	100	2 575	1 450	81	2 575	350	19	0	12,9%	8,6%

*Enskilda kontrakt som innehåller flera lokalslag grupperas enligt det huvudsakliga användningsområdet.

Lokaltyp	Utgående hyra			Uthyrd area			Marknadsmässig hyra			Totalt		
	Tkr	Kr/m ²	Kr/plats	Tkr	Kr/m ²	Kr/plats	Tkr	Kr/m ²	Kr/plats	Tkr	Kr/m ²	Kr/plats
Kontor	68	450	-	68	450	-	158	450	-	225	450	-
Industri	818	629	-	818	629	-	0	-	-	818	629	-
Övrigt 3	175	-	68	175	-	68	0	-	-	175	-	68
Summa/Medel	1 060	610	68	1 060	610	68	158	450	0	1 218	679	68

Lokaltyp	Bedömd initial D&U-kostnad			Drift och löpande underhåll			Varav			Administration		
	Tkr	*Kr/m ²	Kr/plats	Tkr	*Kr/m ²	Kr/plats	Tkr	*Kr/m ²	Kr/plats	Tkr	*Kr/m ²	Kr/plats
Kontor	101	202	-	54	107	-	40	80	-	8	15	-
Industri	215	165	-	117	90	-	78	60	-	20	15	-
Övrigt 3	64	-	25	39	-	15	26	-	10	0	-	0
Summa/Medel	380	176	25	209	95	15	144	66	10	27	15	

* Kostnad/m² inkluderar ej lokaltyperna G, O3 och S.

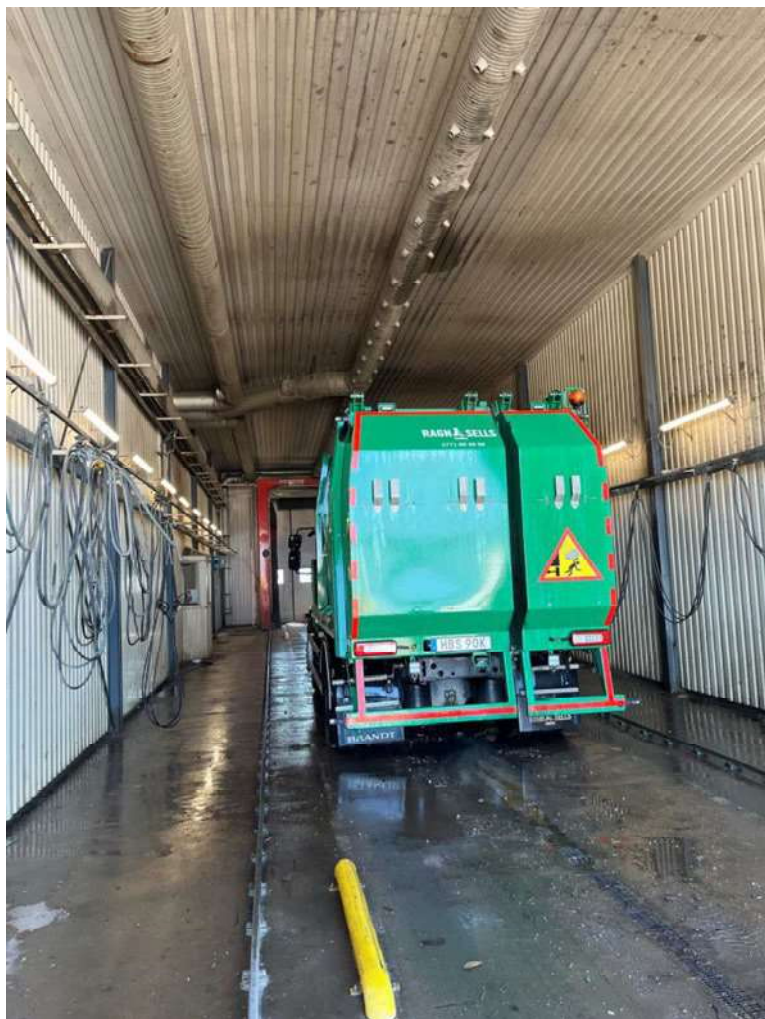
Lokaltyp	Bedömd långsiktig D&U-kostnad			Drift och löpande underhåll			Varav			Administration		
	Tkr	*Kr/m ²	Kr/plats	Tkr	*Kr/m ²	Kr/plats	Tkr	*Kr/m ²	Kr/plats	Tkr	*Kr/m ²	Kr/plats
Kontor	101	202	-	54	107	-	40	80	-	8	15	-
Industri	215	165	-	117	90	-	78	60	-	20	15	-
Övrigt 3	64	-	25	39	-	15	26	-	10	0	-	0
Summa/Medel	380	176	25	209	95	15	144	66	10	27	15	

* Kostnad/m² inkluderar ej lokaltyperna G, O3 och S.

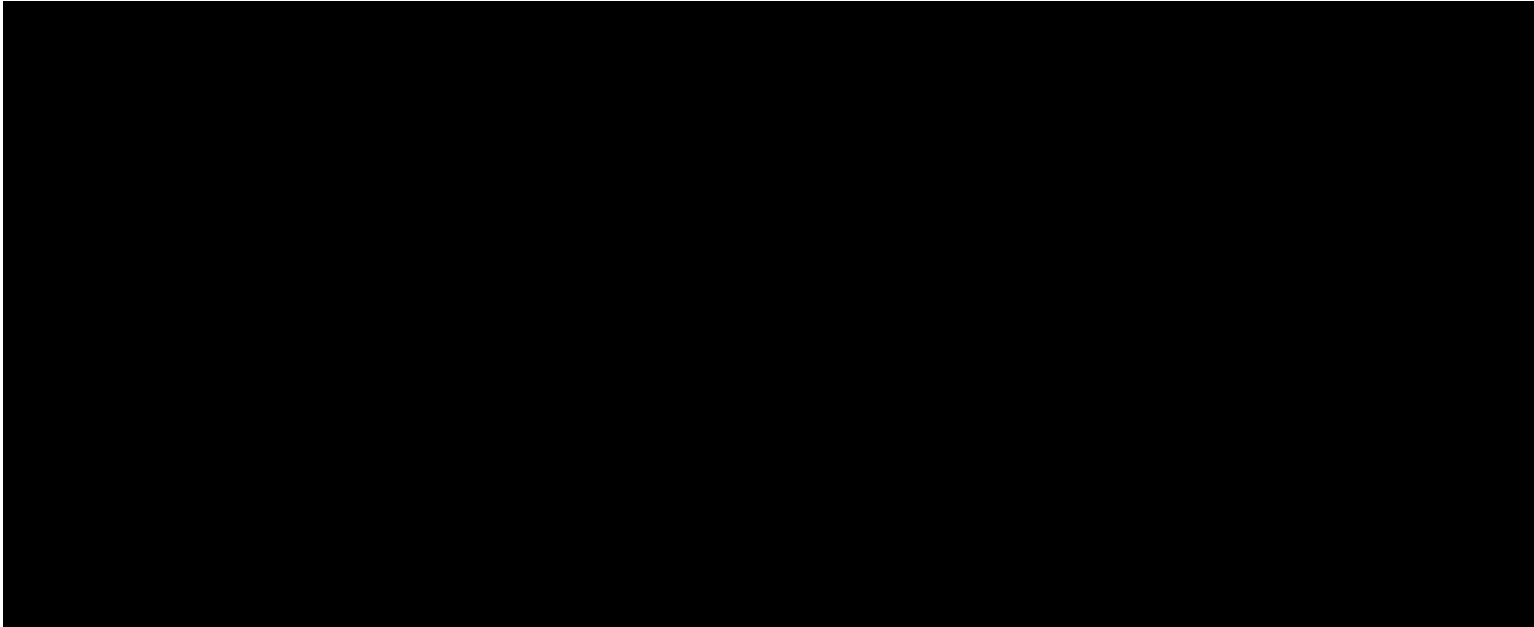

[The following text is a dense, continuous block of illegible characters and symbols, likely representing a corrupted or redacted document page. It contains no discernible words or structure.]

ALLMÄNNA VILLKOR FÖR VÄRDEUTLÅTANDE

Dessa allmänna villkor är gemensamt utarbetade av CBRE Sweden AB, Cushman & Wakefield Sweden AB, Forum Fastighetsekonomi AB, FS Fastighetsstrategi AB, Newsec Advisory Sweden AB, Savills Sweden AB och Svefa AB. De är utarbetade med utgångspunkt från God Värderarsed, upprättat av Sektionen För Fastighetsvärdering inom Samhällsbyggarna och är avsedda för auktoriserade värderare inom Samhällsbyggarna. Villkoren gäller från 2022-01-27 vid värdering av hela, delar av fastigheter, tomträtter, byggnader på ofri grund eller liknande värderingsuppdrag inom Sverige. Såvitt ej annat framgår av värdeutlåtandet gäller följande:

1 Värdeutlåtandets omfattning

1.1 Värderingsobjektet omfattar i värdeutlåtandet angiven fast egendom eller motsvarande med tillhörande rättigheter och skyldigheter i form av servitut, ledningsrätt, samfälligheter och övriga rättigheter eller skyldigheter som framgår av utdrag från Fastighetsregistret hänförligt till värderingsobjektet.

1.2 Värdeutlåtandet omfattar även, i förekommande fall, till värderingsobjektet hörande fastighetstillbehör och byggnadstillbehör, dock ej industritillbehör i annan omfattning än vad som framgår av utlåtandet.

1.1 Kontroll av inskrivna rättigheter har skett genom utdrag från Fastighetsregistret. Den information som erhållits genom Fastighetsregistret har förutsatts vara korrekt och fullständig, varför ytterligare utredning av legala förhållanden och dispositionsrätt ej vidtagits. Vad gäller legala förhållanden utöver vad som framgår av Fastighetsregistret har dessa enbart beaktats i den omfattning information därom lämnats skriftligen av uppdragsgivaren/ägaren eller dennes ombud. Förutom det som framgår av utdrag från Fastighetsregistret samt av uppgifter som lämnats av uppdragsgivaren/ägaren eller dennes ombud har det förutsatts att värderingsobjektet inte belastas av icke inskrivna servitut, nyttjanderättsavtal eller andra avtal som i något avseende begränsar fastighetsägarens rådighet över egendomen samt att värderingsobjektet inte belastas av betungande utgifter, avgifter eller andra gravationer. Vidare har det förutsatts att värderingsobjektet inte är föremål för tvist i något avseende.

2 Förutsättningar för värdeutlåtande

2.1 Den information som innefattas i värdeutlåtandet har insamlats från källor som bedömts vara tillförlitliga. Samtliga uppgifter som erhållits genom uppdragsgivaren/ägaren eller dennes ombud och eventuella nyttjanderättshavare, har förutsatts vara korrekta. Uppgifterna har endast kontrollerats genom en allmän rimlighetsbedömning. Vidare har förutsatts att inget av relevans för värdebedömningen har utelämnats av uppdragsgivaren/ägaren eller dennes ombud. Ingen kontroll av hyresgästernas betalningsförmåga har gjorts om det ej nämnts specifikt i utlåtandet.

2.2 De areor som läggs till grund för värderingen har erhållits genom uppdragsgivaren/ägaren eller dennes ombud. Värderaren har förlitat sig på dessa areor och har inte mätt upp dem på plats eller på ritningar, men areorna har kontrollerats genom en rimlighetsbedömning. Areorna har förutsatts vara uppmätta i enlighet med vid varje tillfälle gällande "Svensk Standard".

2.3 Vad avser hyres- och arrendeförhållanden eller andra nyttjanderätter, har värdebedömningen i förekommande fall utgått från gällande hyres- och arrendeavtal samt övriga nyttjanderättsavtal. Kopior av dessa eller andra handlingar utvisande relevanta villkor har erhållits av uppdragsgivaren/ägaren eller dennes ombud.

2.4 Värderingsobjektet förutsätts dels uppfylla alla erforderliga myndighetskrav och för fastigheten gällande villkor, såsom planförhållanden etc, dels ha erhållit alla erforderliga myndighetstillstånd för dess användning på sätt som anges i utlåtandet.

3 Miljöfrågor

3.1 Värdebedömningen gäller under förutsättningen att mark eller byggnader inom värderingsobjektet inte är i behov av sanering eller att det föreligger någon annan form av miljömässig belastning.

3.2 Mot bakgrund av vad som framgår av 3.1 ansvarar värderaren inte för den skada som kan åsamkas uppdragsgivaren eller tredje man som en konsekvens av att värdebedömningen är felaktig på grund av att värderingsobjektet är i behov av sanering eller att det föreligger någon annan form av miljömässig belastning.

3.3 Om information ej erhålles om en byggnad är miljöcertifierad antas det i värdebedömningen att byggnaden ej är certifierad.

4 Besiktning, tekniskt skick

4.1 Den fysiska konditionen hos de anläggningar (byggnader osv) som beskrivs i utlåtandet är baserad på översiktlig okulär besiktning. Utförd besiktning har ej varit av sådan karaktär att den uppfyller säljarens upplysningsplikt eller köparens undersökningsplikt enligt 4 kap 19 § Jordabalken. Värderingsobjektet förutsätts ha det skick och den standard som den okulära besiktningen indikerade vid besiktningstillfället.

4.2 Värderaren tar inget ansvar för dolda fel eller icke uppenbara förhållanden på egendomen, under marken eller i byggnaden, som skulle påverka värdet. Inget ansvar tas för:

- sådant som skulle kräva specialistkompetens eller speciella kunskaper för att upptäcka.
- funktionen (skadefriheten) och/eller konditionen hos byggnadsdetaljer, mekanisk utrustning, rörledningar eller elektriska komponenter.
- Brister i de delar som ej besiktats

5 Ansvar

5.1 Eventuella skadeståndsanspråk till följd av påvisad skada till följd av fel i värdeutlåtandet skall framställas inom ett år från värderingstidpunkten (datum för undertecknande av värderingen).

5.2 Det maximala skadestånd som kan utgå för påvisad skada till följd av fel i värdeutlåtandet är 25 prisbasbelopp vid värderingstidpunkten.

6 Värdeutlåtandets aktualitet

6.1 Beroende på att de faktorer som påverkar värderingsobjektets marknadsvärde förändras över tiden är den värdebedömning som återges i utlåtandet gällande endast vid värdetidpunkten med de förutsättningar och reservationer som angivits i utlåtandet.

6.2 Framtida in- och utbetalningar samt värdeutveckling som redovisas i utlåtandet i förekommande fall, har gjorts utifrån ett scenario som, enligt värderarens uppfattning, återspeglar fastighetsmarknadens förväntningar om framtiden. Värdebedömningen innebär inte någon utfästelse om faktisk framtida kassaflödes- och värdeutveckling.

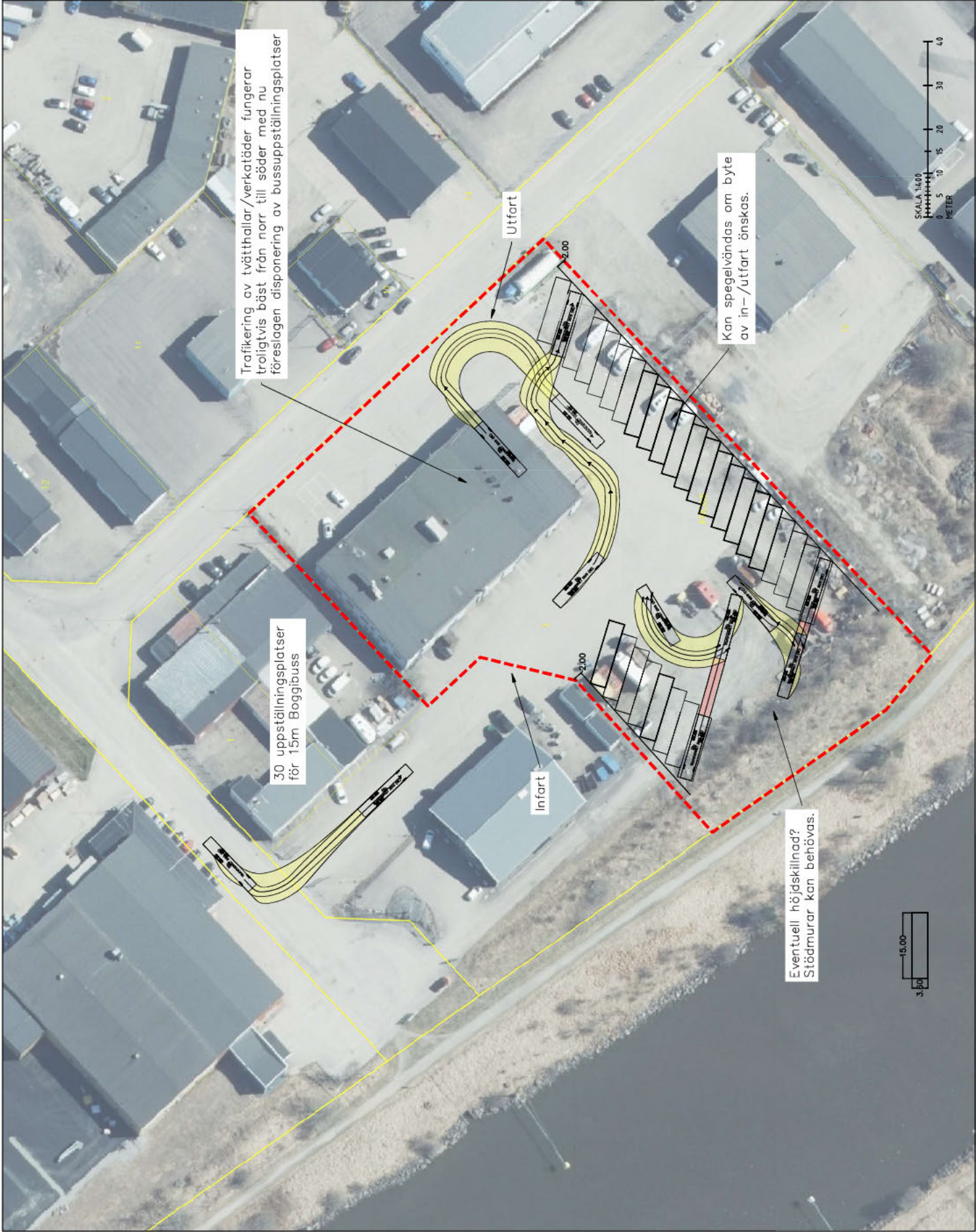
7 Värdeutlåtandets användande

7.1 Innehållet i värdeutlåtandet med tillhörande bilagor tillhör uppdragsgivaren och skall användas i sin helhet till det syfte som anges i utlåtandet.

7.2 Används värdeutlåtandet för rättsliga förfoganden, ansvarar värderaren endast för direkt eller indirekt skada som kan drabba uppdragsgivaren om utlåtandet används enligt 7.1. Värderaren är fri från allt ansvar för skada som drabbat tredje man till följd av att denne använt sig av värdeutlåtandet eller uppgifter i detta.

7.3 Innan värdeutlåtandet eller delar av det reproduceras eller refereras till i något annat skriftligt dokument, måste värderingsföretaget godkänna innehållet och på vilket sätt utlåtandet skall återges.

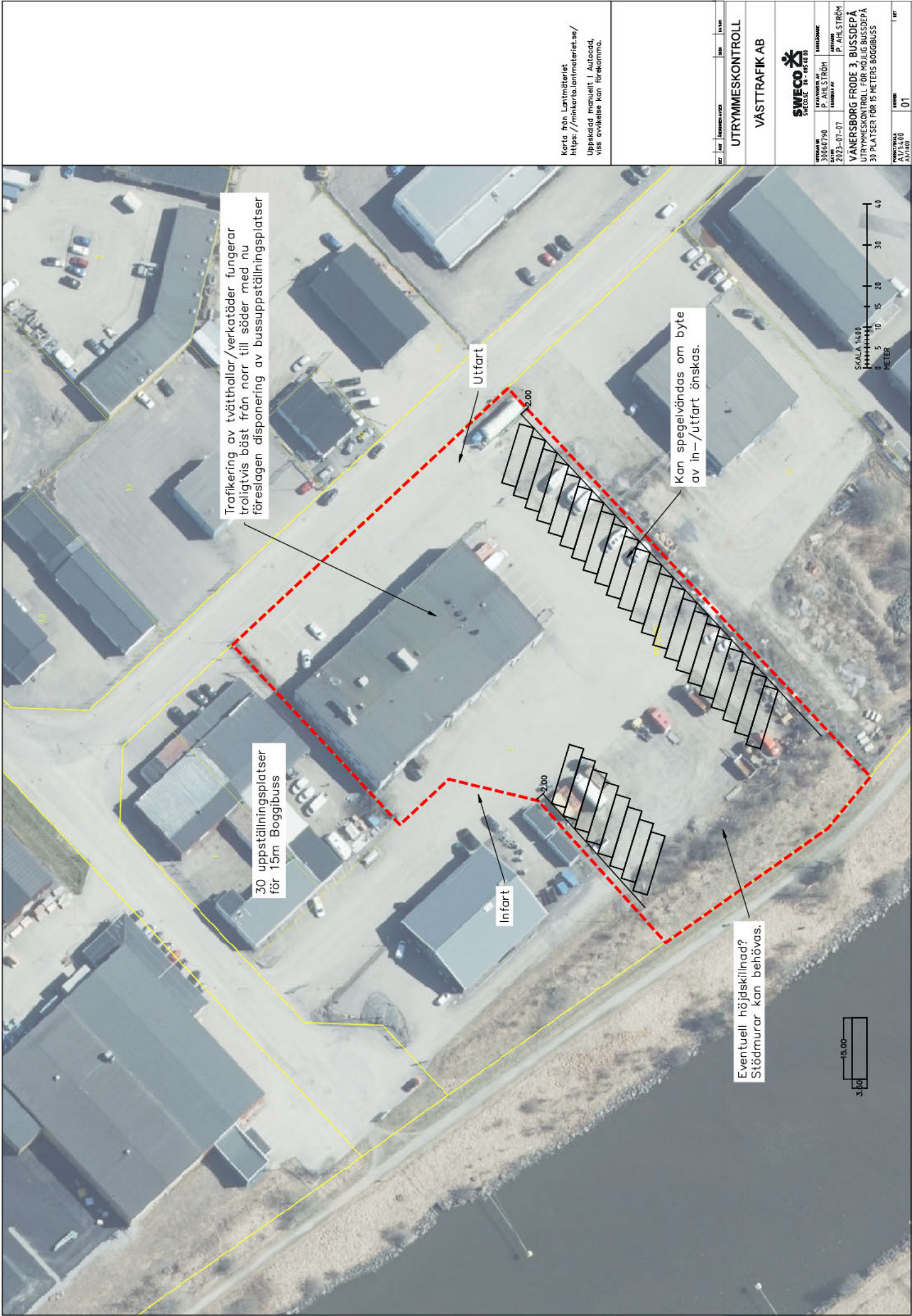
7.4 Tredje part får ej använda värdeutlåtande utan skriftligt godkännande av värderaren.

Karta från Lantmäteriet
<https://minkartan.lantmateriet.se/>
Uppskalad manuellt i AutoCAD,
viss avvikelse kan förekomma.

UTRYMMESKONTROLL
VÄSTTRAFIK AB

SWECO SVEVÄG 10 S-141 400	PROJEKTANT P. AHLSTRÖM S-141 400	ANSÖKAN P. AHLSTRÖM S-141 400	UTRÖM P. AHLSTRÖM S-141 400
VANERSBORG FRODE 3. BUSSDEPÅ UTRYMMESKONTROLL FÖR MÖJLIG BUSSDEPÅ 30 PLATSER FÖR 15 METERS BOGGIBUSS			
PROJEKT NR AV/1400			01

15

13

10

9

FROM

Bussupställning köpeobjekt

- Bussuppställning v2
- Servitut till förmån för köpeobjekt
- Köpeobjekt
- Gränspunkter
- Fastighetsgräns
- Traku/Kvartersgräns
- Trakgräns 1:5
- Kommungräns

§ 173

Beslut om uppdragsavtal Halle- och Hunneberg AB

KS 2023/561

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar om uppdragsavtal för Halle- och Hunneberg AB daterad 2023-10-05 och uppdrar åt Kommunstyrelsens ordförande att så som firmatecknare signera avtalet.

Bilaga/bilagor

Bilaga 4: Uppdragsavtal för Halle- och Hunneberg AB

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2023-05-17, § 75, om gemensam organisation för turismutveckling på Halle- och Hunneberg. Utöver beslut om bolagsordning och ägardirektiv för nytt bolag (Halle- och Hunneberg AB) beslutade fullmäktige om avtalssamverkan med Trollhättans Stad och Grästorps kommun.

Kommunfullmäktige beslutade även att Kommunstyrelsen tar fram förslag och beslutar om uppdragsavtal till nytt aktiebolag utifrån samverkansavtal som kommunerna slutit.

Ett förslag om uppdragsavtal till Halle- och Hunneberg AB har tagits fram.

Uppdragsavtalet är sprunget ur det samverkansavtal som slutits mellan kommunerna Vänersborg, Grästorp och Trollhättan.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-10-11
- Uppdragsavtal för Halle- och Hunneberg AB
- Kommunfullmäktiges beslut 2023-05-17: Gemensam organisation för turismutveckling på Halle- och Hunneberg - nu fråga om bolagsordning, ägardirektiv och samverkansavtal
- Avtalssamverkan gällande hållbar turismutveckling på Halle- och Hunneberg

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-10-11

Dnr: KS 2023/561

Handläggare
Pernilla Bertilsson
pernilla.bertilsson@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Beslut om uppdragsavtal Halle- och Hunneberg AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar om uppdragsavtal för Halle- och Hunneberg AB daterad 2023-10-05 och uppdrar åt Kommunstyrelsens ordförande att så som firmatecknare signera avtalet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2023-05-17, § 75, om gemensam organisation för turismutveckling på Halle- och Hunneberg. Utöver beslut om bolagsordning och ägardirektiv för nytt bolag (Halle- och Hunneberg AB) beslutade fullmäktige om avtalssamverkan med Trollhättans Stad och Grästorps kommun.

Kommunfullmäktige beslutade även att Kommunstyrelsen tar fram förslag och beslutar om uppdragsavtal till nytt aktiebolag utifrån samverkansavtal som kommunerna slutit.

Ett förslag om uppdragsavtal till Halle- och Hunneberg AB har tagits fram. Uppdragsavtalet är sprunget ur det samverkansavtal som slutits mellan kommunerna Vänersborg, Grästorp och Trollhättan.

Underlag

Avtalssamverkan gällande hållbar turismutveckling på Halle- och Hunneberg, 2023-03-28.

Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

Bilagor

Uppdragsavtal för Halle- och Hunneberg AB, 2023-10-05

Sändlista

Kommunfullmäktige
Halle och Hunneberg AB
Trollhättans Stad
Grästorps kommun

KS 2023/561

Uppdragsavtal för Halle- och Hunneberg AB

Avtalsparter

Uppdragsavtal mellan Vänersborgs kommun (212000–1538) och Halle- och Hunneberg AB, bolaget, ().

Bakgrund och avsikt

Kommunerna Grästorp, Trollhättan och Vänersborg har ingått avtalssamverkan kring bergen Halle- och Hunneberg avseende turism- och besöksnäring.

Precisering utifrån finansiella förutsättningar, ny verksamhetsinriktning och val av organisationsform har gjorts. Utgångspunkten ska vara att kommunerna finansiellt går in i en ny organisation med samma medel och samma proportioner som kommunerna gjort gällande Stiftelsen Bergagården och aktiebolaget Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum.

Genom bildandet av ett nytt aktiebolag, Halle- och Hunneberg AB, som är helägt av Vänersborgs kommun vill kommunerna i samverkan uppnå en framtida utveckling av bergen mot målet som en hållbar turismutveckling. För aktiebolagets styrning finns bolagsordning och ägardirektiv. För att säkerställa kommunernas avtalssamverkan, dess intentioner och målbild upprättas detta uppdragsavtal mellan Vänersborgs kommun och bolaget Halle- och Hunneberg AB. Bolaget ska verka för samverkan mellan kommunerna Grästorp, Trollhättan och Vänersborg utifrån delaktighet och inflytande.

Uppdrag

Som ett led i att verka för samverkan och nå delaktighet och inflytande mellan kommunerna ges bolaget följande uppdrag.

- Bolagets styrelse ska ha en dialog med Partsrådet om verksamhetens utveckling. Partsrådet består av kommunstyrelsens presidium samt kommundirektör från varje kommun i avtalssamverkan.
- Bolaget ska ha en dialog med referensgrupp för beredning av utvecklingsfrågor med syfte till utveckling i enlighet med verksamhetens inriktning av bolaget.
Referensgrupp för beredning av utvecklingsfrågor består av expertkompetens inom näringsliv/besöksnäring med en representant från vardera kommun i avtalssamverkan. Referensgruppen träffas fyra

Kommunstyrelsen

Postadress
462 85 Vänersborg

Besöksadress
Sundsgatan 29

Telefon
0521-72 23 90

E-post
kommun@vanersborg.se

Hemsida
www.vanersborg.se

gångar per år, eller när så är påkallat.

- Inför beslut vars karaktär nödvändigt beslutas av respektive Kommunfullmäktige i kommunerna ska planering för handläggning och synkronisering ske.
- Bolaget ska redovisa kostnader som härrör till bergen på så sätt att transparens uppnås gentemot Grästorps kommun och Trollhättans Stad.
- Bolaget ska i sitt uppdrag agera på lösningsfokuserat sätt gentemot kommunerna och andra parter, och inför framtida förändringar som kan uppstå avseende drift, skötsel och nyttjande.

Uppdragsavtalets giltighet

Detta uppdragsavtal gäller tills vidare.

Parterna kan revidera uppdragsavtalet vid behov och efter överenskommelse. Ändringar och tillägg i detta avtal ska vara skriftliga och undertecknade av båda parter för att vara giltigt.

Detta avtal har upprättats i två exemplar av vilka parterna tagit var sitt.

Vänersborgs kommun

Halle- och Hunneberg AB

Datum;

Datum;

.....
Namnförtydligande:

.....
Namnförtydligande:

.....

.....

§ 75

Gemensam organisation för turismutveckling på Halle- och Hunneberg - nu fråga om bolagsordning, ägardirektiv och samverkansavtal

KS 2023/561

Beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar om bolagsordning för nytt aktiebolag enligt bilaga.
2. Kommunfullmäktige beslutar om ägardirektiv för nytt aktiebolag enligt bilaga.
3. Kommunfullmäktige beslutar om avtalssamverkan med Trollhättans Stad och Grästorps kommun enligt bilaga och uppdrar åt Kommunstyrelsens ordförande att så som firmatecknare signera avtal.
4. Kommunfullmäktige beslutar att Kommunstyrelsen tar fram förslag och beslutar om uppdragsavtal till nytt aktiebolag utifrån samverkansavtal som kommunerna slutit, enligt punkten 3.

Bilaga/bilagor

- Bilaga 7; Bolagsordning
- Bilaga 8; Ägardirektiv med bilagt ändringsyrkande från Benny Augustsson (S)
- Bilaga 9; Avtalssamverkan

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2023-02-15, § 3 (KS 2021/388), att ställa sig bakom utredningens förslag om bildandet av en gemensam kommunalt styrd verksamhet på Halle- och Hunneberg. Kommunstyrelsen gavs uppdrag om att ansvara för bildandet av nytt aktiebolag.

Kommunstyrelsen gavs även i uppdrag att ta fram förslag till bolagsordning och ägardirektiv för det nya aktiebolaget samt förslag till avtalssamverkan med Trollhättan Stad och Grästorps kommun.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2023-05-03, § 102
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2023-04-17
- Trollhättans stad, beslut KS § 187
- Grästorp kommun, beslut KS § 110
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-04-02
- Bolagsordning Halle- och Hunneberg AB

Utdragsbestyrkande

2023-05-17

- Ägardirektiv Halle- och Hunneberg AB
- Avtalssamverkan

Kommunfullmäktiges behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Benny Augustsson (S) yrkade bifall till kommunstyrelsens förslag med ändring av ägardirektivet enligt skrivelse i bilaga 8. I yrkandet instämde Jonas Sjöblom (MP).

Beslutsgång

Ordföranden föreslog nedanstående propositionsordning som godkändes av kommunfullmäktige.

Ordföranden ställde kommunstyrelsens förslag mot Benny Augustssons (S) ändringsyrkande rörande beslutspunkt 2 och fann att kommunfullmäktige beslutat i enlighet med Benny Augustssons (S) yrkande.

Ordföranden ställde därefter kommunstyrelsens förslag under proposition avseende beslutspunkterna 1, 3 och 4 och fann att kommunfullmäktige beslutat att bifalla förslaget.

Sändlista

Handläggare
Kultur och fritidsnämnden
Grästorps kommun
Trollhättan Stad
Sveaskog
Stiftelsen Bergagården
Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB
Platåbergens geopark
Visit Trollhättan Vänersborg

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

Vänersborgs kommun

Trollhättans
Stad

Grästorps kommun

Avtalssamverkan gällande hållbar turismutveckling på Halle- och Hunneberg

Bakgrund

Kommunerna Grästorp, Trollhättan och Vänersborg har sedan många år tillbaka samverkat kring bergen Halle- och Hunneberg avseende turism- och besöksnäring. Platåbergen Halle- och Hunneberg är beläget inom de tre kommunerna. Samarbetet hålls ihop av en ägarkonstellation från kommunledningarna. Med siktet inställt på en högre grad av utvecklad turism- och besöksverksamhet beslutade kommunerna under år 2016 om "Avsiktsförklaring Halle- och Hunneberg - en hållbar reseanledning av internationell standard".

I avsiktsförklaringen framgår de primärt sex identifierade framgångsfaktorerna för att uppnå mål om exportmognad, hållbarhet och kvalitet genom;

- Attrahera nya målgrupper
- Höja standarden på lederna och anpassa dem efter olika målgrupper
- Öka tillgängligheten
- Skapa produkten "Halle och Hunneberg" genom ökad service, besökspaket och aktiviteter
- Skapa en tydlig och effektiv organisation som tar vara på alla intressenters engagemang
- Utveckla marknadsföringen genom flera olika marknadskanaler.

Vidare framgår av avsiktsförklaringen förslag på åtgärdsplan och efterföljande utvecklingsperiod, i två steg således och under åren 2016 – 2020.

Under år 2020 startade en förstudie för att identifiera förutsättningar för att i högre grad utveckla turism- och besöksverksamheten i enlighet med avsiktsförklaringen.

Förstudien resulterade i beslut under år 2021 vid kommunerna om ett utredningsdirektiv om att arbeta fram ett förslag till ny sammanhållen organisation. Avsiktsförklaringen ska vara ledstjärna för den nya organisationens verksamhetsinriktning och kommunsamarbetet ska kunna fortsätta genom avtalssamverkan.

Precisering utifrån finansiella förutsättningar, ny verksamhetsinriktning och val av organisationsform har gjorts. Utgångspunkten ska vara att kommunerna finansiellt går in i en ny organisation med samma medel och samma proportioner som idag läggs in från de olika kommunerna i Stiftelsen Bergagården och aktiebolaget Hunnebergs Kungajakt- och

Viltmuseum. Den sammanhållna organisationen bildas med utgångspunkt i avtalssamverkan enligt kommunallagen (2017:725), 9 kap. 37 §, där Grästorp och Trollhättans kommuner sluter avtal med Vänersborgs kommun.

Avtalsparter

Med parterna avses Grästorps kommun (212000–1595), Trollhättans Stad (212000–1546) och Vänersborgs kommun (212000–1538).

Mål och syfte med avtalssamverkan

Utredningens förslag om bildandet av en gemensam kommunalt styrd verksamhet med uppdrag att driva framtida utveckling mot målet om en hållbar turismutveckling har lett till beslut om bildandet av ett nytt aktiebolag helägt av Vänersborgs kommun. Verksamhetens inriktning framgår i sin helhet i bolagsordning och ägardirektiv, se bilaga.

Den gemensamma organisationen får ett tydligare uppdrag att utveckla platsen mot en exportmogen destination, en hållbar reseanledning inom det rörliga friluftslivet. Utvecklingen bör ske utifrån marknadens efterfrågan och prioriteringar i utvecklingsarbetet bör ske utifrån förutsättningarna på och kring Halle- och Hunneberg. Bergens naturvärden och egenart som en stadsnära vildmark ska värnas med göras mer tillgänglig. "En hållbar reseanledning av internationell standard" är målbild med ansvar för att utveckla ledssystem på bergen och de åtgärder, förbättringar, som krävs för att bergen ska bli en färdig produkt.

Syftet med avtalssamverkan är att formalisera samverkan mellan parterna, reglera finansiering, ansvar och delaktighet. Kommunerna som parter samverkar för att säkerställa intresset av bergen Halle- och Hunneberg, belägna inom kommunerna, och dess utveckling genom målsättning om utvecklad och hållbar turism- och besöksverksamhet.

Åtaganden och genomförande

Allmänt

Sveaskogs avisering om framtida förändring gällande drift, skötsel och nyttjande av vandringsleder kan komma att innebära förändringar vilket parterna gemensamt ska hantera på samma lösningsfokuserade arbetssätt som parterna gjort i egenskap av representanter i Stiftelsen Bergagården. De utvecklingsinsatser som gjorts inom ramen för kommungemensamt tidigare projekt ska kommunerna också ha ett fortsatt gemensamt ansvar för att underhålla.

Ekonomi

Finansieringen från kommunerna vid starten av ny gemensam organisation är oförändrad. Det innebär en total initial budgetram för en ny organisation om 5 000 tkr exkl. indexuppräknings.

Finansiell ansvarsfördelning mellan parterna ska ske enligt följande;

Vänersborg 45 % (765 tkr)
Trollhättan 35 % (595 tkr)
Grästorp 20 % (340 tkr)

En total kommunal budgetram för år 2023 av ny organisation är 5 000 tkr.
Driftsekonomi i Hunnebergs Kungajakts- och Viltmuseum AB om 3 300 tkr läggs över i aktiebolaget och tillsammans med kommunernas årliga medel om 1 700 tkr ger detta sammanlagt budgetram om 5 000 tkr.

Finansieringen, med utgångspunkt från år 2023 som basår, ska årligen räknas upp i enlighet med KPI, Konsumentprisindex.

Parterna är medvetna om att det för att nå ett stärkt utvecklingsfokus i enlighet med avtalsförklaringen krävs ytterligare investeringar samt resurser för driften, vilket kan komma att föranleda revidering av avtalet.

Redovisning av kostnader som härrör till bergen ska redovisas på så sätt att transparens uppnås gentemot Grästorps kommun och Trollhättans Stad.

Delaktighet och inflytande

Kommunerna har varit samstämmiga kring bildandet av en gemensam organisation som slutligt givit tillskapandet av ett nytt aktiebolag, helägt av Vänersborgs kommun.

För aktiebolagets styrning upprättas bolagsordning och ägardirektiv.

För samverkan i enlighet med detta avtal, dess intentioner och målbild ska kommunerna tillse att en organisation bildas att verka för delaktighet och inflytande.

Partsråd

Vid minst ett tillfälle per år ska ett Partsråd sammanträda. Sammansättning till Partsrådet är från varje kommun, kommunstyrelsens presidium samt kommundirektör. Partsrådets syfte är att följa upp avtalet till innehåll och ekonomi och ha en dialog med aktiebolagets styrelse om verksamhetens utveckling.

Inför beslut vars karaktär nödvändigt beslutas av respektive Kommunfullmäktige i kommunerna ska planering för handläggning och synkronisering ske genom Partsrådet.

Referensgrupp för beredning av utvecklingsfrågor

För att säkra parternas delaktighet, inflytande och insyn fortlöpande inrättas en sakkunnig grupp med expertkompetens inom näringsliv/besöksnäring där vardera kommun tillsätter en representant. Gruppens syfte är att inhämta information till egen organisation och i förekommande fall bistå bolaget med kunskap som bidrar till utveckling i enlighet med verksamhetens inriktning.

Referensgruppen träffas fyra gånger per år, eller när så är påkallat.

Referensgruppens representanter är adjungerade till Partsrådets möten.

Avtalssamverkans giltighet

Detta avtal gäller från avtalets tecknande tills vidare. Kommun som vill lämna avtalet ska meddela det skriftligt med 24 månaders uppsägningstid och frånträde kan enbart ske i samband med årsskifte. Fram till dess ett eventuellt frånträde träder i kraft föreligger ansvar att följa avtalet utifrån dess olika delar.

Parterna kan revidera avtalssamverkan vid behov och efter överenskommelse. Ändringar och tillägg i detta avtal ska vara skriftliga och undertecknade av alla parter för att vara giltiga.

Detta avtal har upprättats i tre exemplar av vilka parterna tagit var sitt.

Grästorps

Datum;

För Grästorps kommun

Kommunstyrelsens ordförande

.....

Kent Larsson

Trollhättan

Datum;

För Trollhättans Stad

Kommunstyrelsens ordförande

.....

Peter Eriksson

Vänersborg

Datum;

För Vänersborgs kommun

Kommunstyrelsens ordförande

.....

Benny Augustsson

§ 174

Hyresavtal för fastigheten Krickan 1

KS 2023/886

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar teckna hyresavtal med Fastighets AB Vänersborg enligt förslag från bolaget. Finansiering av hyran sker ur kommunstyrelsens förfogandeanslag med 1 044 tkr år 2023 respektive 1 090 tkr för år 2024. Budgetberedningen ges i uppdrag att se över fortsatt eventuellt finansieringsbehov i samband med arbetet med 2025 års budget.

Bilaga/bilagor

Bilaga 5: Förslag på hyresavtal för Krickan 1

Sammanfattning av ärendet

Vid sitt möte 2023-03-15 beslutade Kommunfullmäktige (§34) att godkänna Fastighets AB Vänersborgs köp av fastigheten Krickan 1. Samtliga tidigare hyresavtal i fastigheten avslutades i samband med förvärvet. Mot den bakgrunden bedömer bolaget att fastigheten kommer att gå med underskott under etableringsfasen, d v s till beslut om områdets utveckling fattas.

Fastighets AB Vänersborg bedömer att bolaget i dagsläget saknar ekonomisk möjlighet att förvalta fastigheten med egna medel, vilket innebär att kommunen föreslås stå för hyreskontraktet under etableringsfasen. Bolaget har nu tillskrivit Vänersborgs kommun med begäran om att teckna hyresavtal för fastigheten.

Hyrestiden löper från 1 maj 2023 tills vidare med 9 månaders uppsägning. Hyran för 2023 uppgår till 1 044 373 kr, inkluderande ett engångsbelopp om 317 500 kronor avseende säkerhetsåtgärder inkl. besiktning samt kostnader för att få skyddsrummet i godkänt skick. Under 2024 beräknas årshyran, enligt underlag från bolaget, uppgå till 1 090 309 kr.

Kommunstyrelsen kan i enlighet med reglementet besluta om extern förhyrning av lokaler för kommunstyrelsens verksamhet med en hyrestid om maximalt 5 år och en årlig hyreskostnad på maximalt 25 prisbasbelopp. För 2023 motsvarar detta 1 312 500 kr för 2023 och 1 432 500 kr för 2024.

Finansiering föreslås ske ur kommunstyrelsens förfogandeanslag 2023 respektive 2024. Tillgängliga medel i KS förfogandeanslag inför beslut uppgår till 1 684 tkr för 2023 och 4 464 tkr för 2024. Fortsatt eventuellt finansieringsbehov får se över i samband med arbetet med 2025 års budget.

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-10-16

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-10-16
- Begäran om att teckna hyresavtal för fastigheten Krickan 1
- Förslag på hyresavtal för Krickan 1

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut inför sammanträdet hade följande lydelse:

”Kommunstyrelsen beslutar teckna hyresavtal med Fastighets AB Vänersborg enligt förslag från bolaget. Kommundirektören ges i uppdrag att underteckna avtalet. Finansiering av hyran sker ur kommunstyrelsens förfogandeanslag med 1 044 tkr år 2023 respektive 1 090 tkr för år 2024. Budgetberedningen ges i uppdrag att se över fortsatt eventuellt finansieringsbehov i samband med arbetet med 2025 års budget.”

Ordföranden yrkade att följande mening i kommunstyrelseförvaltningens förslag stryks:

”Kommundirektören ges i uppdrag att underteckna avtalet.”

Beslutsgång

Ordföranden redovisade att det fanns två förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag och dennes ändringsyrkande.

Ordföranden ställde kommunstyrelseförvaltningens förslag emot dennes ändringsyrkande och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat i enlighet med dennes ändringsyrkande.

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2023-10-16

Dnr: KS 2023/886

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Hyresavtal för fastigheten Krickan 1

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar teckna hyresavtal med Fastighets AB Vänersborg enligt förslag från bolaget. Kommundirektören ges i uppdrag att underteckna avtalet. Finansiering av hyran sker ur kommunstyrelsens förfogandeanslag med 1 044 tkr år 2023 respektive 1 090 tkr för år 2024. Budgetberedningen ges i uppdrag att se över fortsatt eventuellt finansieringsbehov i samband med arbetet med 2025 års budget.

Sammanfattning av ärendet

Vid sitt möte 2023-03-15 beslutade Kommunfullmäktige (§34) att godkänna Fastighets AB Vänersborgs köp av fastigheten Krickan 1. Samtliga tidigare hyresavtal i fastigheten avslutades i samband med förvärvet. Mot den bakgrunden bedömer bolaget att fastigheten kommer att gå med underskott under etableringsfasen, d v s till beslut om områdets utveckling fattas.

Fastighets AB Vänersborg bedömer att bolaget i dagsläget saknar ekonomisk möjlighet att förvalta fastigheten med egna medel, vilket innebär att kommunen föreslås stå för hyreskontraktet under etableringsfasen. Bolaget har nu tillskrivit Vänersborgs kommun med begäran om att teckna hyresavtal för fastigheten.

Hyrestiden löper från 1 maj 2023 tills vidare med 9 månaders uppsägning. Hyran för 2023 uppgår till 1 044 373 kr, inkluderande ett engångsbelopp om 317 500 kronor avseende säkerhetsåtgärder inkl. besiktning samt kostnader för att få skyddsrummet i godkänt skick. Under 2024 beräknas årshyran, enligt underlag från bolaget, uppgå till 1 090 309 kr.

Kommunstyrelsen kan i enlighet med reglementet besluta om extern förhyrning av lokaler för kommunstyrelsens verksamhet med en hyrestid om maximalt 5 år och en årlig hyreskostnad på maximalt 25 prisbasbelopp. För 2023 motsvarar detta 1 312 500 kr för 2023 och 1 432 500 kr för 2024.

Finansiering föreslås ske ur kommunstyrelsens förfogandeanslag 2023 respektive 2024. Tillgängliga medel i KS förfogandeanslag inför beslut uppgår till 1 684 tkr för 2023 och 4 464 tkr för 2024. Fortsatt eventuellt finansieringsbehov får se över i samband med arbetet med 2025 års budget.

Underlag

Beslutsprotokoll, skrivelse och förslag till hyresavtal från Fastighets AB Vänersborg.

Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

Sändlista

Fastighets AB Vänersborg
Ekonomikontoret

Fastighets AB Vänersborg
Postadress: 462 85 Vänersborg
Telefon: 072-14 80 738
Fax:
E-post:
Org.nr: 556015-8726
Företaget innehar F-skatt
Styrelsens säte: Vänersborg

Vänersborg 2023-10-11

Vänersborgs kommun
Kommunfullmäktige
462 85 Vänersborg

Hyresavtal för Kv. Krickan 1 Vänersborg

Vänersborgs kommun är initiativtagare till förvärvet av Kv. Krickan 1, Kastanjevägen 1 och har gett Fastighets AB Vänersborg i uppdrag att förvärva fastigheten.

Fastighets AB Vänersborg kommer på uppdrag av Vänersborgs kommun att sörja för att skapa förutsättningar för att iordningsställa lokaler för verksamhet på fastigheten. Bolaget kommer att förvalta, utveckla och underhålla byggnader m.m. på ett fackmannamässigt sätt.

Bolagets styrelse har gjort bedömningen att fastigheten har ett betydande värde som markreserv åt Vänersborgs kommun och ett strategiskt läge för utveckling av både Torpaområdet och Sportcentrum.

Det betyder att kommunen står för hyreskontraktet och betalar hyran direkt till Fastighets AB Vänersborg under den s.k. etableringsfasen, d v s från tillträdet 2023-05-01 och fram till att kommunala beslut fattats gällande nyttjanderätten till lokalerna.

Hyresbeloppet för 12 månader uppgår till 1 090 309 kronor.

I hyran ingår inte kostnader för rivning av kontorsbyggnaden. I kontorsbyggnaden finns ett skyddsrum för 37 personer som man nu konstaterat ej får rivas. Skyddsrummet har besiktigats och kostnaden för att få det i godkänt skick är 80 000 kr

Byggnaden som är ovanför skyddsrummet är i mycket dåligt skick och behöver rivas. För att detta ska vara möjligt behöver man antingen hitta en annan placering på fastigheten. Alternativt behöver man uppföra en ny byggnad ovanför skyddsrummet.

Kostnaden för att kunna behålla skyddsrummet är ej medräknad i hyran. Parterna bestämmer gemensamt hur frågan om rivning och skyddsrum ska hanteras. Eftersom kostnaden för detta troligen blir betydande behöver ett nytt beslut tas i kommunfullmäktige gällande denna del.

Inga anpassningar eller andra investeringar som behöver göras i byggnaderna är medräknade. I samråd med kommunstyrelsen tas ett nytt förslag fram för beslut i fullmäktige gällande denna del.

Hyresbeloppet kommer att indexuppräknas enligt vad som anges i hyreskontraktet dock att hyran för 2024 ska vara 1 090 309 kr.

För 2023 tillkommer ett engångsbelopp gällande säkerhetsåtgärder om 237 500 kronor samt kostnad för besiktning och iordningställande av skyddsrum till godkänt skick om 80 000 kronor, som faktureras separat.

Hyreskontrakt mellan fastighetsägaren Fastighets AB Vänersborg och hyresgästen Vänersborgs kommun avseende Kv. Krickan 1 bifogas.

Hemställen

Fastighets AB Vänersborg hemställer

att kommunfullmäktige godkänner att kommunen tecknar hyresavtal med Fastighets AB Vänersborg avseende fastigheten Kv. Krickan 1 under den s.k. etableringsfasen med start 2023-05-01,

att kommunfullmäktige godkänner en årlig hyreskostnad om 1 090 309 kronor för 2024 samt att hyresbeloppet därefter kommer att indexuppräknas enligt vad som anges i hyreskontraktet,

att rivningskostnader avseende kontorsbyggnaden samt kostnaden för att kunna behålla skyddsrummet samt andra investeringar som behöver göras i byggnaderna ej är medräknade. I samråd med kommunstyrelsen tas ett nytt förslag fram för beslut i fullmäktige gällande denna del.

att hyran för 8 månader 2023 uppgår till 1 044 373 kronor inkluderande ett engångsbelopp om 317 500 kronor och avseende säkerhetsåtgärder (bilaga 8 a). inklusive besiktning och kostnad för att få skyddsrummet i godkänt skick.

Vänersborg den 11 oktober 2023
Fastighets AB Vänersborg

Mats Andersson
Ordförande

HYRESAVTAL

- LOKAL -

Efterföljande text till ifylld kryssruta gäller.

Kontraksnummer: SBN 2023/02

Hyresvärd

Namn Fastighets AB Vänersborg Torpavägen 1 462 85 Vänersborg		Org.nr 556015-8726
Telefon 0521-260265	Telefax	E-post gunnar.johansson@abvb.se

Hyresgäst

Namn Vänersborgs kommun, Kommunstyrelsen		Org.nr/personnr 212000-1538
Adress Sundsgatan 29, 462 85 Vänersborg		
Telefon 0521-721000	Telefax	E-post

Lokaluppgifter

Adress Kastanjevägen 1		462 50 Vänersborg		
Fastighetsbeteckning Krickan 1	Lokal Enligt bilaga 1	Antal trappor	Antal rum m.m.	Area (m2) 2 053

Lokalens användning

Lokalen med tillhörande utrymmen hyrs ut för att användas till verksamhetslokaler kommunal verksamhet kontor och industri.

☐ Användningsändamålet specificeras närmare i bilaga.

Lokalens skick

Lokalen med tillhörande utrymmen uthyrs i befintligt skick.

☐ Av bifogat besiktnings- och åtgärdsprotokoll framgår lokalens skick vid tecknandet av kontraktet samt vem som på tillträdesdagen i förekommande fall skal ha bekostat och åtgärdat de brister och ändringar som framgår av protokollet. Bilaga

Lokalens storlek och omfattning

Kontorsarea Plan 1 och 2	Area 491	Lokalsarea Plan 1	Area 1 140	Lokalarea Plan 1	Area 422	Övrig area Plan	Area
Om den i avtalet angivna arean avviker från den faktiska arean medför avvikelserna inte rätt för Hyresgästen till återbetalning eller sänkning av hyran respektive Hyresvärden rätt till högre hyra.							
☒ Omfattningen av lokalen har markerats på bifogad(e) ritning(ar). Bilaga 1: Planritning, Bilaga 2A Situationsplan, Bilaga 2B Detaljplan.							
☐ Tillfart för bil för i- och urlastning	☐ Plats för skylt/skyttskåp m.m.	☐ Parkeringsplats Grus enligt bilaga	☐ Garageplats	☐			

Hyrestid

Från och med 2023-05-01	Till och med Tills vidare
----------------------------	------------------------------

Uppsägning

Uppsägning av detta avtal ska ske skriftligen med 9 månaders uppsägningstid eller enligt överenskommelse.

Hyra

1 090 309 kronor per år exklusive tillägg enligt nedan samt bilaga 6.

Indexklausul

☒ Vid förlängning av hyrestiden skall ändring av hyran ska ske i enlighet med beräkningsformel i Bilaga 4, Hyresreglering enligt index tal enligt Konsumentprisindex 1980=100, fastställda tal. Dock ska hyran för 2024 vara 1 090 309 kronor.

Fastighetsskatt

☒ Fastighetsskatt ingår i hyran

☐ Fastighetsskatt ersätts i enlighet med bifogad fastighetsklausul. Bilaga

EI

☐ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.

☒ Ingår i hyran.

☐ Hyresgästen har eget abonnemang.

☐ Kostnader för EI ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga

VA

☐ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.

☒ Ingår i hyran.

☐ Hyresgästen har eget abonnemang.

☐ Kostnader för VA ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga

Värme

☐ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.

☒ Ingår i hyran.

☐ Hyresgästen har eget abonnemang.

☐ Kostnader för värme ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga

Kyla

☐ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.

☐ Ingår i hyran.

☒ Hyresgästen har eget abonnemang.

☐ Kostnader för drift av kylanläggning ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga

Ventilation

☒ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.

☐ Ingår i hyran.

☐ Kostnader för ventilationsanläggning ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga

Mätare

☒ Hyresgästen ☐ Hyresvärden

ska bekosta installation av erforderlig mätare i de fall då Hyresgästen har eget abonnemang enligt ovan och då mätare saknas.

Avfallshantering

Det åligger Hyresgästen att placera avfall i avsett kärl på avsedd plats, i den omfattning Hyresvärden är skyldig att tillhandahålla utrymme för lagring av avfall samt ordna med borttransport av avfall, liksom att utan kompensation medverka till den ytterligare källsortering som Hyresvärden kan komma att besluta om.

☒ Det åligger Hyresgästen att svara för och bekosta borttransport av avfall som härrör från den verksamhet som Hyresgästen bedriver i lokalen. Hyresgästen förbinder sig att teckna och bibehålla kontrakt med renhållningsentreprenör om borttransport av avfall.

☐ Hyresvärden samordnar borttransport av avfall för flera Hyresgästers verksamhet i fastigheten. Hyresgästen ska som tillägg till hyran till Hyresvärden betala ersättning för Hyresgästens andel av kostnaden för borttransporten. Lokalens andel av denna kostnad ska anses vara _____ procent. Hyrestillägget uppgår vid detta avtals tecknande till _____ kronor per år.

☒ I hyran för lokalen ingår kostnaden för borttransport av avfall som härrör från den verksamhet som Hyresgästen bedriver i lokalen (**gröna/röda påsar**), om inte annat följer av bifogad klausul om avfallshantering. Bilaga

Trappstädning

☒ ingår i hyran

☐ ombesörjs och bekostas av hyresgästen inom hyrd lokal

☐ annat enligt bilaga

Snöröjning/Sandning

☒ ingår i hyran

☐ ombesörjs och bekostas av hyresgästen vid inhyrd lokal

☐ annat enligt bilaga

Oförutsedda kostnader

Om oförutsedda kostnadsökningar för fastigheten skulle uppkomma, efter avtalets tecknande, på grund av

1. införande eller höjning av särskild för fastigheten utgående skatt, avgift eller pålaga som riksdag, regering, kommun eller myndighet beslutar om eller

2. generella ombyggnadsåtgärder eller liknande på fastigheten som ej enbart avser lokalen och som Hyresvärden åläggs att utföra till följd av beslut av riksdag, regering, kommun eller myndighet

ska Hyresgästen med verkan från det att kostnadsökningen inträder erlagga ersättning till Hyresvärden för på lokalen belöpande andel av den totala årliga kostnadsökningen på fastigheten.

Lokalens andel är 100 procent. Har andelen inte angetts utgörs denna av Hyresgästens hyra (exkl. eventuell mervärdesskatt) i förhållande till de i fastigheten vid tiden för kostnadsökningen utgående lokalhyrorna (exklusive eventuell mervärdesskatt). En uppskattning av marknadshyran för lokalen görs för lokal som inte är uthyrd.

I den mån ersättning för mervärdesskatt betalas i enlighet med överenskommelsen avses med skatt enligt punkt 1) ovan ej mervärdesskatt och fastighetsskatt.

Oförutsedda kostnader är sådana kostnader som vid avtalets ingående inte har beslutats av de under punkt 1) och 2) ovan angivna instanserna. Ersättning för oförutsedda kostnader ska erläggas enligt avtalade regler för hyrans betalning.

Mervärdesskatt

☐ Hyresgästen ska bedriva momspliktig verksamhet i lokalen.

☒ Hyresgästen ska inte bedriva momspliktig verksamhet i lokalen.

☐ Fastighetsägaren/Hyresvärden är skattskyldig till mervärdesskatt för uthyrning av lokalen. Hyresgästen ska utöver hyran erlagga vid var tid gällande mervärdesskatt.

☐ Hyresgästen ska utöver hyran erlagga vid varje tillfälle gällande mervärdesskatt om Fastighetsägaren/Hyresvärden efter beslut av Skatteverket blir skattskyldig till mervärdesskatt för uthyrning av lokalen.

Mervärdesskatt, enligt vid var tid gällande regler för mervärdesskatt på hyran, ska erläggas samtidigt med hyran och beräknas på avtalat hyresbelopp jämte på i förekommande fall avtalade tillägg och andra ersättningar.

Om Hyresvärden på grund av Hyresgästens självständiga agerande, t.ex. genom upplåtelse av lokalen i andra hand, blir återbetalningsskyldig för mervärdesskatt enligt gällande regler härom, ska Hyresgästen fullt ut ersätta Hyresvärden med det återbetalda beloppet. Hyresgästen ska vidare ersätta Hyresvärden för de kostnadsökningar som följer av Hyresvärdens förlorade avdragsrätt för ingående mervärdesskatt på driftskostnader som uppstår genom Hyresgästens agerande.

Hyrans betalning

Hyran ska erläggas som 1/12 per månad.

☒ kalendermånads början ☐ kalenderkvartals början genom insättning på

Bankgiro

Plusgiro

Ränta och betalningspåminnelse

Hyresgästen ska vid försenad hyresbetalning, utöver lagstadgad dröjsmålsränta, erlagga ersättning för skriftlig betalningspåminnelse enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m.

Miljöpåverkan

Före tillträdet ska Hyresgästen inhämta erforderliga tillstånd för den verksamhet för vilken lokalen uppläts. Verksamheten ska bedrivas på ett sådant sätt att den uppfyller vid var tid gällande miljölagstiftning och övriga föreskrifter för miljön. Hyresgästen ansvarar för miljöpåverkan även efter det att kontraktet upphört. Hyresgästens ansvar preskriberas således inte enligt bestämmelserna i 12 kap. 61 § JB.

☐ Se bifogad miljöklausul för ytterligare bestämmelser avseende miljöfarlig verksamhet. Bilaga

Byggvarudeklarationer

Om Hyresgästen i enlighet med detta avtal eller annars utför underhålls-, förbättrings- eller ändringsarbeten avseende lokalen ska Hyresgästen för Hyresvärden i god tid före arbetets utförande förete byggvarudeklarationer eller liknande för de produkter och material som planeras tillföras lokalen, i den mån sådana finns tillgängliga.

Revisionsbesiktningar

Om det konstateras fel och brister i Hyresgästen tillhörig installation så som el- och sprinkleranordning vid revisionsbesiktning som påkallats av myndighet, åligger det Hyresgästen att på egen bekostnad, inom av myndighet föreskriven tid, utföra de åtgärder som myndigheten föreskrivit. Om Hyresgästen ej utför åtgärderna inom föreskriven tid, äger Hyresvärden rätt att på Hyresgästens bekostnad utföra dessa åtgärder.

Tillgänglighet till utrymmen

Hyresgästen ansvarar för att inte, genom förhållanden i Hyresgästens verksamhet, hindra tillträde till sådana utrymmen som Hyresvärden eller någon som företräder Hyresvärden eller som personal från energi-, VA-, telekombolag eller motsvarande måste ha tillgång till för skötsel och drift av fastigheten.

PBL-avgifter m.m.

Hyresgästen ska ersätta Hyresvärden med motsvarande belopp om Hyresgästen vidtar ändringar i lokalen utan erforderligt bygglov, eller annat lov eller tillstånd och Hyresvärden till följd av detta (enligt reglerna i PBL) tvingas utge byggnadsavgift, tilläggsavgift eller liknande.

Brandskydd

☒ I bifogad brandskyddsklausul regleras parternas skyldigheter gentemot varandra i anledning av lagstiftningen om skydd mot olyckor. Bilaga 3

Myndighetskrav m.m.

☐ Hyresvärden ☒ Hyresgästen

ska, för att lokalen ska kunna nyttjas för avsett ändamål, på eget ansvar och egen bekostnad svara för de åtgärder som myndigheter, domstol eller försäkringsbolag med stöd av nu gällande eller framtida lagstiftning eller avtal från och med tillträdesdagen kan komma att kräva. Innan åtgärder vidtas ska Hyresgästen samråda med Hyresvärden.

Inredning

Lokalen uthyres

☒ utan för verksamheten särskilt avsedd inredning.

☐ med för verksamheten särskilt avsedd inredning enligt bilaga

Underhåll

☐ Hyresvärden ska utföra och bekosta erforderligt underhåll av lokalen och av Hyresvärden för verksamheten särskilt tillhandahållen inredning.

☒ Däremot svarar Hyresgästen för skötsel och underhåll enligt bilaga 5 daterad 2023-05-01.

☒ Hyresgästen ska på egen bekostnad utföra erforderligt underhåll av ytskikt på golv, väggar och tak jämte i förekommande fall inredning tillhandahållen av Hyresvärden.

☐ Hyresgästens underhållsskyldighet innefattar även mark enligt inhängnad bilaga.

☐ Annan fördelning av underhållsansvaret enligt bilaga .

Hyresvärden äger rätt att fullgöra Hyresgästens underhållsskyldighet på Hyresgästens bekostnad om Hyresgästen åsidosätter sin underhållsskyldighet enligt ovan och inte vidtar rättelse inom skälig tid efter skriftlig anmodan.

Skötsel, drift och ändringsarbeten

Om inte annat överenskommits åligger det Hyresvärden att i förekommande fall ombesörja skötsel, drift och underhåll av allmänna och gemensamma utrymmen.

Hyresgästen äger ej rätt att utan Hyresvärdens skriftliga godkännande, i lokalen eller eljest inom fastigheten, utföra inrednings- och/eller installations- eller ändringsarbeten som direkt berör bärande byggnadsdelar eller för fastighetens funktion viktiga anläggningar eller installationer såsom VA-, el- och ventilationssystem.

Sprinklerhuvuden och anordningar för ventilation får inte av Hyresgästen byggas in i inredning så att effekten av dessa anordningar försämras.

Det åligger Hyresgästen att vid utförande av inredningsarbeten tillse att funktionen hos radiatorer och andra uppvärmningsanordningar i allt väsentligt behålls.

Ledningar för datakommunikation och telefoni

☐ Hyresvärden ☒ Hyresgästen

ska svara för och bekosta erforderlig dragning av ledningar för datakommunikation och telefoni från den anslutningspunkt operatören anger till de ställen i lokalen som Hyresgästen väljer i samråd med Hyresvärden.

☐ Annan fördelning av ansvaret för telefoni och datakommunikation enligt bilaga .

Skyltar, markiser m.m.

Under förutsättning att Hyresvärden inte har befogad anledning att vägra och under förutsättning att Hyresgästen har inhämtat härför erforderliga tillstånd från berörda myndigheter får Hyresgästen efter samråd med Hyresvärden sätta upp för verksamheten sedvanlig skylt. För att få sätta upp annordningar så som markiser och antenner krävs Hyresvärdens tillstånd. Hyresgästen ska vid avflyttning återställa fasaden i godtagbart skick.

Vid omfattande fastighetsunderhåll såsom fasadrenovering, åligger det Hyresgästen att på egen bekostnad och utan ersättning ta ner och åter montera skyltar och liknande som denne satt upp på byggnaden.

Hyresvärden äger ej rätt att sätta upp automater och skyltskåp på ytterväggar till den av Hyresgästen förhyrda lokalen utan Hyresgästens medgivande. Hyresgästen har företrädesrätt framför Hyresvärden till att sätta upp automater och skyltskåp på ifrågakvarande väggar.

☐ Hyresgästen förbinder sig att följa bifogat skyltprogram. Bilaga

Försäkringar

Hyresvärden är skyldig att teckna sedvanlig fastighetsförsäkring avseende den fastighet inom vilken den förhyrda lokalen är belägen. Försäkringen ska omfatta skada som är orsakad av tredje man.

Det åligger Hyresgästen att teckna företagsförsäkring för den verksamhet som bedrivs i lokalen. Försäkringen ska omfatta skada som är orsakad av tredje man.

Yttre åverkan

☐ Hyresvärden ☒ Hyresgästen

ansvarar för skador som uppstått till följd av åverkan på entré- och andra dörrar eller portar som leder till eller från lokalen samt till lokalen tillhörande fönster, skyltfönster och skyltar. Ansvaret omfattar i samtliga fall även karmar, bågar och foder.

Låsanordningar

☐ Hyresvärden ☒ Hyresgästen

ansvarar för att utrusta lokalen med sådana lås- och stöldskyddsanordningar som krävs för Hyresgästens företagsförsäkring.

Nedsättning av hyra

Hyresgästen har inte rätt till nedsättning av hyran för den tid då Hyresvärden ombesörjer arbete för att sätta lokalen i avtalat skick eller annat arbete som särskilt anges i detta avtal jämte bilagor.

Sedvanligt underhåll

☒ Hyresgästen har inte rätt till nedsättning av hyran då Hyresvärden utför sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten. Hyresvärden är dock skyldig att i god tid underrätta Hyresgästen om arbetets art och omfattning samt när och under vilken tid arbetet ska utföras.

☐ Hyresgästen har rätt till nedsättning av hyran då Hyresvärden utför sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten.

☐ Parterna är överens om att Hyresgästens rätt till nedsättning av hyran, då Hyresvärden utför sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten i övrigt, ska regleras enligt särskild bilaga.

Återställande vid avflyttning

Om inte annat överenskommits ska Hyresgästen senast vid hyresförhållandets upphörande ha bortfört sin egendom och återställt lokalen i godtagbart skick.

Parterna är överens om att gemensamt genomföra besiktning av lokalen senast sista dagen av hyresförhållandet.

Vid avflyttning från lokalen ska Hyresgästen avlägsna sådant material som är en följd av Hyresgästens åtgärder – vidtagna med eller utan Hyresvärdens medgivande – och som inte särskilt överenskommits att Hyresvärden svarar för, eller ersätta Hyresvärden dennes kostnader för kvittblivning såsom förekommande avfallsskatt, transport och avgift för deponering eller motsvarande.

Force Majeure

Hyresvärden fritar sig från skyldighet att fullgöra åtaganden enligt avtalet och från skyldighet att erlagga skadestånd om Hyresvärdens åtagande inte alls eller endast till onormalt hög kostnad kan fullgöras på grund av krig, upplopp, arbetsinställelse, blockad, eldsvåda, explosion eller ingrepp av offentlig myndighet som Hyresvärden inte råder över och inte heller kunnat förutse.

Säkerhet

Senast den _____ ska Hyresgästen till Hyresvärden lämna säkerhet för sina förpliktelser enligt detta kontrakt genom

☐ borgen ☐ bankgaranti till ett belopp om _____ ☐ annan säkerhet i form av _____ Bilaga _____

Om Hyresvärden före tillträdet så påfordrar, på grund av att avtalad säkerhet inte lämnats senast vid föreskriven tidpunkt, är kontraktet förfallet.

PuL

☐ I bifogad personuppgiftsklausul finns information till Hyresgäst gällande behandling av personuppgift samt skriftligt samtycke. (Gäller ej då Hyresgästen är en juridisk person)

Särskilda bestämmelser

Bilaga 6_Budget 2023.

Extern uthyrning skall regleras i årlig kostnad: från årshyran lokaler avräknas intäkter från extern uthyrning. Hyresgästen ska tillfrågas innan beslut om extern uthyrning.

I hyran ingår inte kostnader för rivning av kontorsbyggnaden. I kontorsbyggnaden finns ett skyddsrum för 37 personer som ej får rivas. Kostnaden för att kunna behålla skyddsrummet är ej medräknad i hyran. Separat beslut gällande denna del tas i innan åtgärden genomförs.

Tilläggsavtal årskostnad:
Bilaga: 8a Säkerhetsåtgärder 2023.

Överlåtelse

Hyresgästen får inte utan Hyresvärdens skriftliga medgivande överlåta hyresrätten eller sätta annan i sitt ställe.

Inskrivning

Detta avtal får ej inskrivas.

Ändringar av avtalet

Ändringar av avtalet ska vara skriftliga och undertecknas av parterna för att vara giltiga.

Underskrifter

Detta avtal har upprättats i två original exemplar varav parterna har tagit var sitt.

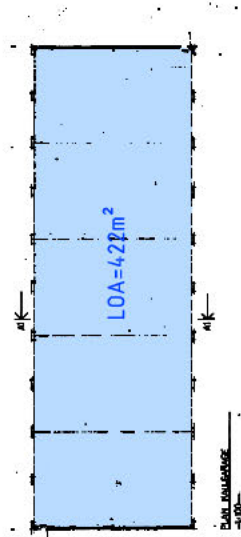
Ort och datum	Ort och datum
Hyresvärd	Hyresgäst
Namnförtydligande	Namnförtydligande

Hyresvärd	Hyresgäst
Namnförtydligande	Namnförtydligande

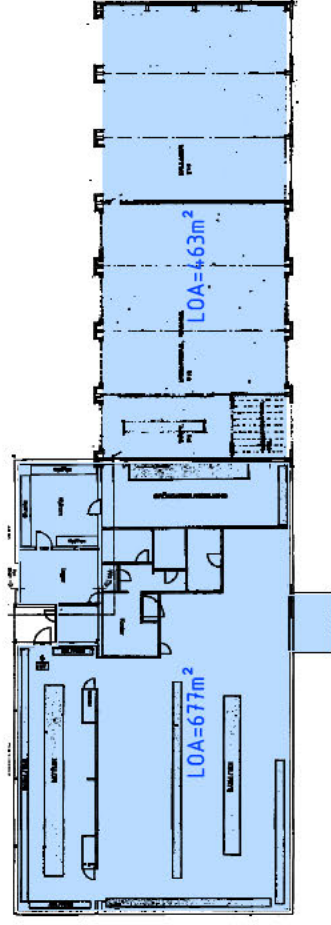
Överenskommelse om avflyttning

På grund av denna dag träffad överenskommelse upphör kontraktet att gälla
fr.o.m. den till vilken dag hyresgästen förbinder sig att avflytta

Ort och datum	Ort och datum
Hyresvärd	Hyresgäst
Namnförtydligande	Namnförtydligande
Hyresvärd	Hyresgäst
Namnförtydligande	Namnförtydligande

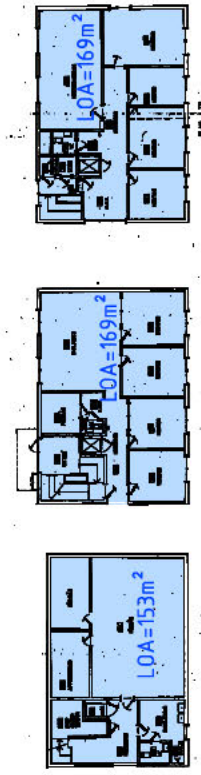

BYGGNAD 1

$$\Sigma \text{ LOA} = 677 + 463 = 1140 \text{ m}^2$$

BYGGNAD 2

$$\Sigma \text{ LOA} = 153 + 169 + 169 = 491 \text{ m}^2$$

BYGGNAD 3

YTSAMMANSTÄLLNING				
LOA (m ²)	PLAN 0	PLAN 1	PLAN 2	TOTAL
BY 1	-	422	-	422
BY 2	-	1140	-	1140
BY 3	153	169	153	491
				$\Sigma 2053 \text{ m}^2$

NYBYGGNADSKARTA

KRICKAN 1

Detalijplan: 1487K-425
Laga kraft 2002-06-07

Vänersborgs kommun

Bolågenhetsadress:

Kastanjevägen 1

Areal: 13 069 kvm

Kartan upprättad 2019-12-16/ Kontrollerad av

100	100
101	101
102	102
103	103
104	104
105	105
106	106
107	107
108	108
109	109
110	110
111	111
112	112
113	113
114	114
115	115
116	116
117	117
118	118
119	119
120	120
121	121
122	122
123	123
124	124
125	125
126	126
127	127
128	128
129	129
130	130
131	131
132	132
133	133
134	134
135	135
136	136
137	137
138	138
139	139
140	140
141	141
142	142
143	143
144	144
145	145
146	146
147	147
148	148
149	149
150	150
151	151
152	152
153	153
154	154
155	155
156	156
157	157
158	158
159	159
160	160
161	161
162	162
163	163
164	164
165	165
166	166
167	167
168	168
169	169
170	170
171	171
172	172
173	173
174	174
175	175
176	176
177	177
178	178
179	179
180	180
181	181
182	182
183	183
184	184
185	185
186	186
187	187
188	188
189	189
190	190
191	191
192	192
193	193
194	194
195	195
196	196
197	197
198	198
199	199
200	200

Cecilia Eriksson
Robin Johansson

Kart- och mättingsingenjör Kart- och mättingsingenjör

Beskrivning	Detaljbeteckningar
Traktgränslinje	
Fastighetsgränslinje	
Servitut-ledningsrätt	
Ägaregräns	
Vägarutgränskant	
Staket	
Mur	
Häck	
GC-väg/Rutning	
Ei-hedning	

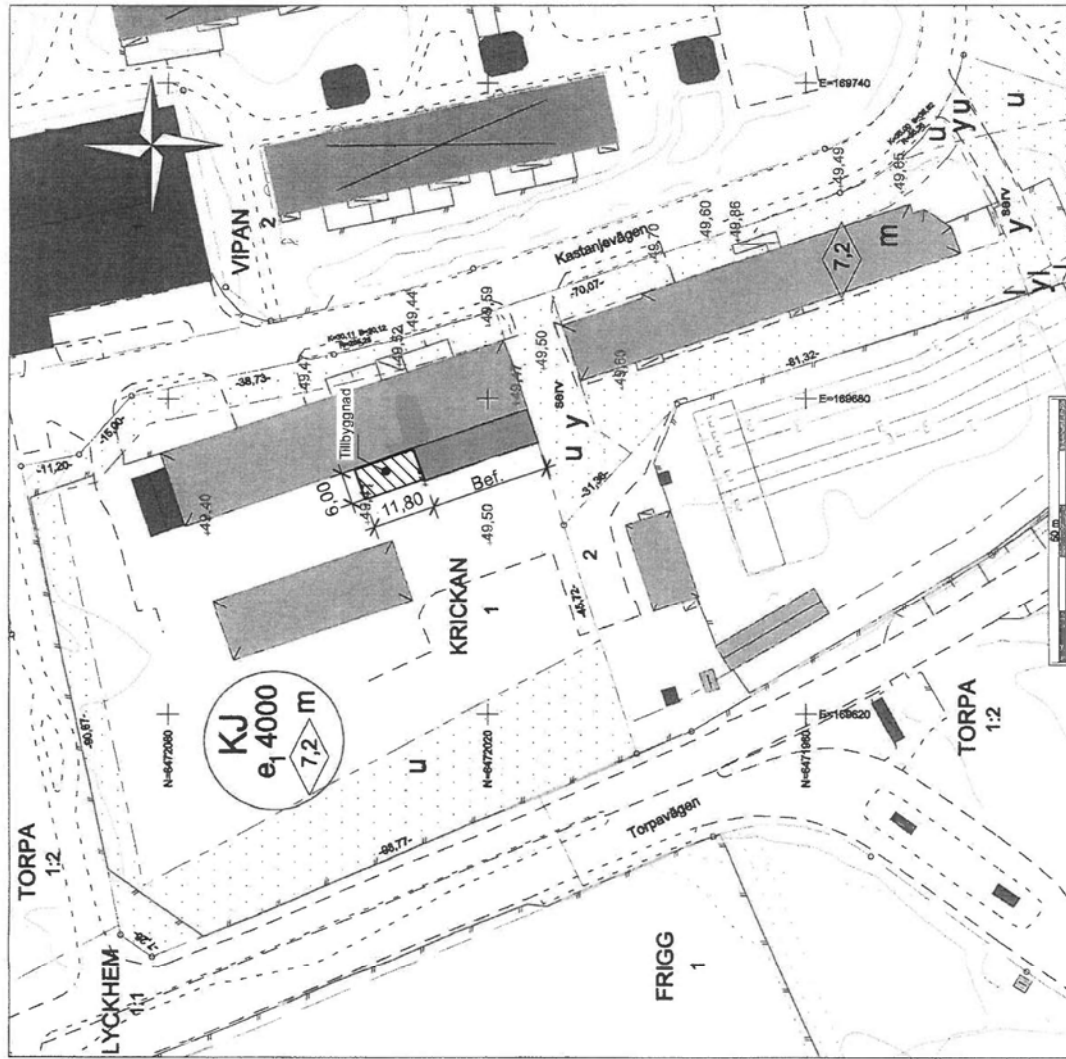
	Övrig byggnad/ Skärmtak
	Verksamhet/Bostad

+ 49,50 m Befintlig markhöjd

N=6471960
+ E=165620 Koordinatkryss/Koordinater

KJ	Kontor och Industri, som inte är ströande för boende i närheten
e 4000	Största byggnadsareal i kvm
u	Mark skall vara tillgänglig för allmänna underfordriska ledningar
l	Marken skall vara tillgänglig för allmänna luftledningar
y	Marken skall vara tillgänglig för utfart från angränsande fastighet
m	Verksamheten får inte vara störande för boende i närheten
	Högsta tillåtna byggnadshöjd

GH= Höjd grundsockel

ARTkitekt design AB
2020-09-10

Nybyggnadsaktien är giltig så länge ingen förändring skett på fastigheten efter upprättat datum. Aktien får ej ändras. Endast tillätet att lägga till nybyggnation som ska vara måltätt i störelse och avstånd till gränser. Angående låget av ev. underjordiska el- och telekablar, belysningsstolpar, kopplingskast och fjärrvärmeledningar inlämnas uppgifter från ifrågasättande ledningsdragande företag. Ev. flyttning av belysningsstolpar och kopplingskast beaktas av fastighetsägaren. Redovisning av rättigheter kan vara ofullständig.

ORIGINAL

Detaljplan för Kv Krickan, Torpa, Vänersborgs kommun

Planeringsenheten i februari 2002
Reviderad i mars 2002

Jan-Iris Scheynius

Lise Svensson

UPPLYSNINGAR

Till planen hör, förutom denna plankarta med bestämmelser, även
· planbeskrivning
· genomförandebeskrivning

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Linje ritad 3 meter utanför planområdets gräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV KVARTERSMARK

- KJ** Kontor och industri, som inte är störande för boende i närheten
- E₁** Transformatorstation

UTNYTTJANDEGRAD

- e₁ 000 Största byggnadsarea i m²

BEGRÄNSNING AV MARKENS BEBYGGANDE

- I** Marken får inte bebyggas
- I** Marken skall vara tillgänglig för allmänna luftledningar
- u** Marken skall vara tillgänglig för allmänna underjordiska ledningar
- y** Marken skall vara tillgänglig för utfart från angränsande fastighet

PLACERING, UTFORMNING, UTFÖRANDE

- 9.0** Högsta tillåtna byggnadshöjd

STÖRNINGSSKYDD

- m** Verksamheten får inte vara störande för boende i närheten.

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Genomförandetiden slutar 5 år efter det att planen vunnit laga kraft.

GRUNDKARTANS BETECKNINGAR

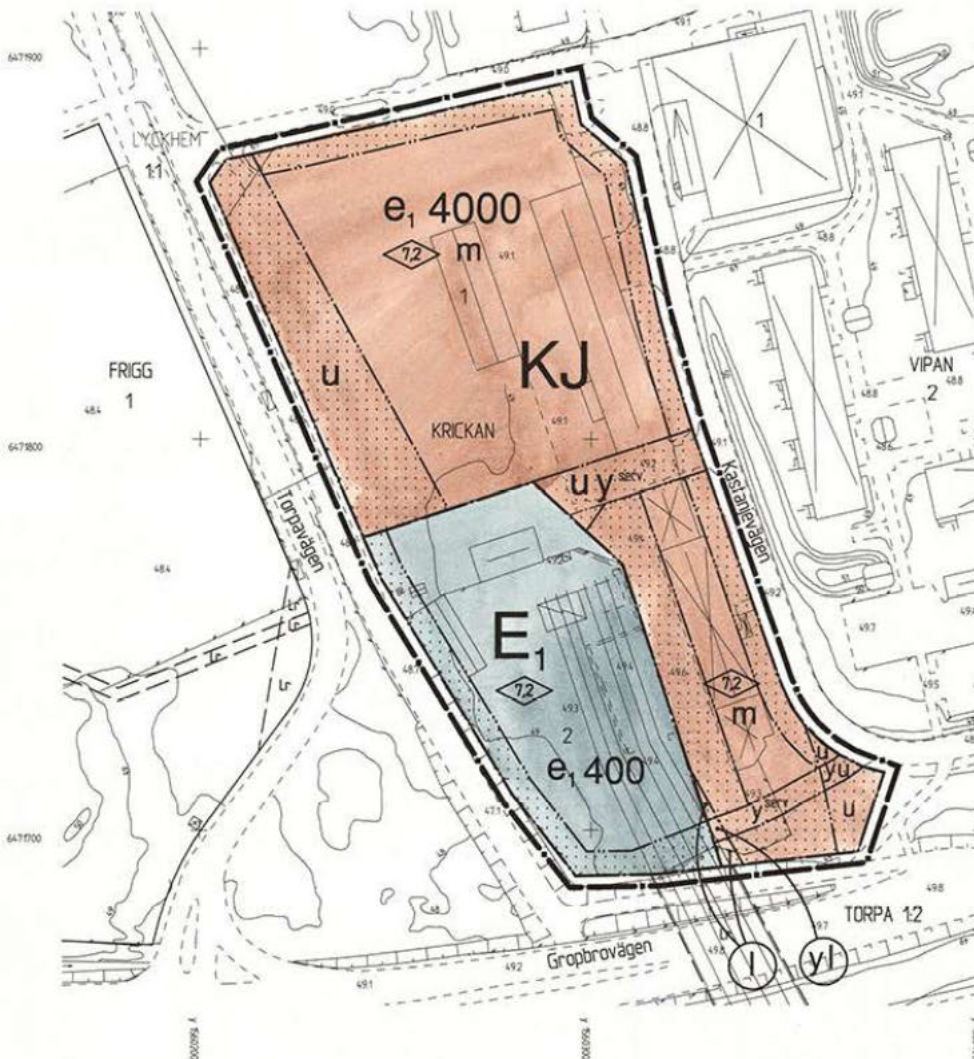
- Traktgräns
- Fastighetsgräns
- Gräns för ledningsrätt/servitut
- Rutnätspunkt
- KRICKAN** Kvartersnamn
- 1** Registreringsnummer för fastighet med kvartersnamn
- LYCKHEM** Traktnamn
- 11** Registreringsnummer för fastighet med traktnamn
- Lr** Ledningsrätt
- Serv** Servitut
- Boningshus resp. uthus karterade efter huslivet
- Boningshus resp. uthus karterade efter takkonturen
- Byggnad i allmänhet karterad efter takkonturen resp. huslivet
- Skärmtak karterad efter takkonturen resp. huslivet
- Trappa/Ramp
- Staket
- Häck
- Stödmur

- Slätt
- Väg
- Nivåkurvor
- 58.0** Markhöjd
- x 6473000**
y 5559900 Koordinatvärden
- Transformatorstation
- Mast med fundament
- Dike
- Större dike

PLANHANDLINGAR

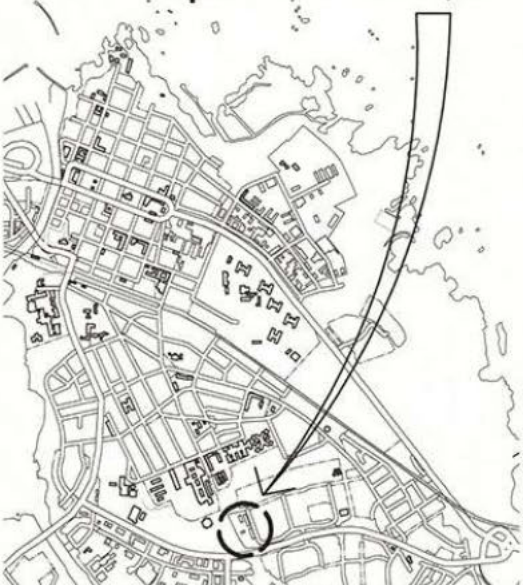
- plankarta med bestämmelser
- planbeskrivning
- genomförandebeskrivning
- fastighetsförteckning
- särskilt uttåtande

Antagen av SBN 2002-05-13 § 63
Laga kraft 2002-06-07

Plankarta

planområdet

Översiktskarta

Ansvarsfördelning

Mellan fastighetsägaren och verksamhetsutövaren/nyttjanderättshavaren finns följande ansvarsfördelning gällande det byggnadstekniska brandskyddet m.m. Markera i resp. ruta vem som har ansvaret.

	Ägare	Verksamhetsutövare
Automatiskt brandlarm	✓	
Brandcellsgränser	✓ **	✓ ***
Branddörrar		✓
Brandgasventilation årlig kontroll		✓
Brandvarnare	✓	✓ **
Handbrandsläckare		✓
Inomhusbrandpost		✓
Sprinkler		
Brandfilt		✓
Brandtätning	✓ ***	✓ ***
Nödbelysning		✓ **
Utrymningsplan		✓
Insatsplan	✓	
Utrymningsskyltar		✓
Utrymning dörrar/ trappa/stege		✓
Information till personal		✓
Information till besökare		✓
Information till entreprenörer		✓
Utbildning av egen personal		✓
Organisation	✓ ***	✓ ***

- * Kontroll av dörrar som styrs av teknik
- ** Kontroll av batterifunktion
- *** Arbete i egen entreprenad

Reviderad 2023-05-01

GRÄNSDRAGNINGSLISTA

FASTIGHETS AB VÄNERSBORG

MELLAN

FASTIGHETSÄGARE OCH HYRESGÄST

FASTIGHETS AB VÄNERSBORG

DEFINITIONER

Gränsdragning mellan vad som ingår i lokalhyran och det som hyresgästen själv ansvarar för.

Denna lista baseras på Fastighets AB Vänersborgs Gränsdragningslista som framtagits för att beskriva fördelning av kostnadsansvaret för byggnader och utrustning mellan fastighetsägare och hyresgäst.

Vanligtvis är gränsen lätt att dra mellan vad som tillhör lokalen/fastigheten och vad som tillhör brukaren. Detta har betydelse för ansvarsfördelningen mellan Fastighetsägaren och den hyresgäst, som använder lokalen, beträffande anskaffning, eventuella krav på besiktningar, underhåll och återanskaffning.

I de fall där oklarhet finns beträffande ansvaret får detta lösas med en gemensam diskussion mellan fastighetsägaren och brukaren

Listan är uppställd i anläggningsdelar.

Bokstaven **F**, respektive **H**, anger vem som ansvarar och betalar för det som anges i kolumner.

F, anger när fastighetsägaren betalar och bokstaven H, anger när hyresgästen (brukaren av lokalen) betalar men som fastigheten av praktiska skäl installerar i samband med om- och tillbyggnad.

INVESTERING:

Nyinvestering:

Bygger helt nytt system eller en förädling av ett system*. Höja standarden på ett befintligt system varvid hyran räknas upp = Investering och Underhåll

Reinvestering:

Återställer till ursprungligt system* = Investering och Underhåll

* System = El, V, VS, stomme, bjälklag (tänk systemhandling)

UNDERHÅLL

Planerat underhåll:

Återställer mark/byggnad/installationer till ursprunglig funktion = Investering och Underhåll

Oplanerat underhåll:

Alla akuta åtgärder såsom åtgärder efter felanmälan, myndighetsbesiktningar (ovk, elrevisioner, hissar m.m.) = Investering och Underhåll

SKÖTSEL

Hyresvärd:

Arbete enl. driftsplan.

Hyresgäst:

Utförande enl. skötselinstruktioner (det dagliga, månatliga) på maskiner och dyligt.

Reparation:

Är tekniskt underhåll av skadade föremål och anordningar = Drift och UH

Underhåll och drift

Avhjälpande underhåll avser åtgärd som utförs för att återställa utrustning i driftdugligt skick efter ett fel (bortfall av funktion) (ofta kallat reparation) = Drift och UH

Kompletterande ansvar	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll	Anmärkning
Utvändig skötsel, renhållning och städning av hårdgjorda ytor, gräs- och planteringsytor inom tomtmark	F	H	F	
Manuell snöskottning, sandning och sopning	F	H	F	
Ansvar för erforderlig snöskottning av tak	F	H	F	
Byte av glödlampor, lysrör och glimtändare	F	H	F	
Sophantering inkl. kärl	F	H	F	
Fönsterputsning	F	H	F	
Ansvar för nycklar, intern förvaring och utlåning	F	H	F	
Ansvar för brandskyddsutrustning inkl. brandposter samt brandcellsgränser	F	H	F	
Ansvar för branddörrar	F	H	F	
Ansvar för information till personal, besökare och entreprenörer	H	H	H	
Anläggningar, mark inom tomtgräns	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll	
Parkeringsanläggningar	F	H	F	
Trädgårdsanläggningar	F	H	F	
Byggda delar, mark inom tomtgräns	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll	
Brunnar	F	H	F	
Bryggor	F	F	F	
Murar	F	F	F	
Ramper för tillgänglighet = Lätt anpassbara hinder	F	F	F	
Överbyggnader, mark inom tomtgräns	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll	
Beläggningar	F	H	F	H Avser lagning av pothål
Fukthållande lager	F	H	F	
Gräsytor	F	H	F	
Kantstöd	F	H	F	
Planteringar	F	H	F	
Plattbeläggningar uteplats samt gångvägar	F	H	F	
Växter; perenner, lök- och knölväxter	F	H	H	
Komplettering, mark inom tomtgräns	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll	
Belysningsstolpar, master	F	H	F	
Cykelställ	H	H	H	
Eluttag för bil	F	H	F	
Flaggstänger inklusive beslag och linor	F	H	F	
Grindar	F	H	F	
Linjemarkering (platsmark för bilar)	F	H	F	
Papperskorgar, stationära	H	H	H	
Skyltar; trafikskyltar och taksyltar	H	H	H	
Skärmtak	F	H	F	
Staket, stängsel	F	H	F	
Trädgårdsmöbler, utemöbler	H	H	H	

Hus	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Väggar	F	F	F
Bjälklag	F	F	F
Trappor	F	F	F
Yttertak	F	F	F

Huskompletteringar	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Lastkajer samt lastbryggor	F	H	F
Master	F	F	F
Snöräcken	F	H	F
Stegar; stationära, utvändiga	F	F	F
Stuprör inkl värmekabel	F	F	F
Takrännor	F	H	F
Fasadskyltar; nyttjarens	H	H	H

Öppningar, hus	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Dörrar	F	H	F
Entrépartier	F	H	F
Invändiga ytskikt	F	H	F
Dörrar och fronter till hisschakt	F	H	F
Dörröppnare och dörrstängare inklusive automatik	F	H	F
Fästbeslag för gardin- och draperiskenor	F	H	H
Fönster och fönsterdörrar	F	H	F
Fönsterbänkar	F	H	F
Solavskärmning för fönster	F	H	F
Lås, låscylinrar inklusive nycklar	F	H	F
Markiser och persienner	F	H	H
Portar fasad	F	H	F
Säkerhetsfönster	F	H	H
Gardiner	H	H	H

Golvvtor, inomhus	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Socklar	F	H	F
Ytskikt, golv	F	H	F
Textilmattor; övriga, lösa	H	H	H

Väggvtor, inomhus	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Ljudabsorbenter	F	H	F
Glaspartier	F	H	F
Ytskikt, väggar	F	H	F

Takvtor, inomhus	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Ljudabsorbenter	F	H	F
Taklister	F	H	F
Ytskikt, innertak	F	H	F

Rumskompletteringar, allmänt	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Brandredskap; Brandsläckare (för fastighetsn allmänna skydd)	F	H	F
Köräcken	F	H	F
Skyltar; rumsskyltar och apparatskyltar för fastighetens drift inkl skylthållare	F	H	F
Klädska	H	H	H
Receptionsdiskar	F	H	F
Torknattor	F	H	F
Utrymningsstege/utrymningstrappor	F	H	F
Utrymningsplan	H	H	H
Brandredskap; brandsläckare (t ex i anslutning till brandfarlig utrustning)	H	H	H
Rumsskyltar för brukarens hyresgäst inkl skylthållare	F	H	H
Skyltar till utrustning	H	H	H

Rumskomplettering, drifts utrymmen	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Arbetsbänkar	F	H	F
Sop kärl	F	H	F
Tvättmaskiner i städcentraler	H	H	H

Rumskomplettering, kök o dylikt	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Arbetsbänkar	F	H	F
Bänkspisar	F	H	F
Diskbänksbeslag, -underred och -skåp	F	H	F
Diskmaskiner med tillbehör	F	H	F
Kyl- och frysskåp	F	H	F
Köksfläktar	F	H	F
Kaffebryggare; övriga utrustningar	H	H	H

Rumskomplettering, hygienrum	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Badrumsskåp	F	H	F
Bastuaggregat	F	H	F
Hyllor	F	H	H
Papperskorgar för handdukar och muggar	F	H	F
Spegel	F	H	F
Tappkranar	F	H	F
Toalettstolar	F	H	F
Torkskåp	F	H	F
Tvättställ	F	H	F
Urinaler	F	H	F

Rumskomplettering, tvätttrum	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Torkskåp	F	H	F
Torktumlar	F	H	F
Tvättmaskiner	F	H	F

VA, VVS	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Avskiljare för bensin, fett, sand	F	H	F
Brandposter	F	H	F
Sprinkler	F	H	F
Dag- och spillvattenanläggningar	F	F	F
Diskbänksbeslag, kök och dylika armaturer	F	H	F
Golvbrunnar	F	H	F
Nödduschar	H	H	H
Tappvattenanläggningar	F	F	F
Tryckstegringsanläggningar	F	H	F
Utslagsbackar, övriga	F	H	F
Varmvattenberedare	F	H	F

Gas, trycki uft	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Gasanläggningar inkl armaturer, central försörjning (svetsgas)	H	H	H
Gassbrännare	H	H	H
Gasvarnare	H	H	H
Tryckluftanläggningar, central försörjning	F	H	F
Gasolanläggningar	H	H	H
Tryckluftkompressorer, lokala	H	H	H

Kyla	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Kyla i luftbehandlingsanläggningar, central försörjning	F	H	F
Processkyla	H	H	H
Kylaggregat, units, lokala (ej anslutna till fastighetens centrala kyl-eller luftbehandl)	H	H	H

Serverrum, kyl & Frysrum

Värme	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Värmecentraler	F	F	F
Aggregat för produktion	H	H	H

Luftbehandling	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Anläggningar för till- och frånluft inklusive filter, värme-, kylanläggningar	F	F	F
Luftbehandlingsdon till- och frånluft	F	F	F
Fläktar; ej stationära	H	H	H
Utsug; ej ansluten till fastighetens centrala	H	H	H

H= filterbyten

H=rengöring

El	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Kanalisation för hyresgästsmaskiner framdragen till väggfast brytare	H	H	H
Reservkraft	H	H	H
Från brytare till respektive maskin	H	H	H
Ställverk för särskild hyresgäst	F	H	F

Belysning, värme, motordrift	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Belysningsanläggningar, mark	F	F	F
Hygienrum, tvättrum	F	H	F
Eluttag för bilvärmare	F	H	F

Utrustning för truckladdning inkl laddningsstation	H	H	H
Fasadbelysningar ljuskällor	F	H	F
Maskiner för nyttjaren	H	H	H
Belysningsarmaturer för platsbelysning såsom arbetslampor,	H	H	H

Ledningsnät, tele	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Gemensamma kablar/ledningar för skilda anläggningar som kan tillhöra F eller H.	F	H	F
Bredband för teknisk anläggning	F	H	F

Manöver- och övervakningsanläggningar	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Grind- och portmanöveranläggningar	F	H	F
Manöverbord, -pulpeter, -paneler för utrustning utgörande del av inredning	H	H	H

Telefonanläggningar	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Tele & Datasystem	H	H	H
Hisstefonanläggningar	F	F	F

Ljud- och bildanläggningar	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Anläggningar för radio och TV	H	H	H
Kommunikationsanläggningar inklusive antenner	H	H	H

Larmanläggningar	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Brandlarmanläggningar	F	F	F
Brandvarnare för fastighet	F	F	F
Dörrkontrollanläggning för automatisk stängning av dörrar vid brand	F	H	F
Hisslarmanläggningar	F	F	F
Passagesystem	H	H	H
Inbrottslarmanläggningar	H	H	H
Kameraanläggningar (CCTV)	H	H	H
Åskskyddanläggningar fastighet	F	F	F

Hissar	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Personhissar	F	F	F
Varuhissar	F	H	F
Godshanteringssystem	H	H	H

Varutransportörer	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Kranar, telfrar, traverser, bärande delar som kranbanor,			
telfterbanor, traversbanor, transportörer, bryffor etc.	F	H	F
Lyftbord	F	H	F
Pelaryft	H	H	H

Styrning, övervakning	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Styr-, regler- och övervakningsanläggningar för fastighetens drift	F	F	F
Styr-, regler- och övervakningsanläggningar för utrustning	H	H	H

<u>Inredning, allmänt</u>	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Inredning, bänkar etc	H	H	H

<u>Inredning, tavelenheter mm</u>	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
AV -utrustning	H	H	H
Projektionsdukar, stationära	F	H	F
Väggskenor	F	H	F

<u>Inredning - förvaringsenheter</u>	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Arkivhyllor, -skåp	H	H	H
Hyllställ	H	H	H
Konsoler	F	H	F
Pallställ	H	H	H
Ställ för material	H	H	H

<u>Inredning, textil</u>	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Torkrattor, stationära	F	H	F
Torkrattor, övriga	H	H	H

<u>Inredning, övrigt</u>	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Arbetssskåp, ventilerade	H	H	H
Spaljeer, invändiga	F	H	F

<u>Sakvaror, diverse</u>	Ägare	Drift&UH	Investering / Underhåll
Pappershanddukar	H	H	H
Toalettpapper	H	H	H

INTÅKTER		BUDGET		Kr/kvm	UTFALL	JUSTERING (Periodisering)	20230501	Ny prognos för året	AVVIKELSE mot budget
		12 månader							
Nu utgående hyror		1 090 309							
Summa nu utgående hyror		1 090 309	531		0	0	0	0	-1 090 309
Övriga intäkter		0					0		
Summa intäkter		1 090 309	531		0	0	0	0	-1 090 309
KOSTNADER									
Räntor		-480 621	-234				0		480 621
Avskrivningar		-120 961	-59				0		120 961
Kapitalkostnader		-601 582	-293		0	0	0		601 582
Reparationer		-27 594	-13						27 594
Fastighetsskötsel		-56 721	-28						56 721
Sophämtning		-3 066	-1						3 066
Elförbrukning fast		-113 765	-55						113 765
Elförbrukning rörligt		-100 321	-49						100 321
Vattenförbrukning		-9 198	-4				9 198		0
Administration		-59 787	-29				59 787		0
Försäkring		-21 402	-10				21 402		0
Konsultkostnader		-16 263	-8				16 263		0
Övriga driftkostnader		0	0				15 000		0
Brandsyn		-15 000	-7				0		0
Fastighetsskatt		0	0				0		0
Driftkostnader		-423 117	-206		0	0	0		406 854
Underhåll		-65 610	-32				0		65 610
Underhållskostnader		-65 610	-32		0	0	0		65 610
Summa kostnader		-1 090 309	-631		0	0	0		1 074 046
Resultat		0	0			0			0
Grundhyra 2023									
		1 090 309							

Tilläggsavtal tillkommande kostnader:

Övriga driftkostnader (År 1 lagfart)

Bilaga 7a_Rivningskostnad

Bilaga 7b_Planritning rivningslov

Bilaga 8a_Säkerhetsåtgärder 2023

Ingår i aktiveringen

Ingår ej

Ingår ej

317 500

Engångskostnad År 1. 317 500

Avskrivningar			Avskr. 25 år		
Köpesk. inkl lagfart	3 024 030		0,04		120961
Rivningskostnad	-4400000		0,04	Ingår ej i avtalet	120961

Säkerhetsåtgärder År 2023

2023-10-10

Mataffär + lager		Säkerhets	kr/m²
Byggnad 1		åtgärder	
Byggår	1973		
Yta	1112		
Översyn säkringskåp brandrisk		-8 500	
Kontroll, justering värmefördelning		-25 000	
Proppning vattenrör, risk för vattenskada		-15 000	
Byte ljusrör brand risk		-25 000	
Nyckelsystem bytes		-16 000	
		-89 500	-80

Kontor		Säkerhets	kr/m²
Byggnad 2		åtgärder	
Byggår	1973/1984		
Yta	507		
Nyckelsystem bytes		-11 000	
Kontroll Värmefördelning		-20 000	
Kontroll ljusrör brand risk		-47 000	
		-78 000	-154

Garage		Säkerhets	kr/m²
Byggnad 3		åtgärder	
Byggår	1980		
Yta	432		
Nyckelsystem bytes		-17 000	
Översyn portar		-10 000	
Översyn Värmefördelning		-8 000	
Översyn ljusrör brand risk		-35 000	
		-70 000	-162

Skyddsrum		Skyddsrum	kr/m²
Byggnad 0 Rivningsdel		åtgärder	
Besiktning och åtgärder		-80 000	

Säkerhetsåtgärder 2023		-317 500	-155
-------------------------------	--	-----------------	-------------

Dokument

Utskriftsdatum: 2023-10-26

Utskriven av: Johanna Gustafsson

Diarieenhet: Kommunstyrelsen

Sekretess: Visas ej

Beskrivning av sökning:

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2023.5707	I	Granskningsrapport/Revisionsrapport - Granskning av det kommunala aktivitetsansvaret	Eva Johansson
2023-10-09		Kommunens revisorer	Beredningssekretariatet
KS 2023/953		Granskningsrapport/Revisionsrapport - Granskning av det kommunala aktivitetsansvaret	RAPPORT
2023.5708	I	Granskningsrapport/Revisionsrapport - Delårsrapport per 2023-08-31 för Vänersborgs kommun	Kerstin Rosendahl
2023-10-09		Kommunens revisorer	Beredningssekretariatet
KS 2023/954		Revisionsrapport/Granskningsrapport Delårsrapport per 2023-08-31 för Vänersborgs kommun	RAPPORT
2023.5709	I	Revisorenas bedömning av delårsrapport per augusti 2023	Kerstin Rosendahl
2023-10-09		Kommunens revisorer	Beredningssekretariatet
KS 2023/954		Revisionsrapport/Granskningsrapport Delårsrapport per 2023-08-31 för Vänersborgs kommun	SKRIVELSE
2023.5710	I	Granskningsrapport/Revisionsrapport om det kommunala aktivitetsansvar	Eva Johansson
2023-10-09		Kommunens revisorer	Beredningssekretariatet
KS 2023/953		Granskningsrapport/Revisionsrapport - Granskning av det kommunala aktivitetsansvaret	SKRIVELSE
2023.5712	I	Migrationsverket inrättar återvändarcentraler	Eva Johansson
2023-10-09		Migrationsverket	Beredningssekretariatet
			INFORMATION
2023.5725	I	Uppmaning att värdesäkra ersättning till idéburna och andra fristående verksamheter, samt till civilsamhället	Benny Augustsson
2023-10-10		Fremia	Politiker
			SKRIVELSE
2023.5796	I	Beslut om utseende av ny revisor i Fyrbodals kommunalförbund	Johan Högmark
2023-10-16		Tanums kommunfullmäktige	Beredningssekretariatet
KS 2022/404		Nominering av revisorer till Fyrbodals kommunalförbund	BESLUT
2023.5803	I	Redovisning av utförd internkontroll 2023 för barn- och utbildningsnämnden	Marie Karvonen
2023-10-17		Barn- och utbildningsnämnden	Ekonomikontoret
KS 2023/13		Samlingsnummer - Nämndernas interna ekonomiska kontroller 2023	BESLUT

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2023.5807	I	Protokoll från sammanträde med Vattenpalatset Vänerparken AB 2023-09-19	Eva Johansson
2023-10-18		Vattenpalatset Vänerparken AB	Beredningssekretariatet PROTOKOLL
2023.5825	I	Kultur- och fritidsnämndens yttrande över granskningsrapport inköp och upphandling	Thomas Sannemalm
2023-10-20		Kultur- och fritidsnämnden	Ekonomikontoret
KS 2023/843		Revisionsrapport/Granskningsrapport - Granskning av inköp och upphandling	BESLUT
2023.5842	U	Omfördelning av fördelningstal enligt massflyktsdirektivet	Erika Johansson
2023-10-25		Enligt sändlista	Avdelningen för hållbar utveckling
KS 2022/296		Länsstyrelsen Västra Götalands förslag till kommunal för mottagande av nyanlända för 2023 samt mottagande av ensamkomande barn 2023	DELEGERINGSBESLUT
2023.5850	U	Samverkansavtal - Samverkan och samfinansiering av gemensamma folkhälsoinsatser och tjänst i Vänersborgs kommun för perioden 2024-2025	Anne Ekstedt
2023-10-25		Västra Götalandsregionen, Delregional nämnd norra - DRNN	Avdelningen för hållbar utveckling
KS 2023/743		Samverkansavtal gemensamma folkhälsoinsatser i Vänersborgs kommun för perioden 2024 - 2025	AVTAL

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2023-10-26

Utskriven av: Johanna Gustafsson

Diarieenhet:	Kommunstyrelsen
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum:	2023-11-01
Sekretess:	Visas ej

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
414235	Yttrande i avgränsningssamråd om slussar i Trollhättan	2.7
2023-09-21	Trafikverket	
KS 2023/856	Nya slussar i Trollhätte kanal, Trollhättan - Tillstånd om ansökan om vattenverksamhet	2.7
		Pål Castell
415678	Redovisning av medborgarförslag hösten 2023	
2023-10-06		
KS 2023/16	Samlingsnummer - Redovisning av medborgarförslag 2023	
		Johan Högmark
415685	Motionsredovisning hösten 2023	1.1
2023-10-06		Benny Augustsson
KS 2023/31	Samlingsnummer - Motionredovisning 2023	1.1
		Johan Högmark
2023.5494	Ändring av detaljplan för del av Holmängen 1:1	2.8
2023-09-27	Miljö- och byggnadsförvaltningen	Lena Tegenfeldt
KS 2023/874	Ändring av detaljplan för del av Holmängen 1:1, väster om Östra vägen, nr 539 för samråd	2.8
		Pål Castell
2023.5523	Bokföringsmässig avskrivning av fordringar inom kommunstyrelsen	5.3 §1/2023
2023-10-02	Kommunstyrelsen	Thomas Sannemalm
KS 2023/14	Samlingsnummer - Förelägganden Vänersborgs kommun 2023	5.3
		Thomas Sannemalm
2023.5584	Samråd FÖP Sjöskogen	2.8
2023-10-02	Melleruds kommun	Lena Tegenfeldt
KS 2023/881	Samråd - Fördjupad översiktsplan för del av Sjöskogen, Melleruds kommun	2.8
		Pål Castell

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2023.5656	Extra flaggning under Vård- och omsorgscollege vecka 42/20023	
2023-10-05	Enligt sändlista	Lena Tegenfeldt
KS 2023/9	Samlingsnummer - Delegeringsbeslut inom kommunstyrelsen	
		Lena Tegenfeldt
2023.5703	Samråd om förslag till ändrade havsplaner	2.8
2023-10-03	Havs- och vattenmyndigheten	Lena Tegenfeldt
KS 2023/887	Samråd om förslag till ändrade havsplaner	2.8
		Pål Castell
2023.5768	Remissförfrågan remiss: regional biblioteksplan Västra Götaland 2024-2027	2.10
2023-10-11	Kultur- och fritidsnämnden	Benny Augustsson
KS 2023/883	Remiss - Regional biblioteksplan Västra Götaland 2024-2027	2.10
		Sofia Maktabi
2023.5773	Omreglering av tjänst med bibehållen tjänstepension	DPO 7.3
2023-10-12	Enligt sändlista	Anna Johannesson
KS 2023/959	Ansökan om omreglering av sysselsättningsgrad med bibehållen tjänstepension	DPO 7.3
		Anna Johannesson
2023.5823	Beslut om medel till projekt, Vinterland	9.1
2023-10-20	Kommunstyrelsen	Benny Augustsson
KS 2023/969	Medel till projekt Vinterland i Vänersborg, vintern 2024/2025	9.1
		Thomas Sannemalm
2023.5836	Yttrande om ledningsflytt	2.7
2023-10-23	Energimarknadsinspektionen	Benny Augustsson
KS 2023/891	Ansökan om nätkoncession för linje avseende två 145 kV ledning förbi Ragn-Sells Heljestorps verksamhetsområde Vänersborgs kommun	2.7
		Pål Castell
2023.5837	Samråd kring Riktlinjer för bostadsförsörjning i Grästorps kommun	2.7
2023-10-23	Grästorps kommun	Benny Augustsson
KS 2023/957	Riktlinjer för bostadsförsörjning Grästorp kommun	2.7
		Pål Castell
2023.5839	Samråd om ny översiktsplan för Grästorps kommun	2.7
2023-10-24	Grästorps kommun	Benny Augustsson
KS 2022/136	Grästorp kommuns ÖP - Översiktsplan	2.7
		Pål Castell
2023.5842	Omfördelning av fördelningstal enligt massflyktsdirektivet	1.1
2023-10-25	Enligt sändlista	Benny Augustsson

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
KS 2022/296	Länsstyrelsen Västra Götalands förslag till kommunal för mottagande av nyanlända för 2023 samt mottagande av ensamkomande barn 2023	1.1
		Erika Johansson
2023.5899	Beslut om extra flaggning under Orange week vecka 47, 2023	
2023-10-26	Enligt sändlista	Lena Tegenfeldt
KS 2023/9	Samlingsnummer - Delegeringsbeslut inom kommunstyrelsen	
		Jenny Kudryk